ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86 - 60 C.C.P.Paris 1678 - 63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման տարեկան 3000 ֆրանք: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 2 ՅՈՒՆԻՍ
MARDI 2 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7080 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ: 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2491

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը իր քնական պտոյտին առթիւ, անգամ մը եւս հաստատեց թէ որքան մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն Թուրքիոյ, Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի պաշտպանութիւնը կազմակերպելու համար :

Նախարարը, Պ. Ֆոսթըր Տըլըս, թերեւս ոչ մէկ տեղ այնքան խանդավառ խօսքեր արտասանեց որքան Անդարայի մէջ :

Դիւանագէտներու լեզուն միշտ բանուկ է եւ մենք շատոնց կորսնցուցած ենք զարմանալու կարողութիւնը :

Պ. Տըլըս կը սիրէ ազմուկ յարուցանել, ելոյթներ սարքելով : Այդ յատկանիշը շատոնց աչքի կը զարնէր,— երբ դեռ նախարար չէր :

Բայց եւ այնպէս, ուշագրաւ են Անդարայի մէջ արտասանած խօսքերը (26 Մայիս), իբրեւ նոր վկայութիւն մը Մ. Նահանգներու հետապնդած քաղաքականութեան :

Կը թուի թէ բառերն անգամ յատկապէս ընտրուած են .

— « Մենք Թուրքիան կը նկատենք մեր ամէնէն հաւատարիմ բարեկամը :

... « Մենք ամէնքս ուրախ ենք վայելելով ընկերակցութիւնը ազգի մը որ օժտուած է քաջութեամբ եւ կարգապահութեամբ» :

Քիչ մը աւելի յառաջ երթալով, մոռնալով ժամանակակից պատմութիւնը եւ անողոք իրականութիւնը .

— «Թուրքիան այժմ կը կազմէ աշխարհի մեծ ժողովրդապետութիւններէն մին» :

Եւ վերջապէս, յանուն իր պետին .

— « Նախագահ Այզընհաուըր ջերմապէս կը գնահատէ այն կարեւոր դերը զոր կը կատարէ Թուրքիան ազատ աշխարհի մէջ» :

Այս շռայլաբան հաւաստիքները բնականաբար պիտի սրէին Անդարայի վարիչներուն ախորժակը, նոր գումարներ եւ պիտոյքներ պահանջելու համար :

Արդարեւ, յաջորդ օրը հեռագիրը կը ծանուցանէր թէ անոնք անբաւական կը գտնեն Թուրքիոյ տրամադրուած ռազմական եւ տնտեսական օգնութիւնը :

Այս պարագան ուղղակի յայտնելով, Թուրքերը բացատրած են Պ. Տըլըսի թէ այդ օգնութիւնը «շատ վար կը մնայ ուրիշ երկիրներու վայելած աջակցութենէն » :

Ուրեմն, կը սպասեն աւելի մեծ վարկերու եւ պարգեւներու, թէ ռազմական ճակատը զօրացնելու եւ թէ հանրօգուտ շինութիւնները յառաջ տանելու համար :

Տարակոյս չկայ թէ Ուոշինկթըն պիտի ջանայ գոհացնել այս պահանջները, նըկատի առնելով Թուրքիոյ աշխարհագրական դիրքը եւ անոր սահմանուած դերը՝ Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան մէջ :

Ինչպէս Մ. Նահանգներուն, նոյնպէս Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ գլխու վրայ տեղ ունի Թուրքիան :

Վերջին երկուքը զինակից են 1939էն ի վեր. իսկ Ամերիկան սովորական զինակիցէ մը աւելի վեր կը դասէ զայն, առանց մասնաւոր դաշինք մը կնքած ըլլալու :

Թրումընի վարդապետութիւնն է որ կը շարունակուի 1947 Մարտ 12էն ի վեր :

Երեք դաշնակիցները տեսնելով արաբական երկիրներու վերապահ դիրքը, տիրական դեր մը վերապահած են Թուրքիոյ, օր առաջ գլուխ հանելու համար Միջին Արեւելքի պաշտպանութիւնը :

Բոլոր երեւոյթները ցոյց կուտայ թէ ի վերջոյ այդ ցանցը պիտի կազմակերպուի ընդ հովանեաւ Թուրքիոյ, քանի որ ա՛ն է միակ զինուորական ուժը՝ այդ շրջանին մէջ :

Այս հեռանկարը տուն կուտայ շարք մը խորհրդածութեանց, հայկական տեսակէտով :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

ԻՐ ՏԵՍԱԿԷՏՆԵՐԸ՝ ՕՐՈՒԱՆ ՀՈԳԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Վարչապետութեան նոր թեկնածուն, Պ. Մանտէս – Ֆրանսա Ազգ. ժողովին պիտի ներկայանայ վաղը, չորեքշաբթի, վստահութեան քուէ պահանջելու եւ դահլիճը կազմելու համար :

Իր նշանակումէն ի վեր, Պ. Մանտէս - Ֆրանսա խորհրդակցութիւններ կը կատարէ բոլոր հոսանքներու հետ : Իսկ վերջին օրերս յատկապէս ուսումնասիրեց ելմտական եւ տնտեսական կացութիւնը, իր մօտ հրաւիրելով մասնագէտներ : Թերթերը կը գրեն թէ Ազգ. ժողովին պիտի ներկայացնէ ճշգրիտ հարցեր եւ նոյնքան ճշգրիտ ծրագիրներ՝ զանոնք լուծելու համար : Իր կարծիքով, յանցանք է խնդիրները շօշափել թեթեւօրէն, չափուածձեւուած յայտարարութեամբ մը : Ահաւասիկ իր խօսքերը .

— « Կ'ուզեմ լուրջ աշխատանք մը կատարել, երեք ճակատի վրայ ,— 1. Երկրին տնտեսական եւ ելմտական կացութիւնը .— 2. Միջազգային կացութիւնը եւ Պերմուտեան կղզիներուն մէջ գումարելի խորհրդաժողովը .— 3. Ֆրանսական Միութեան (գաղթավայրեր) վերաբերեալ խնդիրներ : Ես չեմ ուզեր ափյափոյ շօշափել այս խնդիրները : Չեմ ուզեր գոհանալ տարտամ յայտարարութիւններով որոնք տեղի պիտի տային թիւրիմացութեան, ծանրացնելով քաղաքական խառնաշփոթութիւնը : Տեսնուեցայ կարգ մը անձնաւորութեանց հետ որոնք կրնային տեղեկութիւններ հաղորդել զանազան հարցերու մասին , կրկին տեսայ Պանք տը Ֆրանսի կառավարիչը եւ ելմտական նախարարութեան կարգ մը մասնագէտները : Երկար տեսակցութիւններ ունեցայ արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներուն, գաղթային եւ վերաշինութեան նախարարներուն եւ զօր. Քէօնիկի հետ :

« Այս բոլոր խօսակցութիւնները ամրապնդեցին այն համոզումս թէ կը գտնուինք մեծ դժուարութեանց առջեւ, բայց լուծման միջցներ չեն պակսիր : Կարգ մը լուծումներ կրնան տաժանելի ըլլալ եւ երկար ժամանակի կը կարօտին : Իմ պարտականութիւնս է զանոնք ներկայացնել խորհրդարանին : Ես կատարելապէս համոզուած եմ թէ երկրին վերելքը կրնայ տեղի ունենալ բաղդատաբար արագ, եթէ խորհրդարանը քուէարկէ այդ լուծումները : Ամբողջ խնդիրը այն է թէ պիտի կրնա՞նք համաձայնիլ այդ միջոցներու մասին : Ես վստահ եմ թէ երկիրը անելի մը առջեւ չի գտնուիր, եւ թէ խիստ այլ ազդու միջոցներ կան տագնապը լուծելու համար » :

× Նախկին Ռազմիկներու Ազգ. Միութիւնը նամակ մը ուղղեց Հանրապետութեան նախագահին, եւ ցաւ յայտնելով դահլիճներու անհաստատութեան մասին, «որ կը կորսնցնէ մեր երկրին անհրաժեշտ հեղինակութիւնը», թախանձագին խնդրեց փութացնել սահմանադրութեան վերաքննութիւնը : Իր գլխաւոր պահանջն է զօրացնել գործադիր իշխանութիւնը եւ ծերակոյտին դիրքը :

ՔՈՐԷԱՅԻ զինադադարի բանակցութիւնները չորս օր եւս յետաձգուեցան : Նախագահ Այզընհաուըր կը ջանայ համոզել Հարաւ. Քորէայի նախագահը որ միշտ կ'ընդդիմանայ զինադադարին :

ՄԱՀԱՊԱՐՏ ԱՄՈԼԻՆ, Տէր եւ Տիկին Ռոզէնպէրկի տասնամեայ տղան աղերսագիր մը ուղղեց նախագահ Այզընհաուըրի, խնդրելով որ հայրիկը եւ մայրիկը տուն վերադառնան : «Ես եւ վեց տարեկան եղբայրս շատ կարօտցած ենք զանոնք » :

ՉԵԽԱԿԱՆ ԴՐԱՄԸ ՐՈՒԲԼԻՈՎ ՊԻՏԻ ՀԱՇՈՒԵՆ

ՀԱՐՈՒԱԾ ՄԸ ԵՒՍ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ

Չեխական կառավարութիւնը Մայիս 31-ին հրամանագիր մը հրատարակեց որով դրամական արժեզրկում կը կատարէ , շատ խիստ միջոցներով : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ այս տնօրինութենէն առաջ ժողովուրդը լման մէկ շաբաթ խուճապի մատնուած էր եւ կը գնէր ինչ որ գտնէր խանութներու մէջ,— ուտելիք, ապրանք եւն. :

Խորհրդարանը նոյն օրը կը վաւերացնէր դրամական բարենորոգումը որ հիմնուած է 1947ի խորհրդային օրէնքին վրայ : Նոր օրէնքը գործադրելի է յունիս 1էն սկըսեալ եւ կը տրամադրէ նախկին 50 քուրոնը փոխանակել մէկ նորի հետ : Բայց վարձու աշխատաւորները եւ անոնք որ պարենատոմս ունին պիտի կրնան 300 քուրոն փոխանակել հինգի փոխարէն մէկով : Նոր քուրոնը հիմնուած է բուբլիին վրայ, 1.80 քուրոնը մէկ բուբլի (նախապէս 12 քուրոնը մէկ բուբլի կը հաշուէին) : Ջնջուած են 1945 Հոկտ.ի դրամական բարենորոգման հետեւանքով արգելքի տակ առնուած հաշիւները : Պիտի ջնջուին պարէնի եւ կերպասի տոմսերը , իսկ հողագործական եւ ճարտարագործական արտադրութիւնները յունիս մէկէն սկսեալ պիտի ծախուին խանութներու մէջ, պետութեան կողմէ նշանակուած գիներով : Զանազան սակեր հաստատուած են դրամատուններու մէջ եղած գումարներու փոխանակութեան համար , — առաջին հինգ հազարը մէկի տեղ հինգով , երկրորդ հինգ հազարը մէկի տեղ 6.25ով եւն. : Փոխանակութեան համար պայմանաժամ նշանակուած է մինչեւ Յունիս 4 :

Նախկին պաշտօնական սակով մէկ տոլարը կ'արժէր 50 քուրոն : Փրակայի անթելը ծանուցանելով տրուած որոշումը , յատկապէս շեշտեց թէ չեխական նոր դրամը «այլեւս պիտի չկապուի դրամատիրական երկրի մը դրամին հետ : Այլեւս արժէք չունին 1945էն վերջ կնքուած փոխառութիւնները :

Պաշտօնական զեկոյցը, որ հաղորդուեցաւ յանուն Կեդր. Կոմիտէին եւ կառավարութեան, կ'ըսէ թէ «դրամի շրջաբերութիւնը շատ բարձր էր եւ կը պակսեցնէր գնելու կարողութիւնը : Նոր դրամը պիտի հիմնուի ոսկեդրամի եւ բուբլիին վրայ : Բարենորոգումը վերջ կուտայ Բ. աշխարհամարտի ժառանգութեան : 1945-էն վերջ քանի մը տեսակ դրամներ ունէինք, մէկ մասը տպուած՝ դրամատիրական երկիրներու մէջ : Թոյլ պիտի չտանք որ քաղքենի տարրեր հարստանան եւ վերջ պիտի տանք Սլանսքիի եւ իր աւազակա-

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Է.)

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք.—

Ընկեր Յակոբ Ազիզեանէ (Լովալիէռ) , 5000 Ֆրանք :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՄԵՐ ՏՈՒՆԸ ՉԷ

Քալիֆորնիոյ «Մշակ»էն կ'իմանամ թէ Ֆրէզնոյի բոլոր հանդիսասրահները փակուած են Հայերուն առջեւ :

Միայն Ամերիկացինե՞րն են որ կը մերժեն սրահ տրամադրել :

Ոչ. Ամերիկեան Քաղաքացի Հայերու Ընկերութիւնն անգամ կը մերժէ վարձու տալ իր շքեղ սրահները :

Պատնա՞ռ, — Հայերը կարգապահութեան չեն վարժուած : Կ'աղմկեն, կ'աղտոտեն : Նոյնիսկ պատերուն վրայ ծակեր կը բանան, կարասիներ կը փնացնեն եւն. :

Համառօտակի կ'արձանագրեմ գործուած անկարգութիւնները եւ աւերները :

Ինչպէս կ'երեւայ , կացութիւնը այնքան ծանրացեր է որ, Մշակ բարեկրթութեան, կարգապահութեան, մաքրութեան խրատներ կուտայ մասնաւոր խմբագրականով մը :

Կ'ուզէի որ «Յառաջ» արտատպէր այդ խմբագրականը : Ոչ միայն ամբողջական գաղափար մը տալու, այլեւ ուրիշ գաղութներու խելքը տուն կանչելու համար :

Սրահ մը վարձել քանի մը ժամուան համար՝ չի նշանակեր տանտէր դառնալ :

Կը կարծէք թէ մենք աւելի՞ կարգապահ ենք :

Տարիներու ընթացքին, ո՛րքան սրճարաններ եւ սրահներ փակեցին «Արմենիէն»ներու առջեւ, ծանօթ բառ մըն ալ նետելով մեր երեսին :

Թերեւս պատահմունք է աթոռ – սեղան կոտրելը :

Իսկ պոռալ –կանչե՞լը, որ երբեմն ուրիշ հետեւանքներ ալ կ'ունենայ :

Քի՞չ է պատահած որ հայկական հանդէսէ մը վերջ տախտակամածը փողոցի վերածուած ըլլայ, պիստակի եւ ամէն տեսակ պտուղներու կեղեւներով :

Իսկ ամէնէն սովորականը եւ «անմեղ»ը —հանդէսը կը վերջանայ , բայց հանդիսականները դուրս կ'ելլեն օրօրուելով , տնտնալով , խօսակցելով :

Սրահին տէրը լոյսերը կը մարէ , իբրեւ անուղղակի ազդարարութիւն :

Չի բաւեր : Եթէ դահլիճէն դուրս ելած են, գաւիթին, բակին , նրբանցքներուն մէջ կը խոնուին եւ կը խօսին :

Ճարահատ, մարդը փողոցին դուռները կը փակէ, նեղ անցք մը ձգելով, դուրս ելլելու համար :

Կը մոռնանք որ այստեղ ամէն բան հաշուած են : Ելեկտրական լոյսէն մինչեւ դռնապանին աշխատելու ժամը : Եւ կամ սրահը վարձու տուած՝ յաջորդ ժամուան համար :

Ամէն տեղ մեր տունը չէ : Եթէ նոյնիսկ տունը հայկական ըլլայ : ՎԱՀԷ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՓԱՐԻՉԻ ՄԷՋ

Շաբաթ գիշեր տեղի ունեցաւ Մայիս 28ի տօնակատարութիւնը, Ե. Թաղապետութեան շքեղ սրահին մէջ, որ լեցուած էր խուռն բազմութեամբ : Ներկայէին նաեւ օտար հիւրեր : Խօսեցան ընկեր Հրանտ Սամուէլ (հայերէն եւ Ֆրանսերէն) , պրոֆ. Տոտոմեանց եւ ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդ : Գեղարուեստական բաժինն ալ ճոխ էր : Մասնաւորապէս գնահատուեցան կովկասեան եւ հայկական պարերը :

Երեկոյթը տեւեց մինչեւ առտու : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Կիրակի օր տեղի ունեցաւ երկրորդ Հանգստեան Տան (ծերանոց) բացումը , Մոնմորանսիի բարձունքին վրայ, նախագահութեամբ Փոնթուազի փոխ – նահանգապետ Պ. Մալէնի : Ներկայ էին նաեւ խումբ մը բարձր պաշտօնատարներ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով : Անցողակի ըսենք թէ շինութիւնը արժած է 67 միլիոն Ֆրանք (12 միլիոն՝ գինը , մնացեալը ծախք նորոգութեան , ընդարձակման ե ւկահաւորման) :

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ

Դարձեալ կիրակի օր տօնուեցաւ Մայրերու Օրը, Միւթիւալիթէի ընդարձակ սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Զափահաս Որբերու Միութեան : Ճառեր խօսեցան նախկին նախարար Տոքթ. Լաֆէյի փոխանորդը, Շ. Նարդունի եւ մեր հայագէտ բարեկամը, Պ. Ֆրետերիք Ֆէյտի : Նորութիւն մըն էր գեղարուեստական բաժինը, որ ջերմապէս գնահատուեցաւ : Մանրամասնութիւնները առանձին :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ԳԱՆԳԱՏՆԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ, (Յառաջ). — Պ. Տըլըսի այցելութեան առթիւ, Լիբանան եղաւ միակ երկիրը, որուն ժողովուրդը, օգտուելով իր սահմանադրական իրաւունքներէն, փորձեց քաղաքական ցոյց մը կազմակերպել:

Նախարարը Պէյրութ հասաւ կէսօրէ ետք ու դեռ չեկած, արդէն փողոց թափած էին ուսանողներն ու աշակերտները, որոնք թափօր կազմած, արաբական միացեալ դրօշները պարզած, պաստառներու վրայ նշանախօսքեր գրած եւ նոյն այդ խօսքերը բարձրաձայն արտասանելով, ոստիկանական ուժեղ շղթայի մը հսկողութեան տակ անցան քաղաքի գլխաւոր փողոցներէն, առանց միջադէպի: Միւս կողմէ յայտարարուած էր կէսօրեայ գործադուլ մը, բոլոր խանութներու փակումով, ինչ որ չիրականացաւ: Փոքրաթիւ խանութներ միայն վար առին իրենց փեղկերը, այն ալ իբրեւ նախզգուշութիւն: Համայնավարներու կողմէ կազմակերպուած մէկ ցոյց միայն խեղդուեցաւ սաղմին մէջ եւ ցուցարարները, հարիւր քայլ իսկ չառած, ցրուեցան ոստիկանական ճնշումի տակ, առանց դիմադարձելու:

Պ. Տըլըս չտեսաւ այս ցոյցերը, բայց անշուշտ իմացաւ Պէյրութ հասնելէն ետք: Կարգ մը թերթեր քննադատեցին կառավարութիւնը, որ թոյլատրած էր առաջին ցոյցը: Քննադատեցին դիտել տալով թէ համալսարանական վաժրարաններու ուսանողներն ու նախակրթարաններու աշակերտները չեն որ կը ներկայացնեն հանրային կարծիքը Լիբանանի մէջ: Ու քննադատեցին նաեւ այն իմաստով, որ Լիբանան, բոլոր միւս արաբական երկիրներու մէջ եղաւ միակը, որ ցոյցերու լեզուով ալ փորձեց խօսիլ Ամերիկայի հետ: Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ մէջ այսպիսի ցոյցեր չէին կրնար կազմակերպուիլ, առանց կառավարութեանց համաձայնութեան եւ մասնակցութեան եւ հետեւաբար առանց քաղաքական հետեւանքներու: Իսկ միւս երկիրներու մէջ կառավարութիւնները պիտի չթոյլատրէին այդ կարգի ցոյցեր:

Ցոյցերը, սակայն, կատարուեցան մամուլը մանաւանդ քակած էր լեզուին կատարայայտութեամբ: Եգիպտական մամուլը մանաւանդ քակած էր լեզուին կապերը, միաբերան յարձակողականի անցնելու համար Պ. Տըլըսի դէմ: Առիթն ալ տուաւ արտաքին նախարարը, երբ հազիւ եգիպտական հողին վրայ ոտք կոխած, յայտարարեց.

— «Ամերիկեան կառավարութիւնը շատ շահագրգռուած է Զրանցքի շրջանակին պաշտպանութեամբ: Պարպումը կարելի պիտի ըլլար կատարել աստիճանաբար, որպէսզի այս խարիսխը տեւապէս պատրաստ ըլլայ ազատ աշխարհի պահանջներուն համար, երբ որեւէ պատերազմ պայթի ապագային»:

Այս քանի մը խօսքերն ալ — որոնք կը ջատագովէին անգլիական տեսակէտը — նոյն օրն իսկ բանալ տուին մամուլին բերանը: «Ալ Ախպար»ի մէջ Մոհամմէտ էլ Թապէի կը գրէր.

— «Պ. Տըլըս հաւանաբար իր վրայ կը միացնէ Սողոմոն Իմաստունի եւ Լոքման Հէքիմի յատկութիւնները, ինչ որ ճիշդ չէ, իսկ եթէ ճիշդ է, ապա ուրեմն մենք չենք հասկնար զինք: Ինչպէ՞ս կարելի է: Տասնըվեց օրուան մէջ — ճամբորդութիւններով, դիշերներով եւ պտոյտներով միասին — կը յաւակնի ան հիմնապէս վերլուծել Միջին Արեւելքի կացութիւնը: Բայց ինչո՞ւ Իրանն ալ չկայ իր ճանապարհացանկին մէջ: «Եւ նախախնամական ի՞նչ դիպուածով անոր Իսրայէլ այցելութիւնը կը զուգադիպէր՝ այդ երկրի կառավարութեան հաստատման հինգերորդ տարեդարձին: Այս բոլորը շատ վրդովիչ են: Մեզի ըսուեցաւ թէ ան Արեւելք կու գայ բոլոր կարծիքները լսելու եւ արձանագրելու տրամադրութեամբ: Բայց հազիւ ոտքը գետին դրած, արդէն իսկ կը դատէ ու կը վճռէ ամէն բան: Այս պատմութիւնները կրնար իր տունէն ալ ըսել, առանց մէկ լիտր պէնզին սպառելու, ճամբորդութեան համար»:

Ուրիշ օրագրող մըն ալ, Մոհամէտ էլ Թապէի կ'ըսէ, թէ իր տեսակէտները նորութիւն մը չեն. — «Դեռ 1951ին գրած եմ թէ պէտք չէ թոյլադրենք որ Ամերիկացիները մեզ չարաչար գործածեն: Անցեալ օր ալ գրեցի եւ ըսի, թէ եթէ կայ մէկը, որ խաղաղութիւն կ'ուզէ, այդ մէկն ալ Ամերիկացին չէ»:

«Ախպար էլ Եոմ»ի խմբագրապետը, իրաւագէտ Քամալ էլ Շէնաուի, իր մէկ խմբագրականը կը վերջացնէ հետեւեալ տողերով.

— «Նախագահ Այզընհաուըրի կողմէ Պ. Տըլըս ատրճանակ մը նուէր բերաւ մեր վարչապետին, ըսելով սակայն, թէ պէտք չէ զայն գործածել: Թող երթայ եւ աչք մը նետէ Զրանցքին շուրջը տեսնելու համար, թէ իրաւունք չունի՞նք գործածելու մեր զէնքերը»:

«Ալ Մըսրի» թերթին խմբագրապետը, Ահմէտ Ապուլ Ֆաթեւ, որ Ամերիկայի ամէնէն թունդ հակառակորդներէն է եւ որ Պ. Տըլըսի Գահիրէ հասած օրը, օդանաւային կայանին ճիշդ դիմացը — ու նաեւ թերթին մէջ — մեծատառ, գրած էր — «Ամերիկացիներ, կը խորշինք ձեզմէ», խմբագրականով մը կ'ըսէ, թէ Իսրայէլը հինգերորդ զօրաթեւ մը պիտի ըլլար Միջին Արեւելքի զինուորական դաշինքին մէջ: — «Մինչ մենք անխնայ կը հալածենք համայնավարները եւ մեր արգելարաններն ու քանտերը կը յորդին կարմիրներով, Իսրայէլ կը թոյլատրէ համայնավար կուսակցութեան մը գոյութիւնը»:

Լիբանանեան մամուլն ալ ժխտական դիրք մը բռնեց Պ. Տըլըսի դէմ:

«Տէսթուր» յայտարարեց, թէ Ամերիկա չի կրնար միաժամանակ բարեկամ ըլլալ թէ Արաբներուն եւ թէ Հրեաներուն: «Լաւ պիտի ըլլար, եթէ ամերիկեան կառավարութիւնն ալ անկեղծ ըլլար Զըրչիլին չափ»:

«Թէլէկրաֆ»ի համաձայն, Արաբները, միաձայնօրէն պիտի մերժեն հաւաքական պաշտպանութեան ծրագիրները, որոնց նպատակը, «արաբական երկիրներու զինուորական գրաւումն է»:

Պատկերը ամբողջացնելու համար յիշենք նաեւ Զըրչիլի ճառին առթիւ «Ալ Ժարիտա»յի թափանցիկ մէկ ակնարկը.

— «Անշուշտ մենք չենք կրնար կռուիլ ձեզի դէմ մեր սեփական ուժերով. այդ բանին համար մենք պէտք ունինք դաշնակիցներու. իսկ մենք պիտի գտնենք այդ դաշնակիցները, ինչպէս դուք ըրիք այդ պիսի պարագաներու տակ: Այն ատեն ձեզի եւ ձեր դաշնակիցներուն պիտի մնայ ըսել, թէ ով բացաւ առաջին անգամ Միջին Արեւելքի դռները համայնավարութեան առջեւ»...

Ահա թէ ինչպիսի բուռն արտայայտութեանց առիթ տուին Տըլըսի ճամբորդութիւնն ու Զըրչիլի ճառը, արաբական երկիրներու մէջ: Եւ այս գրգռութիւնները երբեք պիտի չմարին, ցորչափ Իսրայէլ կը մնայ Ամերիկայի եւ Անգլիոյ հովանաւորեալը եւ Եգիպտոսը գոհացնող լուծում մը չի գտնուիր Սուէզի թնճուկին համար:

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՍՈՒԷԶԻ ԶՐԱՆՑՔԸ

Սուէզի ջրանցքին շուրջ Եգիպտոսի եւ Անգլիոյ միջեւ բացուած քաղաքական սուր պայքարին առթիւ կ'արժէ ամփոփել անոր կառուցման համառօտ պատմութիւնը:

Ո՞վ յղացած է, Սուէզի պարանոցէն Կարմիր ծովը միացնել Միջերկրականին: Գիծ մը՝ որ Եգիպտոսը կ'անջատէ Արաբիայէն եւ Ափրիկէն՝ Ասիայէն: Ըստ յունական հին բնագրերու, նախապէս ջրանցք մը գոյութիւն ունեցած է Փարաւոններու 12րդ հարստութեան ժամանակ: Այսինքն Քրիստոսէ 1800 – 2000 տարիներ առաջ: Այդ ջրանցքը յաջորդաբար օգտագործուած ու լքուած է, ամէն անգամ փոխելով նաեւ իր գիծը: Իր ամէնէն ծաղկեալ շրջանները հանդիսացած են Պարսից Դարեհ թագաւորին տիրապետութեան օրով, Քրիստոսէ հինգ հարիւր տարի առաջ եւ Հռովմայեցի Տրայիանոսի տիրապետութեան տակ, այսինքն՝ Քրիստոսէ հարիւր տասը տարի ետքը: 676 թ. Իբն Ճաֆֆար էլ Մանսուր խալիֆան փակել տուած է ջրանցքը, Մէքքէի մէջ պատահած ապստամբութիւն մը չէզոքացնելու համար: Այս պատճառով ջրանցքը աւազով լեցուած է ու գործածութենէ դադրած: Ատկէ մօտաւորապէս 11 դար վերջն էր որ ջրանցքը, դարձեալ պիտի բացուէր:

Զրանցքը դարձեալ կառուցանելու անհրաժեշտութիւնը հետզհետէ զգալի կը դառնար ծովային հաղորդակցութեանց յառաջդիմութեամբ: Եթէ աչք մը նետենք քարտէսին վրայ պիտի համոզուինք թէ Եւրոպան արեւելքին միացնող կարճ ճամբան է Սուէզը: Արեւելքի բոլոր արտադրութիւնները մեծ մասամբ այդ ճամբով կը հասնին Եւրոպա եւ փոխադարձաբար ճարտարագործական արտադրութիւններ կը ղրկուին արեւելք: Մանաւանդ Անգլիոյ համար Հնդկաստանի հետ հաղորդակցելու կենսական երակ մըն էր Սուէզը: Նախապէս այդ փոխադրութիւնները կը կատարուէին ասիական ցամաքի ուղղակի ճանապարհներէն, սակայնԹուրքերու կողմէ Պոլսոյ գրաւումը 1453ին վրտանգաւոր կը դարձնէ այդ ճանապարհը: 1498ին Վասկօ տէ Կամա կը գտնէ Բարեյուսոյ հրուանդանը եւ նաւարկութեան նոր ուղի մը կը բանայ:

Սուէզի ջրանցքին կառուցման միտքը եթէ հետզհետէ կը հասուննար, միւս կողմէ անոր իրականացումը կը բախէր քաղաքական եւ նիւթական դժուարութեանց: Եգիպտոսը, փարաւոններու իշխանութեանց կործանումէն վերջ թատերաբեմ դարձած է յաջորդական տիրապետութեանց եւ ենթարկուած օտար լուծերու:

1798ին Ֆրանսացի ճարտարագէտ Լըփէր, Նափոլէոնի հետ կը մեկնի Եգիպտոս եւ տեղին վրայ իր կատարած քննութիւնները ջրանցքին կառուցման դրական եզրակացութեան կը յանգին: 1805ին Եգիպտոսի փոխարքայ կ'ըլլայ Մէհմէտ Ալի: Ուժեղ, գործունեայ ու յառաջադէմ գաղափարներով օժտուած անձնաւորութիւն մը:

Նոյն ժամանակները Ֆրանսացի Սէն Սիմոն ու իր գաղափարակիցները մեծ ծրագիրներ կը յղանան ժողովուրդներու միջեւ հաղորդակցութիւնները դիւրացնելու համար: Ատոնց մէջ կը յիշուէին Սուէզի եւ Փանամայի ջրանցքներու կառուցումները: Ուրեմն, Ֆրանսայի մէջ եւս կը ստեղծուէր նպաստաւոր մթնոլորտ մը Սուէզի ջրանցքին կառուցման շուրջ, որմէ պիտի օգտուէր Ֆրանսացի ճարտարագէտ Ֆէրտինանտ տը Լեսեփս որ պիտի չընկրկէր որեւէ խոչընդոտի առջեւ ու ժամանակի այդ մեծ ձեռնարկը պիտի կապէր իր անուան: Ֆերտինանտ Լեսեփս ծնած է Վերսայլ 1805ին:

Իր հայրը դիւանագէտ մը եղած է. ինք ալ իր կարգին ժառանգած է հօրը յատկութիւնները, ըլլալով ճկուն դիւանագէտ, յամառ գործող ու կամքի տէր ազնուական մը: 1830ին դիւանագիտական պաշտօնով կը փոխադրուի Աղեքսանդրիա, ուր կ'ուսումնասիրէ Սուէզի ջրանցքին իրագործման հետ կապուած բոլոր խնդիրները: Սերտօրէն կը բարեկամանայ Մէհմէտ Ալի փաշայի տղուն՝ Մոհամէտ Սայիտի հետ ու երբ այս վերջինը 1854ին կը յաջորդէ իր հօրը, Լեսեփս անոր կը պարզէ իր ծրագիրը: Մոհամէտ Սայիտ խանդավառուելով ծրագրէն, ամիս մը վերջ կը յայտնէ ջրանցք մը բանալու որոշումը:

Աշխատանքները պիտի ստանձնէր Լեսեփսի միջոցաւ հիմնուելիք ընկերութիւն մը: Զրանցքը բաց պիտի ըլլար բոլոր ազգերու նաւերուն առջեւ առանց ոեւէ առանձնաշնորհեալի: Լեսեփս իսկոյն գործի կը լծուի խանդավառութեամբ: Նախ պէտք էր իրաւունքի պարագան ճշդել եւ Թուրքերու համաձայնութիւնը ձեռք բերել: Այդ համաձայնութիւնը կը գոյանայ 1866ին, երկար բանակցութիւններէ վերջ: Ցանձնախումբ մը կը կազմուի հետազօտութիւններ կատարելու եւ ճշդելու համար ջրանցքին ճամբան: Նախկին ջրանցքները կը հետեւէին Նեղոսի հոսանքին:

Պէտք էր հարթել նաեւ Անգլիոյ ընդդիմութիւնը: Այդ նպատակով Լեսեփս կը մեկնի Լոնտոն: Վերջապէս, ձեռնարկը կը պահանջէր երկու հարիւր միլիոն Ֆրանքի դրամագլուխ մը զոր պէտք էր ճարել 500 Ֆրանքնոց 400 հազար բաժնետոմսերով:

Լեսեփս այս առթիւ կը մերժէ Ռոչիլտի ընձեռած աջակցութիւնը ու ինք անձամբ կը վարէ շարժումը, հրապարակային բանախօսութիւններ սարքելով ու ծանուցումներ տպելով: Ամիս մը վերջ Ֆրանսայի մէջ կը սպառին 207 հազարէ աւելի բաժնետոմսեր՝ 400 հազարի վրայ: Օսմանեան կայսրութիւնը Մոհամէտ Սայիտի միջոցաւ կը գնէ 96·500 բաժնետոմսեր:

Անմիջապէս աշխատանքները կը սկըսին: Քսան հազար բանուորներ 140 միլիոն խորանարդ մեթր հող կը փորեն եւ ջրանցքին բացումը կը կատարուի մեծ շուքով 17 Նոյեմբեր 1869ին:

Ձեռնարկը արժած էր 369 միլիոն Ֆր.: Լեսեփս նշանակուած էր ընկերութեան առաջին նախագահը: Սակայն, իր գործը չէր աւարտած տակաւին, որովհետեւ 1879ին Ֆրանսական ընկերութեան մը գլուխը անցած յանձնառու կ'ըլլար Փանամայի ջրանցքը եւս իրագործելու: Ի մեծ

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԿՈՐՆԹՈՍԻ ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

(Պոլսոյ գրաւման 500ամեակին առթիւ)

Անոնք կը զրկեն մատուռները իրենց հարուստ ընծաներէն եւ սրբազան առաջնորդներէն օրհնուած թանկագին անօթներուն համար կռիւի կը բռնուին իրարու հետ: Դէպի խորան կը վազեն անոնք: Օ՛, փառապանծ տեսարան: Մեծ խորհուրդներուն սկիհը դեռ տապանակին վրայ է. այս ոսկիէ բաժակը կը հրապուրէ Մուհամմէտի զինուորներուն ընչաքաղց աչքը: Ան կը պարունակէր մնացորդը Քրիստոսի արիւնը դարձած նուիրական գինին, զոր քահանան այդ օրը բաշխած էր զինքը պաշտողներուն, նախ քան կռիւի զրկելը՝ անոնց հոգիները սրբագործելու համար: Տակաւին քանի մը կաթիլներ կը գտնուէին սկիհին յատակը. խորանին շուրջ ամենաընտիր մետաղէ տասներկու բազմաստեղ ճրագարաններ կը շողային: Ո՞վ պիտի տիրանար այդ աւարին. — ամենագեղեցիկն է ու վերջինը:

Արդէն իսկ Թաթար մը պիղծ ձեռքը կը մեկնէր նուիրական բաժակին, երբ, յանկարծ, Մինոթթի ջահը կը մօտեցնէ վառօդին: Զանգակատունը, կամարները, խորանը, նշխարները, պաշտամունքի թանկագին իրերը, յաղթականները, Քրիստոնեաները, մեռեալներն ու ապրողները օդը կ'ելլեն տաճարին բեկորներուն հետ: Քաղաքը գրեթէ կործանած է, հիմնայատակ, որմերը կը տապալին, ծովուն ալիքները պահ մը ետ կը մղուին, լեռները կը սասանին, երկրաշարժի մը ցնցումին պէս: Այս ահարկու պայթիւնը բոցեղէն անհուն ամպի մը մէջէն, մինչեւ երկինք կը նետէ հազարաւոր անկերպարան բեկորներ: Մոխիրներու անձրեւ մը կը թափի երկրին վրայ, կը սեւցնէ հեռուն՝ թերակղզիին ծովափը, կամ բազմաթիւ բոլորակներ կը գծէ ծովուն մէջ:

Շատ մը հերոսներու անդամները ցանցնուած են դաշտագետնին վրայ: Քրիստոնեա՞յ եղած էին, Միւսլիմա՞ն եղած էին, թող իրենց մայրերը տեսնեն եւ ըսեն: Անոնք ատենօք օրօրոցներուն մէջ նիրհող իրենց զաւակներուն ժպտած էին գորավագին. այն ատեն գրեթէ բնաւ չէին խորհած որ այս փափուկ անդամները օր մը անճանաչելի ծուէններ միայն պիտի դառնային: Հազիւ քանի մը հոգի տակաւին կը պահեն իրենց մարդկային կերպարանքը: Ծխարձակ հեծանիկներ ու խանձած կամ արիւնաթաթախ քարեր հեռուն կը ծածկեն ծովափը: Այս ահռելի պայթիւնը լսող բոլոր կենդանի էակները անհետացան պակուցումով: Անտառներու թռչունները փախան, վայրի շուները մըռընչելէն հեռացան կիսովին գիշատուած դիակներէն: Ուղտերը լքեցին իրենց պահապանները. հլու եզը, որ Կորնթոսէն հեռու ծանր ակօս մը կը բանար, յանկարծ խոյս տուաւ լուծէն: Ու երիվարը խորտակելով թամբին կապն ու զինք առաջնորդող պախուցի փոկերը, սլացաւ դէպի դաշտագետին: Ճահիճներու սողունը լսելի ըրաւ իր տրտում կրկռոցը, գայլերը ոռնացին իրենց որջերուն մէջ, որուն արձագանգը անդրադարցուցած էր Կորնթոսի ականին ճայթիւնը, շնագայլը լսելի ըրաւ իր ողբագին ճիչերը, նման երեխաներուն եւ պատժուող շան մը աղիողորմ կաղկանձիւններուն: Արծիւը կուրծքին փետուրները ցցելով, սլացաւ իր հարթաբոյնէն ու ապաստան որոնեց արեւին մօտ, հալածուած ծուխէն սեւ գոլորշիներուն, որոնք իրմէ կը ծածկէին երկրին տեսքը:

Այսպէս է որ նուաճուեցաւ Կորնթոսը:

(11 եւ վերջ)

ԼՈՐՏ ՊԱՅՐԸՆ

Թարգմ. ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՄԿՆԻՍԿՈՅԻՆ ՄԿՆ

ՅՈՒՐԱՀԱՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

— Մանրի երեսին դիմելը դեռ ոչ մեր հայերէն ունի դիմել եւ երեսին տալ, այլ մեր լեզուն ունի դարձի գալ, դարձի բերել, դարձի գալ եւ այլն։ Մանր բառերու մէջ մեր ունինք նաեւ ի վեր, ի վար, ի վայր, ի վայելս, ի վերայ, ի վերջոյ, ի վրայ, ի տես, ի տեսակ, ի տեսիլ, ի տեսութիւն, ի տուր, ի տուրս, ի տուրուց, ի տուրուցս, ի տուրուցն, ի տուրուցք, ի տուրուցո, ի տուրուցոյ, ի տուրուցոյն, ի տուրուցոց, ի տուրուցոցն, ի տուրուցոցս, ի տուրուցոցո, ի տուրուցոցոյ, ի տուրուցոցոյն, ի տուրուցոցոյս, ի տուրուցոցոյդ

խումբին կողմէ մեր տնտեսութեան տը-ուած վնասներուն »:

Բանուորներու աշխատավարձքը պիտի վճարուի հինգի դէմ մէկով, այսինքն ան որ հինգ հազար քուրոն կը ստանար, պիտի առնէ հազար նոր քուրոն :

Մասնագէտներ դիտել կուտան թէ այս բարենորոգումը եւս կը հաստատէ այն ծանր տագնապը որ կը տիրէր աւելի քան երկու տարիէ ի վեր: Կառավարութիւնը չէր կրնար աւելցնել անհրաժեշտ պիտոյքներու արտադրութիւնը եւ հրամայեց արմատական միջոց մը, պակսեցնելով դրամին արժէքը: Ուրիշներ ալ կը կարծեն թէ պարենատոմսերու ջնջումը պիտի քաջալերէ սեւ շուկան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԸ լուծուեցաւ շաբաթ օր: Նոր ընտրութիւնները պիտի կատարուին յուլիս 12ին եւ 19ին: Նոր օրէնքը 77էն 44ի կը զեղչէ երեսփոխաններուն թիւը: Քուէարկութիւնը պարտաւորիչ է: Առաջին անգամ ըլլալով կիներն ալ պիտի մասնակցին: Լուծման հրամանագիրը կ'ըսէ թէ հանրապետութեան նախագահը նախարարական խորհուրդին առաջարկով որոշեց ճամբել երեսփ. ժողովը «որ զանցառութիւն ցոյց տուած էր իր աշխատանքներուն մէջ»: Լուծման որոշումը տրուած էր խիստ գաղտնապահութեամբ եւ մեծ զարմանք պատճառեց քաղաքական շրջանակներու մէջ :

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ կատարուեցան Սուէզի շրջանին մէջ, եգիպտական ոստիկանութեան կողմէ: Կալանաւորները կ'ամբաստանուին թէ ծառայութիւններ մատուցած են Անգլիացիներուն, վնասելով ազգ. դատին: Առաջին առթիւ ձերբակալուեցան 45 հոգի որոնց մէկը Սուէզի ջրանցքի ընկերութեան պաշտօնեայ մըն է :

ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ տեղի պիտի ունենան Աթէնքի մէջ, Յունիս երեքէն 11, Յունաստանի, Թուրքիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ, զինուորական դաշինք մը կնքելու համար, իբրեւ լրացուցիչ մաս բարեկամութեան դաշինքին : Եթէ յաջողին, պիտի դիւրանայ Եուկոսլաւիոյ անդամակցութիւնը Ատլանտեանի դաշինքին :

ԾԱՆՐ ՏԱԳՆԱՊԻ մը մատնուած է Զուիցերիոյ ծանօթ օրաթերթը, «Կազէթ տը Լոզան»: Խմբագրապետը եւ վարչական խորհուրդին անդամներէն չորսը հրաժարեցան :

ԿԾՈՒ ՑՈՒՐՏ ՄԸ կը տիրէ Փարիզի թէ գաւառի մէջ: Հոգեգալուստին սաստիկ տաք էր օդը, բայց հազիւ երկու օր տեւեց :

ՍՈՒՐԻՈՅ դիկտատորը եւ Լիբանանի հանրապետութեան նախագահը երէկ տեսակցութիւն մը ունեցան Շթորայի մէջ (Լիբանան):

ՄԱՐՈՔԻ փաշաներուն եւ ցեղապետներուն ազերսագիրը նկատի առնելով հանդերձ, Ֆրանսա որոշեց առ այժմ ընթացք չտալ անոնց պահանջին (գահընկէցութիւն Սուլթանին):

ԱՆԳԼԻՈՅ Էլիզապէթ թագուհիին թագադրութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր, երեքշաբթի, աննախընթաց հանդիսաւորութեամբ: Աշխարհի բոլոր մասերէն թագաւորներ, իշխաններ, իշխանուհիներ եւ ուրիշ անհամար երեւելիներ Լոնտոն թափած են: Արքայական պալատին մէջ տեղ մնացած չըլլալով, շատ մը իշխաններ մասնաւոր պանդոկ մը կը բնակին: Ապագայ գահաժառանգը, իշխան Չարլզ, որ հինգ տարեկան է, կէս ժամ ներկայ պիտի ըլլայ արարողութեան, գլուխը դընելով այն թագը զոր իր մայրը դրած էր 1937ին, Ճորճ Զ.ի թագադրութեան ատեն : Մասնաւոր միւռոն մը պատրաստուած է հազուագիւտ ծաղիկներէ, թագուհին օծելու համար :

ՕՐՏՈՒՑԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Տեղահանութեան օրերուն երեք փոքրիկ Հայորդիներ, փոքրը հինգ տարեկան, միւս երկուքը իրարմէ մէկ – երկու տարու տարբերութեամբ իրենց ծնողքին կողմէ յանձնուած են տեղւոյն նամակատան տնօրէնին: Ժամանակ մը վերջ տնօրէնը Պոլիս կը փոխադրուի միասին տանելով ամէնէն փոքր տղան, Օրտու ձգելով աւելի մեծ եղբայրը եւ քոյրը:

Ջերմապէս կը խնդրուի բոլոր Օրտուցիներէն որ այս փոքրիկներու մասին ինչ տեղեկութիւն որ ունին եւ կամ եթէ դիտեն անոնց անունը – մականունը, տեղեկացնեն Հ. Քէֆէլեանի՝

22, Rue Lacretelle, Paris 15·

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

35ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Վէռտի թատրոնին մէջ, 50 ռիւ տ'Ալժէ, բարձր հովանաւորութեամբ երեսփոխան եւ Մարսէյլի քաղաքապետ՝

GASTON DEFERRE ի

Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. խումբերու, Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդին, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կը նախագահէ ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Խօսք կ'առնեն ընկերվարական քաղաքացիներ՝

Francis Leenhardt, Irma Rapuzzi, Jean Masse, Achile Cini.

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր. ԱՆԺԵԼ ԱԿԻՆԵԱՆ (դաշնակ), Պ. Լ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակ), Օր.ներ Յարութիւնեան, Սարգիսեան, Ժ. Գույումնեան, Մարկոսեան, Պօյաճեան, Սիմոնեան :

Հայկական պարեր ղեկավարութեամբ ՏԻԿԻՆ ՇԱՄԻՐԵԱՆի :

Հանդէսէն վերջ եւրոպական պարեր :

Ընտիր նուագախումբ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 7ին:

Ժամը 15էն կէս գիշեր, Ռէփիւպլիքէնները սրահը, 16 Ռիւ Ժ. Պ. Տավիտ :

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ երեկոյ :

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին: Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունիս 21, ժամը 19ին, Ռիւ Ժէ սրահին մէջ:

Կը խօսի Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան :

Այս կիրակի, Յունիս 7ին, կէսօրէ ետք Փաթրոնաժի սրահին մէջ :

Կը խօսի Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը տօնէ իր Օրը Յունիս 7ին, Կիրակի ժամը ճիշդ երեքին Սեւրի Մուրատեան վարժարանի «Պէշիկթաշլեան» սրահին մէջ, 26 ռիւ Թրօյօն Սեւր:

Գեղարուեստական բաժին. — ՔՕՐԱՏՕ, սիրայօժար մասնակցութեամբ ծանօթ դերասան Մըսըրեանի եւ Պ. Ա. Գմբէթեանի:

Հայկական պար՝ Կապոյտ Խաչի պարախումբի կողմէ Օր. Ալ. ԳԱՎԷՋԵԱՆի ղեկավարութեամբ : Նոր պարեր շքեղ տարազներով: Դաշնակի ու դափի ընկերակցութեամբ Պ. Պ. Եդ. Գավէզեանի եւ Բենոյի : Մուտք 200 Ֆրանք

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար :

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար Ֆր. թղթատարի ծախքով :

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Tèr Minassian
56,Rue Frédéric Clément,Garches (SetO)
FRANCE

Բոլոր առաքումները

Contre remboursement

Կամ անձամբ դիմել Յաւուջի վարչութեան :

ԱԼՔԱԶ ԵՒ ՈՐԴԻ ՏԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼԸ

Երգապնակներու (տիսք) մեծ հաստատութիւնը, ԱԼՔԱԶ տօնական օրերու առթիւ հրապարակ հանած է « տիսք »երու նոր շարք մը.—

Դերասան ԳՄԲԷԹԵԱՆին 6 լաւագոյն արտասանութիւնները:

Նոյնպէս ՈՒՏԻ ՀՐԱՆԴի հայերէն եւ սօլօ արեւելեան ոճով երգուած հեղինակութիւնները, 15 տիսք:

Նախորդ հայկ. ժող. երգերու ճոխ մը-թերքովը. ներկայիս մեր երգացանկը բարձրացած է 75ի:

Այս բոլորը կեդրոնացած պիտի գտնէք՝

1.— ALKAZ Marseille 23, Rue st. Barbe
HATCHERIAN Lyon, 65, Rue Dunoir,

Այս երկու կեդրոնատեղիներուն մէջ « փիկըփ »ներ հաստատուած են: Փափաքողները կրնան ներկայանալ՝ կատարելու համար իրենց ընտրութիւնը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Անգամ մը եւս կը յիշեցնենք, ի վիճակի չենք անվճար ծանուցումներ հրատարակելու : Ընթացիկ ծանուցումներու սակերն են .—

1.— Նշանախօսութիւն կամ հարսանիք 1000 ֆրանք :

2.— Շնորհակալիք, ցաւակցութիւն, հոգեհանգիստ 500 ֆրանք, իւրաքանչիւր անգամը :

3.— Կը փնտռուի, երեք անգամը 1000 ֆրանք :

4.— «Կ'ուզուի»ներ 500 ֆրանք, մէկ անգամը :

5.— «Ծախու է» 500 ֆր. 1 անգամը:

6.— Մահազդ 1500, շնորհակալիքով 2000 ֆրանք :

7.— Առեւտրական ծանուցումներու մասնաւոր պայմաններ :

Ջերմապէս կը խնդրուի գին չհարցնել այս կարգի ծանուցումներուն համար եւ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻՆ ՀԵՏ ՂՐԿԵԼ ՆԱԵԻ ՓՈԽԱՐԺԷՔԸ:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ՝

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած Կրօն. Ընկերակցութեան Կրթ. Մարմնոյ կողմէ : Հովանաւորութեամբ Կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ.Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի :

Այս կիրակի, ժամը 15ին :

Աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան, կենդանի պատկեր, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ պարեր :

Պիտի ներկայացուի «ԽԵԼՔԻՆ ՊԱԿԱՍԸ, ՔՍԱԿԻՆ ՎՆԱՍ Է» թատերական կըտորը: Մուտքի տոմսերու համար այժմէն դիմել Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ դիւանատունը :

« ԱՐԱՔՍ »

ՄԱՆԿԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ

Կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ

Բաժանորդագրութեան պայմաններ .—

Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 Ֆր.,
Արտասահման՝ 1400 Ֆր.:

ADRESSE : N. HOVHANESSIAN
14, Rue du Soleil, Paris 20e
Tél . TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15

ԾԱՆՕԹ.—Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 Ֆրանք թիւը:

Լոյս տեսաւ 15րդ թիւը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ»խումբի ընդհ. ժողովը՝ այսօր, երեքշաբթի, Քաֆէ Ռէժան, ժամը ճիշդ 21ին: Շատ կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ «Եգիպտացի» կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի « Ահարոնեան» խումբի ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ 21·30ին, — Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայ պիտի ըլլայ Կեդր. վարչութիւնը ամբողջ կազմով : — Հայերէնի դասերը ժամը 21·15ին :

ԱՆԻԷՌ - ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կոմիտէի եւ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները :

ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ հերթական դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ: Դասախօսն է դեղագործ Պ. Արման Իննուճեան, նիւթը՝ «Առողջապահական սննդառութիւնը»: Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԸ որոշած է պարբերաբար յարգանքի երեկոներ ընծայել մեր ազատագրական պայքարի հերոսներու յիշատակին: Այսպէս, այս չորեքշաբթի գիշեր Քատէի վերնայարկը, յատկացուած է Անդրանիկի եւ իր գործունէութեան: Կը խօսի Պ. ՎԱԶԳԷՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ: Յաջորդաբար երեկոներ պիտի նուիրուին՝ Քեռիի, Ժիրայրի, Մուրատի եւայլն: Մուտքը ազատ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Լիոնի Դատեմցիներու դաշտահանդէսը Յուլիս 12ին, Տէսին, Պ. Նազարի ծառախիտ պարտէզին մէջ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Իսիի «Խրիմեան» դպրոցի տարեվերջի հանդէսը՝ Յունիս 21ին, դպրոցի սրահին մէջ :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16 – 23

Արձանագրութեան եւ պայմաններու համար դիմել՝

Rev. Père V. Momdjian,
78, Rue Rabelais, LYON
ou, Rev. Père V. Babian
11, Rue Belle Image, VALENCE

Արձանագրութեան վերջին պայմանաժամը Յուլիս 25 :

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Որեւէ ընկերութեան պատկանող նաւով կամ օդանաւով ՃԱՄԲՈՐԴԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ Դիմեցէք՝ Պ. Ժան Ե. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի

American LLOYD

48, Rue de la République,MARSEILLE
Tél : CO. 47 - 22

Վճարումը հոս կամ Ամերիկա: Ամէնէն հանդիստ ճամբորդութիւնը, ամէնէն նըպաստաւոր գիներով, շնորհիւ իր 30 տարուան փորձառութեան:

Փարիզի մասնաճիւղին հասցէն՝
7, Rue Auber, Paris

ԼԱՒԱԳՈՅՆ

ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԹԻՒՌ

Դերձակներու համար

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ ՄՕՏ

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Լաւագոյն ապրանք ամենաաժան գնով

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678 - 63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման տարեկան 3000 ֆրանք: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
3
ՅՈՒՆԻՍ
•
MERCREDI
3 JUIN
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7081 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2492

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿՐՆԱՆ ՋՈՒՐ ՊՂՏՈՐԵԼ

•

Դաշնակիցներուն կողմէ Թուրքիոյ վերապահուած գործօն դերը սերտ կապ ունի մեր արեւելեան գաղութներուն կացութեան հետ :

Շատոնց է որ թուրք վարիչներուն եւ գրիչներուն համար ջուրի ճամբայ դարձած է Միջին Արեւելքը :

Վարիչները չեն խօսիր, բայց գրիչները պարբերաբար կը ճոնչեն, մեղրածորան տողեր թխելով :

Երբ կազմակերպուի Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան ցանցը, հաւանօրէն Թուրքիոյ պիտի յանձնուի գլխաւոր հրամանատարութիւններէն մին :

Արդէն Անգարան հետզհետէ աւելի ան-համբեր կը դառնայ, պահանջելով օր առաջ գործադրել այդ ծրագիրը : Նոյն իսկ առանց սպասելու արաբական պետութեանց հաւանութեան :

Ուրեմն, ժամանակի խնդիր է թրքական ազդեցութեան զօրացումը՝ հարեւան երկիրներու վրայ :

Ինչ հանգամանք ալ ունենան, Թուրքիը լիովին պիտի օգտագործեն իրենց ներկայութիւնը, սահմանամերձ երկիրներուն մէջ :

Ջորս աչքով պիտի հետեւին անոնց ներքին անցուդարձին, մամուլին, ընկերային կարգուսարքին :

Բնականաբար պիտի զբաղին, նաեւ, փոքրամասնութիւններով եւ մանաւանդ մեր տարագիր բազմութիւններով :

Թերեւս ոչ մէկ տեղ անոնք այնքան գաղտնի կապեր ունին որքան արեւելեան երկիրներուն մէջ, որոնք նոր ազատեցան իրենց արիւնազանգ լուծէն :

Այդ կապերուն շնորհիւ եւ ուրիշ «ա լա Թուրքա» միջոցներով անոնք պիտի փորձեն մոլորեցնել արաբ ժողովուրդին հանրային կարծիքը : Նոյն իսկ ճեղքեր բանալ հայկական ճակատին վրայ :

Կրնան չահագործել նաեւ կարգ մը դիմակաւոր խմբակներու ձախաւեր մարդոնքները, պղտոր մթնոլորտ ստեղծելու համար :

Անհրաժեշտ չէ մանրամասնութեանց մէջ խորել, ուրիշ անախորժութիւններ եւս նախատեսելով :

Այս պարագաները արտակարգ արթնութիւն կը պարտադրեն բոլորին : Առանց դաւանանքի կամ դասակարգի խտրութեան :

Միջին Արեւելքի ազգ. իշխանութիւնները անչուշտ աւելին գիտեն եւ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առած են, որպէս զի ջուրերը չպղտորին, դուրսէն եւ ներսէն :

Ներազատ արաբ ժողովուրդները չափազանց դիւրազգած են, մասնաւորապէս ներկայ պարագաներուն մէջ : Այնպէս որ, ամէնէն թեթեւ թիւրիմացութիւնն ալ դժուար կը դարմանուի :

Ոյր եւ է անմիտ հրատարակութիւն կը նպաստ միտք եւ արիւն պղտորել :

Արեւելքի մէջ սովորական երեւոյթ է սուտ լուրերու տարածումը :

Անցեալ շաբթու առիթ ունեցանք արձանագրելու հատ մը, որ միաժամանակ հրատարակուեցաւ քանի մը արաբական թերթերու մէջ :

Լուրը կ'ըսէր թէ Քանատայի կառավարութիւնը հոգ տրամադրած է, հայկական հայրենիք մը հաստատելու համար, եւ թէ Սուրիոյ Հայերը կը պատրաստուին գաղթել, մեծապէս խանդավառուելով :

Այս կարգի «բաղեր» աւելի շատ պիտի թռցնեն այսուհետեւ, եթէ ուշադրութեամբ չհետեւինք անցուդարձին :

Աւելի քան երբեք ժամանակն է սերտ կապեր հաստատելու ամէն երկրի պաշտօնական, լրագրական եւ մտաւորական շրջանակներուն հետ :

Այստեղ, Փարիզի մէջ ալ, աշխատանք չի պակսիր մեր ուսանող սերունդին համար որ միասին կ'ուսանի Մէջ. Արեւելքի արաբ երիտասարդութեան հետ : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

•

Ֆ. ՏԼԼԷՍ ՅՈՒՆԵՏԵՍ ԿԵՐԵՒԱՑ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Ֆ. Տըլլես Բշ. օր ձայնասփիւռ ճառով մը պարզեց իր տեսակէտները Միջին Արեւելքի կացութեան մասին, իբրեւ արդիւնք իր վերջին այցելութեան :

Իր կարծիքով, առ այժմ յոյս չկայ որ իրագործուի Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան ծրագիրը, նկատի առնելով արաբական երկիրներու եւ Իսրայէլի միջեւ խորացած տեղւոյն «տարտամ բաղձանք մը» տեսած է հաւանական ապահովութեան մասին : Եւ չի հաւատար թէ արեւմտեան պետութիւնները պիտի կրնան պաշտպանութեան կազմակերպութիւն մը պարտադրել Միջին Արեւելքի , մինչեւ որ արաբական երկիրները եւ Իսրայէլ չլուծեն իրենց վէճերը : Այս առթիւ անհրաժեշտ կը դտնէ Մ. Նահանգներուն աջակցութիւնը, գործադրելու համար 1950ի երբեմն համաձայնութիւնը որով Ամերիկա, Ֆրանսա եւ Անգլիա կ'երաշխաւորեն Իսրայէլի ներկայ սահմանները եւ զինադադարը : Այդ պարագային կարելի է վստահութիւն ներշնչել Արաբներուն, որոնք միշտ կը կասկածին թէ Մ. Նահանգները կը քաջալերեն Իսրայէլի ծաւալումը : «Հարկ է փարատել այս կասկածամտութիւնը, համոզել Արաբները թէ Մ. Նահանգները գործ չունին միլիոնաւոր Հոդովուրդներու դէմ, որոնք կրնան ազատութեան թունդ բարեկամներ դառնալ : Պէտք չէ որ անոնք աւելի ստուարացնեն համայնավար դիկտատորներու շարքերը» :

Պ. Տըլլես բացատրեց թէ Իսրայէլի վարիչներն ալ իրեն պէս կը մտածեն եւ թէ անհրաժեշտ է չահիլ ոչ միայն Իսրայէլի, այլեւ արաբ ժողովուրդներու յարգանքը :

Նախարարին կարծիքով, Միջին Արեւելքը մեծ կարեւորութիւն չընծայեր խորհրդային ծաւալման :

Այս ճառէն առաջ, Պ. Տըլլես ղեկուցում տուած էր Փոխադարձ Ապահովութեան խորհուրդին առջեւ, նախագահ Այզընհաուըրի հրահանգով :

Ահաւասիկ իր եզրակացութիւնը Եգիպտոսի մասին.— Իր համոզումով, Եգիպտոս եւ Անգլիա կրնան կարգադրել Սուէզի վէճը, վասնզի չկայ որեւէ անհաշտելի պարագայ : Ինք յաջողած է որոշ չափով համոզել զօր. Նեգիպը որպէսզի չարունակեն բանակցութիւնները : Վէճին գլխաւոր պատճառը անգլ. զօրքին ներկայութիւնը չէ, վասն զի երկու կողմերն ալ համաձայնած են պարպումի մասին, այլ Սուէզի խարիսխին, զինարաններուն եւ չեմարաններուն զեկավարութիւնը :

Հնդկաստանի մասին ալ խօսելով, Պ. Տըլլես յայտարարեց թէ մեծապէս զգուշացած է վարչապետ Նեհրուէն որ «մեր ժամանակներու մեծագոյն վարիչներէն մէկն է» : Անոր հետ խօսած է Քորէայի մասին ալ : Փաքիստանի համար անհրաժեշտ կը գտնէ ցորեն ղրկել , սովին դէմ պայքարելու համար : Գալով Իրանի , յարմար չէ դատած հանդիպիլ : «Մ. Նահանգները պէտք չէ միջամտեն քարիւղի վէճին, բայց պէտք է չարունակեն ար-հեստագիտական եւ ճարտարագործական օգնութիւն ընծայել որպէսզի անտեսանկան տագնապը համայնավարներուն դիրքը չնեռէ այդ երկիրը :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ռասիականութիւնը կը չարունակէ ձերբակալութիւններ կատարել Սուէզի շրջանին մէջ : Կալանաւորներուն թիւը յիսունը անցած է : — Անգլեւեգիպտական բանակցութիւնները պիտի վերսկսին մօտերս :

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ կը չարունակուին Ցորշանանի եւ Իսրայէլի սահմանագլուխին վրայ :

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

•

Ինչպէս գրած էինք երէկ, վարչապետ Մութէեան նոր թեկնածուն, Պ. Մանէս Ֆրանսա, Ազգ. Ժողովին կը ներկայանայ այսօր, չորեքշաբթի, վաւերացում խնդրելու համար :

Ամէնքն ալ անհամբեր կը սպասեն որ դիւնքին, վնասակար գտնելով դալխիճի տագնապին երկարաձգումը : Մինչեւ ե-րէկ անստուգութիւն կը տիրէր : Գլխաւոր խմբակցութիւնները որոշած էին իրենց դիրքը ճշդել նոր թեկնածուին յայտարարութիւնը լսելէ ետք : Պ. Մանէս Ֆրանսա երկար տեսակցութիւններ ունեցաւ մասնաղէտներու հետ, պարզելով երկրին ելմտական եւ տնտեսական կացութիւնը եւ իր տեսակէտները : Ըսաւ թէ անհրաժեշտ է յունիս 16ին վերադարձնել Պանք որ Ֆրանսի կանխավճարը, ուժգուն մխլուխ Ֆրանք եւ նոր պայմանագիր մը կնքել , 180 միլիառ Ֆրանքի յաւելուածական վարկ մը ստանալու եւ յունիսի վճարումները ապահովելու համար : Ցեւոյ հարկ է կրճատել յառաջիկայ վեց ամիսներու ծախքերը : Այս առթիւ լայն իրաւասութիւններ պիտի պահանջէ : Պանք որ Ֆրանսը նոր վարկեր բանալու համար պայման դրած է որ ազգ. միջոցներ ձեռք առնուին եւ եւ ամուրը բարեկարգելու համար :

Ներքին հոգերէն զատ, արտաքին խնդիրներն ալ անհրաժեշտ կը դարձնեն դալխիճին կազմութիւնը : Առաջին առթիւ հարկ է պատրաստ ըլլալ Պերմուտեան կղզիներու ժողովին համար, որ պիտի դումարուի յունիս 17ին : Ցեւոյ կայ եւրոպական բանակի խնդիրը , թէեւ Պ. Մանէս Ֆրանս կը կարծէ թէ կարելի է դայն յետաձգել մինչեւ աշուն , աւելի չխորացնելու համար բանակէցները խորհրդարանին մէջ :

Սախպողական կը համարուին Հնդկաչինի եւ ազգ. պաշտպանութեան խնդիրները : Նոր թեկնածուն տարբեր տեսակէտ ունի Հնդկաչինի պատերազմի մասին , 1950էն ի վեր, բայց անմիջական լուծում չի գտներ առ այժմ, հետեւաբար որոշ վերապահութիւն կը ցուցնէ :

Գալով ընկերային խնդիրներուն , Պ. Մանէս Ֆրանս կը մտածէ կարգ մը առժամեայ լուծումներ ,— վարկեր ստանալ ընտանեկան նպաստներու մնուցիկէն, զարկ տալու համար բնակարաններու շինութեան եւ լման գործ ապահովել բանուորներուն :

Առջի օրուան տեսակցութեանց ընթացքին, նոր թեկնածուն յայտարարեց թէ համաձայն է հողագործութեան արդիացման եւ գիւղական ժողովուրդի կեանքի բարելաւման :

ԹԱԳԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ԼԵՌՆԱԳՆԱՑՆԵՐ ԷՎԷՐԷՍԹԻ ԳԱԳԱԹԸ ՀԱՍԱՆ

Անգլիոյ Էլիզապէթ Թագուհին թանկագին նուէր մը ստացաւ երէկ, երեքշաբթի, իր թագադրութեան առթիւ : Անգլիացի լեռնագնացները յաջողեցան Էվէրէսթի գագաթը բարձրանալ, փորձ մը որ կը չարունակուի 31 տարիէ ի վեր եւ որուն զոհ գացած են 16 հոգի :

Ուրբաթ առաւօտ արշալոյսին, Նոր Զելանտացի լեռնագնաց մը, Հիլըրի, եւ իր առաջնորդը՝ Թենսինկ, աշխարհի ամենաբարձր լերան գագաթը հասան (8840 մեթր) : Յաղթանակին աւետիսը անմիջապէս հեռագրուեցաւ Լոնտոն եւ առաջին անգամ կարդաց թագուհին ինք: Հեռագրոն էր գնդ. Հընթ, որ ուղած էր անակնկալ մը պատճառել թագադրութեան

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՈՋ ԻՄԿ ՏԷՐՏԷՐ ՄԸ

Հազուադէպ է որ տէրտէր մը երեւայ մեր հանրային հանդիսութեանց մէջ :

Եկեղեցասէր մը չեմ : Բայց, երբեմն կը փորձուիմ հարցնել .

— Ո՞ւր կը բանին մեր տէրտէրները, այսպիսի պարագաներու մէջ :

Գիտեմ, կը խուսափին Մայիս 28էն, «քաղաքական» համարելով գայն :

Մոռնալով որ, Տանն Կիլիկիոյ հանգուցեալ կաթողիկոսը, Գարեգին արք. , խաչով ու վեղարով կը խրախուսէր հայկական զօրքը, 1918 Մայիսին, Արարատեան դաշտին վրայ :

Ներկայ կաթողիկոսն ալ բանի մը տարի առաջ կը փառաբանէր Սարդարապատի ճակատամարտը : Ոչ թէ բերանացի, այլ գրաւոր, «Էջմիածին՝ ամսագրին մէջ :

Միւս կողմէ, եպիսկոպոսներ, վարդապետներ եւ քահանաներ կան, մասնաւորապէս Ամերիկայի մէջ, որոնք միշտ ներկայ կ'ըլլան Նոյ. 29ի տօնակատարութեանց : Եւ նաւ ալ կը խօսին :

... Չափահաս որբերը «Մայրերու Օր»ը կը տօնէին կիրակի օր, Միւթիւալիթէի ընդարձակ սրահին մէջ :

Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին Սեւուի վարժարանին տեսուչը եւ հայ բողոքական կանուերու հոգեւոր հովիւը :

Ի զուր փնտռեցի Հայ. եկեղեցւոյ ներկայացուցիչը :

Ոչ իսկ տէրտէր մը :

Ըսին թէ մեր առաջնորդը ծերանոցի բացման գացած ըլլալով, չէր կրցած այս հրաւէրն ալ ընդունիլ :

Բայց կրնար փոխանորդ մը նշանակել :

Առանց հրաւէրի ալ, ուէէ քահանայ ազատ չէ՞ր գալու : Պարտաւոր չէ՞ր :

Տէրտէրները միայն նշանտուփի, հարսնիքի եւ յուղարկաւորութեան համա՞ր են :

Իրենք ալ մաս չե՞ն կազմեր «հոգեւոր հօտ»ին : Անոր կեանքին ելեւէջները, փառքերը կամ սուգերը արժէ՞ չունի՞ն իրենց համար :

Մշակոյթի ճեռնարկներէն ալ բացակայ են անոնք : Միեւնոյն կրնային ճիչ մը պաշար ամբարել : ՎԱՀԷ

ԱՆՁՕՐ ԿԱՏԱՂՈՒԹԻՒՆ

Վերջին պահուն դղուելի թուրքիկ մը ստացանք Մարսէյլէն, Մայիս 28ի դէմ , հայերէն եւ ֆրանսերէն :

Տարիներու կուսակցական պայքարին մէջ դժուար է գտնել այսքան պիղծ, աղտոտ լեզու, այսքան թրքավարի ցնդաբանութիւն եւ անբարոյականութիւն :

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն այս առթիւ յայտարարութիւն մը ղրկած է , ուր կ'ըսէ .

— « Դիմակաւոր մատնիչներու ծանօթ խմբակը, թագնուած՝ «Ֆրանսահայ Երիտ. Միութիւն (Ժաֆ) եւ Ֆրանսահայ Մշակ. Միութիւն» կեղծ պիտակին տակ , փրանսերէն եւ հայերէն թռուցիկ մը հրատարակած է ուր վարպետ մատնիչներ եւ դաւադիրներու իսկական մտայնութեամբ յարձակումներ կը գործուին Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ մեր Ազգային տօնին՝ Մայիս 28ի դէմ, գարշելի լեզուով մը եւ փաստերու ակնյայտնի խեղաթիւրումով :

« Դիմակաւոր մատնիչները իրենց իսկական դերին մէջ են :

« Գիտակից հայ ժողովուրդը արժանի պատասխանը պիտի տայ խուռներամ փութալով Մայիս 28ի տօնակատարութեան, ինչպէս ամէն տարի եւ ամէն տեղ, անարգանքի սիւնին գամելով խաւնակիչ դաւադիրները » :

Ոչ մէկ տարակոյս այդ մասին :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը դիտողներ նշանակեց, պկեր մուտեան կղզիներու խորհրդաժողովին մասնակցելու համար, թէեւ դաշնակիցները տրամադիր չեն ընդունելու :

ՅՈՒՇԵՐ ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԷ

Տիգրանակերտի հարաւային մասին մէջ դէպի Մարտին, Տիգրիսի հոսանքն ի վար արաբախօս Հայեր ալ կային: Շէն գիւղեր որոնք խառնուած էին Ասորի բնակչութեամբ :

Արեւմուտքը՝ հայախօս գիւղակներ ու գիւղեր մինչեւ Սեւերէկ քաղաքը, որ նշանաւոր էր իր այգիներով: Կ'արտադրէր գինի եւ քաղցուէ պատրաստուած քաղցրեղէններ :

Իսկ հիւսիսը եւ հիւսիսային արեւելքը կը գրաւէին շէն ու բարեբեր, քաղաքներ եւ գիւղաքաղաքներ, հայախօս:

— Մատլէնն ու Արղնին, Ջերմուկն ու Ձնքուշը, Ակըլը, Լըճէն ու Հայնին, Հաղրօն իրենց շրջականերով: Դրախտային վայրեր ականակիտ աղբիւրներով ու ակերով, եղեմական բերքերով, հնութիւններով ու վանքերով հարուստ: Հին հին դարուց յիշատակներ... իսկ հիմա՞ — աւերակներ ...:

Ամէնէն փոքր վայրն իսկ ունէր իր եկեղեցին ու դպրոցը, եւ իր գաւառաբարբառը գրեթէ իրարու նման :

Բոլորովին տարբեր է սակայն Տիգրանակերտի բարբառը, ուրոյն բարբառ մը մի միայն իրեն համար յօրինուած :

Բարբառներու այս տարբերութիւնը թերեւս կուգար այն պատճառէն՝ որ գաւառը քաղաքէն հեռու էր, ու հաղորդակցութեան միջոցները խիստ դժուար էին: Այնպէս որ կարելի չէր եղած լեզուական կապեր ստեղծել :

Քաղաքին շատ մօտ, մի միայն երկու գիւղեր կան, մէկը դէպի արեւելք Բերդի պարիսպէն դուրս, ուր լեռնադաշտը կը հակի երկար զառիվարէ մը, դէպի Տիգրիս, որուն հանդիպակաց եզերքին վրայ կը կանգնի գեղատեսիլ Գրթըլպըլը:

Հայ եւ ասորի բնակիչներով շէն այս գիւղը տեսակ մը նաւահանգիստ էր Տարօն Վասպուրական - Կարին - Նփրկերտ ճամբորդողներուն համար, իսկ Տիգրանակերտցիներուն՝ սքանչելի ամարանոց՝ ուր կը մշակուէին համբաւաւոր ձմերուկներն ու սեխերը, Տիգրիսի գեղածիծաղ ափերուն երկայնքը :

Իսկ միւսը դէպի արեւմուտք պարիսպին Հոռմըն դուռնէն դուրս, կէս ժամ հեռու Ալփունար գիւղը, զոր 1895 – 96ի ջարդերուն աւերակի վերածեր էին դրացի Քիւրտերը:

Եկեղեցին ու շուրջի երկյարկանի սենեակները նորոգուած էին գիւղացիներու ջանքերով, իսկ գիւղին փլատակները կը մնային՝ ու կը հասնին մինչեւ Երէց Կնոջ Ակը, որուն այնքան սրտառուչ աւանդութիւնը առանձին յօդուածով մը գրի առած եմ «Յառաջ»ի մէջ:

Բնիկներէն հազիւ 2 – 3 ընտանիք ողջ էին մնացեր: Մնացեալները սրէ անցուցած էր Քիւրտը :

Ամառ ձմեռ ուխտաւորը անպակաս էր Աստուածածնի այդ սրբավայրէն:

Դէպի արեւմուտք գաղթողները (Ամերիկա), հոն կ'իջեւանէին ու մոմ կը վառէին բարի ճանապարհի աղերսանքով :

Հրաժեշտի ինչ սրտայոյզ պատկերներ կը պարզուէին սպիտակ ճամբուն վրայ որ կ'երկննար ու կ'անհետանար, հեռաւոր ու օտար հորիզոններ :

Գիւղը կը չէննար հետզհետէ: Ունէին դպրոց ուր հայկական երգերու քաղցր հնչիւնները կը հասնէին եւ կը տարածուէին ընդարձակ դաշտերուն մէջ, որոնք հայկական կալուածներ էին :

Տիգրանակերտի պարիսպները չորս դուռներ ունին. հիւսիսէն Լերան Դուռ, արեւելքէն Նոր Դուռ որ գրեթէ ամայի էր, հարաւէն Մարտինի Դուռ, արեւմուտքէն Հոռմըն Դուռ: Ասկէ կը սկսի դաշտագետնի անվերջանալի տարածութիւններ :

Կ'երեւի թէ Հռոմայեցիները այս ուղղութեամբ արշաւեր են Մեծն Տիգրանի քաղաքին վրայ, որուն բարձրաբերձ պարիսպներուն տակ շատ անգամներ ինկեր են կատաղի ճակատումներէ վերջ, դիակոյտներ կազմելով :

Եւ եղեր են դժբախտ օրեր, ուր թշնամին յաջողեր է մտնել պարիսպին այս դուռնէն ներս որ կոչուած է Հոռմըն, Հոռմներու Դուռ :

Դարձեալ հայկական մեծ թաղին մէջ նեղլիկ, փողոց մը կար որ կը կոչուէր Հոռմընոց (Հոռոմնոց): Արդեօք հո՞ս բնակեր են Հռոմայեցիները :

Թերեւս գերիներ ... Որովհետեւ շէնքերը շատ հին ու ցած էին եւ իրարու քով սեղմուած :

Թուրքը հետզհետէ տարածուեր եւ գրաւեր էր քաղաքին եզերքը պարիսպներուն դէմ կանգնած օդասուն եւ ընդարձակ շէնքերը, որոնք հայկական կալուածներ էին :

Եւ այս պատահեր էր 1895 –96ի ջարդերէն իվեր, որ տեւեր էր երեք օր երեք գիշեր :

Կարմիր Սուլթանը միայն երեք ժամուան ջարդի հրաման է արձակեր, Որայց Տիգրանակերտի Թուրքը երեք օրերու եւ երեք գիշերներու վերածեր է նախճիրը, գոհացնելու համար իր արիւնծարաւ բընազդը :

Յարձակեր՝ ու անխնայ կոտորեր են անմեղ ու խաղաղ ժողովուրդը իրենց տուներուն մէջ, շուկան, դուրսը, ճամբաներուն վրայ, ուր որ հանդիպեր են Հայերու կամ քրիստոնեաներուն :

Շնորհիւ լուրջ դիմադրութեան մը պաշտպանուեր են քանի մը հայկական թաղամասեր լեցուն հայ բնակչութեամբ:

Բազմաթիւ ընտանիքներէ շառաւիղ չէր մնացած, Բերդի թաղին մէջ: Անոնք որ թրքական թղերու եւ մզկիթներու մօտ կը բնակէին, մեծ ու պզտիկով արեան մէջ խեղդուեր էին: Կոտորածը ահաւոր էր :

Ահ ու սարսափի մատնուած Հայերը գրեթէ համախմբուած կ'ապրէին: Ձգեր էին իրենց լայն ու հանգստաւէտ բնակարանները, կեդրոնացեր էին աւելի ապահով թաղեր, Ս. Կիրակոս եկեղեցւոյ շրջականները, նեղ տուներու մէջ :

Կը նշանակէ թէ, Սուլթան Համիտէն առաջ կեանքը քիչ մը աւելի տանելի եղեր է Հայերուն համար, քանի որ անոնք կրցած էին պահել իրենց ընտանիեկան ժառանդութիւնը՝ բնակարանները, նոյն իսկ մզկիթներու դրացի ըլլալով մինչեւ 95–96 չարաշուք թուականը :

Յեղասպան հրէշը, Սուլթան Համիտ, սրեր էր արիւն խմելու ախորժակը ամբոխին մէջ, որ ծուլութեան եւ անբարոյութեան մէջ յափրացած՝ վարժուեր էր աւարով սնանիլ, յափշտակելով Հայուն քրտինքն ու վաստակը, պղծելով անոր ընտանեկան հոգեկան սրբութիւնները :

Եթէ քաղաքին մէջ կոտորածը տեւեր էր երեք օր եւ երեք գիշեր, ուրեմն գիւղերուն մէջ երեք անգամ երեք օրեր ու գիշերներ կրնար տեւել :

Եւ շատ մը շէնութիւններ բնաջնջուեր էին ի սպառ :

Այդ թուականներուն կոտորածէն ազատած էր միայն Ակըլը, որ նշանաւոր էր իր Ս. Նշան վանքով, անվերջանալի այգեստաններով ու բիւր բերքերով... կը պատմէին ականատեսներ, քաղքցի ուխտաւորներ, որոնք ամէն տարի այգեկութքին Ակըլ կը գտնուէին:

... Երբ քիւրտ աշիրէթներ զինուած՝ պատրաստուեր են յարձակիլ Ս. Նշան վանքին եւ Ակըլի հայ բնակչութեան վրայ, կոտորելու եւ թալանելու համար, քիւրտ ծերունի պէկ մը արգելք է հանդիսացեր ...

Ու կատղած խուժանը որ « սալովաթ » կը գոռար, գլխիկոր ետ էր դարձեր:

Քիթ չէր արիւնած Ակըլի մէջ, հակառակ քիւրտ պէկերով ու ցեղերով շրջապատուած ըլլալուն :

Բարբարոս ու տգէտ Քիւրտին մէջ ուրկի՞ց ծնած էր յարգանք ու ակնածանք Ս. Նշանին հանդէպ :

Կը պատմէին.— Ժամանակին Քիւրտ պէկի մը մէկ հատիկ զաւակը ծանր հիւանդ կ'իյնայ : Գեղին բանգէտները, շէյխերը ճար չեն կրնար ընել: Պէկը կը սոսկայ եւ կը տագնապի: Իր ճրագը պիտի մարի :

Կը դիմէ վանքի քահանային եւ կ'աղերսէ որ եթէ Ս. Նշանը իր զաւկին սնարին վրայ բերէ, պիտի բժշկուի:

Տէրտէրը անել կացութեան մէջ կ'իյնայ: Ի՞նչպէս պիտի կրնար դպչիլ Սրբութիւն Սրբոցին, եթէ իր ձեռքը քաշուի, ու տեղն ու տեղը պատուհասուի իր տունով տեղով ...

Այդ գիշեր ծնրադիր կ'աղօթէ եւ Սաղմոս կը քաղէ: Արշալոյսին շող մը կը ծագի մտքին մէջ. փայտէ խաչ մը կը շինէ եւ կը փաթթէ զայն գունաւոր շղարշներով՝ զորս ամէն ուխտաւոր կը բերէր Ս. Նշանին:

Առտուն տէրտէրը կ'ուղղուի դէպի պէկին տունը փայտէ խաչը իբրեւ Ս. Նշան՝ հիւանդի անկողնին վերեւ կը դնէ :

Հրաշքը կը կատարուի ու մահամերձ հիւանդը կը բուժուի :

Այնուհետեւ տէրտէրը «փրկիչ» կ'անուանէ իր շինած խաչը՝ զոր կը զետեղէ Ս. Նշանին քով :

Սերունդէ սերունդ Քիւրտը աւանդեր էր բուժիչ ու գերբնական ուժը Ս. Նշանին՝ որ ի զօրու էր մինչեւ Մեծ Եղեռնի ահազանգը :

Ս. Նշանը Ակըլի եւ ինքնապաշտպանութեան փրկարար գնդակները Տիգրանակերտի մէջ՝ հրաշք գործեցին 95 - 96ի կոտորածին զոր ժողովուրդը կ'անուանէ զարկ ու զարկ կամ զարկէ զարկ: Ոմանք «դէպք» կ'անուանէին բայց այս բացատրութիւնը շատ տժգոյն է այդպիսի ջարդի մը համար : (ԽՄԲ.— Պոլսոյ մէջ ալ Մեծ Դէպք կ'անուանէին 1895 – 96ի ջարդերը):

Ու ցուրտ ձմրան երկար ու ձիւնապատ գիշերներուն երբ դրացի ընտանիքներ իրարու մօտ հաւաքուէին՝ խօսակցութիւնը կը դառնար ու կը կեդրոնանար զարկէ զարկին շուրջ :

Ինչ անհուն տրտմութեամբ ու անհընարին կսկիծով կը յիշէին այն արենակիցները, ընկերները ու մտերիմները, որոնք սպաննուեր էին իրենց բոլոր ընտանեկան անդամներուն հետ, եւ ոմանց հետքն իսկ չէր մնացեր ...

Խեղճ միամիտ Հայեր, անոնք չէին կրնար երեւակայել որ, աւելի ահռելի ու արիւնալի սպանդ մը կը պատրաստէր «Ժէօն Թիւրք»ը բնաջնջումի աննախընթաց մեթոտներով, անճիտելու համար ամբողջ հայութիւնը, որուն յառաջդիմութիւնն ու վերելքը մղձաւանջ մը դարձեր էին իրեն համար :

ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ.

« ՄԻՇՏ ՓԱՅԼՈՒՆ ԱՐԵՒԻ ՊԷՍ »

Անձրեւոտ իրիկուն մը ուղղուեցայ իր բնակարանը: Երբ պարտէզի դռնէն ներս մտայ զիս դիմաւորեց ծերունի մը՝ ճգնաւորի կերպարանքով :

— Բարի իրիկուն, հայրենակից, ի՞նչպէս էք :

— Միշտ արեւի պէս փայլուն :

Փայտաշէն խրճիթէն ներս մտանք, քարիւղի լամբարի լոյսով: Քարայրի տըպաւորութիւն թողուց վրաս, ուր «Սուրբ Յակոբ» մը կը ճգնի իր երկու շուներով եւ քառասունի մօտ հաւերով :

Անունը Յակոբ Աբրահամեան (Յակոբ-Յարութիւն Կիւմիւշեան), ծնած 1890ին Պէլէն (Ալեքսանտրէթ): 1915ին տարագրուած՝ Տէր Զօր: Սպանդէն հազիւ ճողոպրած՝ թրքական զինուոր: Տարտանէլի մէջ զինուորութեան շրջանին տեսնելով որ մինչեւ իսկ թեթեւ վիրաւորները կիրի մէջ կ'այրեն, քանի մը զինուորներով (Յոյն – Հայ) կ'որոշեն փախչիլ եւ կը յաջողին: Մօտ վեց ամիս լեռները թափառելով, հայ զինուորները՝ Սուէտիացի, Քէսապցի, Հաճընցի եւ Ուրֆացի, Հալէպ կը հասնին: Ինք՝ Եգիպտոս կ'երթայ ուրիշներու հետ: Հոն մայրը եւ եղբայրը կը գտնէ 1917ին: Կ աշխատի որպէս նկարիչ, միեւնոյն ատեն հետեւելով քալելու մըրցումներուն : Երրորդ տարին կը հանդիսանայ առաջին «Եգիպտոսի ախոյեան »ի շապիկը ստանալով :

Եգիպտոսի մէջ քաղաքացիական կռիւներու ընթացքին մօրը եւ եղբօրը հետ կը մեկնի ծննդավայրը՝ Պէլէն: Տեսնելով իր հայրենի տունը աւերակ, վիրաւոր սրտով կը վերադառնայ Սուրիա, միշտ շարունակելով իր արհեստը եւ հետեւելով մարզական ասպարէզին :

Խօսքը իրեն տամ.

— Թուրքը եթէ իկիտ էր կրնար մինակ էրիկ մարդիկը ժողվելով « ամելէ թապուրի»ներուն մէջ անօթի ծարաւ «կեավուր տէի» մեռցնել: Բայց մեր մայրերէն, քոյրերէն, եղբայրներէն եւ անմեղ «չօճուխ»ներէն ի՞նչ կ'ուզէր, «սիւնկիւ – խասաթուրայ – խանչար»ներով եւ ուրիշ երկաթի գործիքներով կտոր կտոր ընելով, սպաննելով, վառելով, ջուրին մէջ խեղդելով, «տէրէ»ներէն վար նետելով խեղճ Հայերը ... :

Վերյիշելով զարհուրանքի եւ տառապանքի դեհենի օրերը, դառնահոգի ծերուկը չկրցաւ շարունակել : Կարծես յանցանք մը գործողի պէս, աւելի ճիշդ՝ Հայու հպարտութիւնէն ամչցած գլուխը կախեց եւ սկսաւ արտասուել : Գլուխը վեր բարձրացուց, զայրոյթը զսպելով շարունակեց .

— Այս բոլորը պատմեցէք ձեր զաւակներուն, բոլոր երիտասարդներուն որ գիտնան թէ վայրենի ազգ մը սիւրկիւն ընելով եւ մորթելով աշխատասէր ժողովուրդ մը, կը կարծէր թէ պիտի փճանար հայ ազգը, եւ իրենք ալ հանդիստ պիտի վայելէին Հայերու ձգած բոլոր հարստութիւնները: Այսօր, այդ բոլորէն բան մըն ալ չէ մնացած եւ այդ ծոյլերը իրարու հետ կը կռուին ...: Այս բոլորը մեր պարտութիւնն էր: Բայց պատմեցէք նաեւ մեր երիտասարդներուն թէ մենք յաղթեցինք 1918ին, Հայու կամքով եւ մեր բոլոր մեռելներու վրէժով զինուած : Մեր շինարար եղբայրները այդ օրէն սկսեալ ամուր կեցած են Հայաստանի մէջ, ամէն

ՆՈՐՎԵԿԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՐԸ

Մարդը՝ որուն պատմութիւնը պիտի պատմենք՝ իր աւանին ամէնէն հարուստ եւ ամէնէն ազդեցիկ անձնաւորութիւնն էր: Թորտ Օվերահասս կը կոչուէր: Օր մը քահանային գրասենեակէն ներս մտաւ, բարձրահասակ ու լրջադէմ.

— Զաւակ մը ունեցայ, ըսաւ, եւ կ'ուզեմ մկրտել տալ:

— Ի՞նչ պիտի դնէք անունը:

— Ֆին, հօրս անունով:

— Հապա կնքահա՞յրն ու կնքամա՞յրը:

Տուաւ անոնց անունները, ու երեւան եկաւ թէ անոնք աւանին մէջ Թորտի լաւագոյն բարեկամներն էին:

— Ուրիշ ըսելիք մը ունի՞ք, հարցուց քահանան, ու աչքերը վեր առաւ:

Գիւղացին թեթեւ վարանում մը ունեցաւ:

— Շատ պիտի ուզէի որ լուր օր մը մկրտուէր երախան:

— Այսինքն՝ շաբթո՞ւ մէջ:

— Յաջորդ շաբաթ, ճիշտ կէսօրին:

— Ուրիշ ըսելիք մը ունի՞ք, հարցուց քահանան:

— Ուրիշ ըսելիք չունիմ: Եւ գիւղացին գլխարկը մատներուն միջեւ դարձուց, հրաժեշտ առնելու պատրաստուելով:

Քահանան ոտքի ելաւ : «Ես ըսելիք մը ունիմ »: Եւ Թորտի ուղղութեամբ քալելով, թեւը բռնեց եւ անոր աչքերուն մէջ նայեցաւ խոհուն կերպով.— « Ամենակալէն կը խնդրեմ որ բախտաւոր զաւակ մը ըլլայ »:

Տասնեվեց տարի վերջ, օր մը, Թորտ անգամ մը եւս եկաւ քահանային խցիկը:

— Իրաւ որ, Թորտ, դուն բնաւ տարիքդ ցոյց չես տար, բացագանչեց Տէր Հայրը, որովհետեւ ոչ մէկ փոփոխութիւն հաստատած էր մարդուն մէջ:

— Այդ անոր համար որ վիշտ չունիմ, պատասխանեց Թորտ:

— Ի՞նչ բանի կը պարտիմ այս իրիկուն ձեր այցելութիւնը:

— Այս իրիկուն եկայ, որպէսզի տեղեկացնեմ թէ տղաս կը հաղորդուի վաղը:

— Խելացի տղայ մըն է:

— Զուզեցի եկեղեցական տուրքս վճարել, մինչեւ որ չգիտնամ թէ դասին մէջ տղաս որ տեղը պիտի գրաւէ:

— Թիւ մէկը պիտի տրուի իրեն:

— Այդպէս ըսին ինծի, առ այդ ահա տասը տոլար՝ եկեղեցիին համար:

— Ուրիշ ի՞նչ կրնամ ընել ձեզի համար, հարցուց քահանան, աչքերը սեւեռելով Թորտի աչքերուն:

— Ուրիշ ոչինչ:

Թորտը մեկնեցաւ:

Ութը տարի եւս անցան, եւ, օր մը քահանային սենեակէն դուրս լսելի եղաւ ժխոր մը, որովհետեւ բազմաթիւ մարդիկ կը մօտենային ,ու անոնց առջեւը ինկած էր Թորտ, որ ամէնէն առաջ ներս մտաւ:

Քահանան աչքերը վեր առաւ ու ճանչցաւ այցելուն:

— Բարի եկար, Թորտ, ըսաւ:

— Եկայ խնդրելու որ տղուս հարսանեկան թուղթերը հրատարակուին: Ան պիտի ամուսնանայ Քառէն Սթորլիտէնի հետ, դուստրը Կուտմունտի, որ կեցած է քովս:

Պ. ՊԻՈՌՆՍԸՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՆԿԵՐՈՒՀԻՈՅԻՆ ԱՂՋԿ

ՀՈՒՅՆ ԴԱՒԹԻՆ

Տալը երկրորդ նոմրին ինձմէ խնդրուած էր արձագանգ իսկ ընել «Յուշատետրի» վերջին էջերուն վրայ։ Ես ալ ըրի զայն, բայց ոչ ուղղակի։ Ինչո՞ւ։

Մեր դարուն դէմ չեն տեղ տալ՝ երբ «մեծերու» յարձակումը մեր ազգային գոյութեան դէմ է։ Ազգ մը որ կը մեռնի, ինչպէս կ՚ըսէ Տանթէ, «ինքզինքի մէջ կը մեռնի»։ Ուրեմն ինչո՞ւ պէտք է ազգովի մտածենք մեր մասին։ Ինչո՞ւ ազգովի մտածենք մեր ապագային մասին։ Ինչո՞ւ ազգովի մտածենք մեր ներկայի մասին։ Ինչո՞ւ ազգովի մտածենք մեր անցեալի մասին։

Ինչո՞ւ ազգովի մտածենք մեր ապագայի մասին, երբ ամէն մարդ կ՚ուզէ ապրիլ միայն իր ներկային համար։ Ինչո՞ւ ազգովի մտածենք մեր անցեալի մասին, երբ ամէն մարդ կ՚ուզէ մոռնալ անցեալը։

Ինչո՞ւ ազգովի մտածենք մեր ներկայի մասին, երբ ամէն մարդ կ՚ուզէ ապրիլ միայն իր ներկային համար։ Ինչո՞ւ ազգովի մտածենք մեր ապագայի մասին, երբ ամէն մարդ կ՚ուզէ մոռնալ անցեալը։

Ինչո՞ւ ազգովի մտածենք մեր անցեալ

առթիւ, մինչ չատեր յուսահատած էին :

× Թագադրութիւնը տեղի ունեցաւ Ե-րեքշաբթի առաւօտ, աննախընթաց չքեղութեամբ : Քէնթըպըրիի արքեպիսկոպոսը ա-ւանդական արարողութիւնը կատարելով Ուէսթմինսթըրի աբբայարանին մէջ, հը-րաւիրեց թագուհին երդում կատարել : Էլիզապէթ խորանին առջեւ դնաց եւ կա-տարեց երդումը, ձեռքը Աստուածաշուն-չին վրայ դնելով : Ցետոյ բազմելով ար-քայական գահուն վրայ, օծուեցաւ միւ-ռոնով : Քէնթըպըրիի արքեպիսկոպոսը կատարեց այս արարողութիւնը ոսկի գը-դալով մը որուն կոթը զարդարուած է չորս մարգարիտներով (700 տարուան հնութիւն ունի այս գդալը) : Արքեպիսկո-պոսը իր մասը կոխեց միւռոնին մէջ, հա-մաձայն ժէ. դարէն մնացած ծիսակա-տարութեան մը :

Տասը հազար երեւելիները կը հետեւէին պաշտօնական թափորին, իսկ հանդիսա-տեսներու բազմութիւնը միլիոններով կը հաշուեն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՐԷԱՑԻ խնդիրը հետզհետէ կը բար-դանայ : Հարաւ. Քորէայի նախագահը միշտ կը պնդէ իր տեսակէտին վրայ, մերժելով նախագահ Այզընհաուըրի միջա-մտութիւնը : — Կռիւները կը չարունակ-ուին, հետզհետէ սաստկանալով :

Ամերիկեան կը հետապրեն թէ պալքան-եան ռազմագիտութեան ծրագիրը մը պիտի մշակուի Ցունաստանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Թուրքիոյ սպայակոյտներու ժողովինմէջ, որ կը բացուի այսօր :

Մ. Նահանգները 6500 միլիոն տոլար պիտի տրամադրեն արտասահմանի օգ-նութեան համար : Այզընհաուըրի որոշու-մով, միայն արտաքին նախարարութիւնը պիտի հսկէ այս վարկերու գործածու-թեան վրայ :

ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՉ ԱՇԽԱՏԱՆՔ հաստատ-ուեցաւ Զեխոսլովաքիոյ մէջ :

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

ՅԵՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՄԱՆԻՑԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս վէտրի Թատրոնին մէջ, 50 ռիւ տ'Ալժէ, բարձր հովանաւորութեամբ Երեսփոխան եւ Մարսէյլի քաղաքապետ՝

GASTON DEFERRE ի

Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. խումբերու, Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդին, եւ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կը նախագահէ ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Խօսք կ'առնեն ընկերվարական քաղաքա-գիներ՝

Francis Leenhardt, Irma Rapuzzi, Jean Masse, Achile Cini.

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակ-ցին Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր. ԱՆԺԵԼ ԱԿԻՆԵԱՆ (դաշնակ), Պ. Լ. ՂԵ-ԽՈՆԴԵԱՆ (ջութակ), Օր.ներ Ցարու-թիւնեան, Սարգիսեան, Ժ. Գույումճեան, Մարկոսեան, Պօյաճեան, Սիմոնեան :

Հայկական պարեր ղեկավարութեամբ ՏԻԿԻՆ ՇԱՄԻՐԵԱՆի :

Հանդէսէն վերջ եւրոպական պարեր :

Ընտիր նուագախումբ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՏԻՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ երեկոյ :

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Ցունիս 21, ժամը 19ին, Ռիւ Ժէ սրահին մէջ :

Կը խօսի Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազդ. Մխութեան :

Այս կիրակի, Ցունիս 7ին, կէսօրէ ետք Փաթրոնաժի սրահին մէջ, ժամը 4ին :

Կը նախագահէ Տիկ. Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Կը խօսի Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ցունիս 14ին : *Մանրամասնութիւնները յառաջիկայ :*

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷնի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Անտոք» ենթահոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Ցունիս 7ին :

Ժամը 15էն կէս գիշեր, Ռէփիւպլիքէն-ներու սրահը, 16 Ռիւ Ժ. Պ. Տավիտ :

Կը նախագահէ ընկ. Ն. ԱՑՏԱՊԻՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Ամերիկահայ «Գէորգեան» խումբի ղե-կավար հիմնադիր Պ. Ասար Գէորգեան եւ Պօղոս Գալուստեան կը մասնակցին նուա-գով :

Գեղարուեստական ընտիր բաժին —Նոր Սերունդի մանուկներու կողմէ : Պատկեր մը եռագոյնի երգով, պարեր տոհմիկ տա-րազներով ու արտասանութիւններ :

Ճոխ պուֆէ : Մուտքը ազատ է :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆի ՄԷՋ

Ցունիս 14ին :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը մէկէդ 21·30ին, Ազդ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրեվիզ : Բոլորը ըն-կերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Ներկայ պիտի ըլլայ կեդր. վարչու-թիւնը ամբողջ կազմով : — Հայերէնի դասերը ժամը 21·15ին :

ԱՆԻԷՆ - ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Ազատ ենթահոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կա-րեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կո-միտէի եւ Շրջ. կոմիտէի ներկայացու-ցիչները :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմի-տէի ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, Ար-իմեան սրահը : Պարտաւորիչ ներկայու-թիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթահոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատե-ղին : Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկա-յացուցիչը :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԸ որոշած է պար-բերաբար յարդանքի երեկոներ ընծայել մեր ազատագրական պայքարի հերոսնե-րու յիշատակին : Այսպէս, այս չորեքշաբ-թի դիշեր Քատէի վերնայարկը, յատ-կացուած է Անդրանիկի եւ իր գործու-ներուն : Կը խօսի Պ. ՎԱԶԳԷՆ ԱՆԴ-ՐԻԱՍԵԱՆ : Ցաջորդաբար երեկոներ պի-տի նուիրուին՝ Քեռիի, Թիրայրի, Մու-րատի եւայլն : Մուտքը ազատ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Իսիի «Մրիմեան» դպրոցի տարեվերջի հանդէսը՝ Ցունիս 21ին, դպրոցի սրահին մէջ :

ՀԱՄԱՀԱՄԲՐ. Մխութեան Սէնթ Ան-թուանի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը, Ցունիս 14ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը երեքին, Նաճարեանի պարտէզը :

Ո՞ՒՐ ՃԱՇԵԼ

Համով – հոտով, — ՃԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆԻ

— Ի՞նչ ուտել սակայն բերնի համով

—Տէօներ էֆպապ Բշ· Գշ· եւ Եշ· օրերը

Պոլսէն յատկապէս բերուած վարպետ խոհարարի մը կողմէ պատրաստուած :

Հարսնիքի, նշանուքի, կնունքի տրա-մադրելի դեղեցիկ սրահ :

31, Place d'Alexandrie, Paris 2e

Պ. Հայկ Գարակէօզեանի նուագի եռան-դամ խումբը հայկական եւ արեւելեան եղանակներ :

Métro . Réaumur, Sentier ou St. Denis

Téléphone . Gut. 92 - 65

« ԱՐԱՔՍ »

ՄԱՆԿԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ

Կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ

Բաժանորդագրութեան պայմանները . —

Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 Ֆր.,

Արտասահման՝ 1400 Ֆր. :

ADRESSE : N. HOVHANESSIAN

14, Rue du Soleil, Paris 20e

Tél . TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15

ԾԱՆՕԹ.—*Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 Ֆրանք թիւը :*

Լոյս տեսաւ 15րդ թիւը :

LES MEILLEURES

DRAPERIES ET FOURNITURES

POUR TAILLEURS

Chez A. HAMALIAN

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Les meilleurs articles

aux meilleurs prix

ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՇՈՒՐՋ

Կազմակերպուած՝ Նիսի Հ. Ց. Դ. «Գէ-որգ Զաւարշ» խումբին կողմէ, այս կի-րակի կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին , Սալ Քարլօնիա, 13 ռիւ Մաճարանի :

Վասակի պաշտպան ԲԱՐԳԷՆ ԳԱՎԼԷԶ Վարդանի պաշտպան Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Ժիւրին պիտի կազմուի տեղին վրայ :

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԸ

Կազմակերպուած Կրօն. Ընկերակցու-թեան Կրթ. Մարմնոյ կողմէ : Հովանա-ւորութեամբ Կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ.Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի :

Այս կիրակի, ժամը 15ին :

Աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան կեն-դանի պատկեր, խմբերգ, մեներգ, ար-տասանութիւն եւ պարեր :

Պիտի ներկայացուի «ՄԵԼԻՒԻՆ ՊԱԿԱ-ՍԸ, ՔՍԱԿԻՆ ՎՆԱՍ Է» թատերական կը-տորը : Մուտքի տոմսերու համար այժմէն դիմել Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ դիւա-նատունը :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐ

ՎԻԵՆԻ ՀԱՑԿ. ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

Առաջին անգամ ըլլալով, մասնակցու-թեամբ Օր. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ :

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Շաբաթ 13 Ցունիս, ժամը 21ին, Սինէմա Ռեֆսի մէջ :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

14 Ցունիս, կիրակի 15·30ին Սալ Սէն Լուի, 4 ռիւ Ժէի :

ՏԻՍԻՆԻ ՄԷՋ

20 Ցունիս, ժամը 21ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ :

Ցայտագրին մաս կը կազմեն Եկմալեան եւ Կոմիտասի բառաձայն պատարագները, ժողովրդական երգեր, Սիւնիէն, Ալէմշա-հէն եւն. :

Կազմակերպող՝ Հ. ՅՈՎՍԷՓ ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— *Տէր եւ Տիկին Ցա-կոբ Դաւիթեան իրենց չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց, Տեսինէն թէ չըլլականերէն, որոնք հիւանդանոց այցե-լեցին իրենց որդւոյն Գէորգի հիւանդու-թեան ընթացքին :*

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Կ· ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը տօնէ իր Օրը Ցունիս 7ին, կիրակի ժամը ճիշդ երեքին Սեւրի Մուրատեան վարժա-րանի «Պէչիկթաշլեան» սրահին մէջ, 26 ռիւ Թրօյօն Սեւր :

Կը խօսի Տիկին ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ (Ֆր. Կապ. Խաչի Կ. Վարչութեան նախագա-հուհի) :

Գեղարուեստական բաժին. — ՔՕՐՐԱ-ՏՕ, սիրայօժար մասնակցութեամբ Ծա-նօթ դերասան Մըսըրեանի եւ Պ. Ա. Գմբէթեանի :

Երգ՝ Տիկին Մայրի Մելիքեան (Մաե-սէյլի Ազգ. երաժշտանոցէն) եւ Օր. Շաքէ Պէկեան (ազգային տարազով) :

Հայկական պար՝ կապոյտ Խաչի պա-րախումբի կողմէ Օր. Ալ. ԳԱՎԼԷԶԵԱՆի ղեկավարութեամբ : Նոր պարեր շքեղ տա-րազներով : Դաշնակի ու դափի ընկերակ-ցութեամբ Պ. Պ. Եդ. Գավէզեանի եւ Բե-նոյի : Մուտք 200 ֆրանք

Վարժարանի կարգապահութիւնը յար-գելու համար կը խնդրենք հասարակու-թիւնէն ճշդապահ ըլլալ :

Վարազոյրը կը բացուի «Քօրրատօ »ով ժամը ճիշդ 14·30ին :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՄԱՆԱՒԱՃԻՂԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ֆր. Կապ. Խաչի օգափոխութեան կա-յանի մանուկներուն արձանագրութիւն-ները պէտք է սկսին մասնաճիւղերու կող-մէ : Մանրամասնութիւնները շրջաբերա-կաններով :

ՓՆՏՌԵՑԻՔ

ՌՈՒԲԷՆի ՀԱՑ ՑԵՂԱՓՈՒԱԿԱՆի ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար :

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար Ֆր. Թղթատարի ծախքով :

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian

56,Rue Frédéric Clément,Garches (SetO)

FRANCE

Բոլոր առաքումները

Contre remboursement

Կամ անձամբ դիմել Ցառաջի վարչու-թեան :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Անգամ մը եւս կը յիշեցնենք, ի վիճակի չեն անվճար ծանուցումներ հրատարա-կելու : Ընթացիկ ծանուցումներու սա-կերն են . —

1· — Նշանախօսութիւն կամ հարսանիք 1000 ֆրանք :

2·— Շնորհակալիք, ցաւակցութիւն, հոգեհանգիստ 500 ֆրանք, իւրաքանչիւր անգամը :

3 ·— Կը փնտռուի, երեք անգամը 1000 ֆրանք :

4·— «Կ'ուզուի»ներ 500 ֆրանք, մէկ անգամը :

5· — «Ծախու է» 500 ֆր· 1 անգամը :

6·— Մահազդ 1500, շնորհակալիքով 2000 ֆրանք :

7·— Առեւտրական ծանուցումներու մասնաւոր պայմաններ :

Ջերմապէս կը խնդրուի դիմել չհարցնել այս կարգի ծանուցումներուն համար եւ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻՆ ՀԵՏ ՂՐԿԵԼ ՆԱԵԻ ՓՈ-ԽԱՐԺԷՔԸ :

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ՝

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

TÉLÉ - CHATEAU

97, Rue du Château. Paris 14e

Suffren 62 - 02

ՎԿԱՅԵԱԼ ՀԱՑ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

TELEVISION - RADIO

Ինչպէս նաեւ էլեկտրական installations *(տուներու եւ խանութներու մէջ) : Ճոխ մթերք ի ամէնէն արդիա-կան տեսակներուն, մասնաւորաբար* GRAMMONT *մեքենաներուն :*

Վճարման դիւրութիւն եւ մասնաւոր զեղչ «Ցառաջ»ի ընթերցողներուն :

Դիմել՝

Պ. Ա. ՍԱՂՊԱԶԱՐԵԱՆի

Վերի հասցէով :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գործաւորուհիներ իրենց տան մէջ աշ-խատելու համար շրջապտեստ եւ շըմիզիէ : Դիմել Պ. Պաքըրճեանի՝

5, Rue Ordener, Paris 18

Métro : MAX DORMOY

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86 - 60 C.C.P.Paris 1678 - 63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման տարեկան 3000 ֆրանք: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4 ՅՈՒՆԻՍ • JEUDI 4 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7082 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2493

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԱՃԿՑԱՆ, ՏԱՃԿՑԱՆ

Քով քովի չարեցէք հետեւեալ բառերը, գլխագիր. —

Տգիտութիւն : Լրբութիւն : Կեղծիք : Քսութիւն : Սուտ : Դաւաճանութիւն : Խուժանավարութիւն :

Բոլորը միասին գումարեցէք, վերածելով մէկ բառի, — Անբարոյականութիւն :

Եւ ձեր առջեւ կ'ունենաք գարշելի թռուցիկ մը, հետեւեալ ստորագրութեամբ. — « Ֆրանսահայ Երիտ. Միութիւն (Ժաֆ), Ֆրանսահայ Մշակութային Միութիւն » :

Հայերէնը բաւական չհամարելով Ֆրանսերէնի ալ թարգմանած են : Եւ կամ նախ Ֆրանսերէն թխած, յետոյ հայերէնի թարգմանած են :

Ամէն պարագայի մէջ նոյնքան թրքավարի է հայերէնը, որքան ամբողջ ոգին : Բառերն անգամ տաճկցած են :

Բովանդակութեան մասին անմիջական գաղափար մը կազմելու համար, կը բաւէ կարդալ առաջին տողերը.

— ՄԱՅԻՍ 28, հայաջինջ թուրք Իթթիհատնի կառավարութեան յաղթանակի օր. — Հայկական տխրահուչակ թուական. — Դաշնակ ղեկավարներու հայադաւ գործ » :

Մնացեալը՝ քնաբեր առասպել վերէն վար, յանգելով լեղապատառ կոչի մը.

— « Մի՛ տօներ Մայիս 28ը — թող քեզ չտեսնեն Մայիս 28ի տօնին մէջ » :

— « Թէ որ մասնակցիս այդ տօնին, Պիթլիսէն Կարս, Կարսէն Էջմիածնի պատերուն տակ ինկած մեր կէս միլիոն նահատակները քեզ կ'անիծեն » :

Կ'ուզէինք ճիշդ այդ կէտէն սկսիլ, ապացուցանելու համար այս ծածկանուն թշուառականներուն խուժանավարութեան եւ անբարոյականութեան խորութիւնը :

Նոյն խառնիճաղանճին երկու թեւերը, « երիտասարդական »ը եւ « մշակութային »ը, իրար կը գերազանցեն անյատակ տգիտութեամբ եւ անպարտկելի նենգամտութեամբ :

Եւ անշուշտ բուն մեղքը կապարի ծանրութեամբ կ'իյնայ երէցներուն վրայ, քանի որ կրտսերները հայերէն անգամ չեն գիտեր : (Իրենց անունն ալ չինծու է) :

Այդ երէցներուն մէջ կան հատընտիր « ուսումնականներ » : Դեղնած դէմքով, ճերմկած մազերով եւ մօրուքով տիպարներ, որոնք երբեմն պատիւ կը սեպէին մասնակցիլ Մայիս 28ի տօնակատարութեան :

Այն ատեն « անիծուելու » վախ չկար :

Այն ատեն փառքի օրեր էին եւ բացակայիլ՝ կը նշանակէր մեղանչել հայրենասիրութեան դէմ :

Ժամանակները փոխուեցան եւ փառքերն ալ այլուր փոխադրուեցան : Պէտք է յարմարիլ օրուան հովերուն : Նոյն իսկ ուրանալով ին չոր կը գրէին երէկ ...

Այս հայատառ գարշահոտութեան մէջ, դիմակաւոր կեղծարարները երբեք չեն խօսիր 1917 Հոկտեմբերէն 1918 Մայիս պատահած դէպքերու մասին :

Ոչ բոլշեւիկեան յեղափոխութիւն, ոչ արեւմտեան Հայաստանի պարպում, ոչ օրհասական կռիւ եւ յաղթանակ :

Պարզապէս Թալաթ փաշան վերջնագիր մը տուեր է, որպէսզի « ազատ - անկախ պետութիւն մը » հիմնեն : Եւ « Դաշնակ ղեկավարութիւնը » կատարեր է այդ հրամանը :

Ոչ երկամեայ պետութիւն, ոչ ալ Սեւռի դաշնագիր եւ Ուիլսընեան սահմաններ, որոնց անմիջական գործադրութիւնը կը պահանջէին այս թութակները, քանի մը տարի առաջ, իբրեւ « Ազգ. ճակատ » :

Եթէ այս մարդիկը տաճկցած չեն, ուրեմն անզօր կատաղութենէն փրփրած խելագարներ են,

Անցնինք հիմնական կէտին :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԱՀԼԻՃԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Վարչապետութեան նոր թեկնածուն, Պ. Մանտէս Ֆրանս, Ազգ. ժողովին ներկայացաւ երէկ, չորեքշաբթի, ծրագիրը պարզելու եւ վաւերացում խնդրելու համար :

Վիճաբանութիւնները սկսան առտուան ժամը 10ին, տեւելով մինչեւ ուշ ատեն : Բոլորն ալ վերապահ կ'երեւային, սպասելով անակնկալի մը : Գլխաւոր խմբակցութիւնները իրենց վերջնական որոշումը պիտի տային վիճաբանութեանց ընթացքին : Պ. Մանտէս Ֆրանս ինքն ալ շատ լաւատես չէր, մանաւանդ որ արմատական բարենորոգումներ կը պահանջէր, ելմտական թէ ընկերային դետնի վրայ : Արտաքին քաղաքականութեան տեսակէտով ալ Ազգ. ժողովին մեծամասնութիւնը նեղացուցիչ հարցումներ կ'ուղղէր, ճշգրիտ բանաձեւեր պահանջելով : Վարչապետութեան պաշտօնին վաւերացումը մասնաւորապէս կախում ունէր ընկերվարականներու դիրքէն (110 ձայն) : Այս խմբակցութեան մէջ ալ կարծիքի տարբերութիւններ կան : Շատեր կ ըկարծեն թէ երբ նպաստաւոր քուէ տան, պիտի ստիպուին մասնակցիլ դահլիճին կազմութեան : Մինչդեռ ուրիշներ կը նախընտրեն մնալ ընդդիմադիր :

Նոր թեկնածուն իր յայտարարութիւնը խմբագրելէ առաջ կարգ մը կարեւոր տեսակցութիւններ եւս ունեցած էր, գլխաւորը՝ նախկին վարչապետ Փոլ Ռենոյի հետ : Երէկուան վիճաբանութեանց գլխաւոր նիւթն էր ելմտական բարենորոգումը : Պ. Մանտէս Ֆրանս 1950էն ի վեր կը պահանջէ կրճատել ծախքերը, զարկ տալ արտադրութեան եւ արտածման : Իր կարծիքով, սպառազինութեանց բեռը եւ Հնդկաչինի պատերազմը շատ ծանր կը կշռեն Ֆրանսայի վրայ : Երկիրը իր կարողութենէն վեր յանձնառութիւններ ստանձնած է :

Նոր թեկնածուին ընդդիմադիրները լարած էին իրենց բոլոր ուժերը, յոռետեսութիւն ներցնչելով անոր կուսակիցներուն : Եւ սակայն Պ. Մանտէս Ֆրանս վճռած էր մինչեւ ծայրը երթալ :

Բարեկամ երկիրներու մէջ անհամբեր կը սպասեն տագնապին լուծման : Շատ մը անգլիական եւ ամերիկեան թերթեր խստօրէն կը քննադատեն Ֆրանսայի խորհրդարանը, իբրեւ պատասխանատու դահլիճներու անհաստատութեան :

× Վերջին լուրերու համաձայն Պերմուտայի խորհրդաժողովը քանի մը օր պիտի յետաձգուի, նկատի առնելով Ֆրանսայի նախարարական տագնապը :

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՌՈԶԷՆՊԷՐԿ, որոնք մահուան դատապարտուած են Մ. Նահանգներուն մէջ, իբրեւ հիւլէական լրտես, ելեկտրական աթոռ պիտի առաջնորդուին յունիս 18ին, ինչպէս կը հաղորդեն պաշտօնապէս, մահապատիժին գործադրութեան ժամն ալ ճշդելով : Կը նշանակէ թէ բոլոր դիմումները ապարդիւն անցած են :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ խորհրդարանը որոշեց ընդդիմանալ կարմիր Չինաստանի անդամակցութեան՝ Ազգաժողովին մէջ : Եթէ այդ երկիրը անդամ ընդունուի, Ամերիկա պիտի մերժէ մասնակցիլ Ազգաժողովի ծախքերուն : Յետոյ, երբեք պիտի չընդունի որ այդ խնդիրը կապուի Քորէայի զինադադարին հետ :

ՔՈՐԷԱՅԻ համայնավար ուժերը կը շարունակեն արշաւանքներ կատարել զանազան կէտերու վրայ : Զինադադարի բանակցութիւնները միշտ կը ձգձգուին : — Հարաւ. Քորէայի նախագահը համակերպեցաւ Մ. Նահանգներու առաջարկին, այն յոյսով թէ զինուորական օգնութիւն պիտի ստանայ :

ԹԱԳԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Յունիս 2ին Անգլիոյ Էլիզապէթ թագուհիին թագադրութիւնը տեղի ունեցաւ աննախընթաց հանդիսաւորութեամբ, հակառակ տեղատարափ անձրեւին : Փարիզի եւ միւս գլխաւոր մայրաքաղաքներուն մէջ հանդիսութեանց կը հետեւէին ժամը ժամին : Անթելը եւ հեռատեսիլը (թելեվիզիոն) կը բանէին անընդհատ, վայրկեանէ վայրկեան հաղորդելով ամբողջ անցուդարձը : Փարիզի գլխաւոր թերթերը մասնաւոր թղթակիցներ եւ լուսանկարիչներ ղրկած էին եւ բացառիկ թիւեր հրատարակեցին :

Թագադրութիւնը տեղի ունեցաւ Ուէսթմինսթըրի աբբայարանին մէջ, համաձայն դարաւոր աւանդութեան : Արարողութիւնը եւ օծումը կը յիշեցնէին մեր կաթողիկոսներուն օծումը, միւռոնով եւ ուրիշ ծիսակատարութիւններով : Թագուհին յանձն առած էր ամէն յոգնութիւն, որպէսզի հաւատարմօրէն կատարուին բոլոր ծէսերը, որոնց համար մասնաւոր փորձեր կատարուած էին նախապէս : Պահ մը ապագայ գահաժառանգն ալ, հնդամեայ Չարլզ իշխանը երեւցաւ :

Ամբողջ բազմութիւններ գիշերը լուսցուցած էին փողոցներուն մէջ, որպէսզի կարենան տեսնել արքայական թափօրը : Թերթերը կը գրեն թէ 25 միլիոն Անգլիացիներ արարողութեանց կը հետեւէին հեռատեսիլով, որոնցմէ 2·142·000 հատ կը գտնուի Լոնտոնի մէջ : Ուէսթմինսթըրի մէջ արարողութիւնները տեւեցին երեք ժամ : Անգլիական թագադրութեանց հազարամեայ պատմութեան մէջ, երբեք այսքան բազմաթիւ քաղաքացիներ հետեւած չէին ծիսակատարութեանց : Թերթերը կը գրեն թէ միայն երկու արարողութեանց համար արգիլուած էր հեռատեսիլը (կամ հեռապատկերը) : Մէկը՝ օծումն էր, Էլիզապէթի ձեռքերուն, կուրծքին եւ գլխուն վրայ, երկրորդը՝ թագադրութեան վերջին մասը, երբ թագուհին եւ ամուսինը դէպի խորան կը յառաջանային : Եւ սակայն կարելի եղաւ արարողութեան այս մասն ալ տեսնել :

Հանդիսութեանց կը մասնակցէին բազմաթիւ իշխաններ եւ իշխանուհիներ, ամէն երկրէ, գոյնէ, ցեղէ եւ կրօնէ : Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին այլազան դէմքեր, Խ. Միութեան դեսպանէն, Թուրքիոյ վարչապետէն մինչեւ Եմէնի թագաւորին ներկայացուցիչը : Միայն թագաւորներ կը բացակայէին, եթէ չհաշուենք Ափրիկէի կարգ մը վեհապետները :

Արքայական թափօրի ճամբուն վրայ դիրք բռնած էին աւելի քան երկու միլիոն քաղաքացիներ, այր թէ կին, համբերութեամբ համակերպելով կարգապահութեան, ցուրտին եւ անձրեւին : Շատ մը թղթակիցներ ոտքի վրայ մնացած էին ամբողջ 12 ժամ, հետեւելով անհամար բազմութեան շարժումներուն :

Աբբայարանէն մինչեւ Պըքինկէմի պալատը թագուհին դրած էր կայսերական թագը որ կը բաղկանայ 2783 ադամանդներէ : Այդ հինգ մղոն ճամբուն վրայ բազմութիւնը խրախճանքի կանչեր կ'արձակէր : Խանդավառութիւնը գագաթնակէտին հասաւ երբ թագուհին երեւցաւ պալատի պատշգամէն, իր ամուսնին, երկու զաւակներուն եւ արքայական ընտանիքի անդամներուն հետ : Աւելի քան երկու միլիոն հպատակներ թագուհին կը ծափահարէին խելայեղօրէն : Մինչեւ պալատ արքայական թափօրին կը հետեւէին 12000 զինուորներ, իսկ ուրիշ 15000 զինուորներ դիրք բռնած էին ճամբուն երկայնքը : Հարիւր հազարաւորներ « Տէր

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Է.)

« ՄԵԾ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՑՆՈՐՔԸ »

Պոլսոյ Ագշամ թերթը հետեւեալ թղթակցութիւնը հրատարակած է վերի խորագրին տակ, չորս սիւնակի վրայ (26 Մայիս). —

— Ֆրանսայի մէջ գտնուող կարգ մը հայկական ընկերակցութիւններ դժբախտաբար մերթ ընդ մերթ կը կատարեն կարգ մը անախորժ ցոյցեր մեր երկրին դէմ : Երէկ այստեղ ականատես եղանք ասոնց տգեղ մէկ օրինակին : Փարիզի « Հայ Տիկնանց Կարմիր Խաչի կազմակերպութեան » կողմէ կիրակի օր Սորպոնի բանախօսութեան սրահին մէջ հաւաքոյթ մը սարքուած էր : Գացի Սորպոն ուր հաւաքոյթին հազարաւոր Հայեր կը մասնակցէին : Այս առթիւ գաւիթին մէջ բացուած էր գրքի ու լրագրի ցուցահանդէս մը եւ եւ վաճառում կը կատարուէր : Ցուցահանդէսին այլազան տեղերը քարտէսներ տեղաւորուած էին : Երբ ուշադրութեամբ զննեցի զանոնք տեսայ որ « Մեծ Հայաստանը » կը ներկայացնեն :

Այլազան թուականներու տպագրուած այս քարտէսներուն մէջ երկուքի կ'անջատուի Թուրքիան գծով մը որ Օրտուէն կ'երկարի մինչեւ Մերսին ու կ'ընդգրկէ բովանդակ արեւելեան եւ հարաւային Անատօլուն, Սվազը, Գայսէրին եւ Ատանան եւ ամբողջ այս շրջանները Հայաստան կը յորջորջուին :

Վրայի գրութիւններէն յայտնի կ'ըլլայ որ այս անպատկառութեան նմոյշ քարտէսներէն մին 1919ին Կ. Պասմաճեան անուն Հայու մը կողմէ պատրաստուած եւ Փարիզի մէջ տպագրուած է : Քարտէսին մէկ անկիւնն ալ « Վերածնունդ » անուն հայերէն թերթին կնիքը կը գտնուի :

Ցուցահանդէսի վարիչին հարցուցի թէ այս քարտէսը ի՞նչ կը ներկայացնէ :

— Հայաստանը ասիկա է, պատասխանեց : Յետոյ զիս Ֆրանսացի կարծելով, քարտէսին վրայ Տրապզոնը եւ Էրզրումը ցոյց տուաւ եւ ըսաւ.

— Նայեցէք, ձեր այս տեսած բոլոր քաղաքները հայկական քաղաքներ են : Բայց Թուրքերը այնտեղի բոլոր Հայերը ջարդեցին :

Ցուցահանդէսին մէջ կը գտնուին նաեւ բազմաթիւ հայերէն եւ Ֆրանսերէն գիրքեր, որոնցմէ մին առնելով ակնարկ մը նետեցի էջերուն վրայ : « Արեւելքի Հայերուն բնաջնջումը » անուն Ֆրանսերէն գրքին մէջ բազմաթիւ գրութիւններ կան իբրեւ թէ Հայերուն դէմ ի գործ դրուած ջարդերուն (?) մասին ու Եւրոպայէ օգնութիւն կ'ուզեն « Քէմալականներու բարբարոսութեանց դէմ » :

1922ին գրուած այս գիրքը ծայրէ ծայր անպատկառութեան նմոյշ մըն է : Գրքին մէջ տեղ մըն ալ Հելլէնները կը հրաւիրուին չհեռանալ Իզմիրէն, պնդելով որ հակառակ պարագային Հայերը պիտի բնաջնջուին : Գրքին մէջ Աթաթիւրքի հասցէին ալ շատ տգեղ լեզու մը գործածուած է :

Ցաւով դիմաւորեցինք հայկական կազմակերպութեան մը այս տգեղ ցոյցը :

Ազատ աշխարհը գիտէ որ այսօր Թուրքիոյ մէջ հայկական խնդիր ըսուած բան մը չէ մնացած : Վստահ ենք որ Ֆրանսահայերուն ստուար մեծամասնութիւնը երբեք կուսակից չէ նման վրիժառութեան զգացում մը հրահրելու : Մնաց որ նմանօրինակ անհամութիւններ մեր երկրին հայ հայրենակիցներուն ալ միայն պժգանք եւ զայրոյթ կրնան պատճառել : Հետեւաբար շատ ցաւեցանք այս ելոյթին համար :

« Ագշամ » հրատարակած է նաեւ ցուցադրուած հայկական քարտէսը չորս սիւնակի վրայ եւ « Նայիրի » երգչախումբին կողմէ սարքուած համերգին հրաւիրագիրը :

ԽՄԲ. — Աւելորդ է բացատրել թէ ինչ որ թուրք թղթակիցը « ցուցահանդէս » կը կոչէ, հայ շրջուն գրավանառի մը ծախած գիրքերն են, որոնք տեղէ տեղ կը փոխադրուին, հանդէսներու առթիւ :

1918Ի ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՕՐԵՐԸ

•

1918ի Ապրիլին անկախ Անդրկովկասի կառավարութեան նախագահ Չխենկելին հեռագրում էր Կարսի հրամանատար զօր. Նազարբէգեանին, համաձայն Բրեստ – Լիտովսկի դաշնագրի անյապաղ ,առանց կռուի յանձնել Կարսի բերդը Թրքական բանակին: Ցայտնի է, որ Բրեստ – Լիտովսկի դաշինքը տեղի էր ունեցել Ռուսաստանի եւ Գերմանի – Թուրք ճակատի միջեւ: Այս հանգամանքը չէր խանգարում սա – կայն դրա հետ ուղղակի կապ չունեցող մի երկրի, — չէ՞ որ Անդրկովկասն իրեն ան – կախ էր յայտարարել, — ներկայացուց – չին այդպիսի մի նուաստացուցիչ քայլի դիմել: Թերեւս վրացի վարչապետը կարծում էր, թէ այդպիսով կարող կը լինի չահել Թուրքերի բարեացակամութիւնը՝ թէկուզ վտանգելով Հայերին: Չխենկելին այդ քայլին դիմում էր Հայերից անկախ, անդամ լուր չտալով կառավարութեան վրացի անդամներին :

Կարսի հրամանատար զօր. Նազարբէգեանը չուարանքի մատնուեցաւ: Նա կա – րողացել էր բաւական լաւ կազմակերպել բերդի պաշտպանութիւնը՝ ուժեղացնելով բանակը եւ բարձրացնելով զօրքի բարո – յականը, որով Կարսը կարող էր յարձակման պարագային չարաթձեր, նոյնիսկ մէկ ամիս դիմադրել: Եւ ո՞րն էր այդ ուժը, եթէ ոչ հայ բանակը բացառապէս, դի թէեւ Կարսը բերդն էր անկախ Անդրկով – կասի, ուր Վրացիներն էլ, Ազէրիներն էլ պարտաւոր էին կռուել իրենց բանակնե – րով, բայց այդպիսի բան տեղի չունեցաւ: Վրացին իր երկրում էլ կռուելու առանձին տրամադրութիւն ցոյց չէր տալիս, իսկ երկրի Թաթարը չատ պատճառներ ունէր Կարս չգալու, նա ուրախ էլ էր, որ իւր կրօնակից Թուրքը մտնում է Կովկաս՝ ի – րականացնելով համաթուրանականու – թեան վաղեմի երազը :

Նազարբէգեանը փորձեց ուղիղ հեռա – դրաթելով կապ հաստատել Թիֆլիսի Ազգ. Խորհրդի հետ՝ մի կողմից բացատրելու համար ռազմական կացութիւնը, որ նը – պաստաւոր էր, միւս կողմից պարզելու համար ստացած անակնկալ հեռագիրնե – րը: Բայց այդ մասին էլ ժամանակին հո – գացել էր Չխենկելի: Հեռագրագիծը «փը – չացել էր եւ նորոգւում էր», որով Նա – զարբէգեանը, հակառակ մի քանի օր տե – ւող փորձերին, չկարողացաւ որեւէ կերպ կապ հաստատել Թիֆլիսի մեր ներկայա – ցուցիչների հետ եւ սրտի խոր ցաւով ըս – տիպուեցաւ ենթարկուել Չխենկելու ռազ – մական նախարար Օզիչելիձէի կրկնակի պնդումներին՝ առանց ճակատամարտի Կարսի բերդը ապրիլ 11ին յանձնելով Թուրքերին :

Մեր Ազգ. Խորհուրդը ուշ իմացաւ այս զարհուրելի եղելութիւնը : Նոյնիսկ փոր – ձեց հեռագրով Նազարբէգեանին հրա – հանգել՝ որ չենթարկուի այդ ստոր կար – գադրութեան, որին ինքը բացարձակապէս անտեղեակ էր, բայց եղածը եղած էր, եւ արդէն Կարսի բերդը մտած Թուրքերը կարելի չէր այնտեղից հանել :

Կարսի բերդին յանձնումով մեր բանա – կը ստիպուած էր նահանջել Ախուրեանի ափերը: Այս անտանելի էր նաեւ չրջանի հայ ազգաբնակութեան համար, որ խու – ճապելով Թուրքերից, թողեց տուն ու տեղ եւ գաղթականի ճանապարհն ընտրեց : Վճռած էր նաեւ զօրքը, որ ոչ մի կերպ չէր կարող հաւկանալ անխմաստ անցու – դարձը: Ստեղծուեց զաղթ ու բանակի քայքայում: Դիւրին չէր Նազարբէգեանի համար միջոցներ մտածել կացութիւնը պահպանելու համար :

Մայիս 11ին բացուեցաւ Բաթումի խոր – հրդաժողովը, որի նախագահն էր Խալիլ պէյը: Անդրկովկասի պատգամաւորու – թեան նախագահն էր Չխենկելին : Հայերի կողմից, Ազէրիների, Լեռնականների եւ Վրացիների հետ, մասնակցում էին Ա. Խատիսեան, Քալանթարեան, Վրացեան, Բունեաթեան, զօր. Ղորղանեան : Հաշ – տութեան բանակցութեանց մասնակցում էին նաեւ Գերմանացիք՝ Ֆոն Լոսսով, Կոմս Շուլենբուրգ :

Թուրքերը ,որոնց ախորժակները չուտ էին բարձրացել, չզոհանալով Բրեստ – Լիտովսկի դաշնագրից, էլ աւելի ծանր պայմաններ առաջարկեցին Հայերին : Գերմանացիք քաց աչքերով տեսնում էին, որ Թուրքերի նպատակն է պարզապէս գը – րաւելով Կովկասահայաստանը, հայ ժո – ղովրդի մնացած մասն էլ ոչնչացնել , ինչպէս այդ արին Թուրքիայում : Ֆոն Լոսսովն այս մասին լուր տուեց նաեւ իր կառավարութեան: Թուրքերն ըստ այդ պայմանների մեղնից խլում էին Գիւմրին (Ալեքսանդրապոլ), Ախալքալաքը, Շիրա – կի եւ Էջմիածնի գաւառների որոշ մասե – րը, Սուրմալուի գաւառը եւ Կարս – Գիւմրի – Ջուղա երկաթուղին : Այս – պիսով մեր չուրջ 700·000 հայ ազգաբնա – կութիւնը պէտք է տեղաւորուէր եւ սնա – նէր Արագածի եւ Սեւանայ լճի միջեւ ըն – կած լեռնաշխարհում, առանց դաշտերի , մասամբ անբնակելի — մի տարածութիւն, որ հազիւ 11 հազար ք· կ· լինէր :

Բաթումի բանակցութիւնները դեռ չա – րունակւում էին եւ սակայն առանց սպա – սելու դրանց ելքին, առանց կռուի յայ – տարարութեան , Թուրքերը յարձակեցան Գիւմրու վրայ եւ գրաւեցին՝ ստեղծելով նոր եւ աւելի զարհուրելի պայմաններ հա – յութեան համար :

Զօր· Նազարբէգեան մեր բանակի նա – հանջը կատարեց երկու ուղղութեամբ · — Ա· զօրաբաժինը եւ Բ·ի 7րդ, 8րդ դունդերը մնացին Գիւմրիի շրջակայքում: Հեծելազօրքի մի մասն ուղարկուեց Սար – դարապատ, դի պէտք էր ուժեղացնել Ե – րեւանի բանակը :

Թուրքերը Մայիս 22ին գրաւեցին Հա – մամլու կայարանը, որով վտանգւում էր Երեւանի ճանապարհը: Նազարբէգեանը դիտէր այս, ուստի նրանց դէմ ուղարկեց մի զօրախումբ՝ Դրոյի գլխաւորութեամբ: Մեր սպարապետի այս ուշադիր քայլերի չնորհիւ էր, որ վճռատած զօրքը թօթափե – լով իր թմրութիւնը, նորէն ոգի առաւ : Նազարբէգեանը ճարպիկ կերպով օգտա – գործեց բանակի բարձրացող այս տրամա – դրութիւնը եւ մայիս 24ին յարձակման իր հրամանն արձակեց : Ղարաքիլիսէի մօտ տեղի ունեցաւ յաջող ճակատամարտ : Թուրքերը խուճապով քաչուեցան Համամ – լու: Այժմ նրանք սպառնում էին մեր աջ թեւին :

Օրհասական ,բայց յաղթական կռիւներ տեղի ունեցան Մայիս 25 – 26ին, ուր ըն – կան չատ քաջեր՝ սպայ, զինուոր, դեղ – ջուկ կամ ուսանող, որոնք անվարան նա – յում էին մահուան աչքերին, դի մեր եր – կիրն էր, որ պէտք էր ազատել այդ աս – պատակողից: Հոյակապ Նազարբէգեանն իսկ ՝զոհ իւր բանակի արի կեցուածքից , նաեւ արհամարհում էր մահը, որովհե – տեւ դնում էր պատերազմի կենդրոնում, ուր աչ ու ձախ կրակներ էին տեղում իր չուրջը, նա ժպտադէմ, անուշադիր կեան – քին սպառնացող վտանգին՝ իր անվեհեր մարտիկներին էր ներչնչում դուրս հանել անարդ թշնամուն Ղարաքիլիսէի չրջանից: Ահա թէ ինչո՞ւ վեհիր փաչան Էնվէրի կողմից զինակցութիւն էր առաջարկում : Կարելի էր նման առաջարկ անել այն դէպ – քում, երբ Թուրքը տեսնում էր, որ Կով – կասահայութեան մասին ունեցած իրմտա – դրութիւնները ոչ թէ չէին իրականանում, այլ եւ վտանգ էր ստեղծում Թուրք քա – նակի համար: Այդ պարագային անզօր է – ին հանդիսանում նաեւ իրենց հրահրած Թուրք խուժանի յանկարծակի յարձա – կումները կամ կողոպուտի փորձերը՝ ան – պաշտպան հայ գիւղերի վրայ , մի երե – ւոյթ որ յաճախ էր կրկնւում :

Գիւմրիի անկումը ծայրայեղ խուճապի մատնեց չրջանի ազգաբնակութիւնը : Փախչում էին ամէնքը, ինչով կարող էին: Մեր բանակի մի մասն էլ նահանջեց Երե – ւանի ուղղութեամբ եւ անընդհատ կռիւ – ներով մայիս 19ին հասաւ Սարդարապատ:

Իսկ ի՞նչ էր այս չրջանի կացութիւնը :

ՍՏԵՓԱՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

Հ. ԱՃԱՌԵԱՆ

•

(Բ· եւ վերջին մաս)

Առաջին անդամ գինքը ճանչցայ համա – լսարանին մէջ: Երբ իմացաւ որ Հաճընցի եմ, ուրախութեամբ մօտեցաւ հասկնալու համար թէ գիտե՞մ մեր գաւառաբարբա – ռը: Ինք բուռն ցանկութիւն ունէր գրի առնելու: Հաստատական պատասխանիս վրայ անմիջապէս հարցուց ·— Դուք հացին, հէց, հի՞ց թէ hoց կ'ըսէք: Հօցն է ճիշդը: Ցետագային իր դասախօսութիւն – ներէն սորվեցանք ձայնաւորութեան օ – րէնքը, որով բառի մը մէջ միայն ձայնա – ւորներն են որ փոփոխութեան կ'ենթար – կուին, իր փնտռած պատասխանը դիւրաւ գտնելու համար մէկ վանկնոց բառ մը ընտրած էր: Հաճընի գաւառաբարբառի մասին կարդացած էր ուսումնասիրութիւն մը «Մուրճ»ի մէջ, գրուած Հայկանոյշ Պօյաճեանէ (Թիրայրի եւ Մուրատի քոյ – րը), սակայն կ'ուզէր լսելով գրի առնել: Իրեն հետ քանիցս ներկայ եղած եմ, երե – ւանի մէջ վանեցի պղտիկ տղոց դնդախա – ղերուն: Մանուկներուն հետ կը ծռէր ա – նոնց գործածած բառերուն առոգականու – թիւնը ճշդրտօրէն գրի առնելու համար :

Առեն մը վերջ սկսանք աշխատիլ: Հա – ճընի գաւառաբարբառը գրի առնելու հա – մար հայերէն գրերը պակասաւոր են : Ե եւ է գրերէն զատ ուրիշ է մըն ալ կը պակ – սի, այդ էն ծանօթ էր իրեն: Այդ երկրորդ է-ը պարունակող բառերը զատորոշելու համար էր որ ուշի ուշով լսելով պիտի գրի առնէր: Խնդրոյ առարկայ էն նշանակելու համար ինք գիտական ձեւ մը ունէր, ո – րովհետեւ մեր գաւառաբարբառներէն չա – տերը ունին այդ է գիրը: Պէտք եղաւ ա – նուն մը տալ անոր: Մեր պարապմունք – ներուն եւ իր դասախօսութեանց մէջ այդ է գիրը կը կոչէր այն էն , զոր արաբատ – եան դպրոցներէ չունին (*):

Հայերէն լեզուն իր գաւառաբարբառնե – րուն մէջ պարունակող բնաչխարհիկ հաղ – ուագիւտ բառերով ճոխացնելու համար այդ էն օր մը պիտի մտածք գործէ՝ մեր այբբենարանին մէջ: Հ .Ա· Բագրատունիի «Ի պէտս զարգացլոց»ի վեցերորդ գլու – խը կը պարունակէ չարք մը նման է պա – րունակող բառեր, սակայն ակնարկու – թիւնը կը պակասի :

Այս գիրէն զատ, ուրիշ գիր մըն ալ պէտք էր, Իգրի եւ խնդրոյ առարկայ է պէտք էր, Իգրի եւ խնդրոյ առարկայ է պէտք էր, Իգրի եւ խնդրոյ առարկայ է

ԵՐԿՐՈՐԴ
« ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ »
ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

★

Կիրակի, Մոնմորանսիի գեղատեսիլ բարձունքին վրայ կառուցուած երկրորդ Հանգստեան տան պաշտօնական բացումը տեղի ունեցաւ, ի ներկայութեան պաշտօնական անձնաւորութիւններու եւ մօտ երկու հարիւր հրաւիրեալներու։

Հանդէսին մասին խօսելէ առաջ կ'արժէ անգամ մըն ալ անդրադառնալ այս իրա – պէս գեղեցիկ, հանգստաւէտ եւ առողջապահական բոլոր պայմանները լրացնող հաստատութեան, որուն նիւթական հոգը կը պարտինք միլիոնատէր օգնու – թեան անուանի մը, մնացեալը՝ իր բոլոր մանրամասնութեանց մէջ գործն է խումբ մը ժրաջան հայրենակիցներու որոնք հա - մախմբուած են Փարիզի Աղքատախնա – մին չուրջ։

Դժուար է մի առ մի նկարագրել այն հանգստաւէտ պայմանները որոնք կը ընպասէն հայ ծերունիներու։ Շէնքը իր

նետիկ երթալ եւ չարք մը գրքեր նորէն կարդալ։ Աւելի վերջը ուրիշ նպատակ մը եւս դինքը անհանդիստ ըրաւ. — Անապայման կ'ուզէր կնոջը քովը թաղուիլ։ Օր մը իրեն հետ Քաղդործկոմ (քաղաքապետարան) գացինք եւ իր կնոջը քովի հողը գնեցինք, իրրեւ իրեն վերջին հանգըստեան։ Այս միջոցին էր որ հրատարակեց Լուկաչինին նուիրուած Նոր Նախիջեւանի գաւառաբարբառը։

1924ին Հայաստանի հեռագրական դործակալութիւնը ապակետիպի սիստեմ մը ունէր, որով խմորատիպի ձեւով ապակիի վրայ կարելի կ'ըլլար տպել։ Այդ ձեւը յարմար դտաւ «Արմատական Բառարանը» տպելու համար։ Ինք պիտի արտագրէր, ուրիշ մը պիտի տպէր, ծախքերը ինք պիտի հոգար։ Իր անհատնում աշխատանքներուն վրայ այս մէկն ալ պիտի աւելնար, սակայն ինք այնքան ուրախ էր որ կը յաջողէր վերջապէս տպել «Արմատական Բառարան»ը։

Այս արտագրումի գործը իրեն չատ ծանրը պիտի դար որովհետեւ յատուկ անուններու Բառարանն ալ սկսած էր կազմել։

Իվերջոյ Հայաստանի Պետհրատը ըստանձնեց տպագրութեան ծախքը։ Անկէ վերջ մենք բաժնուեցանք իրարմէ՝ կամքէ անկախ պատճառներով։ Աճառեան իր մնացած տարիները աւելի բեղնաւորեց, բազմաթիւ աշխատութիւններ վերջացուց եւ հանրաբար գոհ մեկնեցաւ այս աշխարհէն։ Անոր ձգած ժառանգութիւնը հայ լեզուագիտութեան չեմարանը պիտի մնայ։

Իր գործերուն քննութիւնը Ո. Ղ. Ալիշանի համեստութեամբ թողունք ձեռնհաս դիտուններուն։ Այս քանի մը սեղմ տողերը թող ծաղկեփունջ մը ըլլան իր շիրիմին վրայ։

ԱՐԱՄ ԴՆԴՈՒՆԻ

դիրքով, չրջապատով, իր արտաքին տեսքով եւ ներքին կարդուսարքով կը նըմանի արդիական հաստատութեան մը, նոյնիսկ օտարներու գնահատման արժա – նացած։

Այս ամէնը արժած է 67 միլիոն ֆրանք, 12ը չէնքին դինը, մնացեալը անոր նորո – գութեան ընդարձակման եւ կահաւորման ծախքը։

Հպարտութեամբ կը լեցուի ձեր սիրտը երբ կ'անդրադառնաք թէ այդ երես-ձեր – մկցնող «Տուն»ը հայկական է։ Եւ կ'ու – րախանաք այժմէն իսկ երեւակայելով դողդոջուն մամիկներ եւ պապիկներ իրենց ճեպ-ճերմակ սենեակներուն մէջ, տաք ջուրի ծորակներով եւ նոյնքան ճերմակ ճաշասրահին սեղաններուն առջեւ, որոնց ձգախչժով պատած ոտքերը կը խնայեն իրենց աւելորդ աղմուկն անդամ։

Դարաստանին առջեւ հետզհետէ կը հասնէին հրաւիրեալներու կառքերը, դէմատուրելով Պ. Վահէ Թրէնկեանի, բժ. Վահրամ Չիլինկիրեանի, Պ.Պ. Արմենակ Աճէմեանի, Վահէ Չիլինկիրեանի, Նուպար Յովհաննէսեանի, Մկրտիչ Գալան – ճեանի, Պ. Փաթթուկեանի, Հայ Գաղթ. դրասենեակի անօրէն Պ. Ժ. Աբթին – եանի եւ հասատատութեան անօրէն Պ. Մանուկեանի եւ Վահէ Զուխուրեանի կողմէ։

Հետաքրքրական է լսել դիրենք երբ կը խօսին կատարուած աշխատանքի մասին։ Մէկը միւսը կը մատնանշէ իրրեւ «դոր – ծին հոգին», «ան որ ամէնէն աւելի աք – նած է», «ան որ ամէն բան մանրակրկիտ ուշադրութեամբ ծրագրած եւ գործադրած է» ձեռք ձեռքի երկու ճարտարապետնե – րու՝ Պ. Ցակոբեանի եւ Թերզեանի հետ։

Ժամը 5·30ին հասաւ Փոնթուազի փոխնահանգապետը Պ. Մալլին։ Հոն են արտաքին գործերու նախարարութեան դրասենեակի պետերէն Պ. Սեռ որ մօտէն հետեւած է գործին, որովհետեւ Գաղթ. դրասենեակները կապուած են իր պաշտօնատան, Միացեալ Ազգերու տարագիրներու վերաքաղաքացիութեան ներկայացուցիչ Պ. Տը Պօվէրժէ, Պ.Պ. Ռամբան, տէր – տնօրէն գաղթ. դրասենեակներու, նոյն պաշտօնատունէն ընդհ. հիւպատոս Պ. Շատան, Պ. Էմպօ Իւար ։արտաքին գործերու նախարարութենէն Պ. Սոկոն, Գաղթական կազմակերպութեանց ընկերային օգնութեան Ֆրանս. դրասենեակէն Օր.ներ Թուիյա, Կրիւն – վալա Տանսընի։ Պ. Սեռի դրասենեակէն քարտուղարուհին Օր. Մապռինի, իսկ Մոնմորանսիէն, քաղաքապետը Պ. Քուրթիէ եւ նահանգային խորհուրդի անդամ Պ. Կրիմօ եւ ԻՐՕի ներկայացուցիչը Պ. Պայիի։

Օտար հիւրերուն քով նստած էին նաեւ կաթող. պատուիրակ Սերովբէ Ծ.Վ. Մանուկեան ,Ադդէ քհնյ. Փայլակեան, կաթողիկէ Հայոց վարչութենէն Պ. Հէքիմեան, բազմաքականներու եկեղ. հովիւ պատ. Սիսլեան, Պ. Զոպանեան, Պ. Բունեաթեան եւ բազմաթիւ ծանօթ անձնաւորութիւններ Փարիզի հայ գաղութէն, մամուլէն եւ գանազան միութիւններէ ։

Ժամը մը ոտիկանները պատուի կեցած էին Ֆրանսական դրօշին առջեւ երբ նահանգապետը կը կտրէր մուտքի ժապաւէնը, իսկ Մոնմորանսիի քաղաքապետը Պ. Քուրթիէ իրեն յանձնուած բանալիով կը բանար հաստատութեան մուտքի դուռը։

Հիւրերը նախ այցելեցին ամբողջ չէնքը, սենեակները, բաղնիք, խոհանոց, հիւանդանոցի բաժին, լուացարան, չեռուցման մեքենաները, որոնք իրենց կանոնաւորութեամբ, մաքրութեամբ, փիչ մըն ալ պերճանքով զոհունակութիւն կը պատճառեն բոլորին։

Հանդիսասրահին մէջ բացումը կատարեց Աղքատախնամի նախագահը, Պ. Վ. Թրէնկեան ջերմ չնորհակալութիւն յայտնելով հիւրերուն, Ֆրանսական կառավարութեան, Միջազգային Օգնութ. դրասենեակին եւ բոլոր անոնց որոնց մի - ացեալ չանքերով գլուխ հանուած էր գործը։

Ցետոյ խօսեցաւ Պ. Սեռ, չնորհաւորելով աշխատողները եւ իր գոհունակութիւնը յայտնելով ձեռք բերուած վայրկեան արդիւնքին համար։ Պ. կրիմօ, որ նոյնպէս խօսք առաւ, կը ճանչնայ հայ ժողովուրդը իր հին պատմութեամբ, Աշակիրներու եւ Ռուբինեանց թագաւորներու օրերէն։ Գիտէ հայ ժողովուրդին տաժանելի, այլ տոկուն կեանքը, սկիզբէն մինչեւ նոր արտագաղթ, մինչեւ Ֆրանսայի հիւրընկալ հողին վրայ, մաղապուրծ ա – զատած հուրէն ու սուրէն։

Վերջին խօսողն է նահանգապետը ինք, որ նախ բացատրեց այսպիսի հաստատութիւններու դերը, եւ մարդկային ընկերութեան պատրականութիւնը անկարին եւ ծերին հանդէպ ։ Մեծ բարեացակամութեամբ եւ նոյնիսկ հաճոյքով խօսեցաւ իր չրջանին մէջ հաստատուած հայկական համախմբումներու մասին ընչպէս Առնուվիլի, ուր մեր հայրենակիցները իրենց օրինակելի, աշխատունակ եւ իրենց ընտանեկան եւ կրօն. աւանդութեանց հաւատարմութեամբ մեծապէս սիրուած ու գնահատուած են իրենց Ֆրանսացի դրացիներէն։

Շնորհաւորեց ոչ թէ ծերաքաղցին ,այլ «հիւրընկալ կեդրոն»ի յաջող աւարտումը , եւ գոյ համարելով խորհրդանշան մը ֆը – րանքեւհայկական բարեկամութեան , դրացի «Պատերազմի Այրիներուն » տան հետ։

Հանդիսութեանց պաշտօնական մասը փակեց Սերովբէ Ծ. Վ. , պահպանիչով, Հայր Մերով ։

Օտար հիւրերը, որոնց մեծ մասին կ'ընկերանային իրենց տիկինները, եւ բոլոր հրաւիրեալները հիւրասիրուեցան չամփանեայով եւ կարկանդակներով ։

Հաստատութիւնը չուտով կը հիւրընկալէ արդէն իսկ ընդունուած 40 ծերունիները, եւ ժողովրդական հանդէսով մը գոյ պիտի ներկայացնէ հաստատութեան ։ (Հաստատութիւնը կրնայ պատսպարել 100 անկարներ։ Դիմում կատարած են 120 հոգի, այլ եւ կին։ Կառավարութիւնը քննած եւ վաւերացուցած է առաջին ցանկը (40 հոգի)։

ՇԻՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԷՖՖԷլԻ ԱՇՏԱՐԱԿԸ

★

Էյֆէլի աշտարակը որ Ֆրանսա այցելող չրջիկներուն համար ամէնէն դրաւիչ վայրն է, 25 միլիոներորդ այցելուն արձանագրեց անցեալ չաբթու։ Աշտարակը իր կառուցումէն (1889) ի վեր թէ չատ սիրուած է եւ թէ չատ ատելի եղած է։ Միշտ ալ զրոյցներ չրջած են անցեալին թէ պիտի քանդուի, սակայն ներկայիս ընդհակառակն, ամէն հաւանականութիւն կայ որ դար մը եւս տարեկան մէկ միլիոն այցելու ունենայ։

Առաջին տարին երկու միլիոն այցելու ունենալէ ետք, 1902ին այս թիւը իջաւ 121·114ի։ Ա. Աշխարհամարտին բնաւ այցելու չունեցաւ։ Սակայն Բ. աշխարհամարտէն ետք, երբ զարկ տրուեցաւ չրջիկներու այցելութիւն, տարեկան մէկ միլիոն այցելուներ իրեն քաշեց ։ Վերջին տարիները տարեկան տասը առ հարիւր աւելցած է թիւը ։

1887ին , հազիւ թէ երեք չաբաթ աշխատած էին էյֆէլի աշտարակին վրայ, երբ ականաւոր արուեստագէտներ եւ գրագէտներ միացան դադրեցնելու համար աշխատանքը, իրրեւ հրէչային գործ։ Ցետոյ տարիներուն չարունակուեցաւ պայքարը ։

Աշտարակը դիմացաւ ամէն տեսակ փոթորկոտ պայքարի եւ կը թուի թէ այլեւս ապագային համար պիտի ունենայ պարզ երկինք ։ Մինչեւ իսկ Փարիզեան արուեստագէտներ համակերպած են հիմա անոր գոյութեան ։ Կի տը Մոփասան եւ Ալեքսանտր Տիւմա որդի դէմ եղան աշտարակին, իսկ Շակալ, Իւթրիլլօ, Ռաուլ Տիւֆի եւ Տըլօնէ դրին դայն իրենց նկարներուն մէջ ։

Էյֆէլի աշտարակը եօթը տարին անգամ մը կը ներկուի։ Այս ամառ ալ պիտի ներկուի, գործածելով 35 թոն ներկ։ 1912ին բաց դեղին գոյն մը գործածուեցաւ , հակառակորդներուն գայրոյթը գրգռելով ։ Վերջին բոլոր ներկերը մութ գոյն են, իսկ այս անգամ «կաթով չոքոլայի» գոյնէ պիտի ըլլայ։ Կ'ըսուի թէ Փարիզեան կարուհի մը այնքան հրապուրուած է այդ հարուստ տաք գոյնէն որ կը ծրագրէ բազմաթիւ «մօտէլներ» չինել այս տարի «Էյֆէլի աշտարակի գորշ գոյնով »։

Չրջիկները մինչեւ կէսը 984 ոտք կը քալեն։ Ուրիշներ վերելակը կը գործածեն ։

25 միլիոներորդ այցելուին մուտքի ատեն, «քոքթէյլի» ընդունելութիւն մը պիտի սարքուի, ոտնելու համար յունի - սին երեսուներորդ տարեդարձը ։

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Ցանձնախումբը արտասանութեան մրցում մը սարքած էր Բարեգործականի սրահներուն մէջ ,անցեալ չաբթու։ Մասնակցելու հրաւիրուած էին Փարիզի եւ չրջականերու հայ դպրոցներու աշակերտները ։ Ցաջող արտասանութիւններ ըրին եւ դրամական եւ դրական մրցանակներ ստացան.— Զարուհի Փափազեան, Մարի Սօֆեան, Թիրայր Պագանց - եան, Թէրէզա Գասապեան, Մկրտիչ Սմբատեան, Օտէթ Տատուրեան, Սարգիս Պետոեան, Քրիստինէ Էֆէեան, Մատլէն Էլմաճեան, Լիւսի Զատիկեան։ Որոշուեցաւ ամէն ամիս կատարել այն մրցումները։ Բարեգործականի անդամները պատուասիրեցին փոքրերն ու ծնողները ։

Լ.

նուած էին... Դէպքին չաչորդ օրերուն դիակները թաղած էին աւերակներուն քով, այնպէս որ իւրաքանչիւր մոխրացած տան կողքին կը գտնէինք մէկ կամ երկու հողակոյտեր ։

Ամէն անգամուն արկածեալներու խումբին մէջէն հերթական մայր մը կը վազէր դուրս, եւ չաճախ ճերմակ մազեր, բամպակի ծուէններու պէս, կը թռչկոտէին մեր չուրջը։ Իրենց ցաւին կատարութիւնը այնքան սաստիկ էր որ եղունգներով ե – րեսնին կը ճանկէին եւ արցունքին հետ արիւնի կաթիլներ կը վազէին այտերէն ի վար... Ցետոյ ամբողջ մարմինով ծածկելով հողակոյտը՝ կուլային ու կ'երդէին ... ։

ԶԱՊԵԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷ'Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ'Ք «ՑԱՌԱԶ»Ը

ԱԽԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

■

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

Այդ պարտէզներուն մէջ էին Օսմանիէի աւերակները ։

Առաջին նայուածքով ոչ մէկ բան կարելի չէր նչմարել։ Թաղեր չկային հոն, այլ պարտէզներու մէջ առանձնացած տուներ, ու թչնամին մէկիկ մէկիկ այրած էր տուները ։

Ծոր ու հանդիսաւոր լռութիւն մը կը չրջապատէր մեզ, կարծես բնութեան ներշնչած սքանչացումը ալ աւելի սուր ցաւով կ'անդրադառնար մեզ աղէտին ։

Քանի մը քայլ առինք ու այդ չքարող զեղեցկութեան ներքեւ, երեւան եկաւ ցուրտ, զերեզմանային իրականութիւնը ։ Ընդարձակ տան մը աւերակն էր. տէրերը չկային, ամէնքն ալ սպաննուած էին ,եւ աւերակներու մոխիրներուն մէջ խոնուած էր նաեւ դժբախտ տնեցիներուն ածիւնները, ոչ այրի, ոչ որբ կար այս տունէն, բայց ուրիչները կուլային աւերակներու վրայ եւ նոյն սրտագին եղանակով որ կը խօսէին իրենց սիրելիներուն վրայ, կը խօսէին անհետացածներու մասին ։

Ու մինչ արկածեալները հետզհետէ աւելի եռանդով կը սգային, ինծի կը թուէր թէ տանը ոգին կանգուն կեցած մեր դէմ խոժոռ ու եղերական՝ մտիկ կ'ընէր մեղի ։ ։ ։

Եաեւ դարձանք ու միջոց մը թափառեցանք թթենիներու պարտէզի մը մէջ ... « արդեօք կարելի է՞, կարելի՞ ... » կը խորհէի մեքենաբար, երբ խելագարուած այրի մը կցկտուր մէկ երդը սթափեցուց դիս .տղաքը ալ աւելի կը մօտիկնային մեղի, ցոյց կուտային չատ մը ուրիչներու ուշադրութենէն վրիպած կէտեր, կը չահադրդռուէին մեր խորհրդածութիւններով ,մեր ցաւի եւ ըմբոստութեան աղաղակներով ։

Մեր առաջքէն վազելով գացողները կը վերադառնային մարդկային ածխացած ոսկորներով .կը պատահէր երբեմն որ զոնուած կերպասի կտոր մը կամ ոեւէ առարկայ մը ճանչնային իրենց ծնողքներուն կմախքները ...

Արահետներէն անդին, որոնք ծածկուած էին գետնին վրայէն սողոսկող եւ մաղլցող բոյսերու առատութեան մը ներքեւ , դանդաղ քայլերով կ'անցնէին ուրիշներ ։ Ամէնքն ալ սպաննուած էին ,եւ աւերակներու մոխիրներուն մէջ խոնուած էր նաեւ դժբախտ տնեցիներուն ածիւնները, ոչ այրի, ոչ որբ կար այս տունէն, բայց ուրիչները կուլային աւերակներու վրայ եւ նոյն սրտագին եղանակով որ կը խօսէին իրենց սիրելիներուն վրայ, կը խօսէին անհետացածներու մասին ։

Ու մինչ արկածեալները հետզհետէ աւելի եռանդով կը սգային, ինծի կը թուէր թէ տանը ոգին կանգուն կեցած մեր դէմ խոժոռ ու եղերական՝ մտիկ կ'ընէր մեղի ։ ։ ։

Եաեւ դարձանք ու միջոց մը թափառեցանք թթենիներու պարտէզի մը մէջ ... « արդեօք կարելի է՞, կարելի՞ ... » կը խորհէի մեքենաբար, երբ խելագարուած այրի մը կցկտուր մէկ երդը սթափեցուց դիս .տղաքը ալ աւելի կը մօտիկնային մեղի, ցոյց կուտային չատ մը ուրիչներու ուշադրութենէն վրիպած կէտեր, կը չահադրդռուէին մեր խորհրդածութիւններով ,մեր ցաւի եւ ըմբոստութեան աղաղակներով ։

Մեր առաջքէն վազելով գացողները կը վերադառնային մարդկային ածխացած ոսկորներով .կը պատահէր երբեմն որ զոնուած կերպասի կտոր մը կամ ոեւէ առարկայ մը ճանչնային իրենց ծնողքներուն կմախքները ...

Արահետներէն անդին, որոնք ծածկուած էին գետնին վրայէն սողոսկող եւ մաղլցող բոյսերու առատութեան մը ներքեւ , դանդաղ քայլերով կ'անցնէին ուրիչներ ։ Ամէնքն ալ սպաննուած էին ,եւ աւերակներու մոխիրներուն մէջ խոնուած էր նաեւ դժբախտ տնեցիներուն ածիւնները, ոչ այրի, ոչ որբ կար այս տունէն, բայց ուրիչները կուլային աւերակներու վրայ եւ նոյն սրտագին եղանակով որ կը խօսէին իրենց սիրելիներուն վրայ, կը խօսէին անհետացածներու մասին ։

Ու մինչ արկածեալները հետզհետէ աւելի եռանդով կը սգային, ինծի կը թուէր թէ տանը ոգին կանգուն կեցած մեր դէմ խոժոռ ու եղերական՝ մտիկ կ'ընէր մեղի ։ ։ ։

Եաեւ դարձանք ու միջոց մը թափառեցանք թթենիներու պարտէզի մը մէջ ... « արդեօք կարելի է՞, կարելի՞ ... » կը խորհէի մեքենաբար, երբ խելագարուած այրի մը կցկտուր մէկ երդը սթափեցուց դիս .տղաքը ալ աւելի կը մօտիկնային մեղի, ցոյց կուտային չատ մը ուրիչներու ուշադրութենէն վրիպած կէտեր, կը չահադրդռուէին մեր խորհրդածութիւններով ,մեր ցաւի եւ ըմբոստութեան աղաղակներով ։

Մեր առաջքէն վազելով գացողները կը վերադառնային մարդկային ածխացած ոսկորներով .կը պատահէր երբեմն որ զոնուած կերպասի կտոր մը կամ ոեւէ առարկայ մը ճանչնային իրենց ծնողքներուն կմախքները ...

Արահետներէն անդին, որոնք ծածկուած էին գետնին վրայէն սողոսկող եւ մաղլցող բոյսերու առատութեան մը ներքեւ , դանդաղ քայլերով կ'անցնէին ուրիչներ ։ Ամէնքն ալ սպաննուած էին ,եւ աւերակներու մոխիրներուն մէջ խոնուած էր նաեւ դժբախտ տնեցիներուն ածիւնները, ոչ այրի, ոչ որբ կար այս տունէն, բայց ուրիչները կուլային աւերակներու վրայ եւ նոյն սրտագին եղանակով որ կը խօսէին իրենց սիրելիներուն վրայ, կը խօսէին անհետացածներու մասին ։

Ու մինչ արկածեալները հետզհետէ աւելի եռանդով կը սգային, ինծի կը թուէր

պահէ թագուհին » կ'երգէին անձրեւին տակ :

× Թագադրութեան ատեն , թագուհին աջ ձեռքով բռնած էր արքայական մականը, իբրեւ խորհրդանշան արքայական իշխանութեան եւ արդարութեան, իսկ ձախ ձեռքով գաւազանը որ կը ներկայացնէր գթութիւնը :

Էլիզապէթ Բ. Անգլիոյ վեցերորդ թագուհին է եւ 39րդ վեհապետը որ կ'օծուի նոյն աբբայարանին մէջ, 1066 թուականէն ի վեր (Կարոլոս Աշխարհակալի օրէն ի վեր) :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԷՎԷՐԷՍԹ ԼԵՐԱՆ յաղթականը, Էտուըրտ Հիլըրի, որ յաջողեցաւ ամենաբարձր դագաթը հասնիլ, 34 տարեկան է եւ քաջ լեռնագնաց : Քանի մը տարի առաջ կ'ըսէր իր բարեկամներուն.— «Օր մը Էվէրէսթի կատարը պիտի հասնիմ» : Նախապէս արշաւանքներու մասնակցած էր 1951ին եւ 1952ին : Իր առաջնորդը, Թենսինկ, ծնած է 1914ին, Հնդկաստան : Վերջին ամիսներու ընթացքին զուիցերիացի լեռնագնացներ ալ փորձեցին վերելքը , բայց չկրցան դագաթը հասնիլ : Անցեալ տարի ալ Ֆրանսացիներ փորձեցին, գնահատելի յաջղութիւներ շահելով :

ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆԻ վարիչներուն, նախագահ Շամունի եւ գնդ. Շիշաքլիի տեսակցութեան առթիւ, իրազեկներ դիտել կուտան թէ մօտերս խորհրդաժողովի մը պիտի հրաւիրուին արաբական երկիրներու ներկայացուցիչները , քննելու համար հաւաքական պաշտպանութեան խնդիրը : Սուրիա կ'ուզէ վերահաստատել տնտեսական միութիւնը Լիբանանի հետ :

ՑՈՒՐՏԸ ԵՒ ԱՆՁՐԵՒԸ կը շարունակուին Փարիզի մէջ, արտակարգ դժուարութիւններ պատճառելով ժողովուրդին : Կը կարծուի թէ դեռ երկար պիտի տեւէ այս ձմեռնային օդը :

ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի ՏՕՆ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՍՐԲՈՅ ԷՋՄԻԱԾՆԻ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ եւ պիտի կատարուի Հայրապետական մաղթանք : Պիտի քարոզէ կաթող. պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ : Կը հրաւիրուի Փարիզի եւ շրջակայից հայ ժողովուրդը :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Լիոնի եւ Շրջ. Ազգ. Միութեան : Այս կիրակի ժամը 15ին, Օրլոժի շքեղ սրահին մէջ, 145, Քուր Լաֆայէթ, Լիոն :

Դպրոցական եւ մանկական հաճելի պարեր, խմբական երգեր, արտասանութիւններ, տրամախօսութիւններ եւ սիրուն անակնկալներ, մարզախաղ եւ թատերգութիւն մը, ղեկավարութեամբ «ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ» վարժարանի ուսուցչուհի Օր. ԸՆԾԱՅ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ :

Մուտքը ազատ է :

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած Կրօն. Ընկերակցութեան Կրթ. Մարմնոյ կողմէ : Հովանաւորութեամբ Կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ.Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Այս կիրակի, ժամը 15ին :

Աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան ,կենդանի պատկեր, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ պարեր :

Պիտի ներկայացուի «ԽԵԼՔԻՆ ՊԱԿԱՍԸ, ՔՍԱԿԻՆ ՎՆԱՍ Է» թատերական կըտորը : Մուտքի տոմսերու համար այժմէն դիմել Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ դիւանատունը :

TAPISSERIE — LITERIE
TRANSFORMATION

Ամէն տեսակ թիկնաթոռ, աթոռ, հինի եւ նորի մասնագիտութիւն, միշտ լաւագոյնը լաւագոյն գինով `

MAISON ALEXANIAN

283, Fg. St. Antoine, Paris 11e

Աշխատանոց `

29, *Rue Claude Tiller, Paris* 12e

Tél. : DIDerot 62 — 58

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

35ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Վէռտի թատրոնին մէջ, 50 ռիւ տ'Ալժէ , բարձր հովանաւորութեամբ երեսփոխան եւ Մարսէյլի քաղաքապետ՝

GASTON DEFERRE ի

Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Յ .Դ. Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. խումբերու, Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդին , եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կը նախագահէ ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Խօսք կ'առնեն ընկերվարական քաղաքացիներ՝

Francis Leenhardt, Irma Rapuzzi, Jean Masse, Achile Cini.

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր. ԱՆԺԵԼ ԱԿԻՆԵԱՆ (դաշնակ), Պ. Լ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակ), Օր.ներ Յարութիւնեան, Սարգիսեան, Ժ. Գույումնեան, Մարկոսեան, Պօյանեան, Սիմոնեան :

Հայկական պարեր ղեկավարութեամբ ՏԻԿԻՆ ՇԱՄԻՐԵԱՆԻ :

Հանդէսէն վերջ եւրոպական պարեր :

Ընտիր նուագախումբ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ երեկոյ :

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունիս 21, ժամը 19ին, Ռիւ Ժէ սրահին մէջ :

Կը խօսի Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան :

Այս կիրակի, Յունիս 7ին, կէսօրէ ետք Փաթրոնաժի սրահին մէջ, ժամը 4ին :

Կը նախագահէ Տիկ. Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Կը խօսի Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին : Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Յունիս 7ին :

Ժամը 15էն կէս գիշեր, Ռէփիւպլիքէններու սրահը, 16 Ռիւ Ժ. Պ. Տավիտ :

Կը նախագահէ ընկ. Ն. ԱՅՏԱՊԻՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Ամերիկահայ «Գէորգեան» խումբի ղեկավար հիմնադիր Պ. Աստր Գէորգեան եւ Պօղոս Գալուստեան կը մասնակցին նուագով :

Գեղարուեստական ընտիր բաժին —Նոր Սերունդի մանուկներու կողմէ : Պատկեր մը եռագոյնի երգով, պարեր տոհմիկ տարազներով ու արտասանութիւններ :

Ճոխ պիւֆէ : Մուտքը ազատ է :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Ֆ. Կ .Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը տօնէ իր Օրը Յունիս 7ին, Կիրակի ժամը ճիշդ երեքին Սեւրի Մուրատեան վարժարանի «Պէշիկթաշլեան» սրահին մէջ, 26 ռիւ Թրօյօն Սեւր :

Կը խօսի Տիկին ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ (Ֆր. Կապ. Խաչի Կ. Վարչութեան նախագահուհի) :

Գեղարուեստական բաժին. — ՔՕՐՐԱՏՕ, սիրայօժար մասնակցութեամբ ծանօթ դերասան Մըսըրեանի եւ Պ. Ա. Գմբէթեանի :

Երգ՝ Տիկին Մայրի Մելիքեան (Մարսէյլի Ազգ. երաժշտանոցէն) եւ Օր. Շաքէ Պէկեան (ազգային տարազով) :

Հայկական պար՝ Կապոյտ Խաչի պարախումբի կողմէ Օր. Ալ. ԳԱՎԷԶԵԱՆի ղեկավարութեամբ : Նոր պարեր շքեղ տարազներով : Դաշնակի ու դափի ընկերակցութեամբ Պ. Պ. Եդ. Գավէզեանի եւ Բենոյի : Մուտք 200 Ֆրանք

Վարժարանի կարգապահութիւնը յարգելու համար կը խնդրենք հասարակութիւնէն նշդապահ ըլլալ :

Վարագոյրը կը բացուի «Քօրրատօ »ով ժամը ճիշդ 14·30ին :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ֆր. Կապ. Խաչի օդափոխութեան կայանի մանուկներուն արձանագրութիւնները պէտք է սկսին մասնաճիւղերու կողմէ : Մանրամասնութիւնները շրջաբերականներով :

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար :

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար Ֆր. Թղթատարի ծախքով :

Ստանալու համար դիմել `

Mme Anna Ter Minassian
56,Rue Frédéric Clément,Garches (SetO)
FRANCE

Բոլոր առաքումները

Contre remboursement

Կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչութեան :

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ գործերուն : 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյ, Շոփէնի սրահին մէջ :

Կ մասնակցին՝ ՕՐ. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ (երգ), Տիկին ԼԻԼԻ ԼԱՍՔԻՆ (տաւիղ), Պ. ԺԻՒԼ ՖՕՐԷՍԹ օփերայէն , ՓԻԷՌ ԼԱՊԱՏԻ (թաւջութակ) :

Յայտագրին մէջ կը գործադրուին մեղեդիներ, եռանուագ եւ քառանուագ : Տոմսերը հայթայթել երգչախումբի կեդրոնէն, 14 ռիւ Փըթի : Պօթ. 99·22

ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՇՈՒՐՋ

Կազմակերպուած՝ Նիսի Հ. Յ. Դ. «Գէորգ Զավուշ» խումբին կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին , Սալ Քարլօնիա, 13 ռիւ Մաքարանի :

Վասակի պաշտպան ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷԶ

Վարդանի պաշտպան Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Ժիւրին պիտի կազմուի տեղին վրայ :

ՀԱՅԿ. ԵՐԳԱՊՆԱԿԻՏՆԵՐՈՒ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

43 Rue Richer, Paris (9)

Tél. PRO. 25 - 46, R. C. No. 46325

Մեզ մօտ պիտի գտնէք արտասանութիւններ Գմբէթեանէ եւ Օր. Սէրէնկիւլեանէ : Ժողովրդ. ամէն տեսակի մեներգներ՝ Օրիորդներ՝ Անժէլ Վարժապետեանէ, Քնարիկ Զորպաճեանէ, Սիմոնեան, Աստղիկ Քէօսէեան, Տիկին Սիւզանէ եւ Պ .Պ. Քիւփէլեանէ, Ս. Անդրէասեանէ , Պապաեանէ եւայլն : Կոմիտասի՝ «Անուշ»ի, «Պէպոյ»ի, «Ղարապաղի Մելիքներու» երգերը : Ունինք Ալքազ հաստատութեան, Մեսումենցի, Պարթեւեանի, Սերգոյեանի բոլոր «տիսք»երը : Ուտի Հրանդէն հայկական եւ արեւելեան մեներգները : Նաեւ դասական երաժշտութեան լաւագոյն հեղինակներու ընտրեալ «տիսք»երը, Շոփէն, Լիստ, Զայքովսքի, Քորսաքօֆ, Պիզէ, Ֆալլա եւն. :

Կոմիտասի, Վ. Սարգսեանի, Ալէմշահի, Սիւնիի, Համբ. Պէրպէրեանի, Հայաստանեան երաժիշտներու հեղինակութիւնները :

Տասը հազար տեսակ հայերէն եւ Ֆրանսերէն գիրքեր (վէպ, դասագիրք, բառարան, քարտէս եւն.) :

Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք :

Օր. ԱՆԹՈՒԱՆԷԹ ԶՊՈՒՔՃԵԱՆ
ԱՐՄԷՆ ՆՈՐՍԻԿԵԱՆ
Ամուսնացած

Պաղենվիլ 30 Մայիս 1953

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ — Եօթնեղբայրեան խումբի բացառիկ ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորականհաւաքավայրը : Խիստ կարեւոր օրակարգ— Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Ներկայ պիտի ըլլայ «Եգիպտացի» կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ուս. Միութեան ժողովը այս ուրբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի « Ահարոնեան» խումբի ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ 21·30ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Ներկայ պիտի ըլլայ Կեդր. վարչութիւնը ամբողջ կազմով : — Հայերէնի դասերը ժամը 21·15ին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ.Յ.Դ. Պուլվառ Օտտոյի Վռամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը երեքին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայանալ անդամատետրներով :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր շրջաներու ընկերները այս երկուշաբթի ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը : Ներկայ կ'ըլլան Կեդր. Կոմիտէի երկու անդամները :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Արղութեան խումբի ժողովը այս շաբաթ , ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԱՆԻԷՌ - ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կոմիտէի եւ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները :

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, Խըրիմեան սրահը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը :

ՍԵՒՌԱՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ընկերուհի Վերժին Օհաննէսեանի տան մէջ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը , Յունիս 14ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը երեքին, Նաճարեանի ագարակը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Որբախնամ Մարմինին (Փարիզի Տիկն. Միութիւն) ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ 8 Նոյեմբեր , Կիրակի, ժամը 16էն 24 :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գործաւորուհիներ իրենց տան մէջ աշխատելու համար շրջազգեստ եւ շըմիզիէ : Դիմել Պ. Պաքըրճեանի՝

5, Rue Ordener, Paris 18
Métro : MAX DORMOY

ԼԱՒԱԳՈՅՆ

ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԹԻՒՌ

Դերձակներու համար

Կ Ը Գ Տ Ն Ո Ւ Ի Ն

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ ՄՕՏ

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Լաւագոյն ապրանք ամենաաժան գնով

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՐԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86 - 60 C.C.P.Paris 1678 - 63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման տարեկան 3000 ֆրանք: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՈՒՐԲԱԹ 5 ՅՈՒՆԻՍ
VENDREDI 5 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7083 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2494

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔԻՉ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

★

Տարիներէ ի վեր յայտնի կամ գաղտնի խմբակներ սրբազան պարտականութիւն կը սեպեն թշնամական ելոյթներ սարքել Մայիս 28ի դէմ: Թուղթ մրոտելով կամ ճարտասանական մարզանքներ կատարելով:

Երկրորդ Աշխարհամարտէն առաջ, նոյն թրքավարի «քաջագործութիւնը» կը փորձէին 1915 Ապրիլ 11–24ի դէմ:

Բայց նոր հրահանգներ ստացան 1945-ին: Այդ օրէն ի վեր տմարդի եւ անճոռնի խաղեր կը սարքեն, սգահանդէսը իրենց ուզած եղանակով տօնելու համար:

Եթէ չյաջողին եւ հոգեւոր պետերու շուքը չապահովեն, կ'երթան առանձին կը տօնեն, սկսելով Քորէայի պատերազմէն եւ Ատլանտեանի դաշինքէն:

Ի հարկին վրէժը կը լուծեն Մայիս 28-էն, ճոխացնելով մաղձը եւ թոյնը:

Ահաւասիկ վերջին վաւերագիրը, — կատարեալ շոշորթապատում, որուն տակ ստորագրած են երկու դիմակաւոր խմբակներ, «Ֆրանսահայ Երիտ. Միութիւն (ԺաՖ) եւ Ֆրանսահայ Մշակութային Միութիւն»: Մէկը միւսին լրացուցիչը: Մէկը աշկերտ, միւսը վարպետ:

Երէկ յիշեր էինք ողբաձայն, լեղապատառ կոչ մը այս թրքապատումէն, որ տպուած է թէ հայերէն եւ թէ Ֆրանսերէն.

— Հայ ժողովուրդ, մի երթար Մայիս 28ի տօնին ...

Հատուած մը եւս.

... Մայիս 28ը ազգային ցնծալի եւ պանծալի դէպք մը ըլլալէ հեռու՝ թրքական յաղթանակ մը կը վաւերացնէ:

Ինչպէս կ'երեւայ, այս ծածկանուն փախուկները պատմութի՛ւն ալ գիտեն: Եւ իրար կը խառնեն կարգ մը թուականներ, տպաւորութիւն գործելու համար:

Բարեհաճեցէք հարցնել այս հրձիգներուն. —

Մինչեւ 1917 Հոկտեմբեր – Նոյեմբեր, մինչեւ բոլշեւիկեան յեղափոխութիւնը արեւմտեան Հայաստանը Ռուսերուն եւ Հայերուն ձեռ՞քն էր:

Այդ ընդարձակ տարածութիւնը հետզհետէ կը վերաշինուէ՞ր, Սեւ Ծովու ափրէն, Տրապզոնէն մինչեւ Վասպուրական:

Կեդրոնական իշխանութիւն մը հաստատուա՞ծ էր Կարինի մէջ, հայկական նահանգները կազմակերպելու եւ գրաւումը շարունակելու համար մինչեւ Սեբաստիա եւ Խարբերդ:

Հայաջինջ Սարսափներէն ողջ մնացած բեկորները հետզհետէ վերադառնալով կը տեղաւորուէի՞ն:

Նոյն 1917ի Փետրուարին հաստատուած ռուսական իշխանութիւնը (Կերենսկի եւ ընկ.) վճռած չէ՞ր շարունակել պատերազմը՝ Գերմանիոյ եւ Թուրքիոյ դէմ:

Ո՞վ քայքայեց ճակատը, վեր ի վայր շրջելով ամէն բան:

Ո՞վ արձակեց խելագար կանչը, — «Դէպի տուն», կազմալուծելով ռուսական բանակը եւ անտիրութեան մատնելով գրաւեալ նահանգները:

Երբ ռուս զինուորը «դէպի տուն» կը խուժէր խուճապահար, լքելով ամէն բան, ի՞նչ վիճակ ունէին արեւմտեան Հայաստանի մէջ ծուարած հայկական համախմբումները եւ զօրամասերը:

Սակաւաթիւ հայ զօրքը եւ կամաւորները կրնայի՞ն պաշտպանել այդ ընդարձակ տարածութիւնը — Սեւ Ծովէն մինչեւ Վասպուրական, երբ թուրք բանակները եւ խուժանը յառաջ կը խաղային սանձակոտոր մոլեգնութեամբ:

Եւ սակայն անկարելին չփորձեցի՞ն մինչեւ Երեւանի դուռները, ե՛ւ երկիր ե՛ւ ժողովուրդ փրկելու համար:

Անոնց արիւնով ներկուած չէ՞ այսօրուան ափ մը հողը:

Դեռ կը տեսնուինք:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄՈՒԻ՞

●

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ԵՐԷԿ ՊԻՏԻ ՃՇԴԷՐ ԻՐ ԴԻՐՔԸ

Վարչապետութեան նոր թեկնածուն, Պ. Մանտէս Ֆրանս, չորեքշաբթի օր պարզեց իր ծրագիրը Ազգ. ժողովին առջեւ:

Յայտարարութիւնը կը բաղկանար 43 մեքենագիր էջերէ եւ խոր տպաւորութիւն գործեց նոյնիսկ ընկերվարականներուն վրայ: Ընթերցումէն ետք շարք մը հարցումներ ուղղուեցան որոնց պատասխանեց թեկնածուն: Վիճաբանութիւնները շարունակուեցան մինչեւ կէս գիշեր: Նախագահը տեսնելով որ դեռ երկար պիտի տեւեն, նիստը յետաձգեց երէկուան (հինգշաբթի): Ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը, առաջին անգամ է որ այսպիսի ընդհատում մը տեղի կ'ունենայ:

Ահաւասիկ Պ. Մանտէս Ֆրանսի ծրագրին հիմնական կէտերը. —

1. Հնդկաչին.— Բացարձակապէս անհրաժեշտ է թեթեւցնել Հնդկաչինի պատերազմին բեռը: Պերմուտեան կղզիներու ժողովին մէջ, ինք պիտի բացատրէ Այզընհաուրի եւ Զըրչիլի թէ այս պատերազմը կը քամէ Ֆրանսայի կենսական ուժերը, իբրեւ ջախջախիչ բեռ մը: Այս առթիւ, «ճշգրիտ ծրագիր մը» պիտի ներկայացնէ երկու դաշնակիցներուն, պատերազմը վերջացնելու համար: Թեկնածուն մերժեց մանրամասնութիւններ հաղորդել այս ծրագրի մասին: Երկար ատենէ ի վեր ինք այն տեսակէտն ունի թէ Ֆրանսա պէտք է բանակցի լաւագոյն պայմաններով եւ քաշուի այս պատերազմէն:

2. Վերազինում.— Ֆրանսա պէտք է կրճատէ իր զինուորական ծախքերը, «ինչպէս ըրած են մեր դաշնակիցները»: Այլապէս երկրին բոլոր տնտեսական եւ ընկերային յառաջդիմութիւնը չարաչար պիտի տուժէ, ինչ որ ներելի չէ: Ֆրանսայի լաւագոյն ռազմագէտները պէտք է գործի ձեռնարկեն ազգ. պաշտպանութեան կազմակերպումը վերաքննելու համար: Պ. Մանտէս Ֆրանս այս առթիւ ալ մերժեց մանրամասնութիւններ տալ, բայց շատ մը երեսփոխաններ բողոքեցին, լուսաբանութիւններ պահանջելով: Անոնք ուզեցին գիտնալ թէ վարչապետութեան թեկնածուն ծրագրուած զօրաբաժիններու կրճատո՞ւմ կը պահանջէ թէ կ'ուզէ փոխել բանակին պարտականութիւնները:

3. Չէզոքութեան խնդիր.— Պ. Մանտէս Ֆրանս վնասակար կը գտնէ չէզոքութիւնը, վասն զի Ֆրանսա չի կրնար մասնակցութենէ խուսափիլ, եթէ պատերազմ ծագի, հետեւաբար իր խաղաղութիւնը պահպանելու համար պարտաւոր է գործակցիլ ամբողջ աշխարհի խաղաղութեան դատին:

4. Զորս Մեծերու ժողովի մասին.— Թեկնածուն կը յուսայ թէ այդ ժողովը պիտի գումարուի, հետեւաբար իւրաքանչիւր պետութիւն պէտք է մասնակցի յատկապէս պատրաստուելով:

5. Մ. Նահանգներուն հետ.— Ֆրանսա պարտաւոր է վերջ տալ ներկայ վիճակին յանուն իր անկախութեան: Այդ վիճակը այն է որ Ֆրանսա ծանրապէս կախում ունի ամերիկեան օգնութենէն: Երկրին ռազմական կազմակերպութեան երկու երրորդը օտարին պարգեւն է: Հնդկաչինի պատերազմական ծախքերուն կէսը եւ ազգ. ելեւմուտքի բացին կարեւոր մէկ մասը նոյնպէս օտարին պարգեւն է: Որպէսզի Ֆրանսա կարենայ լիովին իր ազդեցութիւնը արժեցնել արտաքին գործերու մէջ, պէտք է կրճատէ զինուորական եւ ուրիշ ծաղքեր, որպէսզի չստիպուի արտակարգ օգնութիւն խնդրել Ամերիկայէն:

6. Եւրոպական բանակ.— Ինք պիտի չխնդրէ որ խորհրդարանը վաւերացնէ այդ ծրագիրը գոնէ մինչեւ հոկտեմբեր, երբ տեղի կ'ունենան Գերմանիոյ երեսփոխանները: Այս խնդիրն ալ պիտի քննուի Պերմուտեան կղզիներու ժողովին մէջ:

Պ. Մանտէս Ֆրանս անհրաժեշտ կը գտնէ որ Ֆրանսա եւ Անգլիա աւելի սերտօրէն գործակցին միջազգային խնդիրներու մէջ:

Վարչապետական յայտարարութիւնը մանրամասնօրէն պարզելով ելմտական եւ տնտեսական յարաճուն տագնապին պատճառները, կարգ մը հիմնական բարենորոգումներ կ'առաջարկէ: Եւ իր կարգին լայն իրաւասութիւններ, ի հարկին հրամանագիր – օրէնքներով գործելու համար: Այդ հրամանագիրները անմիջապէս գործադրելի են, բայց ենթակայ խորհրդարանին վաւերացման: Եթէ մերժուին, մեքենաբար կը դադրին: Իր ուզածը այն է որ խորհրդարանը դիւրացնէ կառավարութեան աշխատանքը, սերտ գործակցութեամբ: «Զեզմէ իւրաքանչիւրը որ թեր պիտի քուէարկէ այսօր, պարտաւոր է կառավարութեան հետեւիլ անոր լաւ թէ գէշ օրերուն, ցորչափ ան չէ դրժած իր յանձնառութիւնները:

Միջազգային շատ կարեւոր ժողով մը պիտի գումարուի քանի մը շաբաթէն: Զեմ կրնար ըմբռնել որ վաղը կազմուած կառավարութիւն մը տապալի մինչեւ այդ օրը: Եթէ ազգ. ժողովը վաւերացնէ պաշտօնս, ատով իսկ կը պարտաւորուի իմ պահանջած լայն իրաւասութիւններս շնորհել գալիք օրերու մէջ»:

ԻՐԱՐԱՆՑՈՒՄ ՉՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌԹԻՒ

●

ՈՒՇԱԳՐԱՒ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Լոնտոնի խորհրդային դեսպանը, Պ. Մալիք, յունիս 3ին երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Սըր Ուինսթըն Զըրչիլի հետ: Նախաձեռնութիւնը ստանձնած էր խորհրդային դեսպանը, ինչ որ մեծ ուշադրութիւն գրաւեց: Պաշտօնական շրջանակները գաղտնի կը պահեն մանրամասնութիւնները: Կարգ մը շրջանակներու կարծիքով, Պ. Մալիք մասնաւոր հրահանգ ստացած էր իր կառավարութենէն, պարզելու համար անոր տեսակէտը Զորս Մեծերու ժողովի մը մասին: Ուրիշներ ալ կ'ենթադրեն թէ ռուս դեսպանը, որուն առաջին գործը եղած էր մերժել Անգլիոյ հրաւէրը, Աւստրիոյ հացտութեան դաշնագրին քննութեան համար, խօսած է նաեւ այս մասին:

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Զըրչիլ այս առիթէն ալ օգտուած է, «անձնական դիւանագիտութիւն» փորձելու համար: Ամէն պարագայի մէջ, մեծ կարեւորութիւն կ՞ընծայուի տեսակցութեան:

Ուրիշ նշանակելի դէպք մը, միշտ Զորսերու ժողովին առնչութեամբ.— Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչը դեռ նոր հաղորդեց թէ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին մասնաւոր պատուիրակը, Պլանքէնհորն, գաղտնի տեսակցութիւն մը ունեցած է Պ. Ֆ. Տըլըսի հետ: Քաղաքական շրջանակներու մէջ կը զարմանան որ

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ԾԵՐԱՆՈՑ ՄՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ Մոնմարանսիի երկրորդ հանգստեան տան համար արձանագրուած եւ ընդունուած հայրենակիցները պարտաւոր են սպասել ՄԻՆՉԵՒ ՈՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՍՏԱՆԱՆ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

★

Շնորհակալութեամբ ստացանք.—

Ստեփան Սրապեանէ (Միլան) 5000 ֆր.:

Նոյնպէս 5000 ֆրանք կը նուիրէ «Հայ-Բոյժ»ի տարածման համար:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ԱՄԵՆԱՅՆ ՅԱՄԱՌՈՒԹԵԱՄԲ

Հիւս. Ամերիկայի «առանձնաշնորհեալ» թեմը առաջնորդ մը ունի, Տիրան արք. Ներսոյեան:

Աստուածաբան, անգլեւսաքսոն համալսարան աւարտած, «յառաջդիմական» յաւակնութիւններով ուռած երիտասարդ իշխանաւոր մը:

Տարին տասներկու ամիս կը զբաղեցնէ իր հօտը, գործակիցները եւ մամուլը:

Իր չար բախտէն, ամէնէն շատ իր գործակիցներն են որ կը տրտնջան: Եւ կծու խօսքեր կ'ուղղեն, պարբերաբար:

Պատմական պիտի մնայ իր վերջին ելոյթը:

Տիրան արք. իր հմտութիւնը ապացուցանելու համար, Հայ. Եկեղեցին կը կոչէ «օրթոտոքս», իբրեւ հոմանիշ «ուղղափառ»ի:

Բազմաթիւ բողոքներ եղան այս նորօրինակ մկրտութեան դէմ, որ ոչ միայն խորթ կը հնչէ, այլ եւ տեղի կուտայ լուրջ թիւրիմացութեանց:

Մանաւանդ որ, արքեպիսկոպոսը զայն կը գործածէ նաեւ անգլերէն, իր քարոզներուն, գիրքերուն, յօդուածներուն մէջ:

Այս յամառութեան դէմ ըմբոստացած է, այս անգամ, ռամկավար վաստակաւոր մը, Բժ. Յովհաննէս Ծովիկեան:

Իրենց պաշտօնաթերթը, Պայքար, Մայիս 9էն ի վեր կը հրատարակէ բժշկին մէկ յօդուածաշարքը: (Վեցերորդ եւ դեռ շարունակելի):

Առաջին յօդուածէն կ'իմանամ թէ անցեալ 1952 Հոկտ. 11 – 12ին, իրենց երեսփ. ժողովը գրեթէ միաձայնութեամբ որոշեր է «օրթոտոքս» բառը ջնջել բանաձեւէն:

Եւ սակայն, Տիրան արք. յամառօրէն կը շարունակէ գործածել այդ բառը:

Բժ. Ծովիկեանն է որ կը վկայէ (Պայքար, 12 Մայիս).

— «Սակայն մեր Սրբազան առաջնորդը ոչ միայն չարդարացուց իր համայնքին ակնկալութիւնները ու չհրաժարեցաւ իր նորոյթը ամերիկահայ հաւատաւոր հասարակութեան վրայ պարտադրելու փորձերէն, այլ ինքն եղաւ առաջինը, որ խնդիրը մամուլին յանձնուիլը թոյլատրեց»: Եւ այլն:

Եւ երեւակայել որ այս արքեպիսկոպոսը թեկնածու է Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան ...

ՎԱՀԷ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

★

Վաղը շաբաթ Հայաստանի անկախութեան 35րդ տարեդարձը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, արտակարգ պատրաստութեամբ: Պիտի տեւէ մինչեւ լոյս:

Հովանաւորութիւնը ստանձնած է Մարսէյլի ընկերվարական քաղաքապետը, Պ. Կասթոն Տէֆէռ, նախկին նախարար եւ երեսփոխան: Պիտի խօսին նաեւ ուրիշ Ֆրանսացի բարեկամներ:

Յայտագիրը կը բաղկանայ այլազան բաժիններէ, — բանախօսութիւն, երգ, նուագ, հայկական եւ եւրոպական պարեր եւ ուրիշ անակնկալներ:

Կազմակերպիչ յանձնախումբը մեծ զոհողութիւններ ստանձնած է, արժանավայել տօնակատարութիւն մը ապահովելու համար: (Մանրամասնութիւնները տես Դ. էջ):

1918Ի ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՕՐԵՐԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ապրիլի կէսերին Բ. զօրաբանակի պետ զօր. Սիլիկեանի տրամադրութեան տակ էին Երեւանեան նահանգում Ե. եւ Զ. գունդի մէկ գումարտակը եւ Վանի Ա. եւ Բ. գունդերը 28 թնդանօթով :

Հայկական Պարի Բարթողեան բարձունքները պաշտպանող Վանի այդ երկու գունդերը ապրիլ 27ին ենթարկուեցան յարձակման եւ փոփոխակի կռիւներից յետոյ նահանջեցին Օրգով – Արհոջի վրայով Խալֆալու – Սուլթանապատ :

Օգտուելով տեղական Թիւրքերի եւ Քիւրտերի օժանդակութիւնից եւ ստանալով նորանոր ուժեր, Մայիսի կէսերին Թուրքերը դիմեցին ընդհանուր յարձակման : Այսպիսով Արարատեան դաշտը, Կարսի եւ Գիւմրու անկումից վերջ, բոլոր կողմերից շրջապատուեց թշնամիներով : Դժբախտութիւնը մեծանում էր նաեւ ըստեղծուած պարենաւորման սուր տագնապով : Երկաթուղին չէր գործում. Երեւան Դիլիջան խճուղին բռնուած էր աննպատակ վեր ու վար դիմող յուսահատ ազգաբնակչութեամբ, որով նոյնիսկ ճանապարհ չկար զօրքի շարժումների համար :

Կացութիւնն անտանելի էր, ժպիտ չկար մարդոց դէմքերին : Երեւանի փողոցներում յուսահատ ամբոխի ջղաձգական ելոյթներն էին տեղի ունենում. իւրաքանքանչիւրը փրկութեան եզր էր որոնում, եւ այդ չգտնելով՝ մեղադրում Ազգ. Խորհուրդը : Խելակորոյս ամբոխը լսումէր մի պատահական հացթուխի, որ շաղակրատում էր փողոցում, փորձում էր դիկտատոր դառնալ՝ փրկելու ժողովուրդը կորուստից : Հայրը դիմացս բերեց չափահաս աղջիկները՝ խնդրելով վերցնել մեզ հետ, որպէսզի Թիւրքերի ձեռքը չընկնեն :

Ստիպուած էինք առնել դրանց զօրքի մէջ եւ առաջ տանել մեզի հետ : Ո՞ւր... չգիտէինք : Ո՞ւր էր ուզում փախչել ժողովուրդը, տեղ չկար, Շարուր-Նախիջեւանը՝ Պարսկաստանի ճանապարհը, կտրուած էր մեզնից : Ճակատից՝ Սիլիկեանի զեկոյցներն էլ մխիթարական ոչինչ ունէին : Գլուխը կորցրել էր, Ազգ. Խորհուրդը. իւր ամբողջ կազմով (Արամ, Ս. Թորոսեան, Դ. Ջուբեան, Երեւանի առաջնորդ Խորէն եպիսկոպոս Մուրատբէգեան, Յ. Մելիքեան, Խաչատրեան) անվերջ նիստեր էր գումարում եւ կացութիւնը փրկելու մի ելք որոնում : Երեւանի պարէտ Ա. Շահխաթունին, անկախ իւր զինուորական զբաղումներից, ստիպուած էր ճակատի զինուորների պարէնի խնդիրներն էլ հոգալ :

Այդպիսի պայմաններում թուրք զօրքերը Մայիս 21ին մօտեցան Սարդարապատին : Սիլիկեանն ունէր իւր տրամադրութեան տակ շուրջ տասը հազար զինուոր, հետեւեալ կազմով.—

4րդ գունդ՝ 1500 զինուորով, 5րդ՝ 800 ասպատակ (պարտիզանական), Ա. գունդը 1200, Երզնկայի գունդը՝ 700, Մակուինը 300, Պարէտի գումարտակը 200, Վանի Ա. եւ Բ. գունդերը 2500, Բ. ձիաւոր գունդը 800, յատուկ հեծելազօրքը՝ 500, ժողովրդական հերոսներ՝ Սմբատ-Դալի Ղազար – Մուրատի գունդերը 500, եւ չորս մարտկոց 16 թնդանօթներով :

Սրանց մի մասը Դրոյի զեկավարութեամբ Բաշ Աբարան ուղղուեց, միւսը՝ Դանիէլ բէգ Փիրումեանի հրամանատարութեամբ, Սարդարապատի դաշտն ուղղուեց : Ճակատի ընդհանուր հրամանատարն էր զօր. Սիլիկեան, սպայակոյտի պետը՝ գնդ. Վեքիլեան, որ գծել էր կռուի ընդհանուր պատկերը :

Կացութիւնը շատ վտանգաւոր էր, փոքրաթիւ մի բանակ ստիպուած էր դէմ կենալ իրենից քառապատիկ աւելի, լաւ կազմակերպուած փորձ ու յարաճուն մի ուժի, որի պակասն էլ լրացնում էին թիկունքի չարակամ մահմէտականները՝ ատամ կճրտացնելով եւ սպասելով այն պահին, երբ պիտի տիրանային հայութեան ստացուածքին ու գեղանի աղջիկներին : Երեւան - Վաղարշապատ - Աշտարակ, կըտրուած էին իրարից :

Եւ յանկարծ, ծանր կացութեան առջեւ ընկճուած հայութիւնը, պարզ տեսնելով զարհուրանքը, թօթափեց թմրութիւնը եւ անկազմակերպ, մէկը միւսից անկախ, տարէց ու պատանի, ճակատ դիմեց, գոչելով՝ մահ կամ ազատութիւն : Այստեղ իւր խոշոր դերն ունեցաւ Հայ. Եկեղեցին : Ամենայն Հայոց Հայրապետը, որ հակառակ Ազգ. Խորհուրդի առաջարկին, վճռապէս մերժած էր ձգել Էջմիածնի դարաւոր պարսիպները եւ վանքի պատերին ապաստանած ժողովուրդը, ինչպէս միշտ արել էր հայութիւնը վտանգի պահուն, յուսահատութեան փոխարէն, ճակատ ուղղեց յանձին իր Ղեւոնդ Երէցի՝ Գարեգին եպիսկոպոսը, որ մենակ չէր՝ իւր հետ էին նաեւ բոլոր հոգեւորականները :

Մայիս 23ին Թուրքերը յարձակեցան Բաշ Աբարանի վրայ, բայց յետ շպրտուեցան, իսկ 24ին դիմեցին փախուստի : Մայիս 28ին բոլոր ճակատների վրայ նրանք նահանջում էին :

Այսպիսով կռուի բոցերի մէջ եւ ծանր երկունքով, ծնաւ Հայաստանի հանրապետութիւնը :

Ոգեւորուած Սիլիկեանը մտադիր էր Թուրքերին քշել նաեւ Կարսից, վերագրաւել մեր բերդը, ազատել Գիւմրին, բայց Բաթումի ժողովը հաշտութիւն կնքելով՝ սառն ջուր լցրեց նրա գլխին : Պարտուած Թուրքը ըստ այդ պայմանագրի, յաղթականօրէն գրաւեց իր սահմանները, որոնք Երեւանից եօթը քիլոմեթր հեռու էին միայն : Այնուամենայնիւ ըստեղծուած էր մեր Անկախ Հանրապետութիւնը շնորհիւ իւր արի մարտիկների, որոնք համակ զոհաբերութեամբ՝ մեր երկիրն էին պաշտպանում թշնամուց եւ չէին թողնում նրան սրբապղծել մեր սրբազան վայրերը, այնպիսի հպարտութեամբ, ինչպէս իրենց նախորդները դարերի ընթացքում, ամէն անգամ, երբ մեր երկրի գլխին ծառանում էր վտանգը :

Նրանք անում էին այդ՝ յանգելու տրամաբանական եզրակացութեան — ազատ պահելու համար մեր հողը օտարի ոտընձգութիւնից, որպէսզի մեր տանը մենք էլ շնչելու եւ մեր ստեղծագործական հնարաւորութիւնները զարգացնելու միջոց ունենանք :

Եւ նրանք իրագործեցին մի պահ այդ բանը : 1918ի սովալլուկ, մռայլ ու մահացող երկիրը 1919ին, զարմանք պատճառելով անգամ ականատես Ամերիկացուն, ոտքի կանգնեց եւ սկսում էր արդէն դրախտի վերածուել :

×

Այժմ մի պահ մտովին մենք էլ գնանք Անկախ Հայաստանի մայրաքաղաքը՝ Երեւան, եւ մասնակցենք Անկախութեան տարեդարձի՝ Մայիս 28ի, տօնակատարութեան :

Գարնանային զուարթ ու արեւոտ մի առաւօտ է : Փողոցները եռում են մեծ բազմութեամբ, որոնց ափերին, փոքրիկ դրօշակները պարզելով շարուած են մայրաքաղաքի դպրոցականները : Աբովեան պողոտայի պարէտի հրապարակում շարուած են Հայաստանի կառավարութեան անդամներն ու պատգամաւորները՝ խորհրդարանի առջեւ, լսւում է զինուորական նուագը եւ կուռ շարքերով տողանցում են հայ զօրքերը՝ Երեւանի գունդը, Կարնոյ գունդը, Զէյթունի գունդը, Մշոյ գունդը՝ ազգագրական զինուորական տարազով : Դրանց ներկայացնում է Հայոց ըսպարապետը կառավարութեան եւ խորհրդարանի նախագահներին : Ոգեւորութիւնը ի տես այս ամէնի, աննկարագրելի է. շատերի աչքերից հոսում են ուրախութեան ու հրճուանքի արցունքներ : Վաստակաւոր գիտնականը՝ Մանուկ Աբեղեան, որ Էջմիածնի ճեմարանում, միւսների հետ, այս օրն էր կազմակերպում գաղափարաբանօրէն, մի պահ թողած իւր գիտնականի գրասենեակը, դիտելով մեր զօրքերի հոյակապ տողանցքը, որ տեղի էր ունենում շնորհալի ճարտարապետ Թամանեանի յաղթական կամարների տակ, կորցրած իր պաղարիւնը եւ հանելով գլխարկը գոչում է միւսների հետ.

— « Կեցցէ եւ թող շատ ապրի Հայաստանի Հանրապետութիւնը :

Զօրքերի տողանցքին հետեւում են գեղեցկօրէն ու ծաղիկներով զարդարուն խորհրդանիշ – ինքնաշարժերը, որոնցից մէկը՝ լեցուն ազգագրական տարազներով պճնուած հայուհիներով, խորհրդանշում է Կարինը, միւսը՝ Վանը, երրորդը՝ Զէյթունը, չորրորդը՝ Կիլիկիան : Դրանք խորհրդանշից զատ արտայայտիչն եննաեւ մեր ցանկութեան,— անխախտ հաւատք, որ մի օր մենք տիրանալու ենք մեր ամբողջական հայրենիքին :

Ապա առաջ է շարժւում աշխատանքի բանակը : Նորէն անցնում են բեռնատար ինքնաշարժերը, որոնց մէջ տպագրական աշխատողներից մէկը շարում է, միւսը տպում է, տպագրուած այդ թերթիկները ցրում է հասարակութեան՝ գովերգելով մեր վերածնուող հայրենիքը :

Այսպէս էինք տօնում մենք մեր երկրի անկախութեան տարեդարձը Հայաստանի մայրաքաղաքում : Պիտի վարանե՞նք յուսալ, որ անցած եւ երազի վերածուած այս օրերը նորէն պիտի գան, երբ Ռուսն ու Թուրքը պիտի ստիպուին քաշուիլ մեր երկրից դէպի իրենց աշխարհները եւ հնարաւորութիւն կը տան մեզ կրկին տէր կանգնելու մեր ստացուածքին :

ՍՏԵՓԱՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ

Յ. Գ.— Սոյն գրութեան թուականներն ու փաստական մասերը քաղել եմ Ս. Վրացեանի, «Հայաստանի Հանրապետութիւն» աշխատութիւնից, որ շատ կողմերով այսօր մի Հանրագիտարանի դեր է կատարում նման գրութեանց համար :

ԳՈՐԾԻ ՄԱՐԴԸ

Ո՞վ է սա մարդը՝ որ ձեռքը պայուսակ մը՝ արագ արագ կը քալէ, առանց շուրջը նայելու : Մտազբաղ երեւոյթ մը ունի ան : Չի հետաքրքրուիր շուրջը անցած դարձուածով, եթէ կապ չունի իր գործին հետ :

Կը մտնէ սրճարան մը՝ ոտքի վրայ հապճեպով զովացուցիչ մը կ՚առնէ, իսկ եթէ ձմեռ է տաք բան մը կը խմէ, կազդուրուած եւ աշխուժացած դուրս կ՚ելլէ եւ դարձեալ կը վազէ : Եւ վերջապէս դուռէ մը ներս կը մտնէ, կը թաւալի սանդուղներէն վեր, դրանը առջեւ պահ մը կանգ կ՚առնէ եւ դուռը կը զարնէ : Հոդ է որ շունչ մը կ՚առնէ մինչեւ դրան բացուիլը :

Գործի մարդն է ան :

Ոմանք կ՚ըսեն թէ ընդոծին յատկութիւն մըն է գործի մարդ ըլլալը : Ըստ իս սխալ է այդ գաղափարը : Իզմիտցիները խօսք մը ունին — «Գործի մարդու որդը արթնցած է իր մէջ» :

Այս խօսքը կուգայ հաստատել իմ տեսակէտս, թէ ամէն մարդու մէջ կայ գործի մարդու որդը : Խնդիրը կը կայանայ զայն արթնցնելուն մէջ, սակայն ի՞նչպէս : Ահա հոս է որ մարդուն անհատականութիւնը մէջտեղ կ՚ելլէ :

Գործի մարդ ըլլալու համար երկու միջոց կայ : Առաջին՝ գիտականը, այն որ կը սորվեցնեն դպրոցներու, առեւտրական վարժարաններու մէջ : Հոս մանրադէպ մը միտքս կուգայ :

Պոլիս կը գտնուէի : Փարիզի առեւտրական վարժարանի ուսանող մը արձակուրդի առթիւ վերադարձած էր իր ծնողքին մօտ : Օր մը մեր բարեկամներէն մէկը ըսաւ անոր.— «Հալէպէն իւղ բերած եմ եւ չեմ կրնար ծախել, դուն որ առեւտրական վարժարան կը յաճախես, ըսէ տեսնեմ, ի՞նչ պէտք է ընեմ ապրանքս ծախելու համար» : Մեր ուսանողը չկրցաւ պատասխանել, բայց յանցանքը իրենը չէր, որովհետեւ 32 տարի առաջ առեւտրական ծանուցումը այսքան չէր զարգացած : Այսօր գիտութեան կարգը անցած է, եւ դպրոցներու մէջ կ՚աւանդուի : Եթէ մեր ուսանողը այդ գիտութենէն տեղեկութիւն ունենար պատշաճ պատասխան մը պիտի կրնար տալ :

Գործի մարդ ըլլալու երկրորդ միջոցը մեր գիտցածն է,— հայկականը, շուկայի քերականութիւնը :

Շատ կը սիրեմ հայ խանութպաններէ ապրանք գնել : Քեզ կ՚ընդունի ժպիտը երեսին, քաղաքավար եւ հաճոյակատար ուզած ապրանքդ առջեւդ կը դնէ, երբ չհաւնիս ուրիշ մը, անոր ալ չհաւնիս՝ երրորդ մը, չորրորդ մը եւ ամբողջ խանութին ապրանքը առջեւդ կը թափէ : Հայ խանութպանին կրնաս ըսել.— Ապրանքդ դէշ է, վար տեսակ է : Ան մտիկ կ՚ընէ առանց բարկանալու, առանց նոյնիսկ յօնքերը պռստելու : Միայն կը ջանայ քեզ համոզել որ ըրած ցնահատումդ ճիշդ չէ : Կը պատահի որ խանութէն դուրս կ՚ելլես առանց բան մը գնելու : Դարձեալ ժպիտը երեսին քեզի կ՚ըսէ.— «Կը յուսամ թէ յաջորդ անգամ պիտի կրնամ ձեզի բան մը հաւնեցնել :

Արեւմուտքցի խանութպանը ընդհանրապէս չունի այս համբերութիւնը : Ան առջեւդ կը դնէ ապրանքը, եթէ չհաւնիս երկրորդ մըն ալ, եթէ անոր ալ չհաւնիս չոր «ուրիշ չունիմ» մը կ՚ըսէ, առջեւէդ կը վերցնէ եւ իրենց տեղերը կը դնէ : Դուն ալ ամօթահար դուրս կ՚ելլես եւ անգամ մըն ալ այդ խանութէն ներս ոտք չես դնէր :

Ի՞նչպէս է հայ յաճախորդին վերաբերմունքը հայ խանութպանին հանդէպ : Մեծ մասով բացասական : Տուն կ՚երթայ, աչք մը կը նետէ առած ապրանքին վրայ : Կը պատահի որ չնչին թերութիւն մը կը տեսնէ որ վրիպած է խանութպանին ուշադրութենէն : Անմիջապէս «իշտէ» ասանկ է, Հայու հետ գործ չըլլար» : Մինչդեռ օտարէն առած ապրանքին աւելի մեծ թերութեան աչք կը գոցէ :

Մինչեւ հոս ընդհանուր ակնարկ մըն էր հայ առեւտրականներու մասին : Այժմ ամփոփուելով փարիզահայ առեւտրականներուն վրայ, մեր ոտքերը կ՚ուղղուին դէպի Թռեվիզ փողոց : Հոն հայ նպարավաճառները Արեւելքը փոխադրած են Փարիզ, Արեւելքի բոյրը կայ զոր միայն Փիէռ Լօթի չէր գնահատողը : Բայց թողլով բանաստեղծութիւնը մտնենք խանութէ մը ներս, Շիրակի ամբարի մը պէս լեցուն : Հոն Փոքր Ասիան ներկայացուած է իր բերքերով մինչեւ «քիշնիշ»ը եւ այծեղջիւրը որ հակառակ իր ծուռումուռ, սեւուլիկ, անհրապոյր կերպարանքին կը գգուէր մեր քիմքը եւ Կաղանդի սեղաններու վրայ թուզին եւ արմաւին քով իր պատուաւոր տեղը ունէր : Չէ մոռցուած նաեւ Կիլիկեցիներուն այնքան սիրած կարմիր ոսպը :

Թռեվիզ փողոցէն անցնինք շատ մօտիկ Լաֆայէթ փողոցը : Հոն կը տեսնենք Հայեր, որոնք սուրճի կամ գարեջուրի երկու ումպի միջեւ առեւտրական սակարկութիւններ կ՚ընեն :

Ի՞նչպէս չյիշել Պելվիլը, կօշիկի մայրաքաղաքը : Հոն կը հիանանք մեր հայրենակիցներու ձեռներէցութեան եւ մանաւանդ գործերուն վրայ : Շատեր կօշկակարութիւնը գեղարուեստի մը վերածեր են : Անիրաւութիւն պիտի ըլլար եթէ այցելութիւն մըն ալ չտայինք լոքումի, հէլվայի եւ արեւելեան խմորեղէններու աշխատանոցներուն : Անոնք կը գանգատին թէ հետզհետէ կը պակսի յաճախորդներուն թիւը : Տարբեր կերպով չէր կըրնար ըլլալ : Երեւի Փարիզահայերուն ճաշակը նրբացած է եւ անոնք ալ Ֆրանսացիներուն նման շատ անուշ բան չեն սիրեր եղեր եւ փախլավա, լոխմա, պուռմա, թուլումպա, թռիկօնա ուտելու տեղ կը նախընտրեն եղեր մօքա, պապա եւն. :

Մածունի գործը շատոնց դադրած է, գոնէ Փարիզի մէջ, հայկական ըլլալէ : Այսօր կան ամէն ամէն ազգի մածուն շինողներ, գլուխն ըլլալով Ֆրանսացիները : Իրարու հետ մրցումի ելած են լաւագոյնը ներկայացնելու համար ամաններու ձեւի տեսակէտով :

Իրիկունն ալ երթանք հայկական ճաշարան մը : Հոն են անխուսափելի ինճէ սազը եւ արեւելեան երգչուհին, բայց գործը գործ է : Հայ ճաշարանապետը շատ լաւ գիտէ որ արեւելեան մեղեդին եւ օղին իրարու յարմարած են դրամ հոսեցնելու համար :

Երբ գրիչը ձեռք առի իմ նպատակս փարիզահայ առեւտրականներու պատկերը գծել չէր : Չեմ գիտեր ինչպէս եղաւ հոն յանգեցայ :

ՎԱՀՐԱՄ ՄՈՍԿՈՖԵԱՆ

ՄԱՐՁԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

★

Նախանցեալ կիրակի, 24 Մայիս, տեղի ունեցան Ֆութպոլի Ֆրանսայի ախոյենական փրօֆէսիոնէլ Ա. եւ Բ. 34րդ շաբթուան եւ վերջնական մրցումները :

Գլխաւոր մրցումն էր Սթատ տը Ռէնս-Սթատ Ռընէ (առաջին խումբին դաշտին վրայ), հասոյթը 1·405·400 Ֆրանք : Ներկայ էին նաեւ Իտալիոյ եւ Պելժիոյ Ֆութպօլի դաշնակցութեան ներկայացուցիչները եւ ակումբներու պատկանող ականաւոր դէմքեր, ի միջի այլոց Ռէնսի նահանգապետը, երկու նախագահներ, եւ մարզիչ Սարգիս Կարապետեան :

Սթատ տը Ռէնս՝ երկրորդ անգամ խլեց Ֆրանսայի ախոյենութիւնը, ջախջախելով Սթատ Ռընէն 5–1 եւ նշանակելով ընդհանուր դասաւորման մէջ 48 կէտ :

Սարգիս Կարապետեանի միջազգային աշակերտը Ռօպէռ Ժօնքէ (թիւ հինգ), ջերմ գնահատանքներու արժանացաւ : Կ՚ըսուի թէ Իտալիոյ երեւելիները 40 միլիոն Ֆրանք տրամադրած են, յափշտակելու համար Ժօէնքէն ... : Բայց Ռէնսի ականաւորները կը մերժեն զայն ծախել :

× Ֆրանսայի բաժակի ֆինալ մրցումները տեղի ունեցան Մայիս 31ին, Քոլոմպի դաշտին վրայ քսան միլիոն հասոյթով : Լիլ յաղթեց Նանսիի 2–1 :

× Համաշխարհային Ֆութպոլի ախոյենութեան մրցումները տեղի ունեցան Մա-

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ գիշեր Ե. թաղապետարանի ընդարձակ սրահը նեղ կուգար այն բազմութեան որ փութացած էր իր յարգանքի տուրքը տալու անկախութեան հերոսներուն:

Այս տարի նախաձեռնութիւնը ստանձնած էր Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը:

Առաջին շարքին վրայ տեղագրուած էին Կովկասեան Հանրապետութեանց ներկայացուցիչները:

Բացումը կատարուկցաւ Մարսէյէզով եւ Մեր Հայրենիքով:

Օրուան նախագահը, ընկեր Հրանդ Սամուէլ բացման խօսքին մէջ ըսաւ.

— 1918 Մայիս 28ին Հայաստան իր անկախութիւնը գտաւ շնորհիւ իր բոլոր զաւակներու անհուն զոհողութեանց: Դարերով օտար տիրապետութեան տակ տուայտող ժողովուրդը իր պատմութեան ամէնէն մռայլ օրերուն անգամ չկորսնցուց հայրենիքի եւ ազատութեան գաղափարը: Շրջապատուած թշնամի եւ այլակրօն ազգերով, հայ քրիստոնեայ ժողովուրդը ջերմօրէն փարեցաւ իր կրօնքին եւ հայրենի հողին: Մէկ դար առաջ հայկական նոր վերածնունդի ռահվիրաները ճամբայ բացին դէպի հայրենիքի ազատագրութիւնը: Գրագէտներու եւ բանաստեղծներու հայրենաշունչ կոչերը մարմին առին, հրապարակ բերելով յեղափոխական սերունդ մը, որ սորվեցուց թէ միայն զէնքով կայ Հայուն փրկութիւն: Հայ ժողովուրդը իր զաւակներուն կէսը զոհ տուաւ՝ անկախութիւն ձեռք բերելու համար: Թուրքը կոտորեց մեզ, արգիլելու համար ազատ Հայաստանի մը կազմութիւնը, բայց սխալեցաւ իր հաշիւներուն մէջ: Այս հանդիսաւոր պահուն, մեր մտածումները կ'երթան աւելի քան մէկ միլիոն նահատակներուն՝ որոնք 1895էն մինչեւ 1918 իրենց արիւնը տուին կերտելու համար ազատ եւ անկախ Հայաստանը: Յարգանք անոնց յիշատակին»:

Նոյն իմաստով խօսեցաւ նաեւ Ֆրանսերէն ճառ մը:

Առաջին բանախօսն էր ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդ.

— « Ազգերու գոյութեան պայքարներէն ծնած են դիւցազնավէպեր: Հայ ժողովուրդն ալ ունեցած է փառքի օրեր պատմութեան մէջ: Այդ դիւցազնավէպերէն Կարելի էյիշել Հայկի եւ Բելիպատմութիւնը: Հայկը յանուն ազատութեան կռուեցաւ հսկայ Բելի դէմ եւ յաղթեց: Ունինք Վարդանանց պատերազմը, Յազկերտի նման թաղաւորին դէմ կռիւ մղեցին հայ իշխանները փոքրաթիւ զօրքով, յանուն ազատութեան: Ի՞նչ կը ներկայացնէր 1918-ին հայ ժողովուրդը: Ռուսը քաշուեր էր իր երկիրը յանուն յեղափոխութեան, իսկ Թուրքը առիթէն օգտուելով կ'ուզէր բնաջնջել ամբողջ Հայաստանը: Իշխաններ չկային, բայց հայ ժողովուրդը մէկ մարդու նման ոտքի կանգնեցաւ, վերջին տարիներու յեղափոխական քարոզութիւններէն դիւցազնացած՝ ու յաղթեց: Մայիս 28ը մեզի նուէր չէ տրուած: Եթէ նուէր էր ինչո՞ւ չտրուեցաւ, Սարտարապատի եւ Ղարաքիլիսէի կռիւներէն առաջ: Մայիս 28ը, բոլոր հայ ժողովուրդի արիւնով ձեռք բերուած ազատութիւնն է: Հայ հերոսները իրենց սուրերու ծայրերով գծեցին նոր անկախութիւնը եւ այս Հայութեան պատիւն է ու բոլորին կը պատկանի, պատմութեան մէջէն չի կրնար ջնջուիլ: Ով որ կ'ուրանայ այդ դիւցազնամարտը, ուրացած կ'ըլլայ իր ազգը»:

Երկրորդ բանախօսն էր պրոֆ. Տոտոմեանց, որ նկարագրեց թէ ամէն ժողովուրդ իրաւունք ունի ազատութեան, թէ կան փոքր ժողովուրդներ որոնք մեծ գործեր կատարած են եւ աւելի կենսունակ են կարծես քան մեծ ազգերը: Այն ժողովուրդները որ զօրաւոր կամք ունին, չեն մեռնիր բնաւ, կ'ունենան միայն ժամանակաւոր դժուարութիւններ: Զօրաւոր կամքի պակասի պատճառաւ անհետացան մեզի ժամանակակից շատ մը ժողովուրդներ: Հայը պէտք չէ կորսնցնէ իր հաւատքը: Ան կոչուած է մեծ դեր կատարելու պատմութեան մէջ»:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ խօսք առաւ Ն. Նիկողոսեան.

— « Ամէն տարի խնդութեամբ կը տօնենք Մայիս 28ը, սակայն ունինք նաեւ կսկիծ, երբ կը մտածենք որ մեր պապենական հողերը կը մնան ոսոխներու ձեռքը: Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին անունով կ'ողջունեմ այս հանդիսաւոր օրը: Երիտասարդութեան հաւատքը միշտ վառ կը մնայ վաղուան համար: Բոլոր մեծ քաղաքներու մէջ արձաններով կը փառաբանեն ազգային հերոսները: Հայ ժողովուրդն ալ ունի հայ երիտասարդութեան կամքի եւ ամրապնդուած հաւատքի անխորտակելի յուշարձան մը»:

Նախագահը կարդաց ուղերձ մը Կապոյտ Խաչի կեդր. վարչութեան կողմէ:

Յայտագրի երկրորդ մասը կը կազմէր գեղարուեստական բաժինը: Աւետիս Քիւփէլեան երգեց «Հայրենիքը» եւ « Խ. Աբովեան»ը: Պ. Զ. Մելիքեան ջութակի վրայ նուագեց երկու կտորներ: Օր. Աստղիկ Առաքելեան երգեց « Պճինկօ »ն եւ Ալան Յովհաննէսի « Նազանին» ու ժողովուրդի խնդրանքին վրայ Ալէմշահէն կտոր մը: Թառիստ Գարեգին մեզի տուաւ հայկական կտորներ: Երգերուն դաշնակով կ'ընկերանար Օր Ժ. Կավար:

Վերջին մասը վերապահուած էր Նոր Սերունդի պարախումբին, որոնց կ'ընկերանար դաշնակով Տիկին Թորոսեան: Օրիորդներու խումբը պարեց Ղարսայ ջուրը, դաշնաւորուած Մեսումենցի կողմէ, իսկ մանչերու խումբը պարեց Եանա Եանա Ղարապաղի ժողովրդային պարը:

Մենապարեր կատարեցին Օրիորդնկր Լիւսի Յակոբեան (Էնզէլի), Էլիզ Նորեկեան (ժողովրդային պար), Աշխէն Գրխեան (Ուզուն տէրէ): Երկսեռ խումբը ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Շօթա Ապաշիցէի, պարեց Տաղստանի լեռնապարը: Ողբացեալ Արշակ Ջամալեանի թոռնիկը, Էվլիտա պարեց «Լըկուր »ին, բուռն ծափերու մէջ: Թիֆլիզի հայ եւ վրացի կինտոներու պարը ներկայացուց Վիգէն Թորոսեան, իսկ Ինգուշների պարը Հրայր Թորոսեան: Վիգէնի լեռնականներու մենապարով վերջ գտաւ գեղարուեստական բաժինը: Խօսնակի պարտականութիւնը վիճակուած էր ընկեր Գ. Ամիրաեանին:

Օտար հիւրերը պատուասիրուեցան Հ. Հ. Պատուիրակութեան կողմէ:

Կէս գիշերին սկսան եւրոպական պարերը առաջնորդութեամբ Կ. Սարեան նուագախումբին: Երեկոյթը տեւեց մինչեւ առաւօտ, մեծ խանդավառութեամբ:

Պ. ՊԱՐԳԵԻ

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱԶԳ. ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

★

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Չորս տարիէ ի վեր Ապրիլ 11–24ի սգահանդէսը կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Կապոյտ եւ Կարմիր Խաչերու, Մարտիկներու Միութեան, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Հ. Բ. Ը. Մ.ի: Դուրս կը մնայ միայն Ժաֆ կոչուած խմբակ մը որուն անունն անգամ օտար կը հոտի: Դժբախտութիւն է որ այս տղաքը Ֆրանսա ծնած եւ մեծցած են եւ տակաւին սորված չեն զանազանել կուսակցական պայքարը եւ ազգային պահանջները:

Ժամը չորսն էր երբ Ազգ. Միութեան ատենապետ Պ. Արշակ Արսէնեան սգահանդէսը բացուած յայտարարեց շնորհակալութիւն յայտնելով մասնակցող կազմակերպութիւններուն եւ խնդրեց հանդիսականներէն մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել բիւր բիւրաւոր նահատակները:

Բեմին ճակատն արձանագրուած էր Ա. Ահարոնեանի «Այսքան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք, թող ողջ աշխարհ Հայուն կարդայ նախատինք»ը: Աւելի վարը Յիսուսի փշապսակը գլխին նկարը որ կը յիշեցնէր հայկական գողգոթային վրայ մեռած անմեղ զոհերը, իսկ բեմին խորը խորան մը կար, վառուած մոմերով:

Կենդանի պատկեր մը ներկայացուեցաւ խորանին առջեւ: Երկու աղջիկներ ծունկի կ'աղօթէին, վեց աղջնակներ վառած մոմերով կանգնած էին աղօթողներուն շուրջը իսկ բեմին ետեւէն կը լսուէր «Տէր կեցո»ն:

Առաջին բանախօսն էր, յանուն Ազգ. Միութեան, Պ. Միսքճեան, որ բացատրեց տօնակատարութեան իմաստը: Այս առթիւ թուեց սրահ գտնելու դժուարութիւնները եւ թելադրեց աջակցիլ Ազգ. Միութեան, գոնէ սեփական մատուռ մը ճարելու համար:

Տիկին Մանուկեան Կարմիր Խաչի կողմէ գրաւոր ճառ մը կարդաց, որով կը յիշէր Թուրքերու ծրագրեալ բնաջնջումը, «սակայն Հայը կայ եւ կ'ապրի »: Պ. Մառանճեան Մարտիկներու Միութեան կողմէ կարդաց ճառ մը, պանծացնելով Հայու տոկուն ոգին եւ ազատութեան տենչը: Պ. Տիգրան Մեսրոպեան (Հ. Բ. Ը. Մ.) գովելէ վերջ Ազգ. Միութեան այս յաջողութիւնը թելադրեց որ ստանձնէ նաեւ Վարդանանցի եւ Թարգմանչացի տօնակատարութիւնները որոնք նոյնպէս համազգային հանդամանք ունին: Կապոյտ Խաչի կողմէ Տիկին Ա. Սիսլեան շատ գեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ, ներկայացնելով հայ մօր զոհողութիւնները, զրկանքը: «Ան երէկ անապատներուն մէջ աշխատեցաւ իր զաւակները փրկել կարմիր ջարդէն, իսկ այսօր կը ջանայ զանոնք փրկել ճերմակ ջարդէն: Պատիւ հայ մօրը »:

Հ. Յ. Դ. կազմին կողմէ խօսեցաւ Ս. Սիսլեան որ բացատրեց թէ մենք ամէն վէճ մէկ կողմ կը դնենք միասին տօնելու համար այս տարեդարձը: «Թող Թուրքը գիտնայ թէ այս ճակատին վրայ Հայը մէկ սիրտ է եւ իրեն դէմ կը ցցուի, ամէն տարի եւ ամէն օր յիշեցնելու համար թէ պարտք մը ունի մեզի եւ պիտի պահանջէ մինչեւ որ հատուցում ստանայ »:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցէին Նոր Սերունդի կողմէ Խաչօ Անտօնեան որ արտասանեց Յ. Թումանեանին «Հոգեհանգիստը»: Ալիս Թորոսեան (Աւ. Իսահակեանի «Արազ»ը), Մարօ Այվազեան (պրոֆ. Սողիկեանի «Ինչպէս կ'ապրէինք»ը), Պէաթրիս Մարտիրոսեան (Վ. Տէրեանի «Կախաղանին առջեւ»ը): Բոլորն ալ յաջող էին:

Ընկեր Երուանդ Մարաշլեան երգեց «Կոյր Աշուղ»ը, Ալիս եւ Պէաթրիս Մարտիրոսեան քոյրերը «Մայր Արաքսին» երգեցին զուգերգ, Տիկին Ազատուհի Կիւմիւշեան արտասանեց «Աղօթքով մեռնիլ»ը:

Սգահանդէսը վերջացած ըլլալով ներկաները բաժնուեցան խոր տպաւորութեամբ:

ՎԱՐԴԱՆ ԲԱԲԱԽԵԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՃՇԴՈՒՄ ՄԸ

•

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Յառաջ»ի 23 Մայիսի թիւին մէջ «թղթակից» մը կը դրուատէր՝ Լէ զՆլիվի մեր թաղին երկու դասընթացքներու միացումով տարուած յաջողութիւնները եւ բաղդատելով անցեալ շրջաներուն հետ՝ կը գրէր. «Երկու դպրոցները դժուարին կացութեան մը մատնուած էին թէ մատակարարման եւ թէ ուսման տեսակէտով »:

Պ. Թղթակիցը կը մոռնայ թէ երկու դասընթացքներէն մէկը կը հովանաւորէր Հ. Յ. Դ. «Իշխան» խումբը որ երբեք չէր մատնուած «դժուարին կացութեան: Անոր աշակերտներու թիւը աւելի էր, իսկ ուսուցչուհին էր՝ Տիկին Ռեբեկա Միլտոնեան, ինչպէս ներկայ տարեշրջանին:

Հ. Յ. Դ. Իշխան խումբը ոչ միայն անցեալ շրջանի՝ այլ եւ այս տարեշրջանի մատակարարութիւնը ապահոված էր արդէն եւ սրահին վարձքն ալ՝ կանխիկ վճարած: Եւ սակայն յանուն համերաշխութեան՝ նախաձեռնարկը եղաւ երկու դպրոցները միացնելու աշխատանքին:

Թղթակիցը կը մատնէր նաեւ մտահոգու մը նիւթական օժանդակութեան չմասնակցող հայրենակիցներու մասին, չկամութեան վերագրելով անոնց վերապահ ընթացքը: Ընդհակառակն, իբրեւ թաղեցի զոհունակութեամբ կ'արձանագրեմ ոչ միայն նուիրատուներու առատաձեռնութիւնը, այլեւ նախապէս հեռուէն դիտողները, որոնք ներկայիս անխտիր կը բերեն իրենց յօժար մասնակցութիւնը: Մեր «ցորենին մէջ որոմ» չունինք:

Ս. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (95)

ԱՒԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

■

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

Նազլու էր զաւակս
Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ ...
Մարթինով զարկին զաւակս ,
Վո՛ւյ, վո՛ւյ վոծւյ ... :

Պահ մը կը կենայինք իրենց քով եւ ուրիշ այրիներ կամ սգաւոր մայրեր կը ջանային մխիթարել հողակոյտին վրայ լացող մայրը ու զայն հեռացնել իր զաւկին գերեզմանէն. բայց ասիկա անկարելի էր. իրենց ցաւէն արբեցան, աշխարհը մոռցած ու մեզի համար խուլ դարձած կը շարունակէին լալ:

Ու երբ հարկադրուած կը մեկնէինք, իրենց աստիճանական հեռաւորութիւններէն այլ եւ այլ հողակոյտերէ կը լսէինք լացող ու ցաւագին երգը.

Նազլու էր զաւակս ,
Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ ...
Մուրատդ չառիր աշխարհէս ,
Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ...
Կարօտս չառած բեզ կորսնցուցի
Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ ...:

Բայց ահա բարձրացաւ ահաւոր աղաղակ մը. ապառաժներ կարծես կը ճաթէին... մարդկային կուրծքէ կ'ելլէր այդ ողբը, թէ բնութիւնը իր տարերային զայրոյթը կը գոչէր. հաճի Սառան էր իր տանը քով երեք կտրիճ զաւակներու հողակոյտին վրայ ...:

Մարթինով զարկին զաւա՛կս ,
Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ ...
Որդերու կեր եղար զաւա՛կս ,
Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ ...
Եարալու գլուխդ սեւ հողին դրիր ,
Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ ...
Լոյս աշխարհը սեւ հողով ծածկեցին բենէ,
Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ ...

Մինչ հեռուներէն հետզհետէ աւելի մարմրելով կուգայ ուրիշ կիներու ձայնը.

Նազլու էր զաւա՛կս ,
Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ ...

Ասդին աւերակի պատի մը կրթնած նշմարեցինք դողդոջուն ծերունի մը որ արձագանգի պէս կը պատասխանէր այս ամէն կողմէ եկող ողբագին երգերուն.

— Օ՛ֆ... օ՛ֆ... օ՛ֆ...

Երբ աւերակներու շրջանը ըրինք, գրեթէ այլեւս մինակ մնացած էինք. անկարելի եղած էր կիները քաշել հանել իրենց սիրելիներու հողակոյտերէն ... Նոյն միջոցին մեր մօտը եկաւ Հաճընցի ուսուցիչը եւ առաջարկեց երթալ այրած եկեղեցիին տեղին վրայ:

Միթէ այլեւս ուժ մնացա՞ծ էր մեր մէջ, զգալու եւ տառապելու, ի՞նչ նոր բան, ի՞նչ դժխեմ պատկեր կը սպասէր մեզի. անսահման յոգնութիւնով մը ջըլատուած կը զգայինք ինքզինքնիս ու կարծես կը տենչայինք յաւերժապէս քընանալ մեր վշտին մէջ:

Անցանք դարձեալ պարտէզներէ ու տեսանք ուրիշ անտէր մնացած աւերակները ու հողակոյտեր:

Արեւը մարը մտնալու մօտ էր եւ ամէն բան մեր շուրջը վարդագոյն երանգ մը ստացած: Իրիկուան գաղջ հովը կ'երգէր սաղարդագեղ ծառերուն մէջէն ու կառչելու ճիւղ փնտռող պատատուկ բոյսեր կը տարուբերէին միջոցին մէջ:

Տեղ տեղ այրուած, արմատախիլ բուսականութիւն մը. աւերումը տարածուեր էր մինչեւ հոն: Բայց մայր բնութիւնը կարծես շտապով եռանդով մը կը ծածկէր կոխոտուած հողը ու շատ մը խանձած ծառի կոճղեր ծիլեր կ'արձակէին:

Վերջապէս հասանք եկեղեցի. չորս խանձած պատեր եւ ճերմակ մոխիրով ծածկուած գետին մը: Հոդ ապաստանող դժբախտները ամէնքն այրած էին եւ գետինը, բառական իմաստով, ծածկուած էր մարդկային այրած ոսկորներու մանր մասնիկներով ... Արեւուն տակ ճերմակ էին անոնք սատափի տժգունութեամբ եւ պատերու շուքին տակ մանիշակագոյն երանգ մը ունէին ...

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

յիս 31ին: Ուրուկուէյ յաղթեց Անգլիոյ 2–1 :

×Մայիս 31ին, ի ներկայութեան հոծ բազմութեան մը տեղի ունեցաւ Էլիզէ Մոնմարթրի սրահին մէջ «քէջ»ի մրցումը, Ակոբ Այվազեան 75 քիլօ, Մարսէլ Մաննէվօ 74 քիլօ, 6×5:

Հայ աղուէսը «նօք աութով» յաղթական հռչակուեցաւ 5րդ շրջանին:

ՍԱՐԳԻՍ Զ.

աւելի կանուխ չէ ծանուցուած այս տեսակցութիւնը, հակառակ ընկալեալ սովորութեան : Ի պատասխան իրեն ուղղուած հարցումներու, նախարարութեան ներկայացուցիչը յայտնեց թէ գերման դիւանագէտը «կարգ մը տեղեկութիւններ հաղորդած է արտաքին գործերու նախարարին »:

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ գերման դիւանագէտը կարգ մը նամակներ յանձնած է Տոքթ. Ատընաուրի կողմէ, գլխաւորաբար Երեք Մեծերու յառաջիկայ ժողովին առթիւ: Եւ պարզած է Գերմանիոյ տեսակէտները, թէ այս խորհրդակցութեան եւ թէ Զորսերու ժողովի մասին: Ինչպէս կ'երեւայ, արեւմտեան Գերմանիան մտահոգութեամբ կը հետեւի այս անցուդարձին եւ կ'ուզէ որ իր կարծիքն ալ առնեն, ծրագրուած ժողովները գումարելէ առաջ: Առ այժմ ամէն բան գաղտնի կը պահուի :

× Բրիտանական հասարակապետութեան ութ վարչապետները, որոնք Լոնտոն գացած էին թագադրութեան առթիւ, ժողով գումարելով Զըրչիլի նախագահութեամբ, հաւանութիւն յայտնեցին անոր տեսակէտին՝ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ հանդիպումներ սարքելու մասին: Միեւնոյն ատեն վաւերացուցին Պերմուտեան կղզիներու ժողովին ծրագիրը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՌՈԶԷՆՊԷՐԿ, որոնց մահավճիռը պիտի գործադրուի յունիս 18ին, իրենց փաստաբանին միջոցաւ ծանուցին թէ ամերիկեան իշխանութիւնները պաշտօնապէս առաջարկած են կամ ելեկտրական աթոռ նստիլ եւ կամ « ամէն բան խոստովանիլ», մատնելով իրենց գործակիցները : Իրենք մերժեր են, «պատմութեան դատաստանին ձգելով խնդիրը»: Բայց եւ այնպէս նորէն պիտի դիմեն նախագահ Այզընհաուրի, թէեւ շատ յոյս չունին որ ներում շնորհուի :

ԹԵՀՐԱՆԻ խորհրդային դեսպանը Մոսկուա կանչուեցաւ, խորհրդակցելու համար: Ամերիկեան դեսպանն ալ Ուոշինկթըն գացած է: Կ'ըսուի թէ պիտի խնդրէ աւելցնել Իրանի տրամադրուած օգնութիւնը :

80 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐԻ ապսպրանք մը տրուեցաւ Ֆրանսայի, ամերիկեան բանակին կողմէ :

ԹՈՒՆՈՒՋԻ Աշխատանքի Դաշնակցութեան անդամներէն եօթը հոգի որոնք հարաւային անապատը աքսորուած էին, ներում ստացան Ֆրանսական իշխանութեանց կողմէ: Տակաւին 122 հոգի կը մնան աքսորավայրին մէջ, իբրեւ համայնավար կամ ազգայնական :

Հ. Յ. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Շնորհակալութեամբ ստացանք իր այցելութեան առթիւ, Ընկեր Յակոբ Ազիզեանէ 5000 ֆրանք: Վարչութիւն

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Լիոնի եւ Շրջ. Ազգ. Միութեան: Այս կիրակի ժամը 15ին, Օրլոժի շքեղ սրահին մէջ, 145, Քուր Լաֆայէթ, Լիոն :

Դպրոցական եւ մանկական հաճելի պարեր, խմբական երգեր, արտասանութիւններ, տրամախօսութիւններ եւ սիրուն անակնկալներ, մարզախաղ եւ թատերգութիւն մը, ղեկավարութեամբ «ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ» վարժարանի ուսուցչուհի Օր. ԸՆԾԱՅ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ:

Մուտքը ազատ է:

MARCHANDS FORAINS

Avant de faire vos achats visitez une fois la maison

A L'ELEPHANT

108, RUE D'ABOUKIR

Tél. LOU. 83 —24

Bonneterie et Confection

Un bon accueil vous attend

Prix imbattables

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

35ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Վէռտի թատրոնին մէջ, 50 ռիւ տ'Ալժէ, բարձր հովանաւորութեամբ երեսփոխան եւ Մարսէյլի քաղաքապետ՝

GASTON DEFERRE ի

Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. խումբերու, Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդին, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կը նախագահէ ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Խօսք կ'առնեն ընկերվարական քաղաքացիներ՝

Francis Leenhardt, Irma Rapuzzi, Jean Masse, Achile Cini.

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր. ԱՆԺԵԼ ԱԿԻՆԵԱՆ (դաշնակ), Պ. Լ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակ), Օր.ներ Յարութիւնեան, Սարգիսեան, Ժ. Գույումճեան, Մարկոսեան, Պօյաճեան, Սիմոնեան :

Հայկական պարեր ղեկավարութեամբ ՏԻԿԻՆ ՇԱՄԻՐԵԱՆի :

Հանդէսէն վերջ եւրոպական պարեր :

Ընտիր նուագախումբ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ.Յ.Դ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, Ֆ. Կ. Խաչի, Կրթ. Մարմնի, Ռազմ. եւ Կամ. Միութեան եւ Վասպ. Հայր. Միութեան :

Կը նախագահէ Պ. ՏԷՐ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ (Փարիզէն) :

Գեղարուեստական բաժին. — Մեներգ եւ արտասանութիւն: Կը մասնակցին Կ. Խաչի դպրոցին աշակերտները :

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան :

Այս կիրակի, Յունիս 7ին, կէսօրէ ետք Փաթրոնաժի սրահին մէջ, ժամը 4ին:

Կը նախագահէ Տիկ. Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Կը խօսի Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին: Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Յունիս 7ին:

Ժամը 15էն կէս գիշեր, Ռէփիւպլիքէններու սրահը, 16 Ռիւ Ժ. Պ. Տավիտ :

Կը նախագահէ ընկ. Ն. ԱՅՏԱՊԻՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Ամերիկահայ «Գէորգեան» խումբի ղեկավար հիմնադիր Պ. Աստր Գէորգեան եւ Պօղոս Գալուստեան կը մասնակցին նուագով :

Գեղարուեստական ընտիր բաժին —Նոր Սերունդի մանուկներու կողմէ: Պատկեր մը եռագոյնի երգով, պարեր տոհմիկ տարազներով ու արտասանութիւններ :

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունիս 21, ժամը 19ին, Ռիւ Ժէ սրահին մէջ:

Կը խօսի Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը տօնէ իր Օրը Յունիս 7ին, Կիրակի ժամը ճիշդ երեքին Սեւրի Մուրատեան վարժարանի «Պէշիկթաշլեան» սրահին մէջ, 26 ռիւ Թրօյօն Սեւր:

Կը խօսի Տիկին ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ (Ֆր. Կապ. Խաչի Կ. Վարչութեան նախագահուհի) :

Գեղարուեստական բաժին. — ՔՕՐՐԱՏՕ, սիրայօժար մասնակցութեամբ ծանօթ դերասան Մըսըրեանի եւ Պ. Ա. Գմբէթեանի:

Երգ՝ Տիկին Մայրի Մելիքեան (Մարսէյլի Ազգ. երաժշտանոցէն) եւ Օր. Շաքէ Պէկեան (ազգային տարազով):

Հայկական պար՝ Կապոյտ Խաչի պարախումբի կողմէ Օր. Ալ. ԳԱՎԷԶԵԱՆի ղեկավարութեամբ : Նոր պարեր շքեղ տարազներով: Դաշնակի ու դափի ընկերակցութեամբ Պ. Պ. Եդ. Գավէզեանի եւ Բենոյի : Մուտք 200 ֆրանք

Վարժարանի կարգապահութիւնը յարգելու համար կը խնդրենք հասարակութիւնէն ճշդապահ ըլլալ :

Վարագոյրը կը բացուի «Քօրրատօ »ով ժամը ճիշդ 14·30ին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ. — Մուշմուրեան եղբայրները եւ քոյրերը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին իրենց մօր՝ ՏԻԿԻՆ ՀԵՂԻՆԱ ՄՈՒՇՄՈՒՐԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս եւ Մուշմուրեան եւ Գըլառեան դերդաստանին, որոնք նահատակուած են թրքական աքսորի ընթացքին :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Շաւիլի Ֆր. Կապոյտ Խաչի, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Հ. Յ. Դ. «Արզութեան» խումբի ընկերները եւ ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհի Այրի Տիկին Արշալոյս Սուլեանի եւ իր զաւկին Վահէի, ընկերուհի Մարիամ Սարեանի եւ ընկեր Թորոս Սարեանի եւ պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ քրոջորդւոյն՝ ԿՂԵՄԷՍ ՍՈՒԼԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԱՐԻՆՈՅՇՆԵՐՈՒ

ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Կը տօնուի Յունիս 13ին, Շաբաթ օր, ժամը 3ին, Գազա թ'Իթալիի ընդարձակ սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Մարսէյլի եւ շրջանի բոլոր Արիներու, գայլիկներու եւ թեւիկներու :

Բանախօս՝ ՏՕՔԹ. Գ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ (Արիներու պետը): Պիտի ներկայացուի Յովհ. Թումանեանի Սասունցի Դաւիթը :

Գեղարուեստական եւ սկաուտական խընամեալ բաժին՝ խմբերգ, նուագ, զանազան մարզանքներ, բուրգերու կազմութիւն, հայկական պարեր (Արենոյշներու եւ Արիներու կողմէ, արտասանութիւններ Յ. Թումանեանի բանաստեղծութիւններէն, իր մահուան երեսնամեակի առթիւ):

Մուտքը հրաւիրատոմսերով :

ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՇՈՒՐՋ

Կազմակերպուած՝ Նիսի Հ. Յ. Դ. «Գէորգ Զավուշ» խումբին կողմէ, Յունիս 21ին, կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին, Սալ Քարլօնիա, 13 ռիւ Մաքարանի :

Վասակի պաշտպան ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷԶ

Վարդանի պաշտպան Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Ժիւրին պիտի կազմուի տեղին վրայ :

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած Կրօն. Ընկերակցութեան Կրթ. Մարմնոյ կողմէ : Հովանաւորութեամբ Կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ.Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի :

SALLE d'IÉNA, 10, Ave. d'Iéna

Այս կիրակի, ժամը 15ին :

Աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան, կենդանի պատկեր, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ պարեր :

Պիտի ներկայացուի «ԽԵԼՔԻՆ ՊԱԿԱՍԸ, ՔՍԱԿԻՆ ՎՆԱՍ Է» թատերական կըտորը: Մուտքի տոմսերու համար այժմէն դիմել Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ դիւանատունը :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբի բացառիկ ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորականհաւաքավայրը: Խիստ կարեւոր օրակարգ- Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Ներկայ պիտի ըլլայ «Եգիպտացի» կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ուս. Միութեան ժողովը այս ուրբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ.Յ.Դ. Պուլվառ Օտտոյի Վռամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը երեքին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայանալ անդամատետրներով :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր շրջաներու ընկերները այս երկուշաբթի ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը : Ներկայ կ'ըլլան Կեդր. Կոմիտէի երկու անդամները :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէի ընկերները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին Յունիս 13ին, շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Խարբերդի «Եփրատ» միութեան ժողովը այս կիրակի ժամը 10ին, Տանայիտ գարեջրատան մէջ, 18 Սքուար Սթալինկրատ (Շափիթրը): Կարեւոր օրակարգ եւ վարչ. ընտրութիւն : Կը խնդրուի շճդապահ ըլլալ :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Արզութեան խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԱՆԻԷՌ - ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կոմիտէի եւ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները :

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, Խըրիմեան սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը :

ՍԵՒՌԱՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ընկերուհի Վերժին Օհաննէսեանի տան մէջ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Որբախնամ Մարմինին (Փարիզի Տիկն. Միութիւն) ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ 8 Նոյեմբեր, Կիրակի, ժամը 16էն 24:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Մարսէյլէն Տիկին Սիրանոյշ Մուրատեան Հ. Յ. Դ. Ֆոնտին կը նուիրէ հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, Պ. Զ. ՊՕՂՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ: Պ. Յովհ. Պօղոսեան 500 ֆրանք «Յառաջ»ին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան ենթակոմիտէի կազմակերպած 50 գիրքերու վիճակախաղէն շահած են հետեւեալ թիւերը .— 108 33 13 141 53 131 149 30 71 79 21 157 56 15 109 335 145 34 382 497 211 338 386 499 429 408 392 73 342 441 319 278 492 277 435 406 495 344 458 347 351 330 471 329 164 342 161 137 204 181 : Մինչեւ մէկ ամիս դիմել Վ.Տ. Վարդանեանի, 9 ռիւ ռիւ Քօք Մարսէյլ:

LES MEILLEURES

DRAPERIES ET FOURNITURES

POUR TAILLEURS

Chez A. HAMALIAN

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Les meilleurs articles

aux meilleurs prix

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86 - 60 C.C.P.Paris 1678 - 63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 փր. վեցամս. 1300
Արտասահման տարեկան 3000 փրանք: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՇԱԲԱԹ 6 ՅՈՒՆԻՍ
SAMEDI 6 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7084 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ: 29ՐԴ ՏԱՐԻ: ԹԻՒ 2495

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

« ՋԻ ՈՉ ԳԻՏԵՆ… »

★

«Դէպի Տուն»,— այս հակայեղափոխական եւ չարաղէտ, անմիտ եւ անսիրտ հրամանին վրայ, ոչ միայն ամբողջովին պարպուեցաւ արեւմտ. Հայաստանը, Սեւ Ծովու ափերէն մինչեւ Վասպուրական, այլեւ ճամբան բացուեցաւ դէպի Երեւան:

Հայ ժողովուրդին ներկայացուցիչները, Թիֆլիսի Ազգ. խորհուրդը եւ ուրիշ մարմիններ ի զուր կը խնդրէին որ ռուսական ուժերը չհեռանան :

Հայկական փոքրաթիւ զօրամասերը եւ կամաւորները գերմարդկային ճիգեր կը փորձէին քաղաքէ քաղաք եւ դիրքէ դիրք, բոլորովին մինակ :

Ոչ մէկ յոյս՝ ներքին կամ արտաքին օգնութեան : Ընդհակառակն, Հայաստանի անմիջական դրացիներն ալ չարակամ, նոյնիսկ թշնամական դիրք բռնած էին: (Գիտէք թէ ինչպէս պարպել տուին Կարսի բերդաքաղաքը, 1918ին):

Ուրեմն օրհասական կռիւ մինչեւ Սարդարապատի անապատը: Թնդանօթով ու հրացանով : Ակռաներով եւ եղունգներով: Մեծով եւ պզտիկով :

Այդ անապատին արիւնազանգ հողն ու քարը ի վերջոյ յարգանք պարտադրեցին Թուրքին :

Բայց, տակաւին բան մը չեն խօսիր հայատառ թռուցիկին սեւհոգի հեղինակներուն ոչ սիրտին, ոչ ալ մտքին :

Տարէցն ու երիտասարդը իրար կը գերազանցեն այս ճակատին վրայ, կոտրելով տգիտութեան եւ նենգամտութեան մրջանիշը :

Այդ եղերական օրերուն, ո՞ւր էր բոլշեւիկեան իշխանութիւնը : Եւ ի՞նչ կը բանէր :

Ամբողջ ճակատը կազմալուծելէ, հայ ժողովուրդին մնացորդները թրքական բանակին եւ խուժանին մոլեգնութեան յանձնելէ ետք, Մոսկուայի մէջ բազմած, «դեկրէտ»նե՛ր կը ստորագրէր :

Ահաւասիկ առաջինը, ուղղուած «Ռուսիոյ եւ Արեւելքի բոլոր աշխատաւոր Իսլամներուն» .

— « Մենք կը յայտարարենք որ Թուրքիոյ բաժանումի եւ անկէ Հայաստանը «խլելու» մասին եղած դաշինքը պատռուած եւ ոչնչացուած է»: (1917 Նոյ. 24: Ստորագրութիւն՝ Վ. Ուլեանով – Լենին եւ Ջուղաշուիլի –Սթալին) :

Այս անպատիւ նահանջը — հակահայ դաւը — վերջնական ձեւ կ՚առնէր Պրեսթ-Լիթովսքի դաշնագրով: (1918 Մարտ 4)17: Չորրորդ յօդուած).

— « Ռուսիա պիտի ընէ ամէն բան՝ ապահովելու համար թէ արագ պարպումը Անատոլուի արեւելեան շրջաններու եւ թէ անոնց օրինական փոխանցումը Թուրքիոյ: Արտահանի, Կարսի եւ Պաթումի շրջաններն ալ արագօրէն պիտի պարպուին ռուսական զօրքերէ: Ռուսիա պիտի չմիջամտէ այդ շրջաններու պետական եւ միջագգային իրաւական յարաբերութեանց հարցերուն, թոյլ տալով որ այդ շրջաններու ազգաբնակութիւնը նոր կարգ հաստատէ, համաձայնութեամբը հարեւան պետութեանց եւ յատկապէս Թուրքիոյ»:

Այս մահացու հարուածէն եւ ուրիշ բազմաթիւ յայտնի եւ գաղտնի դաւերէ վերջ, կատարեալ խեղկատակութեան մը կը վերածուէր Լենինի հռչակաւոր «դեկրետը (1917 դեկտ. 29):

Թրքապատում թռուցիկին հեղինակները այնքան տգէտ են որ, ուրիշ «դեկրէտ» մըն ալ կը վերագրեն Լենինի, 1918 յունուար 18 թուականով :

Դեռ վերջերս Երեւանի «Սով. Հայաստան» ամսագրին մէջ հրատարակուած ուսումնասիրութիւն մը կը հաստատէր թէ եղածը պարզապէս վկայական մըն է, որով Լենին Պրէսթ Լիթովսքի ժողովին կը զըրկէր Վ. Տէրեանը, իբրեւ խորհրդական :

Արդի՞ւնքը,— նորէն կարգացէք տխրահռչակ դաշնագրին չորրորդ յօդուածը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ ԱԼ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ

●

ԱՅՍ ԱՆԳԱՄ ԱԼ ՉԱՓԱՒՈՐՆԵՐԸ ԺԽՏԱԿԱՆ ԴԻՐՔ ԲՌՆԱԾ ԷԻՆ

Երկու օրուան վիճաբանութիւններէ ետք, Ազգ. ժողովը Եշ. օր 119ի դէմ 301 ձայնով մերժեց վաւերացնել Մանտէս – Ֆրանսի թեկնածութիւնը, իբրեւ վարչապետ: (Օրինական մեծամասնութիւնն է 314 քուէ):

Հանրապետութեան նախագահը անմիջապէս գործի ձեռնարկեց, նոր թեկնածու մը գտնելու համար: Աւելորդ է ըսել թէ տագնապին երկարաձգումը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Ֆրանսայի բարեկամներուն. մանաւանդ օրուան այս ժամուն, երբ շարք մը ներքին եւ արտաքին խնդիրներ անմիջական լուծում կը պահանջեն :

Այս անգամ ալ չափաւոր հոսանքները ժխտական դիրք բռնած էին, խրտչելով նոր թեկնածուին ծրագրած արմատական բարենորոգումներէն: Անկախները եւ գիւղացիները 113 ձայնի վրայ տուած էին միայն 15 քուէ, Ժողովրդական Շարժումը՝ 95ի վրայ 53, եւն.: Ընկերվարականները թեր քուէարկած էին, երկար խորհրդակցելէ վերջ: Ժողովրդական Շարժումի (կաթոլիկ) նախարարներէն Ժան Լրթուռնօ մասնաւորապէս պայքարեցաւ նոր թեկնածուին դէմ, Հնդկաչինի հարցին առթիւ: Վերապահ դիրք մը բռնած էին ուրիշ երկու կարեւոր անդամներ, Ժոռժ Պիտօ եւ Ռ. Շուման, երկուքն ալ նախկին վարչապետներ :

Եշ. օրուան վիճաբանութեանց ընթացքին, Պ. Մանտէս Ֆրանս դառնօրէն բողոքեց Ազգ. ժողովի նրբանցքներուն մէջ կատարուած փսփսուքներուն դէմ, որոնք զանազան վերագրումներ կը պարունակէին իր քաղաքականութեան մասին : Ահա իր խօսքերը .

— « Քսանըհինգ տարիէ ի վեր որ այս ժողովասրահին մէջ կը գտնուիմ, շատ քիչ անգամ նրբանցքները պաշարուած են այնքան տեղեկատուներով, փսփսացողներով, մտերմական զրոյցներով եւ սուտ լուրերով, Ինծի համար արժէք ունի եւ ուշադրութեան արժանի է ինչ որ արձագանգ մը կը գտնէ այս բեմին վրայ: Ինչ որ միայն նրբանցքներու մէջ կը փսփսան արհամարհելի է: Նրբանցքներու մէջ յարուցուած ժխորները չեն որ պիտի խափանեն ճշմարտութեան ձայնը» : (Բուռն ծափեր) :

Պ. Մանտէս Ֆրանս յետոյ լման երկու ժամ լուսաբանութիւններ հաղորդել իր ծրագիրներու մասին, պատասխանելով բազմաթիւ նեղացուցիչ հարցումներու : Վերազինման մասին ըսաւ թէ մէկ վայրկեան իսկ մտքէն չանցնիր թերագնահատել ազգ. պաշտպանութեան անհրաժեշտութիւնը, բայց «տղայական» կը գտնէ այդ պաշտպանութիւնը զօրացնել աղքատացնելով երկրին տնտեսութիւնը : Կառավարութիւնը պիտի ջանայ հաշտեցնել ազգ. պաշտպանութիւնը եւ տնտեսականընկերային յառաջդիմութիւնը : Ֆրանսա վերազինման համար բազդատաբարաւելի ծանր ճիգ մը կը փորձէ քան իր դաշնակիցներէն ոեւէ մէկը: Ֆրանսայի տագնապը այն է որ իր ուժէն վեր փորձ մը կը կատարէ :

Հնդկաչինի մասին թեկնածուն բացատրեց թէ պատճառ չկայ որ Ֆրանսական զօրքը կասկածի իր զգացումներէն : Յորչափ կը շարունակուի պատերազմը նուիրական պարտականութիւն մըն է զինուոր ճարել եւ զսպել որեւէ խափանարար ձեռնարկ : Եզրակացնելով, հերքեց այն կասկածը թէ ինք պիտի լքէ Հնդկաչինը: Ընդհակառակն, կ՚ուզէ խորապէս քննել այս խնդիրը, Երեք Մեծերու յառաջիկայ ժողովին մէջ: Եւ դիտել տուաւ թէ չի կրնար աւելի բաց խօսիլ իր ծրագրի մասին, վասն զի «չեմ գիտեր մեր դաշնակիցներուն դիրքը, իսկ մեր թշնամիները կը լսեն մեզ»: Ամէն պարագայի մէջ, պիտի բացատրէ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն թէ շատ ծանր է Ֆրանսայի ռազմական բեռը, թէ չուզեր որ Գերմանիոյ ծրագրուած ուժերը գերազանցեն Ֆրանսական բանակը, եւ թէ Հնդկաչինի պատերազմը կը դժուարացնէ իր վերազինման աշխատանքը :

Վիճաբանութիւնները շարունակուեցան մինչեւ կէս գիշեր, յանգելով ժխտական արդիւնքի մը :

ՈՉ ՄԻՒՆԻԽ, ՈՉ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

●

Նախագահ Այզընհաուըր Եշ. օր կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ հեռապատկերի միջոցաւ (թելեվիզիօն), մասնաւորապէս շեշտելով.— «Ոչ նոր Միւնիխ պիտի ունենանք, ոչ ալ ընդհանուր պատերազմի վախ, վասն զի արդի պատերազմը այնքան զարհուրելի է որ կարելի չէ մտքէ անցընել »:

Բացատրելէ վերջ թէ կառավարութիւնը պիտի զօրացնէ երկրին օդանաւային ուժերը, նախագահը շարունակեց .

— «Պերմուտեան կղզիները պիտի ելթամ եւ պիտի խօսակցիմ մեր կարգ մը բարեկամներուն հետ, այս խնդիրներու մասին, Բայց, մի մոռնաք որ այս ընդարձակ խնդիրներուն մէջ կարելի չէ կտրել հանգոյցները: Պէտք է զանոնք քակել յամբաբար եւ տաժանքով :

Յետոյ բացատրեց թէ ներելի չէ ազգային ապահովութիւնը ջլատել ի սէր խնայողութեան, թէեւ կառավարութիւնը այդ մասին ալ կը մտածէ : Մեր միտքէն չանցնիր տկարացնել երկիրը : Ազգ. պաշտպանութեան վարկերուն 60 առ հարիւրը յատկացուած է օդանաւային ուժին :

Տնտեսական խնդիրներու մասին ալ խօսելով, նախագահը դիտել տուաւ թէ արտածումները պակսած են վերջին երկու երեք տարիներու ընթացքին: «Արտասահմանի հետ առեւտուրը չի կրնար միակողմանի ըլլալ եւ եթէ Մ. Նահանգները կ՚ուզեն շատ ապրանք ծախել, միւս երկիրներն ալ պէտք է արտօնուին իրենց արտադրութիւնները ի վաճառ հանելու ամերիկեան հրապարակին վրայ : Անհրաժեշտ է ունենալ յաւելուածական պահեստ մը երկրագործական արտադրութեանց, « բայց անբարոյականութիւն է թոյլ տալ որ փտին»: Այս առթիւ յիշեց Փաքիստանը որ պէտք ունի արմտիքի եւ յոյս յայտնեց թէ խորհրդարանը պիտի վաւերացնէ իր յանձնարարութիւնը :

Նախագահը, որ թիկնաթոռի մը վրայ նստած էր իր պալատին մէջ, ոտքի ելաւ պահ մը, իր անտեսանելի ունկնդիրներուն ներկայացնելու համար նախարարները որոնք կեցած էին իր շուրջը: Իւրաքանչիւր նախարար տեղեկութիւններ հաղորդեց իր պաշտօնատան մասին: Նախագահը նորէն յիշեցուց թէ կարելի չէ զեղչել տուրքերը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կառավարութեան վախերը փարատելու համար, նախագահ Այզընհաուըր հաւաստիքներ տուած է Տոքթ. Ատընաուըրի մասնաւոր պատուիրակին: Ըսած է թէ օրը օրին տեղեկութիւններ պիտի հաղորդեն Պերմուտեան կղզիներուն մէջ գումարելի խորհրդաժողովի մասին: Գերմանիա ներկայացուցիչներ պիտի չունենայ այդ ժողովին մէջ :

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ կուսակցական պաշտօնաթերթը խմբագրականով մը կը խոս-

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Հայատառ եւ ֆրանսատառ կոչը — վաւերագիր հոգեկան բորոտութեան — կարգ մը նորութիւններ ալ կը պարունակէ :

Նախ, դիմակաւոր լրտեսները նոխացուցեր են «մութ ուժերէ վարձուած դաւաճաններու եւ լրտեսներու» թիւը, սեւ ցանկին մէջ արձանագրելով նաեւ «Նարդունի, Սամուէլեան, Սիվրիհիսարլեան …» :

Երկրորդ, կը վկայեն թէ Հ. Յ. Դ. Բիւրօն «ծախուած վասակեան» մըն է ոչ միայն «Զարին, Սուլթանին, Թալէաթին, Քէմալին, Հիթլէրին, Փեթէնին, այլեւ… Չըրչիլին եւ Այզընհաուըրին » :

Ուրեմն, իրենք եւ իրենց վարպետներն էին որ սարքեցին Եըլտըզի մահափորձը :

Իրենք էին որ կռուեցան ցարին եւ ցարական իշխանութեան դէմ, եկեղեցական եւ դպրոցական կալուածները փրկելու, թաթարական արշաւանքը սանձելու, մէկ ամսուան մէջ 78 ահարեկում կատարելու, համար :

Իրենք էին որ Պերլինի եւ Հռոմի փողոցներուն մէջ փռեցին շանսատակ Թալէաթի եւ միւսներուն դիակները :

Ուրեմն Հ. Յ. Դ. Բիւրօն էր եւ ոչ թէ Սթալին, որ մասնաւոր դաշնագիր մը կը կնքէր Հիթլէրի հետ, 1939 Օգոստ. 23ին, փութացնելով երկրորդ աշխարհամարտը :

« Դաշնակ Բիւրօն» էր որ վոտկա կը խմէր Չըրչիլի եւ Այզընհաուըրի հետ, Թեհրանի, Եալթայի կամ Մոսկուայի մէջ, եւ ոչ թէ «հանճարե՛ղ»ը Մոլոթովի եւ միւս երեւելիներուն հետ :

Եւ երբ Այզընհաուըր «սապոթէ՛, սապոթէ՛» կը հրամայէր անթելով, պատերազմի ընթացքին, այդ մարտակոչը ուղղուած էր Հ. Յ. Դաշնակցութեան, եւ ոչ թէ Ֆրանսայի դիմադրական նակատի ռազմիկներուն :

Պարապ տեղը չէ որ կ՚ըսեն թէ երբ Աստուած ուզէ պատժել մարդ մը, նախ անոր խելքը կը թռցնէ : ՎԱՀԷ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

★

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐ: ՇԱԲԱԹ, ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ, ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ ԵՒ ՆԱԽԿԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ Պ. ԿԱՍԹՈՆ ՏԷՖԷՌԻ :

ՈՒՇ ՄՆԱՑՈՂՆԵՐԸ ՏԵՂ ՉԵՆ ԿՐՆԱՐ ԳՏՆԵԼ :

Մանրամասնութիւնները կարդալ Դ. Էջ:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Վաղը, Կիրակի, մեծ պատրաստութեամբ, Սեւռի Մուրատեան վարժարանին մէջ: (Մանրամասնութիւնները կարդալ Դ. Էջ):

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻՉԸ, Աշոտ Մալաքեան, Ամերիկա մեկնեցաւ Ֆերնանտէլի հետ, «Թիւ մէկ թշնամին» շարժանկարը պատրաստելու համար :

ՔՈՐԷԱՅԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, զինադադարը կրնայ կնքուիլ այսօր -վաղը: Կարմիրները ընդունած են Ազգաժողովին առաջարկները եւ առկախ կը մնան միայն կարգ մը մանրամասնութիւններ :

ԹՈՒՆՈՒՋԻ արաբական թաղին մէջ անհատ մը կրակ բացաւ հանրապետական պահակներուն դէմ : Երկու հոգի վիրաւորուեցան մէկը ծանրապէս: Նոյն դիշերը դաւադիրներ փորձեցին պայթուցիկներու մթերանոցը մտնել :

ՏԱՐԱԳԻՐ ՄԱՅԻՍ 28-Ը

Ճիշդ երեսունըհինգ տարի առաջ, այսօր հիմը կը դրուէր Հայաստանի անկախութեան :

Բովանդակ հայ ժողովուրդը, իր բոլոր դասերով, առանց մէկ հգիի բացառութեան, թէ հայրենիքէն ներս, թէ հայրենիքէն դուրս, սրտագին խնդութեամբ կ'ողջունէր իրագործումը իր Մեծ Երազին որուն ետեւէն վազած էր լման հինգ հարիւր տարի :

Թէեւ աւերակ, սակայն մերն էր հայրենիքը :

Թէեւ անօթի, սակայն մերն էր ժողովուրդը :

Թէեւ անկայուն, սակայն մերն էր անկախութիւնը :

Թէեւ « զօրութեամբ տկար », սակայն մենք էինք տէրը մեր երկրին :

Սուղ, շատ սուղ գնուած էր մեր անկախութիւնը : Զափ ու սահման չունէին մեր զոհողութիւնները : Թիւ ու համրանք չունէին մեր զոհերը :

Բայց ունէինք այն մխիթարանքը , թէ մեր Դատը շահուած, մեր պայքարը պըսակուած էր յաղթանակով : Հիմը դրուած էր ազատ եւ անկախ Հայաստանի Հանրապետութեան :

Մեծագոյն յաղթանակը տարած էինք ոչ թէ արտաքին, այլ ներքին թշնամիին դէմ :

Ժողովուրդ էինք , ազգ դարձանք :

Հատուած էինք, ամբողջ դարձանք :

Ռուսահայ, թրքահայ , պարսկահայ էինք, Հայ դարձանք :

Հայեր էինք, Հայութիւն դարձանք :

Անմիաբան էինք, միաբան դարձանք :

Կուսակցութիւն էինք, ազգութիւն դարձանք :

Օտարացած Հայերն իսկ սկսան հայանալ ի սփիւռս աշխարհի :

Այս յաղթանակը, յաղթանակներուն մէջ մեծագոյնը թերեւս, մենք շահեցանք 1918 Մայիս 28ին :

Ի՞նչ պատահեցաւ սակայն այդ թուականէն ընդամէնը երեք տարի ետք :

Ի՞նչպէս եղաւ, որ ազգ ըլլալէ ետք կրկին ժողովուրդ դարձանք :

Ամբողջ ըլլալէ ետք նորէն հատուած դարձանք :

Հայ ըլլալէ ետք վերստին ռուսահայ կամ թրքահայ դարձանք :

Հայութիւն ըլլալէ ետք դարձեալ Հայեր եղանք :

Ազգութիւն ըլլալէ ետք անգամ մը եւս դարձանք կուսակցութիւն :

Երէկ հայրենիքը բոլորինն էր, այսօր ոմանցն է միայն:

Երէկ Հայաստանի կառավարութիւնը Ամենայն Հայոց կառավարութիւն էր, այսօր Երեւանը կը յայտարարէ, թէ ինք ամենայն Հայոց կառավարութիւն չէ :

Երէկ Հայաստանի մայրաքաղաքը Երեւանն էր, այսօր Մոսկուան է :

Երէկ Երեւանը կը կառավարէր մեր երկիրն ու ժողովուրդը, այսօր Մոսկուան կը կառավարէ :

Երէկ Հայեր կ'իշխէին Հայաստանի մէջ, այսօր Ռուսերը կ'իշխեն :

Երէկ բաց էին հայրենիքին դուռները բոլորին առջեւ, թէ եկողներուն, թէ գացողներուն առջեւ: Այսօր փակ են թէ առաջիններուն եւ թէ մանաւանդ վերջիններուն համար :

Երէկ բարեյոյս եւ անբարեյոյս Հայեր չկային, այսօր բարեյոյս եւ անբարեյոյս Հայեր կան :

Երէկ « հակահայաստանեան» Հայեր , հայութեան «ոխերիմ թշնամի » Հայեր չկային, այսօր արհեստականօրէն ստեղծուած են այդ պիղծ բառերը՝ պառակտում սերմանելու համար ազգին զաւակներուն մէջ :

Երէկ Հայաստանեայց Եկեղեցին ազատ էր եւ ինքնիշխան, այսօր գերի է եւ հըպատակ :

Ինչո՞ւ այսպէս եղաւ :

Ո՞վ վերստին ետ դարձուց մեզ մեր կտրած ուղիէն եւ տարաւ կեցուց հոն, ուրկէ ճամբայ ելած էինք հինգ հարիւր տարի առաջ :

Այս հարցումին պատասխանել կրնայ ամէն Հայ, որուն բանականութիւնը մը թագնած չէ կամ որուն հոգին կորսնցուցած չէ իր պայծառութիւնը :

Խորհրդանշական պատասխան մը տըւած է անոր նաեւ Հայոց երկրի իրաւ բանաստեղծներէն մէկը, ընդամէնը վեց տողի մէջ: Բայց այդ վեցտողեակը, Աւ. Իսահակեանի «Արարատ»ին պէս, պիտի մնայ պատգամ մը ներկայ եւ գալիք ժամանակներուն, ներկայ եւ գալիք սերունդներուն համար :

Բանաստեղծը կը գրէ .—

«Մենք խաղաղ էինք մեր լեռների պէս ,
Դուք հողմերի պէս խուժեցի՛ք վայրագ:
Մենք ձեր դէմ ելանք մեր լեռների պէս ,
Դուք հողմերի պէս ոռնացի՛ք վայրագ :
Բայց մենք յաւե՛րժ ենք մեր լեռների պէս,
Դուք հողմերի պէս կը կորչէ՛ք վայրագ...

«Դուք»ը — թշնամին է, ինչ գոյնի եւ ինչ ցեղի ալ պատկանի :

«Դուք»ը — օտարն է :

«Դուք»ը — յափշտակիչն է՝ հողմերի պէս վայրագ խուժող, ոռնացող, բայց նաեւ կորչող :

«Յաւերժ »ը — մենք ենք : Մեր ժողովուրդն է :

1920 Նոյեմբեր 29էն ի վեր, հայութեան մէկ երրորդին պէս տարագիր է Մայիս 28ը :

Սակայն, այսպէս ըլլալով հանդերձ , հրեղէն այս թուականը կը շարունակէ մընալ խորհրդանշանը մեր հայրենիքի ազատութեան եւ անկախութեան :

Զայն՝ այդ թուականը՝ սրբագործեց Հայաստանեայց Եկեղեցին Արտերկրի բոլոր թեմերուն եւ գաղութներուն մէջ : Թեմակալ առաջնորդներու նախագահութեամբ, ամէն տարի Մայիս 28ին, մաղթանքներ տեղի կ'ունենային մեր եկեղեցիներուն, տաճարներուն, մատուռներուն մէջ: Ազգային իշխանութիւններու իսկ նախաձեռնութեամբ կը տօնակատարուէր մեր երկրի անկախութեան տարեդարձը : Հոգեհանգիստներ կը կազմակերպուէին ամէն ուր որ ազօթավայր մը կար : Դպրոցները, ազգային հաստատութիւնները փակ կ'ըլլային Գաղթաշխարհի մէկ ծայրէն միւսը: Երախտագէտ հայ ժողովուրդը կը յարգէր ու կը մեծարէր իր նահատակները, իր հերոսները, իր սուրբերը :

Սակայն «Դուք»ը եկաւ եւ բոլոր սրբութիւներուն պէս եղծանեց, թիւրեց ու աղաւաղեց Մայիս 28ի սրբութիւնն ալ :

Օրացոյցներուն մէջէն ջնջեց Հայոց պատմութիւնը եւ անոր տեղ դրաւ ընդհ. ազգաց պատմութիւնը :

Ուրացաւ մեր սուրբերը եւ անոնց տեղ մեզի պարտադրեց Մարքս եւ Էնգելս , Լենին եւ Սթալին :

Դուրս քշեց ազգային հերոսները մեր յիշատակարաններուն մէջէն եւ անոնց տեղ բերաւ դրաւ օտար «հերոս»ներ :

Փոշի դարձուց մեր նահատակներուն աճիւնները եւ անոնց փոխարէն մեզի ընծայեց « ափ մը մոխիր »ը իր «նահատակներուն» :

Վերջապէս փորձեց Մայիս 28ին հակադրել Նոյեմբեր 29, ազատութեան՝ գերութիւնը, անկախութեան՝ հպատակութիւնը :

Ու հիմա կը հարցնենք մենք մեզի եւ ուրիշներուն .— Ո՞վ է տէրը Մայիս 28ին:

Կը պատասխանենք. — Բայց Մայիս 28ը մասնաւոր տէր մը չունի, այլ ընդհանուր տէր մը :

Անոր տէրը Հայեր չեն, այլ հայութիւնն է ամբողջ :

Մեզմէ կախուած չէ զայն ընդունիլ կամ մերժել: Ան գոյութիւն ունի նոյնիսկ հակառակ մեր կամքին :

Միաժամանակ անցեալ մը եւ ապագայ մըն է ան: Իբրեւ անցեալ՝ պատմութիւն է, իբրեւ ապագայ՝ իտէալ մըն է:

Թէ այն բարձունքն է, որուն հասանք անգամ մը, եւ թէ այն նշանակէտը, որուն պիտի հասնինք անգամ մը եւս :

Կ'ուզենք, որ աշխարհի մէջ Հայաստաններ չըլլան, այլ ըլլայ Հայաստան մը, մի եւ անբաժանելի :

Կ'ուզենք, որ Հայեր չապրին մեր մոլորակին այս կամ այն մասին մէջ, այլ ապրի Հայութիւն մը, համախումբ, մի եւ անբաժանելի :

Ի՞նչ բանի պիտի ծառայէ Հայաստանը առանց հայութեան :

Ի՞նչ բանի պիտի ծառայէ հայութիւնը առանց Հայաստանի :

Մեր ազգ. ուխտը կարելի է ամփոփել չորս բառերու մէջ. — Ամբողջական Հայաստան՝ ամբողջական հայութեամբ :

Այս ուխտին առաջին կէսը , առանց երկրորդ կէսին, թերի է եւ պակասաւոր:

Մենք «կը հասնինք Արարատին», եթէ այս երկու կէսերը այլեւս միայն երազ մը չըլլան, այլ նաեւ իրականութիւն մը :

Թէեւ տարագիր ու վտարանդի, սակայն միշտ եւ յարաժամ համայն Հայաստանին եւ համայն հայութեան կը պատկանի Մայիս 28ը:

(Խմբ. ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՓԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿԻ 250_ԱՄԵԱԿԸ

Վերջերս Փարիզի Ռուսերը տօնեցին Ս. Փեթերսպուրկի հիմնադրութեան 250րդ տարեդարձը :

1703 Մայիս 28ին էր որ Մեծն Պետրոս՝ Նեւայի կղզիներէն մէկուն վրայ, շինեց մթերանոց մը փոքրիկ տուներով, կորիզը ապագայ մեծ քաղաքին որ «պատուհան մը պիտի բանար Եւրոպայի վրայ »:

Քանի մը տարի ետք, արքայական տան փոխադրութիւնը Մոսկուայէն դէպի Փեթերսպուրկ պատմական բացառիկ դէպք մը պիտի կազմէր, որովհետեւ կը փոխադրուէր կարեւոր, բարգաւաճ, ճոխ կառավարական շէնքերով, բազմամարդ քաղաք մը դէպի թափուր վայր մը, որ կը պատկանէր իր թշնամիին :

Երբ առաջին ռուս ջոկատները երեւցան Նեւայի ափերուն վրայ, առաջնորդութեամբ Մեծն Պետրոսի, հոն բացի շուէտական երկու զօրաւոր մարտկոցներէ , կային միայն անտառներ, ճահիճներ, եւ քանի մը հիւղակներ, ուր համեստ Ֆինլանտացիներ «զաւակները ապերախտ բընութեան մը» ձկնորսի եւ նաւավարի դըժնդակ գոյութիւն մը կը քաշկռտէին : Վեց տարի ետք քաղաքագէտ Ժիւէլ կը տեսնէր որ ցանցառ ժողովուրդը հաց չունէր: Ռուսերու յաւակնութիւնը իրենց պատմական ժառանգութեան մասին, ոչ ոք կ'ընդունէր :

Մոսկուայի ցարերը հրաժարած էին իրենց իրաւունքէն, Սթոլպովի դաշնագրով, ի նպաստ Շուէտի թագաւորին ութսունեւհինգ տարի առաջ :

Բացառիկ յանդգնութիւն պիտի ըլլար այս նոր քաղաքին վրայ յարձակիլ, որ այն ատեն կը կոչուէր Պետրոպոլիս, ետքը Փեթերպուրկ, եւ վերջապէս Ս. Փեթերսպուրկ, վերստին մկրտուելու համար իբրեւ Փետրոկրատ Ա. աշխարհամարտի ընթացքին, իսկ Լենինկրատ՝ սովետական վարչաձեւի հաստատումով :

Համաձայն նկարագեղ հէքեաթի մը որ տարածուած է Ֆինլանտայի ժողովուրդին մէջ, այս քաղաքը շինուած էր օդային տարածութեան մը մէջ, իսկ ետքը վար իջած էր խորհրդաւոր ուժերով Նեւայի ափերը : Ատոր համար է որ տուները մէկը միւսին մէջ մտած չեն ճախճախուտ հողին մէջ :

Իրականութիւնը բնականաբար նուազ բանաստեղծական է : Ս. Փեթերսպուրկի սկզբնաւորութիւնը ինչպէս Մեծն Պետրոսի բոլոր ձեռնարկները դժնդակ եւ տաժանելի եղած է: Նախապէս թէեւ նպատակ ունէին հաստատելու իբրեւ պարզ զինակայան մը, ուր պիտի կեդրոնացնէին պատերազմի համար անհրաժեշտ մթերքը, սակայն «Հիւսիսի Փալմիրը» հիմնուեցաւ աւելի փորձառութեամբ, մեծ ճիգերու գինով: Քաղաքագէտ Վոտքով կը գրէ թէ, «Շատ աւելի դիւրին պիտի ըլլար աշխարհի ամէնէն համաչափ քաղաքներէն մէկը դարձնել զայն, եթէ ընդունուէր երկրաչափներու կանոնը, յատակագիծ մը կազմելով նախ քան շինութիւնը: Սակայն սկսան իսկոյն գործադրութեամբ»:

Յուշագիր Վէպէր շատ կենդանի նկարագրութիւն մը թողած է Ս. Փեթերսպուրկի ծագման մասին , — «Ցարը անմիջապէս որ որոշեց հաստատել այս քաղաքը, հրամայեց հաւաքել հազարաւոր գիւղացիները Ռուսիոյ բոլոր անկիւններէն գալիք գարնան համար: Անոնք չունէին պէտք եղած գործիքները, բացօթեայ կը պառկէին : Այս խեղճ բանուորները կը կրէին աւազը իրենց հագուստին քղանցներով եւ կարկտուած պարկերով : Այն ատեն անծանօթ էր տակաւին ձեռնասայլը: Այս պարտադիր աշխատանքի դըրութիւնը տեւեց երկար տարիներ :

Ցարը ինք վարեց առաջին աշխատանքները: Ան էր որ տուաւ գործին յատակագիծը, բազմաթիւ ամրոցներ որոնք յետագային 1704ին աւելցան նախկին բերդերուն հետքերուն վրայ : «Սակայն այդ միջոցին քաղաքին մէջ ալ ուրիշ աշխատանք կը տանէին» կը գրէ, Վէպեր : Հրահանգեցին բազմաթիւ ազնուականներու եւ առեւտրականներու որ հաստատուէին Ս. Փեթերսպուրկի մէջ եւ տուներ շինէին : Այնքան փութկոտութեամբ գործի լծուեցան բոլորը եւ շուտով քաղաքը լեցուեցաւ բնակչութեամբ:Ազնուականները բերին բազմաթիւ հետեւորդներ եւ ծառաներ: Առեւտրականներու եւ արհեստաւորներու հաշիւին ալ եկաւ այս նոր վայրը, ուր ամէն բան այնքան սուղ էր : Շատ էին վաճառականները եւ բանուորները որոնք այլեւս վերադառնալ չէին ուզեր : Եւ բերել կուտային իրենց ընտանիքը շահաբեր զբաղումներ գտնելով հոն :

Երբեք հրամանագիր մը չէ հանուած որ հրամայէր մայրաքաղաքէն հոն փոխադրուիլ: 1708 Մարտ 24ի հեռագրով դեսպան Ուիթուըրթ կը յիշէ ցարին մէկ հրահանգը որ Մոսկուայէն կուգար, որով կը հրաւիրէր քոյրերը, երկու մայր ցարուհիները, ազնուականութեան պետերը որ գարնան իրեն մօտ գան Ս. Փեթերսպուրկ: Չորս տարի ետք ,1712 ապրիլ 18ին «հրաւէր »մը նոյնքան վճռական կ'ուղղուէր հազար ազնուականներու, 5 հարիւր մեծ առեւտրականներու, 5 հարիւր խանութպաններու եւ երկու հազար արհեստաւորներու որոնք նախապէս Մոսկուա հաստատուած էին: Գաղթականութիւնը կը բաղկանար աւելի քան չորս հազար ընտանիքէ, ընտրուած անուանապէս Ծերակոյտին կողմէ : Շինութիւնները պէտք է մինչեւ ձմեռ վերջանային : Հիւսնի եւ նիւթի պակասը ստիպեց վեհապետը որ դիմէ բռնապետական միջոցներու: 1714 հոկտեմբեր 9ին հրամանագիր մը կ'արգիլեր որ ամբողջ կայսրութեան մէջ քանի մը տարի քարէ շէնքեր շինուին «աքսորի եւ ինչքի գրաւման սպառնալիքով»: Հետեւաբար Ռուսիոյ բոլոր հիւսները որոնք կ'ուզէին հաց եւ աշխատանք գտնել պէտք է ուղղէին իրենց քայլերը դէպի Պետութեան նոր մեծ կեդրոնը :

Քառորդ դար չանցած հրաշքը կատարուեցաւ: Ամէն ազգի ճարտարապետներու մասնակցութեամբ, որոնց մէջ պատւոյ տեղ պէտք է տալ Ֆրանսացի Լըպլօնին , Ս. Փեթերսպուրկ արդիական մեծքաղաքի մը երեւոյթը առաւ, եւ ուզեց հաւասարիլ Վենետիկի եւ Ամսթերտամի, որոնց կը նմանէր իր բազմաթիւ ջրանցքներով եւ ջուրի հոսանքներով :

Թ.Ա.Թ.

« ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ »

Զափահաս Որբերու Միութիւնը գեղեցիկ գաղափարը ունեցած էր այս տարի , տօնելու Մայրերու Օրը, կիրակի օր , Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ, հովանաւորութեամբ նախկին նախաարը Տօքթ. Լաֆէյի :

Բեմին ճակատը դրուած էր վերտառութիւն մը «Ամէն մայրիկ անուշ է, հայ մայրիկը ուրիշ է » : Բացումը կատարուեցաւ «Մարսէյեէզ»ով եւ «Բամ Փորոտան»ով :

Տօքթ. Լաֆէյ ստիպուած ըլլալով բացակայիլ, ներկայացուցիչ մը ղրկած էր որ գրաւոր ճառ մը կարդաց .

— « Եկած ենք տօնելու երջանիկ մայրերու օրը, բայց պարագան նոյնը չէ հայ մայրերու համար: Մարդկային բարբարոսութեան պատճառաւ Հայերը ունեցած են դժբախտ մայրեր , որոնք յաճախ լալով տօնած են իրենց օրերը :

Մայրերը , որ ամէն յարգանքի արժանի են, պէտք չէ որ լան այլեւս, մանաւանդ մեր երկրին մէջ: Սրտանց կը մաղթեմ որ հայ մայրերըերբեք լալու պատճառներ չունենան այս միջավայրին մէջ»:

Առողջապահութեան նախարարը որ նոյնպէս հրաւիրուած էր, ներողութիւն կը խնդրէր իր բացակայութեան համար եւ գրաւոր ուղերձ մը ղրկած էր :

Առաջին բանախօսն էր Զ. Ո. Միութեան նախագահը Շ. Նարդունի, որուն ճառը պիտի հրատարակենք առանձին : Երկրորդ բանախօսը, Պ. Ֆ. Ֆէյտի, նախ Ֆրանսերէն խօսեցաւ .

— « Հայ մայրը իր մասնաւոր յարգանքի տեղը ունի բոլոր մայրերու մէջ, իր բարոյական ուժով ու զոհաբերութեամբ: Ան յաճախ գիտցած է ինքզինքը զոհել , զրկուիլ, իր զաւակները փրկելու համար: Այս հանդէսը կազմակերպողները, ջարդուած մայրերու զաւակներ են, թէեւ այսօր հասակ նետած, սակայն բնաւ չեն մոռցած եւ կը զգան թէ ինչ է մօր մը՝ մանաւանդ հայ մօր մը արժէքը : Հայ մօր հերոսութիւնը եւ զոհաբերութեան ոգին նպաստած են որ Հայու զաւակը ըլլայ բարի եւ առաքինի, այդ եւ ուրիշ գեղեցիկ յատկութիւններ ան կը պարտի իր մայրերուն »:

Ապա հայերէնով շարունակեց իր ճառը.

— Ֆրանսերէն ճառս ուղղուած էր անցեալ մայրերուն, հիմա խօսքս պիտի ուղղեմ ապագայ մայրերուն : Շատ մը երիտասարդ աղջիկներ հոս ծնած կամ հոս մեծցած ըլլալով տեսակ մը անջրպետ

ՍԵԳ ՎԱՀԳՆԿՈՅԳՎՈ

ՀԱՄԱՐ Դ.ՎԱՀՅՈՑ

Ու ահա նորից էր հրեղեն ձիու վրա նստած Սեգ Վահգնկը, ու նորից էր ձիու ականջին շշնջում. «Ես քեզ ասացի, որ ինձ ոչ ոք չի կարող հաղթել, ես անպարտելի եմ, ես ամենազոր եմ, ես ամենակարող եմ, ես ամենակարող եմ, ես ամենակարող եմ...»

Ու ձին, որ ամեն անգամ Սեգ Վահգնկի շշնջալուց հետո ավելի էր ուռճանում, ավելի էր ուռճանում, ավելի էր ուռճանում, մինչև որ պայթեց, ու Սեգ Վահգնկը ընկավ գետնի վրա, ու ոչ ոք չկար, որ նրան օգնության հասներ, ու նա մնաց այնտեղ, ինչպես մնում է ամեն մի մարդ, որ ինքն իրեն է գովում, ինքն իրեն է գոռոզանում, ինքն իրեն է ամենակարող համարում, ինքն իրեն է ամենազոր համարում, ինքն իրեն է ամենակարող համարում, ինքն իրեն է ամենակարող համարում, ինքն իրեն է ամենակարող

տովանի թէ դժգոհութիւն կը տիրէ երկրին մէջ, դրամական բարենորոգման հետեւանքով: Այս առթիւ դիտել կուտայ թէ «քաղքենի դասուն մնացուկները մինչեւ անդամ կը փորձեն գործել պետութեան դէմ, շահագործելով բարենորոգման դժուարութիւնները: Դժգոհներուն միացած են նաեւ բազմաթիւ համայնավարներ, գանգատելով թէ չարաչար կը տուժեն բարենորոգման պատճառաւ: Ատով իսկ անոնք իրենք զիրենք դուրս ձգած կ'ըլլան կուսակցութենէն»: Ուրիշ լուրերու համաձայն, ոստիկանութիւնը եռապատկուած է Փրակայի մէջ, զսպելու համար բանուորական խլրտումները:

ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ԱՄԷՆԷՆ ԶՕՐԱՒՈՐ ՌՈՒՄԲԸ պայթեցուցին Եշ. օր, Լաս Վեկասի մէջ (Մ. Նահանգներ): Պայթումին լոյսը կը նշմարուէր Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ, այսինքն աւելի քան հազար քիլոմեթր հեռուէն: Այս պայթիւնը կը նսեմացնէր մինչեւ հիմա կատարուած 30 փորձերը: Գործողութեան կը մասնակցէին 37 օգանաւեր: Բազմաթիւ շուներ, մուկեր եւ ճագարներ ցրուած էին դաշտին վրայ:

ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ՈՒԺ «մշակել» սկսեր են Մ. Նահանգներուն մէջ, ինչպէս կը հաղորդէ մասնաւոր հաստատութեան մը նախագահը: Այս դիւտին շնորհիւ պիտի հարիւրապատկուին վառելանիւթի աղբիւրները:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ աշխատանքի դաշնակցութեան վարիչներէն եօթը ձերբակալուեցան, 24 ժամուան գործադուլի մը առթիւ: Ընդհ. քարտուղարը յայտարարեց թէ գործադուլը պիտի շարունակուի 48 ժամ, բոլոր հաստատութեանց մէջ:

Մ: ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ կը պահանջեն վերաքննել պատերազմի ոճրագործներու դատերը:

Տէր եւ Տիկին Պարգեւ Սերոբեան, Պ. Եղիա եւ Առաքել Սերոբեան խորին վշտով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին եւ եղբօրորդւոյն՝

ՎԱՐԴԳԷՍ ՍԵՐՈԲԵԱՆի
(17 տարեկան)

մահը որ տեղի ունեցաւ Յունիս 4ին:

Թաղումը պիտի կատարուի Յունիս վեցին, ժամը երկուքին: Հաւաքուիլ իր բնակարանը 25 Ավընիւ Պուրկէն, Իսի լէ Մուլինօ:

ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի ՏՕՆ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՍՐԲՈՅ ԷՋՄԻԱԾՆԻ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ եւ պիտի կատարուի Հայրապետական մաղթանք: Պիտի քարոզէ կաթող. պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: Կը հրաւիրուի Փարիզի եւ շրջակայից հայ ժողովուրդը:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ. — Ընկեր Խաչիկ Մկրտիչեան փոխան ծաղկեպսակի Զոհրապ Պօղոսեանի մահուան առթիւ կը նուիրէ երկու հազար Ֆրանք Հ. Յ. Դ. Տան Ֆօնտին, հազար Ֆրանք «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար:

Նաեւ Սարգիս Պետիկեան նոյն առթիւ կը նուիրէ հազար Ֆրանք Հ. Յ. Դ. Տան Ֆօնտին, հազար Ֆրանք »Յառաջ»ի բարգաւաճման համար:

ԼԱՒԱԳՈՅՆ

ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԹԻՒՌ

Դերձակներու համար

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ ՄՕՏ

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Լաւագոյն ապրանք ամենաաժան գնով

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

35ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Վէռտի թատրոնին մէջ, 50 ռիւ տ'Ալժէ, բարձր հովանաւորութեամբ երեսփոխան եւ Մարսէյլի քաղաքապետ՝

GASTON DEFERRE ի

Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. խումբերու, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն:

Կը նախագահէ ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Խօսք կ'առնեն ընկերվարական քաղաքացիներ՝

Francis Leenhardt, Irma Rapuzzi, Jean Masse, Achile Cini.

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր. ԱՆԺԵԼ ԱԿԻՆԵԱՆ (դաշնակ), Պ. Լ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակ), Օր. ներ Յարութիւնեան, Սարգիսեան, Ժ. Գույումնեան, Մարկոսեան, Պօյանեան, Սիմոնեան:

Հայկական պարեր ղեկավարութեամբ ՏԻԿԻՆ ՇԱՄԻՐԵԱՆի:

Հանդէսէն վերջ եւրոպական պարեր:

Ընտիր նուագախումբ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, Ֆ. Կ. Խաչի, Կրթ. Մարմնի, Ռազմ. եւ Կամ. Միութեան եւ Վասպ. Հայր. Միութեան:

Կը նախագահէ Պ. ՏԷՐ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ (Փարիզէն):

Գեղարուեստական բաժին. — Մեներգ եւ արտասանութիւն: Կը մասնակցին Կ. Խաչի դպրոցին աշակերտները:

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան:

Այս կիրակի, Յունիս 7ին, կէսօրէ ետք Փաթրոնաժի սրահին մէջ, ժամը 4ին:

Կը նախագահէ Տիկ. Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Կը խօսի Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին: Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի:

Յունիս 7ին:

Ժամը 15էն կէս գիշեր, Ռէփիւպլիքէններու սրահը, 16 Ռիւ Ժ. Պ. Տավիտ:

Կը նախագահէ ընկ. Ն. ԱՅՏԱՊԻՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Ամերիկահայ «Գէորգեան» խումբի ղեկավար հիմնադիր Պ. Աստր Գէորգեան եւ Պօղոս Գալուստեան կը մասնակցին նուագով:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին — Նոր Սերունդի մանուկներու կողմէ: Պատկեր մը եռագոյնի երգով, պարեր տոհմիկ տարազներով ու արտասանութիւններ:

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունիս 21, ժամը 19ին, Ռիւ Ժէ սրահին մէջ:

Կը խօսի Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16 – 23

Արձանագրութեան եւ պայմաններու համար դիմել՝

Rev. Père V. Momdjian,
78, Rue Rabelais, LYON
ou Rev. Père V. Babian,
11, Rue Belle Image, VALENCE

Արձանագրութեան վերջին պայմանաժամը Յուլիս 25:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Լիոնի եւ Շրջ. Ազգ. Միութեան: Այս կիրակի ժամը 15ին, Օրլոժի շքեղ սրահին մէջ, 145, Քուր Լաֆայէթ, Լիոն:

Դպրոցական եւ մանկական հաճելի պարեր, խմբական երգեր, արտասանութիւններ, տրամախօսութիւններ եւ սիրուն անակնկալներ, մարզախաղ եւ թատերգութիւն մը, ղեկավարութեամբ «ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ» վարժարանի ուսուցչուհի Օր. ԸՆԾԱՅ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ:

Մուտքը ազատ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ. — Մուշմուրեան եղբայրները եւ քոյրերը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին իրենց մօր՝ ՏԻԿԻՆ ՀԵՂԻՆԱ ՄՈՒՇՄՈՒՐԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս եւ Մուշմուրեան եւ Գըլառեան գերդաստանին, որոնք նահատակուած են թրքական աքսորի ընթացքին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Այրի Տիկին Հռիփսիմէ Վարուժանեան, զաւակները եւ պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, հեռագրով, նամակով եւ այցելութեամբ կամ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր ՎԱՐԴԵՒԱՆ ՎԱՐՈՒԺԱՆԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
ՀԱՅ ԱՐԻՆՈՅՇՆԵՐՈՒ
ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Կը տօնուի Յունիս 13ին, Շաբաթ օր, ժամը 3ին, Գազա թ'Իթալիի ընդարձակ սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Մարսէյլի եւ շրջանի բոլոր Արիներու, գայլիկներու եւ թեւիկներու:

Բանախօս՝ ՏՕՔԹ. Գ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ (Արիներու պետը): Պիտի ներկայացուի Յովհ. Թումանեանի Սասունցի Դաւիթը:

Գեղարուեստական եւ սկաուտական խընամեալ բաժին՝ խմբերգ, նուագ, զանազան մարզանքներ, բուրգերու կազմութիւն, հայկական պարեր (Արենոյշներու եւ Արիներու կողմէ, արտասանութիւններ Յ. Թումանեանի բանաստեղծութիւններէն, իր մահուան երեսնամեակի առթիւ):

Մուտքը հրաւիրատոմսերով:

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՀԱՆԴԷՍԸ

Ս. Մուրատեան վարժարանի Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի առաջին հանդէսը Յունիս 14ի կիրակին:

Գեղարուեստական բաժին: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԻ
ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած Կրօն. Ընկերակցութեան Կրթ. Մարմնոյ կողմէ: Հովանաւորութեամբ Կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի:

SALLE d'IÉNA, 10, Ave. d'Iéna

Այս կիրակի, ժամը 15ին:

Աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան, կենդանի պատկեր, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ պարեր:

Պիտի ներկայացուի «ԽԵԼՔԻՆ ՊԱԿԱՍԸ, ՔՍԱԿԻՆ ՎՆԱՍ Է» թատերական կըտորը: Մուտքի տոմսերու համար այժմէն դիմել Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ դիւանատունը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը տօնէ իր Օրը Յունիս 7ին, Կիրակի ժամը ճիշդ երեքին Սեւրի Մուրատեան վարժարանի «Պէշիկթաշլեան» սրահին մէջ, 26 ռիւ Թրօյօն Սեւր:

Կը խօսի Տիկին ԷԼԼԷՆ ԲԻԻԶԱՆԴ (Ֆր. Կապ. Խաչի Կ. Վարչութեան նախագահուհի):

Գեղարուեստական բաժին. — ՔՕՐՐԱՏՕ, սիրայօժար մասնակցութեամբ ծանօթ դերասան Մըսըրեանի եւ Պ. Ա. Գմբէթեանի:

Երգ՝ Տիկին Մայրի Մելիքեան (Մարսէյլի Ազգ. երաժշտանոցէն) եւ Օր. Շաքէ Պէկեան (ազգային տարազով):

Հայկական պար՝ Կապոյտ Խաչի պարախումբի կողմէ Օր. Ալ. ԳԱՎԷԶԵԱՆի ղեկավարութեամբ: Նոր պարեր շքեղ տարազներով: Դաշնակի ու դափի ընկերակցութեամբ Պ. Պ. Եդ. Գավէզեանի եւ Բենոյի: Մուտք 200 Ֆրանք

Վարժարանի կարգապահութիւնը յարգելու համար կը խնդրենք հասարակութիւնէն ճշդապահ ըլլալ:

Վարագոյրը կը բացուի «Քօրրատօ»ով ժամը ճիշդ 14·30ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբի բացառիկ ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորականհաւաքավայրը: Խիստ կարեւոր օրակարգ- Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայ պիտի ըլլայ «Եգիպտացի» կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Պուլվառ Օտտոյի Վռամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը երեքին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայանալ անդամատետրներով:

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր շրջաններու ընկերները այս երկուշաբթի ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը: Ներկայ կ'ըլլան Կեդր. Կոմիտէի երկու անդամները:

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէի ընկերները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին Յունիս 13ին, շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Խարբերդի «Եփրատ» միութեան ժողովը այս կիրակի ժամը 10ին, Տանայիտ գարեջրատան մէջ, 18 Սքուար Սթալինկրատ (Շափիթրը): Կարեւոր օրակարգ եւ վարչ. ընտրութիւն: Կը խնդրուի շճդապահ ըլլալ:

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Մարսէյլի մասնաճիւղին ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Պառ տիւ Կլոպ, Պուլվար տ'Աթէն: Կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՒԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Արղութեան խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԻՍԻ. — Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, Խըրիմեան սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը:

ՍԵՒՌԱՆ. — Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ընկերուհի Վերժին Օհաննէսեանի տան մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ. — Համախարբ. Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լու Կրան Փէնի մասնաճիւղերու դաշտահանդէսը 5 Յուլիս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Եօթնեղբայրներու ագարակին մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ
Առաջին անգամ ըլլալով կը կազմակերպէ
ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Կիրակի, 14 Յունիս, ամբողջ օրը, 117 Ավընիւ Քօրօ, Սէն Ժիւսթ, Լը Շալէի զովասուն պարտէզներուն մէջ:

Նախագահութեամբ եւ ղեկավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի:

Գեղարուեստական ճախ բաժին: Երգ նուագ, պար, խաղեր եւն.:

Մանրամասնութիւններ ստանալու եւ սեղանները վերապահելու համար դիմել խումբին անդամներուն:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՐՈՒՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86 - 60 C.C.P.Paris 1678 - 63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման տարեկան 3000 ֆրանք: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԿԻՐԱԿԻ 7 ՅՈՒՆԻՍ
DIMANCHE 7 JUIN 1953

7ԸՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7085 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2496

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓՆՏՌԵԼ, ՓՐԿԵԼ

*

Մեր մէջ շատ քիչեր կ'ըմբռնեն դեղնած թուղթերու արժէքը :

Մասնագէտներ կը ցնծան, երբ հնօրեայ ձեռագիր մը, յիշատակարան մը կամ նշխար մը ձեռք ձգեն :

Ուրիշներ ալ դրամական միջոցներ կը ճարեն ,այս կամ այն վանքին, թանգարանին «ցուցակ ձեռագրաց»ը հրատարակելու համար :

Եւ անշուշտ ողբացողներ ալ կան, ի տես թանկագին, անդարմանելի կորուստներու :

Ո՞ր մէկ հալածանքէն, բռնութենէն ազատ մնացած է մեր դժբախտ երկիրը , դարերու ընթացքին :

Հուրին եւ սուրին պակասը կը լրացնէին պարբերական դաղթերն ու տեղափոխութիւնները : Եւ կամ բնական աղէտները :

Բայց, տգիտութիւնը, անհոգութիւնը , աւարը եւ չարաշահութիւնն ալ քի՞չ աւերներ գործած են :

Դէզերով ձեռագիրներ անկիւն մը նետուած, կրակի տրուած կամ գործածուած են իբրեւ անպէտ, սովորական թուղթ :

Ուրիշներ նկուղի մը մէջ մնացած են տարիներով : Մուկերու կեր դարձած , փտած, փճացած են անհոգութեամբ :

Եւ վերջապէս դէզերով ալ ծախուած են տգիտութեամբ կամ չարաշահութեամբ :

Ինչ որ ունինք այսօր, տպագիր կամ ցուցակագրուած, թերեւս ամբողջութեան մէկ տասներորդն ալ չէ :

Մանաւանդ եթէ աչքի առջեւ բերենք Թուրքիոյ մէջ եղածները, սկսելով 1800-ական թուականներէն մինչեւ 1915–22ի Հայաջինջ Սարսափները :

Այժմ ձեռագրատուն եւ թանգարաններ ունինք Երեւանի եւ Էջմիածնի մէջ : Յետոյ Վենետիկի եւ Վիէննայի Մխիթարեանց վանքերուն, Երուսաղէմի, Անթիլիասի, Պոլսոյ, Փարիզի, եւ Ամերիկայի մէջ, (Նուպարեան եւ Հ. Յ. Դ. Թանգարան), յիշելով միայն գլխաւորները : Եւ առանց հաշուելու անհատական հաւաքածոները որոնք այլապէս թանկագին են :

Ի՞նչ մտահոգութեամբ կը խօսինք այս դեղնած թուղթերու մասին :

Ըսելու համար թէ՝ կան ուրիշ կարգի ձեռագիրներ ալ, արժանի մասնաւոր հոգածութեան եւ... փրկութեան :

Այդ ձեռագիրները կը վերաբերին մեր ժամանակակից մշակոյթին :

Անոնց մէջ կան գրական - գեղարուեստական ստեղծագործութիւններ, վիպականէն մինչեւ բանաստեղծականը :

Կան յուշեր, հում նիւթեր եւ ուսումնասիրութիւններ, — պատմական, գիտական, բանասիրական, կրթական, մասնագիտական :

Կա'ն, վերջապէս, ամբողջական գործեր : Կազմ եւ պատրաստ՝ հրատարակութեան համար :

Այդ աշխատանքներուն հեղինակներէն շատերը եթէ դեռ կ'ապրին , ուրիշներ արդէն թաղուած, կամ անհետացած են :

Ողջ մնացողները անշուշտ այժմէն կը մտածեն «պարտուպատշաճը», որպէսզի մուկերուն , խոնաւութեան կամ արկածի մը կեր չդառնան իրենց արտադրութիւնները :

Մեռածներէն սակաւաթիւ են այն գրողները եւ հեղինակները որոնք միջոցներ ձեռք առած են կանուխէն, իրենց արտադրութիւնները փրկելու համար :

Օրինակ, ողբացեալ Վազգէն Շուշանեանը, որ տետրակներու մէջ հաւաքած , դասաւորած եւ հրատարակելի վիճակի մէջ դնելով Վիէննայի Մխիթարեանց վանքը զրկած է իր ձեռագիրները, — արձակ, ոտանաւոր, թարգմանութիւն (մաս մըն ալ բարեկամներու յանձնած) :

Ուրիշ մեռածներ կամ անհետացածներ կան որոնց գրաւոր վաստակէն շատ քիչեր լուր ունին :

Անհրաժեշտ է փնտռել – գտնել, փրկել այս «լքեալ գոյքերը» : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ ՊԻՏԻ ՅԱՋՈՂԻ՞

●

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆ

Պ. Մանտէս – Ֆրանսի ձախողումէն վերջ, հանրապետութեան նախագահը վարչապետութեան թեկնածու առաջարկեց Պ. Ժոռժ Պիտօն (Ժողովրդական Շարժում) :

Նախկին վարչապետը, որ արտաքին գործերու նախարարութիւնը կը վարէր Մայէրի դահլիճին մէջ, անմիջապէս ձեռնարկեց խորհրդակցութեանց, եւ իր վերջնական պատասխանը պիտի հաղորդէր երէկ, շաբաթ :

Աւելորդ է ըսել թէ ընդհանուր մտահոգութիւն կը պատճառէ տագնապին երկարաձգումը, — աւելի քան երկու շաբաթ : Արտաքին աշխարհն ալ անձկութեամբ կը սպասէ տագնապին լուծման :

Եթէ նոր թեկնածուն ընդունի եւ Ազգ. ժողովին վաւերացումն ստանայ , կառավարութիւնը պիտի կազմուի չափաւոր տարրերէ, — աջ եւ կեդրոն : Պ. Մանտէս Ֆրանսա դէպի ձախ կը հակէր իր արմատական ծրագրով եւ կրցաւ ապահովել ընկերվարական կուսակցութեան 105 քուէները : (Համայնավարները դէմ քուէարկեցին, ինչպէս միշտ) :

Իրաղեկներու կարծիքով, Պ. Մանտէս Ֆրանս յաջողեցաւ բարոյական յաղթանակ մը շահիլ եւ նոր դուռ մը բանալ , ապագայ բարենորոգումներու համար : Ընդդիմադիրներն անգամ կը գնահատեն իր քաջութիւնը եւ ձեռներէցութիւնը : Երբ Ազգ. ժողովը մերժեց վաւերացնել իր պաշտօնը ,արմատական երեսփոխանը, որ 46 տարեկան է, յայտարարեց .

— Ուրախութեամբ հաստատեցի թէ Ազգ. ժողովին մէջ կայ մեծամասնութիւն մը որ կ'ընդունի թէ ցարդ փորձուած քաղաքականութիւնը չի կրնար լուծել խնդիրները : Խղճմտանքի քննութիւն մը նկատեցի շատ մը պաշտօնակիցներու մէջ : Չեմ կարծեր որ զուր անցած ըլլան երկու օրերու վիճաբանութիւնները : Մասնաւորապէս ազդուեցայ տեսնելով որ արձագանգ գտած է երիտասարդութեան ուղղած կոչս : Հարկ է աշխատիլ երիտասարդութեան համար որ անհամբեր կը սպասէ ազդու քաղաքականութեան մը » :

Պ. Մանտէս - Ֆրանս միեւնոյն ատեն խոստովանեցաւ թէ հեռագրով պիտի կանչէր իր կառավարութեան անդամները, առանց խորհրդակցելու Ազգ. ժողովին խմբակցութեանց հետ :

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Ազգ. ժողովին մէջ թեր քուէարկած էին միայն 301 երեսփոխաններ, մինչդեռ օրինական մեծամասնութիւնը կը պահանջէ 314 ձայն , 627ի վրայ :

Թերթերը ուշադրաւ կը գտնեն որ Մանտէս Ֆրանսի ծրագրին հանդէպ վերապահ դիրք մը բռնեցին կարգ մը փորձ դիւանագէտներ, մասնաւորապէս երեք վարչապետներ, — Պիտօ, Փլեւէն եւ Շուման : Աջակողմեան երեսփոխանները ժխտական դիրք բռնած էին մասնաւորապէս Հնդկաչինի հարցին առթիւ : Մէկը դիտել տուաւ թէ «քրէական յանցանք պիտի ըլլայ լքել Հնդկաչինը : Նմանութիւն չկայ Հանոյի եւ Սուէզի միջեւ : Մեր պարտականութիւնն է պահանջել որ մեր դաշնակիցները օգնեն մեզի, վասնզի մենք կը կռուինք ամբողջ ազատ աշխարհին համար : Չենք կրնար ընդունիլ նոր Միւնիխ մը (միջին ճամբայ), որ պիտի յա[illegible] Տէօնքէրկի մը » :

Պ. Մանտէս Ֆրանս ի զուր կը բացատրէր թէ ինք Հնդկաչինը լքելու միտք չունի եւ թէ ինչ որ պիտի փորձէ՝ պիտի ընէ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն հետ խորհրդակցելէ ետք :

Ուրիշ կռուախնձոր մը՝ լայն իրաւասութեանց պահանջն էր, որ միշտ կը մերժուի :

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԿԸ ՎԵՐՋԱՆԱ՞Յ

●

Քանի մը օրէ ի վեր լաւատեսութեան հով մը կը փչէ : Ոչ միայն Անգլիոյ եւ Ամերիկայի, այլեւ Խ. Միութեան մէջ մօտալուտ կը համարին Քորէայի զինադադարի կնքումը, որ կրնայ յանգիլ պատերազմի դադարումին :

Մոսկուայի կառավարական պաշտօնաթերթը, Իզվեստիա, կը գրէր յունիս 6ին. — « Հեռագրական գործակալութեանց լուրերէն որոշ կ'երեւայ թէ Փանմունժումի բանակցութեանց մասնակցող կողմերը շատ մօտ են համաձայնութեան մը՝ զինադադար կնքելու համար Քորէայի մէջ» :

Ինչպէս դիտել կուտան իրաղեկներ, թերեւս առաջին անգամ է որ այսքան լաւատես խօսքեր կ'երեւան խորհրդային մամուլին մէջ Քորէայի զինադադարի մասին :

Երկու կողմերուն բանագնացները նոր ժողով մը գումարեցին շաբաթ առտու, եւ կը յուսան թէ կարելի պիտի ըլլայ զինադադար կնքել յառաջիկայ շաբթու : Լաւատեսութիւն կը տիրէ թէ Քորէայի եւ թէ Թոքիոյի մէջ, ուր կը գտնուի դաշնակից սպայակոյտը : Ինչպէս յայտնի է, բանակցութիւնները կը քաշքշուին մօտ երկու տարիէ ի վեր : Երկու կողմերը երէկ պիտի քննէին կարգ մը վիճելի կէտեր : Գետինը լրջօրէն հարթուած է , իբրեւ հետեւանք Հիւս Քորէացիներու նոր զիջումներուն : Եթէ այս շաբթու չստորագրեն զինադադարը, հաւանական է որ կնքուի ամէնէն ուշը յունիս 29ին, այսինքն պատերազմի երրորդ տարեդարձին : Երէկ պիտի ստորագրուէր գերիներու փոխանակութեան պայմանագիրը, իսկ ուրիշ մանրամասնութիւններ պիտի լուծուին այս շաբթու : Վիճելի խնդիրներէն մէկն է զինադադարի սահմանագծին ճշդումը : Երէկուան ժողովը դռնփակ պիտի ըլլար : Եթէ համաձայնին, երկու կողմերուն պատուիրակութիւնները յայտարարութիւն մը պիտի հրատարակեն 48,500 կարմիր գերիներու փոխանակութեան մասին : (Այս գերիները կը մերժեն հայրենիք վերադառնալ) :

Այս լաւատես լուրերուն հետ, խորթ ձայն մըն ալ կը լսուի : Հարաւ. Քորէայի նախագահը, Սինկման Ռի կը դժկամակի ստորագրել զինադադարի պայմանագիրը, «մահավճիռ» մը համարելով զայն իր երկրին համար : Նախագահը, որ 78 տարեկան է, յայտնեց ամերիկեան հրամանատարին թէ պիտի ստորագրէ պարզապէս տեղի տալով Մ. Նահանգներու ճնշումին : Իր առարկութիւնը այն է թէ երկիրը բաժնուած պիտի ըլլայ եւ համայնավար Չինացիները պիտի մնան Քորէայի մէջ : Այս առթիւ ձայնասփիւռ կոչ մը ուղղեց Մ. Նահանգներուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կարմիր բանակին հրամանատարը, զօր. Չուիքով պաշտօնանկ եղաւ եւ Մոսկուա պիտի վերադառնայ, նոր պաշտօն մը ստանձնելու համար : Իրեն յաջորդեց ստորադաս սպայ մը, Գ. կարգի զօրավար Անդրէյ Կրեչքօ : Տասը օր առաջ, զօր. Չուիքով, որ հրամանատարն էր երեք հարիւր հազար զինուորներու, արձակուեցաւ Վերստուդիչ Յանձնաժողովի նախագահութենէն : Այս առթիւ պաշտօնի կոչուեցաւ քաղաքացի մը, Վլատիմիր Սեմենով, իբրեւ մարզպան : Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս փոփոխութեանց, ենթադրելով թէ Մոսկուա նոր քաղաքականութիւն մը պիտի վարէ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ :

ԵՐԵ ՔՄԵԾԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻՆ հետ կապ ունէր Լոնտոնի խորհրդային դեսպանին

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

« ՍԱԼԱՒԱԹ »

Դիմակաւոր լրտեսներու, մատնիչներու եւ հրձիգներու հայատառ եւ ֆրանսատառ թրքապատումը «զգայացունց» վերջաբան մըն ալ կը պարունակէ .

— « Մտաւորական, կղեր, երեւելի , թող քեզ չտեսնեն Մայիս 28ի տօնին մէջ :

Անփութութեամբ մի մեղանչեր :

Հաշիւ ունիս տալիք հայ ազգին :

Ազգը քու քայլերդ կը դիտէ :

... Թափառական հայ ժողովուրդ .

Քեզի, մօտ ատենէն վերադարձի դռները կը բացուին :

Մեղսակից մի ըլլար հայրենադաւ դաշնակ չէֆերուն, որպէսզի երկիրդ դառնալուդ պատուով կարենաս նայիլ ազգակիցներուդ երեսին :

Հայրենակիցներ, մի երթաք Մայիս 28ի տօնին » :

Կատարեալ «սալաւաթ» : (Թրքապատում թռուցիկին ամենագէ՛տ հեղինակներուն հարցուցէք այս բառին իմաստը) :

Ուրեմն, «մօտ ատենէն վերադարձի դռները պիտի բացուին» :

Արդ, ո՛վ որ կը համարձակի մասնակցիլ Մայիս 28ի տօնին — հայկական բազուկի յաղթանակին — պիտի չկրնայ հայրենիք մտնել :

Չեմ գիտեր թէ ո՛ր աղբիւրէն առած են այս աւետիսը, — նոր դռնբացէքը :

Ամէն պարագայի մէջ, սրտանց պիտի մաղթէի որ իրաւ ըլլար եւ ներգաղթի առաջին կարաւանները կազմուէին այս փախուկներէն, թզուկներէն եւ թութակներէն :

Գոնէ մթնոլորտը կը պայծառանար եւ խաղաղութիւնը կը վերահաստատուէր գաղութներու մէջ :

Արդարեւ, չափէն աւելի երկար տեւեց թրքաբարոյ խուժանավարութիւնը :

Դաշնակցութեան գլուխէն մազ չի թափիր, այս կարգի շոշորթաբանութիւններով :

Ոչ կուսակցական պայքար է այս, ոչ ալ գաղափարական :

Պարզապէս իսլամական « սալաւաթ », ամբոխին կեր նարելու, կիրքերը հրահրելու, մթնոլորտը թունաւորելու համար :

Ֆրանսահայ Մշակ. Միութիւնը եւ «Ժաֆ»ը ուրիշ միջոցներ չե՞ն գիտեր, իրենց հայրենասիրութիւնը ապացուցանելու համար :

Թող քիչ մը հայերէն գրիչ–կարդալ սորվին : Եւ մանաւանդ պատմութիւն սերտել : ՎԱՀԷ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ ԳԱՐԵԳԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ

Պոլսոյ պատրիարքը, Գարեգին արք. շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղած էր Թուրքիոյ վարչապետին , Պոլսոյ առման 500ամեակին առթիւ : Ատնան Մենտէրէս հետեւեալ պատասխանը տուած է, հեռագրով (29 մայիս) .—

«Իսթանպուլի առման մեծ նշանակութիւնը եւ արդիւնքը հոն է որ 500 տարի առաջ ամէնէն զօրաւոր քայլը նետուեցաւ Իսթանպուլի մէջ հիմնելու համար խղճի ազատութիւնը եւ քաղաքակրթական հանդուրժողութիւնը, որ այսօր իսկ աշխարհի շատ մը վայրերուն մէջ ամրապնդուած եւ ձեռք բերուած չէ : Ձեր այս փափկանկատ հեռագրին առթիւ, իմ համակրանքս եւ յարգանքներս կը յայտնեմ Ձեր Բարձրութեան եւ Ձեր բարձր անհատականութեան մէջ մեր յարգելի հայ հայրենակիցներուն :

× Պոլսոյ թերթերը մանրամասնօրէն կը նկարագրեն 500ամեակի առթիւ կատարուած հանդիսութիւնները, որոնց ներկայ եղած են նաեւ Հայոց եւ Յունաց պատրիարքները : Թափօր մը կազմուած է Թոփգափուէն մինչեւ Ֆաթիհի դամբարանը, զօրահանդէսներով եւ ուրիշ արտակարգ ցոյցերով :

"Ո՞ԻՐ ԵՍ, ՄԱ՛ՅՐ ԻՄ..."

Հայոց եկեղեցիներուն մէջ, Աւագ Հինգշաբթի, գիշերային ժամերգութեանց հուսկ յետին պահուն՝ երբ, ըստ Աւետարանիչին, «խաւար կալաւ զամենայն երկիր մինչեւ ցինն ժամ», ողբ մը կը լսուի մթութեան խորէն, ողբ մը սրտաճմլիկ եւ աղեխարշ.

— Ո՞ւր ես, մա՛յր իմ ...:

Ցաւի, տառապանքի եւ կսկծանքի աղաղակէ մը աւելի՝ կանչ մը ինքնալքումի եւ օգնութեան.

— Մա՛յր ...:

Յիսուսի ձայնն է ատիկա: Աստուածորդին, լքելով աստուածութեան բոլոր ըստորոգելիները, նետելով բոլոր գերահրաշ զրահները՝ զորս պիտի կրնար գործածել ցաւի եւ վիշտի դէմ, կը հետեւի Հայոց եկեղեցիին ամէնէն ժողովրդական, ամէնէն մարդկային թելադրանքին: Կը մոռնայ Աւետարանիչներուն քարոզչական խօսքը.—

— Հա՛յր, հա՛յր, ընդէ՞ր թողեր զիս:

Վասնզի, այս խօսքը մեղադրա՞նք մըն է Աստուծոյ դէմ՝ որ լքեր է իր որդին, թէ կը բանաձեւէ խոստովանութիւն մը, ընդունելու համար Յիսուսի ջախջախուած հպարտութեան կորուստը կամ աստուածպետական կարգերու մէջ համապատուութեան իրաւունքէն հրաժարումը, — չեմ գիտեր, — գիտեմ, սակայն, թէ հայ ժողովուրդը բեմէն կը հեռացնէ Հայրը եւ տեղը կը դնէ Մայրը, որպէսզի Յիսուս մարդանա՛յ, անգամ մը եւս մարդանայ, կատարելապէս եւ ոչ թէ տեսականօրէն: Արդարեւ, այդ ողբին մէջ, աստուածորդին կը տառապի մարդու մը պէս, որուն «սիրտը կը պոկեն», ջիղերը կը փրցնեն, մորթը կը քերթեն: Հայոց եկեղեցին, այսպէս, մայրութեան կուտայ ամէնէն իրական եւ ամէնէն մարդկային ըմբռնումը, — խոստովանեցէք որ կարելի չէ ըմբռնել մայրութիւնը՝ երբ կը հաւատաք թէ կարելի է բաժնել զաւակը իր մօրմէն: Մահուան սեմին վրայ իսկ իր մօրը կանչող զաւակը կը յիշեցնէ այն պահը՝ երբ մայրական միսերէն կը կտրեն կը բաժնեն մայրութեան պտուղը: Ահա թէ ինչո՛ւ լաւագոյն գաղափարը կրնան կազմել նախ մանկաբարձները, որոնք արեան եւ ցաւի պատարագ մը կը կատարեն, էակ մը բաժնելով էակէն:

Հայոց եկեղեցին, ուրեմն, ուզեր է որ Յիսուս մարդանայ, իրապէս մարդանայ՝ իր մօրը կանչելով, մահուան յանձնուելէ առաջ, սիրտ բզկտող ձայնով մը.

— Ո՞ւր ես, մա՛յր իմ ...

Հայոց եկեղեցին ուզեր է որ Յիսուս մոռնայ աստուածպետական կարգերը, աստուածային ստորոգելիները կամ անմահութեան յաւակնութիւնները, հրաշքին կարելիութիւնները կամ յաւիտենականութեան աւանդութիւնները, որպէսզի ծարաւնա՛յ մօրմով, տագնապի մօրմով, հրկիզուի մօրմով.

— Ո՞ւր ես, մա՛յր իմ անուշ ...:

Հայոց եկեղեցին, ահաւասիկ, կը հեռանայ աւանդութենէն, նոյնիսկ կը հեգնէ աստուածաբանական վէճերը, որոնք մօր մը կուտան աստուածաբնակութեան)թէոֆորիզմ) փառքը՝ իբրեւ ուղիղ դաւանութիւն ըստ ոմանց, իբրեւ հերետիկոսութիւն ըստ այլոց, կամ աստուածածնութեան (թէոթոքիզմ) խորհուրդը՝ պատմութեան չափ հին, վերջապէս՝ Հայոց եկեղեցին կը լքէ բնազանցական ոլորտները, կը դառնայ աւելի իրապաշտ, աւելի բանապաշտ, աւելի զգայուն, աւելի անկեղծ, հետեւաբար աւելի ճշմարիտ, երբ կ՝ողբայ.

— Ո՞ւր ես, մա՛յր իմ ...:

Ըստ Հայոց եկեղեցիին, մայրը անօթ մը չէ, որու մէջ կը դրուի թանկագին իրեղէն մը՝ որ, սակայն, մաս չի կազմեր ամանին, ինչպէս գինին՝ սկիհին մէջ, այլ ընդհակառակն մայրութիւնը իրողութիւն մըն է որ բովանդակողը կը միացնէ բովանդակեալին, համապատիւ եւ համատարը, ինչպէս խնձորին մէջ՝ պտուղին բոյրն ու քաղցր ջուրը կը միանան իրարու:

Այս ձեւով, Հայոց եկեղեցին կ՝ընդունի թէ նախապատիւ է մայրութեան գաղափարը որովհետեւ իրական եւ մարդկային, ատով իսկ աւելի գեղեցիկ:

Հայոց եկեղեցիին այս տեսակէտը, միւս կողմէ, ապացոյց մըն է թերեւս թէ հայ ժողովուրդն է միայն, բովանդակ աշխարհի մէջ, որ ապրած է մայրութեան ցաւը ամենայն անկեղծութեամբ եւ հարազատութեամբ:

Արդ, ժողովուրդ Հայոց,

Դուք որ կը լսէք, ամէն տարի՝ Աւագ Հինգշաբթի, գիշերային ժամերգութեան պահուն, մեր եկեղեցիներուն մէջ, ո՛վ դուք որ կը լսէք սա սրտաճմլիկ եւ աղեխարշ ողբը.

— Ո՞ւր ես, մա՛յր իմ ...

Միթէ չէ՞ք խաբուիր լսել ուրիշ «ո՞ւր ես, մա՛յր իմ» մը Եփրատի եզերքներէն, «մա՛յր, մա՛յր, ընդէ՞ր թողեր զիս» աղաղակ մը անապատներու խորէն, «մայրի՛կ, մայրի՛կ» ճիչ մը աքսորի արիւնոտ ճամբաներէն եւ արտասուալից ձորերէն:

Այո՛, սիրելի հայրենակիցներ, գիտե՛մ, ձեր ականջներուն մէջ տակաւին կը դողդղայ ուրի՛շ «ո՞ւր ես, մա՛յր իմ» մը: Տակաւին կը յիշէք, տակաւին կը լսէք կանչը, որ կուգայ Տէր – Զօրէն.

— Մայրի՛կ, մայրի՛կ...

Հաղարաւորներ էին անոնք, որ կը կոծկոծէին, իրենց մայրը կը փնտռէին, իրենց մօրը կը կանչէին: Երախանե՛ր, կաթ ծծելու տարիքին մէջ, բայց անօթի, մացառի մը մօտ լքուած մանուկներ, որոնք կ՝աղաղակէին.

— Մայրի՛կ, մայրի՛կ ...

Հաղարաւորնե՛ր էին անոնք, որ իրենց սիրտը կը պատռէին, իրենց մօրը կը կանչէին: Մատղաշ աղջիկներ ու վարդի պէս նոր բացուած հարսներ, որոնք առեւանգիչներուն գրկին մէջ կ՝աղաղակէին լալագին.

— Մայրի՛կ, մայրի՛կ ...

Հի՛ն է պատմութիւնը: Դժբախտ մեր ազգին է միայն վիճակուած, կարծես, ողբալ իր մայրը: Ժ. դարու հայ մատենագիր մը կը վկայէ.

«Տղայոց՝ որ զկոտորեալ մարամբքն փարէին, եւ դիէին զարիւն ստեանց նոցա որպէս զկաթն»: Որ թարգմանի՝ երախաները իրենց ջարդուած մայրերուն կը փաթթուէին եւ անոնց ստինքներէն արիւն կը ծծէին կաթի տեղ:

Դուք, սիրելի հայրենակիցներ, բոլորդ ականատես էք շատ աւելի մեծ ողբերգութիւններու, — կը զգուշանամ ոգեկոչելէ սեւ տարիները, որովհետեւ շատ կը յուզուիմ: Արդէն, կարելի չէ պատմել հայ մօր տառապանքները, ոչ ալ նկարագրել մեծութիւնը: Թոյլ տուէք, սակայն, Մայրերու տօնին առթիւ եւ Հայ մայրերուն նուիրուած այս հանդիսութեան մէջ, յայտարարել թէ

Հայ մայրը, իր նահատակութիւններով, իր անձնազոհութեամբ, իր գերագոյն նուիրումով, կը գերազանցէ աշխարհի բոլոր մայրերը:

Հայ մայրը մայրն է մայրերուն:

Հայ մայրը տիպարն է մայրութեան:

Թող սրբապղծութիւն չհամարուի, ուրեմն, երբ ըսեմ.

— Եթէ Աստուած աշխարհ զրկեց Յիսուսը՝ որ իր փշոտ խաչով օրինակ տայ մարդոց, տառապելու յանուն սրբութեան ճանապարհին, կը հաւատամ թէ Աստուած աշխարհ զրկեց հայ մայրը, որ իր նահատակութեամբ օրինակ տայ աշխարհի բոլոր մայրերուն՝ լաւագոյնս ծառայելու համար մայրութեան իտէալին:

Հայ մայրը բնազդային մայրը չէ, որ միայն կը ծնի եւ կաթ կուտայ: Հայ մայրը իմաստուն եւ ներշնչեալ սպասաւոր մըն է քաղաքակրթութեան, — առաքեալ մը, որ կը վազէ իտէալի մը ետեւէն: Անապատներու մէջ, վրաններու տակ, անօթութեան եւ հիւանդութեան դէմ յանդիման՝ հայ մայրը չմոռցաւ երբեք երախան առնել իր ծունկերուն վրայ եւ սորվեցնել Հայոց այբուբենը: Հայ մայրը այն քրմուհին է որ վառ պահեց ոչ միայն մեր օջախը, այլ եւ հայ մշակոյթին բագինը:

Ինծի կը թուի թէ ոչ մէկ ազգի մէջ, ոչ մէկ ժողովուրդի մօտ այնքան սիրուած է մայրը, որքան Հայոց մէջ: Հարսանեկան սովորութիւններու մէջ անգամ, երբ փեսաւէրներուն առաջնորդութեամբ «թագուհի» հարսնցուն կ՝երթայ «թագաւոր»ին տունը, մօրը տունէն բաժնուած ժամանակ՝ կուլայ եւ ողբ մը կ՝երգէ.

— Մայրի՛կ, մայրի՛կ, կը տանի՛ն զիս.

Զարմանալի չէ, ուրեմն, եթէ Հայոց պատմութիւնը աստուածութեան տարած է մայրութիւնը, — այո՛, հին ժամանակներու մէջ մեր ժողովուրդը պաշտած է մայրութեան աստուածներ, ինչպէս Անահիտը, «վարդամատն եւ ոսկէծղի», որուն ընծայ կը տարուէին փունջ առ փունջ վարդեր, երփներանգ վարդեր, բոցաթիռ վարդեր, եւ տօնը կը կատարուէր Վարդավառին:

Ահա թէ ի՛նչ ստորոգելիներ կը տրուէին Անահիտի, Հայոց մայրութեան աստուածուհիին, ըստ մեր հին մատենագիրներուն. —

« Մեծն Անահիտ տիկին, ծնունդ մեծին արին Արամազդայ, մայր ամենայն զգաստութեանց, բարերար ամենայն մարդկան բնութեան, որ է փառք ազգիս մերոյ եւ կեցուցիչ, որով կեայ եւ զկենդանութիւն կրէ երկիրս Հայոց »:

Վերջապէս մայրութեան պաշտամունքն է, որ մեր ժողովուրդին տուած է արգասաբերութեան համաշխարհային մրցանիշը:

Թերի պիտի մնար իմ այս ներբողեանս (փանէժիրիք), եթէ մոռնայի ձեզի յիշեցնել թէ Հայոց լեզուն, ինչպէս ամէն մարդկային լեզու, մայր կը կոչէ նաեւ հողը. «Յօրէ ելանելոյ յորովայնէ մօր իւրոյ՝ մինչեւ յօր թաղելոյ ի մայրն ամենեցուն»:

Ուստի, յանուն Զ. Ո. Միութեան, երբ հանդիսաւորապէս կը ստանձնենք փառաւորել հայ մայրը, տարուան մէջ մէկ օր, երբ երկիւղածութեամբ կը յայտարարենք պաշտամունքի առարկայ դարձնել հայ մայրը, կը խնդրենք չմոռնալ նաեւ մեր միւս մայրը, «մայրն ամենեցուն», — հայկական հողը: Վասնզի չենք կրնար ըմբռնել թէ հայ մայրը կը մնայ հայ մայր՝ երբ հեռու կը մնանք մեր հողերէն, մա՛յր Հայկազանց: Մեր մշակոյթը, մեր քաղաքակրթութիւնը, մեր հանճարին ժառանգն ու վկայութիւնները հովը կը տանի իբրեւ փոշի՝ եթէ մոռնանք պաշտամունքն հայ մայրերուն եւ հայ հողերուն:

Պաշտամո՛ւնք եւ օրհնութի՛ւն հանճարածին հայ մայրերուն, արգասաբեր հայկական հողին: Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յ. Գ. — « Ճանապարհ Հայկազանց » յօդուածաշարքին շարունակութիւնը կանոնաւորաբար գալ շաբաթ: Շ. Ն.

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՄԵՂԱՆՉՈՒՄՆԵՐ

Ընթերցողներէն ոմանք դիտել կուտան թէ պէտք չէ բաւականանալ միայն վրիպումները մատնանշելով: Այլ հարկ է նաեւ ներկայացնել մեղանչող հեղինակները, թերթերը, պարբերականները, գիրքերն ու գրքոյկները:

Բայց, յանուն ի՞նչ նպատակի կամ օգտակարութեան: Այդքան կարեւո՞ր է զբաղիլ անուններով: Ըստ իս, ուշագրաւը եւ մտահոգիչը մեղանչումներուն ուղղելի արարքն է, որ դժբախտաբար հասարակաց է հայ գրողներու մեծամասնութեան:

Անվարան կարելի է ըսել թէ գրեթէ ճշմարիտ պատուհաս մըն է երկոքեան գոյութիւնը որ եւ զոր բառերուն, որոնց շփոթ գործածութեան զոհ կ՝երթան ոչ միայն խոնարհ կամ սկսնակ, այլ եւ ականաւոր գրիչներ:

Մինչդեռ, ինչ մեծ հեշտութեամբ պիտի կարենայինք տեղի՛ն գործածել զանոնք, եթէ ամէն գրող, ի հարկէ, «տաղանդաւոր» ըլլալու իր դիւրութեան կցէր նաեւ չնչին այն ճիգը, որուն պարտադրաբար պէտք ունի, ափսո՛ս, սերտելու համար քերականութեան ուղղական եւ հայցական հոլովները, սեռի եւ բնութեան խնդիրները, ինչպէս նաեւ շաղկապն ու դերանունը զատորոշող գիտելիքը:

Ընդհանրապէս, դպրոցականները կը նախընտրեն գործածել զոր, եւ յաճախ փոխան «որ»ի, իրենց շարադրութիւնները աւելի գրական դարձնելու միամիտ համոզումով անշուշտ, Արամ Անտոնեան ինչ սրամիտ եւ չարաճճի մանրավէպեր ունէր այդ մասին, քաղուած գրասեղաններու կամ տպարաններու կեանքէն:

Որքան բարկացուցած ենք Օշականը «զոր» բառին շռայլ եւ անուղիղ գործածութեամբը: Եւ որովհետեւ, իր իսկ յայտարարութեամբ, ինք գրականութեան ուսուցիչ էր, հետեւաբար, ոչ թէ քերականութեան վարժապետ, բնականաբար, մեր շարադրութեանց անմեղ սայթաքումները չէին կրնար զինքը զբաղեցնել:

Ու մենք կը յարատեւէինք մեր սխալին մէջ, իսկ Օշական կը շարունակէր բարկանալ: Բայց, օրին մէկը, ճարահատ, ան արձակեց սա վճիռը, իր զայրոյթը քօղարկող սովորական ժպիտովը.

— « Տղա՛ք, այսուհետեւ մի միայն որ պիտի գրէք »:

Ափսո՛ս, այդ օրուընէ սկսեալ, մեր շարադրութիւնները տուժեցին գրական տեսակէտէ եւ խեղճացան «զոր» դերանունին զրկանքովը:

Այսօր, շատ մը գրողներ կը յիշեցնեն այդ միամիտ եւ անգէտ աշակերտները:

Ուստի կը կարծեմ թէ Օշականի իմաստուն պատուէրը կարելի է տալ նաեւ անոնց:

Պիտի չմտնենք մանրամասնութեանց մէջ: Եւ պիտի չբերենք բազմաթիւ նը-մոյշներ «որ» կամ «զոր» բառին հանապազօրեայ վրիպումներէն: Ի վերջոյ, պէտք չէ այս սիւնակը համարիլ նախակրթարանի մը առաջին կամ վերջին դասարանը: Հետեւաբար, պիտի զբաղինք քանի մը արտասովոր եւ յատկանշական օրինակներով միայն:

Ամիսներ առաջ, պարբերաթերթ մը հետեւեալ նախադուռը շնորհեց իր մէկ թերթօնին.

— « Վէպ մը չէ զոր պիտի շարադրենք»:

Կարելի չէ ուրանալ գրողին լեզուական բծախնդրութիւնը եւ քերականական հմտութիւնը: Բայց, այն ատեն, ինչո՞ւ այդ վրիպումը:

Հարկ է ընդունիլ թէ վերոգրեալ ասացուածքը խաբէական երեւոյթ մը ունի: Ինչ որ գրողը փորձութեան մատնած է եւ թակարդը ձգած: Ահա թէ ինչո՛ւ, ըստ իս, մեր հեղինակը գործածած է զոր անտեղի կերպով:

Իհարկէ, ան իրաւամբ կրնար «զոր» գրել, եթէ իր խօսքը ըլլար ամբողջական: Զոր օրինակ.

— « Վէպ մը չէ այս թերթօնը զոր պիտի շարադրենք »:

Անշուշտ, այս խօսքը նոյնպէս իր այդ ձեւին մէջ կատարեալ չէ «պիտի շարադրենք»ովը:

Գիտենք թէ «զոր» բառը դերանուն է, հայցական հոլով է, սեռի խնդիր է եւ կը սերի «որ» բառէն: Ու գիտենք նաեւ թէ «որ» բառը թէ՛ յարաբերական դերանուն է, հետեւաբար փոփոխական, եւ թէ շաղկապ, ուրեմն անփոփոխ:

Քննութեան առարկայ խօսքին մէջ, զոր բառը գոյութեան իրաւունք չունի: Ան պէտք է փոխարինուի «որ» շաղկապով: Ուստի պիտի ըսենք.

— « Վէպ մը չէ որ պիտի շարադրենք»:

Հոդ, «որ» շաղկապը, անփոփոխ բառ, կը միացնէ խօսքին երկու մասերը:

Մեր նախորդ յօդուածով, յուսամ թէ կը յիշէք, անդրադարձեր էինք օտարամուտ կարգ մը ասացուածքներու, ընդգծեր էինք շեշտին կարեւորութիւնը եւ թելադրեր անոր գործածութիւնը:

Արդ, ահաւասիկ ասացուածք մըն ալ վերոգրեալ խօսքը, ծանրաբեռնեալ «չէ որ» բառերով: Մինչդեռ, պարզ շեշտի մը գործածութիւնը մեզի պիտի տար հետեւեալ սեղմ եւ առոյգ խօսքը.

— « Վէ՛պ մը պիտի չշարադրենք »:

Եւ սակայն, վերոյիշեալ թերթօնը խկապէս պէտք ունէ՞ր այդ մուտքին: Զեզ կը դնեմ ժուժկալութեան հարցին առջեւ: Ինչո՞ւ ընթերցողին չթողուլ գնահատումի փոքր այդ աշխատանքը: Կան գրողներ որ ամէն ինչ կ՝ըսեն, անգիտակցաբար զրկելով ընթերցողը նոյն իսկ նուազագոյն ճիգի մը անհրաժեշտ բարիքէն: Ինչպէս կան ուսուցիչներ, որոնց եռանդագին շատախօսութիւնը խիստ յաճախ կը մոռնայ աշակերտներուն գոյութիւնը:

Միեւնոյն վրիպումով մեղանչող երկրորդ նմոյշս կուգայ համերաշխութեան եւ խաղաղասիրութեան քարոզով հպարտ թերթէ մը, որ անըմբռնելի հակասութեամբ մը, ամիսներ առաջ, մեզ զարմացուց զգայացունց «Զօրակոչի մը» անակնկալ յայտարարութեամբը:

Ի հարկէ, այսօր, ոչինչ կը յիշեմ այդ զօրակոչէն, զոր շարադրած էր լեզուական տարօրինակ ինքնատպութեանց հետամուտ գրիչ մը: Բնականաբար, այն օրերուն, այդ գրուածքին անմիջական տպաւորութեանը տակ եւ աչքերս գոց, ես տեսայ ու լսեցի Փրկութեան Բանակը, որուն քրիստոնէական եւ հոգեւոր բոլոր երգերը կ՝ըլլան միայն ու միայն ռազմաշունչ, անտարակոյս յանուն խաղաղութեան եւ համերաշխութեան:

Բայց, շատ չհեռանանք մեր նիւթէն: Ահաւասիկ, ուրեմն, յանցաւոր խօսքը.

— « Պէտք ունէի, անոր, հաղորդելու համար մեր ընթերցողներուն ի՛նչ խորունկ տպաւորութիւն եւ համոզում զոր կը ստանայի ճամբորդութենէս »:

Առանց բացատրական կրկնութեանց, ընդունինք որ պէտք է ջնջել «զոր» դերանունը եւ փոխարէնը գործածել «որ» շաղկապը: Նոյնքան սիրով եւ փութաջանութեամբ կը հրաժարինք անհարկի այդ զոր բառէն, որքան ճամբորդական « խորունկ տպաւորութենէն ու համոզումէն»: Չեմ կարծեր որ սրտամորմոք եւ տառապագին ըլլայ կրկնակ այդ զրկանքը:

Նմոյշ մը եւս՝ «զոր» բառին մէկ ուրիշ վրիպումէն.

— « Իր շնորհակալութիւնները յայտ-

ԵՐԿԻՆՔԻՆ ՊԷՍ...

★

Երկինքին պէս, երբ հոգիս կ'ամպոտի,
Ու զուր կը փնտռեմ ցոլք մը ժըպիտի,
Նոյն իսկ կ'ընկրկին,
Շողերն արեգին՝
Փարատել ամպերն՝ թանձր ու մահագիծ,
Մանկան մը աչքէն կուգայ այդ ցոլքն ինձ,
Ժպտով սրտաբաց ...:

Ջմեռն երբ իջնէ սըրտիս պարտէզին,
Ցուրտն ու բուքը հոն՝ խելառ վազվըզին,
Ածուներէն ներս,
Իղձերուս վարդգէս ...
Գարնան երգերով խնկելով հոգիս,
Սէրն իր թեւերուն մէջ կ'օրօրէ զիս,
Շունչով անձկայրեաց ...:

Ու երբ երգերուս արձագանգն աղօտ,
Կը դառնայ ետ ինձ անձկութեամբ մը
յորդ,
Թռչունին նըման,
Ճիչըս իրիկուան,
Կ'ըղձայ միանալ բնութեան կանչին,
Երգելով անեղծ իր տենչը վերջին,
Անհունէն արծարծ ...:

Տարագրի անել ճամբաներուն մէջ,
Երբ կը տուայտին կարօտներս անվերջ,
Քայլերով դողդոջ,
Հեւալէն, ու խոնջ...
Կը փնտռեմ ունայն անկիւն մը անդորր,
Երազին ճամբով կ'ըլլամ ուխտաւոր,
Երկիրս իմ դիմաց ...:

Երբ իմաստութիւնն՝ անցնող օրերու,
Ա'լ անկար է մեզ կապել իրարու,
Ու անանց լեռներ,
Մեզ են բոլորեր ...
Կ'ըսեմ, միացի'ր սափորըդ ուսին,
Անոնց՝ որ կ'երթան աղբիւրներն յոյսին
Աչքերուդ մէջ կայ ...:

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆ

●

«Արշալոյս մը չանցաւ սրտէս ...»:

Բայց ինքն է տէրը յաւերժական արշալոյսի մը՝ որ իր ծնունդէն հարիւր տարի ետքն ալ կ'անցնի մեր սրտերէն:

Եւ սակայն կարելի չէ ընդունիլ որ Դուրեանի բոլոր ոտանաւորներն ալ կը ներկայացնեն հաւասար արժէք մը: Անոնցմէ շատերը, եթէ թոթովանքներ չեն եւ լեզուի ու զգացումի կարծր եւ անայլայլ մասեր ունին, չեն դադրիր ըլլալէ թանկագին հանածոյի մը պարունակները: Բայց հետզհետէ, ոտանաւորէ ոտանաւոր, որոնք գրեթէ ամբողջապէս գրուած են 1871ին, մենք կը հասնինք «Տրտունջք»ին՝ որ այս հէք բանաստեղծին շքեղազարդ պսակումն եղաւ:

Եթէ ան ապրէր, հասնէր չափահաս տարիքի, մենք պիտի ունենայինք այսօր հայ գրականութեան հանճարեղ վարպետը: Այս հաւատքը կը ներշնչէ մեզի իր «Տրտունջք»ը: Ինչ հեղեղ կայ անոր մէջ, կրակի եւ արցունքի անդիմադրելի հեղեղ մը՝ որ սրտէն ժայթքելով կը խորտակէ ամէն պատուար մտքին եւ հոգիին միջեւ: Գաղափարները եւ զգացումները հոս կը շաղկապուին եւ կը մարտնչին կարծես իրարու դէմ հրաբորբոք սաստկութեամբ, առանց երբեք խզելու շարժումը՝ որ առաջին տողէն իսկ կը յայտնուի մեծափառ գեղեցկութեամբ մը:

Այս քերթուածին տիեզերքը քառսն է կարծես, ստեղծագործութեան առաջին օրը, անսահման եւ մրրկացող քառսը՝ որուն վրայ թեւատարած կը հսկէ ինքը բանաստեղծը դէմ յանդիման Աստուծոյ հետ: Կեանքին տէրն ու պահապանը՝ յաւիտենութեան թեկնածուին ունկնդիր:

Եւ որովհետեւ ստեղծագործութիւնը հաստատ եւ ամրակուռ է այս տաղին մէջ, անխզելի ներդաշնակութիւն մը, առաջին բառէն մինչեւ վերջին բառը, կը շարունակուի հրեղէն եւ սրտայոյզ կշռոյթով:

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՀԱՅԵՐՈՒ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՃԱՐԸ

Պոլսոյ գրաւման 500ամեակին առթիւ, թուրք թերթերը կը նկարագրեն Պալեան գերդաստանին ճարտարապետական հրաշալիքները: «Ժամանակ» հետեւեալ տեղեկութիւները կը հաղորդէ այս առթիւ.—

Պալեաններու կատարած շինարարական մեծ գործին մասին գաղափար մը տալու համար, ստորեւ կը ներկայացնենք այդ շինութեանց ամփոփ ցանկը. —

Պալեաններու գերդաստանին հիմնադիրն է Մակար Պալեան, որուն երկու մանչ զաւակներն են՝ Գրիգոր (1764 — 1831) եւ Սենեքերիմ (°) — (1829) Պալեան:

Սենեքերիմ մանչ զաւակ չէ ունեցած: Իսկ Գրիգոր ունեցած է Կարապետը (1800 — 1868): Կարապետին զաւակներն են՝ Նիկողոս (1826 — 1858), Սարգիս (1835 — 1899), Յակոբ (1838 — 1875) եւ Սիմոն (°)— 1897): Այս չորսն ալ իրենց հօր եւ մեծ հօր նման եղած են ճարտարապետ:

Գրիգոր Պալեանի ձեռակերտներն են. — Սարայպուրնուի պալատը, որ այրած է 1875ին, Աքընթըպուրնուի Սուլթանսարայը, Պէշիկթաշի պալատը, Պէյլէրպէյիի հին պալատը, ՏէՖթէրտարիՍուլթանսարայը, Իսթանպուլի փողերանոցը, Թօփհանէի Նուսրէթիյէ մզկիթը, Սէլիմիէի զօրանոցը, Տավուտփաշայի զօրանոցը, Այնալըքավաքի քէօշկը, Սուլթան Մահմուտի ջրուղիները (Պէնտլէր), Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցին:

Սենեքերիմ Պալեանի ձեռակերտն է Պէյազիտի հրդեհի աշտարակը:

Կարապետ Պալեանի ձեռակերտներն են. — Զէյթինպուրնուի երկաթի գործարանը, Տօլմապահչէի պալատին մէկ մասը, Զրաղանի նախկին պալատը, Էյուպի ՉիՖթէ Սարայները, Սալըբազարիի պալատը (Գեղարուեստից Ակադեմին որ վերջերս այրեցաւ), Եըլտըզի հին քէօշկը, Հարպիյէի զինուորական վարժարանը, Իզմիթի, Հէրէքէի եւ Պաքըրգիւղի կերպասի գործարանները, Տիվանեօլուի Թիւրպէն ուր ամփոփուած են Սուլթան Մահմուտի, Մէճիտի եւ Ազիզի մարմինները, Թէրքօզի ջրուղին, Պահչէքէօյի ջրուղին (Պէնտլէր) եւ Պէշիկթաշի Ս. Աստուածածին եկեղեցին:

Նիկողոս Պալեանի ձեռակերտներն են. — Թօփհանէի ժամացոյցի աշտարակը, Տօլմապահչէի ընդունելութեան մեծ դահլիճը, Տօլմապահչէի պալատին երկու պատուոյ մեծ դուռները, Օրթագիւղի մզկիթը, Զրաղանի մզկիթը, Ըխլամուրի քէօշկը, Կէօքսուի քէօշկը, Զրաղանի պալատին վերաշինութեան յատակագիծերը:

Սարգիս եւ Յակոբ Պալեան եղբայրները միասին աշխատած ու արտադրած են հետեւեալ գործերը. — Զրաղանի պալատը 1864, Պէյլէրպէյի պալատը 1865, Պէյազիտ նախկին պատերազմ. նախարարութեան շէնքը (այժմ Իսթանպուլի համալսարան), նախկին ծովային նախարարութեան շէնքը Գասըմփաշա, Սարայպուրնուի ծովեզերեայ մթերանոցները, Պէշիկթաշի մթերանոցները, Մաչքայի զօրանոցը, Կիւմիւշսուի զօրանոցը, Աքսարայ Վալիտէ ճամիի, Քեաղընտհանէի մզկիթը, Քուրուչէշմէի առջեւի կղզեակը եւ անոր վրայի քէօշկը (այժմ կիսաւեր եւ կը ծառայէ իբր մթերանոց ածուխի), Եըլտըզի Մէրասիմ քէօշկին, Պալմումուի ՉիՖթլիկը, Պէյքօզի Թօքատ քէօշկիւն, Ալէմտար քէօշկիւն, Քալէնտէր, Քեաղըտհանէ, Արազաղա եւ Սէրտարի քէօշկերը, Թօփգափու Սարայըին մէկ մասը, Քիւքիւքչէքմէճէի քէօշկը, ինչպէս նաեւ Իզմիթի Սուլթանիէ քէօշկը, Զինճիրլիգույուի, Պէքիմպաշըի եւ Վալիտէպաշըի քէօշկերը, Զրաղանի ոստիկանատունը, Կալաթասարայի լիսէն, Գանտիլլիի Սուլթանսարայը, Պէշիկթաշի Մաքրուհեան վարժարանը:

Սիմոն Պալեանի ձեռակերտներն են. — Եըլտըզի քէօշկը եւ Մաչքայի մթերանոցները:

նեց այն համակրութեան եւ նիւթական օժանդակութեանց համար զոր ցոյց կը տրուին իր ծերունի մօրը հանդէպ»:

Անշուշտ, լուրջ եւ յուզիչ այս խօսքը դառն հեգնանք չի վերցներ:

Սեռի խնդիրը միշտ հայցական հոլով կ'ըլլայ եւ ներգործական բային հետ կը գործածուի:

Արդ, քերականական ո՞ր կանոնին համաձայն, վերը, «զոր» սեռի, խնդիրը գործածուած է կը տրուին կրաւորական բային հետ:

Պէտք է յարգել նոյնիսկ կրաւորական բայի մը կամքը, թէեւ թոյլ: Ուրեմն, գոհացնենք կը տրուին կրաւորական բայը որ դերանունով, ուղղական հոլով ենթակայ:

ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ԵՐԳԻ - ՊԱՐԻ ԽՈՒՄԲԸ

(Ամփոփուած Սով. Հայաստան օրաթերթէն)

●

Հայ Ֆիլհարմոնայի հայկ. ժողովրդական երգի – պարի վաստակաւոր խումբը (անսամբլը) գոյութիւն ունի տասնըհինգ տարիէ ի վեր: Համեմատաբար կարճ ժամանակի մէջ ստեղծագործական հարուստ ու բեղնաւոր ճամբայ անցած է: Խումբը ոչ միայն հաւաքած ու տարածած է մեր ժողովրդական բազմաթիւ ու բազմերանգ երգերու, պարեղանակներու լաւագոյն նմոյշները, այլեւ խթանած է սովետական ժողովրդական նոր երգերու ստեղծումը, ծաւալած է սովետահայ երաժշտագէտներու աչքի զարնող երգերը: Իր ստեղծման առաջին օրէն մեծ դեր կատարած է աշխատաւորութեան գեղարուեստական – երաժշտական դաստիարակութեան մէջ: Տարիներու համբերատար ու քրտնաջան աշխատանքի, ստեղծագործական արդիւնաւէտ որոնումներու եւ պրպտումներու շնորհիւ Հայկ. երգի – պարի խումբը ձեռք է բերած կատարողական ակնառու վարպետութիւն, նուաճած է աշխատաւորական լայն զանգուածներու սէրն ու համակրանքը հանրապետութեան մէջ եւ անոր սահմաններէն դուրս:

Ժողովրդական կենցաղի, սիրային, քընարական, աշխատանքի, ռազմական եւ զաւեշտական երգերն ու պարեղանակներն են հանդիսացած այն գլխաւոր ատաղձը որու վրայ կը հիմնուի խումբի ամբողջ ցանկը: Այդ ցանկին մէջ տեղ գտած են մօտ չորս հարիւր հայկական ժողովրդական երգ ու պարեղանակ, ինչպէս եւ ռուսական ու եղբայրական այլ հանրապետութիւններու ժողովրդական երգեր, պարեղանակներ եւ սովետական երաժշտագէտներու ստեղծագործութիւններ: Ժողովրդական երգի - պարի խումբի գեղարուեստական ղեկավար Թ. Ալթունեանի, պարավար Էդ. Մանուկեանի եւ նուագածութեան (գործիքային) մասի ղեկավար Ա. Ալեքսանդրեանի միացեալ ստեղծագործական ջանքերու շնորհիւ անցեալ տասնըհինգ տարիներու ընթացքին դաստիարակուած եւ աճած են բազմաթիւ երիտասարդ կատարողական ուժեր: Շատեր արդէն դարձած են խումբի աչքի զարնող արուեստագէտներ:

Հայկական ժողովրդական երգի ու պարի խումբը իր գոյութեան տասնըհինգ տարիներու ընթացքին տուած է աւելի քան երեք հազար համերգ: Համերգներ տուած է նաեւ Խ. Միութեան բոլոր մեծ քաղաքներուն, գործարաններուն, կոլտնտեսութիւններուն մէջ: Հայրենական մեծ պատերազմներու տարիներուն քանի մը ամիս շարունակ շրջեցաւ ռազմաճակատի տարբեր հատուածներուն մէջ եւ ամէն տեղ արժանացաւ սովետական ունկնդիրներու ջերմ եւ սրտագին ընդունելութեան:

Շնորհիւ երգի - պարի խումբի, Մոսկուայի՝ Լենինկրատի, Ռիգայի, Վիլնիուսի, Կաունասի, Տալլինի, Ռոստովի, Բագուի, Թբիլիսի եւ եղբայրական միւս հանրապետութեանց դահլիճներուն մէջ գրեթէ ամէն տարի կը հնչեն հայ ժողովուրդի ստեղծագործութեան լաւագոյն նմոյշները:

Երգի եւ պարի խումբի վերջին համերգներու ծրագիրներուն մէջ տեղ գտած են կարգ մը նոր համարներ, դրացի երկիրներէն, որոշ թարմութիւն մտցնելով երգացանկին մէջ:

Յայտագրին մէջ մասնաւորաբար մեծ յաջողութեամբ կը կատարուի ռուսական ժողովրդական կենսուրախ խմբական պարը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (97)

ԱՒԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

■

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

Գրուած էին գետնին վրայ, ու վերջապէս պարտէզի դուռին առաջք գտանք այլ եւ այլ ուղղութեամբ գծուած արիւնի արձանագրութիւններուն վերջակէտը — տարածուած արատ մը խտացած արիւնի — պարտէզին դրան վրայ արիւնի կաթիլներ ժայթքած էին նաեւ մէկ քանի ուղղութեամբ:

Դիակները հոն մնացեր էին. ու արեւին եւ օդին ազդեցութեան տակ տարրալուծուած ու փճացած. այնպէս որ մաքրուած ոսկորները նահատակներուն ցրուած էին գետինը, այդ խտացած արեան շուրջը, ու հոն կային նաեւ Աստուածաշունչի եւ անգլերէն գիրքերու փեթռտուած էջեր որոնց մէկուն վրան կարդացի. «Համլէթ»:

Անգլիական միտքը այդ դժոխքին մէջ, այդ ոճիրով թաթաւուն հողին վրայ՝ հըրէշային հակասութիւն մը թուեցաւ ինդի, երբ յանկարծ ցեղին յամառ ու անմարելի տենչանքը Հաճընցի ուսուցչին ճգնաժամային արձանագրութեան յիշատակովը ներկայացաւ մտքիս:

«լո՛յս, լո՛յս, լ՛ոյս ...»:

Ու իմ ատելութեանս ու վրէժխնդրութեանս արտայայտութիւնը համադրական ձեւով մը ամփոփուեցաւ այդ հոգեցունց, այդ գերագոյն, այդ բեղնաւոր կոչին մէջ.

«լո՛յս, լո՛յս, լ՛ոյս ...»:

Ու ինծի թուեցաւ նաեւ որ այդ մոխրացած աւերակներէն, այդ ածխացած ոսկորներէն, մօր եւ այրիի արցունքէն ու նոյն իսկ որբերու ցնցոտիներէն կը ժայթքէր այդ անպարտելի, այդ կենսաբուխ հաւաքական տենչանքը ցեղին: Ու թշնամիին բոլոր սեւ դաւադրութիւնները անկարող պիտի դառնային անոր վերածնող եւ անմահական զօրութեան դէմ.

«լո՛յս, լո՛յս, լ՛ոյս ...»:

Մութը տարածուած էր ամէն կողմ եւ մենք հաւաքուած Օսմանիէյի միակ կանգուն մնացած տան մէջ. գիշերը հոն պիտի անցնէինք:

Այս պահուն դեռ նոր վերադարձած աւերակներէն եւ հողակոյտերէն, տխուր եւ անխօս կը հսկէինք մեր մտածումներուն վրայ. տղու ճիչեր, բեկբեկուած եւ հառաչագին ձայնով երգուած օրօրներ երբեմն կը խռովէին մեր լռութիւնը:

Սրահը ընդարձակ էր եւ դիմացի կողմէն կը յառաջանար դէպի պարտէզ ընդարձակ պատգշամի մը նման: Անհամար աստղեր կը նշուլէին անամպ երկնքին վրայ. քիչ յետոյ լուսինն ալ բարձրացաւ եւ ծառերուն մեզմօրէն տատանող գագաթները արծաթեայ ցոլքերով պսպղացին:

Ծալլապատիկ, այտերնին կրթնցուցած ափերնուն, պառաւները նստած էին մեր քովը. անդին ոտքի վրայ կեցած էին նոր հարսերը, ամէնքն ալ այրի. դեռատի աղջիկներ կ'երթային կուգային ծառայութիւններ ընելով:

Մեր քովն էր նաեւ հաճի Սառան, արձանի պէս անշարժ ու սեւ զանգուած մը կազմելով միւսներուն շարքին մէջ: Իր դէմքը աւելի խստացեր էր, յօնքերը խոժոռցեր էին ու աչքերը ուռած էին դեռ նոր թափած արցունքէն:

Վերջապէս աղջիկները բերին խոշոր լապտեր մը եւ դրին գետինը, մեր դիմացը: Աղօտ եւ տմոյն լոյս մը դողդոջելով իրիկուան հովէն, կը լուսաւորէր անշարժ ծունկերը արկածեալներուն եւ մինչեւ վեր չէր բարձրանար, այնպէս որ դէմքերը մութի մէջ կը մնային:

Այս ծանր ու տաժանելի լռութեան մէջ էր որ վրայ հասաւ տեղին քահանան: Կիներու մէջ անորոշ շունչ մը լսուեցաւ, եւ Հաճի Սառա խախտեցաւ իր անշարժութենէն: Մութին մէջ տեսայ որ իր աչքերը կը վառէին ատելութեամբ եւ արհամարհանքով:

Քաղաքավարական կարգ մը խօսքեր փոխանակելէ ետքը, քահանան յայտնեց թէ իր այցելութեան նպատակն էր մեր միջնորդութեան դիմել, համոզելու համար այրիները որպէսզի ընդունին կառավարութեան ներկայացուցած ծրագիրը շինութեանց մասին:

Այդ խնդիրը հրատապ այժմէութիւն ունէր այն ատեն արկածեալներուն համար: Կառավարութիւնը յանձնաժողովներ կը կազմէր այն հրդեհուած վայրերու մէջ ու անոնց կը յանձնէր ծրագրին մշակութիւնը: Ընդհանրապէս տարտամ բարոյականով մէկ կամ երկու Հայեր կը գտնուէին այդ յանձնաժողովներուն մէջ որոնք ստրկաբար ձայն կուտային տեղին համեմատ:

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

վերջին տեսակցութիւնը Զըրչիլի հետ, եթէ հաւատանք հրատարակուած տեղեկութեանց : Կ'ըսուի թէ Պ. Մալիք ընդդիմացած է այդ ժողովին, Անգլիոյ վարչապետին բացատրելով անպատեհութիւնները: Ուրիշ կարգ մը երեւելիներ եւ մասնաւորապէս Հնդկաստանի վարչապետն ալ յորդորած են որ տեղի չունենայ Պերմուտեան կղզիներու ժողովը, աւելի չբարդացնելու համար կացութիւնը :

ԻՏԱԼԻՈՅ երեսփ. ընտրութիւնները պիտի կատարուին այսօր, կիրակի, 50 օրուան ընտրական պայքարէ մը վերջ : Յիսուն հազար ոստիկաններ կը հսկեն կարգապահութեան, 8000ը Հռոմի մէջ : Ընտրողներու թիւն է 30 միլիոն եւ կը կարծուի թէ առ նուազն 26 միլիոնը պիտի մասնակցին: Պիտի ընտրուին 590 երեսփոխաններ հինգ տարուան, 237 ծերակուտականներ վեց տարուան համար : Առաջին ընդհ. ընտրութիւնն է որ կը կատարուի 1948էն ի վեր, երբ համայնավարները եւ ձախ ընկերվարականները շահեցան քուէներու 30 առ հարիւրը :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ մէջ սարքուած ընդհ. գործադուլը տեւեց 48 ժամ: Կը մասնակցէին Աթէնքի եւ Պիրէոնի հանրային սպասարկութեանց բոլոր պաշտօնեաները, նամակատան, ելեկտրականութեան, հանրակառքի վարչութիւններէն մինչեւ ջուրի ընկերութիւնը: Տրախմին արժեզրկուած ըլլալով, բանթողները յաւելում կը պահանջեն: (Տոլարը 15000էն 35000ի բարձրացած է անցեալ մայիսէն ի վեր):

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ վարչութեան աշխատաւորները գործադուլ մը սարքելու հրաւիրուած են երկուշաբթի առտու, երկու ժամուան համար:

ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ վերաքննիչ ատեանը մերժեց յետաձգել Տէր եւ Տիկին Ռոզէնպէրկի մահավճիռին գործադրութիւնը :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ

մասնաճիւղին տարեկան մեծ ներկայացումը 14 Յունիս ժամը 21ին, Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանի սրահին մէջ : 6

Կը ներկայացուի Ճիակոմէթիի այնքան յուզիչ թատերախաղը՝

ՔՈՐՐԱՏՕ

Ղեկավարութեամբ եւ մասնակցութեամբ դերասան Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆի եւ Օր. Հ. ԽԸՏԸՇԵԱՆի, Ե. ՃԱՆՃԻԿԵԱՆի, Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի, ԲԱՐԻԼՈՅՍԵԱՆի, ՀԱՊԷՇԵԱՆի ԵՒ ՊՇՏԻԿԵԱՆի :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ գիշեր, ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ : Դասախօս՝ Պ. ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Նիւթը՝ «Անհատին դերը պատմութեան մէջ: Մուտքը ազատ է :

SALLE d'IÉNA, 10, Ave. d'Iéna

Յունիս 22ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին: Ի պատիւ՝

ԴԵՐԱՍԱՆԱՊԵՏ Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻՒ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար :

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար Ֆր. Թղթատարի ծախքով :

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
56,Rue Frédéric Clément,Garches (SetO)
FRANCE

Բոլոր առաքումները

Contre remboursement

Կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչութեան :

ՍԷՆ ԼՈՒԻ Ս. Գէորգ մատրան թաղականութիւնս, Հ. Վահան Փիլօեանի, դառնաղէտ մահուան առթիւ շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները.— Մ. Մարկոսեան երկու հազար Ֆր., Բ. Մարգարեան երեք հազար, Կ. Ճանիկեան երկու հազար, Հ. Յ. . Ակն. ենթակոմիտէ հազար, Նոր Սերունդ հազար, Կ. Խաչ հազար, Տ. Էնէզեան հազար, Լ. Սարգիսեան երեք հարիւր Ֆրանք :

Մեր խորին ցաւակցութիւնները իր տիկնոջ եւ իր զաւակներուն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

35ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին: Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունիս 21, ժամը 19ին, Ռիւ Ժէ սրահին մէջ:

Կը խօսի Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԱՐԻՆՈՅՇՆԵՐՈՒ

ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Կը տօնուի Յունիս 13ին, Շաբաթ օր, ժամը 21ին: Գազա թ'Իթալիի ընդարձակ սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Մարսէյլի եւ շրջանի բոլոր Արիներու, գայլիկներու եւ թեւիկներու :

Բանախօս՝ ՏՕՔԹ. Գ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ (Արիներու պետը): Պիտի ներկայացուի Յովհ. Թումանեանի Սասունցի Դաւիթը :

Գեղարուեստական եւ սկաուտական խնամեալ բաժին՝ խմբերգ, նուագ, զանազան մարզանքներ, բուրգերու կազմութիւն, հայկական պարեր (Արենոյշներու եւ Արիներու կողմէ, արտասանութիւններ Յ. Թումանեանի բանաստեղծութիւններէն, իր մահուան երեսնամեակի առթիւ):

Մուտքը հրաւիրատոմսերով :

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ս. Մուրատեան վարժարանի Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի առաջին հանդէսը Յունիս 14ի կիրակին:

Գեղարուեստական բաժին : Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

« ԱՐԱՔՍ »

ՄԱՆԿԱԿԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ

Կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ

Բաժանորդագրութեան պայմաններ . —

Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 Ֆր., Արտասահման՝ 1400 Ֆր.:

ADRESSE : N. HOVHANESSIAN
14, Rue du Soleil, Paris 20e
Tél . TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15

ԾԱՆՕԹ.—Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 Ֆրանք թիւը:

Լոյս տեսաւ 15րդ թիւը:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐ

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

Առաջին անդամ ըլլալով, մասնակցութեամբ Օր. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Շաբաթ 13 Յունիս, ժամը 21ին, Սինէմա Ռեքսի մէջ:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

14 Յունիս, Կիրակի 15·30ին Սալ Սէն Լուի, 4 ռիւ Ժէի :

ՏԵՍԻՆԻ ՄԷՋ

20 Յունիս, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Յայտագրին մաս կը կազմեն Եկմալեան եւ Կոմիտասի քառաձայն պատարագներէն մասեր, ժողովրդական երգեր, Սիւնիէն, Ալէմշահէն եւն.:

Կազմակերպող՝ ՅՈՎՍԷՓ Վ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Բրդեղէն «ժիւփ»ի համար կ'ուզուին մասնագէտ անթոռիքոնէօռներ, որ մօտէլ ունենան ինչպէս եւ գին: Նախընտրելի են հեռաձայն ունեցողները:

Թող չդիմեն անոնք որ մասնագէտ չեն բրդեղէն «ժիւփ»ի, Նամակները ղրկել Ֆրանսերէն, «Յառաջ»ի հասցէով թիւ 15:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը տօնէ իր Օրը Յունիս 7ին, Կիրակի ժամը ճիշդ երեքին Սեւրի Մուրատեան վարժարանի «Պէշիկթաշլեան» սրահին մէջ, 26 ռիւ Թրօյօն Սեւր:

Կը խօսի Տիկին ԷԼԼԷՆ ԲԻԻԶԱՆԴ (Ֆր. Կապ. Խաչի Կ. Վարչութեան նախագահուհի) :

Գեղարուեստական բաժին. — ՔՕՐՐԱՏՕ, սիրայօժար մասնակցութեամբ ծանօթ դերասան Մըսըրեանի եւ Պ. Ա. Գմբէթեանի:

Երգ՝ Տիկին Մայրի Մելիքեան (Մարսէյլի Ազգ. երաժշտանոցէն) եւ Օր. Շաքէ Պէկեան (ազգային տարազով):

Հայկական պար՝ Կապոյտ Խաչի պարախումբի կողմէ Օր. Ալ. ԳԱՎԷԶԵԱՆի ղեկավարութեամբ : Նոր պարեր շքեղ տարազներով: Դաշնակի ու դափի ընկերակցութեամբ Պ. Պ. Եդ. Գավէզեանի եւ Բենոյի : Մուտք 200 Ֆրանք

Վարժարանի կարգապահութիւնը յարգելու համար կը խնդրենք հասարակութիւնէն նշդապահ ըլլալ :

Վարագոյրը կը բացուի «Քօրրատօ»ով ժամը ճիշդ 14·30ին:

ԱՄԱՎԵՐՋՆ ՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջին հանդէսը, գեղարուեստական խնամուած յայտագրով, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 28ին, ժամը 15ին:

Պարտէզին մէջ հաճելի ժամանց մինչեւ իրիկուան ժամը 9ը:

Հրապարակ հանուած վիճակահանութեան տոմսերը պիտի ծառայեն իբրեւ մուտքի տոմս :

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ գործերուն: 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյ, Շոփէնի սրահին մէջ :

Կ մասնակցին՝ ՕՐ. ԻՐԻՍ ՊԻԻԼՊԻԻԼԵԱՆ (երգ), Տիկին ԼԻԼԻ ԼԱՍՔԻՆ (տաւիղ), Պ. ԺԻԻԼ ՖՕՐԷՍԹ օփերայէն, ՓԻԷՌ ԼԱՊԱՏԻ (թաւջութակ), Օր. Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ) :

Յայտագրին մէջ կը գործադրուին մեղեդիներ, եռանուագ եւ քառանուագ : Տոմսերը հայթայթել երգչախումբի կեդրոնէն, 14 ռիւ Փըթի: Պօթ. 99·22

ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՇՈՒՐՋ

Կազմակերպուած՝ Նիսի Հ. Յ. Դ. «Գէորգ Զավուշ» խումբին կողմէ, Յունիս 21ին, կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին, Սալ Քարլօնիա, 13 ռիւ Մաքարանի :

Վասակի պաշտպան ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷԶ
Վարդանի պաշտպան Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Ժիւրին պիտի կազմուի տեղին վրայ :

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL

Paris (10). Tél: TRU. 72-60 (Poste 89)

MARCHANDS FORAINS

Avant de faire vos achats visitez une fois la maison

A L'ELEPHANT

RUE D'ABOUKIR

Tél. LOU. 83 —24

Bonneterie et Confection

Un bon accueil vous attend

Prix imbattables

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Անգամ մը եւս կը յիշեցնենք, ի վիճակի չենք անվճար ծանուցումներ հրատարակելու : Ընթացիկ ծանուցումներու սակերն են . —

1. — Նշանախօսութիւն կամ հարսանիք 1000 Ֆրանք :

2.— Շնորհակալիք, ցաւակցութիւն, հոգեհանգիստ 500 Ֆրանք, իւրաքանչիւր անգամը :

3 .— Կը փնտռուի, երեք անգամը 1000 Ֆրանք :

4.— «Կ'ուզուի»ներ 500 Ֆրանք, մէկ անգամը :

5. — «Ծախու է» 500 Ֆր. 1 անգամը:

6.— Մահազդ 1500, շնորհակալիքով 2000 Ֆրանք :

7.— Առեւտրական ծանուցումներու մասնաւոր պայմաններ :

Ջերմապէս կը խնդրուի գին չհարցնել այս կարգի ծանուցումներուն համար եւ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻՆ ՀԵՏ ՂՐԿԵԼ ՆԱԵԻ ՓՈԽԱՐԺԷՔԸ:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ՝

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի հաւաքոյթը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21·30ին Ազգ. Սան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ: Կը խօսին ընկերներ ԱՆՏՐԷ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ «Անդրանիկի» մասին եւ ԱԼԷՔՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ Ս. Զաւարեանի մասին: Հայերէնի դասերը ճիշդ 20·15ին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր շրջաններու ընկերները այս երկուշաբթի ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը : Ներկայ կ'ըլլան Կեդր. Կոմիտէի երկու անդամները :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Խարբերդի «Եփրատ» միութեան ժողովը այս կիրակի ժամը 10ին, Տանայիտ գարեջրատան մէջ, 18 Սքուար Սթալինկրատ (Շափիթրը): Կարեւոր օրակարգ եւ վարչ. ընտրութիւն : Կը խնդրուի չճդապահ ըլլալ :

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Մարսէյլի մասնաճիւղին ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Պառ տիւ Կլոպ, Պուլվար տ'Աթէն: Կարեւոր օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Համախարբ. Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լու Կրան Փէնի մասնաճիւղերու դաշտահանդէսը 5 Յուլիս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Եօթնեղբայրներու ագարակին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ

Առաջին անդամ ըլլալով կը կազմակերպէ ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Կիրակի, 14 Յունիս, ամբողջ օրը, 117 Ավընիւ Քօրօ, Սէն Ժիւսթ, Լը Շալէի զովասուն պարտէզներուն մէջ :

Նախագահութեամբ եւ ղեկավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի :

Գեղարուեստական ճախ բաժին: Երգ նուագ, պար, խաղեր եւն.:

Մանրամասնութիւններ ստաալու եւ սեղանները վերապահելու համար դիմել խումբին անդամներուն :

LES MEILLEURES

DRAPERIES ET FOURNITURES

POUR TAILLEURS

Chez A. HAMALIAN

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Les meilleurs articles aux meilleurs prix

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Tél. : PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678 - 63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300

Արտասահման տարեկան 3000 ֆրանք: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 9 ՅՈՒՆԻՍ • MARDI 9 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7086

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2497

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԼՈՒԾԵԼԻ ՀԱՆԳՈՒՑԸ

Այսօր, երեքշաբթի, 19 օր է որ կը շարունակուի դահլիճի տագնապը: (Մայիսի դահլիճը հրաժարեցաւ Մայիս 21ին).

Վարչապետութեան Գ. Թեկնածուն, Պ. Ժոռժ Պիտօ, ընդունած ըլլալով Հանրապետութեան նախագահին առաջարկը, Ազգ. ժողովին պիտի ներկայանայ վաղը, չորեքշաբթի :

Նախկին վարչապետ եւ արտաքին գործերու նախարարը, Պ. Պիտօ առաջին անգամ չէ որ կը փորձէ իր բախտը :

Վերջին տարիներու ընթացքին, քանիցս պարտուեցաւ, բայց այս անգամ լաւատես կ'երեւայ: Մանաւանդ որ, ամէնքն ալ կ'ըմբռնեն թէ տագնապը որքան երկարաձգուի, այնքան ծանր հետեւանքներ պիտի ունենայ, ներքին թէ արտաքին տեսակէտով :

Ինչպէս կ'երեւայ, Ժոզ. Շարժումի (Լիբերասիոն) առաջնորդը Մանեէս – Ֆրանսի ծրագրին համաձայն չըլլալով հանդերձ, խորապէս ազդուած է անոր կարգ մը տեսակէտներէն :

Ուրիշ խօսքով, ինքն ալ կարգ մը նորութիւններ պիտի առաջարկէ, երկրին ելմտական եւ անտեսական կարգուսարքը բարեկարգելու եւ մանաւանդ գործադիր իշխանութիւնը զօրացնելու համար :

Նախարարական տագնապները սովորական երեւոյթներ են այս երկրին մէջ :

Տարիներէ ի վեր դահլիճներ իրարու կը յաջորդեն զղրդոցին անկումներով : Երկու աշխարհամարտներէն ետք առաջ, «Վագրը», Քլեմանսօ, մասնագէտ մը կը համարուէր դահլիճներ տապալելու համար :

Անշուշտ լեռ ու ձոր կայ երէկուան եւ այսօրուան տագնապներուն միջեւ :

Նախապատերազմեան շրջանին, համեմատաբար հաստատուն վիճակ ունէր երկիրը, քաղաքական թէ տնտեսական տեսակէտով :

Կացութիւնը զգալապէս բարւոքած էր նոյնիսկ երկրորդ աշխարհամարտէն առաջ, հակառակ պարբերական խլրտումներու :

Պայմանները հիմնովին փոխուեցան վերջին տարիներու ընթացքին :

Հնդկաչինի պատերազմը կը շարունակուի եօթը տարիէ ի վեր : Խլրտումները վարակիչ հանգամանք ստացած են Հիւս. Աֆրիկէի մէջ :

Արտաքին պատճառներ ալ, պաղ պատերազմը եւ ուրիշ վտանգներ սկսան քայքայել երկրին կենսական երակները :

Վերազինումը անհաւատալի դումարներ եւ զոհողութիւններ կը պարտադրէ, խանգարելով ուրիշ աշխատանքներ եւ մասնաւորապէս վերաշինութեան ծրագիրները :

Բնակարանի տագնապ եւ բանուորական պահանջներ : Ապրուստի սղութիւն եւ տուրքերու ծանրութիւն : Գերարտադրութիւն եւ արտածման նուազում : Ցարա – ճուն բաց՝ մէկ տարիէն միւսը :

Այս բոլորը եւ դեռ ուրիշ ծանրակշիռ հոգեր դարման կը պահանջեն օր առաջ : կը պահանջեն կորովի, տեւական իշխանութիւն մը եւ արմատական միջոցներ :

Արդ, կարելի՞ է գոհացնել այս պահանջները, առանց բարեփոխելու ներկայ Սահմանադրութիւնը :

— Ոչ, կ'ըսեն անոնք որ իշխանութեան ղլուխ անցան վերջին տարիներու ընթացքին :

Եւ արդէն օրակարգի վրայ է Սահմանադրութեան վերաքննութեան օրինագիծը :

Պատահական երեւոյթ չէ որ չատեր կը խուսափին վարչապետութեան պաշտօնէն, սպասելով այդ վերաքննութեան :

Անոնք պայմաններ կը դնեն, լայն իրաւասութիւններ պահանջելով :

Նոր թեկնածուն ալ նոյն տեսակէտն ունի: Զօրացնել կառավարութեան ձեռքը, որպէսզի կարենայ գործել եւ տեւել :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

« ԱԶԳԸ ՎՏԱՆԳԻ ՄԷՋ Է »

•

ՎԱՐՉԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ Պ. ԺՈՌԺ ՊԻՏՕ, ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՆԱՅ ՎԱՂԸ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

Վարչապետութեան նոր թեկնածուն, Պ. Ժոռժ Պիտօ, առանձնեց իրեն առաջարկուած պաշտօնը եւ Ազգ. ժողովին կը ներկայանայ վաղը, չորեքշաբթի :

Շարք մը մասնագիտական խորհրդակցութիւններէ առաջ, Պ. Պիտօ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Կի Մոլէի հետ : Ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը ժխտական դիրք մը բռնած էր, բայց Պ. Պիտօ դեռ կը յուսայ: Իր առաջին գործը պիտի ըլլայ հաստատուն մեծամասնութիւն մը ապահովել ծրագրի մը շուրջ, համախմբելով չափաւոր տարրերը: Տագնապին երկարատեւութիւնը չափազանց վնասակար դանելով, Պ. Պիտօ կ'ուզէ կարելի փորձել, հաստատուն կառավարութիւն մը կազմելու համար: Ինքն ալ կրցածը պիտի փորձէ, որպէսզի նոր դահլիճը գործի ձեռնարկէ նոր իրաւասութիւններով: Եւ պիտի չանայ արժեցնել նախորդ երկու թեկնածուներուն կարգ մը տեսակէտները : Ինքն ալ անհրաժեշտ կը դտնէ խնայողութիւնները եւ ուրիշ արտակարգ տնօրինութիւններ :

Ահաւասիկ իր յայտարարութեանց ամփոփումը .

— « Հնդկաչինի մասին պիտի չընեմ որեւէ բան առանց ընկերակից պետութեանց հաւանութեան: Մենք որոշած ենք դէպի անկախութիւն առաջնորդել այդ երկիրները: Ընկերկումը նոյնքան խորշելի է որքան 1938ին : (Կ'ակնարկէ Միւնիխի համաձայնութեան) : Ազգը վտանգի մէջ է : Տագնապը երկարաձգուելով կը ծանրացնէ կորուստը :Անհրաժեշտ է կառավարութիւն մը ոչ թէ երեւալու, այլ գործելու համար: Ատոր համար ալ հարկ է ապահովել կառավարութեան հեղինակութիւնը եւ տեւողութիւնը : Հարկ է ընդունիլ կարգ մը կանոններ : Մնացեալը ծրագրի, կորովի եւ յարատեւութեան խնդիր է կառավարութեան թէ խորհրդարանին համար: Մեր հիմնական գործը պիտի ըլլայ բարեկարգել ելեմտուքը, ընկերային արդարութիւն հաստատել եւ պահպանել Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան նպատակները: Այս երեք ատիպողական նպատակներուն հաւատարմութեամբ հետեւելու համար անհրաժեշտ է ազգային քաջութիւն, հաւաքական ճիգ եւ մեթոդներու արմատական փոփոխութիւն : Ահա թէ ինչ պիտի առաջարկեմ Ազգ. Ժողովին»:

Արտաքին քաղաքականութեան մասին ալ խօսելով, Պ. Պիտօ բացատրեց թէ Ֆրանսա չուզեր ստորադաս դերով մը ներկայանալ Պերմուտեան կղզիներու ժողովին մէջ: «Մ. Նահանգներուն, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները այն տեղ պիտի հաւաքուին իրարեւ բարեկամներ, կարելի եղածին չափ համաձայնելու համար հաւաքական քաղաքականութեան դլխաւոր դիծերուն վրայ. որպէսզի ողբալի հակասութիւններ իրարմէ չբաժնեն երեք դաշնակիցները, երբ յառաջիկային բանակցին Մ. Միութեան հետ» :

Ինք համաձայն է Մոսկուայի հետ խօսելու, եթէ արեւմտեան դաշնակիցները վստահ ըլլան թէ կարգ մը երաշխիքներ պիտի ստանան: «Տարտամ վիճաբանութիւնները կրնան ամուլ խօսակցութեանց առաջնորդել արեւմտեան բանագնացները, ինչպէս եղաւ քանիցս, պատերազմէն վերջ:

× Զօր. տը Կոլ յայտարարեց թէ որեւէ մասնակցութիւն չէ ունեցած նոր դահլիճին կազմութեան առթիւ կատարուած խորհրդակցութեանց մէջ :

ՋԻՆԱԴԱԴԱՐԸ ՄՕՏԱԼՈՒՏ

•

ՀԱՐԱՒ. ՔՈՐԷԱՅԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ..

Վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ մօտալուտ է զինադադարի կնքումը Քորէայի մէջ: Երկու կողմերուն բանագնացները նոր ժողով մը պիտի դումարէին երէկ, երկուշաբթի, քննելու համար կարգ մը վիճելի խնդիրներ:

Այս բարենշան լուրին հետ, հեռագիրները կը հաստատեն թէ Հարաւ. Քորէայի կառավարութիւնը ժխտական դիրք մը բռնած է զինադադարին դէմ: Այդ հանրապետութեան նախագահը, Սինկման Ռի պաշարման վիճակ յայտարարեց երկրին մէջ, զօրակոչի ենթարկելով պատերը եւ զինուորները: Անթելի բոլոր կայանները հաղորդեցին կառավարութեան մէկ ղեկոյցը, որ կը ջնջէ բոլոր արձակուրդները եւ ետ կը կանչէ Հարաւ. Քորէայի սպառազէնը որ Մ. Նահանգները կը դտնուի այժմ: Այս առթիւ կը ջնջուի այն պայմանագիրը որով 15 զօրավարներ Մ. Նահանգները պիտի երթային , իրենց զինուորական ուսումը կատարելագործելու համար: Արտասահման դացած միւս բոլոր պաններն ալ ետ պիտի կանչուին :

Սինկման Ռի միեւնոյն առեն ազդարարութիւն մը ուղղեց Ազգաժողովին, հետեւեալ բովանդակութեամբ .

— « Եթէ չընդունիք նախագահ Այզընհաուըրի հաղորդած հակառաջարկները , վճռած ենք Քորէայի խնդիրը կարդադրել այսպէս կամ այնպէս, առանձին քայլերով դէպի հիւսիս» :

Նախագահը այս «վերջնագիրը» հրապարակեց նախարարական ժողովէ մը վերջ, որ տեւած էր չորս ժամ: Այս առթիւ արտաքին նախարարն ալ յայտարարեց :— «Ինչեցինք անհրաժեշտ միջոցները ,պատը պատրաստելու համար ծայր աստիճան ծանր կացութեան մը »:

Միւս կողմէ Հարաւ. Քորէայի ազգ. ժողովին դեր – նախագահը յայտարարեց թէ Գ. կամ Դ. օր բանաձեւ մը պիտի յանձնեն, հետեւեալ բովանդակութեամբ.

1.— Պատերազմ յայտարարել Հնդկաստանի դէմ. (Հարաւ. Քորէայի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ միշտ համայնավարներուն բարեկամ կը նկատեն Հնդկաստանը) :

2.— Անմիջապէս արձակել Հիւս. Քորէայի այն դերիները որոնք կը մերժեն իրենց հայրենիքը վերադառնալ :

3.— Նախագահ Սինկման Ռին Ուժ – չինկթըն ղրկել, իրենց տեսակէտները ներկայացնելու համար Այզընհաուըրի եւ խորհրդարանին :

4.— Հրահանգներ տալ Լոնտոնի դես – պանին՝ տեսակցելու համար Զըրչիլի հետ :

Աւելորդ է ըսել թէ Հարաւ. Քորէայի վարիչներուն այս դիրքը ծանր տպաւորութիւն դործեց մասնաւորապէս Մ. Նահանգներուն մէջ: Նախագահ Այզընհաուըր, կառավարութիւնը եւ սպայակոյտը իրար անցած են եւ կը չանան ելք մը դտնել :Այզընհաուըր պահանջեց նախարարներէն միշտ հեռաձայնին գլուխը դտնուիլ, մանաւանդ որ զինադադարին կնքումը օրերու խնդիր կը համարուի: Կ'ըսուի թէ Այզընհաուըր նոր դիր մը ուղղած է Հարաւ. Քորէայի նախագահին, որպէսզի անել մը չսեղծէ : Ուշինկթընի մէջ կը հաւաստեն թէ զինադադարի կնքումը կապ չունի քաղաքական կարգադրութեանց հետ, որոնք պիտի քննուին առանձին : Հարաւ. Քորէա կարգ մը պայմաններ դրած է, զինադադարը ընդունելու համար: Կը պահանջէ որ օտար զինուորները քաշուին երկրէն 90 օրուան մէջ, եւ որ Չան Քայ Շէք ազատ արձակուի :

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՓԱՌԱՒՈՐԱՊԷՍ ՏՕՆՈՒԵՑԱՒ ՄԱՐՄԱՆՑԻԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՄԱՆՑԻԼ (հեռաձայնով).— Հակառակ տեղատարափ անձրեւին եւ հակառակ կոդդներու խուրթեանց եւ սպառնալիքներուն, շաբաթ գիշեր Մայիս 28ի հանդէսը անցաւ անվախընթաց յաջողութեամբ : Երեք հազարէ աւելի բազմութիւն մը խռնուած էր սրահին մէջ եւ խանդավառութիւնը տեւեց մինչեւ առտուան ժամը 5 :

Մարսէյլի ընկերվարական խաղաքաղաքապետը, Պ. կասթոն Տէֆէռ ներկայ էր իր օգնականներով եւ գեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ, ընկեր Հ. Սամուէլի հետ :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

★

Շնորհակալութեամբ ստացանք.—

Պ. Գրիգոր Պօյաճեանէ (Փարիզ) 1000 ֆրանք :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՓՐԿԻՉԸ ՏԵՂ ՉՄՆԱ՞Յ

Պոլսոյ մէջ «Նոր Լուր» անուն թերթ մը կը հրատարակուի, շաբաթը երկու անգամ :

Կատարեալ ազրանոց :

Չեմ առէք որ եւ է թիւ, եւ պիտի գանիք բովանդակութենէն, յօդուած ըլլայ թէ լեզու կամ շարադրութիւն :

Խուժադաւարութիւն եւ գարշահոտութիւն՝ մէկ էջէն միւսը :

Խորագիրներ՝ տպարանին ամէնէն խոշոր տառերով : Բառեր եւ խօսքեր որոնք սահմանուած են միայն ամբոխին կերճարելու :

Լրագրութիւն մը որ կրնայ շուրի մէջ ձգել երբեմնի Թասվիրն ու Ազդամը :

Կատարեալ ճիհատ՝ օրուան պատրիարքին դէմ, ամէնէն գարշելի վերագրումներով :

Եւ այս ամէնը՝ յանուն ազգ. սահմանադրութեան ...

Աշխատակիցներէն մէկը, որն Տոքթ. Էմէրսի — հանգուցեալ Հմայեակ Ա. Բահանայի որդին — բնական չհամարելով հայատառ լուտանիներն ու հայհոյանքները, թուրքերէն բացատրութիւններ ալ կը խառնէ, տող ընդ մէջ :

Պատահաբար կ'արտագրեմ բանի մը նմոյշներ.

— « Սըրչա քէօչքահ օթուրան պաչքասընա թաչ աթմադ» . (Խորագիր ,19 Մայիս) :

— « Մըսըր Զարչըսըն քափըսընատա գէնճիր եօգ տուր :

— « Պալտըրը չըպլաքներ» (Կ'ակնարկէ Գէորգ արք. Ասլանեանի հակառակորդներուն, քանիցս կրկնելով) :

— « Լսեցէք, միլլէթ, լսեցէք : Տավուլուն սկսի ուղքատան հօչ կէլիր» : (23 Մայիս) :

— Գարեգին արք. որ առաջին կարգի տիրլոմաթ է եւ քաթըրտըին բապուճ քաթըրմադ... (2 Մայիս) :

— « Տալավերայով, հօքքապաղու – թեամբ գործ յաջողցնելու վրայ էին ...

— Գարեգին պատրիարք մուամիլէճի՞ է, քոմիսիոնճի՞ է ,թէ պատրիարք է : (3 Մարտ) :

Դեռ ո՛րքան գռեհիկ, աղտոտ, անբարոյական բառեր եւ խօսքեր, սկիզբէն մինչեւ վերջը :

Պակասը կը լրացնէ թերթին տէր եւ տնօրէնը, Վահան Թօշիկեան, օրն ի բուն զառանցելով :

Հրաչեայ, ա՞յս է ձգած ժառանգութիւնդ :

Չե՞ս կրնար բարեխօսել որ Ս. Փրկիչ, Ազգ. հիւանդանոցի մասնաւոր յարկարաժինը փոխադրեն այս զառամեալ չարագործները :

ՎԱՀԷ

ԲԺ. Յ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

(Մահուան քառասունքին առթիւ որ լրացաւ վերջերս)

●

1903ի Փետրուարին հեռացայ Ամերիկայէն եւ ատեն մը Փարիզ եւ Ժընեւ մնալէ վերջ, երբ խարխուլ թոքերս բաւական մը ժրեցան, Կովկասի վրայով անցայ Պարսկաստան: Մօտ վեց ամիս, Ուրմիայի մէջ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը եղայ եւ այդ հանգամանքով, որպէս ամերիկացի բժիշկ դոքտ. Ճանսըն, ճամբորդեցի դէպի Նէհրի, չէյխ Մէհմէտ Սադղի հետ բանակցելու, որոշ համաձայնութեան գետին մը գտնելու համար: Շէյխ Մէհմէտ Սադղը մեծազօր աւատապետ մըն էր, հսկայ հարստութեան տէր, անուանապէս միայն ենթակայ սուլթանին: Իր մարտական ուժը տասնէն մինչեւ տասնըհինգ հազար կը հաշուէր, հետեւակ ու ձիաւորներէ բաղկացած: Շէյխը երկրորդ զաւակն էր այնքան անուանի չէյխ Իպատուլլահի, որուն նախածանօթ է հայ ընթերցողը, Բաֆֆիի Ջալալէտտինը կարդալով, որու գլխաւոր դերակատարներէն մէկը եղած է:

Այդ հանդիպումէս վերադարձին, երբ թուրք – պարսկական սահմանի վրայ կը գտնուէի, «Հայաստան երկիր դրախտավայր»ը այնպիսի սարսափելիձիւնամրրիկի մը բռնեց զիս (քթէս – բերնէս բերելով չէյխի իշխանական հիւրասիրութիւնը), որ հետեւորդներս մեծ դժուարութեամբ զիս շալկելով՝ հասցուցին քրտական գիւղ մը եւ առօք փառօք նետեցին զիս ախոռի մը աղբակոյտին վրայ, փրկելով կեանքս: Ասով մէկտեղ ձեռքերս ու ոտքերս ծածկուեցան վէրքերով ...

Այդ վիճակով ալ հասայ Թաւրիզ եւ ինչ խօսք, որ իջայ Դաշնակցութեան Պապոնց տունը: Այս Պապոնց տուն ըսուածը, թէեւ քարաշէն, երեք – չորս սենեակներէ բաղկացած, ըստ երեւոյթին հայկական օջախ մը, բայց ըստ էութեան, բոլորովին տարբեր հիմք ունէր: Հոն կնիկ չկար, միտքս ծուռ մի հասկնաք, ըսել կ'ուզեմ՝ տանտիկին չկար: Քանի մը հայդուկներ, Դաշնակցութեան զինագործարանի, արհեստաւորները, եւ Թաւրիզ գտնուող գործիչները միասնաբար հոն կապրէին, իրենք կ'եփէին, կը լուային, կը մաքրէին: Աւելորդ է ըսել թէ՝ ոչ կերակուրները համ ու հոտ ունէին, ոչ կարգ ու սարք կար տան մէջ եւ ոչ ալ տեղաշորերը մաքրութեամբ կը փայլէին:

Երկրորդ օրը, երեկոյեան Կեդր. կոմիտէի անդամներն ու յայտնի կուսակցականները եկան այցելութեան: Թէեւ սարսափելի չափով համեստութեան դէմ է ինքնագովութիւնս, բայց թէ հարկադրաբար պիտի ըսեմ, որ քիչէն շատէն ակամայ հերոսացած էի, ինչպէս այն օրերուն երկրէն եկողները կը լինէին, մանաւանդ որ իմ ոտքերուս եւ ձեռքերուս բազմաթիւ վէրքերը, կմախացած մարմինս, հին օրերու քրիստոնեայ նահատակներու կերպարանք տուած էին ինձ:

Մեր աննման Բալաջանը սաստիկ յուզուած զիս գրկեց. — Վախ, Մալխաս ջան, էս ինչ օրի ես հասել: Իսկ միւս ընկերները անկողնուս շուրջը շարուեցան, որպէս թէ՝ ես «երթալոց» մը լինէի:

Արդեօք երա՞զ կը տեսնեմ, թէ ցնորքի ազդեցութեան տակ կը գտնուիմ, իմ հին ընկեր Յարութիւն Ստեփանեանն ալ եկողներուն հետ կողքիս նստած է ու անծանօթի նման կարեկցութեամբ զիս կը դիտէ: «Էս ո՞նց եղաւ, դեռ տարի մը առաջ Նիւ Եորք միասին էինք, եւ ոչ մի խօսք Պարսկաստան երթալու մասին»:

— Էհ, Յարութիւն — կ'ըսեմ ծիծաղելով — Քուպա երթալը չեղաւ, եկար Հայաստանի կիւրուլթիի՞ն երթալու համար:

Մեր Յարութիւնը յանկարծակիի կուգայ, հայեացքը լարած, ուշադրութեամբ ինձ կը նայի, բայց չի ճանչնար, այնքան որ այլափոխուած էի ...

— Այո — կ'ըսեմ — Ֆիլատելֆիայի, Նիւ Եորքի Արտաշէսն եմ, չճացչնա՞ր ...

Որպէս թէ ճանչցուելիք երեւոյթ մը ունենայի, չէկի տուող մազերս մինչեւ ուսերս կ'իջնէին, եպիսկոպոսական պատկառելի մօռուքս փռուած էր կուրծքիս, այդ մազ ու մօրուք շրջանակի մէջէն դուրս ցցուած էր կմախացած դէմքս, որուն վրայ կրամ մը միս չկար ...

Ատկէ վերջ, գրեթէ ամէն օր կը տեսնէի Յարութիւնը: Ան արդէն Թաւրիզի հայկական շրջանի մէջ կարեւոր դիրք մը գրաւած էր, հանրային գործերու կը խառնուէր, իսկ կուսակցական գործերուն իր ամբողջ կարողութեամբ կը սատարէր, մանաւանդ երբ թագաժառանգի եւ անոր կանանոցին ատամնաբոյժ նշանակուեցաւ: Արտաքինով տպաւորիչ, կենցաղագէտ, մտաւորական, բայց ամէնէն աւելի «տակտ»ով մէկը, կարճ ժամանակի մը մէջ մտերմացաւ թագաժառանգին հետ, որ շատ անգամ պալատական կառքը կ'ուղարկէր Յարութիւնի ետեւէն, պարզապէս քանի մը ձեռք նարդի խաղալու համար:

1904ի վերջերը Սամսոնն ու ես գնացինք Թաւրիզ, մասնակցելու Ատրպատականի Շրջ. Ժողովին: Կեդր. Կոմիտէի հետ նախ առանձին ժողով մը ունեցանք, Կ. Կ.ի հաւանական թեկնածուներու շուրջ: Սամսոնն ու ես, որպէս Սալմաստի եւ Խոյի ներկայացուցիչներ կը մասնակցէինք Կ. Կ.ի ժողովներուն հաւասարձայնի իրաւունքով: Այս անգիր օրէնքը դեռ 1891ի օրերէն գոյութիւն ունէր, երբ Նիկոլի, Վարդանի, Իշխանի նման կուսակցական մեծ դէմքեր զանազան առիթներով Թաւրիզ կը հանդիպէին: Այդ խորհրդակցութեանց ընթացքին Յարութիւնի հարցը մէջտեղ եկաւ: Բոլորն ալ համաձայն գտնուեցան որ Յարութիւնը Կեդր. Կոմիտէի անդամ ըլլայ:

Այդպէս ուրեմն, այդ Շրջ. Ժողովին մէջ, Յարութիւնը ընտրուեցաւ: Բալաջանը եւ Յարութիւնը դարձան հաստատուն հիմը կուսակցութեան, իրար հակակշռելով: Որքան Բալաջանը ոգեւորուող, յափշտակուող բնաւորութեան տէր՝ նոյնքան ալ Յարութիւնը աւելի ծանրախոհ, հաւասարակշռուած բնաւորութեան տէր էր: Որքան կը յիշեմ, այդ ժողովին մէջ ընտրուեցան թաւրիզեցի երկու թարմ ուժեր, որոնք շատ աշխոյժ եւ պատրաստուած նորահաս երիտասարդներ էին:

Ժամանակ մը վերջ, հիւանդութեան պատճառով ես հեռացայ Պարսկաստանէն:

Երկարատեւ բացակայութենէ մը վերջ, 1906ի Մայիսի սկիզբներուն, սքանչելի Սարգսի հետ, նորէն անցայ Պարսկաստան:

ՄԱԼԽԱՍ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՐԺԱՆԹԻՆԷՆ

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ ՄԷՋ

●

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ, 4 Յունիս. — Մեր մարզադաշտը գաղութիս փոքրիկ Հայաստանն է:

Ամէն կիրակի զանազան շրջաններէն եւ հեռաւոր թաղերէն երկու սեռէ երիտասարդներ, ծերունիներ այր եւ կին՝ իրենց թոռնիկներով հոն կը թափին: Տարիքի, դասակարգի, զուարճութեան, խաղերու, զբաղումներու, կեր ու խումի այս այլազանութիւնները հայրենիքի ուխտագնացութեան տեսարաններ կը յիշեցնեն ...:

Ընդարձակ մարզադաշտը նեղ պիտի գայ հետզհետէ իր շուրջը հաւաքուած երիտասարդութեան եւ համակիր բազմութեան:

Նաւասարդի աւանդական՝ երկօրեայ տոհմիկ հանդիսութիւններ, Բարեկենդանի բացօթեայ պարահանդէսներ եւ զուարճութիւններ, մարզադաշտի արդիական բոլոր յարմարութիւնը, կիսաւարտ, մեծ շէնքին կից, նոր հիմնարկութեան հանդիսութիւններ, հիմնարկէք, կաթող. պատուիրակին նախագահութեամբ. — այս բոլորը եղանակի բացման հետ մեծ ոգեւորութիւն ստեղծած են մարզադաշտի շրջապատի եւ շրջափակի մէջ:

Նորընտիր վարչութիւնը մեծ ճիգեր կը թափէ նախորդէն փոխանցուած կիսաւարտ շէնքերը լրացնելու եւ օր առաջ երիտասարդութեան եւ ժողովուրդի տրամադրելու համար:

Յիսուննոց «Բարձրացիր բարձրացուր» հայ մարմնամարզիկներու նշանախօսքը Սկիւտարի բարձունքներէն մինչեւ հոս բերող երիտասարդութիւնը իր յաջորդին փոխանցեց որ, վստահ ենք թէ իր կարգին պիտի զարգացնէ զայն: Այս յոյսը կըներշընչէ մեզ Հ. Մ. Ը. Մ. նոր սերունդը:

× Ինչպէս ամէն տեղ՝ հայ գաղութներու մէջ, ուր կայ կազմակերպութիւն Հ.Օ.Մ.ի արթուն եւ պատրաստակամ կը հսկէ հասնելու բոլոր կարիքներուն:

Հ. Օ. Միութիւնը Երուսաղէմի նուիրակ Սերովբէ Ծ. Վարդ. Մանուկեանէ իմանալով, որ վանքին շուրջ ապաստանած գաղթականները կը կարօտին զգեստեղէնի, դիմեց գաղութին եւ մեծ քանակութեամբ հագուստ հաւաքեց: Բոլորն ալ Երուսաղէմ զրկուեցան, հակառակ փոխադրութեան դժուարութեանց:

Հ. Օ. Մ.ը անհրաժեշտ աջակցութիւնը կ'ընծայէ նաեւ Պէյրութի Ն. Փալանճեան Ճեմարանին, այն վստահութեամբ թէ ճեմարանէն շրջանաւարտները պիտի կրնան մղում տալ հայկ. մշակոյթին: Միութիւնը տարիներէ ի վեր Ճեմարանի մէջ կը պահէ տասը սաներ:

× Երկու տարի առաջ, գաղութի վարչութեան կողքին կազմուեցաւ «Մշակութային Մարմին մը»: Այս տարի որեւէ շօշափելի գործ չտեսանք, դժբախտաբար:

× Հայ Համալսարանական Միութիւնը երբեմն շահեկան դասախօսութիւններ կը սարքէ, վերջերս երկար ընդմիջումներով:

Արմենիա Երիտ. Միութիւնը վերսկսած է իր դասախօսութիւններու շարքը:

Վերջերս Պ. Վարդան Գէորգեան, խօսեցաւ մեր դպրոցներու եւ դաստիարակութեան մասին, որ մեր գաղութի ամէնէն ցաւոտ հարցն է: Հմուտ դասախօսը մանրամասնօրէն պատկերացուց դպրոցներու դասարաններու ողորմելի վիճակը, շեշտելով եւ մատնանշելով դարմանը, որ այնքան ալ դժուար չէ: Բայց..

Երեսուն հազարնոց գաղութի մը ծնողներէնհազիւ հինգ հարիւրը իրենց զաւակներէն հայկ. դպրոց կը զրկեն: Տարեկան պիւտճէն է 140 հազար փեսօ:

Տարիներ առաջ, Վանի քսան հազարնոց հայութիւնը շատ աւելի մեծ հասկացողութիւն ունէր ուսման մասին եւ կը ստանձնէին նիւթական մեծ զոհողութիւններ: Ահա թէ ինչպէս կը վկայէ ռուս յայտնի բանասէր Ա. Օլկինին՝ իր մէկ ուսումնասիրութեան մէջ գրած՝ 1910ին:

— «Վանի հայութիւնը իր միջոցներով կը պահէ երեսուն դպրոց 5104 աշակերտներով: «(3200 տղայ եւ 1904 աղջիկ) տարեկան 5345 օսմ. ոսկի պիւտճէով»: (Մօտաւորապէս մէկուկէս միլիոն փեսօ):

Կայ նաեւ մանրամասն պատկերը նահանգի 136 դպրոցներուն մասին: Ասոնցմէ զատ աղքատ գիւղացիներ, շատ անգամ երկու դրացի գիւղեր միանալով Ա. Բ. Գ. գիտցող վարժապետ մը կը վարձէին ձմրան եղանակին համար միայն, եւ ցորեն, գարի, իւղ, բուրդ կուտային վարժապետին, որպէսզի իրենց հովիւ, հօտաղ տըղոց, Ա. Բ. Գ. սորվեցնէր: Ո՞ւր էինք, ուր հասանք ...:

× Մեր յայտնի թատերագիր Գ. Սունտուկեանի մահուան 41րդ տարեդարձը տօնուեցաւ «Արմենիա» սրահին մէջ: Պ. Դ. Դաւիթխանեան մանրամասնօրէն պատկերացուց Սունդուկեանի աշխատանքը: Իբրեւ գեղարուեստական բաժին՝ ներկայացուցին «Պէպօ»էն հատուած մը, Պէպօն եւ Զիմզիմով դէմ դիմաց»: Պէպոյի դերը կը ներկայացնէր Պ. Դաւիթխանեան, իսկ Զիմզիմովինը՝ դերասան Մ. Մարութեան:

Դաւիթխանեան երիտասարդական կորովով շատ անգամներ ցորեկը գիշերին խառնած քաղաքէն հեռու հայաշատ թաղեր կ'երթայ դասախօսութեանց, ժողովներու եւ հանդէսներու կը մասնակցի եւ մղում կուտայ: Դէպի ուծացումը սուրացող սերունդը շատ շատ պէտք ունի այդպիսիներու ....:

× Կաթող. պատուիրակ Ս. եպսիկ. Մանուկեան իր դիւանը կազմեց փոխանորդ նշանակելով իր նախկին աշակերտներէն Յարութիւն վարդապետ Մուշեանը, իսկ քարտուղար Շաւարշ քհնյ. Մէհրապեանը: Պատուիրակը իր առաջին հովուական այցելութեան ելած է դէպի Մօնթէ-վիտէօ (Ուրուկուէյ) եւ Սան Փաւլօ (Պրազելիա): Կաթող. պատուիրակին եւ իր փոխանորդին աշխատանքը առ այժմ կեդրոնացած է եկեղեցւոյ պայծառութեան եւ բարեզարդութեան աշխատանքներու մէջ: Տօնական օրերուն կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագներ, խուռներամ բազմութեամբ: Նախկին Կոմիտաս երգչախումբին իբրեւ օգնական կազմուած է աղջկանց դպրաց դաս, «Դոդերք Վարդանայ» անունով: Գաղութը կը սպասէ ուրիշ աւելի կարեւոր արդիւնքներու:

× Կը հաւաստեն թէ Մայր եկեղեցւոյ կից առաջնորդարանի մը շինութեան ծրագիրը այս տարի խօսքէն գործի պիտի անցնի: Շինութեան պատկերը լոյս տեսաւ «Հայ Կեդրոն» ամսաթերթին մէջ:

× Կը յուսայինք թէ Ապրիլեան սգատօնը այս տարի պիտի կազմակերպուի համազգային շուքով: Ընդհակառակն, Ապրիլ 26ին եկեղեցւոյ արարողութենէն վերջ կամ իբրեւ շարունակութիւն, սեղմ յայտագրով մը եղան քանի մը արտասանութիւններ, երգեր եւ պատարագիչ փոխանորդ հօր քարոզով վերջացաւ աւելի քան մէկ միլիոն նահատակներու յիշատակին նուիրուած սգահանդէսը:

Մեր բոլոր Միութիւնները չունեցան այն կորովը եւ ձեռներէցութիւնը որ առանձին կազմէին մեծ սգահանդէս մը ինչպէս եղաւ Փարիզի մէջ, որպէսզի մենք ալ Վահէի պէս ըսէինք. — «Այսպէս կը տօնեն եւ ոչ թէ այդպէս»:

× Վասպուրականցիներ, ամէն տեղ ուր որ կան, ոմանք եռանդուն, ոմանք՝ թմրած՝ կը կատարեն Ապրիլեան հերոսամարտի տարեդարձը:

Պուէնոս Այրէսի Վանեցիներն ալ, որ որակով եւ քանակով կարեւոր թիւ մը կը կազմեն, տարիներէ ի վեր մոռացութեան տուած էին իրենց փառայեղ յաղթանակի տարեդարձը:

Այս երկրորդ տարին է որ նորեկ հայրենակցի մը նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան հերոսամարտի նահատակներու յիշատակին հոգեհանդիստ կը կատարուի, ճիշդ Վանի ազատագրման օրը: Քաղաքիս Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ պատարագ եւ հոգեհանդիստ: Եկեղեցւոյ մէջտեղ դրուած Մա. հաբեմը ծածկուած էր ծաղիկներով, պլպլացող մոմերով: Կարմիր սնդուսի վրայ բանուած էր 1915 թուականը, շրջապատուած Վասպուրականցիներով եւ ուխտաւոր հոծ բազմութեամբ: Ծերունազարդ Գուրգէն վարդապետ Թաշճեան՝ ծանօթ Վասպուրականի հին եւ նոր ժամանակակից պատմութեան՝ պանծացուց փառաւոր անցեալը եւ ողբաց ներկայ տխուր վիճակը ...:

Վասպուրականցիներ երբեմն ունեցած են Հայր. Միութիւն, նոյն իսկ Գրադարան մը բաւական գիրքերով: Շատոնց կազմալուծուած է:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԵՄԸ

●

Չորեքշաբթի ցերեկ օտար Մամուլի Ընկերակցութիւնը ճաշ մը սարքած էր ի պատիւ Ֆրանսական բեմի լաւագոյն ներկայացուցիչներուն, — Մատլէն Ռընոյի եւ Ժան-Լուի Պառոյի: Այս երկու արուեստագէտները ձմեռը կազմակերպած էին շրջուն թատերաշարք մը տարածելու համար միջազգային թատրոնը, Ֆրանսական դասականներէն մինչեւ Քաֆկա կամ Քամիւ:

Ընկերակցութեան զուիցերիացի նախագահը շնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ օրուան հիւրերուն խօսք տուաւ Ժ. Լ. Պառոյի: Տիւլէնի եւ Քոփոյի շարքին պատկանող այս նոր վարպետը խանդավառ խօսքերով իր ուրախութիւնը յայտնեց օտար լրագրողներու շրջանակի մէջ գտնուելուն համար: Պատմեց թէ իրեն եւ կնոջը համար որքան կազդուրիչ պտոյտներ եղան Հարաւ. Ամերիկայէն մինչեւ Նիւ Եորք, յետոյ Եւրոպայի երկիրները — Պելժիա, Զուիցերիա, Իտալիա, Անգլիա եւ այլուր:

Յուզումով յիշեց թէ երբ Ժընեւ կը գտնուէր միտքն ինկաւ իր առաջին այցելութիւնը տարիներ առաջ երբ խանդավառութեան խառնուած էր մեծ վիշտ մը, — Ռամիւզի մահը:

Պատասխանելով թղթակիցի մը Պ. Պառօ բացատրեց թէ հոկտեմբերի համար սովորական ներկայացումներուն հետ կը խորհի կազմակերպել Մառինյի թատրոնին մէկ ուրիշ մասին մէջ տեսակ մը «փորձի թատրոն», ուր հանդիսականները եւ թատրոնի աշխատաւորները միասին գործելով պիտի ներկայացնեն մասնաւորաբար երիտասարդ գրողներու արտադրութիւնները:

Տիկին Մ. Ռընօ սովորութիւն չունենալով, չուզեց խօսիլ բայց հարց տուաւ սովետական մամուլի ներկայացուցիչին թէ օր մը պիտի պատահի՞ որ Փարիզի մէջ տեսնենք ռուսական թատերախումբ մը կամ, ինչպէս ջերմօրէն կը բաղձայ Պառօ, պիտի կրնա՞ն Մոսկուայի մէջ ալ ներկայացումներ տալ: Պառօ բացատրեց թէ իր իտէալին այն ատեն միայն հասած կ'ըլլայ, երբ «Երկաթեայ վարագոյր»էն անդին ալ երթայ, «որովհետեւ ճամբորդութեանս ընթացքին նկատեցի որ թատրոնի համար ազդութիւն չկայ, ուր ալ երթամ, ինչպէս Փարիզ, կը հանդիպիմ նոյն զգայնութիւններուն կամ նոյն չհաս-

ՄԿՐՏՈՒՄ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՔԱՀ

▪

ՅԱՅՏ ԴԱՒԹՅՈՒՆ

Մկրտութեան արարողութիւնը սկսաւ ժամը 10-ին առաւօտուն։ Ներկայ էին Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու տարածքին գտնուող հայ եկեղեցականներ, ինչպէս նաեւ հոգեւորականներ Եգիպտոսէն, Սուրիայէն, Լիբանանէն, Պարսկաստանէն, Հնդկաստանէն, Ռումանիայէն, Պուլկարիայէն, Յունաստանէն, Եթովպիայէն, Ռուսիայէն, Ֆրանսայէն, Անգլիայէն, Իտալիայէն, Գերմանիայէն, Աւստրիայէն, Հունգարիայէն, Չեխոսլովաքիայէն, Լեհաստանէն, Ֆինլանտայէն, Շուէտէն, Նորվեգիայէն, Դանիմարքայէն, Հոլանտայէն, Պելճիքայէն, Շուիցերիայէն, Սպանիայէն, Պորտուգալիայէն, Մեքսիքոյէն, Արգենտինէն, Պրազիլիայէն, Չիլիէն, Պերուէն, Պոլիվիայէն, Ուրուկուայէն, Գուատեմալայէն, Գոստա Ռիքայէն, Հոնտուրասէն, Նիկարագուայէն, Սալվատորէն, Գուբայէն, Հայիթիէն, Ճամայքայէն, Պորտո Ռիքոյէն, Վենեսուելայէն, Գոլոմբիայէն, Էքուատորէն, Ճափոնէն, Չինաստանէն, Ֆիլիպինեանէն, Ճաւա կղզիէն, Աւստրալիայէն, Նոր Զելանտայէն, Հարաւային Աֆրիկայէն, Գանատայէն, Գուբայէն, Ալասգայէն, Հաուայիէն, Ֆիճիէն, Սամոայէն, Թոնգայէն, Նոր Գալետոնիայէն, Նոր Հեբրիտներէն, Սողոմոնեան կղզիներէն, Նոր Գինէայէն, Պիսմարքեան կղզիներէն, Մարշալեան կղզիներէն, Գարոլինեան կղզիներէն, Մարիանեան կղզիներ

ուին, Մ. Նահանգները գրաւոր երաշխիքներ տան եւն.:

× Վերջին պահուն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ գերիներու փոխանակութեան վերաբերեալ պայմանագիրը ստորագրուած է եւ կը մնան միայն քանի մը վարչական մանրամասնութիւններ, զինադադարը կնքելու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՅ երեսփ. ընտրութիւնները վերջացան երէկ: Առաջին լուրերու համաձայն, մասնակցած են երեսուն միլիոն ընտրողներու 70 առ հարիւրը: Արդիւնքը պիտի հաղորդուի այսօր, երեքշաբթի:

ԱԻՍՏՐԻՈՅ համար ալ մարզական մը նշանակուեցաւ Խ. Միութեան կողմէ: Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ խորհրդային բանակին հրամանատարը, զօր. Սվերիտով, պաշտօնէ արձակուած է եւ իրեն յաջորդած է Պ. Իլիչեւ, արեւելեան Պերլինի խորհրդային դեսպանը: Կը կարծուի թէ Մոսկուա կ'ուզէ բարւոքել իր յարաբերութիւնները Աւստրիոյ հետ:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱՅԷՆ հասած տեղեկութեանց համաձայն, ծանր անկարգութիւններ պատահած են, իբրեւ հետեւանք դրամի արժեզրկման: Փիլզէնի մէջ բանուորները մերժած են աշխատանքի երթալ եւ ոստիկանութիւնը հարկադրուեր է կրակ բանալ բանթողներու վրայ: Առաջին անգամ ըլլալով կառավարութեան մէկ անդամը կը խոստովանի թէ դրամական բարենորոգումը դժգոհութիւն պատճառած է: «Առաջին օրերէն իսկ բաց դիմադրութիւն մը յայտնուեցաւ բանուոր դասակարգի շարքերուն մէջ»:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 29րդ համագումարը բացուեցաւ առջի օր, մասնակցութեամբ երկու հազար պատգամաւորներու: Ընդհ. քարտուղարը, Պընուա Ֆրաշոն փախստական ըլլալով, իր ճառը զրկած էր պնակիտի վրայ (տիսք): Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ 600·000 լման եւ 2·500·000 մասնակի գործազուրկներ կը գտնուին երկրին մէջ:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ գիշեր, ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ: Դասախօս՝ Պ. ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Նիւթը՝ «Անհատին դերը պատմութեան մէջ: Մուտքը ազատ է:

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար:

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար Ֆր. թղթատարի ծախքով:

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
56,Rue Frédéric Clément,Garches (SetO)
FRANCE

Բոլոր առաքումները

Contre remboursement

Կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչութեան:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Լիոնի Կապ. Խաչը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Այրի Տիկին Սաղաթէլեանի, Օր. Սաղաթէլեանի եւ պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Կարպիս Սաղաթէլեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

Նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտնէ Այրի Տիկին Վարդանեանի, Վարդանեան եղբայրներու, քոյրերուն (Լիոն եւ Հալէպ) եւ Այրի Տիկին Քէնտիրեանին եւ պարագաներուն, իրենց հօր՝ Կարապետ Վարդանեանի յանկարծական մահուան առթիւ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Իսի լէ Մուլինոյի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Սերոբեան ընտանիքին եւ իրենց պարագաներուն իրենց սիրելի զաւկին մահուան առթիւ:

× Այս տխուր առթիւ, ողբացեալին հօրեղբայրը Ֆութպոլի գնդակ մը նուիրած է Հ. Մ. Մ.ի խումբին:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ
35ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին: Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունիս 21, ժամը 19ին, Ռիւ Ժէ սրահին մէջ:
Կը խօսի Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԱՐԻՆՈՅՇՆԵՐՈՒ
ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Կը տօնուի Յունիս 13ին, Շաբաթ օր, ժամը 21ին: Գազա թ'Իթալիի ընդարձակ սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Մարսէյլի եւ շրջանի բոլոր Արիներու, գայլիկներու եւ թեւիկներու:

Բանախօս՝ ՏՕՔԹ. Գ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ (Արիներու պետը): Պիտի ներկայացուի Յովհ. Թումանեանի Սասունցի Դաւիթը:

Գեղարուեստական եւ սկաուտական խնամեալ բաժին՝ խմբերգ, նուագ, զանազան մարզանքներ, բուրգերու կազմութիւն, հայկական պարեր (Արենոյշներու եւ Արիներու կողմէ, արտասանութիւններ Յ. Թումանեանի բանաստեղծութիւններէն, իր մահուան երեսնամեակի առթիւ):

Մուտքը հրաւիրատոմսերով:

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ս. Մուրատեան վարժարանի Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի առաջին հանդէսը Յունիս 14ի կիրակին:

Գեղարուեստական բաժին: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԺԱՆԻՆ ՄԷՅ (Տիկին Յ. Անտոնեան), որ հիւրաբար Փարիզ կը գտնուի, Ֆրանսերէն լեզուով դասախօսութիւն մը պիտի տայ 22 Յունիս, Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, ազգային տան թատերասրահին մէջ, նիւթ ունենալով ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՔՍԱՆԱՄԵԱԿԸ: Փափաքողները կրնան դիմել Պարսամեան գրատունը, 46 ռիւ Ռիշէ, հրաւիրատոմս ստանալու համար:

SALLE d'IÉNA, 10, Ave. d'Iéna

Յունիս 22ին, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 20·30ին: Ի պատիւ՝

ԴԵՐԱՍԱՆԱՊԵՏ Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻՒ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ

ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԹԻՒՌ

Դերձակներու համար

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ ՄՕՏ

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Լաւագոյն ապրանք ամենաաժան գնով

«ԱՐԱՔՍ»

ՄԱՆԿԱԿԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ
Կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ
Բաժանորդագրութեան պայմաններ.—
Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 Ֆր.,
Արտասահման՝ 1400 Ֆր.:
ADRESSE : N. HOVHANESSIAN
14, Rue du Soleil, Paris 20e
Tél . TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15
ԾԱՆՕԹ.—Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 Ֆրանք թիւը:
Լոյս տեսաւ 15րդ թիւը:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ թը Թրէվիզ մեթրօ Քաթէ:

Այս Շաբաթ ժամը 16էն մինչեւ 23:

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնախիւղերու ընկերները եւ երիտասարդները:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջին հանդէսը, գեղարուեստական խնամուած յայտագրով, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 28ին, ժամը 15ին:

Պարտէզին մէջ հաճելի ժամանց մինչեւ իրիկուան ժամը 9ը:

Հրապարակ հանուած վիճակահանութեան տոմսերը պիտի ծառայեն իբրեւ մուտքի տոմս:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ

Առաջին անգամ ըլլալով կը կազմակերպէ
ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Կիրակի, 14 Յունիս, ամբողջ օրը, 117 Ավընիւ Քօրօ, Սէն Ժիւսթ, Լը Շալէի զովասուն պարտէզներուն մէջ:

Նախագահութեամբ եւ ղեկավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի:

Գեղարուեստական ճախ բաժին: Երգ նուագ, պար, խաղեր եւն.:

Մանրամասնութիւններ ստանալու եւ սեղանները վերապահելու համար դիմել խումբին անդամներուն:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՐՈՍ ԶՕՐ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԵՒ ԻՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԸ
Հրատ. Յ. Թիւրապեանի
Մասնակցութեամբ Անդրանիկի հայրենակից Գառնիկ Կարինեանի

200 էջերէ բաղկացած պատկերազարդ այս գրքին մէջ ընթերցողը պիտի կարդայ.

1. Անդրանիկի կենսագրականը:
2. Շ. Գարահիսարի մէջ ձերբակալութիւնն ու Հնչ. ընկերներու շնորհիւ ազատութիւնն ու փախուստը դէպի Պոլիս:
3. Պոլսէն Կովկաս եւ ապա Սասուն մուտքը:
4. Առաքելոց վանքին մէջ հերոսական դիմադրութիւնը եւ զինուորական պաշարման շղթան կտրելով ազատուիլը:
5. Աղթամարի կռիւները եւ Վասպուրականի վրայով Պարսկաստան անցքը, որ մատ խածնել տուաւ բոլորին:
6. Դատվանի ճակատամարտները եւ նահանջը:
7. Տիլիմանի ճակատամարտը եւ յաղթանակը:
8. Պիթլիզի, Վանի եւ Էրզրումի կռիւները: Պանդուխտ եւ Թորգոմ Անդրանիկի կողքին կը կռուին մինչեւ վերջ:
9. Անդրանիկի Ղարաբաղի եւ Աւարայրի մէջ մղած կռիւները:
10. Էրզրումը պաշտպանելու համար Սմիթ–Անդրանիկ համաձայնութիւնը:
11. Զօր. Նազարբէկեանի յայտարարութիւնները եւ Պօղոս Նուպար փաշայի հեռագիրը:
12. Շահեկան տեսակցութիւններ Անդրանիկի հետ:

Անդրանիկի մասին փառաբանական յօդուածներ ունին Աւետիս Ահարոնեան, Սուրէն Պարթեւեան և Սիմանթօ:

Գինն է 300 Ֆրանք

Օրինակ մը ապահովելու համար դիմել հրատարակչին՝
H. Turabian, 227, Bd. Raspail, Paris 14e

Պէլվիլի մէջ ստանալու ամար դիմել Արսէն Ժամկոչեանի՝
35, Rue Ramponneau, Paris 20e

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Համազգային ընկերութեան դասախօսութիւնը տեղի կ'ունենայ այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, Պոմոնի եկեղեցիի սրահին մէջ: Դասախօս՝ ընկեր Հրանտ Սամուէլ: Նիւթը՝ «Հայկ. Դատ»: Կը մասնակցի Օր. Մառի Կառվարենց (երգ):

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Անգամ մը եւս կը յիշեցնենք, ի վիճակի չենք անվճար ծանուցումներ հրատարակելու: Ընթացիկ ծանուցումներու սակերն են.—

1.— Նշանախօսութիւն կամ հարսանիք 1000 ֆրանք:
2.— Շնորհակալիք, ցաւակցութիւն, հոգեհանգիստ 500 ֆրանք, իւրաքանչիւր անգամը:
3.— Կը փնտռուի, երեք անգամը 1000 ֆրանք:
4.— «Կ'ուզուի»ներ 500 ֆրանք, մէկ անգամը:
5.— «Ծախու է» 500 ֆր. 1 անգամը:
6.— Մահազդ 1500, շնորհակալիքով 2000 ֆրանք:
7.— Առեւտրական ծանուցումներու մասնաւոր պայմաններ:

Ջերմապէս կը խնդրուի գին չհարցնել այս կարգի ծանուցումներուն համար եւ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻՆ ՀԵՏ ՂՐԿԵԼ ՆԱԵԻ ՓՈԽԱՐԺԷՔԸ:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ՝
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի հաւաքոյթը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21·30ին Ազգ. Սան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ: Կը խօսին ընկերներ ԱՆՏՐԷ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ «Անդրանիկի» մասին եւ ԱԼԷՔՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ Ս. Զաւարեանի մասին: Հայերէնի դասերը ճիշդ 20·15ին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—
ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբը Դշ. օր ժամը 9ին:
ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէն Եշ. ժամը 9ին:
ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակ. ուրբաթ ժամը 9ին:
ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակ. Շբ. ժամը 9ին:
ՎՌԱՄԵԱՆ ենթկ. Կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:
ԱՐԱՄ խումբը կիր. ժամը 20·30 ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, ի ներկայութեան Շրջ. կոմիտէի եւ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչներուն:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Ավընիւ տը Սաքսի, հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի պիտի առնուին:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻՆ չաբաթական հաւաքոյթը այս Զորեքշաբթի ժամը 21ին, Քատէ սրճարանին վերնայարկը: Նիւթը՝ Վիճաբանութիւն Անդրանիկի գործունէթեան մասին: Մուտքը ազատէ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Լիոնի Զարսան Ճագի Հայր. Միութեան դաշտահանդէսը, Յուլիս հինգին, Տեսինի անտառը:

ՎՐԻՊԱԿ.— Մեր կիրակի օրուան թիւին մէջ Զարեհ Գազազեանի բանաստեղծութեան վերջին տողը կարդալ Աչքերուդ մէջ կայծ:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ

մասնաճիւղին տարեկան մեծ ներկայացումը 14 Յունիս ժամը 21ին, Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանի սրահին մէջ: 6

Կը ներկայացուի Ճիակոմէթիի այնքան յուզիչ թատերախաղը՝

ՔՈՐՐԱՏՕ

Ղեկավարութեամբ եւ մասնակցութեամբ դերասան Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆի եւ Օր. Հ. ԽԸՏԸՇԵԱՆի, Ե. ՃԱՆՃԻԿԵԱՆի, Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի, ԲԱՐԻԼՈՅՍԵԱՆի, ՀԱՊԷՇԵԱՆի ԵՒ ՊՇՏԻԿԵԱՆի:

ԴԱՇՆԱԿԻ ԴԱՍ

Ծանօթ դաշնակահար հայ տիկին մը տրամադիր է դաշնակի մասնաւոր դասեր տալու փոքրերու եւ մեծերու, ամէնէն արդիական գրութեամբ:

Դիմել խմբագրութեան:

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86 - 60 C.C.P.Paris 1678 - 63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման տարեկան 3000 ֆրանք: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 10 ՅՈՒՆԻՍ • MERCREDI 10 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7087 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԷ 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2498

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃԱՆՁՆԱԼ ՄԵՐ ԱՇԽԱՐՀԸ

«Համազգային» ընկերութեան Պէյրութի վարչութիւնը գնահատելի ձեռնարկ մը կը կատարէ ամիսներէ ի վեր,—դասախօսութիւններ Հայաստանի աշխարհագրութեան մասին :

Արդէն տեղի ունեցած են չորս դասախօսութիւններ, մոգական պատկերով: Առաջինը՝ Վասպուրականի (Վ. Փափազեան), երկրորդը՝ Արարատեան աշխարհի (Գ. Գիւղալեան), երրորդը Բաղէշի (Ե. Տարօնեան), չորրորդը՝ Տարօնի մասին (Կ. Սասունի):

Տեղական թերթերէն կ'իմանանք թէ երեքն ալ մեծ հետաքրքրութիւն շարժած են: (Վասպուրականի եւ Արարատեան աշխարհի դասախօսութիւնները ամփոփեցինք վերջերս : Միւսներն ալ պիտի հրատարակենք մօտերս):

Բանգէտներ պիտի ըսեն թէ աշխարհագրութեան եւ պատմութեան գիրքեր չեն պակսիր, մեր հայրենի աշխարհը ճանչնալու համար :

Միեւնոյն բանը չէ :

Գիրքը իր տեղն ունի, դպրոցին մէջ կամ դուրսը: Կը սերտէք երբ դաս առնէք կամ ուզէք տեղեկութիւններ քաղել, ձեր գիտելիքները լրացնել :

Ուրիշ բան է կենդանի խօսքը: Մանաւանդ երբ դասախօսը տէրն է իր նիւթին, իբրեւ տեղացի կամ տեւական բնակիչ :

Առաջին չորս դասախօսները կը լրացնեն այդ պայմանը: Եւ անշուշտ ճոխացուցած են իրենց պաշարը, նորագոյն գիտելիքներով :

Այս կարգի դասախօսութիւններ ամէնէն առաջ պիտի ծառայեն զարգացնելու տարագիր երիտասարդութիւնը, որ շատ քիչ բան գիտէ հայրենի աշխարհի մասին:

Շատերը տարրական աշխարհագրութիւն մը սորված են դպրոցին մէջ: Ուրիշներ դպրոցը կէս ձգած են, առանց նոր բան մը սորվելու :

Արեւմտեան եւ Արեւելեան Հայաստանը ճանչցնել նորերուն, իր բնական եւ քաղաքական աշխարհագրութեամբ՝ կը նշանակէ ոչ միայն «ուսում ջամբել », այլեւ զարկ տալ անոր հայրենասիրական գիտակցութեան :

Ի վերջոյ հայրենասիրութիւնն ալ միայն զգացում չէ, այլ եւ գիտութիւն :

Կարօտը, երեւակայութիւնը բաւական չեն, հայրենիքի գաղափարը ապրեցնելու համար:

Կարօտը յատուկ է տարէցներուն, — անոնց որ հայրենի հողին վրայ բնակած, տեսած են անոր սեւն ու ճերմակը :

Տարագիր երիտասարդութիւնը չի կըրնար գոհանալ վերացական տեսութիւններով: Մանաւանդ այն երկիրներուն մէջ ուր բոցավառ լոյսեր կը շլացնեն աչքերը:

Պիտի ուզէինք որ այս կարգի դասախօսութիւններ սարքուէին նաեւ մեր գաղութին մէջ:

Որքան ալ նօսրացած ըլլան, տակաւին կան դէմքեր որոնք ի վիճակի են ծանօթացնելու հայրենի աշխարհը, արեւմտեան երկրամասէն մինչեւ արեւելեանը: Աւերակներէն մինչեւ ներկայ իրականութիւնը, իբրեւ պետական կորիզ :

Այս դասախօսութիւնները կատարելով կեդրոն քաղաքներու մէջ, — Փարիզ, Լիոն, Մարսէյլ, կարելի է հրատարակել ամբողջութեամբ, ի պէտս աւելի համեստ գաղութներու :

Շուտով կը փակուի «եղանակը», հրապարակային ձեռնարկներու համար :

Այս պարագան պատճառ մը չէ որ վարանինք :

Ընդհակառակն, անհրաժեշտ է գործի ձեռնարկել այժմէն, յառաջիկայ աշնան համար, երբ ամէնքն ալ վերադարձած կ'ըլլան տարեկան արձակուրդներէն :

Այս պարտականութիւնը կ'իյնայ Համազգային ընկերութեան եւ Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան վրայ : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

ԺՈՌԺ ՊԻՏՕ ԵՒՍ ԼԱՅՆ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ

Վարչապետութեան Գ. թեկնածուն, Պ. Ժոռժ Պիտօ, Ազգ. Ժողովին կը ներկայանայ այսօր, չորեքշաբթի, վաւերացում (կամ հաստատում) խնդրելու համար :

Նախկին վարչապետը այս անգամ որոշած է վճռական դիրք մը բռնել եւ կարգ մը նորութիւններ առաջարկել, որպէսզի կարելի ըլլայ տեւական կառավարութիւն մը կազմել :

Ահաւասիկ իր վերջին յայտարարութիւնները .

— «Դիւրին ձեռնարկ չէ կառավարութիւն մը տալ երկրին: Էականը այն է որ այդ ձեռնարկը տեւական ըլլայ, եթէ պիտի յաջողի: Ես այցելուներուս պարզեցի տեսակէտներս: Անյապաղ Ազգ. Ժողովին պիտի յանձնուին օրինագիծներ, լայն իրաւասութեանց մասին: Անհրաժեշտ է որ Ֆրանսա կարենայ արագօրէն ապահովութիւն ներշնչել ներսէն՝ իր ելեւմուտքի եւ տնտեսութեան, իսկ արտաքին աշխարհին՝ իր տեսակէտներու մասին: Աւելորդ է բարեփոխում սպասել, եթէ կառավարութիւնները իրարու պիտի յաջորդեն, խախուտ հանգամանքով: Պերմուտեան կղզիներու ժողովին եւ անկէ բխելիք ձեռնարկներու համար պէտք է Ֆրանսայի ներկայացուցիչը վայելէ անհրաժեշտ հեղինակութիւնը: Հարկ է յոյս եւ հեղինակութիւն ցուցնել տիեզերքին որ մեզ կը դիտէ: Խորհրդարանին կ'իյնայ տալ կամ մերժել այդ հեղինակութիւնը: Ես պիտի կազմեմ կառավարութիւն մը որ տեւէ երկար ատեն, եւ կամ երբեք պիտի չփորձեմ կազմել: Կացութիւնը անել չէ: Կ'ըսեն թէ ես իմ ծրագիրս հիմներ եմ ուրիշներու պարզած մեթոտներուն վրայ : Ամէն գրականութեան հիմքը բանագողութիւնն է . հետեւաբար իմինս նոր պիտի չըլլայ , բայց պիտի ջանամ նորոգել: Ողջմտութեան եւ ճշմարտութեան հասարակաց հիմք մը կայ ամէն ծրագրի տակ : Այս ձեռնարկը իմ քաղաքական կեանքիս ամէնէն դժուարին գործն է: Ամէնէն դըժուարն է քաղաքական տեսակէտով, բայց ոչ ամէնէն վտանգաւորը: Ես յանձն առած եմ այդ գործը յաջողելու կամքով. որովհետեւ ինձ կը թուի թէ եկած է ժամանակը կազմելու պատասխանատու կառավարութիւն մը արդարութեան, բարեկարգութեան եւ խաղաղութեան : Ես պատրաստ եմ ստանձնելու այդ պատասխանատուութիւնը, եթէ ուզեն յանձնել »:

Պ. Պիտօ հետեւեալ տեսակէտներն ունի օրուան հրատապ հարցերու մասին.—

Սահմանադրական իրաւասութիւնները պիտի գործադրէ մինչեւ ծայրագոյն սահմանը: «Զանոնք ծանրացնելէ առաջ հարկ է գործադրել եղածները»: Բայց կ'ուզէ որ վերաքննութիւն մը կատարուի:

Ընկերային խնդիրներու մէջ ալ Պ. Պիտօ որոշած է կարելի եղածին չափ հեռուն երթալ, մասնաւորապէս աշխատելով լման գործ ճարել աշխատաւորներուն :

Արտաքին քաղաքականութեան եւրոպական բանակի եւ յարակից խնդիրներու մասին իր տեսակէտները չեն փոխուած :

Գալով լիազօրութեանց, նոր թեկնածուն հետեւեալ բանաձեւը պատրաստած է, — կառավարութիւնը հրամանագիր – օրէնքներ պիտի հրատարակէ որոնք գործադրելի պիտի ըլլան մէկ ամսուան մէջ, եթէ Ազգ. Ժողովը չփոփոխէ զանոնք, այդ պայմանաժամի ընթացքին :

Պ. Պիտօ ի հարկին պիտի պահանջէ լուծել Ազգ. Ժողովը:

ԲԱՐԵՆՇԱՆ ԴԷՊՔԸ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՔՈՐԷԱՅԻ ՄԷՋ, ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Ազգաժողովին եւ Հիւս. Քորէայի ներկայացուցիչները Յունիս 8ին ստորագրեցին վերջին համաձայնագիրը, գերիներու փոխանակութեան մասին: Այսպէս կը հարթուի գլխաւոր խոչընդոտը որ կը դժուարացնէր զինադադարի կնքումը :

Գերիներու փոխանակութեան վերաբերեալ համաձայնութիւնը կը համապատասխանէ Ազգաժողովի սկզբունքին, որ կ'արգիլէ գերիները իրենց հայրենիքը վերադարձնել բռնութեամբ :

Ահաւասիկ համաձայնութեան գլխաւոր կէտերը .—

1. Հայրենադարձի յանձնախումբ մը պիտի կազմուի Շուէտի, Զուիցերիոյ, Լեհաստանի, Չեխոսլովաքիոյ եւ Հնդկաստանի ներկայացուցիչներէն, զբաղելու համար այն գերիներով որոնք չեն ուզեր իրենց հայրենիքը վերադառնալ :Այս հինգ երկիրներէն իւրաքանչիւրը մէկ պատուիրակ պիտի նշանակէ:

2. Միայն Հնդկաստան պիտի արտօնուի զինեալ ուժեր տրամադրելու յանձնաժողովին ,որուն նախագահութիւնը պիտի ստանձնէ իր պատուիրակը: Միւս ազգերը պիտի կրնան պաշտօնէութիւն մը ղրկել , իւրաքանչիւրը յիսուն քաղաքացին չանցնելու պայմանով :

3. Որեւէ բռնութիւն պիտի չբանեցնեն գերիներուն դէմ , հայրենիք վերադառնալու կամ չվերադառնալու համար :

4. Այն գերիները որ կ'ուզեն հայրենիք վերադառնալ, պիտի փոխադրուին անմիջապէս որ կարելի ըլլայ. բայց ամէն պարագայի մէջ մինչեւ 60 օր :

5. Իննսուն օրուան ժամանակամիջոցի մը մէջ, այն ազգերը որոնք ռազմագերիներ ունին կրնան ներկայացուցիչներ ղըրկել գերիներու կայանը, բացատրութիւններ տալու համար հայրենադարձի մասին: Այդ ներկայացուցիչներուն թիւը պէտք չէ եօթնէն աւելի ըլլայ հազար գերիներու համար, ոչ ալ պակաս՝ համագումար հինգին:

6. Բացատրութիւնները պիտի տրուին ի ներկայութեան յանձնաժողովի անդամ ազգի պատուիրակի մը եւ գերիները պահող պետութեան պատուիրակին :

7. Իննսուն օրուան պայմանաժամէն վերջ, այն գերիները որ կը մերժեն հայրենիք վերադառնալ, պիտի մնան չէզոք յանձնաժողովին հսկողութեան տակ, իսկ իրենց խնդիրը պիտի յանձնուի քաղաքական յանձնախումբի մը քննութեան :

8. Այդ յանձնախումբին մէջ, երեսուն օրուան խորհրդակցութենէ մը ետք, այն գերիները որ միշտ կը մերժեն հայրենիք վերադառնալ, արձակուելով պիտի կրնան չէզոք երկիր մը երթալ մինչեւ երեսուն օր: Իսկ անոնք որ ի վերջոյ կը հաւանին իրենց հայրենիքը վերադառնալ, օգնութիւն պիտի ստանան իրենց գտնուած երկրին իշխանութենէն :

× Պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն, իրենց հայրենիքը վերադառնալ կ'ուզեն 12·000 դաշնակից, 70·300 Հիւս. Քորէացի եւ հինգ հազար Չինացի գերիներ: Ցարդ 14·200 Չինացիներ եւ 32·180 Հիւս. Քորէացիներ մերժած են վերադառնալ :

× Զինադադարի պայմաններն ալ ճըշդուած են.— 1. Կրակը պիտի դադրի զինադադարի ստորագրութենէն 12 ժամ վերջը.— 2. Զինուորները ետ պիտի քաշուին, մասնաւոր սահմանագիծ մը որոշելով, եւն.:

× Վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ Հարաւ. Քորէայի կառավարութիւնը ժխտական դիրք բռնած է զինադադարին դէմ: Ուոշինկթընի դեսպանը յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը պիտի շարունակէ պատերազմը մինչեւ երկրին միացումը, նոյն իսկ եթէ զինադադար կնքուի : Իմիշտ կը յուսայ թէ Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը ի վերջոյ պիտի հասկնայ Քորէայի տեսակէտը: Այս անցուդարձի մասին անմիջապէս տեղեկութիւն տրուեցաւ նախագահ Այզընհաուըրի որ ժողովի հրաւիրեց կառավարութեան անդամները: Ուոշինկթընի մէջ ցաւալի կը գտնեն Հարաւ. Քորէայի նախագահին բռնած դիրքը եւ կը կարծեն թէ Այզընհաուըր նոր կոչ մը պիտի ուղղէ: Նախագահ Սինկման Ռի կրկին յայտարարեց.— «Քորէայի ժողովուրդը պիտի չճանչնայ կնքուած համաձայնութիւնը » :

× Երկուշաբթի օր բազմաթիւ օդանաւեր ռմբակոծեցին Հարաւ. Քորէայի մայրաքաղաքը, Սէուլ , խուճապի մատնելով ժողովուրդը: Կը կարծուի թէ կարմիրները սարքած են այս յարձակումը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՅ ընտրութեանց մասին հրատարակուած առաջին տեղեկութիւններէն կը հետեւի թէ օրուան կառավարութիւնը

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էօ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍԻՆԿՄԱՆ ՌԻ ԿԸ ՉԱՓԱԶԱՆՑԷ

Մօտ երկու տարուան տաժանելի բանակցութիւններէ վերջ, հազիւ համաձայնութիւն գոյացած, խորթ ձայն մը կը պղտորէ ջուրերը :

— Հարաւ. Քորէայի նախագահը, 75 տարեկան ծերունի մը, կը մերժէ ճանչնալ զինադադարը: Եւ կը սպառնայ պատերազմը շարունակել առանձին : Ի հարկին ասպարէզ կարդալով նաեւ Հնդկաստանի :

Գիտէք, անշուշտ, որ այս վերջին երկիրը անկարելին կը փորձէ ամիսներէ ի վեր, ճամբան հարթելու եւ համաձայնութիւն գոյացնելու համար :

Չեմ սիրեր «դիպլոմատիական պրոբլեմ»ներով զբաղիլ :

Բայց, ի՞նչ մեղքս պահեմ, կարդալով այս նոր սպառնալիքը, այն տպաւորութիւնը կրեցի թէ Սինկման Ռի կը չափազանցէ :

Երբ Քորէայի պատերազմը պայթեցաւ 1950 Յունիս 25ին, ամէնքն ալ կը կարծէին թէ երեք ամիսէն պիտի վերջանար :

Մանաւանդ որ, Ազգաժողովը շարժման մէջ դրած էր իր բոլոր ուժերը, առաջնորդութեամբ Մ. Նահանգներուն :

Արդ, շուտով կը լրանայ երեք տարին, եւ տակաւին «ծայրն են ծրարոց» :

Զինադադարի բանակցութիւններն անդամ քաշքշուելով տեւեցին մօտ երկու տարի: (Առաջին խօսակցութիւններն սկըսան 1951 յուլիս 10ին):

Երեք տարուան արիւնահեղութեանց զոհ գացին միլիոնաւոր զինուորներ եւ քաղաքացիներ: Ամբողջ քաղաքներ քարուքանդ եղան եւ միլիոնաւոր այրեր եւ կիներ՝ ցիրուցան :

Սինկման Ռի ո՞ր հրաշագործ ուժերուն ապաւինած է, կռիւը շարունակելու համար: Նոյնիսկ անտեսելով իր ամենազօր զինակցին՝ Մ. Նահանգներուն յորդորները:

Զինադադարը օրհնութիւն մը պիտի ըլլար ոչ միայն ամբողջ մարդկութեան , այլեւ Քորէայի համար :

Եթէ ցանկալի արդիւնքն ալ չտայ, շատ աւելի նպաստաւոր է քան սպանդին շարունակութիւնը :

Ափսո՛ս որ չեմ գիտեր Չինաստանի կամ Քորէայի լեզուն, Սէուլի վարիչներուն հաղորդելու համար «հեղինակաւոր» կարծիքս, իբրեւ հալածական եւ չարաչար խաբուած ժողովուրդի մը զաւակը ...

ՎԱՀԷ

ՅՈՒՇԵՐ ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԷ

Տիգրանակերտցի Հայը չէ կրցած ունենալ մեծ յառաջդիմութիւններ իմացական գետնի վրայ: Շրջապատին հեղձուցիչ մթնոլորտը՝ կը բաւէր ջլատելու ստեղծագործ աշխատանքը: Բռնակալութիւն եւ մարդասպանութիւն, հարստահարում ու կեղեքում: «Խաֆիէ»ներու անթիւ վոհմակներ:

Յաճախ հալածանքի մատնուեր են մեր դպրոցները եւ ուսուցիչներ բանտ են առաջնորդուեր իբրեւ վտանգաւոր յեղափոխականներ: Նոր սերունդը կը գուրգուրար իր դպրոցներուն վրայ, որպէսզիչըլլայ թէ Թուրքը ծուռ նայի եւ մատնութեան ու զրպարտութեան անիծեալ ձեռք մը երկընայ, փակելու համար զանոնք:

Սովորական միւսիլմանը չէր այդ շրջանի Թուրքը, այլ հրէշային տիպար մը ատելավառ ու գիշախանձ: Եւ այս անդարմանելի աղէտ մըն էր Տիգրանակերտի պէս կեդրոնական քաղաքի մը համար, որ լեցուն էր հոծ հայութեամբ:

Այս հին եւ հաւատաւոր ժողովուրդին, այս խանդավառ արմէններուն կը պակսէր կրթական բարձր մակարդակ.— երկրորդական վարժարան – ճեմարան: Ուրեմն Տիգրանակերտցին ետ մնաց գրական ու գիտական ասպարէզին մէջ: Չկրցաւ տալ ոսկի հունձքը ինչպէս տուին շատ մը քաղաքներու Հայեր, օգտուելով օտար կրթական հաստատութիւններէ, — ամերիկեան եւ եւրոպական երկրորդական վարժարաններէ — որոնք հիմնուեր էին իրենց հայրենի տուներուն մօտ: Տիգրանակերտը զրկուած էր այդ առաւելութենէն:

Սակայն ազգային զգացումը զօրացեր ու խորունկ արմատներ էր ձգեր հին եւ նոր սերունդին մէջ: Դպրոց վազելու փափաքը կը խանդավառէր մանչն եւ աղջիկը, որոնք մեղուի ժրաջանութեամբ կը սորվէին հայ լեզուն՝ որ խնամքով կ'աւանդուէր ազգային դպրոցներու մէջ: Նաեւ ազգային համառօտ պատմութիւն մը բերանացի:

Տիգրանակերտցին տեղեակ էր ազատութեան դժնդակ մարտնչումներուն՝ զորս կը մղէր հայ ֆետային անմատչելի լեռներուն ծոցը ծուարած:

Կը յուսային խաղաղ ու ազատ օրերու, կը հաւատային արեան յաղթանակին:

Ոգեւորութեամբ՝ բայց գաղտնի փըսփսուքով կը հաղորդէին իրարու Սերոբի, Անդրանիկի, Հրայրի եւ Գէորգ Չաւուշի անունները.... եւ կը պատմէին անոնց կռիւները, թշնամի անհաւասար ուժերու դէմ:

Հակառակ վայրագ բռնակալութեան մը բոլոր սեղմումներուն, գաղտնիհաղորդակցութիւնը կը շարունակուէր անխափան, միշտ արթուն պահելով Հայը յեղափոխութեան տարած տաժանելի մաքառումներուն եւ յաղթանակներու մասին:

Եւ այս աշխատանքը կուտար իր փրկարար արդիւնքը, վառ պահելով հայրենիքի եւ ազատութեան գաղափարները:

Շատ բնական էր որ գտնուէին յետադիմական տարրեր այս բազմահազար հայութեան մէջ: Տգիտութեան եւ նախապաշարումներու ենթակայ տարրեր ճակատագրական համարելով ապրուած ներկան կը նախընտրէին համբուրել կաշկանդող շղթաները, բաւական էր որ տնտեսապէս ապահովուած ըլլային:

Այս դասակարգը միշտ ալ գոյութիւն ունեցած է բոլոր ազգերուն եւ մասնաւորապէս մեր մէջ:

Թէեւ անհնարին էր բռնկցնել յեղափոխական ոեւէ շարժում կրկնապարիսպ բերդաքաղաքի մը մէջ, որպիսին է Տիգրանակերտը, բայց կարելի եղած էր հրահրել դարաւոր մոխիրներու տակ անթեղուած կրակը, եւ ստեղծել ոգեկանը, — քաղցր երազը ազատութեան: Ծնունդ տալ սրբազան Տեսիլքին՝ հայրենիքի գաղափարին, որ չի մեռնիր երբեք, ինչ աստղի տակ ալ գտնուինք:

Այսպէս Տիգրանակերտցին տաժանելի օրեր կ'անցընէր թրքական արնաքամ լուծին տակ, մի միայն ներքին թելադրական յոյսերով:

Ամենամեծ սփոփանքը կուգար գաղտնի ընթերցումներէն որոնք հաստատուեր էին վստահելի տուներու մէջ, ներսէ ներս ապահով սենեակներու խորը: Տաքուկ թոնիրի մը կամ կրակարանի մը շուրջ հաւաքուած կը կարդային անոնք, Ծերենցի «Երկունքը», Բաֆֆիի «Կայծերը», «Խենթը», «Սամուէլ»ը եւն.: Այս վտանգաւոր գիրքերը փոխադրողները կիներ եւ աղջիկներ էին:

Հոգեկան ամէնէն քաղցր վայելքը արգիլուած դիրքերու ընթերցումն է, որ կը փոխանցէ անձնուիրութեան, ընկերասիրութեան եւ զոհողութեանգաղափարները: Անոնց շնորհիւ կը շնչես, կ'երազես եւ կը թեւածես լոյսի եւ ազատութեան լայնարձակ հորիզոնը, կը փշրուին ստկրութեան կապանքները եւ ուր իբրեւ մարդ՝ անկախ ապրելու իրաւունքին կը տիրանաս անսահման երանութեամբ: Հերոսները մարմնացած կը տեսնես, ու անոնց մեծ սիրոյն մէջ անպարտելի դարձած՝ կը հաւատաս մահուան եւ յաղթանակին ...:

Մէկ խօսքով Տիգրանակերտը բանտ մըն էր, ուր Հայուն ճակատը թախծապատ՝ անձկութեամբ կ'երազէր արշալոյսը:

Եւ ահա իբրեւ արեւէն յափշտակուած ճառագայթ՝ Օսմ. Սահմանադրութեան հռչակումը — լուսաւորեց դէմքերն ու ոգեւորութիւն ստեղծեց ազատութեան ու հաւասարութեան կրկնակ խոստումներով:

Բացուեցան բանտին դուռները ...:

ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ

ԻՆՉՊԷՍ ՀԱՍՏԱՏՈՒԵՑԱՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ. — Պոլսոյ գրաւման 500ամեակին առթիւ, Ժամանակ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ Հայոց պատրիարքութեան հաստատման մասին, քաղելով զանազան աղբիւրներէ.—

Ո՞ր թուականէն ի վեր Հայեր գոյութիւն ունեցած են այստեղ: 1453էն առաջ ի՞նչ բնոյթ կը կրէր Հայոց հոգեւոր կազմակերպութիւնը եւ քանի՞ եկեղեցի կար: Թէ ի՞նչպէս զանգուածային գաղթերով ստուարացաւ թիւը Պոլսոյ հայութեան եւ ի՞նչ պարգաներու տակ հաստատուեցաւ Պատրիարքութիւնը: Հին պատմագրութեանց մէջ ցան ու ցիր անբաւարար տեղեկութիւններ կան այս մասին: Ժամանակակից բանասէրներ, ինչպէս Օրմանեան Ս., Բարգէն եպիսկ. Կիւլէսէրեան, Հ. Ասատուր եւ Ա. Ալպօյաճեան գլխաւոր խուզարկուները եղած են Կ. Պոլսոյ Հայոց պատմական անցեալին եւ զիրար լրացնող տեղեկութիւններով յաջողած են ընել հետեւեալ հաստատումները.—

1.— «Ստուգիւ որոշ կերպով չենք գիտեր թէ Հայերը առաջին անգամ ե՞րբ հաստատուեցան Կ. Պոլսոյ մէջ: Այս մասին՝ ինչ տեղեկութիւն որ կայ մեր ազգային պատմութեան մէջ, շատ հին թուականներու չի վերաբերիր: Ասկէ զատ ճոխ ու մանրամասն չեն այդ տեղեկութիւնները եւ հայ գաղթականութեան պատմութիւնը կը դառնայ Ժ. դարու շուրջը:

Այս կողմէն հետաքրքրական են Անտիոքի Միքայէլ Պատրիարքին գրածները: Այս պատմագիրը, հայ մատենագրութեան մէջ ծանօթ «Միքայէլ Ասորի» անունով, ընդարձակ պատմութիւն մը ունի որ շատ կարեւոր է Միջին Դարու համար մանաւանդ: Այդ պատմութիւնը հայերէնի վերածուած է՝ դժբախտաբար անյաջող եւ կրճատուած կերպով, ճղճիմ հատորի մը մէջ:

Ֆրանսացի ասորագէտ եկեղեցական մը, Հայր Շապօ, ծայրէ ծայր Ֆրանսերէնի թարգմանեց Միքայէլ Ասորիի ժամանակագրութիւնը իր բնագրէն, երեք խոշոր հատորներու մէջ:

Հետաքրքրական են Մ. Ասորիի հետեւեալ տեղեկութիւնները, որ կապ ունին ուղղակի Կ. Պոլսոյ հայ գաղութին կազմակերպուած կեանքին հետ:

— «Մինչեւ Ալեքսիս կայսեր ժամանակ մեր (Ասորւոց) ազգը եւ Հայոց ազգը մէյմէկ եկեղեցի ունէին Կ. Պոլսոյ մէջ, եւ իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ մէջ կային քահանայ մը, աշխարհական վաճառականներու մարմին մը եւ ուրիշներ:

Անտիոքացի Սիմնագա անունով ասորի քահանայ մը գնաց հոն. եւ որովհետեւ մեր (= Ասորւոց) եկեղեցւոյ քահանան չընդունեց զայն, սատանան այս մարդուն փորը մտաւ եւ երթալով Հոռոմներուն՝ ըսաւ. «Այս Ասորիներ եւ Հայեր, որ ձեր քաղաքին մէջ կը բնակին, Թուրքերու հետ յարաբերութիւն կ'ընեն»: Կայսրը բարկացաւ եւ անոր հրամանով այրեցին երկու եկեղեցիները, արտաքսեցին երկու քահանաները. իսկ ժողովուրդին մնացացը մեծ մասամբ հերետիկոս եղաւ: Այս երկու եկեղեցիները այրել տուող կայսրն է՝ Ալեքսիս Ա. Կոմնենոս, 1081–1118:

Ուրեմն, Միքայէլ Ասորիի տեղեկութիւններով կը հաստատուի թէ հազարական թուականներէն առաջ Կ. Պոլսոյ Հայերն եկեղեցի մը ունէին իրենց քահանայով:

Հոռոմներու կողմէն Հայոց եւ Ասորւոց դէմ մղուած այդ արիւնոտ հալածանքի մասին Միքայէլ Ասորի կը շարունակէ.=

— «Այս միջոցին Կ. Պոլսոյ Նիկողայոս Գ. Պատրիարքը հրամայեց Պոլսէն արտաքսել մեր եւ Հայոց ժողովուրդը, որք չէին ընդուներ Յունաց հերետիկոսութիւնը: Պատրիարքի հրամանին վրայ բերին գիրքերը, Ս. Խորհուրդը եւ ինչ որ կար Ասորւոց եկեղեցիին մէջ այրեցին հրապարակ իվրայ: Միեւնոյն բանը ըրին եւ Հայոց՝ որոնց Հաղորդութիւնը եւ Ս. Միւռոնը թափեցին գետին եւ ոտնակոխ ըրին: Հրովարտակ մը ելաւ որ կը հրամայէր հալածել զանոնք, եթէ չընդունին իրենց հերետիկոսութիւնը: Այս հալածանքը այնքան սաստիկ էր եւ խիստ, նման այն հալածանքներուն, զորս հեթանոսներ յարուցին երբեմն ընդդէմ Քրիստոնէից:

Սուլթան Մէհմէտ Ֆաթհի 1453ին գրաւեց Կ. Պոլիսը եւ մայրաքաղաք ըրաւ զայն թուրք պետութեան: Միքայէլ Ասորիի տեղեկութիւններով կը ստուգուի եւ կը հաստատուի թէ Հայք, արդէն կազմակերպեալ եկեղեցի մը ունէին Կ. Պոլսոյ մէջ, Ֆաթիհէն չորս հարիւր տարի առաջ»:

2.— 1436ին Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կառուցման պարագաներուն եւ այդ շրջանի Քրիստոնեաներու կացութեան անդրադառնալէ ետք, Օրմանեան Ս. ձեռնհասօրէն կը մօտենայ Յունաց եւ Հայոց Պատրիարքութեան հաստատման շարժառիթներուն.—

«Թէ պետական եւ թէ պատրիարքական դիւաններուն հրդեհները շատ կարեւոր գիրեր ոչնչացուցած են, եւ այսօր չիգտնուիր սկզբնական արտօնագիրը, որով Մէհէմմէտ Ֆաթիհ վճռեց պատրիարքական իշխանութեան ձեռնհասութիւնները: Միայն իրարմէ փոխանցուելով կազմուած վերջին պաշտօնագիրները, եւ գործածութեամբ պահուած սովորութիւնները կը գծեն այն ձեւը, որ նախապէս 1453ին կազմուեցաւ պատրիարքական իշխանութեան համար: Սովորաբար քաղաքական անունով կը յիշուէին պատրիարքներու տրուած արտօնութիւնները, այլ մենք կը նախադասենք կենցաղական անունով կոչել, որպէսզի պետական բառի իմաստ չառնէ: Ըստ այսմ այն ամէն կենցաղական պահանջ, որ որեւէ կերպով կամ չափով կրօնքի հետ կապակցութիւն ունի, այդ պարունակին մէջ առնուեցաւ, եւ պատրիարքին իրաւասութեան յանձնուեցաւ, կրօնք, եկեղեցի, պաշտամունք, եկեղեցականութիւն, դաստիարակութիւն, ուսում, ամուսնութիւն, ընտանիք, ժառանգութիւն, անհատականութիւն, ազգահամար եւ նմանիք, որոնք թուրք կամ իսլամ ժողովուրդին համար մեծ դենպետին իրաւասութեան կը պատկանէին: Միանգամայն պատրիարքին իշխանութեան ենթարկուեցան եպիսկոպոս, վարդապետ եւ քահանայ, ինչպէս դենպետին կ'ենթարկուէին նահանգներու եւ գաւառներու կրօնաւորները եւ դատաւորները: Այդ համառօտ նկարագիրը որչափ եւ նախապէս յոյն ազգաբնակութեան վրայ ձեւուեցաւ, սակայն կարեւոր էր մեզ համար ալ, որովհետեւ իբրեւ սկզբնատիպ ծառայեց Հայերուն ալ տրուած կամ օրինադրուած ձեւին:

Կ. Պոլսոյ առման թուականէն եօթը ութը տարի անցեր էր, եւ հետզհետէ բերուած կամ եկած գաղթականութիւնները հայաբնակութեան, լաւ բազմութիւն մը կազմած էին, եւ առանձին մտադրութեան ալ առարկայ եղած էին: Ֆաթիհ զանոնք հետզհետէ կը զետեղէր քաղաքին պարիսպներուն ներքեւը կարեւոր դուռներուն մօտերը, թէ Մարմարայի ծովեզերքին, թէ ցամաքակողման դիծին եւ թէ Ոսկեղջիւրի եզերքներուն ուղղութեամբ, որոնք ռազմագիտութեան եւ ապահովութեան տեսակէտէն մեծ կարեւորութիւն ունէին, եւ յոյն տարրը այնտեղերը պահել յարմար չէր նկատուեր: Երբ որ Հայերը այնքան շատցան որ բնակչութեան կարեւոր մասը եղան, եւ երբ իրենց ներկայութեան այսչափ կարեւորութիւն տրուեցաւ, պէտք էր անոնց ներքին եւ կենցաղական դիրքն ալ բարձրացնել եւ Յոյներուն հանդէպ համահաւասար կացութեան մէջ դընել: Ուստի Ֆաթիհ որոշեց անոնց ալ պետ մը տալ Յունաց Պատրիարք Գենադիոսի համար կազմուած կերպով եւ արտօնութիւններով, եւ այս նպատակով Յովակիմը 1461ին Պրուսայէն կանչեց եւ Հայերու հոգեւոր պետ հռչակեց, պատրիարք կամ Փաթրիք անունով եւ իրաւունքով: Այս պատմութիւնը կը լրացուի Կ. Պոլսոյ գրաւելէն առաջ տրուած խոստումով եւ կ'աւելցուին նախընթաց մտերմութեան, եւ մինչեւ իսկ յաղթականին սուրը օրհնած ըլլալու պարագաները: Յովակիմի ստացածը նոր պաշտօն չէր, զի արդէն արեւելեան Փոքր Ասիոյ եւ հարաւային Եւրոպայի օսմանեան գաւառներուն առաջնորդն էր, եւ ինչ որ Ֆաթիհէ կը ստանար Քրիստոնեաներուն համար կազմակերպուած նոր կացութեան գործադրութիւնը էր: Միայն առաւելութիւնը զոր Հայեր կը ստանային, պատրիարք անունով պատուուած եւ պատրիարքի իրաւունքներով ճոխացած պետ մը ունենալն էր: Իսկ Կ. Պոլսոյ պատրիարքներուն ոչ միայն արտաքին եւ կենցաղական իրաւունքին, այլեւ անոնց ներքին եւ հոգեւորական իրաւասութեան ուրիշ առաջնորդներու վրայ տարածուիլը հետեւանք եղաւ նորահաստատ դրութեան:

3.— Յովակիմ եպիսկ.ի Պոլիս գալու պարագան Հ. Ասատուր կը յիշատակէ անոր պատրիարք հռչակման վայրի սա տարբերութեամբ.—

«Յովակիմ Եպիսկոպոս Պրուսացի (1461 – 1478) առաջին հայ պատրիարքը եղած է Կ. Պոլսոյ: Ֆաթիհ Սուլթան Մէհէմմէտ Բ., Կ. Պոլսոյ առումէն առաջ, Պրուսա գտնուած ժամանակէն, ճանչցած էր այդ քաղաքին հայ եպիսկոպոս Յովակիմը իբր հոգեւոր գլուխ հայ գաղթականութեան: Երբ 1461ին Պրուսա գնաց, արքունի հրովարտակով Թուրքիոյ բոլոր Հայոց Պատրիարք հռչակեց զայն եւ Պոլիս փոխադրեց: Յովակիմի հետ Կ. Պոլիս գաղթեցին Պրուսայի գլխաւոր հայ ընտանիքներէն մէկ քանին, ըստ ոմանց վեց տուն»:

4.— Ալպօյաճեանի ընդարձակ տեսութենէն քաղուած լրացուցիչ տեղեկութիւններով, կարելի կ'ըլլայ ընդհանուր պատկերը գծել այդ շրջանի անցքերուն.—

Կ. Պոլսոյ գրաւումէն առաջ արդէն Օսմանեան պետութեան սահմաններուն մէջ բնակող Հայոց յատուկ հոգեւոր իշխանութիւն մը կազմակերպուած էր, թերեւս նոյնիսկ Հայոց խնդրանօքը, Յունաց հալածանքներէն զերծ մնալու համար: Այդ առաջնորդութիւնը՝ Քէօթահիայէն Պրուսա տեղափոխուեցաւ, երբ մայրաքաղաքը Պրուսա եղաւ, եւ անկէ Կ. Պոլիս՝ 1461ին, Պատրիարք տիտղոսն ալ Յունաց պատրիարքներուն նմանութեամբը ստանալով, թէեւ երկար ատեն ազգ. տարեգրութեանց մէջ այս տիտղոսը գործածական չէ եղած, վասն զի սոսկ առաջնորդական հանգամանքէն աւելի դիրք մը չէ ունեցած:

Իրական պատրիարքութիւնը կը սկսի 1612էն, երբ Կ. Պոլսոյ պատրիարքութիւնը իրեն ստորադաս կ'ունենայ ուրիշ առաջնորդութիւններ որոնց առաջնորդական հանգամանքը կառավարութեան առջեւ պաշտօնապէս միայն Կ. Պոլսոյ պատրիարքին միջնորդութեամբը կրնար ճըշդուիլ:

Այս հանգամանքով Կ. Պոլսոյ պատրիարքութիւնը իրապէս կը դառնար կ'ըլլար «առաջին ի հաւասարս»: ԺԷ. դարուն սկիզբէն սկսեալ հետզհետէ կ'ընդարձակուի իր իրաւասութեան շրջանակը, հետզհետէ բոլոր Թուրքիոյ սահմաններուն մէջ գտնուող առաջնորդութիւնները իրեն ստորադասուելով: Այսպէս ԺԶ. դարէն մինչեւ ԺԹ. դարուն սկիզբը կը շեշտուի հետզհետէ Կ. Պոլսոյ պատրիարքութեան նշանակութիւնը, իբրեւ պետ առաջնորդութեանց»:

Քաղեց՝ Թ. ԱԶԱՏԵԱՆ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կառավարական պաշտօնաթերթը, «Իզվեստիա» խստօրէն կը քննադատէ Ուզպէկիստանի Գիտութեանց Ակադեմիան, պատմութեան գրքի մը հրատարակութեան առթիւ: Եւ կը պախարակէ «յետադիմական իսլամութիւնը»: Թերթը մասնաւորապէս դժգոհ է որ այդ պատմութեան մէջ Ռուսիոյ հողային գրաւումները յառաջդիմութիւն եւ բարօրութիւն չեն նկատուիր:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Համագերման խմբակցութեան նախագահը, Վալտիմար Քրաֆթ, ճառ մը խօսելով յանուն ութ միլիոն աքսորական Գերմաններու, յայտարարեց թէ 1938ի սահմաններուն վերահաստատումը չի կրնար գոհացնել Գերմանիան: Կը պահանջէ վերադարձնել նաեւ Զուտէթեան երկրամասը (Չեխոսլավաքիա) եւ Տանցիկը, որ պատճառ եղաւ երկրորդ աշխարհամարտին ...

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻՆ ՄԷՋ

Անցեալ հինգշաբթի օր «Յառաջ»ի խմբագրութիւնն ալ հրաւիրուած էր Ֆրանսական Ակադեմիայի բացառիկ նիստին, Ֆերնան Կրեկի պաշտօնական ընդունելութեան առթիւ: Բանաստեղծին թեկնածութիւնը կ'ընդունուէր 40 տարուան յամառ հետապնդումէ մը վերջ, բազմելով կոմս Շամպրէօնի աթոռը:

Պ. Կրեկ իր շնորհակալութեան ուղերձին մէջ յիշեց թէ որքան ուշ իր առջեւ բացուեցան այս խորհրդաւոր ընկերութեան դուռները: Խօսելով իր նախորդին մասին, պատկերացուց Ֆրանսայի դիւանագիտութիւնը որուն վերջին ներկայացուցիչներէն էր Պ. տը Շամպրէօնը, դեսպան Ամերիկայի, Անգարայի, Աթէնքի, Հռոմի մէջ եւ այլուր:

Պ. Ժիւլ Ռոմէն Ակադեմիային կողմէ խօսեցաւ Կրեկի մասին: Նախ սրամտութեամբ, բացատրեց թէ ինչ բանի կարելի էր վերագրել այս ընտրութեան յապաղումը, թէեւ մխիթարեց բանաստեղծը յիշելով թէ հակառակ իր ութսուն տարիներուն տակաւին ամէնէն տարէցը չէ Անմահներու այս խումբին մէջ: Ըստ ակադեմական աւանդութեան տօքթ. Քնօքիծանօթ հեղինակը իր գովասանքին միացուց քանի մը քաշքշուքներ, եզրակացնելով սակայն թէ արդարութեան պարտք մըն է որ կատարեց Ֆրանսական Ակադեմիան վերջապէս ընդունելով Ֆ. Կրեկը:

Օրուան շահեկան մէկ դէպքն ալ էր Փոլ Լէոթոյի ներկայութիւնը: Ծանօթ գրագէտը, որ մեկուսի կ'ապրի Փարիզի մէկ արուարձանը, վեց կատուներու եւ կապիկի մը հետ, եկած էր ներկայ ըլլալու այդ օրուան հանդիսութեան: Իր շատ ինքնատիպ հագուածքը պատճառ եղած էր որ մուտքը արգիլեն: Արդարեւ Լէոթօ հագած էր աղտոտ եւ հին վերարկուի նմանող տեսակ մը ռոպ տը շամպր (սենեկազգեստ), ոտքերուն՝ հինցած մուճակներ, գլուխը աննկարագրելի պօնէ մը, ձեռքը հին շուկայի պայուսակ մը: Խորապէս վրդովուած, ժամը 6ին, երբ լրագրողները իր պատկերը կը քաշէին եւ հարցումներ կ'ուղղէին, կը պատասխանէր.

— Ինչո՞ւ մուճակով պիտի չմտնեմ, ամէնէն հանդիսաւոր մուճակն է:

Ֆ. Կրեկի մօտ կը նշմարուէին, զօր. Վեկան, Պ. Ֆ. Մոռիաք, փաստաբան Մոռիս Կառսօն, գիտնական փասթէօռ – Վալեռի Ռատօ, Անտրէ Մոռուա, Ժոռժ Լըքօնթ (տեւական քարտուղար), Ժոռժ Տիւհամել, Փիէռ Պընուա եւ ուրիշներ:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

Ա.— Կեցցէ հանրապետութեան արդար եւ հայրենասէր նախագահը:

Բ.— Ո՞վ ընտրուեցաւ:

Ա.— Ընտրութիւնը դեռ վաղը պիտի կատարուի ...:

ԱՐԴԷՆ ԳՈՐԾԻ ՁԵՌՆԱՐԿԱԾ ԵՆ

»Հայրենիք»ի վերջին թիւերէն կ'իմանանք թէ արդէն գործի ձեռնարկած է Ամերիկահայ Կրթական Յանձնախումբը:

Ահաւասիկ նոր զեկոյցը որ կը պարզէ յանձնախումբին կազմը եւ նպատակը.—

Ամերիկահայ Կրթական Յանձնախումբը, որուն կոչը լոյս տեսաւ թերթերու մէջ, ծնունդն է չորս կազմակերպութեանց նախաձեռնութեան.— Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէի, Հայ Օգնութեան Միութեան, Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութեան եւ Ազգ. Կեդրոնական վարչութեան:

Յանձնախումբը կազմուեցաւ վերոյիշեալ չորս կազմակերպութեանց քարտուղարներու եւ «Հայրենիք» օրաթերթի պատասխանատու խմբագրի մասնակցութեամբ, — Մ. Օզանեան, Տիկին Սիրանոյշ Մխիթարեան, Վարուժան Ազապլար, Հայկազ Ղազարեան եւ Գուրգէն Մխիթարեան:

Ապա հետզհետէ անդամակցութեան հրաւիրուեցան Պրոֆ. Յ. Զազմազճեան, Վարդգէս Ահարոնեան, Վահագն Քրմոյեան, Եփրեմ Սարգիսեան, Օր. Սիրանոյշ Տէր Մանուէլեան եւ Ճէյմս Թաշճեան:

Դիւանը կազմուեցաւ այսպէս.— Նախագահ՝ Պրոֆ. Յ. Զազմազճեան, ատենապետ՝ Եփրեմ Սարգիսեան, քարտուղար՝ Մ. Օզանեան:

Վերոյիշեալ չորս կազմակերպութիւնները իսկոյն ուղարկեցին շրջաբերական ներ իրենց ենթակայ կոմիտէներուն, Հօմի մասնաճիւղերուն, Ուխտերուն եւ Հոգաբարձութեանց՝ հրահանգելով անոնց ամէն կերպ ուժ տալ նորակազմ Ամերիկահայ կրթական յանձնախումբին:

Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի Կեդր. կոմիտէն եւ Հայ Օգնութեան Միութեան Կեդր. վարչութիւնը խոստացան առաջին առթիւ մեզի տրամադրել հազարական տոլար՝ յանձնախումբսի սկզբնական աշխատանքներուն ընթացք տալու համար: Նիւթական աջացկութեան խոստումներ ըրին նաեւ Ազգ. Կեդր. վարչութիւնը եւ Հայ Երիտասարդաց Կեդր. վարչութիւնը:

Մեր առաջին նիստին իսկ որոշուեցաւ յանձնախումբիս հիմնական նպատակը, — Հայ Լեզուի տարածումը եւ լեզուի միջոցաւ Հայ Ոգիի զօրացումը մեր Նոր Սերունդին մէջ:

Ասոր համար յանձնախումբը պիտի աշխատի ամէն տեղ, ուր Հայեր կ'ապրին, հաստատել դպրոցներ, ուր շաբաթը գոնէ քանի մը ժամ մեր տղաներն ու աղջիկները, ձեռնհաս ուսուցիչներու ղեկավարութեան ներքեւ, սորվին, Հայոց Լեզու, Հայոց Պատմութիւն, Հայաստանի աշխարհագրութիւն, Հայ երգ եւայլն:

Այս նպատակին դիւրութեամբ պիտի կրնանք հասնիլ, եթէ բոլոր ծնողներ իրենց զաւակները դպրոց ուղարկեն:

Մեր կարգադրութեամբ եւ, Հ. Յ. Դ. Կոմիտէներու, Հօմի մասնաճիւղերու, Հայ Եր: Դաշնակցութեան Ուխտերու եւ Հոգաբարձութեանց բոլորանուէր աջակցութեամբ, այս օրերուն Նիւ Ինկլէնտի եւ Նիւ Եորքի կարգ մը քաղաքներուն մէջ պիտի գումարուին Ծնողական Ժողովներ: Ջանքեր պիտի թափենք որ ժողովներ գումարուին նաեւ Միջին Արեւմուտքի եւ Քալիֆորնիոյ հայաշատ քաղաքներուն մէջ:

Այս ժողովներուն ներկայ պիտի գտնուի եւ խօսի, կրթական գործիչի հանգամանքով, Եփրեմ Սարգիսեան, որ աւարտած է Էջմիածնի Լսարանական Բաժինը, ինչպէս նաեւ Փեթրոկրատի Մանկավարժական Ճեմարանը: Ունի ուսուցչական լայն փորձառութիւն: Մեր Անկախութեան շրջանին անդամ էր Հայաստանի Հանրապետութեան խորհրդարանին:

Կոչ կ'ընենք բոլոր Հայերուն եւ վերոյիշեալ չորս Կազմակերպութեանց անդամ – անդամուհիներուն ներկայ ըլլալ, նշանակուած Ծնողական Ժողովներուն:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28

ՊՈՌՏՕ, 2 Յունիս.— Թէեւ տարագիր, թէեւ զրկուած մեր աննման Հայաստանի հանրապետութենէն, մենք ալ կարօտով եւ հպարտութեամբ տօնեցինք Մայիս 28ի տարեդարձը, 31 Մայիս, կիրակի ժամը 15·30ին, Մուլէն Պլէօի սրահը, Սընօն:

Որոշուած ժամուն մեր հայրենակիցները, մասնաւորապէս երիտասարդները ներկայ էին ներշնչուելու մեր նորագոյն պատմութեան մեծ հերոսամարտով, որուն կը պարտինք այսօրուան Հայաստանը:

Հանդիսականները իրենց լամբակներուն վրայ կը կրէին եռագոյն ժապաւէններ: Բեմին խորը, վերի մասը «Փառք Մայիս 28ի անմահ հերոսներուն» վերտառութիւնը, անկէ վար Հ. Հ. զինանշանը, տակը դէպի ազատութիւն խորհրդանիշը, աջ եւ ձախ հայկական եւ Ֆրանսական դրօշները, ինչպէս եւ Արամի, Նազարբէկեանի, Սիլիկեանի նկարները:

Հանդէսին բացումը կատարեցին Նոր Սերունդի անդամները, «Մեր հայրենիք»ով զոր ներկաները ունկնդրեցին յոտընկայս: Օրուան նախագահ ընկեր Ա. Միքայէլեան համառօտակի պարզեց Մայիս 28ի տաժանելի երկունքը եւ օրհասական կռիւները: Այս առթիւ հրաւիրեց ներկաները յոտնկայս յարգել յիշատակը բոլոր անոնց որ ազատութեան արշալոյսը չդիմաւորած ինկան ռազմադաշտին վրայ:

Նոր Սերունդի անդամներէն արտասանեցին Օր. Ա. Հռթիկեան, Յ. Միքայէլեան եւ Յ. Տօնէրեան: Իսկ երգեցին օրիորդներ Ե. Քէնտէրեան, Մ. Տօնիկեան, Ա. Հալաճեան: Ջութակով նուագեց Ս. Տօնէրեան: Նոր Սերունդի Աղբալեան խումբի կողմէ Մայիս 28ի նուիրուած գեղեցիկ ուղերձ մը կարդաց Պետրոս Քէնտէրեան: Հ. Յ. Դ. Մուրատ խումբի կողմէ խօսեցաւ ընկեր Քէնտէրեան, նը-կարագրելով օրհասական կռիւները քանի մը ճակատներուն վրայ, երբ Արամ, Նազարբէկեան, Սիլիկեան, Դրօ եւ ուրիշ տիտաններ մեր յանդուգն ժողովուրդը կ'առաջնորդէին դէպի յաղթանակ: Ապա խօսքը ուղղելով երիտասարդութեան ըսաւ. — Գուրգուրանքով պատմեցէք Մայիս 28ի նուիրական խորհուրդը: Քանի մը սերունդներ մարտնչեցան եւ իրենց արեան գնով ստեղծեցին ներկայ Հայաստանը: Վառ պահեցէք հայրենասիրութիւնը, իրականացնելու համար Միացեալ, ազատ եւ անկախ Հայաստանը:

Ինչպէս «Մեր հայրենիք»ը նոյնպէս ալ «Արեւելեան Զէյթունցիներ» խմբերգը երեք ձայնով երգեցին Նոր Սերունդի անդամները ղեկավարութեամբ Օր. Շ. Քէնտէրեանի:

Հանդէսին յաջորդեց խնջոյք մը ուր երգեցին Տիկիներ Մ. Վարդանեան, Շ. Թաշճեան եւ ուրիշներ: Տեղի ունեցան նաեւ խմբերգներ, հայկական եւ եւրոպական պարեր:

ՉԱԼԿԱՐԱՑԻ

ՏԽՐՈՒՆԻ.— ԲԺ. Յ. ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ

Ամերիկահայ թերթերէն ցաւով կ'իմանանք թէ Ապրիլ 30ին մեռած է Բժ. Յարութիւն Դարբինեան Ֆրեզնոյի մէջ:

Ողբացեալ ընկերը ծնած էր 1891ին Արաբկիրի մէջ: 1895ի ջարդերուն հայրը կը սպաննուի Թուրքերու կողմէ, իսկ մայրը՝ այս կորուստին չտոկալով, քանի մը օրուան մէջ կը մահանայ: Փոքրիկն Յարութիւն եւ իր երկու անչափահաս եղբայրներն ու միակ քոյրը կը մնան որբ: Իր մօրեղբայրներն ու մօրաքոյրներն զանոնք կը խնամեն եւ կը մեծցնեն իբրեւ իրենց հարազատ զաւակները:

Յարութիւն հազիւ եօթը տարեկան, կը փոխադրուի իր միւս մօրաքրոջ քով Իզմիր, ուր կը ստանայ իր նախնական ուսումը: Հոնկէ կը զրկեն Այնթապի Ամերիկեան Գոլէճը, որուն շրջանը յաջողապէս աւարտելէ վերջ, կ'երթայ Պէյրութ, Ամերիկեան բժշկական համալսարանը ուսանելու համար: Կը ստանայ բժշկական վկայական եւ կրկին կը վերադառնայ Իզմիր, կը բանայ իր առաջին դարմանատունը եւ կ'ունենայ շատ յաջող գործունէութիւն մը: Ծառայութեան կոչուելով թըրքական բանակին՝ երկու անդամ ծանրապէս կը վիրաւորուի Տարտանէլի կռիւներու ընթացքին:

Առաջին համաշխարհային պատերազմէն վերջը կրկին կը վերդառնայ Իզմիր եւ կը վերսկսի բժշկական աշխատանքը, լծուելով նոյն ատեն ազգային եւ կուսակցական գործունէութեան: Սակայն վրայ կը հասնի Իզմիրի ահաւոր աղէտը: Բը-ժիշկը հրաշքով ազատուած, շունչը կ'առնէ Պիրէոնի եւ Աթէնքի փողոցներուն մէջ, խառնուած տարագիր հայ մեծ զանգուածի մը հետ: Հոն կ'ապրի իր կեանքի ամէնէն դժբախտ եւ կարօտ օրերը, զրկուած՝ ապրուստի տարրական միջոցներէն:

Համատարած թշուառութեան այս օրերուն, իր կարելին կ'ընէ բժշկական օգնութիւն հասցնելու հիւանդ, չքաւոր եւ անոք հազարաւոր տարագիր եւ փախստական հայրենակիցներու:

Ֆրէզնօ կը հասնի 1923 Հոկտեմբերին: Իր բժշկութիւնը հոս շարունակելու համար, նահանգային քննութիւն մը կ'անցընէ, եւ իր սեփական դարմանատունը կը բանայ: Եւ անմիջապէս կ'անդամակցի Հ. Յ. Դ. Ֆրէզնոյի կոմիտէին:

Ապրիլ 15ին, գրասենեակին մէջ կ'ունենայ ուղեղային կաթուած մը եւ երկու շաբաթ վերջ կ'աւանդէ հոգին: Ունի աղջիկ զաւակ մը:

ՀԵԾԵԼԱՆԻԻԸ հաւասարակշռելու միջոց մը գտած է Պ. Սեդրակ Զաքարեան Պիլպաս քաղաքին մէջ (Ապանիա): Այդ գիւտին շնորհիւ հեծալանիւները վտանգաւոր ցնցումներու չեն ենթարկուիր քարքարուտ ճամբաներու վրայ: Գիւտը վաւերացուած է: Զաքարեան Պարսկահայ է եւ աւարտած Գերմանիոյ մեքենագիտական վարժարանը:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԱՒԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

Կը ջանայինք իրենց բացատրել մեր կացութիւնը, մեր մեկնելու ստիպողականութիւնը. բայց անոնք մտիկ չէին ըներ, կը կառչէին մեզի, քղացքներնէս կը բռնէին, կը բողոքէին, կը պաղատէին, կը սպառնային եւ նոյնիսկ կը բռնանային.

— Կուգաք, կ'անցնիք, կ'երթաք: Յուսացինք ձեր վրայ, օրերով ձեր գալուն սպասեցինք, եւ հաւատացինք որ մեր ցաւին տէրման մը պիտի գտնաք, հիմակ նորէն մինակ պիտի մնանք, վայ մեր գլխուն:

Երբ կը բացատրէինք իրենց հաւատքին անհամեմատ մեծութիւնը մեր վրայ, մեր անկարողութիւնը, գլուխներնին կը շարժէին ու կարծես ալ աւելի եռանդով կը կառչէին մեզի:

— Հոգ չէ, բան մը մի ընէք, գերիդ ըլլամ, բայց մեր քովիկը կեցէք ...:

Ժամանակը կ'անցնէր, սայլապանը կ'անհամբերնար, ձիերը խրտչելով կը վրնչէին ու մտրակը կը շաչէր օդին մէջ: Թուրքեր տեսնելով այդ հաւաքումը, այդ վայնասունները խիստ աչքով կը նայէին մեզի: Եւ ահա վերջապէս միջոց մը յաջողեցանք բարձրանալ սայլը, որ անմիջապէս դղրդեցաւ ճամբայ ելաւ եւ թաւալեցաւ, շուկային մէջէն:

Մեր ետեւէն լսեցինք հետզհետէ մարելով, այրիներուն եւ որբերուն կոչերն ու սրտաբեկ ականջ դրին անոնց. այդ կոչերուն մէջ մաղթանք չկար, ոչ ալ բարի ճանապարհ, այլ բողոք, գանգատ ու թերեւս անէծք մեր անկարողութեան համար:

Քանի ժամերէ ի վեր ճամբայ ելած էինք եւ Օմսանիյէ իր նոճիներով եւ թաւուտ պարտէզներով շատոնց արդէն անհետացած էր վարդագոյն մշուշի մը ետեւ: Միջօրէի արեւը անգամ մըն ալ իր կիզիչ ճառագայթները կ'ուղղէր մեզի:

Մենք կը խորհրդակցէինք մեր ճամբորդութեան ծրագրին վրայ. մտադրած էինք Սիսի մէջ հաւաքուած դրամը բաժնելով Էրզինի բանտարկեալներուն, անմիջապէս ճամբայ ելնել եւ նոյն իրիկունն իսկ հասնիլ Տէօրթ – Եօլ:

Մտահոգ էինք միայն մեր բանտը ընելիք այցելութեան մասին, որովհետեւ եթէ դժուարութեան հանդիպէինք եւ ուշանանայինք, ճամբան պիտի մնայինք. Էրզինի մէջ բանտարկեալներէ զատ հայ չկար. ջանք կ'ընէինք գիշերելու Տէորթ–Եոլի մէջ:

Օսմանիյէէն մեկնելնուս ի վեր դարձեալ ինկանք անապատային ամլութեան մը մէջ. տեղ տեղ միայն եղեգէ շինուած խրճիթներու խումբ մը մեր ուշադրութիւնը կը գրաւէր:

Գաղթական Թուրքերու բնակութիւններ էին. արտակարգ թշուառութիւն մը կար այդ գիւղակներուն երեւոյթին մէջ. սեւ, խոշոր գոմէշներ դանդաղաքայլ կը յառաջանան ու ծարաւէ ընդարմացած կը թըւէին: Կիներ անհամար փաթթոցներով գլուխնին բեռնաւորուած, վայրագ եւ անասնային բան մը ունէին ու իրենց արեւէն ծամածռած դէմքերը տանջուած մարդու արտայայտութիւններ կը ստանային:

Դիտեցինք նաեւ որ աղքատութիւնը, չարքաշ կեանքն ու թերեւս զիրենք չարչարող ատելութեան միշտ վառ զգացումը այնքան այլափոխեր, կնոջական յատկանիշերը ջնջեր են իրենց վրայ որ կարելի չէր իրենց տարիքները որոշել. ամէնքն ալ խորշոմած պառաւի ձեւ ունէին:

Խուսափուկ եւ շիլ նայուածքով կը նայէին մեր սայլին ու խթանը ձեռքերնին կը կենային պահ մը. բայց անմիջապէս գրեթէ ասիացիի յատուկ անփութութիւնով աւելի ուժգին կը մխէին խթանը խեղճ եւ հանդարտ կենդանիին մորթին մէջ, ու կ'անցնէին կ'երթային:

Ամայի, անծառ, անջրդի... հողը կարմրորակ կը դառնար ու ապառաժի պէս էր:

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

չահած է քուէներու 51 առ հարիւրը: Մասնակցած են երեսուն միլիոն ընտրող - ներու 90 առ հարիւրը: Վարչապետը, Տէ կասպերի, լաւատես յայտարարութիւններ ըրաւ այս արդիւնքին առթիւ :

ԱԻՍՏՐԻՈՑ խորհրդային իշխանութիւ- նը որոշեց ջնջել այն ստուգումը որ ութ տարիէ ի վեր կը կատարուէր ռուսական եւ արեւմտեան սահմանադիծին վրայ: Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցը կ'ըսէ թէ Ցունիս 9էն սկսեալ ճամբորդներու եւ ապ- րանքներու քննութիւնը պիտի կատարուի առեն առեն, համաձայն պարագաներուն: Միչտ արդիլուած կը մնան դէնքերու, պայթուցիկներու եւ ռազմանիւթի ներա - ծումը դէպի ռուսական չրջանը եւ քան - դուած գործարաններու պիտոյքներուն արտածումը խորհրդային չրջանէն դուրս: Մարզպանի մը հաստատումէն վերջ, այս նոր տնօրինութիւնն ալ հաչտարար քայլ մը կը համարուի :

ՉՕՐ. ՐԻՃՈՒԻՑ, եւրոպական ճակատի նախորդ սպարապետը, տեղեկագիր մը ուղղելով Ատլանտեանի կազմակերպու - թեան, անդամ մը եւս կ'աղդարարէ թէ դաչնակից պետութեանց ուժերը տակաւ են եւ թէ վերազինման աչխատանքի որեւէ թուլացում պիտի չանդի վճռական եւ ա- ղետալի պարտութեան մը :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ մէջ ընդհանուր գործա- դուլ սարքուեցաւ երէկ: Վարչապետը յայտարարեց թէ միլոցներ ձեռք առնուած են բարեկարգութիւնը պահպանելու հա - մար :Գործադուլը այսօր ալ պիտի չա - րունակուի, չլատելով հանրային կեանքը:

ՄԵՏԱՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ հաստատութեանց բանուորները մասնակի գործադուլ մը պիտի սարքեն ուրբաթ օր :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐ

ՎԻՆԻ ՀԱՑԿ. ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

Առաջին անգամ ըլլալով, մասնակցու - թեամբ Օր. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ :

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Շաբաթ 13 Յունիս, ժամը 21ին, Սիներմա Ռեքսի մէջ:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

14 Յունիս, կիրակի 15·30ին Սալ Սէն Լուի, 4 ռիւ ժէի :

ՏԵՍԻՆԻ ՄԷՋ

20 Յունիս, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Յայտագրին մաս կը կազմեն Եկմալեան եւ Կոմիտասի խառնաձայն պատարագնե - րէն մասեր, ժողովրդական երգեր, Սիւ- նիէ, Ալէմշահէն եւն.:

Կազմակերպող՝ ՑՈՎՍԷՓ Վ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ.—Մարսէյլէն ընկեր Յով- սէփ Օհանեան իր աղջկան Օր. Մառիի նը- շանախօսութեան առթիւ, ընդ Պ. Զօհրապ Սուքիասեանի կը նուիրէ Ալճաարի «Յա- ռաջ» դպրոցին երկու հազար ֆր., «Յա - ռաջ»ի բարգաւաճման համար հազար ֆր. «Հայ – Բոյժ»ի տարածման համար հա - զար ֆրանք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Իսկէն Տէր եւ Տիկին Սերոբեան եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, դրաւոր եւ ծաղկեպսակով վչտակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ զաւկին

ՎԱՐԴԳԷՍ ՍԵՐՈԲԵԱՆԻ

դառնադէտ մահուան առթիւ :

MARCHANDS FORAINS

Avant de faire vos achats

visitez une fois la maison

A L'ELEPHANT

108, RUE D'ABOUKIR

Tél. LOU. 83 — 24

Bonneterie et Confection

Un bon accueil vous attend

Prix imbattables

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ
ՅԵՐԹ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Զաւար- եան» կոմիտէի մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կապ. Խաչի :

Իսիի քաղաքապետարանի չքեղ սրահ - ներուն մէջ :

Պատուոյ նախագահ

EDOUARD DEPREUX

Ancien Ministre, Maire de Sceaux

Կը նախագահէ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին ընկերներ Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակ- ցին Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախում- բը, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. ՑՈՎ - ՀԱՆՆԷՍԵԱՆի, Օր. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ (Շա - ւիղ), ՏԻՐ ԹՈՒՄԱՑԵԱՆ, ՔԷՕՍԷԵԱՆ (Ի- սի) եւ Շ. ՊԻՆԿԵԱՆ (երգ), Օր. Օր. Ս. ՇԱՀԻՆԵԱՆ եւ Մ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ (արտա- սանութիւն) :

Բեմավար Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԽՈՐԷՆԵԱՆ Հայկական եւ Կովկասեան պարեր , Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանէէօ Քաչանի պա - րախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Տի- կին Հ. ԹՈՐՈՍԵԱՆի, (Թառ՝ Սէյրան եւ դափ՝ Գէորգ) : Եւրոպական պարեր մին - չեւ լոյս :

Orchestre Tropical Ben Salvador et Jean Bonal

Ճոխ պիւֆէ, ժողովրդական դիներ : Մուտք՝ 200 ֆրանք :

●

ՊԱՆԷԷՕ ՔԱՉԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Կա - պոյտ Խաչի եւ «Նոր Սերունդ»ի :

Այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ կէս գի- շեր, Պանէէօյի Ֆրանց-դպրոցը, Սալ Վօտէ 69 ռիւ տ'Ալբէօյ :

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին : Կը նուագեն ԳԱՐԵԳԻՆ եւ ԲԵՆՕ : Կ'արտասանէ Օր. ՑԱԿՈԲԵԱՆ, կ'երգէ ԱՐԱՐԱՏ ՄԱՐԳԱՐ - ԵԱՆ ,Նոր սերունդի տեղւոյս մասնաճիւ- ղին կողմէ հայկական եւ կովկասեան պա- րեր :

Դիւրամատչելի պիւֆէ : Մուտքը ազատ է

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Փորթ տ'Օրլէանէն թիւ 188 հանրակառքը առնել եւ իջնել Մարսէլ Պօնէ , մեթրօ լիները տը Սօ իջնել, Պանէէօ :

●

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ցունիս 14ին, Սալ Կալմանի մէջ, ժամը 15 — 23 : Կը մասնակցի Կ. Խաչի պարա- խումբը :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Ցունիս 21, ժամը 19ին, Ռիւ Ժէ սրահին մէջ:

Կը խօսի Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

ՖՐ. Կ.. ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ

մասնաճիւղին տարեկան մեծ ներկայա - գումը 14 Յունիս ժամը 21ին, Մէզոն Ալ- ֆորի բաղաբապետարանի սրահին մէջ : 6 Կը ներկայացուի ձիակոմէթիի այնքան յուղիչ թատերախաղը՝

ՔՈՐՐԱՏՕ

Ղեկավարութեամբ եւ մասնակցու - թեամբ դերասան Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆի եւ Օր. Հ. ԽԼՏՃԵԱՆի, Ե. ՃԱՆՃԻԿԵԱՆի, Ա. ԳՄԲԼԹԵԱՆի, ԲԱՐԻԼՈՑՍԵԱՆ, ՀԱ - ՊԼՃԵԱՆի եւ ՊՇՏԻԿԵԱՆի :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒ

ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Կը տօնուի Ցունիս 13ին, Շաբաթ օր , ժամը 21ին: Գազա Քիթալիի ընդարձակ սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Մարսէյ- լի եւ չրջանի բոլոր Արիներու , դայլիկ- ներու եւ Թեւիկներու :

Բանախօս՝ ՏՕՔԹ. Դ. ՄԵՇԱՏՈՒՐԵԱՆ (Արիներու պետը): Պիտի ներկայացուի Ցովհ. Թումանեանի Սասունցի Դաւիթը :

Գեղարուեստական եւ սկաուտական խը- նամեալ բաժին՝ խմբերգ, նուագ, զանա- զան մարզանքներ, բուրգերու կազմու - թիւն, հայկական պարեր (Արենոյչներու եւ Արիներու կողմէ, արտասանութիւն - ներ Յ. Թումանեանի բանաստեղծութիւն- ներէն, իր մահուան երեսնամեակի առ - թիւ):

Մուտքը հրաւիրատոմսերով :

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ս. Մուրատեան վարժարանի Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի առաջին հանդէսը Ցու- նիս 14ի կիրակին:

Գեղարուեստական բաժին : Ճոխ պիւ- ֆէ: Մուտքը ազատ է :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ա - մավերջին հանդէսը, գեղարուեստական խնամուած յայտագրով, տեղի պիտի ու- նենայ Ցունիս 28ին, ժամը 15ին:

Պարտէզին մէջ հաճելի ժամանց մինչեւ իրիկուան ժամը 9ը:

Հրապարակ հանուած վիճակահանու - թեան տոմսերը պիտի ծառայեն իբրեւ մուտքի տոմս :

« Ա Ր Ա Ք Ս »

ՄԱՆԿԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ

Կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ

Բաժանորդագրութեան պայմաններ . —

Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 Ֆր.,

Արտասահման՝ 1400 Ֆր.:

ADRESSE : N. HOVHANESSIAN

14, Rue du Soleil, Paris 20e

Tél . TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15

ԾԱՆՕԹ.—Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 ֆրանք թիւը:

Լոյս տեսաւ 15րդ թիւը:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սե - րունդի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ , Ազգ. Տան մէջ , 32 ռիւ Թը Թրէվիզ մեթ- րօ Քաթէ:

Այս Շաբաթ ժամը 16էն մինչեւ 23:

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնախիւղերու ընկերները եւ երիտասարդները :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԸ Առաջին անգամ ըլլալով կը կազմակերպէ

ՇՐԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Կիրակի, 14 Յունիս, ամբողջ օրը, 117 Ավընիւ Քօրօ, Սէն Ժիւսթ, Լը Շալէի զովասուն պարտէզներուն մէջ :

Նախագահութեամբ եւ ղեկավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Երգ նուագ, պար, խաղեր եւն.:

Մանրամասնութիւններ ստանալու եւ սե- ղանները վերապահելու համար դիմել խումբին անդամներուն :

ՕՐՏՈՒԻՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Տեղահանութեան օրերուն երեք փոքրիկ Հայորդիները, փոքրը հինգ տարեկան , միւս երկուքը իրարմէ մէկ – երկու տա - րու տարբերութեամբ իրենց ծնողքին կող- մէ յանձնուած են տեղւոյն նամակատան տնօրէնին: Ժամանակ մը վերջ տնօրէնը Պոլիս կը փոխադրուի միասին տանելով ամէնէն փոքր տղան, Օրտու ճգելով աւելի մեծ եղբայրը եւ քոյրը:

Ջերմապէս կը խնդրուի բոլոր Օրտու - ցիներէն որ այս փոքրիկներու մասին ինչ տեղեկութիւն որ ունին եւ կամ եթէ դի - տեն անոնց անունը – մականունը, տեղե- կացնեն Հ. Քէֆիլեանի՝

22, Rue Lacretelle, Paris 15e.

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Համազգային ընկերութեան դասա - խօսութիւնը տեղի կ'ունենայ այս չորեք- չաբթի ժամը 9ին, Պոմոնի եկեղեցիի սը- րահին մէջ: Դասախօս՝ ընկեր Հրանտ Սա- մուէլ: Նիւթը՝ «Հայկ. Դատ»: Կը մաս- նակցի Օր. Մառի Կառավարենց (երգ):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եղիպտացի» կո - միտէն, ստիպողաբար ժողովի կը հրա - ւիրէ Ռոստոմի, Աղբիւր Սերոբ – Մ. Եօթ- նեղբայրեանի, Րաֆֆիի, Քրիստափորի , Վահան Թորչնի եւ Փոթորիկ խումբերու բոլոր ընկերները անխտիր, այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Սօսիկեան Սալանթի սրա- հին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներ - կայ պիտի ըլլան Կ. Կ.ի եւ Շրջ. Կոմ.ի ներկայացուցիչները :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի հաւաքոյթը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21·30ին Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ: Կը խօսին ընկերներ ԱՆՏՐԻ ԳԱԼՖԱՑԵԱՆ «Անդրանիկի» մասին եւ ԱԼԷՔՍ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ Ս. Զաւարեանի մասին: Հայերէնի դասերը ճիշդ 20·15ին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ . —

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբը Դշ. օր ժամը 9ին: ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէն Եշ. ժամը 9ին: ՉԱԽԱՐԵԱՆ ենթակ. ուրբաթ ժամը 9ին: ՓՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակ. Շբ. ժամը 9ին: ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակ. կիր. կէսօրէ վերջ ժա- մը 3ին:

ԱՐԱՄ խումբը կիր. ժամը 20·30 ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, ի ներկայութեան Շրջ. կոմիտէի եւ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչնե - րուն :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմի - տէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին , Ավընիւ տը Սաքսի, հաւաքատեղին: Կա - րեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՎԻՆԻ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժո- ղովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ա- կումբը: Կարեւոր օրակարգ :

ԱՆԻԼՒՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս ուր- բաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻՆ չաբաթական հաւաքոյթը այս Չորեքչաբթի ժամը 21- ին, Քառէ սրճարանին վերնայարկը : Նիւթը՝ վիճաբանութիւն Անդրանիկի գործունէութեան մասին: Մուտքը ազատ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Լիոնի Զարան - ճազի Հայր. Միութեան դաշտահանդէսը, Ցուլիս հինգին, Տեսիլի անտառը :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուր- բաթ գիշեր, ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ : Դասախօս՝ Պ. ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴ - ԵԱՆ: Նիւթը՝ «Անհատին դերը պատմու- թեան մէջ: Մուտքը ազատ է :

LES MEILLEURES

DRAPERIES ET FOURNITURES

POUR TAILLEURS

Chez A. HAMALIAN

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Les meilleurs articles

aux meilleurs prix

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R.C.Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86 - 60 — C.C.P. Paris 1678 - 63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման տարեկան 3000 ֆրանք: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 11 ՅՈՒՆԻՍ • JEUDI 11 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7088 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2499

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃՐԱԳՆԵՐ՝ ԱՓԷ ԱՓ

Մրագրեալ դասախօսութեանց չարք մըն ալ «Նայիրի» չաբաթաթերթը սարքած է, դարձեալ Պէյրութի մէջ :

Այս անգամ յայտագիրը զրական է, — ներկայացնել ականաւոր դէմքեր՝ իրենց կենսագրութեամբ եւ ստեղծագործու – թեամբ :

Արդէն կատարուած են հետեւեալ դա – սախօսութիւնները .—

1· Եղիշէ Զարենցի կեանքն ու գործը, (Ա· Ծառուկեան, 17 Դեկ· 1952)։ *Այս առթիւ «Նայիրի»ը բացառիկ թիւ մըն ալ հրատարակեց, 16 էջ, ամբողջովին նուիր – ուած տարաբախտ բանաստեղծին :*

2· Դ· Վարուժան (Մ· Իշխան, 21 Յուն – ուար 1953)։

3· Սիամանթօ (Կ·Մասունի, 26 Փետր·)։

4· Համաստեղ (Եդ· Պօյաճեան) :

5· Հայկական Մշակոյթը Սովետական Հայաստանի մէջ (Ս· Վրացեան)։

Բոլոր դասախօսութիւնները զրաւոր են եւ ամբողջութեամբ արտատպուած՝ շա – բաթաթերթին մէջ :

Իւրաքանչիւրը կը զրաւէ քանի մը թիւ։ Այնպէս որ, ընթերցողները իրենց առջեւ կ'ունենան դասախօսութեանց ամբողջա – կան պատկերը :

Ընդհանրապէս ուսումնասիրութիւններ են եւ ոչ թէ հարեւանցի ակնարկներ կամ պատահական զեկուցումներ :

Սահմանէն անդին, Հալէպի մէջ ալ տե – ղի կ'ունենան պարբերական դասախօսու – թիւններ, նախաձեռնութեամբ Ուսանողա – կան Միութեան։ Աւելի նեղ սահմանի մը մէջ, բայց նոյն յարատեւութեամբ :

Համազգային ընկերութիւնը կը չարու – նակէ իր պարբերական դասախօսութիւն – ները՝ Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ :

Աթէնքի մէջ ալ ձեռնարկներ պակաս չեն։ Ամէնէն աւելի մտաւոր ուժերու պա – կասն է որ կը խանգարէ աշխատանքը :

Այստեղ, Փարիզի մէջ, ունինք երկու բանուկ լսարաններ, — «Համազգային» եւ «Ֆրանսահայ »։

Երկուքն ալ կ'օգտուին տրամադրելի ուժերէն, չարժում ստեղծելու համար։ Ա – ռանց մասնաւոր ծրագրի մը հետեւելու :

Գաւառը կը մնայ միշտ աղքատ ազգա – կան։ Բացի Մարսէյլէն ուր «Համազգա – յին»ը մասնաճիւղ մը ունի :

Փարիզեան դասախօսութեանց մէջ ալ ե – րեւցան չարք մը խնամուած ուսումնասի – րութիւններ որոնց փոքր մէկ մասը միայն լոյս տեսաւ մամուլին մէջ։

Անշուշտ լրագրական ամփոփումները բաւական չեն, զոհացում տալու համար հասարակութեան :

Նիւթեր կան որոնք եթէ ամբողջու – թեամբ երեւան, գաւառը եւ ուրիշ գա – ղութներ ալ բաժին ստացած կ'ըլլան :

Այս պահանջը աւելի ստիպողական պի – տի դառնայ վաղը, երբ ծրագրուած ժո – ղովրդական համալսարանը բացուի :

Ուրիշ թելադրութիւն մը, այս առթիւ։

Հարեւան գաղութներուն մէջ ալ ու – նինք պիտանի տարրեր, որոնք խնամակա – լութեան չեն կարօտիր, ճրագներ վառե – լու, չարժում ստեղծելու համար :

Օրինակ, Միլանօն ինչո՞վ ետ կը մնայ Փարիզէն։

« Այցելու հովիտներ » կամ անցորդներ միշտ ալ կարելի է հրաւիրել։

Բայց, ինչո՞ւ չօգտագործել նաեւ տե – ղական ուժերը։ Մանաւանդ որ, հոծ բազմութիւններ ալ չունին :

Մեծ բան է, եթէ միայն նոր սերունդը զոհացնեն, անհրաժեշտ գիտելիքներով :

Նոյն հարցումը կրնայինք ուղղել Պրիւ – սէլի եւ Լոնտոնի ուսումնականներուն :

Երկու մայրաքաղաքներուն մէջ ալ կան հասուն զրոց –րոցներ, ինչպէս եւ ու – սանողներ՝ Միլիին Արեւելքէն :

Ո՞ր օրուան կը սպասեն, իրենց ճրագ – ները վառելու համար :

Շ·

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Պ· ՊԻՏՕ Կ'ԱԶԴԱՐԱՐԷ

•

ԲՈՒՌՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Վարչապետութեան նոր թեկնածուն, Ժոռժ Պիտօ, Ազգ· ժողովին ներկայացաւ երէկ, չորեքշաբթի, վաւերացում խնդրե – լու համար :

Այս պաշտօնը ստանձնելէ ի վեր, նախ – կին վարչապետը ամէն միջոց փորձած էր, զոհացուցիչ մեծամասնութիւն մը ապա – հովելու համար։ Ազգ· ժողովին դլխաւոր խմբակցութիւնները վերապահ դիրք մը բռնած էին, սպասելով թեկնածուին յայ – տարարութեան։ Գործակցութեան ճամ – բան բաւական հարթուած էր ,եւ նոյնիսկ սակարկութիւններ կը կատարուէին :

Երեքշաբթի օր, Պ· Պիտօ վերջին ազ – դարարութիւն մը եւս ուղղեց, պարզելով կացութեան ծանրութիւնը :

Ահաւասիկ ամփոփումը .

— Աւելի քան 15 օրէ ի վեր Ֆրանսա կառավարութեան մը կը սպասէ։ Այս տագնապը մտահոգութիւն կը պատճառէ Ֆրանսացիներու, վասն զի ազգը վտանգի մէջ է։ Ելմտական մեծ դժուարութիւններ կը ճնշեն մեզ, մեր անտեսութիւնը կը քնանայ լճացման մէջ։ Կացութիւնը կո – րովի նախաձեռնութիւններ կը պահանջէ : Վտանգին մեծութիւնը կը պահանջէ լարել բոլոր ուժերը։ Որպէսզի մեր երկիրը կա – րենայ լսելի դարձնել իր ձայնը, որպէս զի կարենայ արժանաւոր եւ բարգաւաճ կեանք մը տալ իր զաւակներուն, պէտք է ապացուցանենք թէ մեր ժողովրդապե – տութիւնը կրնայ արդիւնաւոր դառնալ, կրնայ զօրաւոր եւ տեւական կառավարու – թիւն մը ունենալ , կրնայ ընկերային ար – դարութեան եւ ազգային չահու համապա – տասխան քաղաքականութիւն մը վարել : Այս փորձն է որ պիտի կատարենք խորհր – դարանին, բոլոր Ֆրանսացիներու եւ Ֆրանսուհիներու աջակցութեամբ։ Թող ոչ ոք յուսահատի։ Կը բաւէ որ ներդաշ – նակենք բոլոր ուժերը եւ հայրենիքը փըր – կուած է։ Թող երիտասարդները երբեք չմոռնան թէ այս ազգը եւ իր հրաշալի անցեալը արժանի են որ իր ապագան կեր – տուի արդարութեամբ եւ ազատու – թեամբ»։

Ազգ· ժողովին դումարումէն առաջ , ընկերվարականները վերապահ դիրք մը բռնած էին։ Իրենց ներկայացուցիչներէն Պ· Լա· Տէվուէօ ,նախկին նախարար , ցաւ յայտնեց որ Պ· Մանէս Ֆրանս ձախո – ղեցաւ : «Այնոր ծրագիրը միակ ելքն էր տագնապը լուծելու։ Ուշ – կանուխ պիտի հարկադրուին հոն վերադառնալ եւ ես կը մաղթեմ որ կարելի եղածին չափ չուտ վերադառնան»։

Զախաւոր խմբակցութիւնները կը մաղ – թէին որ Պիտօ վաւերացում ստանայ եւ օր առաջ կազմէ կառավարութիւնը :

× Պ· Պիտօ լիազօրութիւն կը պահան – ջէ մէկ տարուան համար :

.....

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վարչապետին՝ զօր· Նեհի – պի օգնականը, Սալեհ Սալեմ, յայտարա – րեց թէ Անգլիա չատ ծանր հետեւանք – ներ պիտի կրէ Սուէզի մէջ մնալով, եթէ պատերազմ ծագի Մ· Միութեան հետ։ «Ուժգոյն հաղար Անգլիացիներ կ'ըսեն թէ պատրաստ են Միջին Արեւելքը պաշտպա – նելու յարձակումի մը դէմ։ Ինչպէ՞ս կըր – նան, քանի որ պիտի կռուին թէ Ռուսե – րուն եւ թէ Եգիպտացիներուն դէմ։ Մենք կը պահանջենք ջրանցքը պարպել առանց որեւէ պայմանի եւ այն ատեն բարեկամ – ներ կը դառնանք»։

ՏԻՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՌՈՋԷՆՊԷՐԿԻ մահա – պատիժը ներելու համար նոր աղերսա – դիրներ ուղեցան։ Ֆրանսայի ազգ· ժո – ղովին ընկերվարական խմբակցութիւնն ալ ամերիկեան դեսպանատուն դիմեց :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆՈՐ ԶԻՋՈՒՄՆԵՐԸ

•

Մ· Միութիւնը հետեւեալ չորս դիջում – ները կատարեց ի նպաստ Աւստրիոյ, 24 ժամուան մէջ· —

1· *Զնդեց զինուորական մնայուն հակա – կշիռը այն սահմանագծին վրայ որ կը բաժնէ խորհրդային չրջանը արեւմտեան չրջանէն : Այս պատօնութեան չնորհիւ , Աւստրիացիները եւ ապրանքները պիտի կրնան ազատօրէն անցնիլ, ինչ որ առաջին անգամ տեղի կ'ունենայ, ութ տարիէ ի վեր :*

2· *Հաւանութիւն յայտնեց որ աւելի – որիական կառավարութիւնը արձակէ եր – կու խորհրդային ոստիկանական վերա – տեսուչներ Վիէննայի մէջ եւ նշանակէ ու – րիշ ոստիկանական պաշտօնեաներ որոնց դէմ նախապէս առարկութիւններ ըրած էին Ռուսերը :*

3· *Զնդեց այն օրէնքը որուն համաձայն աւստրիական հաստատութիւններ պար – տաւոր էին խորհրդային իշխանութեանց հաւանութիւնն ստանալ, իրենց արտա – դրութիւնները ռուսական չրջանէն դուրս արտածելու համար :*

4· *Պատօնեց որ Աւստրիացիները դոր – ծածեն Դանուբի նաւահանգիստը Լինցի մէջ, (ամերիկեան չրջանին մօտ) որ նա – խապէս վերապահուած էր ռուսական իշ – խանութեանց :*

Այս անակնկալ զիջումները մեծ ուրա – խութիւն պատճառեցին Աւստրիոյ մէջ , իսկ արեւմտեան պետութեանց ներկայա – ցուցիչները վերապահ են։ Անոնց կարծի – քով, խորհրդային իշխանութիւնը կ'ուզէ դուռ բանալ դանդան սակարկութեանց : Ինչ որ Ռուսերը կ'ընեն այսօր , արեւմտե – ան պետութեանց ներկայացուցիչները կատարած են 1947էն ի վեր։

Շատեր զարմանալի կը գտնեն որ Մ· Միութիւնը այս կարեւոր զիջումները կը կատարէ ճիշդ այն պահուն երբ կը մեր – ժէր մասնակցիլ նոր ժողովի մը, Աւս – տրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը քննելու համար :

Աւստրիական դահլիճը որոշեց մասնա – ւոր չնորհակալութիւն յայտնել այս ար – տօնութեանց համար։ Վարչապետը յայ – տարարեց թէ Ռուսերը ուրիշ զիջումներ ալ կատարած են վերջերս , Աւստրիոյ վե – րաբերմունքով ելեկտրական կայան մը զոր գրաւած էին 1945էն ի վեր։ Ցետոյ, խոս – տացած են քննել Մ· Միութեան մէջ ար – դելափակուած աւստրիացի գերիներու արձակման խնդիրը :

Ամէն պարագայի մէջ, կատարուած զի – ջումները մեծապէս օգտակար պիտի ըլ – լան Աւստրիոյ , որ չարաչար կը չահա – գործուի 1945էն ի վեր :

Կը թուի թէ հետզհետէ պիտի վերա – հաստատուի Աւստրիոյ գերիչխանութիւ – նը, դիւրացնելով հաշտութիւնը :

.....

ԱԹԷՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ Յունաս – տանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Թուրքիոյ ներ – կայացուցիչները կը չարունակեն զինուո – րական խորհրդակցութիւնները, խիստ դաղտնապահութեամբ։ Երեք սպայա – կոյանները ծրագիր մը պիտի մշակեն, հա – ւաքական պաշտպանութեան համար :

ԻՐԱՆԻ վարչապետին կուսակիցներէն հարիւր հոգի յարձակեցան »Արիա» խմ – բակցութեան գրասենեակին վրայ : Ներս մտնելով, իրենց դիմացը գտան ոստիկա – նութիւնը :

ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ անձրեւները մեծ վնաս – ներ պատճառեցին Մոնպելիեառի մէջ (Կեդ – րոնական Ֆրանսա)։ Կին մը խեղդուեցաւ։ Պելֆոռ – Լիոն երկաթուղին խզուեցաւ : Շատ մը գիւղեր ողողուեցան։ Կայծակն ալ մեծ վնասներ պատճառեց :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ՃԱՄԲԱՆ ԱԼ ԲԱ՞Ց Է

Լոնտոնի թերթերը կը զրեն թէ Մ· Մի – ութիւնը պիտի վարահաստատէ չրջկից – րու երթեւեկը, այցելուներ ընդունելով քաղքենի – զրամատիրական երկիրներէն։

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Մոսկուայի ծանօթ գործակալութիւնը, «Ինտուրիստ» արդէն իսկ թղթակցութիւններ կը կա – տարէ արեւմտեան Եւրոպայի նախապա – տերազմեան ներկայացուցիչներուն հետ մասնաւորապէս Անգլիոյ եւ Դանիոյ մէջ :

Շահեկան տեղեկութիւն մըն ալ կու – տան, այս առթիւ .—

Մոսկուայի մէջ պարզ բայց առատ ճաշ մը կ'արժէ 3–4 րուբլի, իսկ մէկ չիչ ընտիր գինին՝ հինգ րուբլի, (մէկ րուբլին 87·50 ֆրանք է)։

Զար սառնայ մը կը փափսայ·

— Եթէ չրջագայութիւնը (Թուրիզմ) վերահաստատուի, միայն Մոսկուայի ճամբան պիտի բացուի :

Սեւ Ծովու ճամբան ալ պիտի չբացուի՞, որպէսզի հայ տարագիրները Հայաստան երթան, գոնէ իրենց չրջկից։ Հոգ չէ, քա – նի մը ամսուան համար :

Ի՞նչ բախտ պիտի ըլլար այդպիսի ար – տօնութիւն մը :

Ահա երեք – չորս տարի է որ ամէն կողմէ Հայեր ճամբայ կ'ելլեն դէպի Վոս – վորի ափերը :

Տարակոյս չկայ որ աւելի մեծ բազմու – թիւն մը ճամբան պիտի չարունակէր դէպ ի Երկիր, եթէ դուռները բացուէին :

Ի՞նչ պատճառ ունին չբանալու :

Կրնան մասնաւոր ցանկ մը կազմել եւ միայն «բարեյոյս» տարրերուն անցագիր տալ, ինչպէս ըրին հայրենադարձի օրե – րուն :

Ամէն պարագայի մէջ, այս կարգի ար – տօնութիւն մը մեծ խանդավառութիւն պիտի պատճառէր տարագիր բազմու – թեանց :

Իսկ հայրենիքն պիտի օգտուէր , բա – րոյապէս թէ նիւթապէս :

Թող երթան աչօք – բացօք տեսնեն Ա – րարատն ու Արագածը, Հրազդանն ու Էջ – միածինը, ինչպէս եւ կատարուած նուա – ճումները :

Եւ Թող լիուլի ճաչակեն երեւանի ոս – կեվազ գինին, անզուգական դեղձն ու ծի – րանը եւ միւս արտադրութիւնները, փո – խանակ Թրքական «պողպաչա»ն եւ «մա – հալէպի»ն թխելու : Վ.Ա.Հէ

ՋԻՆԱԴԱԴԱՐԸ ՄՕՏԱԼՈՒԻՍ

Վերջին լուրերու համաձայն, Քորէայի մէջ զինադադարը կրնայ կնքուիլ մինչեւ հինգ օր։ Երկու կողմերուն զինուորական ներկայացուցիչները արդէն սկսած են մը – շակել վերջնական պայմանագիրը, կրակը դադրեցնելու համար։ Առջի օր անոնք եր – կու ժամուան ժողով մը գումարեցին եւ որոշեցին նորէն հաւաքուիլ։ Ազգաժողո – վին եւ Հիւս· Քորէայի սպայակոյտներուն անդամները չարունակ խորհրդակցու – թիւններ կը կատարեն :

Անգլիոյ Երեսփ· ժողովին մէջ, հար – ցումի մը պատասխանելով, Զըրչիլ ըսաւ թէ այլեւս պատճառ չկայ որ ձգձգուի զի – նադադարին կնքումը։ Այս առթիւ ներ – կողեց նախագահ Այզընհաուըրի վճռական դերը։ Ինքն ալ կ'ընդունի թէ մեծ դըժ – ուարութեանց պիտի հանդիպի քաղաքա – կան խորհրդաժողովը, զինադադարի կընք – քումէն ետք։ Ընդդիմադիրները ուզեցին իմանալ թէ կառավարութիւնը ինչ դիրք պիտի բռնէ, եթէ առաջարկուի կարմիր Չինաստանը անդամագրել Ազգաժողո – վին։ Զըրչիլ պատասխանեց· — «Մեր առ – ջեւ բացուած ճամբուն վրայ այնքան խո – չընդոտներ կան որ ստիպուած ենք իւրա – քանչիւր խնդիր առանձին քննել » :

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

ՅԱՆՈՒՆ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ

ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԼԱՍՏԸ՝ ԴՊՐՈՑԸ

●

1.— ՏԱԳՆԱՊՆԵՐ ՀԱՅԿ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Տեղահանութեան եւ կոտորածի օրերուն, երբ Մայր Հայրենիքը իր յուսահատական ճիչերով կը թնդացնէր հայրենի լեռները, ու գետերը արիւնազանգ կը հոսէին լալով, եւ մեր անթիւ նահատակները, ինկած՝ ազատութեան գաղափարին համար, կը հասցնէին մեր կորուստը անչափելի խորութիւններու, հայ ժողովուրդը յանկարծ կը գտնուէր անբացատրելի եղերականութեան մը առջեւ, աննման եւ աննախընթաց ժողովուրդներու պատմութեան մէջ:

Ատիկա թուական մըն էր: Կորուստի թուական: Կորուստ մարդու, կորուստ մտաւորական արժէքներու, կորուստ ապագայի ծիլերուն:

Սակայն այսօր գաղթահայութեան մէջ նուազ չէ կորուստը, կորուստ մը ամենօրեայ եւ ճակատագրական իր բոլոր պարագաներով՝ որ կը մտահոգէ եւ կը սպառէ մեզ:

Գաղութ եւ գաղթականի կեանք, բաժինը Հայուն դարերէ ի վեր: Նոր երեւոյթ մը չէ ի հարկէ, եւ ոչ ալ 1915ի աղետալի անցքերուն չարաշուք պտուղը միայն, այլ հին, շատ հին վէրք մը:

Այն օրը՝ երբ պանդուխտի ու գաղթականի ցուպը ձեռքը հայ ժողովուրդը կ'անցնէր օտարին սահմանները, լքելով հայրենի տունն ու դաշտերը, հայկական պատմութեան մէջ կը բացուէր ուծացումի եւ կորուստի գլուխը՝ սեւ ու արցունքոտ էջերով:

Կիլիկեան թագաւորներու վերջին գահակալին փախուստով, երբ ժողովուրդը կը մնար առանձին, անտէր ու անպաշտպան, երբ սովն ու անգործութիւնը, ջարդի սարսափը, աքսորի շշուկը կը նետէին զինքը դէպի անծանօթ, դէպի օտար երկրի մը ափերը, այն օրը սկիզբ կ'առնէր մեր աղէտին առաջին շղթան:

Ողբերգական թուական մը հետեւաբար 1375ը: ԺԴ. դարու վերջին քառորդին կը սկզբնաւորի հետեւաբար ուծացումի, բաժանումի, ցրւումի ահաւոր թուականը: Անհատներ, ընտանիքներ որ կը խուժեն ահա Կիպրոս, Իտալիա (Փիզա, Լիվոռնոյ, Վենետիկ, Ճենովա), Մարսիլիա, տանելով իրենց հետ հարստութիւն, ցեղային առաքինութիւններ, ու մանաւանդ կամք եւ աշխատանք: Կ'երթային անոնք շէնցնելու օտարին հողը, կ'երթային ծաղկեցնելու օտարին քաղաքները:

Շահ Աբասի տեղահանութիւնները, պարսկահայ գաղութի ծնունդը, ռուսական ընդարձակածաւալ հողամասերուն վրայ ցրուիլը կովկասեան հայ բնակիչներու, եւ Փոքր Ասիոյ քաղաքները հաստատուող ստուար գաղութները, թրքական հողերուն վրայ ապրող հայութիւնը, ենթարկուած տեղական լեզուի ու բարքերու ծանրութեան, բոլորն ալ յայտնի պատճառներ՝ ընիկ ազգային գոյնի նուազումներուն եւ կորուստին:

Պալքանեան երկիրներու մէջ ապաստան գտնող Հայերու ստուար թիւ մը պէտք չէ աննկատելի անցնի՝ երբ կը խօսուի հայկական գաղութներու մասին: Պուլկարահայը, Ռումանահայը, Հունգարահայը ունեցան իրենց շրջանները, եւ որոնցմէ կան տակաւին հին ու նոր հետքեր:

Ահաւորագոյն թուականը գաղթի ու փախուստի, սակայն, Մեծ Պատերազմին կը զուգադիպի: Ջարդ, հրկիզում, տեղահանութիւն մէկ կողմէ, փախուստ ու գաղթ միւս կողմէ, արձագանգ տուին իրարու, ամբողջացնելու համար ազգային աղէտը: Այն ատեն է որ շատ աւելի ըստուար խումբերով Հայեր ապաստան գըտան եւրոպական զանազան ոստանները, մանաւանդ Ֆրանսա, Հիւս. եւ Հարաւ. Ամերիկաներու ընդարձակ հողերը: Համիտեան սարսափի եւ Ատանայի ջարդերուն է, որ այդ երկիրներու մէջ հաստատուած հին սերունդը, անցած է նախ հոն, եւ ապա անոր վրայ աւելցած են Մեծ Աղէտի օրերուն ահուսարսափէն փախչողները:

Ու մենք ունինք այսօր Սփիւռքի մէջ՝ մէկ երրորդը Հայութեան: Լիբանան, Սուրիա, Պարսկաստան, Եգիպտոս, Ֆրանսա, Թուրքիա, Ամերիկա մեծագոյն կեդրոններն են, ուր կը գտնուի գաղթական Հայերուն խոշոր զանգուածը:

Եթէ Միջին Արեւելքի, Պոլսոյ եւ Եգիպտոսի հայութիւնը մտահոգիչ պայմաններ չ'ընծայեր ազգապահպանման ուղղութեամբ, Ֆրանսայի եւ երկու Ամերիկաներու Հայութիւնը ընդհակառակն դարձած է մղձաւանջի պատճառ՝ գիտակից վարիչներու, ժողովուրդին ճակատագրով զբաղող անձերու համար:

Ամերիկահայ Կրթ. Յանձնախումբի կոչը, եւ այդ առթիւ «Յուսաբեր»ի խմբագրականը (տես «Յառաջ», Մայիս 15–17) Ահակոչ տիտղոսով՝ ցնցիչ ահազանգի մը տագնապը կը զգացնէ:

Հիւսիսային Ամերիկայի երկու հարիւր հազարէ, իսկ Հարաւային Ամերիկայի յիսուն հազարէ աւելի հայ ժողովուրդին վիճակը, որ օր քան զօր սպառելու վրայ է իր ներքին ազգային կորովէն, անտարակոյս արդար մտահոգութեան մը պատճառներ կու տայ: Ընտանիք, եկեղեցի, դպրոց, մամուլ, երիտասարդական միութիւններ, մարզական խումբեր բառեր են յաճախ, որոնցմով կը յուսանք ամուր բռնել գահավիժող Հայութիւնը: Սակայն օտարացումի վտանգը հասած է այլեւս մեր դռներուն: Քսան, քառասուն տարի վերջ, երբ հին ու միջին սերունդը անհետանայ, այլեւս պիտի չտեսնենք ոչ միութիւններ, եւ ոչ ալ պիտի լսենք ազգին ճակատագրովը տառապող անձերու կոչեր, այլ պիտի ունենանք մեր առջեւ զանգուած մը, որ խառնուրդ մը պիտի ըլլայ ամերիկեան եւ հայկական գոյնի, մտայնութեան, հեռու բոլորովին ազգային հոգեբանութենէ եւ ազգային կեանքէ:

Իրաւունք կուտամ լիովին ամերիկեան «Ահակոչ»ին եւ «Յառաջ»ի խմբագիր Պ. Շ. Միսաքեանի «Գերագոյն պայքարը» խմբագրականին: Երկու ճակատներու վրայ ալ կան իսկական տագնապի մը բոլոր նշանները: «Յառաջ»ի խմբագրականը արձագանգ կուտայ Ամերիկահայ Կրթական Յանձնախումբի կոչին, բայց չի ժխտեր թէ նոյն մտահոգութիւնը, նոյն վէրքը կը կոտտայ մեր Ֆրանսահայ գաղութին հոգիէն ներս ալ:

Նոր սերունդի փրկութեան հարցն է, որ կը տանջէ մտքերը: Հայախօս ծերունի եւ միջին սերունդէն վերջ, որ մօտ է անդարձ մեկնելու, ո՞վ երիտասարդ սերունդէն պիտի անցնի գլուխ շարժումին, որո՞նք անոնցմէ պիտի պահպանեն տակաւին ատեն մը ջահը հայ կեանքին, եւ եթէ պահպանեն ալ, պիտի ունենա՞ն նաեւ սէրը եւ գիտակցութիւնը փոխանցելու եկող սերունդին հայրենի աւանդութիւններու, հայերէն լեզուի գանձարանները: Հոս է ահաւասիկ մեծագոյն մտահոգութիւնը, տեսնելով ակնյայտնի խզումը հինէն, ազգայինէն ու յանկարծական գահավիժումը օտարին գիրկը՝ բոլոր այն յոյսերուն, գաղափարականներուն զոր կը փայփայէինք այնքան հոգեկան խանդավառութեամբ:

Այսպէս տարիներ անցնելէ վերջն է որ ամերիկահայ գաղութը կը գտնուի տագնապալից նոպայի մը մէջ եւ հրկիզեալ տուն մը փրկելու իրարանցումով կոչեր կ'ուղղուին, խորհուրդներ տեղի կ'ունենան, կարգախօսներ կը բանաձեւուին, որոնց բոլորին ալ մէկ է վախճանը. — գտնել կենսական միջոցներ, եթէ ոչ արմատապէս բուժելու, գէթ վտանգը հեռացնելու համար օտարացումին:

Քաղաքական, գրական ու եկեղեցական կազմակերպութիւններ հաւասարապէս մը տահոգուած են հարցով: Քառեակ միութիւններ, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, Հ. Օ. Մ.ը (Հայ Օգնութեան Միութիւնը կամ Կ. Խաչը), Հայ Երիտասարդաց Միութիւնը, եւ Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը, ամերիկեան հայ ժողովուրդին առջեւ կը դնեն խնդիրը, կը վիճին, կը զգուշացնեն, կը թելադրեն, ծրագիր մշակել կը ջանան ...: Պէտք է շարժինք հաւաքաբար (կ'ազդարարէ կոչը), ազգովին, ի գործ դնելով մեր բոլոր միջոցները, նիւթական թէ բարոյական: Պէտք է գործենք արագ ու թափով: Մենք արդէն ուշ մնացած ենք: Այս պարագային ժամանակը մեզի հետ չէ, այլ մեզի դէմ:

Եւ արդարեւ ժամանակը, տարիները որ կ'անցնին, միշտ բան մը աւելի կը սպառեն հայ հոգիէն, մանաւանդ Ամերիկայի նման երկրի մը մէջ, ուր մեքենականութիւնը, ուր շարժումը, եւ շահադիտութիւնը կը տառապեցնեն անհատըմաշելով, հիւծելով: Տրամաբանական է հետեւաբար տագնապն ալ, որ երբեք այսքան ճնշիչ եղած չէր: Ուսկի՞ց փոփոխութիւնը այս հանգամանքին: Քաղաքական վերիվայրումնե՞րը արդեօք, քաղաքական ակընկալութիւննե՞րը: Անշուշտ մտահոգութիւններ են ասոնք ալ: Սակայն գլխաւոր պատճառը՝ անհետացումն է սիւնի պէս հզօր ու բովանդակ գաղթային կեանքին շէնքը իր ոտքերուն վրայ բռնող ուժերու, գիտակից անձերու մէկիկ մէկիկ մեկնումով, եւ անոնց թողած հսկայական պարապը, որ չի կրնար լեցուիլ միայն մարմինով: Հոգի եւ ազգային հոգի պէտք է:

Հ. ՄԵՍՐՈՊ Վ. ՃԱՆԱՇԵԱՆ

Տեսուչ Սեւրի Մխիթարեան վարժարանի

Հ. Հ. ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

●

ՇԱՌԱՉՈՒՆ ԱՊՏԱԿ ՄԸ ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ԽԱՌՆԱԿԻՉՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 7 Յունիս.— Մայիս 28ի 35րդ տարեդարձի տօնակատարութիւնը տեղի ունեցաւ Յունիս վեցին, շաբաթ գիշեր, ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Ճուզէփփէ Վերտի թատերասրահին մէջ: (Նախկին Գազա տ'Իթալիա):

Հակառակ սրահին հեռաւորութեան եւ տեղատարափ անձրեւին, հակառակ նաեւ դիմակաւոր խառնակիչներու գարշելի թըռուցիկին, Մարսէյլի հայութիւնը խուռներամ փութացած էր լեցնելու հանդիսասրահը: Բոլոր աթոռները գրաւուած ըլլալով, շատեր ոտքի վրայ մնացին: Ներկայ էին ամէն սեռի եւ դասակարգի հայրենակիցներ, որոնք եկած էին իրենց փարումը շեշտելու մեր անկախութեան տօնին եւ միաժամանակ իրենց զգուանքը յայտնելու դիմակաւոր խառնակիչներուն անգամ մը եւս անարգանքի սիւնին գամելով զանոնք:

Այս տարի եւս, կազմակերպիչ յանձնախումբը մասնաւոր խնամք տարած էր բեմին յարդարման: Մարսէյլ քաղաքի տօնակատարութեանց քաղաքապետական յանձնախումբը ընդ առաջ երթալով մեր դիմումին, սիրայօժար տրամադրած էր անհրաժեշտ թաղարները եւ դալարիքը: Բեմին ճակատը՝ ընդհ հովանեաւ հայկ. եւ Ֆրանս. դրօշներու եղբայրակցութեան, կ'երեւային Հայաստանի հանրապետութեան գլխ. կերտիչներուն, Արամի, զօր. Նազարբէկեանի եւ Սիլիկեանի նկարները: Իսկ բեմին ամբողջութիւնը գրաւած էր յաւիտենական Արարատի նկարը՝ իբրեւ խորհրդանշանը Հայուն ապրելու կամքին եւ իր անկախութիւնը վերանուաճելու վճռականութեան:

Տօնակատարութեան պաշտօնական մասին բացումը կատարուեցաւ «Մարսէյեէզ»ով եւ «Մեր հայրենիք»ով, զոր դաշնակի վրայ նուագեց Օր. Անժէլ Ակինեան:

Օրուան նախագահը՝ ընկեր Յակոբ Պապիկեան, իր բացման խօսքին մէջ՝ ներկայացնելով «Մայիս 28»ի ծնունդը ըսաւ թէ անոր իրագործումը կը պարտինք հայ ժողովուրդին, առանց սեռի, տարիքի եւ դաւանանքի խտրութեան: Ապա, հրաւիրեց ներկաները, յոտնկայս յարգել յիշատակը բոլոր անոնց որ ինկան Ազատագրութեան եւ անկախութեան ճամբուն վրայ:

Այդ պահուն ներս կը մտնէր Մարսէյլի նորընտիր քաղաքապետ երեսփոխան եւ նախկին նախարար Պ. Կասթոն Տէֆէռ, ընկերակցութեամբ օգնականներ Ժան Մասի եւ Օր. Իրմա Ռափուզի որոնք ընդունուեցան երկարատեւ ծափերով: Պ. քաղաքապետը՝ ինչպէս ամէն տարի, այս անգամ ալ, հակառակ իր բազմազբաղ վիճակին, անձամբ փութացած էր պատուելու մեր Անկախութեան տօնը: Եւ հարկադրուած ըլլալով կանուխ մեկնիլ՝ կը խնդրէր որ իրեն առիթ տրուի իր խօսքը ըսելու հայ ժողովուրդին: Ուստի, նախագահին հրաւէրին վրայ, խանդավառ ծափերու մէջ բեմ ելաւ եւ ըսաւ մօտաւորապէս.

— «Ինչպէս նախընթաց տարիները, այս տարի ալ չկրցայ մերժել ձեր հրաւէրը եւ անձամբ եկայ ձեր անկախութեան տօնին: Կապը որ տարիներէ ի վեր գոյութիւն ունի մեր միջեւ, մեզ կը դարձնէ միեւնոյն ընտանիքին անդամները: Անցեալները, մեր հայ բարեկամները, զիս ողջունած ատեն, Մարսէյլի ապագայ քաղաքապետին ձեռքը սեղմած ըլլալու համար մաղթանքներ կ'ընէին: Այսօր, ուրախ եմ որ այդ մաղթանքները իրականացած են: Ես, ոչ միայն իմ՝ այլեւ ամբողջ Մարսէյլի ժողովուրդին անունով կ'ողջունեմ ձեր անկախութեան օրը: Ձեր ժողովուրդը Մարսէյլ քաղաքի լաւագոյն տարրերէն մէկն է, խաղաղ, օրինապահ եւ աշխատասէր: Ֆրանսական քաղաքացի ըլլալով մէկտեղ՝ եղէք լաւ Հայեր եւ լաւ Մարսէյլցիներ: Կը մաղթեմ որ օր մը կրկին տիրանաք ձեր անկախութեան: Առ այժմ ցտեսութիւն»:

Քաղաքապետին ներկայութիւնը եւ իր անկեղծ խօսքերը յառաջ բերին խանդավառութեան ալիք մը: Ներկաները յոտընկայս կը ծափահարէին անընդհատ:

Նախագահը անցնելով գեղարուեստական յայտագրի գործադրութեան, բեմ հրաւիրեց Օր. Ալիս Յարութիւնեանը, որ արտասանեց «Մայիս 28»ի ձօնուած կտոր մը, գեղեցիկ առոգանութեամբ: Այս տարի, նորութիւն ըլլալով՝ զոյգ դաշնակով նուագուեցաւ Վեպէրի «Էնվիթասիոն ա լա վալս»ը, Արամ Խաչատուրեանի «Սուրի պարը», «մազուրքա», «քոփաք» եւ Շապռիէի «Էսփանա»ն, օրիորդներ Անժէլ Ակինեանի, Մարկոսեանի, Սիմոնեանի եւ Տէլիպօյաճեանի կողմէ: Շնորհաւորելի են այս օրիորդները թէ իրենց աշխատութեան եւ թէ նախանձախնդրութեան համար: Ժողովուրդը ջերմօրէն կը ծափահարէր իրենց տքնաջան աշխատանքը: Ընկեր Սարգիս Սարգիսեան, Սէն Լուի Նոր Սերունդէն՝ զգացումով արտասանեց Սիմանթոյի «Կախաղաններու Կատարէն»ը: Ընկերը ունի արտասանելու լաւագոյն ձիրքերը: Պ. Ժիրայր Գասպարեան, դարձեալ երիտասարդ մը, իսկական յայտնութիւն մը եղաւ, երգելով «Կռունկ»ը, «Փայաս»ը եւ «Բարձր Սարեր»ը: Ունի երգելու շնորհ որ մարզուելով, ապագային կրնայ լաւագոյն արդիւնքի հասնիլ:

Հայկական պարերու բաժինը ինչպէս միշտ, այս տարի եւս ստանձնած էր Տիկ. Մ. Շահմիրեան, որուն ղեկավարութեամբ օտարութեան մէջ հասակ նետած տղաք եւ աղջիկներ, գոյնզգոյն տարազներով պարեցին մեր տոհմիկ պարերը: Ամէն գնահատանքէ վեր է Տիկին Շահմիրեանի աշխատանքը, որ կը ձգտի մեր մատաղ սերունդին ներշնչել իր հայրենի արուեստին սէրը:

Նախագահը բեմ հրաւիրեց օրուան գլխաւոր բանախօսը՝ ընկ. Հրանդ Սանուէլ, նախագահ Հ.Հ. Պատուիրակութեան, որ յատկապէս հրաւիրուած էր Փարիզէն: Ընկերը յայտնապէս խանդավառուած տիրող մթնոլորտէն՝ խօսեցաւ փաստացի ճառ մը:

— «Հինգ – վեց դարեր օտարին լուծին տակ ստրուկ եւ գերի ապրելէ վերջ, հայ ժողովուրդը, 1918 Մայիս 28ին, մեր պատմական հողերուն մէկ մասին վրայ կը կազմէր Անկախ Հայաստանի Հանրապետութիւնը: Երբ թրքական բանակը՝ Ալեքսանդրապոլը գրաւելէ ետք յաղթականօրէն կը քալէր Երեւանի վրայ, իր չարամիտ ծրագիրները իրագործելու կանխամտածումով, հայ ժողովուրդը ցնցուեցան եւ իր ընտիր զաւակներէն Արամի, զօրավարներ Նազարբէկեանի եւ Սիլիկեանի գլխաւորութեամբ, Սարդարապատի, Ղարաքիլիսէի եւ Բաշ–Ապարանի ճակատամարտներուն մէջ, յետ շպրտեց թշնամին եւ փրկեց իր գոյութիւնը, միեւնոյն ատեն ստեղծելով իր պետական կեանքը:

«Կարճ ժամանակի ընթացքին՝ Անկախ Հայաստանը ստեղծեց պետական բոլոր ստորոգելիները: Խորհրդարան, կառավարութիւն, դեսպանութիւններ, հիւպատոսութիւն, բանակ, դրօշակ, Հանրապետ. զինանշանով անցագիր եւայլն: Բոլոր Հայերը բաժին ունին Անկախութեան կերտումին մէջ: Ո՞ր Հայը նահատակ մը չունի Ազատագրական Պայքարին մէջ, սկսելով 1895–96ի ջարդերէն, Կիլիկիոյ Աղէտէն, 1915ի Ապրիլեան Մեծ Եղեռնէն: Չէ՞ որ անոնք բոլորը ինկան հայ ժողովուրդի ազատ եւ անկախ ապրելու տենչին համար: Այսօրուան բոլոր ուրացողները, իրենց հայրերու արիւնին եւ յիշատակին հայհոյած կ'ըլլան:

«Այսօր 33 տարի է որ բոլշեւիզմը կ'իշխէ մեր երկրին վրայ: Երեսուն երեք տարուան մէջ՝ թիզ մը հող չէ աւելցած մեր սահմաններուն վրայ: Պէտք չէ յուսահատիլ, բռնակալները յաւիտենական չեն: Այսօր շատ մը դատեր, որոնց կարգին նաեւ Հայկական Դատը, լուծումի կը սպասեն: Երբ հաշուեյարդարի ժամը հնչէ՝ հայ ժողովուրդն ալ պիտի տիրանայ Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանին»:

Ընկերոջ խօսքերը արժանացան բոլորի հաւանութեան, երկարատեւ ծափերով:

Գեղարուեստական բաժնի առանցքը կը

ՀՐԱԶԵԱՑ Ա.ՃԱՌԵԱՆԻ
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

★

ՊԷՅՐՈՒԹ, 5 Յունիս.— Անցած չորեքշաբթի, երեք յունիս, դիչերուան ժամը 9ին, Սէն Ժոզէֆ Համալսարանի հանդէսասրահին մէջ տեղի ունեցաւ յարդանքի համազգային հաւաքոյթ մը՝ նուիրուած Հրաչեայ Ա.Ճառեանի յիշատակին, մեծ նուն պիտանականին մահուան քառասուն քին առթիւ:

Պէյրութի Արեւելեան Դպրութեանց Կաճառի Հայագիտութեան Ամբիոնին նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած այս հաւաքոյթին իրենց մասնակցութիւնը բերած էին Պէյրութի հայկական երկրորդական վարժարաններու տնօրէնները եւ դոյզ համալսարաններու ներկայացուցիչները:

Հաւաքոյթին ներկայ էին Լիբանանի առաջնորդ Սրբ. Եպիսկոպոս Բարոյեան, Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութեան աբբահայր Հ. Սրապիոն Ուլուհոճեան, Վիէննական միաբանութեան աբբահայր Հ. Մեսրոպ Հապոճեան, բազմաթիւ մը տաւորականներ, կրթական մշակներ, մամուլի ներկայացուցիչներ եւ խուռներամ բազմութիւն մը:

Սէն Ժոզէֆ համալսարանի ընդհանուր տնօրէն Հայր Շարլ Շամիւսի նախագահութեան տակ դրուած այս հանդէսին բացումը կատարեց վաստակաւոր դրագէտ եւ Ամերիկեան Համալսարանի Հայագիտութեան դասախօս Պ. Կոստան Զարեան, որ կարդաց հայր. մշակոյթին ձօնուած ճառ մը:

Այնուհետեւ բեմ հրաւիրուեցաւ Համազգայինի Նչան Փալանճեան Ճեմարանի տնօրէն Սիմոն Վրացեան, որ պարզեց Հրաչեայ Ա.Ճառեանի ղիմագիծը: Ինչպէս միւս բանախօսներուն, նաեւ իրեն սահմանուած կարճ ժամանակի ընթացքին, Ս. Վրացեան ներկայացուց Ա.Ճառեան մարդը, իբրեւ կորովի աշխատող, յամառ պրպտող, համեստ, հեռու առօրեայ վայելքներէ, ինքն իր մէջ ամփոփուած, իր գրքերուն կապուած եւ իր գրասեղանին պատուած մտաւորականը:

Բանախօսը վերջացուց իր խօսքերը յայտնելով թէ երկրագունդը նեղկային ալեկոծ ծովու մը կը նմանի: Իւրաքանչիւր ազգ գոյատեւելու համար փրկութեան լաստեր կը փնտռէ: Հայ ժողովուրդի փրկութեան լաստը իր մշակոյթն է: Հայութիւնը կանգուն պիտի մնայ իր մշակոյթով: Ու մեր մշակոյթը կանգուն պիտի մնայ, քանի հայ ժողովուրդը պիտի ծնի Ա.Ճառեանի պէս հանճարեղ զաւակներ:

Հ. Ա.Ճառեանի մատենագրութեան մասին խօսեցաւ Հ. Բ. Ը. Մ. Ցովակիմեան-Մանուկեան վարժարանի տնօրէն՝ Պ. Արա Թօփճեան: Կարճ ու խնամուած զեկոյցման մը մէջ ներկայացուց մեծ գիտնականին մատենագրական վաստակը, ծանրալով անոր լեզուաբանական եւ բանասիրական գործին վրայ: Մասնաւորապէս յիշեց անոր արմատական բառարանը եւ հայ լեզուի համեմատական քերականութիւնը 562 լեզուներու հետ համեմատած, որ պատիւ կրնայ բերել ամենամեծ ազգերուն:

Հ. Համազասպ Ոսկեան, Մխիթարեան վարժարանի տնօրէնը ներչնչուած եւ յուզուած ուղերձ մը արտասանեց Հ. Ա.Ճառեանի յիշատակին, վեր առնելով անոր աշխատելու կամքն ու կորովը, որոնք արժեցուցին ու բեղնաւորեցին անոր հանճարը:

«Անմահ ու լուսաճաճանչ պիտի մնաս, ու յիշատակդ անթառամ», հաւաստեց Հ. Ոսկեան օրհնելով Հ. Ա.Ճառեանի բազմավաստակ ամփունը:

Ուղերձ մը կարդաց նաեւ Հայ Աւետարանական Գոլէճի տնօրէն՝ Վեր. Բիւզանդ Ռուպեան, փառաբանելով ուսուցչութիւնը: «Հ. Ա.Ճառեան եղաւ մեծ ուսուցիչ մը, որ դաստիարակեց եւ ընդարձակեց հայ մարդուն մտքի եւ հոգիի աշխարհը մանկապարտէզէն սկսեալ»:

Վերջին խօսողը եղաւ Հայագիտութեան Ամբիոնի վարիչը՝ Հ. Ցովհաննէս Վ. Մսերեան, որ ծանրացաւ Ա.Ճառեանի լեզուաբանական գործերուն վրայ, ընդգծելով անոր թէ՛ քննադատելի եւ վիճելի կէտեր կը գտնուին մեծ գիտնականին աշխատանքներուն մէջ, որոնք յետագային կարելի պիտի ըլլայ ըստ արժանւոյն դատել:

Բանախօսը համեմեց իր զեկուցումը հետաքրքրաշարժ օրինակներով եւ մանրավէպերով՝ քաղուած Ա.Ճառեանի կեանքէն եւ անոր ուսումնասիրական կալուածէն:

Իր փակման խօսքին մէջ, օրուան նախագահը Պ. Կ. Զարեան ուրախութիւն յայտնեց Հ. Ա.Ճառեանին նուիրուած յարգանքի այս երեկոյթին համար:

ՆՈՐԱՇԷՆ ԴՊՐՈՑԻ ՄԸ ԲԱՑՈՒՄԸ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

★

ԴԱՄԱՍԿՈՍ, 3 Յունիս.— Մայիս 24ին կիրակի կէսօրէ վերջ ի ներկայութեան հոծ բազմութեան մը, տեղի ունեցաւ Դամասկոսի Պապ-Թուման թաղին մէջ, Զաւարեան վարժարանի սեփական շէնքի բացման հանդէսը:

Օրուան հանդիսութեան կը նախագահէր Բերիոյ ժրաջան առաջնորդ եւ շէնքի գլխաւոր նուիրատուներու՝ Տէր եւ Տիկին Ճորճ Մարտիկեաններու ներկայացուցիչը՝ Զարեհ եպսկ., որ որոշեալ ժամուն հասնելով, հանդէսին վայրը, պատուակալ հիւրերուն հետ միասին, կտրեց բեմը կապող ժապաւէնը եւ բարձրացաւ մասնաւոր պատրաստուած ամպիոնին վրայ: Պէյրութէն, Հալէպէն եւ քաղաքս եկած հիւրերուն մէջ կը գտնուէին Փալանճեան Ճեմարանի Տնօրէն՝ ընկ. Սիմոն Վրացեան, դեր զօր. Հրանդ Մալոյեան, Սուրիոյ Նորհրդարանի նախկին հայ երեսփոխաններէն Պ. Ֆրէտ Աբսլանեան, Հ.Մ.Ը.Մ.ի եւ Ս.Օ.Մաչէ Շրջանային Վարչութեանց ներկայացուցիչները եւ քաղաքիս երկու քահանաները:

Ընկ. Հ. Փափազեանի հրաւէրին վրայ հանդէսը բացուեցաւ Սուրիական քայլերգով, որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս: Եղան արտասանութիւններ, մեներգ եւ նուագ:

Խօսեցան ընկ. Տօքթ. Ա. Գալագեան եւ Սիման Վրացեան, վեր առնելով Հայուն անխոնջ աշխատասիրութիւնը, չինարարութիւնը եւ յարատեւութիւնը:

Կարդացուեցաւ շէնքին գնման գործադիր յանձնախումբի տեղեկագիրը, որմէ յստակ կը տեսնուէր Հայուն կամքի զօրութիւնը: Զաւարեան շէնքը արժած է մօտ 33 հազար սուրիական ոսկի, որուն հիմնադրամը սկսած է միայն եօթնուկէս սուրիական ոսկիով: Հոս է ահա անկեղծ գնահատանքի արժանի մեծ գործը:

Փակման խօսքին մէջ Զարեհ եպսկ. յիշեց գեղեցիկ օրինակ մը, մարդկութեան եւ անհատին իր սեփական տան մէջ գտած ազատութեան, հանգստին եւ քաղցրութեան մասին: Ու պահպանելով օրհնեց հայ ժողովուրդը:

Ներկաներուն սրտաբուխ եւ առատաձեռն նուէրներով, 20 վայրկեանի մէջ գոյացաւ 1500 սուրիական ոսկի: Ժամը 7·30ի սկսաւ խրախճանքը, որ տեւեց մինչեւ ուշ գիշեր:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ Փարիզ հասած ութ երաժիշտներ, որոնց մէջ կը գտնուի Մ. Մլութեան ամենամեծ ջութակահարը, Դ. Օյստրախ: Խումբը կարդ մը նուագահանդէսներ պիտի տայ:

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՑԱՌԱԶ»Ը

ԼԵՌՆ Ի ՎԵՐ 8840 ՄԵԹՐ

★

Երեսուն տարի անընդհատ ապարդիւն փորձերէ ետք, երկու անգլիացի լեռնագնացներ վերջապէս յաջողեցան Էվէրէսթի գագաթը բարձրանալ Մայիս 29ին:

Էվէրէսթ (Հիմալայայի բարձրագոյն գագաթը) բազմաթիւ լեռնագնացներու փորձաքարը դարձած է: Բնիկները զայն կ'անուանեն Քոմօ Լունկմա (Ձիւներու մայր աստուածուհի): Էվէրէսթ մկր տուեցաւ Հնդկաստանի առաջին, կառավարիչ Սըր Ճորճ Էվըրէսթի անունով: Ան առաջինը էր որ 1841ին ճշդեց լերան դիրքը եւ բարձրութիւնը, սրբագրելով մին չեւ այն ատեն եղած սխալ մը թէ Կորի սանքերի գագաթը ամէնէն բարձրն էր:

Էվէրէսթ լեռը կը գտնուի երկու երկիրներու սահմանին վրայ, հիւսիսէն՝ Թիպէթը եւ հարաւէն՝ Նեփոլ:

Առաջին անգամ 1922ին լեռնագնացներ յաջողեցան հասնիլ 8300 մեթր բարձրութեան: Բազմաթիւ փորձերէ ետք 1938ին չորս Անգլիացիներ կրցան մինչեւ 8400 մեթր բարձրանալ:

Վերջին պատերազմէն ետք, Մայ 3է Թունկ երկաթէ վարագոյր մը քաշեց Թիպէթի վրայ, եւ այս անգամ Նեփալ բացաւ իր դուռները: Մինչեւ 1952 լեռը «անգլիական»էր, որովհետեւ միայն անգլիացի լեռնագնացներ կը փորձէին բարձրանալ: Անցեալ տարի Զուիցերիացիներ ալ յաջողեցան արշաւ մը կազմակերպել, հասնելով հարաւ-արեւելեան կատարը, 8630 մեթր:

Թիպէթի գործիքի անկատարութեան հետեւանքով չատ մը լեռնագնացներ չէին յաջողեր:

Այս տարի Մարտ 2ին անգլիացի գնդ. ճօն Հընթ արշաւանքի ելաւ 13 լեռնագնացներու եւ քսան չափ բեռնակիրներու հետ:

Մայիս 14ին գնդապետը կը հաստատուէր 6900 մեթր բարձրութեամբ սառնակոյտի մը վրայ: Մայիս 29ին Նոր Զեղանացի Հիլըրի եւ Նեփալցի Թենսինկ իրենց յաղթական ոտտումը կատարեցին:

Մոն Պլանի գագաթը հասնելէ 136 տարի առաջ էր որ փորձեցին Հիմալայայի կատարը բարձրանալ: Եւրոպայի ոչ մէկ լեռը չանցնիր վեց հազար մեթրը եւ ասկէ անդին է որ, համաձայն լեռնագնացներու իսկական փորձութիւնը կը սկսի:

Գլխաւոր դժուարութիւնը Թիպէթի պակասն է: Անոնք ունին Թիպէթին ներչնչելու գործիքներ, սակայն առանք կը թեթեւցնեն միայն դժուարութիւնը: Լեռնագնացներու համար ամէն աւելորդ ճիգ իսկական տանջանք մըն է: Անոնք պէտք է դիմագրաւեն անդորդ բնութիւն մը եւ անհուն հեռաւորութիւնը (2840 մեթր): պայմանները չատ անյարմար են: Միայն Կորիանքերի մէջ մթնոլորտը մայիսին եւ սեպտեմբերին, այսինքն հունձքէն առաջ եւ ետքը 3 չաբթուան կարճ միջոց մը, քիչ մը խաղաղ կ'ըլլայ, երբ կարելի կը դառնայ արշաւանք մը:

Ներկայ փորձը օգուտ քաղեց քանի մը աւելութիւններէ, զորս չէին, ունեցած նախորդները, նախ օդը — առաջնակարգ ազդակը — այնքան դէշ չէր, Թիպէթի կազմածները ամէն տեսակէտով դոհացուցիչ էին, բեռնակիր ուղեցոյցները չատախ կրկնուած վերելքներու չնորհիւ դարձած էին աւելի ինքնավստահ:

Հիմալայան դեռ ուրիշ բարձունքներ ունի:

« ՑԱՌԱԶ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (100)

ԱԻԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

■

ՁԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

Զմրուխտի նման կանանչ մողէսներ կը քնանային հողին կուրծքին վրայ ու մեր սայլին աղմուկէն սարսափած ու զոսկելով կ'անհետանային տաքէն բացուած ճեղքերու մէջ: Երբմեն միայն կը նշմարէինք վախ եւ ծարաւի խոտի չիւղեր, որոնք, ղլխիկոր եւ չաճախ հողին փակած, կը չորնային, ու իրենց տեսքը աւելի կը չեշտէր չրջակայ երաչտութիւնը. կարծես թէ ամէն բան, եղեգէ խրճիթները, դեղձկուհիները, կէնդանիները եւ վախ բոյսերը ծածկուած էին մոխիրով:

Վերջապէս ովասիսի մը պէս երեւցաւ մեզի էրզին՝ որ իր արտաքին երեւոյթով կը նմանէր Օսմանիյէի, ծառեր ու նոճի՝ ներ, միարէնները աւելի բազմաթիւ էին: Զգացինք որ թուրք գիւղաքաղաք մը կը մտնենք: Շուկային մէջ կեցաւ մեր սայլը եւ մենք չտապեցինք, քիչ մը կազդուրուելէ ետք, կատարել մեր գործը. Բամպանի մէջ ըլլալով, պաչտօնատուները գոց, պաչտօնեաները քնացած դտանք:

Անկարելի էր առանց տեղին կառավարչին արտօնութեան այցելել բանտը, ու հակառակ մեր աննաւստահութեան՝ որ դրեթէ միշտ կը յաջողէր, դուռները փակ մնացին մեր դէմ, մէկ պաչտօնատունէն միւսը վազելով վերջապէս երկու ժամ ետքը բանտարկեալներուն հետ յարաբերութեան մէջ մտանք:

Էրզինի հայ բանտարկեալները դրեթէ ամէնքն ալ Հաճընցի էին. իրենց մէջ կային փոքր Թուով Տէօրթ-Եօլցիներ, հոն էին տակաւին Տէր Սահակ քահանան եւ այն մէկ երկու քալ երիտասարդները՝ որոնք ինքնապաչտպանութեան դլուխ կանգնած էին:

Ոստիկաններու եւ պահակ զինուորներու ընկերակցութեամբ տարին մեզ բանտին դիմացը: Դուռը գոց էր. պղտիկ բացուածքի մը առաջը կուզային բանտարկեալները՝ մեզ տեսնելու: Այդ բացուածքին մէկ կողմը նստաւ բանտապետը. ճերմակ դդակ մը կը ծածկէր իր ճաղատ դլուխը եւ վարդադոյն «էնթարի» մը հագիւ թէ կը պարակէր իր խեղանդամ մարմինը. իր հաստ անձեւ ձեռքը զինուած էր գաւազանով մը, վախ դէմքին վրայ իր անհանդիստ եւ կասկածոտ բիբերը յարատեւ չարժումի մէջ էին. պեխն ու մօրուքը Թափած էին եւ իր բորոտացած մոլթին վրայ Թարախոտ փշրիկներու մէջտեղ հազիւ թէ քանի մը մոխրադոյն մազի Թելեր կը ցցուէին կարճ ու կարծր:

Իր դէմը տախտի մը վրայ, ուր քանի մը անկողիններ դետեղուած էին վրայէ վրայ, ընկողմանած էր պատկառելի ծերունի մը. ճերմակ դդակ մը ունէր նաեւ անիկա իր ածելուած դլխուն վրայ, որուն մէջ կը ծածկուէին ականջներուն վերի մասերը. փառաւոր ճերմակ մօրուք մը կը ծածկէր կուրծքը. ձիւնափայլ «էնթարի» մը լայն թեւերով, ծալք ծալք կը պարփակէր իր մարմինը:

Ծերունին մէկ ձեռքը բռնած էր սաթէ համրիչ մը եւ միւսովը դանդաղ «քէյֆ»ով մը «նարկիլէ»ին ծխամորճը կը տանէր չրթունքին: Աւելիկ այդ բարձրութենէն երբեմն կը բաբեհաճէր իր հեղինակաւոր եւ լուրջ նայուածքը պտցնել մեր վրայ: Երբ հարկ կ'ըլլար «նարկիլէ»ին կրակը արծարծել կամ ուրիշ ծառայութիւն ընել, բանտապետը կը փութար մեծ յարգանքով, եւ իրեն կ'օգնէին երբեմն հոն դրանը քով հսկող զինուորները:

Այդ ծերունին չատ ծանր եւ ապացուցուած ոճրի մը յանցանքով ամբաստանուած իսլամ բանտարկեալ մըն էր:

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

Մ. Նահանգներուն մէջ ալ անյապաղ կը սպասեն զինադադարին ստորագրութեան, առանց շատ խանդավառուելու : Աջերը եւ զինուորական մասնագէտները կը կարծեն թէ Հիւս. Քորէա եւ Չինաստան կը ստանան այն բոլոր ռազմագիտական առաւելութիւնները զորս չկրցան կորզել զէնքով :

× Զուիցերիա կը մերժէ անդամակցիլ գերիներու փոխանակութեան յանձնախումբին, ցորչափ հարաւ. Քորէա չընդունիր զինադադարը :

ԱՀՌԵԼԻ ԹԱԹԱՌ մը պայթեցաւ Հիւս. Ամերիկայի Միչիկըն եւ Մեսէչուսեց նահանգներուն մէջ: Առաջինը ունեցաւ 66, երկրորդը 148 մեռեալ: Անհաշուելի են նիւթական աւերները: Փոթորիկին ուժգնութենէն փլատակներ նետուեցան մինչեւ վաթսուն քիլոմեթր անդին :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ

Կը խնդրուի օգտուիլ ընկեր Հրանտ Սամուէլի ներկայութենէն, իրենց հաշիւները կարգադրելու համար:

Կանխայայտ շնորհակալութիւններ :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Սեւռի Մուրատեան վարժարանի ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ կը կատարէ իր պաշտօնական բացման հանդէսը Սեւռի Մուրատեան վարժարանին մէջ, այս կիրակի ժամը 16–22:

Գեղարուեստական բաժին՝ երգ, արտասանութիւն ,նուագ , հայկական եւ կովկասեան պարեր :

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԺԱՆԻՆ ՄԷՅ (Տիկին Յ. Անտոնեան) , որ հիւրաբար Փարիզ կը գտնուի, ֆրանսերէն լեզուով դասախօսութիւն մը պիտի տայ 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, ազգային տան թատերասրահին մէջ, նիւթ ունենալով ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՔՍԱՆԱՄԵԱԿԸ: Փափաքողները կրնան դիմել Պարսամեան գրատունը, 46 ռիւ Ռիշէ, հրաւիրատոմս ստանալու համար :

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Մարսէյլէն ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբը կը յայտարարէ: — Վերջին օրերուն տեղատարափ անձրեւներուն պատճառաւ 14 Յունիսի դաշտահանդէսը յետաձգուած է կիրակի 21 Յունիսին, նոյն հասցէին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՌԱՓԱՅԷԼ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Բ. Ը. Մ.ը կը խնդրէ յարգոյ հասարակութենէն, եւ մասնաւորապէս Մարկոսեան նախկին եւ արդի սաներէն ներկայ ըլլալ տարեկան հոգեհանգստեան պաշտօնին, այս կիրակի , ժամը 10·30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ի յարգանս յիշատակին ազգ. մեծ բարերար Ողբացեալ ՌԱՓԱՅԷԼ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆի իր մահուան 31րդ տարելիցին առթիւ: Աբարողութեանց կը նախագահէ առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Տէր եւ Տիկին Աշոտ Նշանեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ՝ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ (ռիւ տէ Պրօշէ) ի յիշատակ իրենց հօր եւ մօր՝ Անդրանիկ եւ Նուրիցա Նշանեաններու :

Կը հրաւիրուին իրենց պարագաներն ու բարեկամները :

Կ'ՈՒՋՈՒԻՆ

Երկու երիտասարդներ որոնցմէ մէկը կառք քշէ եւ խանութի գործերով զբաղի: Միւսը սկսնակ մը (տէպիւթան) որ աշխատի մաշին սիրքիւլէր էնթէրլօքի վրայ: Դիմել՝

Société Paris Californie, 58, Rue de Cléry, Paris (2.) Tél. CEN. 96 - 01

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

35ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կապ. Խաչի :

Իսիի քաղաքապետարանի չքեղ սրահներուն մէջ, այս շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

Պատուոյ նախագահ

EDOUARD DEPREUX

Ancien Ministre, Maire de Sceaux

Կը նախագահէ `Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին ընկերներ Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի, Օր. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ (Շաւիլ), ՏԷՐ ԹՈՒՄԱՅԵԱՆ, ՔԷՕՍԷԵԱՆ (Իսի) եւ Շ. ՊԷՆԿԵԱՆ (երգ), Մ. ԳԱՐԱԿԷՕՋԵԱՆ, Օր. Օր. Ս. ՇԱՀԻՆԵԱՆ եւ Մ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ (արտասանութիւն):

Բեմավար Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԽՈՐԷՆԵԱՆ Հայկական եւ Կովկասեան պարեր , Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաշանի պարախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիկին Հ. ԹՈՐՈՍԵԱՆի, արեւելեան նուագ, (թառ՝ Սէյրան եւ դափ՝ Գէորգ): Եւրոպական պարեր մինչեւ լոյս :

Orchestre Tropical Ben Salvador et Jean Bonal

Ճոխ պիւֆէ, ժողովրդական գիներ: Մուտք՝ 200 ֆրանք :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ «Նոր Սերունդ»ի:

Այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր ,Պանեէօյի ֆրանդ.դպրոցը, Սալ Վօտէ 69 ռիւ տ'Արքէօյ :

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստ. բաժին: Կ արտասանէ Օր. ՅԱԿՈԲԵԱՆ, կ'երգէ ԱՐԱՐԱՏ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ,Նոր սերունդի տեղւոյս մասնաճիւղին կողմէ հայկական եւ կովկասեան պարեր :

Դիւրամատչելի պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Փորթ տ'Օրլէանէն թիւ 188 հանրակառքը առնել եւ իջնել Մարսէլ Պօնէ , մեթրօ լինեը տը Սօ իջնել, Պանեէօ :

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին, Սալ Կալմանի մէջ, ժամը 15 — 23 :

Կազմակերպուած «Վարդան» ենթակոմիտէի կողմէ եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղին :

Բարձր հովանաւորութեամբ քաղաքապետ եւ

Conseiller Général PAUL MASURIER

Կը նախագահէ ընկ. Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ժ. ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բացառիկ յայտագիր. սիրայօժար մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի պարախումբին (հայկ. տարազով), ղեկավարութեամբ՝ Օր. ԱԼԻՍ ԳԱՒԷՋԵԱՆի: Պիտի երգեն Օրիորդներ Վարդի Քէօսէեան եւ Մառի Թումաեան, Պարոններ Քիւփէլեան եւ Մ. Գարակէօզեան :

Եւրոպական պար ընտիր նուագախումբով: Ճոխ պիւֆէ :

Հաղորդակցութիւն.— Փոռթ տը լա Շափէլէն առնել 268 թիւ օթօպիւս: Շոգեկառքը Կառ տիւ Նօռէն ժամը 2·20 եւ իջնել Առնուվիլ լէ Կօնէս :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԱՐԵՆՈՅՇՆԵՐՈՒ

ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Կը տօնուի Յունիս 13ին, Շաբաթ օր , ժամը 21ին: Գազա թ'Իթալիի ընդարձակ սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Մարսէյլի եւ շրջանի բոլոր Արիներու , գայլիկներու եւ թեւիկներու :

Բանախօս՝ ՏՕՔԹ. Գ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ (Արիներու պետը): Պիտի ներկայացուի Յովհ. Թումանեանի Սասունցի Դաւիթը :

Գեղարուեստական եւ սկաուտական խընամեալ բաժին՝ խմբերգ, նուագ, զանազան մարզանքներ, բուրգերու կազմութիւն, հայկական պարեր (Արենոյշներու եւ Արիներու կողմէ, արտասանութիւններ Յ. Թումանեանի բանաստեղծութիւններէն, իր մահուան երեսնամեակի առթիւ):

Մուտքը հրաւիրատոմսերով :

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒ ՃԱՇԸ

Կեդր. Վարժարանի Փարիզի նախկին սաները նոյն կրթարանին 65ամեակին առթիւ որոշած են ընկերական հացկերոյթ մը տալ, այս կիրակի ցերեկ ժամը 1ին , Ռէսթօրան Փրովանսալի մէջ, 4 ռիւ տը Լիոն, (մեթրօ Կառ տը Լիոն)): Ճաշագին 800 ֆրանք: Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնականցիներն ու համակիրները ընտանեօք :

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS

DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville

Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ գիշեր, ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ : Դասախօս՝ Պ. ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Նիւթը՝ «Անհատին դերը պատմութեան մէջ: Մուտքը ազատ է :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ , Ազգ. Տան մէջ , 32 ռիւ թը Թրէվիզ մեթրօ Քաթէ:

Այս Շաբաթ ժամը 16էն մինչեւ 23:

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնախիւղերու ընկերները եւ երիտասարդները :

ՏԷՍԻՆԻ ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը կը տօնէ իր կազմակերպութեան տարեդարձը այս շաբաթ ժամը 20·30ին, Հ. Յ. Դ. տան մէջ: Նախագահութեամբ Տիկին Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆի : Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին դպրոցի աշակերտները: Երգեր, արտասանութիւններ եւ գեղեցիկ պարեր ղեկավարութեամբ Տէր եւ Տիկին Փափազեանի: Բանախօսութենէն վերջ խնջոյք : Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա-խարբերդցիական միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղին եւ հովանաւորութեամբ Կեդր. վարչութեան : Այս կիրակի ամբողջ օրը Նաճառեանի հանրածանօթ ծառախիտ եւ օդասուն ագարակը, Սէնթ Անթուան :

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին , ղեկավարութեամբ ժողովրդական դերասան ԹՐԱԳՕՇի, մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի «ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՀԵՐՈՍՈՒՀԻՆ», խմբական եւ վիճակի երգերով : Հարսանեկան տեսարան, նուագածութեամբ ջութակահար Ս. Չէօրէքճեանի: Մուտքը ազատ է

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ

մասնաճիւղին տարեկան մեծ ներկայացումը 14 Յունիս ժամը 21ին, Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանի սրահին մէջ : 6

Կը ներկայացուի Ճիակոմէթիի այնքան յուզիչ թատերախաղը՝

ՔՈՐՐԱՏՕ

Ղեկավարութեամբ եւ մասնակցութեամբ դերասան Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆի եւ Օր. Հ. ԽԸՏԸՇԵԱՆի, Ե. ՃԱՆՃԻԿԵԱՆի, Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի, ԲԱՐԻԼՈՅՍԵԱՆի, ՀԱՊԷՇԵԱՆի ԵՒ ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆի:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Մեթրօ Շառանթօն էքօլէն առնել 181 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանը :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէն, ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Ռոստոմի, Աղբիւր Սերոբ – Մ. Եօթնեղբայրեանի, Բաֆֆիի, Քրիստափորի , Վահան Խորէնի եւ Փոթորիկ խումբերու բոլոր ընկերները անխտիր, այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Սօսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլան Կ. Կ.ի եւ Շրջ. Կոմ.ի ներկայացուցիչները :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի հաւաքոյթը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21·30ին Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ: Կը խօսին ընկերներ ԱՆՏՐԷ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ «Անդրանիկի» մասին եւ ԱԼԷՔՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ Ս. Զաւարեանի մասին: Հայերէնի դասերը ճիշդ 20·15ին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արզութեան» խումբի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ . —

ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէն Եշ. ժամը 9ին:

ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակ. ուրբաթ ժամը 9ին:

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակ. Շբ. ժամը 9ին:

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթկ. Կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

ԱՐԱՄ խումբը կիր. ժամը 20·30 ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, ի ներկայութեան Շրջ. կոմիտէի եւ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչներուն :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին , Ավընիւ տը Սաքսի, հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բացականները նկատի պիտի առնուին :

ՍԷՆԹ'ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անտօք ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, Մատուռին սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ :

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմի եւ Աղբիւր Սերոբ–Եօթնեղբայրեան խումբերու միացեալ դաշտահանդէսը յունիս 28ին, Մէտէօնի Պաղ Աղբիւրին մօտ :

ԼԱՒԱԳՈՅՆ

ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԹԻՒՌ

Դերձակներու համար

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ ՄՕՏ

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Լաւագոյն ապրանք ամենաաժան գնով

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R.C.Seine 376.286

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Tél. : PRO. 86 - 60 — C.C.P. Paris 1678 - 63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300

Արտասահման տարեկան 3000 ֆրանք: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՈՒՐԲԱԹ 12 ՅՈՒՆԻՍ • VENDREDI 12 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7089 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2500

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵԹԷ ՄԱՅՐԵՐԸ ՈՒԶԵՆ

•

Մուրատեան վարժարանի նոր տեսչուհիը Տիկնանց Ընկերակցութիւն մը կազմելու վերջերս, զարկ տալու համար հայ-տատութեան բարգաւաճման :

Նորակազմ Ընկերակցութիւնը արդէն գործի ձեռնարկած ըլլալով, իր պաշտօնական բացման հանդէսը կուտայ այս կիրակի, վարժարանին մէջ. (տես Դ. էջ) :

Այս առթիւ, Հ. Մեսրոպ Վ. Ճանաչեան «Յառաջ»ի յանձնած է խիստ չահեկան յօդուածաշարք մը, որուն առաջին մասը երեւցաւ երէկ :

Վարժարանին եռանդուն տեսուչը իր կարգին կ'արծարծէ սերունդի փրկութեան հարցը: Եւ իրրեւ փրկութեան զլխաւոր լաստ՝ կը դնէ դպրոցն ու ընտանիքը :

Բացառութեան չեն կարօտիր երկուքն ալ: Մէկը միւսին լրացուցիչն է :

Թերեւս ոչ մէկ տեղ այնքան ծանր պարտականութիւններ կ'ինյնան ընտանի-քին վրայ որքան եւրոպական եւ ամերիկեան զաղութներուն մէջ :

Ընտանիքը, բուն բառով հայրն ու մայրը կրնան ե՛ւ փրկիչ դառնալ ե՛ւ ոճրագործ, սերունդի փրկութեան պայքարին մէջ :

Կրնան փրկել կամ կործանել, սկսելով իրենց զաւակներէն :

Երեսուն տարի անցած է արդէն եւ կը տեսնենք թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ մեր աչքերուն առջեւ :

Երբ դեռ ցիւրեան չէինք եղած, հայ-րիկը եւ մայրիկը իրենք դպրոց կ'առաջ-նորդէին տղաքը: «Մխը քեզի, ոսկորը ինծի» :

Այսօր հազարաւոր հայրեր ու մայրեր նոյն վարժութեամբ դէպի օտարացում կ'առաջնորդեն իրենց զաւակները: Մխով եւ ոսկորով :

Եւ միշտ ալ պատրուակ մը կը գտնեն, այս անքաւելի, անդարմանելի մեղքը չքմեղացնելու համար :

Ցաւալի չատ աւելի յանցաւոր են մայ-րերը: Անհոգութեամբ, ծուլութեամբ, չտեսութեամբ կամ տգիտութեամբ :

Գիտակցօրէն մեղանչողներն ալ պատ-կառելի բազմութիւն մը կը կազմեն :

Նորակազմ Տիկնանց ընկերակցութեան, ինչպէս մեր Կ. Պոլսոյ քոյրերուն եւ բոլոր հա-մանման կազմակերպութեանց զլխաւոր դործը պիտի ըլլայ քնացողները արթըն-ցնել:

Թող անոնք հնչեցնեն ահազանգը՝ ըն-տանիքներու մէջ: Բոլոր կարելի միջոց-ներով :

Աչխարհի աստուածներն ու չաստուած-ները աւելի դիւրաւ կը լսեն կնոջ ձայնը:

Իսկ եթէ պատժել ուզեն, դարձեալ կնոջ միջոցաւ կ'արձակեն իրենց ամէնէն ահեղ չանթերը :

Ե՞րբ է պատահած որ կինը կէս ճամբան մնայ, նուիրական պարտականութիւն մը կատարելու համար: Մանաւանդ երբ մայր է: Եւ հա՛յ մայր :

Նորէն արիւնազանգ անապատներու, հայաջինջ սպանդանոցներու պատմու-թի՞ւնը յիշեցնէինք :

Ո՞ր ընտանիքին մէջ զգալի չէ օտա-բացման սառնաշունչ խորշակը :

Արդէն իսկ պաղ, կծու հով մը չի՞ փչեր հայրերուն, մայրերուն եւ զաւակ-ներուն միջեւ:

Ջուրի ձա՞յն կուգայ երբ մեր ֆրան-սացի բարեկամներն անգամ կը յիշեցնեն, հանդիսաւորապէս .

— Մի մոռնաք ձեր լեզուն եւ մշա-կոյթը...

Պարզամտութիւն է կարծել թէ բան մը կը չահինք, ծածկելով, կեղծելով մեր ինք-նութիւնը :

Ուրանալ, մոռացութեան տալ սեփա-կան արժէքները, կը նշանակէ ինքնաս-պանութեան ճամբան բռնել : Շ.

ԾՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԻՏՕ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ ՄԷԿ ՁԱՅՆՈՎ

•

Վարչապետութեան Դ. թեկնածուն, Պ. Ժոռժ Պիտօ պարտուեցաւ Ազգ. ժողո-վին մէջ, օրինական մեծամասնութենէն մէկ ձայն պակաս ստացած ըլլալով (313, փոխանակ 314ի) :

Քուէարկութենէն անմիջապէս վերջը, երէկ առտու ժամը 2·30ին նախկին վար-չապետը էլիզէի պալատը գնաց, իր հրա-ժարականը յանձնելու համար: Հանրա-պետութեան նախագահը նոր թեկնածու մը կը փնտռէ այսօր :

Աւելի քան քսան օր է որ կը տեւէ տագ-նապը, խոր մտահոգութիւն պատճառե-լով : Այս անգամ ալ, բացի ընկերվարա-կաններէն, համայնավարներէն եւ կարմիր խմբկներէ որոնք սկիզբէն իսկ յայտնած էին իրենց ընդդիմութիւնը, չափաւոր հո-սանքները բաժան – բաժան եղած էին : Միայն թեկնածուին կուսակցութիւնը, ժողովրական Շարժում Թեր քուէարկած էր ամբողջութեամբ :

Վիճաբանութիւնները սուր հանդամանք ստացան երբ Ժոռժ Պիտօ լիազօրութիւն-ներ կը պահանջէր, ելմտական եւ տնտե-սական խնդիրներու համար: Նոր տուրքեր հաստատելու կամ Ազգ. ժողովը լուծելու հեռանկարն ալ ազդած էր մեծամասնու-թեան վրայ :

Վիճաբանութիւնները սկսան կէս օրէն վերջ եւ տեւեցին մինչեւ առտու: Բազ-մաթիւ երեսփոխաններ խօսք առին, քըն-նադատելու համար ներքին եւ արտաքին քաղաքականութիւնը : Անկախ երեսփո-խան մը դիտել տուաւ թէ «Ֆրանսա մի-ջազգային դեռնի վրայ անկար պալիկ մըն է որուն ծայրայեղ ծերութեան ունա-կութիւնները կը չոյեն, կասկ մը կորզե-լու համար» : Ուրիշ մը քննադատեց միաց-եալ Եւրոպայի ծրագիրը, ներկայ վիճա-կին մէջ: Համայնավար ներկայացուցիչը բուռն ճառ մը խօսեցաւ նոր թեկնածուին դէմ, կրկնելով իր կուսակցութեան նչա-նախօսքերը: Չափաւոր երեսփոխան մը պահանջեց վերաքննել սահմանադրութիւ-նը: Ուրիշ ընդդիմադիր մը դիտել տուաւ թէ կառավարութիւնը իրաւունք չունի վերի վայր ընկելու հարկային դրութիւնը հրամանագիր – օրէնքներ հրատարակե-լով: Եւ հարցուց Պ. Պիտոյի թէ կը հա-ւատա՞յ որ կարելի է 15 օրէն քննել բա-ցառիկ օրէնքները :

Մթնոլորտը աւելի թանձրացած էր դի-ւերային նիստին մէջ: Պ. Պիտօ պատաս-խանելով զանազան հարցումներու ըսաւ .

— « Ես չեմ ժխտեր խորհրդարանին ի-րաւունքները: Բայց եթէ ելմտական վե-րակազմութեան համար անհրաժեշտ մի-ջոցները չգտնուին եւ որեւէ մեծա-մասնութիւն չգոյանայ ի նպաստ ուրիշ ծրագրի մը, կառավարութիւնը պէտք է արտօնուի հրամանագիր – օրէնքներ հա-նելու : Ո՛վ ալ ըլլայ իմ տեղս, միեւնոյն լեզուն պիտի գործածէի: Գալով Ազգ. ժո-ղովին լուծման ,ի՞նչ կ'ըսէ սահմանա-դրութիւնը, — եթէ նախարարական տագ-նապ մը ծագի 1954 Նոյ. 20էն առաջ, դուռ կը բացուի լուծման համար :

« Այս առթիւ հարկ է նկատի առնել չորս սկզբունքներ.—

1. Միայն վարչապետը չէ որ լուծման որոշում կուտայ, այլ հանրապետութեան նախագահը՝ նախարարական խորհուրդին մէջ.— 2. Ոեւէ կառավարութիւն չի կր-նար չօգտագործել սահմանադրական տը-րամադրութիւն մը՝ այս կամ այն պա-րագային. — 3. Լուծումը դէնք մըն է որ կրնայ գործածուիլ միայն այն պարագա-յին երբ որեւէ տեւական մեծամասնու-թիւն չի գոյանար.— 4. Փոխանակ լուծ-ուելու վիճակին մատնուելու, նախընտրե-լի է որ Ազգ. ժողովը բարեհաճի օրինա-կէս ապահովել ազգային վերակազմու-թիւնը :

«Գալով միջազգային դաշնագիրներու վաւերացման, Ազգ. ժողովը չի կրնար լուծուիլ, եթէ անոնք չվաւերացուին : Լուծում կրնայ տեղի ունենալ եթէ որեւէ մեծամասնութիւն չգոյանայ երկրին ա-պահովութիւնը երաշխաւորելու համար»:

Պ. Պիտօ Հնդկաչինի մասին ալ խօսե-լով, կրկնեց թէ Ֆրանսայի ուզածն է ան-կախութիւն եւ ապահովութիւն եւ հաւա-տարմութիւն՝ իր կրած զոհողութեանց համար :

Եզրակացութիւն. — «Քմահաճոյքով չէ որ լայն իրաւասութիւններ կը պահանջեմ: Փորձառութիւնը ցոյց կուտայ թէ ան-հրաժեշտ են այդ իրաւասութիւնները եւ թէ պիտի սխալուիլ տալ օր մը: Ժո-ղովուրդին, ազգին եւ ազատութեան չահը կը պահանջէ որ խորհրդարանը եւ Ազգ. ժողովը գործակցին, պահելով իրենց լի-րաւասութիւնները »:

Այս յայտարարութենէն վերջ խօսք ա-ռաւ ընկերվարական խմբակցութեան ներ-կայացուցիչը, քննադատելով Պ. Պիտոյի ծրագիրը: Այս առթիւ դիտել տուաւ . — «Այս ժողովին սկիզբը կազմուած մեծա-մասնութեան կ'իյնայ ստանձնել իր ուզած քաղաքականութեան պատասխանատուու-թիւնը: Եթէ չուզեր կամ չի կրնար , այն ատեն հարկ է դիմել երկրին (խորհրդա-

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՄՈՍԿՈՒԱ ԿՐ ՀԱՇՏՈՒԻ՝ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԵՏ

•

ՈՉ ԿԱՐՍ—ԱՐՏԱՀԱՆ, ՈՉ ԱԼ ՈՒՐԻՇ ՊԱՀԱՆՋ...

Երկկուան թերթերը եւ անթելը վըս-տահելի — թէեւ ոչ պաշտօնական — աղ-բիւրէ քաղելով, կը հաղորդէին թէ Անգա-բայի խորհրդային դեսպանը, Ալեքսանդր Լաւրիչեւ ,վերջերս Թուրքիոյ արտաքին գործերու նախարարին յանձնած է ծա-նուցագիր մը, որով կը յայտարարէ թէ Մ. Միութիւնը ԵՏ Կ'ԱՌՆԷ ԻՐ ԲՈԼՈՐ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ՝ ԿԱՐՍԻ, ԱՐՏԱՀԱՆԻ ԵՒ ԱՐԴՈՒԻՆԻ ՄԱՍԻՆ : (Այս պահանջը դրած էր 1945ին):

Միւս կողմէ, խորհրդային կառավա-րութիւնը նոյն ծանուցագրով կ'ըսէ թէ կը հրաժարի նաեւ իր միւս պահանջէն — ռազմական խարխխներ Նեղուցներու մէջ: Մոսկուա կը փափաքի որ բանակցութիւն-ներ կատարուին Մոնթրէոյի պայմանա-գիրը վերաքննելու համար, վերաքննու-թիւն մը որ նախատեսուած է այդ պայ-մանագրով, բայց կարելի չեղաւ կատա-րել, իրրեւ հետեւանք Մ. Միութեան պա-հանջներուն :

Միշտ նոյն աղբիւրին համաձայն, Մոսկուա իմացուցած է Անգարայի թէ Մ. Միութիւնը կ'ուզէ այսուհետեւ լաւագոյն յարաբերութիւնները հաստատել Թուր-քիոյ հետ :

Կը հաստատուի թէ համաձայնութիւն մը դոյացած է Մ. Միութեան եւ Թուր-քիոյ միջեւ, որպէսզի Թուրքիա կարենայ օգտուիլ Սարատարպատի ամբարտակէն (Արաքսի ջուրերէն): Մ. Միութիւնը բաղ-դատաբար աննշան դումար մը պահանջած է այս արտօնութեան համար, — 400·000 տոլար: Անգարա անմիջապէս ընդունած է այս առաջարկը :

× *Քաղաքական շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ Մ. Միութիւնը հրաժարելով իր հողային պահանջներէն կը փորձէ Թուրքիան բաժնել Ատլանտեանի դինա-կիցներէն եւ ջուրը ձգել Պալքանեան հա-մաձայնութիւնը: Երկկ արտակարգ նիստի հրաւիրուած էր Թուրքիոյ նախարարա-կան խորհուրդը: Անգարայի կառավարու-թիւնը սկսաւ խորհրդակցիլ արեւմտեան պետութեանց հետ, Մ. Միութեան ծանու-ցագիրը ստանալէ վերջ :*

ՅԱՌԱՋ.— Աւելորդ է բացատրել այս վերջավիճ լուրին ծանրակչիռ հանդամա-նքը՝ հայկական տեսակէտով: Կը սպասենք պաշտօնական մանրամասնութեանց :

ՏԱՐՈՒՆԻ.— Վ. ՄԻՒՀԷՆՏԻՍԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք թէ կիրակի օր Պոլ-սոյ մէջ յանկարծամահ եղած է երաժշ-տագէտ Վահրամ Միւհէնտիսեան :

Ծուղարկաւորութիւնը կատարուած է եւ-րեքշաբթի, Ս. Երրորդութեան եկեղեցին: Քալ երաժշտագէտ , հանդուցեալը երկար տարիներ եղած է ուսուցիչ եւ խմ-բավար ծովային վարժարանին մէջ: Ունի բազմաթիւ աշակերտներ , որոնք լաւա-գոյն երաժշտական ուժերը կազմած են Պոլսոյ մէջ: Վարիչն էր սեփական նուա-գախումբի մը: Ուսուցչութիւն ըրած է Գարակէօզեան եւ Պէզազեան վարժարան-ներուն մէջ: Խանդավառ արուեստագէտ մըն էր, ամբողջավին նուիրուած երա-ժշտութեան :

Մեր ցաւակցութիւնները իր աղջկանը՝ Տիկին Այտա Ն .Ալալէմճեանի եւ ընտա-նեկան պարագաներուն :

ՄԱՐՍԻԳԼԻ «Փռովանսալ» օրաթերթը նկարագրելով Մայիս 28ի տօնակատարու-թիւնը, նախագահութեամբ քաղաքապետ Պ. Կասթոն Տէֆէռի, կը գրէ թէ Հ. Ց. Դաշնակցութեան «տեղերը եղբայրական արձագանգ մը կը գտնեն Ֆրանսայի ըն-կերվարական կուսակցութեան մէջ»:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ

•

Ժողովրդական ասացուածք մը կայ Վասպուրականի մէջ.

Այս աշխարհիս մէջ՝ Վան,
Հանդերձեալին մէջ՝ դրախտ :

Գեղեցիկ է դրախտն ու Վանը համեմատութեան դնելու այս ձեւը, թերեւս ալ ճշմարիտ եւ արդար: Ապրելու համար նախընտրել Վանը՝ ամբողջ աշխարհի վրայ, այն չափով որ նախընտրելի է ապրիլ դրախտին մէջ՝ յետ մահու, ասացուածք մըն է որ կը վկայէ թէ Հայը ո՛րքան կապուած է իր հողին: Սխա՛լ պիտի ըլլար գեղարուեստական վայելքի մը վկայութի՛ւնը միայն փնտռել այս ասացուածքին մէջ: Հայրենասիրութեամբ թրթռուն եւ ազգ. աւանդութիւններով հպարտացող ժողովուրդ մը սխա՛լ է նմանցնել աղուոր վերջալոյսներու կամ հրաշալի բնանկարներու ետեւէ վազող բազմութեան մը: Մեր բառերուն, մեր խօսքերուն, մեր երգերուն մէջ խորհուրդներ կան, որոնք կը հաստատեն թէ նկարչական եւ երաժշտական վայելքներու տակ՝ հայ ժողովուրդը դիտէ պարածածկել քաղաքական միտք մը :

Եւ սակայն գեղեցի՛կ է Վասպուրական աշխարհը :

Ափսո՛ս, ես չեմ տեսած Վանը, ոչ ալ կտոր մը հայկական հող : Մանկութեանս օրերէն սկսեալ՝ երազեր եմ Վանը: Շատ կը կարդամ «Արմենիա»ն, — բարձի գիրքերէս մէկն ալ այս անմահ մատեանը: Հեղինակը, Լինչ, յաճախ կը գինովնայ ի տես այն գեղեցկութեան, զոր Աստուած առատօրէն շնորհեր է աշխարհի այս մասին: Վանայ լիճը նկարչական պաստառ է, կարծես, ուր կը խաղան գոյնի հազուադիւտ երանգներ, մինչ եզերքներուն վրայ՝ բլուրները, իրենց մրգաստաններով, օգոստափառ երկինքով եւ սքանչելի վերջալոյսներով, իսկապէս այն տպաւորութիւնը կը թողուն թէ դրախտային վայր մըն է Վասպուրական կոչուած երկրին այս կտորը: Պատմութիւնն ալ, ապահովաբար այդ իսկ պատճառով, ազնուականներու եւ ազատանիներու նուիրած է զայն՝ առաջին օրէն, (Վասպուրական կը նշանակէ երկիր ազնուականներու):

Դպրոցական գրասեղաններու վրայ՝ հետզհետէ կը զարգանար ազգային զգացումը իմ մէջս ու պատանեկան միամբտութեամբ մը կը հաւատայի թէ ուշ կամ կանուխ թագաւորութիւն մը պիտի ունենայինք մենք ալ՝ Հայերս: Լսած էի զրոյց մը թէ Խրիմեան Հայրիկ երբեք թոյլ չէր տար համբուրել իր աջ ձեռքը, որովհետեւ երդում ըրեր էր աջ ձեռքը գործածել օծելու համար հայ թագաւոր մը: Խրիմեան մեռեր էր՝ երբ ծնունդ կ՛առնէր իմ ազգային գիտակցութիւնս: Բայց եւ այնպէս կը հաւատայի թէ պիտի գա՛ր հայ թագաւորը, պիտի օծուէր հայ թագաւորը: Քանի որ Խրիմեան Հայրիկ երդում ըրեր էր, յոյսեր կային ուրեմն: Եւ ես, միշտ Լինչի նկարագրութիւններէն առաջնորդուած, կը խորհէի երթալ բնակիլ Վանայ ծովին եզերքը, Վան քաղաքին դիմաց՝ Ախլաթ, կամ Ոստան՝ Նարեկեան աշխարհին մէջ:

Պէտք է ըսել թէ մեր մտաւորականները, մինչեւ 1914 թուականը, վկայութիւն չէին տար, ոչ իբրեւ «երազ», ոչ ալ իբրեւ քաղաքական ծրագիր, թէ օր մը թագաւորութիւն կամ անկախութիւն պիտի ստեղծենք Վասպուրական աշխարհին մէջ: Արեւելեան հայկական վեց նահանգներուն համար, ուր Պատմութիւնը Հայաստան մը դրեր էր ժամանակին, լեզու եւ քաղաքակրթութիւն ստեղծեր՝ հիացում պատճառելու աստիճան աշխարհի, մենք՝ մեր պատմական իրաւունքներուն ուժով՝ կը պահանջէինք միայն կեանքի ապահովութիւն, մտքի ազատութիւն, մեր մշակոյթովը աճելու կարելիութիւն: Նման ցանկութիւն մը սահմանէն անդին դէպի արեւելք՝ ոչ բանաձեւեր ենք, ոչ ալ միտքէ անցուցեր: Աշտարակեցիին յուսախաբութենէն ետք՝ մեր պատմութիւնը իր աչքերը կը սեւեռէր այլեւս դէպի արեւմուտք, ինքնավարութեան կամ ազգային համեստ պայմաններու ստեղծումին մասին ամէն յոյս փոխադրելով Թուրքիոյ կողմէ բռնագրաւուած մեր հողերուն վրայ :

Պատմութեան խաղի՛ն նայեցէք :

1914ի պատերազմով՝ հայ ժողովուրդը անկախութեան կամ ինքնօրինութեան նախաճաշակը առաւ Թուրքիոյ բռնագրաւած հողերուն վրայ, անկախութեան առաջին կազմակերպութիւնը կատարելով Վանի մէջ, երկրորդ եւ իսկական կազմակերպութիւնը կատարելով յետոյ Երեւանի մէջ: Նախ Վան, յետոյ Երեւան, — աշխարհագրական այս անուններուն յանգաւորումին ու պատմական դասաւորումին նայեցէք :

Այն հողերուն վրայ, թէեւ մերը, ուր չէինք սպասեր ազգային – պետական կեանքի կարելիութիւններու, հայրենիք մը կազմուեցաւ՝ ինչպէս անկարելի երազ մը: Բայց այն հողերուն վրայ, նոյնպէս մերը, ուր այնքան արիւն – արցունք թափեցինք՝ մ եր պատմական առաքելութիւնը կատարելու համեստ իղձով մը, օտարն է որ կը նստի՝ տակաւին բռնագրաւուած :

Եւ սակայն այն ժողովուրդը ,որ ահա կը տօնէ այն օրը՝ երբ կրցաւ հասնիլ իր անկարելի մուրատին, կը հաւատամ որ օր մը դարձեալ կը հասնի իր մուրատին : Վանի հերոսամարտին տարեդարձը տօնել ուրիշ իմաստ չունի՝ բայց եթէ վերանորոգել ուխտը, զօրացնել մեր այդ հաւատքը :

Այնտեղ, ժամանակներու թշնամութիւնն ու զօրութիւնը հեգնող ժայռեր կան, որոնց վրայ հին արձանագրութիւնները , ըստ մասնագէտներուն, կը վերջանան նոյն անէծքով,— անէ՛ծք անոնց որ կը քանդեն կամ կ՛աւրեն այդ արձանագրութիւնները: Այսօր, թշնամին, նստելով այդ հողին վրայ, կ՛աշխատի նոր պատմութիւն ստեղծել, նոր աւանդութիւններ ու նոր վկայութիւններ հաստատել՝ մոռացութեան տալու կամ սրբելու համար այդ հողերուն հին պատմութիւնը: Ուրարտուի աստուածները պիտի կատարե՛ն իրենց անէծքը, մեր նախահայրերուն ոգին հանգիստ պիտի չձգէ՛ ասպատակները : Կը հաւատա՛նք որ բռնագրաւողը չի զրնար ազատիլ պատմութեան անէծքէն , քանի կ՛ապրի այդ հողերուն տէրը եւ կ՛աղաղակէ , իր իրաւունքը կը պահանջէ, պատմութեան աստուածներուն վրէժխնդրութիւնը կը հայցէ :

Այդ հողերուն տէրը՝ ստեղծագործ ժողովուրդ մըն է, որ մշակոյթ եւ քաղաքակրթութիւն է կերտեր:

Նոյն այդ ժողովուրդն էր, դարձեալ , որ զինարաններ չունէր բայց զէնք չինեց եւ զինարան ունեցող կառավարութիւն մը դուրս վանեց իր սահմաններէն : Զինուորական դպրոցներ չունէր՝ բայց զինուորական ժողովուրդի մը հիմնած զօրանոցները պայթեցուց ստորերկրեայ ճամբաներ բանալով: Թնդանօթ չունէր՝ բայց թշնամիին թնդանօթները գրաւեց : Դիւցազներգութի՛ւն է Վասպուրականի հերոսամարտը, — Տորք Անգեղն է որ ժայռեր գլորելով՝ պարտութեան կը մատնէ թշնամին, Սասունցի Դաւիթն է որ կաղնի մը փրցնելով արմատէն՝ կը հալածէ թալանիչ ազգ մը :

Սխա՛լ է, նման հերոսական դէպքերու ետեւ, կարծես պզտիկցնելու կամ նսեմացնելու համար մեր դիւցազնատիպ հերոսները, գրչական մարզանքներ կատարել՝ քննադատել, վերագնահատութիւն փորձել, մեղադրանքներ հիւսել : Սխա՛լ է խօսիլ իբրեւ փիլիսոփոս՝ երբ հարկէ խօսիլ իբրեւ հերոս: Սխա՛լ է հերոսներուն դափնին տերեւաթափ ընել, օրինակ՝ Վասպուրականի յաղթերգութենէն բաժին հանել ռուսական բանակին, — Ֆրանսացիները «տխմար» կը կոչէին անոնք՝ որ Մառնի յաղթանակէն բաժին կը հանէին գերմանեւռուսական ճակատի գործողութիւններուն :Միթէ՞ Վանի ժողովուրդը ապացոյցը չտուաւ զինուորական իր փայլուն ընդունակութեանց եւ քաջագործութեանց, ամբողջ մէկ ամիս: Վախճա՞նն է ձեր չափանիշը, — բայց ո՞վ կրնայ սահմանել «վերջ» բառը, Աստուած կ՛արգիլէ մարդոց՝ սահմանել այս բառը, ատիկա կը պատկանի միայն իրեն:

Հետեւաբար սխա՛լ է «յիմար – իմաստուն» խաղալ մետասաներորդ կամ վերջին ժամու քաղաքագէտի ճամարտակութիւններով :

Սխա՛լ է, նոյնպէս , «ես ու դուն» խաղալ: Սխա՛լ է չամիչ ուտել եւ կոթը տալ եղբօրը՝ մօտիկ անցեալը վերլուծելու ժամանակ: Վասնզի, մի՛ մոռնաք որ, երբ կը կատարուէին դիւցազնական այդ դէպքերը, միացած էին մեր հայրերը, — մահը հասարակաց էր, հացը հասարակաց էր , մեղքը հասարակաց էր, փառքը հասարակաց էր: Երբ զէն ի ձեռին կը կռուէր հայ ժողովուրդը, անիկա չխորհեցաւ փառքը տալ այս կուսակցութեան, մեղքը տալ միւս կուսակցութեան : Երբ Ապրիլ 7ին , Շուշանց գիւղէն իջնող կիները ազատելու համար, Ուրբաթ առուին տակը՝ թուրք զինուորներուն վրայ կը յարձակէին երկու ռամկավար կտրիճները , Եղիա Նախշունեան եւ Յակոբ Տիւրզեան, անոնք չխորհեցան երբեք դափնի մը կորզել իրենց կուսակցութեան համար: Երբ Փեսանդաշտի վրայ, Դաշնակցական Լեւոն Շաղոյեան ջարդուփշուր կ՛ընէր թրքական գրոհները, ամբողջ մէկ ամիս, անշուշտ չէր մտածեր դափնիներ աւելցնել իր կուսակցութեան դափնիներուն վրայ, այլ միայն պահպանել իր ժողովուրդին կեանքը: Երբ, «հրձիգ» Տիգրան կը խորտակէր Արարուց հրապարակին ոստիկանատունը, երբ ստորերկրեայ խրամներ փորող «քանքանները»՝ համեստ Հայեր , վերջապէս Հնչակեան Գործոթցի Նշանը, ռամկավար Արմենակ Առէղցեանը կամ Ռուբէն Հիւսեանը, Դաշնակցական Արամ Շալճեանը կամ Վաղարշակ Շիրվանեանը հիացում կը պատճառէին իրենցքաջագործութիւններով, կուսակցական մրցում չէր որ կը կատարէին անոնք: Վերջապէս երբ կը կռուէր Վանի ժողովուրդը, կը մարտնչէր Շ. Գարահիսարի ժողովուրդը , կը պատերազմէր Ուրֆայի ժողովուրդը , կը պայքարէր Մուսատաղի ժողովուրդը , տեղական հայրենասիրութեան մրցում չէր որ կը կատարէր — կը կռուէր մէ՛կ ժողովուրդ : Ատիկա հայութիւնն էր :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՅԱՆՈՒՆ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ

ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԼԱՍՏԸ՝ ԴՊՐՈՑԸ

•

2.— ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Շրջենք մետալին միւս կողմը: Անցնինք մեր գաղութին, մեր Ֆրանսահայ հասարակութեան: Ողբալի է կացութիւնը հոս ալ եւ օրէ օր դեռ աւելի մտահոգիչ հանգամանքներ առնելու մօտ: Հոս ալ, ինչպէս ամերիկեան հողին վրայ, հայ մանուկը, հայ օրիորդը, հայ տիկինը, առած են տեղական գոյն, տեղական ձեւ իրենց լեզուին, իրենց արտայայտութեան մէջ, եւ որ աւելի աւաղելի է, նաեւ նոյն ձեւը մտածութեան եւ զգացումի մէջ : Անհատականութիւնը եւ ազգայնականութիւնը կը կրէ այսպէս ուժգնագոյն հարուածը: Հայէն նոյնիսկ անունը չէ մնացած հարազատ ձեւով ոմանց քով, բարեբախտաբար քիչերու մօտ, ուրիշներուն անունը հայկական է ,բայց հոգին, մտայնութիւնը տեղականին մէջ թրծուած ու այլակերպուած :

Մեր գաղութը լոյսի այս Ոստանին մէջ, որպէսզի ապրի , պէտք ունի հզօր ջահակիրներու: Հիներու տեղ նորեր պէտք են երեւան գալ, հիներու հոգիով, եւ կազմակերպչական կարողութեամբ օժտուած, կամքի տէր մարդիկ, որովհետեւ ժամանակները, պարագաները դարձած են պահանջկոտ , բծախնդիր, դժուարին : Անտարակոյս երեսուն տարի առաջ գաղութին մէջ թերեւս աւելի ազգային կեանք կար, թէեւ նուազ կազմակերպուած , բայց աւելի տաք, աւելի գիտակից ու պայքարող հոսանքին բռնութեան դէմ : Այսօր միջավայրին հրապոյրը , թովքն , շքեղութիւնը, թափանցած են մինչեւ ոսկորները Հայուն, հայ կնոջ եւ հայ մանուկին: Կը զգանք թէ ծանրացած է օտարին ճնշիչ թաթը մեր հոգիին ու սրտին վրայ: Տակաւին կան արուարձաններու մէջ կամ Փարիզի կեդրոնը՝ հին զանգուածէն փշուրներ ,հայ գաւառական կեանքի պատկերը մարմնացնող մամիկներ, մեծ հայրիկներ, որոնց օրերը ժամանակի կշիռէն հաշուած են այլեւս : Անոնք կը պահանջէին հայ լեզուն, հայկ. աւանդութիւնները, Հայ. Եկեղեցին եւ հայկական հէքեաթներու կազդուրիչ շունչը կ՛անցնէին իրենց թոռներուն հոգիէն ներս ու կը ջերմացնէին երեւակայութիւնները: Սակայն մօտ է վախճանը: Եւ այնուհետեւ մեր գաղութն ալ Ամերիկայի գաղութին պէս պիտի հնչեցնէ տագնապի ահակոչը :

Նախ քան սակայն այդ ահազանգի վայրկեանը հնչելը, գաղութը պէտք է թափէ գերագոյն ճիգ մը փրկելու ինքզինքը :

Որո՞նք են այն ազգաշէն միջոցները , որոնց կառչելու ենք :

Փարիզահայութիւնը ունի .

1.— Ազգային մամուլ քանի մը թերթերու հրատարակութեամբ, «Յառաջ», «Այսօր», «Հայ-Բոյժ», «Անդաստան», «Արաքս», «Կէս Կատակ» որոնք անբաւարար կը թուին առաջնորդելու մտքերը, տալու ուղղութիւն ազգային կեանքին :

2.— Եկեղեցական կեանք, լուսաւորչական ու կաթուղիկէ ուրոյն կազմակերպութիւններով :

3.— Վարժարաններ մանչերու եւ աղջիկներու. Սեւրի Մուրատեանը եւ Ռէնսիի Դպրոցասէրը:

4.— Հայրենակցական բազմաթիւ միութիւններ:

5.— Տիկնանց Միութիւններ Կարմիր Խաչի, Որբախնամի, Կապոյտ Խաչի, Աղքատախնամի եւն.:

6.— Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, մասնաճիւղ Փարիզի, որուն գոյութեան պատճառն է թեւ ու թիկունք կանգնիլ բոլոր ազգօգուտ շարժումներու եւ ծառայութիւններու Հայը Հայ պահելու համար:

Որո՞նք են մեր պէտքերն ու պահանջները: Բազմաթիւ են անոնք, եւ այնքան զանազան՝ որոնց դարմանումին չեն հասնիր վերոյիշեալ միջոցները, կամ ցարդ չեն կրցած գոհացնել լիովին:

1.— Անաղարտ պահպանում հայ ընտանիքին իր տոհմային գոյնին եւ սովորութիւններուն մէջ:

2.— Հայ մանուկներու, պատանիներու եւ երիտասարդներու ազգային լեզուի պարտադրիչ ուսումը:

3.— Եկեղեցական կեանքի աւելի ուժեղ կազմակերպութեան մը պահանջը, չհեռանալու ազգային ծէսէն:

4.— Հրատարակչական մարմին, որ հոգայ ժողովրդական գրքերու տպագրութիւնը եւ ծաւալը գաղութիւն մէջ, գրքերու՝ որոնց նիւթը ըլլայ ազգային պատմութենէն, գրականութենէն, աշխարհագրութենէն առնուած: Հրատարակութիւն՝ արդի հայ գրական դէմքերու անտիպ գործերուն եւ սպառածներուն: Հրատարակութիւններ մանկական գրքերու, հէքեաթներու, պատմուածքներու: Այս վերջին ուղղութեամբ շատ գեղեցիկ եւ օգտաբար ձեռնարկ մըն է Արաքսը, մանկական պատկերազարդ պարբերաթերթը Ն. Յովհաննէսեանի:

5. — Ազգային վարժարաններու շուրջ առանձնայատուկ հետաքրքրութիւն մը : Հայ տղաքները չզրկել օտար վարժարաններ :

6.— Խուսափիլ խառն ամուսնութիւններէ կամ կարելիին չափ նուազեցնել անոնց թիւը :

7.— Այս բոլորին վրայ հսկող , քաջալերող , առաջնորդող Ազգ. կեդրոնական մարմին մը :

Ինչո՞ւ այս բոլորը: Որպէսզի հնարաւոր ըլլայ դիմադրել ուծացումի, օտարացումի վտանգներուն մեր ազգային ու կրօնական կեանքին մէջ :

Վերեւ յիշատակուած բոլոր պահանջներուն մէջ, ամէնէն կենսականը դպրոցն է: Մարդասիրական բոլոր միւս միութիւնները Աղքատախնամի , Կարմիր Խաչերու ձեռնարկները, ծերանոցի հիմնարկները գեղեցիկ բաներ են անտարակոյս , որոնք սակայն կը փրկեն թշուառները, հիւանդները, ծերերը: Իսկ գաղութի ապագան կը մնայ անոնցմով միշտ անկազմակերպ վիճակի մէջ: Դպրոցը միայն, ուր մանուկները կը սորվին իրենց անցեալը, կը փարին մայրենի լեզուին, եւ մատղաշ հասակէն կը ձեւանան որպէս ճշմարիտ Հայեր, պէտք է համարուի անհրաժեշտ պահպանակը մեր ազգային գոյութեան :

Հ. ՄԵՍՐՈՊ Վ. ՃԱՆԱՇԵԱՆ

ԵՐԱԺՇՏԱԳԷՏ ԵՒ ԽՄԲԱՎԱՐ Օհան Տուրեան Պէյրութ գացած է, ուր պիտի տայ նաեւ նուագահանդէսներ :

ԵՐԳՉՈՒՀԻ Տիկին Զեփիւռ Շանթ որ Միացեալ Նահանգները մեկնած էր երգահանդէսներ տալու, Մայիս 17ին մեծ յաջողութեամբ տուած է իր երգահանդէսը : «Հայրենիք» կը գրէ թէ «Կիրակի օրուան երգահանդէսը հայ երգի յաղթանակն էր»:

ՄԱՅԻՍ 28ի առթիւ փակուած են Ամմանի հայկ. վարժարանները :

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

Շ. ՅՈՒՐԻՔՎԻՉԻ ՎԱՂԵՎԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

(Իր մահուան հինգերորդ տարին)

●

ՄԻՀԻՆ.— Նա անոթութ մահեր, ո – րոնց հետ մահը չէ կարող հաշտուել, մնում են միշտ ապրելու մեր մեջ որպես Շուրջ – ֆարի ընկերը եւ մեր պայքարի ընկերներից մեկը։ Ես ինքս ականատես եղայ նրա ծանր տառապանքներին, երբ ան ամբողջ ամիսներ շարունակ, ինչպես Պրոմեթէոսը, ժայռին գամուած, կրեց ահաւոր տանջանքներ, մինչեւ որ մահը ազատեց նրան։ Ես ինքս ականատես եղայ նրա հոգեկան ապրումներին, երբ ան ամբողջ գիշերներ անքուն անցկացնելով, ինքզինքը մոռացած, կարդում էր ինձ իր գրած գործերը

բանը լուծել եւ նոր ընտրութիւն կատարել)։

Ուրիշներ ալ խօսեցան։ Գիւղացի մը յայտարարեց թէ թեր պիտի քուէարկէ, «ձանձրացած ըլլալով»։ Քուէարկութեան արդիւնքը յայտնուեցաւ առտուն ժամը 2·15ին, — 313 թեր, 228 դէմ։ Շատեր կ'աղաղակէին.— «Լուծեցէ'ք Ազգ. ժողովը»։

× Հանրապետութեան նախագահը խորապէս յուզուած այս արդիւնքէն, երէկ որոշեց արտակարգ խորհրդակցութեան մը հրաւիրել Ազգ. ժողովի խմբակցութեանց ներկայացուցիչները, հարցնելու համար թէ ո'ր թեկնածուն կ'ուզեն, որպէս զի մեծամասնութիւն շահի։

× Փարիզի երեսփոխաններէն Պ. Լէսթառ օրինագիծ մը յանձնեց Ազգ. ժողովի դիւանին, ստիպողաբար պահանջելով լուծել խորհրդարանը եւ նոր ընտրութիւններ կատարել հոկտեմբեր 18ին։ «Այս ժողովը այլեւս երկիրը չի ներկայացներ», կ'ըսէ երեսփոխանը։ Նիմի ընկերվարական մասնաճիւղը եւս լուծում կը պահանջէ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐ ՄԸ կնքուեցաւ Խ. Միութեան եւ Իրանի միջեւ, կրկնապատկելով փոխանակութիւնները։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ մամուլը կը խոստովանի թէ լուրջ ըմբոստութիւն մը ծագած էր Փիլզէնի եւ Օստրավայի մէջ։ Հանրապետութեան նախագահն ալ կը հաստատէ թէ խռովութիւններ ծագած են, իբրեւ հետեւանք դրամի արժեզրկման։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ

Կը խնդրուի օգտուիլ ընկեր Հրանտ Սամուէլի ներկայութենէն, իրենց հաշիւները կարգադրելու համար։

Կանխայայտ շնորհակալութիւններ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիլայի դպրոցին, հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեանի։ 28 Յունիս, ռիւ Հանրի Պարպիւսի Փաթրոնաժի սրահին մէջ։ Մեթրօ Մեռի տէ Լիլա, Փորթ տէ Լիլա։

Մուտքը ազատ է։ (Կրթ. մարմին)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐ

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ Առաջին անգամ ըլլալով, մասնակցութեամբ Օր. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ։

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Շաբաթ 13 Յունիս, ժամը 21ին, Սինէմա Ռեքսի մէջ։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

14 Յունիս, Կիրակի 15·30ին Սալ Սէն Լուի, 4 ռիւ Ժէի։

ՏԵՍԻՆԻ ՄԷՋ

20 Յունիս, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ։

Յայտագրին մաս կը կազմեն Եկմալեան եւ Կոմիտասի քառաձայն պատարագներէն մասեր, ժողովրդական երգեր, Սիւնիէն, Ալէմշահէն եւն.։

Կազմակերպող՝ ՅՈՎՍԷՓ Վ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Սեւռի Մուրատեան վարժարանի ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ կը կատարէ իր պաշտօնական բացման հանդէսը Սեւռի Մուրատեան վարժարանին մէջ, այս կիրակի ժամը 16–22։

Գեղարուեստական բաժին՝ երգ, արտասանութիւն, նուագ, հայկական եւ կովկասեան պարեր։

Ճոխ պիւֆէ։ Մուտքը ազատ է։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Իսի լէ Մուլինոյի մասնաճիւղը եւ Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն, Կապոյտ Խաչին եւ դպրոցին միշտ օժանդակող Տէր եւ Տիկին Պարգեւ Սերոբեանի, Եղիա եւ Առաքել Սերոբեաններու եւ ամբողջ ընտանիքին, իրենց զաւկին եւ եղբօրորդւոյն ՎԱՐԴԳԷՍ ՍԵՐՈԲԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 1000 ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

35ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կապ. Խաչի։

Իսիի քաղաքապետարանի շքեղ սրահներուն մէջ, այս շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս։

Պատուոյ նախագահ

EDOUARD DEPREUX
Ancien Ministre, Maire de Sceaux

Կը նախագահէ՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին ընկերներ Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի, Օր. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ (Շաւիլ), ՏԷՐ ԹՈՒՄԱՅԵԱՆ, ՔԷՕՍԷԵԱՆ (Իսի) եւ Շ. ՊԷՆԿԵԱՆ, Մ. ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ (երգ), Օր. Օր. Ս. ՇԱՀԻՆԵԱՆ եւ Մ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ (արտասանութիւն)։

Բեմավար Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԽՈՐԷՆԵԱՆ Հայկական եւ Կովկասեան պարեր, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաշանի պարախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիկին Հ. ԹՈՐՈՍԵԱՆի, արեւելեան նուագ, (թառ՝ Սէյրան եւ դափ՝ Գէորգ)։ Եւրոպական պարեր մինչեւ լոյս։

Orchestre Tropical Ben Salvador
et Jean Bonal

Ճոխ պիւֆէ, ժողովրդական գիներ։

Մուտք՝ 200 ֆրանք։

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ «Նոր Սերունդ»ի։

Այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր, Պանեէօյի ֆրանս. դպրոցը, Սալ Վօտէ 69 ռիւ տ'Արքէօյ։

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստ. բաժին։ Կ արտասանէ Օր. ՅԱԿՈԲԵԱՆ, կ'երգէ ԱՐԱՐԱՏ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ, Նոր սերունդի տեղւոյս մասնաճիւղին կողմէ հայկական եւ կովկասեան պարեր։

Դիւրամատչելի պիւֆէ։ Մուտքը ազատ է

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Փորթ տ'Օրլէանէն թիւ 188 հանրակառքը առնել եւ իջնել Մարսէլ Պօնէ, մեթրօ լինեը տը Սօ իջնել, Պանեէօ։

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին, Սալ Կալմանի մէջ, ժամը 15 — 23։

Կազմակերպուած «Վարդան» ենթակոմիտէի կողմէ եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղին։

Բարձր հովանաւորութեամբ քաղաքապետ եւ

Conseiller Général PAUL MASURIER

Կը նախագահէ ընկ. Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ժ. ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բացառիկ յայտագիր. սիրայօժար մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի պարախումբին (հայկ. տարազով), ղեկավարութեամբ՝ Օր. ԱԼԻՍ ԳԱՒԷՋԵԱՆի։ Պիտի երգեն Օրիորդներ Վարդի Քէօսէեան եւ Մառի Թումաեան, Պարոններ Քիւփէլեան եւ Մ. Գարակէօզեան։

Եւրոպական պար ընտիր նուագախումբով։ Ճոխ պիւֆէ։

Հաղորդակցութիւն.— Փոռթ տը լա Շափէլէն առնել 268 թիւ օթօպիւս։ Շոգեկառքը Կառ տիւ Նօռէն ժամը 2·20 եւ իջնել Առնուվիլ լէ Կօնէս։

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 21ին, կիրակի օրը։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունիս 21, ժամը 15ին, Ռիւ Ժէ սրահին մէջ։

Կը խօսի Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԱՐԵՆՈՅՇՆԵՐՈՒ

ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Կը տօնուի Յունիս 13ին, Շաբաթ օր, ժամը 21ին։ Գազա թ'Իթալիի ընդարձակ սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Մարսէյլի եւ շրջանի բոլոր Արիներու, գայլիկներու եւ թեւիկներու։

Բանախօս՝ ՏՕՔԹ. Գ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ (Արիներու պետը)։ Պիտի ներկայացուի Յովհ. Թումանեանի Սասունցի Դաւիթը։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը շարունակէ իր դասախօսութիւններու շարքը, այս երկուշաբթի, ժամը 21ին, Պոմոնի եկեղեցիին սրահին մէջ։

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ մասին կը խօսին՝ փրօֆ. Գ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ։ (Մարդն ու կրօնաւորը Խրիմեանի մէջ)։ Պ. Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ (Խրիմեանի վարած քաղաքականութիւնը)։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ թը Թրէվիզ մեթրօ Քատէ։

Այս Շաբաթ ժամը 16էն մինչեւ 23։

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղերու ընկերները եւ երիտասարդները։

ՏԷՍԻՆԻ ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը կը տօնէ իր կազմակերպութեան տարեդարձը այս շաբաթ ժամը 20·30ին, Հ. Յ. Դ. տան մէջ։ Նախագահութեամբ Տիկին Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆի։ Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին դպրոցի աշակերտները։ Երգեր, արտասանութիւններ եւ գեղեցիկ պարեր ղեկավարութեամբ Տէր եւ Տիկին Փափազեանի։ Բանախօսութենէն վերջ խնջոյք։ Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով։

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ։

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Արմենուհի Ղազարեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ղ. Ղազարեան կը ծանուցանեն, թէ այս կիրակի առաւօտ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ, ռիւ Լուի Պլան, իրենց զաւկին ԱԶԱՏՈՒՀԻ ՊԱԼԵԱՆի (ծնեալ Ղազարեան), աճիւնին տեղափոխութեան (Քլէրմոն – Ֆէրանէն) Քիւսէի նոր գերեզմանատունը, եւ մահուան 18րդ տարելիցին առթիւ։

Կիրակի կէսօրէ վերջ այցելութիւն իր դամբարանին վրայ։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ

մասնաճիւղին տարեկան մեծ ներկայացումը 14 Յունիս ժամը 21ին, Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանի սրահին մէջ։ 6

Կը ներկայացուի Ճիակոմէթիի այնքան յուզիչ թատերախաղը՝

ՔՈՐՐԱՏՕ

Ղեկավարութեամբ եւ մասնակցութեամբ դերասան Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆի եւ Օր. Հ. ԽԸՏԸՇԵԱՆի, Ե. ՃԱՆՃԻԿԵԱՆի, Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի, ԲԱՐԻԼՈՅՍԵԱՆի, ՀԱՊԷՇԵԱՆի ԵՒ ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆի։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Մեթրօ Շառանթօն Էքօլէն առնել 181 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանը։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէն, ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Ռոստոմի, Աղբիւր Սերոբ – Մ. Եօթնեղբայրեանի, Բաֆֆիի, Քրիստափորի, Վահան Խորէնի եւ Փոթորիկ խումբերու բոլոր ընկերները անխտիր, այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Սօսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ պիտի ըլլան Կ. Կ.ի եւ Շրջ. Կոմ.ի ներկայացուցիչները։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը։

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.— ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակ. ուրբաթ ժամը 9ին։ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակ. Շբ. ժամը 9ին։ ՎՌԱՄԵԱՆ ենթկ. Կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին։ ԱՐԱՄ խումբը կիր. ժամը 20·30 ին։

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, ի ներկայութեան Շրջ. կոմիտէի եւ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչներուն։

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Ավընիւ տը Սաքսի, հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բացականները նկատի պիտի առնուին։

ՍԷՆԹ'ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անտօք ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, Մատուռին սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմի եւ Աղբիւր Սերոբ–Եօթնեղբայրեան խումբերու միացեալ դաշտահանդէսը յունիս 28ին, Մէտէօնի Պաղ Աղբիւրին մօտ։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ.— Փոքրիկն Անի Կազարեան (ինը տարեկան), խոստմնալից դաշնակահարուհին այս շաբաթ իրիկուն Քլոտ Տըպիսիի նուիրուած երեկոյթի մը առթիւ պիտի նուագէ հեղինակէն, «Զըլտրընս Քորնըր»ը։ Էքօլ Նոռմալի մէջ, 78 ռիւ Քառտինէ, մեթրօ Մալզեռպ։

LES MEILLEURES
DRAPERIES ET FOURNITURES
POUR TAILLEURS
Chez A. HAMALIAN
68, Rue Nationale, MARSEILLE
Téléphone : Colbert 33 - 22
Les meilleurs articles
aux meilleurs prix

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R.C.Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86 - 60 — C.C.P. Paris 1678 - 63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման տարեկան 3000 ֆրանք: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՇԱԲԱԹ
13
ՅՈՒՆԻՍ
•
SAMEDI
13 JUIN
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7090 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2501

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐԷՆ ՄԵԳՐԱԼՈՒԱՏԻՆ

Կարդացիք չարաչուք լուրը,— Անգլա – բայի խորհրդային դեսպանը, Լաւրիչեւ, Թուրքիոյ արտաքին գործերու նախարա – րին յանձնած է ծանուցագիր մը, որով կը յայտարարէ թէ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԵՏ ԿՆԱՒՆԷ ԻՐ ԲՈԼՈՐ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ ԿԱՐ - ՍԻ, ԱՐՏԱՀԱՆԻ ԵՒ ԱՐԴՈՒԻՆԻ ՄԱՍԻՆ:

Մի եւնոյն առեն, Խ. Միութիւնը կ'ուզէ բանակցութիւններ կատարել, Նեղուցնե – րու պայմանագիրը վերաքննելու համար, ինչպէս եւ այսուհետեւ լաւագոյն յարա – բերութիւններ հաստատել Թուրքիոյ հետ:

Հեռագիրները այս լուրը հաղորդեցին Յունիս 10ին :

Յաջորդ օրը, 11 Յունիս, գրեցին թէ կը հաստատուի լուրը :

Լուրին կցուած էր ուրիշ հեռագիր մը, — Թուրքիոյ նախարարական խորհուրդը նիստի հրաւիրուած է յունիս 11ին:

Ֆրանսական հեռագրական գործակա – լութիւնը կ'ըսէր թէ Թրքական կառավա – րութիւնը «դիտմամբ արձանա – գրելով Խ. Միութեան նոր տրամադրու – թիւնները», սկսած է խորհրդակցիլ արեւ – մտեան դաշնակիցներուն հետ :

Սպասելով հանդերձ լրացուցիչ եւ պաշ – տօնական տեղեկութեանց, աւելորդ չենք նկատեր դրի առնել կարգ մը խորհրդա – ծութիւններ:

Մոսկուա չատոնց ետ առած էր իր հո – ղային պահանջները, Կարսի, Արտահանի եւ մնացեալի մասին:

Ետ առած էր ոչ թէ ձեւականօրէն, այլ մասնաւոր դաշնագրով, Պրեսթ – Լի – Թովսքի մէջ (1918 Մարտ 4–17):

Անշտմ մըն ալ կարդացէք դաշնագրին Դ. յօդուածը .

— «Ռուսիա պիտի ընէ ամէն բան՝ ա – պահովելու համար թէ արագ պարպումը Անատոլուի արեւելեան շրջաններու եւ թէ անոնց օրինական փոխանցումը Թուրքիոյ: Արտահանի, Կարսի եւ Պաթումի շրջան – ներն ալ արագօրէն պիտի պարպուին ռու – սական զօրքերէ: Ռուսիա պիտի չմիջամտէ այդ շրջաններու պետական եւ միջազգա – յին իրաւական յարաբերութեանց, թոյլ տալով որ այդ շրջաններու բնակչութիւնը նոր կարգ հաստատէ, համախորհուրդ հարեւան պետութեանց եւ մասնաւորապէս Թուրքիոյ »:

Դաշնագրին մէկ պայմանը միայն, Պա – թումի վերաբերեալ մասը չգործադրուե – ցաւ :

Մնացեալին համար Մոսկուան «ամէն բան» ըրաւ, որպէսզի Թուրքիա գոհացում ստանայ: Կանգ չառաւ որ եւ է նեղնդու – թեան եւ դաւադրութեան առջեւ, որպէս զի Հայաստանը չարաչար տուժէ :

Բթամիտներ եւ նենգամիտներ միայն կրնան ժխտել այս անողոք իրականութի – նը, — հայ ժողովուրդին եւ անոր հայ – րենիքին դէմ սարքուած գարշելի դաւը, որ տեւեց լման 25 տարի :

Պարզապէս փակագիծ մը կը բացուէր 1945 Մարտ 19ին, երբ Մոլոթով չեղեալ համարելով 1925 Դեկտ. 17ի բարեկա – ծութեան դաշինքը , պայմաններ կը դնէր վերանորոգման համար, — վերա – դաձնել Կարս – Արտահանը, եւ միասնա – բար ստանձնել Նեղուցներու հսկողու – թիւնը :

Անդարա վճռապէս մերժեց այս պայ – մանները: Երեք Դաշնակիցները, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգներն ալ փութա – ցին մերժել, մասնաւորապէս ծանրանա – լով Նեղուցներու հարցին վրայ :

Այնուհետեւ քանի մը ծանուցագիրներ եւս փոխանակուեցան, մինչեւ 1946ի վեր – ջերը, եւ Խ. Միութիւնը հետզհետէ քաշ – ուեցաւ իր պահանջին մէջ :

Միջանկեալ, կ'արձարձուէր Հայկական Դատը: Քանի մը ժժգոյն գրութիւններ ալ երեւցան երեւանի մէջ: Նաեւ մէկ–երկու պատմական տեսութիւններ՝ ռուսերէն :

Ցետոյ լռինչ պատահեցաւ : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՋՈՐՐՈՐԴ ԹԵԿՆԱԾՈՒ ՄԸ ՏԱԳՆԱՊԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

•

Հանրապետութեան նախագահը վար – չապետութիւնը առաջարկեց նախկին նա – խարարի մը՝ Պ. Անտուէ Մաուիի (արմա – տական), որ երէկ պիտի տար իր վերջնա – կան պատասխանը :

Ինչպէս գրած էինք երէկ, նախագահը խորհրդակցութեան հրաւիրած էր Ազգ. ժողովի խմբակցութեանց ներկայացու – ցիչները, եւք մը դանելու համար: Բոլորն ալ իրենց տեսակէտները յայտնեցին, սկսելով ընկերվարական կուսակցութե – նէն: Այս խորհրդակցութենէն վերջ հրա – ւիրեց նախկին վարչապետ մը, Պ. Փլե – ւէն, որ հետեւեալ յայտարարութիւն ը – րաւ մամուլին .

— « Հանրապետութեան նախագահը կարծիքս հարցուց կացութեան մասին եւ ուզեց դիտնալ թէ կրնա՞մ օգնել տագնա – պը լուծելու: Պատասխանեցի թէ տագնա – պին սկիզբէն ի վեր չեշտուած է պատակ – տումը խորհրդարանին եւ կուսակցու – թեանց մէջ: Տարակոյս չկայ թէ այս կա – ցութիւնը մտահոգութիւն կը պատճառէ հանրապետականներուն : կը կարծեմ թէ տագնապը կարելի է լուծել մեծ ճիգ մը պահանջելով բոլորին հայրենասիրութե – նէն: Մեր երէցները կրցան ազգային մի – ութիւն հաստատել նմանօրինակ պարա – գաներու մէջ: Ժամանակն է այդ մասին մտածելու :

Ուրիշ նախկին վարչապետ մը, Պ. Փի – նէ, որ նոյնպէս հրաւիրուած էր, ըսաւ .

— «Նախագահը խնդրեց միասին քննել կացութիւնը: Ժամանակը եկած չէ ինծի համար: Կացութիւնը այն է ինչ որ երեք չարաթ առաջ : Խորհրդարանին մեծամասնու – մը նպաստաւոր չէ կառավարութիւն մը կազմելու իմ նախագահութեամբ »:

Հանրապետութեան նախագահը յետոյ խորհրդակցեցաւ հրաժարեալ վարչապետ Մայէրի հետ, ելմտական կացութեան մասին: Նոր Թեկնածուն , Պ. Անտուէ Մա – ուի, պիտի փորձէ համաձայնութեան դե – մին մը գտնել դլխաւոր կուսակցութեանց հետ: Իր անուանումը զարմանք պատճա – ռեց քաղաքական շրջանակներու մէջ , քանի որ Ժողովրդական Շարժումը դժ – գոհ է արմատականներէն, իսկ՝ զոր. ը Կոլի կուսակցութիւնը նախապէս բուռն պայքար մը մղած էր նախկին վարչապե – տին դէմ: Բայց եւ այնպէս, Պ. Անտուէ Մաուի անմիջապէս ձեռնարկեց խորհր – դակցութեանց :

Տագնապը ,որ սկսաւ Մայիս 21ին , հետզհետէ աւելի կը ծանրացնէ մտահո – գութիւնը՝ ներքին թէ արտաքին ճակա – տի վրայ :

Տեղական թերթերը կը դրեն թէ նոր պայմանագիր մը պիտի կնքուի Պանք ը Ֆրանսի հետ, նորոգելու համար 80 մի – լիառ ֆրանքի կանխավճարին պայմանա – ժամը, որ երկարաձգուած էր մինչեւ 14 Յունիս :

× Ազգ. ժողովի առաջին ընտրութենէն ի վեր (1945), 16 դահլիճներ յայտորդած են իրարու: Միայն երկու նախարարական տագնապներ այսքան երկար տեւած են : Ամէնէն երկարը, այն որ ծագեցաւ Քէօյի դահլիճին անկումէն վերջ, (1951), տեւեց հինգ օր աւելի՝ ներկայ տագնապէն: Մի – ջին հաշուով 10–12 օր կը տեւէ նոր դահ – լիճի մը կազմութիւնը :

Քաղաքագէտներ եւ իրազեկներ դիտել կուտան թէ Ազգ. ժողովին կազմը եւ կու – սակցական վէճերը թոյլ չեն տար հաս – տատուն մեծամասնութիւն մը կազմել , դէպի ա՛ղ կամ դէպի ձախ հակելով : Այնե – րը կը վախնան որ ձախակողմեան դահլիճ մը ժեծապէս կրճատէ վերակինման վար – կերը կամ արագօրէն վերջացնէ Հնդկա – չինի պատերազմը, լեզու գտնելով հա – մայնավարներուն հետ: Բայց եւ այնպէս չատեր կը կարծեն թէ ի վերջոյ համա – ձայնութիւն մը կրնայ գոյանալ ձախա – կողմեան ծրագրի մը վրայ :

Միւս կողմէ, քազմաթիւ երեսփոխան – ներ կը խորշին Ազգ. ժողովի լուծման հեռանկարէն :

ՆՈՐ ՋԻՋՈՒՄՆԵՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

•

Քաղաքական շրջանակներու մէջ լար – ուած հետաքրքրութեամբ կը հետեւին ա – րեւելեան Գերմանիոյ մէջ կատարուած արմատական փոփոխութեանց, որոնց գլ – խաւոր դիծերը հաղորդած էինք երէկ :

Նոյն երկրամասին կառավարութիւնը հրամայեց դատական իշխանութեան եւ դատախազութեան՝ « վերաքննել բոլոր ձերբակալութիւնները, դատերը եւ դա – տավճիռները, ջնջելու համար որեւէ ար – տակարգ խստութիւն » :

Յունիս 11ին նախարարական խորհուր – դը վաւերացուց համայնավար կուսակ – ցութեան կողմէ որոշուած արմատական փոփոխութիւնները՝ տնտեսական դոր – ձունէութեան, ճամբորդութեան եւ ուրիշ սահմանափակումներու մասին: Քաղաք – բիւրօն այս փոփոխութիւնները ծրագրած էր Գշ. օր եւ ժողովուրդին հաղորդեց պաշտօնական դեկոյցով մը որ կ'ըսէր.—

« Նախարարական խորհուրդը որոշեց կարգ մը միջոցներ ձեռք առնել, որբա – դրելու համար կառավարութեան եւ տե – ղական վարչութեանց կողմէ գործուած կարգ մը սխալներ: Ձեռք առնուած միջոց – ները պիտի բարւոքեն բանուորներու , մտաւորականներու , հողագործներու , ձեռնարկատէրերու եւ միջին դա – սերու մնացեալ մասին կենցաղի մակար – դակը »:

Ձեկոյցը այս առթիւ բացատրութիւն – ներ կուտայ պարենաւորմաներու բաշխու – մին, հաւաքական տնտեսութեանց ար – տադրութեան հաւաքման , տուրքերու դանձման եւն. մէջ գործուած սխալներու մասին եւ հետեւեալ տնօրինութիւնները կը հաղորդէ. —

1. Պարենաւորմաներու մասին հաստատ – ուած սահմանափակումները պիտի վեր – նան 1953 Յուլիս 1էն սկսեալ:

2. Առեւտրական (պետական) կազմա – կերպութիւնը պիտի դեղչէ չաքարեղէնի , անուշեղէններու եւ խմորեղէններու դի – ները :

3. Պիտի դադրի յետնեալ տուրքերու բռնի դանձումը, տնտեսական գործու – նէութեան բոլոր ճակատներուն վրայ :

4. Արհեստաւորները, խանութպանները եւ մեծաքանակի առեւտրականները, գոր – ծարանատէրները եւն. ետ պիտի առնեն իրենց գործերը եւ վարկեր պիտի ստա – նան :

5. Երկաթուղիներու վրայ 50 առ հա – րիւր գեղչ պիտի ըլլայ բոլոր արտօնեալ անձերուն, առանց նկատի առնելու անոնց աշխատավարձը :

6. Պիտի ջնջուին ընկերային ապահո – վագրութեան անարդարութիւնները :

7. Պիտի վերադարձուին բռնագրաւեալ ագարակները եւն. :

× Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապե – տը, Տոքթ. Ատընաուըը, առանց ակնար – կելու այս դիջումներուն, որեւէ ապացոյց չի տեսներ թէ Խ. Միութիւնը կ'ուզէ Գերմանիոյ միացումը իրագործել ազատ մթնոլորտի մը մէջ :

.....

ՔՈՐԷԱՅԻ ՁԻՆԱԴԱԴԱՐԻՆ պայմանա – գիրը պատրաստ է: Ստորագրութիւնը կ'ուշանայ իրրեւ հետեւանք հարաւ. Քո – րէայի նախագահին ընդդիմութեան : Սինկման Ռի մերժած է Այզընհաուըրի վերջին կոչը :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՋԻՋՈՒՄՆԵՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

•

Նոր տեղեկութիւններ չկան Խ. Միու – թեան կողմէ Թուրքիոյ ուղղուած վերջին ծանուցագրի մասին: Բայց բոլորն ալ կը հաստատեն թէ Մոսկուա ետ առած է իր հողային պահանջները, բարւոքելու հա – մար իր յարաբերութիւնները Թուրքիոյ հետ :

«Ֆիկարօ» կը դրէ թէ Ռուսերը պատ – բաստ են նոր առաջարկ մը ներկայացնե – լու Թուրքերուն, Նեղուցներու պայմա – նագրի մասին, հաւաստելով թէ կը հրա – ժարին իրենց հողային պահանջներէն՝ Կարսի, Արտահանի եւ Արդուինի մասին եւ կ'ուզեն բնականոն յարաբերութիւններ հաստատել Անգարայի հետ: Նոյն թեր – թին համաձայն, արեւելեան Գերմանիոյ եւ Թուրքիոյ հանդէպ եղած այս հաշտա – բար ձեռնարկները պիտի ազդեն Անգլիոյ, Մ. Նահանգներուն եւ Ֆրանսայի որո – շումներուն վրայ՝ Պերմուտայի ժողովին մէջ: Կ'ենթադրուի թէ Մոսկուա կ'ուզէ անխուսափելի դարձնել Զորսերու խոր – հրդաժողովը:

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցու – թեան պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ» , երէկուան թիւին մէջ արձանագրելով հր – ատարակուած լուրերը՝ Նեղուցներու եւ «զանազան խնդիրներու մասին», կը գրէ.

— « Յարդ խորհրդային աղբիւրէ ոչ մէկ լուր կը հերքէ կամ կը հաստատէ այս լուրերը » :

× Անատոլուի հեռագրական գործակա – լութիւնը (պաշտօնական) կը հաստատէ թէ Թուրքիա ծանուցագիր մը ստացած է Խ. Միութենէն, հրաժարելով իր հողային (Կարս – Արտահան) եւ ռազմավարական (Նեղուցներ) պահանջներէն: Եւ կ'աւել – ցնէ.— «Կառավարութիւնը սերտ յարա – բերութեան մէջ է իր աւանտեան դինա – կիցներուն հետ: Նախարարները ժողով դումարեցին երէկ, Մոսկուայի տրուելիք պատասխանին հիմնական կէտերը ճշդե – լու համար »:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, անվստա – հութիւն կը տիրէ խորհրդարանական չր – ջանակներու մէջ: Կասկածելի կը գտնեն Մոսկուայի ձեռնարկին անկեղծութիւնը եւ կը կարծեն թէ Կրեմլին կ'ուզէ Թուր – քիան բաժնել Աւանտեան եւ Պաղքան – եան դինակիցներէն: Կը կարծուի թէ Յու – նաստանի հանդէպ ալ հաշտարար դիրք մը պիտի բռնէ, վերահաստատելով դիւանա – գիտական յարաբերութիւնները :

× Փարիզի կիսապաշտօնական օրկա – նը «Լը Մոնտ», այս լուրերուն առթիւ կը յիշէ Խ. Միութեան ձեռնարկները՝ 1945–էն 1946, թէ Կարս - Արտահանի եւ թէ Նեղուցներու մասին : « Ամբողջ 1946 տարուան ընթացքին Խ. Միութիւնը, Մեծն Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգները ծա – նուցագիրներ փոխանակեցին Նեղուցնե – րու մասին : Արեւմտեան երկու պետու – թիւնները թրքական տեսակէտը կը պաշտ – պանէին, մինչ Խ. Միութիւնը կը պնդէր որ ուղղակի խօսակցութիւններ հաստատ – ուին Մոնթրէոյի պայմանագրով նախա – տեսուած միջազգային խորհրդաժողովին տեղ: 1946ի վերջը կը դադրէր քանավէճը Նեղուցներու մասին. մինչ Մոսկուա ա – հաբեկման պայքար մը կը սկսէր Թուր – քիոյ դէմ: Վրայի պիտնականներ յայ – տարարեցին թէ ամբողջ Սեւ Ծովու ա – փը, Պաթումէն Սամսոն եւ նեղնջնաչխարհ վրացի բնակչութիւն ունին, հետեւաբար պէտք է կցուին Խ. Միութեան »:

.....

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ վերաքննիչ ատեա – նը կրկին մերժեց յետաձգել Տէր եւ Տիկ. Ռոզենպէրկի մահապատիժին գործադրու – թիւնը :

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐԸ նոր ծանուցագիր մը ուղղեցին Խ. Միութեան, փութացնելու համար Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնա – գրին կնքումը :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՅԱՅՈՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՄԵՂՔ ՎԱՅԳԴԱՊՈՅՏՈՒ

■

ՅՈՒՄԱՆ ԱՂՈՒԶ

Երկրին տնտեսական կեանքը նոր ձեւեր ստացաւ ֆեֆֆոտի գալուստով։ Ֆեֆֆոտը ամէն տեղ իր հետ բերաւ նոր կեանք, նոր շունչ։ Ամէն տեղ, ուր ֆեֆֆոտը ոտք դրաւ, ամէն ինչ ենթարկուեցաւ նոր կարգերու։ Ֆեֆֆոտը ամէն տեղ ստեղծեց նոր կեանք, նոր կենսակերպ։ Ֆեֆֆոտը ամէն տեղ ստեղծեց նոր մարդիկ։

Ֆեֆֆոտը ամէն տեղ ստեղծեց նոր մարդիկ, որոնք ոչ միայն նոր կեանքի մասին կը մտածէին, այլ նաեւ կը գործադրէին զայն։ Ֆեֆֆոտը ամէն տեղ ստեղծեց նոր մարդիկ, որոնք ոչ միայն կը խօսէին նոր կեանքի մասին, այլ նաեւ կը ստեղծէին զայն։

Ֆեֆֆոտի ստեղծած նոր մարդիկը ամէն տեղ ալ ունին նոր ձեւեր, նոր կերպարանք, նոր դէմք։ Ֆեֆֆոտի ստեղծած նոր մարդիկը ամէն տեղ ալ ունին նոր ոճ, նոր ոգի, նոր հոգի։ Ֆեֆֆոտի ստեղծած նոր մարդիկը ամէն տեղ ալ ունին նոր ձայն, նոր լեզու, նոր խօսք։

Ֆեֆֆոտի ստեղծած նոր մարդիկը ամէն տեղ ալ ունին նոր ձեռագիր։ Ֆեֆֆոտի ստեղծած նոր մարդիկը ամէն տեղ ալ ունին նոր ստորագրութիւն։

Ֆեֆֆոտի ստեղծած նոր մարդիկը ամէն տեղ ալ ունին նոր ոտնահետք։ Ֆեֆֆոտի ստեղծած նոր մարդիկը ամէն տեղ ալ ունին նոր ձեռքի գիր

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Երեսփ. ժողովը արձակուրդ ստացաւ մինչեւ աշուն: Խ. Միութեան հաշտարար ձեռնարկներուն առթիւ, Աթէնքի վարիչները կը պահանջեն որ նախ վերադարձուին Յունաստանի 20·000 առեւանգուած զաւակները :

ԲՈՂՈՔԻ ՆԱՄԱԿ ՄԸ

ԽՄԲ.— Երէկ հետեւեալ նամակը ստացանք. —

Սիրելի «Յառաջ», կը զգամ որ այսօր Կարսի եւ Արտահանի մասին տրուած լուրը մեծ տխրութեամբ լեցուց բոլորիս սիրտերը: Ուստի կը խնդրեմ որ բողոքի այս երկտողը տպեք ձեր թերթին մէջ :

Մեծ յուզումով կարդացի անակնկալ լուրը: Ուրեմն մեր պապենական արդար իրաւունքները նուէր կը տրուին մեր ջարդարարներուն: Մեր մայրերուն, քոյրերուն եւ եղբայրներուն արիւնով ներկուած դաշտը վաճառականութեան են հաներ: Պիտի դա՞ն Անդրանիկներ, Սեբոբներ, Հրայրներ եւ Կորիւններ, մեր ցեղին թափած արիւնի հաշիւը պահանջելու քաղաքակիրթ մարդկութենէն: — Ա. ԹԱԹՈՒԼԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐ

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ Առաջին անգամ ըլլալով, մասնակցութեամբ Օր. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Շաբաթ 13 Յունիս, ժամը 21ին, Սինէմա Ռեքսի մէջ:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

14 Յունիս, Կիրակի 15·30ին Սալ Սէն Լուի, 4 ռիւ ժէի :

ՏԵՍԻՆԻ ՄԷՋ

20 Յունիս, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Յայտագրին մաս կը կազմեն Եկմալեան եւ Կոմիտասի քառաձայն պատարագներէն մասեր, ժողովրդական երգեր, Սիւնիէն, Ալէմշահէն եւն.:

Կազմակերպող՝ ՅՈՎՍԷՓ Վ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա-խարբերդցիական միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղին եւ հովանաւորութեամբ Կեդր. վարչութեան : Այս կիրակի ամբողջ օրը Նաճառեանի հանրածանօթ ծառախիտ եւ օդասուն ագարակը, Սէնթ Անթուան :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլէն Պօղոսեան եւ Տէրոյեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք իրենց ներկայութեամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին իրենց ողբաց. հօր, աներհօր, եղբօր ու մեծ հօր ԶՈՀՐԱՊ ՊՕՂՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ: Տարոն Սալնոյ Զորի Հայր. Միութիւնը նոյն առթիւ շնորհակալութեամբ ստացած է երկու հազար ֆրանք, Պ. Սարդիս Ահարոնեանէ, փոխան ծաղկեպսակի:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնախիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալ ԶՈՀՐԱՊ ՊՕՂՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ, իր ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, ինչպէս նաեւ Տէրոյեան ընտանիքին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Հ.Յ.Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէն շնորհակալութեամբ ստացած է ընկեր Հայկ Սէրէնկիւլեանէ, Մայիս 28ի տօնակատարութեան առթիւ երկու հազար ֆրանք :

Տիկին Լուսին Գասպարեանէ իր եղբօր յիշատակին ընկեր Յակոբ Շաշօյեանի մահուան (Սուրիա Գամբշլը) վեցերորդ տարեդարձին առթիւ հազար ֆրանք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Շաւիլէն Այրի Տիկ. Արշալոյս Սուլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Թորոս Սարեան եւ ընտանեկան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր հայրենակիցներուն եւ կազմակերպութիւններուն որոնք անձամբ, նամակով եւ նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին, ԿՂԵՄԷՍ ՍՈՒԼԵԱՆի մահուան առթիւ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

35ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կապ. Խաչի :

Իսիի քաղաքապետարանի շքեղ սրահներուն մէջ, այս շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

Պատուոյ նախագահ

EDOUARD DEPREUX
Ancien Ministre, Maire de Sceaux

Կը նախագահէ `Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին ընկերներ Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի, Օր. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ (Շաւիլ), ՏԷՐ ԹՈՒՄԱՅԵԱՆ, ՔԷՕՍԷԵԱՆ (Իսի) եւ Շ. ՊԷՆԿԵԱՆ, Մ. ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ (երգ), Օր. Օր. Ս. ՇԱՀԻՆԵԱՆ եւ Մ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ (արտասանութիւն):

Բեմավար Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԽՈՐԷՆԵԱՆ Հայկական եւ Կովկասեան պարեր, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաշանի պարախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիկին Հ. ԹՈՐՈՍԵԱՆի, արեւելեան նուագ, (թառ՝ Սէյրան եւ դափ՝ Գէորգ): Եւրոպական պարեր մինչեւ լոյս :

Orchestre Tropical Ben Salvador
et Jean Bonal

Ճոխ պիւֆէ, ժողովրդական գիներ: Մուտք՝ 200 ֆրանք :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ «Նոր Սերունդ»ի:

Այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր, Պանեէօյի ֆրանս.դպրոցը, Սալվօտէ 69 ռիւ տ'Արքէօյ :

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ Գեղարուեստ. բաժին: Դիւրամատչելի պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Փորթ տ'Օրլէանէն թիւ 188 հանրակառքը առնել եւ իջնել Մարսէլ Պօնէ, մեթրօ լինեը տը Սօ իջնել, Պանեէօ :

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին, Սալ Կալմանի մէջ, ժամը 15 — 23 :

Կազմակերպուած «Վարդան» ենթակոմիտէի կողմէ եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղին :

Բարձր հովանաւորութեամբ քաղաքապետ եւ

Conseiller Général PAUL MASURIER

Կը նախագահէ ընկ. Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ժ. ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բացառիկ յայտագիր. Եւրոպական պար ընտիր նուագախումբով: Ճոխ պիւֆէ :

Հաղորդակցութիւն.— Փոռթ տը լա Շափէլէն առնել 268 թիւ օթօպիւս: Շոգեկառքը Կառ տիւ Նօռէն ժամը 2·20 եւ իջնել Առնուվիլ լէ Կօնէս :

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առթիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Յուլիս 5ին, ժամը 11էն 19 :

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բաժին : Այս առթիւ նոյն օրը ժամը 12ին կազմակերպուած է ճաշ մը: Մասնակցիլ փափաքողները դիմեն Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի՝ 14 ռիւ տիւ Սօլէյլ, Փարիզ (20): Մասնակցութեան գինը 1200 ֆրանք, ղրկել նոյն հասցէին `

C. C. P. PARIS 7065 - 15

Ճաշի արձանագրութիւնները կը փակուին Յունիս 30ին :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը շարունակէ իր դասախօսութիւններու շարքը, այս երկուշաբթի, ժամը 21ին, Պոմոնի եկեղեցիին սրահին մէջ :

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ մասին կը խօսին՝ փրօֆ. Գ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ:(Մարդն ու կրօնաւորը Խրիմեանի մէջ): Պ. Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ (Խրիմեանի վարած քաղաքականութիւնը):

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԱՐԵՆՈՅՇՆԵՐՈՒ

ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Կը տօնուի Յունիս 13ին, Շաբաթ օր, ժամը 21ին: Գազա թ'Իթալիի ընդարձակ սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Մարսէյլի եւ շրջանի բոլոր Արիներու, գայլիկներու եւ թեւիկներու :

Բանախօս՝ ՏՕՔԹ. Գ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ (Արիներու պետը): Պիտի ներկայացուի Յովհ. Թումանեանի Սասունցի Դաւիթը :

Գեղարուեստական եւ սկաուտական խնամեալ բաժին՝ խմբերգ, նուագ, զանազան մարզանքներ, բուրգերու կազմութիւն, հայկական պարեր (Արենոյշներու եւ Արիներու կողմէ, արտասանութիւններ Յ. Թումանեանի բանաստեղծութիւններէն, իր մահուան երեսնամեակի առթիւ):

Մուտքը հրաւիրատոմսերով :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ թը Թրէվիզ մեթրօ Քատէ :

Այս Շաբաթ ժամը 16էն մինչեւ 23: Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղերու ընկերները եւ երիտասարդները :

ՏԷՍԻՆԻ ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը կը տօնէ իր կազմակերպութեան տարեդարձը այս շաբաթ ժամը 20·30ին, Հ. Յ. Դ. տան մէջ: Նախագահութեամբ Տիկին Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆի : Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին դպրոցի աշակերտները: Երգեր, արտասանութիւններ եւ գեղեցիկ պարեր ղեկավարութեամբ Տէր եւ Տիկին Փափազեանի: Բանախօսութենէն վերջ խնջոյք : Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով :

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Սեւռի Մուրատեան վարժարանի ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ կը կատարէ իր պաշտօնական բացման հանդէսը Սեւռի Մուրատեան վարժարանին մէջ, այս կիրակի ժամը 16–22:

Գեղարուեստական բաժին՝ երգ, արտասանութիւն ,նուագ , հայկական եւ կովկասեան պարեր :

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

Սեղանները ապահովելու համար հեռաձայնել տիկին Դաւիթեանի՝ Օպս. 20–76:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒ ՃԱՇԸ

Կեդր. Վարժարանի Փարիզի նախկին սաները նոյն կրթարանին 65ամեակին առթիւ որոշած են ընկերական հացկերոյթ մը տալ, այս կիրակի ցերեկ ժամը 1ին, Ռէսթօրան Փրովանսալի մէջ, 4 ռիւ տը Լիոն, (մեթրօ Կառ տը Լիոն)): Ճաշագին 800 ֆրանք: Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնականցիներն ու համակիրները ընտանեօք :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ

մասնաճիւղին տարեկան մեծ ներկայացումը 14 Յունիս ժամը 21ին, Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանի սրահին մէջ : 6

Կը ներկայացուի Ճիակոմէթիի այնքան յուզիչ թատերախաղը՝

ՔՈՐՐԱՏՕ

Ղեկավարութեամբ եւ մասնակցութեամբ դերասան Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆի եւ Օր. Հ. ԽԸՏԸՇԵԱՆի, Ե. ՃԱՆՃԻԿԵԱՆի, Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի, ԲԱՐԻԼՈՅՍԵԱՆի, ՀԱՊԷՇԵԱՆԻ ԵՒ ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Մեթրօ Շառանթօն Էքօլէն առնել 181 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանը :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ . —

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակ. Շբ. ժամը 9ին:

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթկ. Կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

ԱՐԱՄ խումբը կիր. ժամը 20·30 ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, ի ներկայութեան Շրջ. կոմիտէի եւ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչներուն :

ՍԷՆԹ'ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անտօք ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, Մատուռին սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ. — Տարօն – Սալնոյ Զորի Հայր. Միութեան (Մարսէյլ) տարեկան դաշտահանդէսը՝ Յուլիս 19ին, Սէնթ Անտռէ ծանօթ պարտէզին մէջ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Երկու երիտասարդներ որոնցմէ մէկը կառք քշէ եւ խանութի գործերով զբաղի: Միւսը սկսնակ մը (տէպիւթան) որ աշխատի մաշին սիրքիւլէր էնթէրլօքի վրայ: Դիմել՝

Société Paris Californie, 58, Rue de Cléry,
Paris (2.) Tél. CEN. 96 - 01

ԿՈՐՍՈՒԱԾ Է.— Առնուվիլի մէջ, Ավընիւ Հանրի Պարպիւս, կայարան երթալու ճամբուն վրայ , Յունիս վեցի շաբաթ օրը կէսօրէ վերջ փլաքէ օռ ժամացոյց մը Վիլպուա վաճառանիշով , քատրան ռօզ շիֆրը տօռէ, ապարանջանով, նոյնպէս փլաքէ օռ: Ցանձնել նուէրի մը փոխարէն,

Agence Immobilière Celentano
Place de la Gare de Villiers - le - Bel
Gonnesse

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Որեւէ ընկերութեան պատկանող նաւով կամ օդանաւով ՃԱՄԲՈՐԴԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ Դիմեցէք՝ Պ. Ժան Ե. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի

American LLOYD

48, Rue de la République, MARSEILLE
Tél : CO. 47 - 22

Վճարումը հոս կամ Ամերիկա: Ամէնէն հանգիստ ճամբորդութիւնը, ամէնէն նպաստաւոր գիներով, շնորհիւ իր 30 տարուան փորձառութեան:

Փարիզի մասնաճիւղին հասցէն՝
7, Rue Auber, Paris

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86 - 60 C.C.P.Paris 1678 - 63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման տարեկան 3000 ֆրանք: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԿԻՐԱԿԻ 14 ՅՈՒՆԻՍ
DIMANCHE 14 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7091 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2502

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԵՂԾԻՔ ԵՒ ՆԱՀԱՆՋ

Վերջին լուրերը կը հաստատեն Խ. Միութեան անփառունակ նահանջը՝ այլապէս վրդովիչ մանրամասնութիւններով :

«Լը Մոնտ »ի արեւելագէտ աշխատակիցը, Էտ. Սապլիէ, որ Անգարա զրկուած էր, կը գրէ թէ Մոսկուայի ծանուցագիրը չափազանց համառօտ է եւ «կարգ մը հայկական եւ ադրբէջանեան շրջանակներու վրայ» դնէ Կարսի եւ Արտահանի մասին եղած պահանջները :

Անշուշտ վրիպակ է «Ադրբէջանեան»ը եւ պիտի ըլայ վրացական :

Ինչպէս ըսինք երէկ, 1945 Մարտ 19ին Խ. Միութիւնը չեղեալ համարելով 1925 Դեկտ. 17ի բարեկամութեան դաշինքը, ետ կը պահանջէր Կարս - Արտահանը, Եւ կ'առաջարկէր ռազմական խարիսխներ տրամադրել, միասնաբար պաշտպանելու համար Նեղուցները :

Մոնթրէոյի պայմանագրին վերաքընութեան համար ալ, պայման կը դնէր որ ժողովին մասնակցին միայն Սեւ Ծովեան պետութիւնները :

Տարին չլրացած, 1945 Դեկտ. 14ին Վրաստանի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Կոմունիստ» բաց նամակ մը կը հրատարակէր, երկու վրացի ակադեմականներու ստորագրութեամբ :

Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», Դեկտ. 20ին թարգմանեց եւ արտատպեց այդ նամակը, որ կը ներկայացնէր հետեւեալ պահանջները, թրքական ինը նահանգներու վրայ .

— « Վրացի ժողովուրդը պէտք է ետ ստանայ իր հողերը, որոնցմէ երբեք չէ հրաժարած եւ չի կրնար հրաժարիլ : Մենք նկատի ունինք Արտահանի, Արդուինի, Օլթիի, Թորթումի, Սպերի, Բաբերդի, Կիւմիւշխանէի եւ արեւելեան Լազիստանի շրջանները, մէջն ըլլալով նաեւ Տրապզոնի եւ Կիրասոնի նահանգները, այսինքն Վրաստանէն խլուած հողերու միայն մէկ մասը»:

Խաղը այնքան վարպետօրէն սարքուած էր որ, 1947 Հոկտ. 24ին, ՄԱԿի Քաղաք. Յանձնաժողովին մէջ, Խ. Միութեան ներկայացուցիչը, փոխ - վարչապետ Վիշինսկին նոյն հարցը կ'արծարծէր, ի պատասխան Թուրք պատուիրակին: Կը պաշտպանէր վրացի ակադեմականներուն տեսակէտը՝ մասնաւորապէս Կարսի եւ Արտահանի մասին եւ կ'եզրակացնէր .

— « Այդ հողերը պէտք է վերադարձուին վրացական հանրապետութեան, վրաց ժողովուրդին, թէ պատմական, թէ ազգագրական եւ թէ քաղաքական եւ ուրիշ ամէն հիմքերով: Ասիկա արդար է նաեւ այն պատճառով որ վրացական են այդ հողերը»: (Փրաւտա եւ Իզվեստիա, 1947 Հոկտեմբեր 28):

Այս քստմնելի ողբերգութեան մանրամասնութիւնները հրատարակուեցան օրը օրին, ափ ի բերան ձգելով ամէնէն լաւատեսները :

Առաջին երկդիմի, հակահայ ելոյթը չէր այս: Եւ սակայն խորին վրդովում պատճառեց, բացի թութակներու եւ կեղծարարներու ճակատէն, որ կը շարունակէր օրօր կարդալ :

Այդ օրէն ասդին, ոչ մէկ պաշտօնական ձեռնարկ: Ոչ իսկ յուշագիր մը: Այլ միայն լրագրական, քարոզչական պայքար Թուրքիոյ, անգլեւամերիկեան աշխարհակալութեան եւ Դաշնակցութեան դէմ :

Պիտի չզարմանանք, եթէ վաղը դադրի հակաթուրք պայքարը, եւ աւելի սաստկանայ հակադաշնակցական խուժանավարութիւնը :

« Թող տղերք զուարճանան » ...

Եթէ Մոսկուան լրջօրէն ուզէր ետ առնել Կարս - Արտահանը, պատեհութի՞ւն կը պակսէր :

Պերլինի վրայ քալած ատեն, զօրաթեւ մը դէպի Կարս, — եւ ամէն ինչ կը վերջանար :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

« ԴԱՀԼԻՃ ՄԸ ԱՄԷՆ ԳՆՈՎ »

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԹԱԽԱՆՁԱԳԻՆ ԿՈՉ ՄԸ Կ'ՈՒՂՂԷ, ՍՈՍԿԱԼԻ ՎՏԱՆԳՆԵՐ ՆԱԽԱՏԵՍԵԼՈՎ

Վարչապետութեան Դ. թեկնածուն, Պ. Անտռէ Մառի, 24 ժամ յետաձգած է իր վերջնական պատասխանը: Իր գլխաւոր նպատակն է ազգ. միութեան դահլիճ՝ մը կազմել հրաւիրելով բոլոր հոսանքները, բացի համայնավարներէն: Այս առաջադրութեամբ, առջի օր երկար տեսակցութիւններ ունեցաւ նախորդ երեք թեկնածուներուն, Փոլ Ռենոյի, Մանտէս - Ֆրանսի եւ Ժոռժ Պիտոյի հետ : Թէեւ երեքն ալ տարբեր տեսակէտներ ունին վերազինման, Հնդկաչինի եւ ուրիշ խնդիրներու մասին, բայց կը յուսայ ապահովել անոնց մասնակցութիւնը իր ծրագրած դահլիճին: Նախկին վարչապետ մը, Ռընէ Փլեւէն, խոստացաւ իր կարելին փորձել, յաջողցնելու համար ազգային միութեան դահլիճի մը կազմութիւնը :

Ֆրանսա միշտ այս միջոցին կը դիմէ— Ազգ. միութիւն — ամէն անգամ որ ծանր տագնապ մը ծագի : Պ. Ռընէ Մառի յաջողած էր այդպիսի դահլիճ մը կազմել 1948ին, բայց ներքին վէճեր տապալեցին զայն, մէկ ամսուան մէջ: Ուրիշ փորձեր ալ ձախողեցան :

Տագնապին երկարաձգումը խոր մտահոգութիւն կը պատճառէ հին եւ նոր վարիչներուն եւ Ֆրանսայի բոլոր բարեկամներուն: Ազգ. ժողովին ծերունի նախագահը, Պ. Էտ. Էռիօ, առջի օր ահազանգ հնչեցուց իր կուսակցութեան բացառիկ ժողովին մէջ, թախանձագին կոչ մը ուղղելով: Ահաւասիկ իր ճառին ամփոփումը.

— « Ինծի հասած բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ ներկայ կացութիւնը չի կրնար երկարաձգուիլ առանց սոսկալի վտանգներու: Մի խաբուիք երկրին երեւութական հանդարտութենէն, այն հեղգութենէն որ իր մտաոհգութեան, նոյնիսկ իր վհատութեան ապացոյցն է: Օրէ օր կը սաստկանայ պայքարը խորհրդարանին դէմ: Երկիրը չափազանց դըժբախտ է :Չեմ յիշեր տեսած ըլլալ այսքան ահաւոր անձկութիւն մը: Չեմ կարծեր թէ Ֆրանսա այսպիսի ճգնաժամի մատնուած ըլլայ :

« Չափազանց երկար տեւեց կուսակցութեանց պայքարը՝ իրարու դէմ: Եկած է ժամանակը — եւ կը յուսամ թէ շատ ուշ չէ — կառավարութիւն մը կազմելու ամէն գնով: Կ'ուզեմ որ արմատական կուսակցութիւնը տայ ակներեւ ապացոյցը իր իմաստութեան եւ անձնուիրութեան : Ձեզի կը խօսիմ խռովայոյզ խղճով մը: Նոյն իսկ հարց կուտամ ես ինծի թէ պէտք չէ՞ր որ աւելի կանուխ ըսէի այս բաները, յանուն մեր կուսակութեան, խորհրդարանին եւ հանրապետութեան, որուն ճակատագիրը ահաւոր անձկութեամբ մը կը համակէ զիս այս պահուն: Ճիշդ ժամանակն է որ մեր բարեկամ Անտռէ Մառիին տանք այն քաջալերանքը որուն իրաւունք ունի: Պէտք է որ երկիրը կառավարուի, ամէն գնով: Վերապահումներու ժամանակը չէ: Կը թախանձեմ ամբողջ հոգիովս: Կը պահանջեմ արմատական կուսակցութենէն այսուհետեւ մտածել միայն եւ միայն Ֆրանսայի մասին : Ամբողջ աշխարհ մեզ կը դիտէ »:

Պ. Էռիօ, որ 81 տարեկան է եւ երեք անգամ վարչապետ եղած է, երբեք այսքան յուզուած չէր, ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը: Լաւատեսներ կը կարծեն թէ նոր թեկնածուն պիտի յաջողի կազմել դահլիճը: Իր կուսակցութիւնը կատարեալ վստահութիւն յայտնեց նոյն ժողովին մէջ, յաջողութիւն մաղթեան նախագահին եւ մամուլին հաղորդեց թեան նախագահին մամուլին հաղորդեց իր խորհրդակցութեանց արդիւնքը :

Այս առթիւ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

— «Միայն մէկ նպատակ ունիմ, — օր առաջ յաջողցնել ազգային փրկութեան, միութեան դահլիճի մը կազմութիւնը : Գիտեմ անձերու եւ կուսակցութեան ընդհարումները որոնք սաստկացան վերջին օրերս: Ես անձնապէս քուէ տուի այն երեք ականաւոր անձերուն որոնք վաւերացում խնդրեցին Ազգ. ժողովէն : Կը կարծեմ թէ ներկայիս մեծամասնութիւն մը պէտք է կազմուի մասնակցութեամբ բոլոր ժողովրդավար կուսակցութեանց, մեծամասնութիւն մը որ ի վիճակի ըլլայ դիմագրաւելու ազգին վրայ ճնշող դըժուարութիւնները եւ թերեւս վտանգները : Արդէն անկեղծ, թանկագին աջակցութիւններ կը գտնեմ զանազան կուսակցութեանց մէջ»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐԸ նոր ծանուցագիր մը ուղղելով Խ. Միութեան, կը պահանջեն ճշդել իր տեսակէտները Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագրի մասին: Այս դիմումը կը կատարուի ճիշդ այն պահուն երբ Մոսկուա կարեւոր զիջումներ կատարեց Աւստրիոյ մէջ, ջնջելով ութ տարիէ ի վեր հաստատուած սահմանափակումներ :

ԱԻՍՏՐԻՈՅ խորհրդային իշխանութիւնը հետեւեալ նոր զիջումները կատարեց . 1. Արտօնուած է օդանաւային թղթատարը Աւստրիոյ եւ արեւմտեան Գերմանիոյ, արեւելեան Գերմանիոյ եւ Ճափոնի միջեւ.— 2. Կ'ընդունի աւստրիական օրէնքը՝ պատուանշաններ տալու մասին . — 3. Կ'արտօնէ հեռաձայնի գիծ մը հաստատել ռուսական եւ անգլիական շրջաններուն միջեւ: Աւստրիոյ վարչապետը գոհունակութիւն յայտնեց որ արեւմտեան դաշնակիցները նոր ծանուցագիր մը ուղղած են Խ. Միութեան, հաշտութեան դաշնագիրը փութացնելու համար :

ՈՒԿՐԱՅՆԱՅԻ Կեդր. Կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Լ. Կ. Մելնիքով, պաշտօնակ եղաւ, այն ամբաստանութեամբ թէ «կոպիտ սխալներ» գործած է մշակոյթի եւ տնտեսութեան ճակատին վրայ : Ամբաստանեալին ծանր մեղքերէն մէկն է « քաղքենի ազգայնականութիւնը » : Մելնիքով Ուկրայնայի համայնավար կուսակցութիւնը կը վարէր երեք տարիէ ի վեր :

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ մաքրագործումները յաճախագէպ դարձած են ամբողջ Խ. Միութեան մէջ : Վերջերս լայն մաքրագործումներ կատարուեցան Էսթոնիոյ, Լիթուանիոյ, Լեթոնիոյ, Վրաստանի, Ուզպեկիստանի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ: Գլխաւոր մեղադրանքը «քաղքենի ազգայնականութիւն»ն է. ինչ որ կը նշանակէ թէ դժուարութեանց կը բախի փոքրամասնութեանց ռուսացումը :

ԱՆՊԱՐՏ ԱՐՁԱԿՈՒԵՑԱՒ « Շամփոլիոն» շոգենաւին նաւապետը, որ կը դատուէր Մարսէյլի առեւտրական ատեանին առջեւ, իբրեւ պատասխանատու շոգենաւին խորտակման: Նաւապետը չէր տեսած Պէյրութի նոր փարոսը :

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՌՈԶԷՆՊԷՐԿԸ ելեկտրական աթոռէն փրկելու համար գերագոյն փորձեր կը կատարուին : Փարիզի արքեպիսկոպոսը, կարդինալ Ֆէլթէն եւս հեռագիր մը ուղղեց նախագահ Այզընհաուբրի: Ամերիկեան թերթերը շատ չեն զբաղիր այս հարցով :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ կը շարունակուին Յունաստանի գլխաւոր քաղաքներուն մէջ: Առջի օր 60·000 հոգի աշխատանքը դադրեցուցին Սելանիկի մէջ :

ԿԸ ՀԱՍՏԱՏՈՒԻ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆԱՀԱՆՋԸ

ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐԸ ԿԸ ՄԵՂԱԴՐԷ ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ՎՐԱՑԻՆԵՐԸ

Անգարայէն կը հեռագրեն յունիս 12 թուականով.— Կառավարութիւնը երէկ հաստատեց թէ ծանուցագիր մը ստացած է Խ. Միութենէն, բայց մերժեց յայտնել անոր բովանդակութիւնը : Բայց եւ այնպէս վաւերական աղբիւրէ կ'իմացուի թէ Խ. Միութիւնը կ'առաջարկէ միասնաբար միջոցներ ձեռք առնել Սեւ Ծովու մէջ եւ կը հրաժարի այն պահանջներէն որոնք դրուած էին 1945ին Վրաստանի եւ Հայաստանի խորհրդային հանրապետութեանց կողմէ՝ Կարսի, Արտահանի եւ Արդուինի նահանգներու մասին: Կը հրաժարի նաեւ Տարտանէլի հսկողութիւնը միասնաբար կատարելու պահանջէն :

Անատոլուի գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ հանրութեան տեղեկութիւն պիտի տրուի երբ կառավարութիւնը պատասխանէ եղած առաջարկներուն եւ երկու կառավարութիւնները հաւանութիւն յայտնեն ծանուցագիրները հրատարակելու համար:

ԱՆԳԱՐԱ ՎԵՐԱՊԱՀ Կ'ԵՐԵՒԱՅ

Փարիզի կիսապաշտօնական օրկանին՝ «Լը Մոնտ»ի մնայուն աշխատակիցը, Էտ. Սապլիէ, որ Անգարա կը գտնուի, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ յունիս 12 թուականով. —

Խ. Միութեան ծանուցագիրը Թուրքիոյ մայրաքաղաքը հասաւ երէկ եւ ընդունուեցաւ հանդարտութեամբ մը որ անտարբերութիւն կը մատնէ: Ծանուցագիրը կը հասնի այն պահուն երբ Թուրքիան բաւական մտահոգ է, ի տես իր հարեւանին խաղաղասիրական ձեռնարկներուն. հարեւան մը որուն միշտ կասկածանքով կը նայի: Պաշտօնական շրջանակներու տպաւորութիւնը կարելի է ամփոփել հետեւեալ ձեւով. — «Բան չէ փոխուած կացութեան մէջ: Թուրքիա տուած է իր վճիռը, — ոչ ոքի վրայ պիտի յարձակի, բայց ինքզինքը պիտի պաշտպանէ եթէ յարձակում կրէ: Բարեկամական ըլլայ թէ թշնամական, որեւէ ծանուցագիր պիտի չփոխէ իր այս վճիռը » :

Ութ տարիէ ի վեր Թուրքիա ենթարկուած է անհաւատալի ճնշումի մը՝ իր հզօր հարեւանին կողմէ: Վոսփորի ափերուն վրայ էր որ ծնաւ պաղ պատերազմը 1945ին: Այսօր, այդ սպառնալիքներուն դիմադրելէ վերջ, Թուրքիան իր կարգին կը հրաւիրուի օգտուիլ «մեղմացումի արձակուրդէն»: Թուրքերը մեղմացում տեսնելով հանդերձ, տրամադիր չեն տեղի տալու այս ձեռնարկին առջեւ զոր կը նրկատեն Կրեմլինի վարիչներուն դիւային մէկ նոր ռազմախաղը :

Յարդ Թուրքիոյ յանձնուած խորհրդային ծանուցագիրները միայն սպառնալիքներ եւ նախատինքներ կը պարունակէին : Այսօր երեւութապէս հակառակ ձգտումն է որ աչքի կը զարնէ: Թուրքերը կը զգուշանան ուրախութիւն յայտնելէ: Բայց եւ այնպէս, ստոյգ է թէ Թուրքիոյ վարիչներուն երազն էր որ Ռուսիա ժխտէր իր պահանջները Կարսի եւ Արտահանի նահանգներու մասին, իբրեւ փոխարինութիւն Նեղուցներու հաւաքական պաշտպանութեան: Ճիշդ այդ է որ կ'ընէ Կրեմլին :

Թղթակիցը այստեղ կը բացատրէ թէ Թուրքիան ինչպէս ամերիկեան ճակատին յարեցաւ, իբրեւ հետեւանք Մոսկուայի վարած քաղաքականութեան: Յետոյ կը շարունակէ .

— Ինչ որ ալ ըլլայ, Թուրքիա զգոյշ դիրք մը բռնած է: Խորհրդային ծանուցագիրը եզական հակադրութիւն մը կը կազմէ բաղդատելով ամերիկացի սպաներու յաջորդական այցելութեանց հետ, ո-

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՆՈՒՖԱՐԻ ՁԱՆԳԱՀՈՏՈՒՆ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐԸ

ՄՄՖ — Հայագրական ընկերության Պարոնեան հիմնադրամի հանգանակութեան ցուցակ թիւ 4. Նախորդ ցուցակէն մնացորդ՝ 3000 դրամ։ Տօրօն Նուպար Գասպարեան՝ 1000 դրամ։ Տօրօն Գրիգոր

ՆԿԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՊԵՏՔ

■

ՀԱՍՊԻՏԱՆԻ

Ընտանեսիրության և տնեցասիրության մասին մեր ունեցած ամենահին ակնարկը գտնում ենք Հայոց պատմության հոր՝ Խորենացու մոտ։ Նա գրում է, որ Տիգրան Երվանդյանի ժամանակ Հայաստանում եղել է Հասպիտան անունով մի գյուղ, որտեղ հավաքվել են հարյուր տղաներ՝ ազնվական ծագումով։ Նրանք ուսանել են հայոց լեզու, գրականություն, պատմություն, մաթեմատիկա, աստղագիտություն, ինչպես նաև ձիարշավ, նետաձգություն, ձիավարություն և այլ մարտական արվեստներ։ Ուսումն ավարտելուց հետո նրանք ստանում էին զորավարի կոչում և ղեկավարում էին հայկական զորքերը։

Մի քանի դար հետո Հասպիտան գյուղի անունով կոչվում է Հայոց զորավարական դպրոցը։ Ուսումնական տևողությունը հասնում է տասը տարվա։ Ուսանողները ստանում են ոչ միայն ռազմական, այլև հումանիտար կրթություն։ Նրանք սովորում են հունարեն, պարսկերեն, ասորերեն, հռոմեերեն, հունական և հռոմեական գրականություն, փիլիսոփայություն, իրավունք, ճարտասանություն, երաժշտություն, պարեր։ Ուսումնական տարին տևում է ինը ամիս։ Ամռանը ուսանողները մասնակցում են զորավարժությունների։

Դպրոցի ղեկավարը կոչվում է Հասպետ։ Նա ընտրվում է ուսանողների կողմից։ Հասպետը պատասխանատու է ուսումնական գործընթացի, կարգապահության և ուսանողների առողջության համար։ Նա ունի իրավունք պատժել ուսանողներին, նույնիսկ ազնվական ծագումով անձանց։

Հասպիտանի ուսանողները կրում են հատուկ համազգեստ՝ կարմիր թիկնոց, սպիտակ վերարկու և սև գոտի։ Նրանք ունեն իրենց սեփական զինանշանը՝ ձիու գլուխ և նետ։ Դպրոցի շրջանավարտները համարվում են պատրաստ ծառայության զորքերում և հաճախ դառնում են հրամանատարներ։

Հասպիտանի ավանդույթները շարունակվում են նաև հետագա դարերում։ Մինչև 4-րդ դարի սկիզբ Հասպիտանի շրջանավարտները կազմում էին Հայոց զորքի վերնախավը։ Նրանց մեջ էին Արտավազդ Մամիկոնյանը, Վասակ Սյունին և շատ ուրիշներ, որոնք հետագայում դարձան հայ պատմության նշանավոր դեմքեր։

Հասպիտանի ավանդույթները վերածնվեցին 19-րդ դարում, երբ Ալեքսանդր Ծատուրյանը հիմնեց Ներսիսյան դպրոցը, որը նույնպես ուներ ռազմական և հումանիտար ուղղվածություն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ինչպե՞ս է ծագել «Հայկական հարցը»։ Ինչո՞ւ Եվրոպան միջամտեց Թուրքիայի ներքին գործերին։ Ինչո՞ւ Ռուսաստանը պատերազմ սկսեց Թուրքիայի դեմ։ Ինչո՞ւ Բեռլինի կոնգրեսը հրաժարվեց Հայաստանի ինքնավարության գաղափարից։ Ինչո՞ւ Անգլիան Կիպրոսը վերցրեց Թուրքիայից։ Ինչո՞ւ Ֆրանսիան Թուրքիայից ստացավ Կիլիկիան։ Ինչո՞ւ Ռուսաստանը Կարսը, Արդահանը և Բաթումը վերադարձրեց Թուրքիային։ Ինչո՞ւ Հայաստանը մնաց Թուրքիայի կազմում։

Այս հարցերի պատասխանները կարող եք գտնել Ռուբեն Դարբինյանի «Հայկական հարցը» գրքում։ Գիրքը հրատարակվել է Բեռլինում 1919 թվականին։ Գրքի հեղինակը ուսումնասիրել է Հայկական հարցի ծագումը, զարգացումը և լուծումը։ Նա օգտագործել է պաշտոնական փաստաթղթեր, դիվանագիտական նամակագրություն, մամուլի նյութեր։ Գրքում կան նաև քարտեզներ, որոնք ցույց են տալիս Հայաստանի տարածքը տարբեր ժամանակներում։

Գիրքը հրատարակվել է 1919 թվականին։ Այն ունի 320 էջ։ Գրքի վերջում կան ցանկ և ինդեքս։

Գինը՝ 3 ռուբլի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ինչպե՞ս է ծագել «Հայկական հարցը»։ Ինչո՞ւ Եվրոպան միջամտեց Թուրքիայի ներքին գործերին։ Ինչո՞ւ Ռուսաստանը պատերազմ սկսեց Թուրքիայի դեմ։ Ինչո՞ւ Բեռլինի կոնգրեսը հրաժարվեց Հայաստանի ինքնավարության գաղափարից։ Ինչո՞ւ Անգլիան Կիպրոսը վերցրեց Թուրքիայից։ Ինչո՞ւ Ֆրանսիան Թուրքիայից ստացավ Կիլիկիան։ Ինչո՞ւ Ռուսաստանը Կարսը, Արդահանը և Բաթումը վերադարձրեց Թուրքիային։ Ինչո՞ւ Հայաստանը մնաց Թուրքիայի կազմում։

Այս հարցերի պատասխանները կարող եք գտնել Ռուբեն Դարբինյանի «Հայկական հարցը» գրքում։ Գիրքը հրատարակվել է 1919 թվականին։ Այն ունի 320 էջ։ Գրքի վերջում կան ցանկ և ինդեքս։

Գինը՝ 3 ռուբլի։

«ՀԱՅ ԱՇԽԱՐՀԸ ՈՒՐՉԸ Է...»

★

Ես ուրախ եմ, որ ունեցա հնարավորություն ծանոթանալու Ձեր հոյակապ երկրին, որի ապագան մեծ է, ինչպես նաև Ձեր ժողովրդի ապագան։ Ես ուրախ եմ, որ ունեցա հնարավորություն տեսնելու Ձեր հին մշակույթի հետքերը, որոնք ցույց են տալիս, որ Հայաստանը եղել է քաղաքակրթության օջախներից մեկը։ Ես ուրախ եմ, որ ունեցա հնարավորություն տեսնելու Ձեր ժողովրդի ստեղծագործական ոգին, որը դրսևորվում է ինչպես հին, այնպես էլ նոր ճարտարապետության մեջ։ Ես ուրախ եմ, որ ունեցա հնարավորություն տեսնելու Ձեր ժողովրդի աշխատասիրությունը, որը ցույց է տալիս, որ Հայաստանը ունի լավ ապագա։

բոնք երկարեցան մինչեւ արեւելեան սահմանագլուխը :

Խորհրդային ծանուցագիրը, որ չափազանց համառօտ է, «կարգ մը հայկական եւ ադրբէջանեան» (ըսել կ'ուզէ՝ վրացական) շրջանակներու վրայ կը նետէ արեւելեան նահանգներու մասին դրուած պահանջները եւ կ'ըսէ թէ Խ. Միութիւնը կրնայ հրաժարիլ Նեղուցներու գործնական պաշտպանութենէն: Հակառակ իր սովորութեան, Կրեմլին զանց առած է յայտնել իր ծանուցագրին բովանդակութիւնը, ինչ որ ենթադրել կուտայ թէ պաշտօնագիրը սահմանուած է Անգարայի կառավարութեան եւ ոչ թէ միջազգային վերնատան: «Անդաղտնապահութեան» մը շնորհիւ է որ Լոնտոն իմացաւ լուրը, անշուշտ թագադրութեան առթիւ Անգլիա գացած թուրք պատուիրակութեան միջոցաւ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆԻ քաղաքացիները արտօնութիւն ստացան արեւելեան շրջանը մտնելու, ուտեստ եւ ուրիշ ապրանքներ գնելու: Որեւէ անձնագիր կամ պարենատոմս պիտի չպահանջուի, կ'ըսէ պաշտօնական զեկոյցը:

ԹԵՀՐԱՆԻ խորհրդային դեսպանը երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Տոքթ. Մոսատեղի հետ: Կ'ըսուի թէ Մալենքովի մէկ նամակը յանձնած է Իրանի վարչապետին :

ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ անուն Հայ մը ձերբակալուեցաւ Մէօտոնի մէջ, պարսիկ նախկին հիւպատոսի մը, Ճէլալիի եւ Տիկին Կրիֆելտի հետ: Երեքն ալ ամբաստանուած են թէ թմրեցուցիչ դեղեր, մորֆին եւն. կը ծախէին :

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԺԱՆԻՆ ՄԷՅ (Տիկին Յ. Անտոնեան), որ հիւրաբար Փարիզ կը գտնուի, Ֆրանսերէն լեզուով դասախօսութիւն մը պիտի տայ 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, ազգային տան թատերասրահին մէջ, նիւթ ունենալով ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՔՍԱՆԱՄԵԱԿԸ: Փափաքողները կրնան դիմել Պարսամեան գրատունը, 46 ռիւ Ռիշէ, հրաւիրատոմս ստանալու համար :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է «Արծիւ» Մարզական միութենէն երկու հազար Ֆրանք: Արամ Մուրատեանի եղբօր մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, Պ. Ղազար Կիւլեանէ հինգ հարիւր Ֆր.: Միութիւնը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Մուրատեան ընտանիքին, իրենց որդւոյն եւ եղբօր մահուան առթիւ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ողբացեալ Բաբկէն քահանայի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի եղած են հետեւեալ նուէրները.— Սէն Ժերոմի Կ. Խաչի կողմէ 2000 Ֆր., Մինաս Պօղոսեան հազար Ֆր., Վ. Եազճեան երեք հազար Ֆրանք :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Յ. Դ. Պուլվառ Օտտոյի «Վռամեան» ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Մկրտիչ Սուքիասեանին եւ իր պարագաներուն իրենց կնքահօր, Պ. ՊԵՏՐՈՍ ԳԱԲԻԿԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ : Ինչպէս նաեւ ընկեր Անդրանիկ Խաչատուրեանին եւ իր պարագաներուն Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՀԻՋԻՐԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Փարիզի Հայ Մարզական Միութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Սերոբեան ընտանիքին իրենց զաւկին՝ ՄԱՐՋԻԿ ՎԱՐԴԳԷՍ ՍԵՐՈԲԵԱՆի մահուան առթիւ :

« ԱՐԱՔՍ »

ՄԱՆԿԱԿԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ
Կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ
Բաժանորդագրութեան պայմաններ.—
Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 Ֆր.,
Արտասահման՝ 1400 Ֆր.:
ADRESSE : N. HOVHANESSIAN
14, Rue du Soleil, Paris 20e
Tél. TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15
ԾԱՆՕԹ.—Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 Ֆրանք թիւը:
Լոյս տեսաւ 15րդ թիւը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ
35ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ «Նոր Սերունդ»ի:

Այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր, Պանեէօյի Ֆրանս.դպրոցը, Սալվօտէ 69 ռիւ տ'Արքէօյ :

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ Գեղարուեստ. բաժին: Դիւրամատչելի պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Փորթ տ'Օրլէանէն թիւ 188 հանրակառքը առնել եւ իջնել Մարսէլ Պօնէ, մեթրօ լինեը տը Սօ իջնել, Պանեէօ :

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 14ին, Սալ Կալմանի մէջ, ժամը 15 — 23 :

Կազմակերպուած «Վարդան» ենթակոմիտէի կողմէ եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղին :

Բարձր հովանաւորութեամբ քաղաքապետ եւ

Conseiller Général PAUL MASURIER

Կը նախագահէ ընկ. Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. Ժ. ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ
Գեղարուեստական բացառիկ յայտագիր.
Եւրոպական պար ընտիր նուագախումբով: Ճոխ պիւֆէ :

Հաղորդակցութիւն.— Փոռթ տը լա Շափէլէն առնել 268 թիւ օթօպիւս: Շոգեկառքը Կառ տիւ Նօռէն ժամը 2·20 եւ իջնել Առնուվիլ լէ Կօնէս :

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առթիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Յուլիս 5ին, ժամը 14էն 19 :

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բաժին : Այս առթիւ նոյն օրը ժամը 12ին կազմակերպուած է ճաշ մը: Մասնակցիլ փափաքողները դիմեն Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի՝ 14 ռիւ տիւ Սօլէյլ, Փարիզ (20): Մասնակցութեան գինը 1200 Ֆրանք, ղրկել նոյն հասցէին՝

C. C. P. PARIS 7065 - 15

Ճաշի արձանագրութիւնները կը փակուին Յունիս 30ին :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը շարունակէ իր դասախօսութիւններու շարքը, այս երկուշաբթի, ժամը 21ին, Պոմոնի եկեղեցիին սրահին մէջ :

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ մասին կը խօսին՝ փրօֆ. Գ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ:(Մարդն ու կրօնաւորը Խրիմեանի մէջ): Պ. Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ (Խրիմեանի վարած քաղաքականութիւնը):

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Սեւռի Մուրատեան վարժարանի ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ կը կատարէ իր պաշտօնական բացման հանդէսը Սեւռի Մուրատեան վարժարանին մէջ, այս կիրակի ժամը 16–22:

Գեղարուեստական բաժին՝ երգ, արտասանութիւն ,նուագ , հայկական եւ կովկասեան պարեր :

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

Սեղանները ապահովելու համար հեռաձայնել տիկին Դաւիթեանի՝ Օպս. 20–76:

ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ ՊՈՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

21 Յունիս: կիրակի առաւօտ, եկեղեցւոյս հիմնարկութեան եւ անուան 21րդ տարեդարձին առթիւ: Կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ՝ հանգուցեալ հիմնադիր – բարերարներուն՝ Առաջնորդ Պալաքեան եպիսկոպոսի, Պ.Պ. Գ. Շահլամեանի, Ա.Դարբինեանի եւ Ո. Անսուրեանի, ինչպէս նաեւ նիւթապէս եւ ձրի աշխատութեամբ բոլոր սատարողներու յիշատակին :

Կը հրաւիրուի Մարսիլիոյ եւ Պոմոնի հասարակութիւնը: Սկիզբ ժամերգ. 8, Պատարագ 10, հոգեհանգիստ 11·45 :

(Թաղ. Խորհուրդ)

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Եւրոպայի Կեդր. յանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ իր ընդհ. քարտուղարը այցելութիւններ կ'ընդունի հինգշաբթի օրերը միայն, ժամը 15–17, իսկ շաբթուան միւս օրերը՝ մասնաւոր ժամադրութեամբ :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիլայի դպրոցին, հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեանի : 28 Յունիս, ռիւ Հանրի Պարպիւսի Փաթրոնաժի սրահին մէջ: Մեթրօ Մեռի տէ Լիլա, Փորթ տէ Լիլա:

Մուտքը ազատ է: (Կրթ. մարմին)

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Մարսէյլէն ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբը կը յայտարարէ: — Վերջին օրերուն տեղատարափ անձրեւներուն պատճառաւ 14 Յունիսի դաշտահանդէսը յետաձգուած է կիրակի 21 Յունիսին, նոյն հասցէին :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կրօն. Ընկերակցութեան Պէլվիլի կրթ. մարմնի կողմէ :

21 Յունիս կիրակի ժամը 3ին, Պոն Ֆուայէի սրահին մէջ, 8 Ավընիւ Սիմոն Պօլիվար: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Խմբերգ, արտասանութիւն: Պիտի ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ թատերախաղ, դպրոցի աշակերտներու կողմէ:

Հրաւիրատոմսերուն համար դիմել Պէլվիլի Կրթ. Մարմնին :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16 – 23

Արձանագրութեան եւ պայմաններու համար դիմել՝

Rev. Père V. Momdjian,
78, Rue Rabelais, LYON
ou Rev. Père V. Babian,
11, Rue Belle Image, VALENCE

Արձանագրութեան վերջին պայմանաժամը Յուլիս 25 :

MORY et Cie
SERVICE VAUQUELIN
Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ
(U. R. S. S.)
3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris (10). Tél: TRU. 72-60 (Poste 89)

MARCHANDS FORAINS
Avant de faire vos achats visitez une fois la maison
A L'ELEPHANT
108, RUE D'ABOUKIR
Tél. LOU. 83 — 24
Bonneterie et Confection
Un bon accueil vous attend
Prix imbattables

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ

մասնաճիւղին տարեկան մեծ ներկայացումը 14 Յունիս ժամը 21ին, Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանի սրահին մէջ : 6

Կը ներկայացուի Ճիակոմէթիի այնքան յուզիչ թատերախաղը՝

ՔՈՐՐԱՏՕ

Ղեկավարութեամբ եւ մասնակցութեամբ դերասան Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆի եւ Օր. Հ. ԽԸՏԸՇԵԱՆի, Ե. ՃԱՆՃԻԿԵԱՆի, Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի, ԲԱՐԻԼՈՅՍԵԱՆի, ՀԱՊԷՇԵԱՆի:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Մեթրօ Շառանթօն Էքօլէն առնել 181 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանը :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ .—

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթկ. Կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

ԱՐԱՄ խումբը կիր. ժամը 20·30 ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, ի ներկայութեան Շրջ. կոմիտէի եւ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչներուն :

ԻԹԱԼԻ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 3ին, ընկերուհի Յակոբեանի բնակարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ. — Տարօն – Սալնոյ Զորի Հայր. Միութեան (Մարսէյլ) տարեկան դաշտահանդէսը՝ Յուլիս 19ին, Սէնթ Անտռէ ծանօթ պարտէզին մէջ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմի եւ Աղբիւր Սերոբ–Եօթնեղբայրեան խումբերու միացեալ դաշտահանդէսը յունիս 28ին, Մէտէօնի Պաղ Աղբիւրին մօտ :

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65
Ամենավերջին դրութեամբ:
Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
Որեւէ ընկերութեան պատկանող նաւով կամ օդանաւով ՃԱՄԲՈՐԴԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ Դիմեցէք՝ Պ. Ժան Ե. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի
American LLOYD
48, Rue de la République, MARSEILLE
Tél : CO. 47 - 22
Վճարումը հոս կամ Ամերիկա: Ամէնէն հանգիստ ճամբորդութիւնը, ամէնէն նպաստաւոր գիներով, շնորհիւ իր 30 տարուան փորձառութեան:
Փարիզի մասնաճիւղին հասցէն՝
7, Rue Auber, Paris

ԼԱՒԱԳՈՅՆ
ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԹԻՒՌ
Դերձակներու համար
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ
Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ ՄՕՏ
68, Rue Nationale, MARSEILLE
Téléphone : Colbert 33 - 22
Լաւագոյն ապրանք ամենաաժան գնով

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա՝եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման7 տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՍՏ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
16
ՅՈՒՆԻՍ
•
MARDI
16 JUIN
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 7092 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 2503

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

•

Երեւակայեցէք, — ճիշդ այն պահուն երբ Մոսկուան անվաւոնակ նահանջ մը ետ կը կատարէ ի վնաս Հայաստանի, Երեւանի հայերէն եւ ռուսերէն թերթերը կը փառաբանեն «պատմական մեծագոյն ակտ» մը,— Արեւելեան Հայաստանի միացումը Ռուսաստանի:

Ժամանակին հրատարակած ենք ամփոփ տեսութիւն մը՝ այս անցքի մասին:

«Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ» ամսագիրը ապրիլի թիւին մէջ հրատարակեց ընդարձակ տեսութիւն մը, որ այս միացումը կը վերլուծէ համաձայն լենին – սթալինեան վարդապետութեան:

Անշուշտ այս միացումը փրկութիւն մը եղաւ, բռնակալ Իրանի արիւնազանգ լուծէն ազատելով Կովկասի հայութիւնը (1828 Փետրուար 10):

Եւ գիտենք թէ ինչպէս տեղի ունեցաւ այդ նուաճումը, երբ ցարական Ռուսիան աստիճանաբար կը տարածուէր դէպի հարաւ:

Երեւանի ամսագրին աշխատակիցը, Զ. Գրիգորեան, թուղթին յանձնելով իր կիսատար պատմագիտութիւնը, հակասութենէ հակասութիւն կը գլորի:

Բնականաբար չի կրնար ժխտել թէ ցարական իշխանութիւնն էր որ արարատեան Հայաստանը եւ ամբողջ Կովկասը միացուց Ռուսաստանի: Ոչ ալ կը խոստովանի:

Բայց, այդ գրաւումը կը նկատէ ոչ թէ աշխարհակալութիւն, այլ «պրոգրեսիւ (յառաջդիմական) երեւոյթ»: Եւ հետեւանք՝ «հայ եւ ռուս ժողովուրդները բարեկամութեան եւ փոխադարձ կապերի որ սկիզբ էին առել Կիեւեան Ռուսիայի ժամանակից»:

Յօդուածագիրը չի բացատրեր թէ ի՛նչպէս խմորուեցաւ եւ չարժուն, վճռական ուժի մը վերածուեցաւ այդ բարեկամութիւնը, յանգելով պատերազմի եւ հողային գրաւման:

Եւ առիթէն կ՚օգտուի, վարկաբեկելու համար բոլոր անոնք որ վճռական դեր մը կատարած էին, Կովկասեան Հայաստանը Ռուսաստանի միացնելու համար:

Ահաւասիկ ամբողջ հատուած մը, որմէ կրնաք որոշ գաղափար կազմել «նոր» պատմագիտութեան մասին.

— «Հայ ազնուական – կղերական պատմագրութիւնը բացայայտօրէն կեղծելով Հայաստանը Ռուսաստանին միացնելու պատմութիւնը՝ հայ հոգեւորականութեան եւ ազնուականութեան շահերը ներկայացնում էր որպէս հայ ժողովրդի շահեր եւ դրանով էլ իդէալականացնում էր ազնուականութեան եւ հոգեւորականութեան դերը Հայաստանը Ռուսաստանին միացնելու գործում: Յայտնի է որ հայ իշխող դասակարգերի գործիչներ Յովհաննէս Լազարեանը, Յովսէփ Արղութեանը, Ներսէս Աշտարակեցին եւ այլն լինելով Հայաստանը Ռուսաստանին միացնելու կողմնակից՝ հետապնդում էին իրենց նեղ դասակարգային նպատակները — Հայաստանը ենթարկել ցարիզմին, պահել հայ գիւղացիութեան. փեոդալական շահագործումը եւ ցարիզմի օգնութեամբ ամրապնդել հայ կալուածատէրերի եւ վաճառականների տիրապետութիւնը»: (էջ 78):

Դեռ ուրիշ յայտնութիւն մը, նոյնքան ջախջախի՛չ·

— «Էջմիածնի հոգեւորականութեան ռէակցիոն շրջանները, հակառակ հայ ժողովրդի ցանկութեան եւ շահերին, բացակցութիւններ էին վարում Նապոլէոնի հետ՝ Հայաստանը նրա կայսրութեանը ենթարկելու նպատակով: Էջմիածնի կաթողիկոսի դաւանանութիւնը հասնում է այն աստիճանին, որ նա 1808 եւ 1809 թուերին նամակներ է գրում Նապոլէոնին եւ խնդրում Հայաստանն առնել իր հովանաւորութեան տակ»: (էջ 79):

Այսքանը մարսեցէք, յաջորդով ուրիշ «նորութիւններ» ալ կ՚իմանաք: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԱՀԼԻՃԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

•

Վարչապետութեան նոր թեկնածուն, Անտռէ Մառի, երէկ ալ չյաջողեցաւ իր խորհրդակցութիւնները, վերջնական եզրակացութեան մը յանգելու համար: Գլխաւոր կուսակցութիւնները վերապահ դիրք մը բռնած են, դժուարացնելով ազգային միութեան դահլիճի մը կազմութիւնը:

Տագնապին երկարաձգումը հետզհետէ կը սաստկացնէ ջղագրգռութիւնը: Հանրապետութեան նախագահը կոչ մը պիտի ուղղէ խորհրդարանին, պարզելով կացութեան ծանրութիւնը:

Նոր թեկնածուն խոստովանած է իր բարեկամներուն թէ աւելորդ է վաւերացում ստանալ Ազգ. ժողովէն. երէկ քանի մը օր եւս փոքրամասնութեան մէջ պիտի մնայ, եւմտական ծրագիրները ներկայացուցած եւ լայն իրաւասութիւններ խնդրած առեն: «Յարդ ունեցած խօսակցութիւն – ներս յոյս կը ներշնչեն — առանց մեծ լաւատեսութեան— թէ պիտի կրնամ չահիլ 314 ձայնի օրինական մեծամասնութիւնը: Բայց, ուրիշ բան է կառավարութիւն մը կազմել, ուրիշ բան՝ կառավարել: Ան – հրաժեշտ է անմիջական եւ կարեւոր միջոցներ խորհիլ վաւերացման յաջորդ օրը եւ Պերմուտայի ժողովէն առաջ:

Պ. Անտռէ Մառի չարաթ օր Յունկէս ժամ խորհրդակցեցաւ Պ.Պ.Պիտոյի, Մանսֆրանսի եւ Փոլ Ռենոյի հետ: Պ. Պիտօ աւելի հաշտարար կ՚երեւայ եւ խոստացած է աջակցիլ նոր դահլիճին կազմութեան, կարգ մը պայմաններով, բայց միւս երկուքը մերժած են մասնակցիլ նոր դահլիճին: Երկուքն ալ բացորոշ դիրք մը բռնած են տագնապին սկիզբէն ի վեր, Փոլ Ռենօ՝ սահմանադրութեան վերաքննութեան եւ Ազգ. ժողովին լուծման մասին, Մանսֆրան՝ եւմտական եւ տնտեսական ծրագրի մասին: Վերջինը յատկապէս յիշեցուցած է նոր թեկնածուին թէ իր ծրագիրը անբաժանելի ամբողջութիւն մը կը կազմէ

× Մերձաւոր Արեւելքի խմբակցութեանց նախագահները բանաձեւ մը ներկայացուցին որով կը պահանջեն սահմանադրաբար վերաքննել սահմանադրութիւնը, իբրեւ անհրաժեշտ միջոց մը լուծելու տագնապը: Ուրիշ միջոց չեն գտներ հաստատուն կառավարութիւն մը ապահովելու համար:

× Զօր. տը Կոլ ճառ մը խօսելով իր կազմակերպութեան մէկ ժողովին մէջ, հերքեց այն կարծիքը թէ «Ֆրանսան հոգեվարքի է: Ես վստահ եմ թէ ներկայ դրութիւնը, այսինքն անկարողութիւնը դէպի ցնցում կ՚առաջնորդէ: Պէտք է պատրաստ ըլլանք այդ ցնցումէն առաջ»:

.....

ԻՐԱՆԻ կրօնապետին՝ Քաշանիի կուսակիցները ցոյց մը կատարեցին Շահի մզկիթին մէջ, դանդատելով թէ Տոքթ. Մոսատեղ կը հարուածէ իսլամական կրօնը իր նպաստ Թուտէի (համայնավար): Ձորս հազար ցուցարարներ թափօր մը կազմեցին կրօնապետին պալատէն մինչեւ մզկիթը, «մահ լրտեսներուն» աղաղակելով:

ԹԻԹՕ ԿԸ ՀԱՇՏՈՒԻ՞ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՀԵՏ

•

Եուկոլաւիոյ նախագահը, մառեչալ Թիթօ, Ծունիս 14ին կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ Թրիէսթէի մօտ ի ներկայութեան 80·000 ունկնդիրներու: Ահաւասիկ հիմնական մասերը.

— «Ս. Միութիւնը կ՚ուզէ ներկայացուցիչ մը ունենալ Պելկրատի մէջ: Եուկոսլաւիա միշտ ուզած է բնականոն յարաբերութիւններ մշակել Ս. Միութեան հետ, ուստի պատրաստ ենք փոխանակելու մեր դեսպանները: Բայց եւ այնպէս, Եուկոսլաւիա պիտի չկրկնէ իր քաղաքականութիւնը: Ռուսերը չարաչար կը սխալին եթէ կ՚երեւակայեն թէ կրնան մեզ բաժնել մեր զինակիցներէն: Մենք միշտ պիտի կատարենք մեր պարտականութիւնները եւ յանձնառութիւնները: Ոեւէ օտար երկիր չի կրնար խորտակել պալքանեան դաշինքը Եուկոսլաւիոյ, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ: Մենք դիրք չենք փոխեր հակառակ օրուան հովերուն: Երբ դիւանագիտական բնականոն յարաբերութիւններ կ՚առաջարկեն, պէտք է գործքով ապացուցանեն եւ ոչ թէ խօսքով»:

Կոմինֆորմէն բաժնուելէ ի վեր (1948) Եուկոսլաւիա միայն գործակատար մը կը պահէր Մոսկուայի մէջ, ինչպէս Ս. Միութիւնն ալ Պելկրատի մէջ: Այժմ երկուքն ալ պուտես պարտաւորուած են պանութիւնը:

Թիթօ չհլսեց թէ սահմանային գրգռութիւնները աւելցած են Սթալինի մահէն ի վեր եւ թէ Ս. Միութեան առաջարկները պիտի ընդունին «բաց աչքերով, ծուղակը չիյնալու համար»: Խօսեցաւ նաեւ Թրիէսթէի մասին, մերժելով Իտալիոյ վերջին առաջարկները: Գալով Ատլանտեանի դաշինքին, ըսաւ թէ անհրաժեշտ չէ Եուկոսլաւիոյ անդամակցութիւնը: Բայց չեզ – տեց թէ, «երբեք պիտի չմտանակցին կանխարդել կամ յարձակողական պատերազմի մը»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՑԻՆ հասած վերջին տեղեկութեանց համաձայն, խորհրդային իշխանութիւնը յունիս 11–13 արձակած է 4029 բանտարկեալներ: Ուրիշ 1500 հոգի եւս պիտի արձակուին: Պերլինի արեւելեան չրջանին մէջ վար առնուեցան կարմիր դրօշները եւ նշանախօսքերը: Քաղաքապետութեան պաշտօնեաները ջնջեցին պատերու վրայ արձանագրուած բոլշեւիկեան նշանախօսքերը: Կառավարութիւնը կը խոստովանի թէ ծանր սխալներ գործած է: Խորհրդային Բերլիթերը կը դրեն թէ վերջին տնօրինութիւնները եղած են բանաերուն դուռները բանալու, ոստիկանական խստութիւնները դադրեցնելու, հասարակական հողագործութիւնը կասեցնելու, փախստականները ներողամտութեամբ ընդունելու, կրօնական աղատութիւնը երաշխաւորելու եւ մասնաւոր առեւտուրը քաջալերելու համար:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը, տոքթ. Ադընաուըը կերկակի օր ճառ մը խօսելով, պահանջեց Ս. Միութենէն ազատ արձակել երեք հարիւր հազար զերման զերիները եւ պարպել արգելարանները: Ապա չեչտեց.— «կարելի է հիմնական փոփոխութեան մը հասնիլ միայն այն ատեն երբ Ս. Միութիւնը ընդունի տարիներ առաջ եղած առաջարկները՝ ազատ ընտրութեանց եւ միակ ազատ կառավարութեան մը կազմութեան մասին»: Ի կարծիքով, խորհրդային իշխանութեանց վերջին մեղմացուցիչ տնօրինութիւնները հետեւանք են իրենց քաղաքականութեան ձախողման:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԻՆՔՆԱՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ ...

Ինքնաքննադատութեան տեսարան մը պարզուեցաւ, երէկ, Յառաջի խմբագրատան մէջ:

Գրավէճի մը առթիւ, խմբագրութիւնը նոր պատասխան մը ստացած էր Պ. Արշակ Սափրաստեանէ:

Առաջին պատասխանին առթիւ, թերթը գրած էինք որ ամէնուն գիտցած հայերէնով գրէ:

Վանեցի պատմագիրը, յամառ եւ ամենապէտ, նորէն խառնիխուռն շարադրութիւն մը ղրկած է: Բուն բառով խառնախուռնաեան:

Ձեռագիրը յանձնուեցաւ տպարան:

Տողաչարը.— Ո՞ր մեղմս հաւելու համար ղրկեցիք այս չինարէնը: Ոչ ոքը կրնամ կարդալ, ոչ ալ որեւէ բան այս կընայ: Եթէ գիս պատժել կ՚ուզէի, մէկ սիւնակ աւելի շարել տայիք,:

Սրբագրիչը.— Քանի մը աչքամ հրապարակաւ ձաղկեցիք, ծաղրեցիք Սափրաստեանի լեզուն, մեղադրելով այն բերքերը որ տեղ կուտան այդ չինարաւոր բեռան: Ահաւասիկ դուք ալ նոյն մեղքին տակ... Բարեհաճեցէք սրբագրել փորձը:

Խմբագիրը.— Ես երկու անգամ կարդացած եմ, երրորդ չարչարանք մը չեմ կրնար կրել, մանաւանդ կէս օրէն ետք:

— Խոստովանեցէք որ ծանր սխալ մը գործած էք...

— Խոստովանիմ եւ հաւատամ· Այսպիսի մարդ, որ չգիտէ որ կը բաւէ որ չկրկնուի: Այս վերջին շնորհիւ է որ կ՚ընդլայ Պ. Սափրաստեանի: Դարերու մշուշին մէջ թաղուած, հազար տարի ետ գացեր է լեզուով, բառերով թէ բերականութեամբ: Այսու – հետեւ ոչ մէկ տող, մինչեւ որ հայերէն սորվի:

— Կրնա՞ք ուրիշներն ալ համոզել, որ պէտք չյուսահատի եւ դարձի գայ:

— Մարդը Շամիրամայ բերդէն իջած է, ամկավարներուն աչքի լոյսն է եւ պարապ սիւնակներ կը լեցնէ հայրենակից Սահակ Զաքչեանի հետ, նոյնիսկ բրածոյ հայերէնով մը: Կրնա՞ք զրկել այդ բացատրիկ բախտէն... Վ.Ա.Հէ

ՔԱՄՊՈՃԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ՓԱԽԱՒ

Քամպոճի (Հնդկաչինի) թագաւորը խզելով Ֆրանսայի հետ կատարուած բանակցութիւնները, Սիամ փախաւ չաբաթ օր եւ որոշեց Պանկքոք բնակիլ, անկախութեան չարժումը վարելու համար: Իրեն կ՚ընկերանային 27 հետեւորդներ, որոնց մէջ են ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, իշխան մը, ոստիկանութեան վերատեսուչը եւն.: Հպիւ Սիամ հասած, յայտարարեց թէ դանդաղ կ՚ընթանան Ֆրանսայի հետ կատարուած բանակցութիւնները, եւ թէ աքսորական պիտի մնայ մինչեւ որ կատարեալ համաձայնութիւն դոյանայ:

Աւելորդ է ըսել թէ այս դէպքը մեծ յուզում պատճառեց Փարիզի մէջ: Թագաւորը մեկնելէ առաջ իշխանութիւնը յանձնեց վարչապետին, առանց յայտնելու թէ կը հրաժարի գահէն: Հնդկաչինի Ֆրանսական իշխանութիւնները յանկարծակիի եկան, իսկ վարչապետն ալ զարմանք յայտնեց: Թագաւորը կոչ մը ուղղելով «իր Ֆրանսացի բարեկամներուն», կ՚ըսէ թէ յարաբերութիւնները խզեց «խուսափելու համար պատերազմէն եւ յեղափոխութենէն որ կ՚ուզեն իմ հայրենակիցներս չսատեր: Կը ցաւիմ որ ստիպուած եմ խզել յարաբերութիւններս Ֆրանսայի հետ: Ասիոյ բոլոր ազգերը կատարեալ անկախութիւն ստացան, բացի երեք ընկերակից պետութիւններէն: Ես համոզուած եմ թէ Քամպոճ կրնայ մեծ ազգ մը դառնալ

.....

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՀՈՒՇԱՔԱՐԱՆ ՕՐ ՄԵՌ ՎԱՂԱԴԱՀՍՏ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՀՈՒՇԱՔԱՐԱՆ ՕՐ ՄԵՌ ՎԱՂԱԴԱՀՍՏ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՀՈՒՇԱՔԱՐԱՆ — 1953 Մայիս 24-ը սահ –

Ի. Ե. Ստալին

Մենք, որ 30 տարի ի վեր ու վեր ենք ապրում Ստալինի հոգատար հայրական հոգածության ներքո, մենք, որ ամեն օր ու ամեն ժամ զգում ենք մեր հոգևոր ու նյութական կյանքի բոլոր բնագավառներում Ստալինի հանճարեղ ձեռքը, մենք, որ ամեն օր ու ամեն ժամ զգում ենք Ստալինի հոգատար ուշադրությունը մեր ամեն մի քայլափոխի վրա

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԸ

★

ԼՈՆՏՈՆ.— Կարդացի «Յառաջ»ի Մայիսի 28ի թիւը, յորում Պ.Գ. Մ. արել է նկատողութիւնք ի մասին Մայիս 20 թւով գրածս նամակին :

Ցանկալի էր որ Պ. Գ. Մ. գրելէ առաջ այդ նամակն փորձէր լաւ հասկանալ Պ. Գալէնտէրեանի յաջող անգլերէնն, յորում ակնարկեալ հատուածն է հետեւեալն .— «Ուրարտացիք եւ Խառեանք նկատել իբրեւ «Հայք» (նշանակէ) կէտն ծաւալել շատ հեռու»: Ասա, ինչպէս նաեւ Գալէնտէրեանի յարուցած այլ կէտք, են հարցումք որոնց վերաբերմամբ նա ցանկայ ունենալ աւելի տեղեկութիւնք, որք անծանօթ են իրեն: Իսկ անգլ. բնագրի մնացեալ մասն է: Մայիս քսանի նամակովս թարգմանել էի. — «Ցանձինս Սաֆրաստեանի կարծենք ունենալ մի աւելի մեծ հեղինակութիւն քան նոյնիսկ նշանաւոր Ադոնց», Պ. Գ. Մ. թող թոյլ տայ ինձ ասելու, չի հասկանար անգլիերէն :

Իր նամակում Պ. Գալէնտէրեան զարմանք յայտնել էր որ իմ մի յօդուածում Հայաստանի մշակոյթին տուել եմ 7000 տարուան հնութիւն, իսկ մի այլ տեղ (անգլ.) 3000 , եւ հարցանէ թէ ես ինչպէս բացատրեմ 4000 տարուան տարբերութիւնը: Վերաբերմամբ Հայաստանի հնախօսութեան եւ տեղագրութեան անգլիերէնով գրածս բոլոր ուսումնասիրութիւնք հասկանալի են Արեւմուտքի մեծ մասնագիտաց, որոնք կարօտ չեն տարրական գիտելեաց բացատրութեան: Մեղադրելի չէ Պ. Գալէնտէրեան երբ նա չգիտէ նախապատմութեան մանրամասնութիւնք: Վերոյիշեալ 4000 տարուան տարբերութիւնն գոյանայ անգիր եւ գրաւոր շրջանաց հեռաւորութենէն: Ցամին 1898 – 99ին Վալդէմառ Բէլք եւ Լեհման Հաուպտ պեղեցին Վանայ Դղեակ ամրոցէն մի քիչ հեռու Շամիրամայ ակ կոչեցեալ թումբն: Հողի տակէն դուրս հանեցին գայլախազէ, ոսկրէ եւ քարէ զէնք, գործիք եւ զարդեղէնք: Մարդաբան մասնագէտ Ֆօնենի գիտականօրէն քննեց նախապատմական այդ գիւտք: Ցամին 1938-ին Ամերիկացի Բայլի նոյնպէս կատարեց պեղում միեւնոյն թումբին վրայ եւ գըտաւ ուրիշ շահեկան նիւթք: Սոյն մասնագէտք Շամիրամայ հնութիւնք զետեղեն 7000 տարի Ն. Ք. , այսինքն մի դարաշրջան երբ Հայոց նախահարք չգիտէին գրչութեան արուեստն: Իսկ յիշածս թուականն 3000 Ն. Ք., է Խառաենց պատմական շրջանն, երբ սկսին ի յայտ գալ կնիք, կաւեղէն կամ քարէ արձանիկք, եւ տակաւ սեպագիր արձանագրութիւնք : Դուք պիտի տեսնէք պատասխանս Պ. Գալէնտէրեանի հարցմանց, երբ հասնի Միրբր - Սպեկտէտրբի այդ թիւք :

Ըմբոստացուցիչ բան է արծարծել սոյն բարդ նախապատմական եւ առաջապատմական խնդիրք մի նամակով կամ յօդուածով , որոնք անխուսափելիօրէն պատճառեն թիւրիմացութիւնք եւ երկմտութիւնք: Հողէն դուրս եկել են հայրենի աշխարհի հնախօսութեան փառահեղ ապացոյցք, մասնագէտք ի յայտ բերել են մեր հնագոյն ճոխ լեզուն, դիցաբանութիւնն եւ մշակոյթն: Իսկ հայազգի ընթերցողք՝ փոխանակ սովորելու զայն աճական եւ երկարաշունչ ճիգով, հրապարակ գան եւ անգիտաբար վիճին ի մասին ամենաբարդ նախապատմական խնդրոց: Եթէ ուշադրութեամբ հետեւիք մասնագիտական հանդիսաց, պիտի տեսնէք որ թիւրք մասնագէտք աւելի լաւ սերտել են Հայաստանի հնախօսութիւն քան ոեւէ ազգային: Գուցէ ոմանց ախորժելի չթուի տողըս, բայց ճշմարտութիւնն պէտք է ընդունիլ որպէս ճշմարտութիւն :

Կայ միակ մի ճար դարմանելու այս եպերելի կացութիւնն. — ի մի հաւաքել որոշ թուով ընտրեալ կորովի եւ երկարոգի պատանիք եւ օրիորդք, կազմակերպել կանոնաւոր դասընթացք ի մասին մեր հնագոյն լեզուին, պատմութեան եւ մշակոյթին, ապա մի քանիսին տալ միջոցք՝ ուսանելու սեպագրութիւնն եւ հընախօսութիւն: Բայց նախ պէտք է պատրաստել իսկական հայագէտք՝ մեր երիտասարդութիւնն վարժեցնելով մեր ազգային իսկական աւանդութեան :

ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆ

•

ԱԴՈՆՑ ԵՒ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆ

ՊՈԼՏՈՒԻՆ, Ն. Ե. 4 Յունիս, 1953.— Ձեր պատուական թերթին 20 Մայիսի թիւին մէջ կարդացի փրոֆ. Սաֆրաստեանի մէկ նամակը եւ խորապէս կը ցաւիմ որ ստիպուած եմ յայտնել թէ փրոֆէսէօրը չարաչար սխալած է զիս վկայութեան կոչելով հաստատելու համար թէ ես զինքը աւելի հմուտ կը նկատեմ քան հանգուցեալ Ադոնցը :

Մարդ փրոֆ. Սաֆրաստեանի անգլերէնի ծանօթութեան մասին շատ խեղճ գաղափար մը կը կազմէ երբ կը տեսնէ թէ նախադասութիւնը, որ շարունակութիւնն է բազմաթիւ տողերու, որոնց մէջ փրօֆէսէօրը խստօրէն քննադատած էի իր բազմաթիւ սխալներուն համար, եւ յիշելով անզուգական Ադոնցը իբրեւ իմ հեղինակաւոր աղբիւրը, պարզապէս ծանրօրէն հեգնական էր, որովհետեւ փրօֆ. Սաֆրաստեան յարատեւած էր իր մոլորեցուցիչ տեսութիւններուն մէջ:

Ինչպէս Փրինսթըն Համալսրանին լեզուաբանութեան փրօֆէսէօրը՝ բարեկամս տոքթ. Ճուլիանօ Պոնֆանթէ եւ ես ինքս դիտել տուած ենք, կը թուի թէ փրօֆ. Սաֆրաստեան չի հասկնար որ Հայեր գաղթած են Ուրարտու, եւ թէ մեր լեզուն հնդեւրոպական է մինչ անոնցը չէ: Ցեղագրական տեսակէտով ալ մենք Եւրոպացի ենք, իսկ անոնք Ասիացի:

Այս նիւթին վրայ աւելի մանրամասնօրէն խօսած եմ «Միրբր Սփէքթէյթըր »ի մայիս 20ի թիւին մէջ հրատարակուած յօդուածով, եւ պատիւ պիտի համարէի եթէ կարենայիք զայն հրատարակել Յառաջի մէջ:

Յարգալից զգացումներով, Ձերդ

ՄԱՏԹԷՈՍ ԱՐԱՄ ԳԱԼԷՆՏԷՐ

ԶՈՀՐԱՊ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համրանք չունին վերջին արտագաղթէն ասդին օտար հողին յանձնած շատ սիրելի մտաւորականներն ու հերոսները: Նոր կորսնցուցինք նաեւ Զոհրապ Պօղոսեանը: Հանգուցեալը ծնած է Տարօնի Պուլանըք Խարալըխ գիւղը: Զաւակն է անուանի [illegible]ական Խուրշիտի: Չկարենալով դիմա[illegible] Թուրք կառավարութեան եւ քիւրտ աշիրէթներու բարբարոսութեանց, կը ձգէ իր շարժական եւ անշարժ հարստութիւնը եւ 90ական թուականներուն կ'անցնի Կովկաս եւ կը հաստատուի Սարը-Ղամըշի մէջ, ուր Խուրշիտի տունը կը դառնայ տեսակ մը կեդրոնավայր մեր յեղափոխականներուն համար, գաղտնի սուրհանդակ, զէնքերու փոխանակութիւն եւ այլն:

Զոհրապ հազիւ քսան գարուններ բոլորած՝ կը մտնէ յեղափոխական շարքերը, կը մասնակցի Հայ-Թաթարական կռիւներուն: Իրեն կը յանձնուին յեղափոխական կարգ մը գաղտնի գործեր զոր կը կատարէ խղճմտօրէն: 1915ի Եղեռնին Կովկաս ապաստանող հայ գաղթականներու տեղաւորման եւ անոնց կեանքը բարելաւելու համար ջանք չէ խնայած:

Հայ կամաւորական գունդերուն մէջ ոչ միայն ինքը կը մտնէ, հապա եղբայրներն ու բոլոր ազգականները արձանագրել կուտայ: Կամաւորական գունդերու ցրւումէն վերջ, իրեն կը յանձնուի Համալուի գիւղերու փախստական զինուորները հաւաքելու պաշտօնը: Զոհրապ իր օգնական ոստիկաններով միասին գիւղէ գիւղ, տունէ տուն խուզարկութիւններ կը կատարէ եւ փախստական զինուորներ հաւաքելով, զանոնք դարձեալ ճակատ կը ղրկէ առանց խտրութեան:

Հայաստանի խորհրդայնացումէն վերջ կ'անցնի Պոլիս, Քէմալական շարժումին՝ Ռումանիա, իսկ 1924ին կուգայ Ֆրանսա եւ կը հաստատուի Մարսէյլ, մասնակցելով հանրային գործերու:

Սիրելի Զոհրապ , քանի մը ամիս առաջ օտար հողին յանձնեցինք նաեւ մեր Սօսէ Մայրիկը, մեծ հերոսուհին: Անոր հոգին կը սաւառնի Նէմրութի գագաթները, Սասնոյ բարձունքները, կ'որոնէ դէպքերն ու դէմքերը, իր շատ սիրելին, Աղբիւրը Յեղափոխութեան, Անտոքը, Ֆըռֆըռ քարը, Սաչքի Դուրանի Պանթէոնը մեր նահատակ հերոսներուն: Տուր անոնց Հայ ժողովուրդի յարգանքները, երախտագիտութիւնը եւ Հայ ժողուրդի անխախտ հաւատքը անոնց սրբազան հաւատամքին:

Հանգիստ չարչարուած ոսկորներուդ:

Ք. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ԼՈՆՏՈՆ, 11 Յունիս.— Էլիզապէթ Երկրորդի փառաշուք թագադրութեան առթիւ Հայ համայնքին եւս խնդակցութիւնը յայտնելու համար, Համայնական Խորհուրդը պարահանդէս մը սարքած էր Փիքատէլլի պանդոկին շքեղ սրահներուն մէջ, Յունիս 5ի գիշերը: Ներկայ էին երկու հարիւրէ աւելի հայրենակիցներ եւ մինչեւ ժամը մէկ տեղի ունեցան եւրոպական ինչպէս եւ հայկական տոհմիկ պարեր Տիկ. Ուիմպլի առաջնորդութեամբ եւ պատրաստած խումբով:

Ամերիկահայուհի մը՝ Տիկին Օտապաշեան իր փափաքով երգեց երկու երգեր, եւ ներկաները համբերութեամբ մտիկ ըրին թէեւ ոչ ոք հասկցաւ թէ ինչ երգեր էին:

★ Անցեալ կիրակի Ս. Սարգիս Մատուռին հոգեւոր հովիւը գոհաբանական մասնաւոր աղօթք կարդաց եւ թելադրեց որ ժողովուրդը եւս աղօթէ որ Տէրը օգնէ մեր երիտասարդ թագուհիին, իր ծանր պարտականութեանց մէջ:

Զարմացանք որ ոչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը եւ ոչ ալ Համայնական Խորհուրդի անդամները, ինչպէս նաեւ գաղութիս հին անդամները գրեթէ ներկայ չէին մէկ երկու բացառութեամբ: Վստահ ենք որ եթէ վարդապետը գրաւոր հրաւիրագիրներով տեղեկացուցած ըլլար այս բացառիկ տօնակատարութիւնը, եկեղեցին սովորական կիրակիէ մը աւելի բազմութիւն կ'ունենար:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ները պարտադրած են միշտ իրենց գոյութիւնը: Երեւոյթ մը՝ որ բոլոր ժողովուրդներու կեանքին մէջ անժխտելիօրէն դիտուած է: Զօրաւորը կը յաղթէ տկարին :

Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ ապրող հայ ժողովուրդին համար ձուլումի վտանգաւոր պատճառ մըն ալ կրօնական նոյնութիւնը կամ համանմանութիւնն է : Թուրքիոյ եւ մահմետական երկիրներու մէջ կրօնական հսկայ խտիր մը կար բնիկ ժողովուրդին եւ Հայուն միջեւ: Քրիստոնէի եւ մահմետականի անհաշտ պայքարը թոյլ չէր տար որ եւ է հաղորդակցութիւն եւ Հայը չէր գտնուեր ձուլումի սպառնալիքին տակ իսկ: Հոս Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի մէջ ընդհակառակն, քրիստոնէութեան միեւնոյն դրօշին տակ զինուորող զոյգ ժողովուրդները եղբայրացած են իրարու հետ հոգիի կեանքով : Մին չէ թշնամի միւսին, այլ եղբայր ի Քրիստոս: Հայուն առջեւ բաց են Ֆրանսական եկեղեցիները : Ցաճախ հոն է որ տեղի կ'ունենան ամուսնութեան եւ կընունքի արարողութիւնները, շատեր մեր մանուկներէն իրենց առաջին Ս. Հաղորդութիւնը կ'առնեն անոնց մօտ :

Այս ձուլումի վտանգին առջեւ կայ տակաւին փրկելիք կարեւոր կէտ մը .«ծէսին ազգայնութիւնը»: Հայկական ծէսն ու արարողութիւնը, հաւատքի ու Սուրբ Խորհուրդներու մատակարարութեան էական նոյնութեամբ հանդերձ, կը տարբերի իր արտաքին ձեւերուն եւ նշաններուն, ըզգեստաւորումին ու շարժումներուն մէջ : Այս տարբերութիւնը որ կը կազմէ արդէն «ծէսը», արտաքին նշանն է հաւատքի արտայայտութեան , որ գերազանցապէս ներքին է եւ հոգեկան: Հաւատքի վերաբերեալ հարցերու մէջ էապէս արդէն անկարելի է տարբերութեան մը գոյութիւնը քրիստոնեայ եկեղեցիներու միջեւ , քանի որ անոնք բոլորն ալ միեւնոյն աստուածայինն հիմնադիրը ունին՝ Յիսուս Քրիստոս: Այլապէս բաժանումի եւ անջատումի տխուր հոգեբանութիւնը պիտի ընկճէր հաւատացեալներու խիղճն ու հոգեկան կեանքը: Ծէսը հետեւաբար միակ կռուանը կը մնայ ազգային գոյնի պահպանման ճիգին կրօնական մեր կեանքին մէջ :

Հ. ՄԵՍՐՈՊ Վ. ՃԱՆԱՇԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (104)

ԱՒԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

■

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

Առհասարակ տժգոյն էին, ու ասիկա հիւանդագին նրբութիւն մը կուտար իրենց դիմագծերուն: Ատոր պատճառը սա է որ Տէօրթ Եօլցիք նարնջենիներու բուրմունքէն շարունակաբար արբեցածի պէս են :

Պառաւները սքանչելի էին. ոչ մէկ տեղ չէի հանդիպած այդպիսի երեւոյթի, իմաստուն եւ հեղինակաւոր , կը խօսէին ծանրութեամբ , իրենց ամէն մէկ բառը կշիռք ունէր :

Ցեղին մաքուր աւանդութիւններուն ընդունարաններն էին եւ այդ արի ժողովուրդին հանճարը դրոշմուած էր իրենց պատկառելի ճակատին վրայ: Ամէնքն ալ կը կրէին հնամենի տարազը, լայն եւ խիտ ծալքերով շրջազգեստ. եւ սեղմուած չփակ մը կը կազմէր իրենց ամբողջ հագուստը: Գլուխնին ծածկած էին կարմիր լաչակով որ ճակատին վրայ բարձր կը կենար ներքեւէն դրուած վարսակալի մը շնորհիւ , որ իր կարգին ծածկուած էր մանր ոսկիներու շարքով մը: Ոսկեդրամներով կազմուած մանեակներ կը տարածուէին կուրծքերնուն վրայ եւ ձոյլ ոսկիէ ապարանջաններ կը ծածկէին իրենց բազուկները :

Պառաւները սքանչելի եղած էին նաեւ կռիւի օրերուն. անոնք էին որ կը խրախուսէին քաջերը, կը հեգնէին թոյլերը ու յոգնութենէ եւ քնատութենէ ջլատուածները հանելով իրենց անկողիններէն՝ կը ղրկէին պատնէշներուն վրայ :

Պառաւները օգնած էին նաեւ կռուողներուն՝ անոնց ուտեստ եւ պաշար հասցնելով, եւ «ծարաւի»ի ահռելի օրերուն մէջ պատրանքներով օրօրած էին յուսահատողներն ու տառապողները :

Մէկ խօսքով Տէօրթ Եօլցի պառաւները կենդանի պատմութիւնն էին այդ խումբ մը արի եւ քաջ Հայերուն. իրենցմով բացայայտ էր որ Տէօրթ Եօլցին սերած է ցեղին ամէնէն ազնուական մէկ երակէն. ու քանի երթայինք անցեալին մէջ, քանի մօտիկնայինք իրենց սկզբնական աղբիւրին այնքան աւելի երեւան պիտի գար իրենց ծագումին հարազատութիւնը :

Գիշերն ամբողջ զբաղեցանք եւ խօսեցանք այժմէութիւն ունեցող հարցերով եւ պատմութիւններով, կը շահագրգռուէին ազգին շահերով եւ ճակատագրով ընդհանրապէս ու Կիլիկիոյ եւ Տէօրթ Եօլի վիճակովը՝ մասնաւորապէս :

Իրենց մէջ կը պատսպարէին հինգ հազարի չափ արկածեալներ, ոչ մէկ տեղէ նպաստ չէին ստացած: Տէօրթ Եօլ մայրաբար իր կուրծքը բացեր եւ ընդուներ էր շրջակայքի այրիներն ու որբերը ու իր սիրազեղ գուրգուրանքով ծածկեր էր անոնց թշուառութիւնը :

Որբերու խնդիրը մեծ վրդովմունք յառաջ բերաւ :

— Մենք որբանոց չենք ուզեր, մենք մեր որբերը կը պահենք, կ'ըսէին խուլ ձայնով մը, զգալով բնազդով թէ ինչ մեծ անպատեհութիւններ կան որբերը այրիներէն բաժնելու մէջ::

Կը խնդրէին սակայն որ օգնէինք իրենց՝ դպրոցական խնդրին մէջ. պիւտճէնին խանգարուած էր: Բայց ամէն գնով եւ ամէն կարգի զոհողութիւններ յանձն առնելով, կը խոստանային բանալ դպրոցները եւ զանոնք վարել այսպէս թէ այնպէս :

Տեղին ընթացիկ գործերը անցողակի կերպով մը կը զբաղեցնէին զիրենք ու միշտ կը դառնային մեծ պատահարին վրայ: Հոս այլ եւս դէպքը չէին որակեր «աղէտ», «զուլում» բառերով, այլ կ'ըսէին կռիւի օրերուն, հոն այդ սրահին մէջ ներկաներու հաւանութեան բացագանչութիւններով կէտկիտուած , տանտէրը պատմեց կռիւին մանրամասնութիւնները :

— Ապրիլ 2ին լսուեցաւ որ Քէօփրիւճէք անուն ագարակի մը մէջ երկու հոգի ըսպաննած են ցորեկ ատեն :

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

միայն այն ատեն երբ կատարեալ անկախութիւն ստանայ: Ֆրանսա իր երկդիմի դիրքով այն տպաւորութիւնը կը ձգէ թէ չուզեր իրական անկախութիւն տալ, ինչ որ համաձայնութեան միակ հիմքն է»:

Հնդկաչինի երեք ընկերակից պետութիւնները, Քամպոճ, Լաոս եւ Վիէթ-Նամ Ֆրանսայի կապուած են 1949ի դաշնագրով: Քամպոճի թագաւորին վախուստը վերջինն է չարք մը դէպքերու որոնք ծանրացուցին Ֆրանսայի դիրքը Հնդկաչինի մէջ: Առաջինը ըմբոստներու արշաւանքն է դէպի Լաոս, թէեւ չկրցան վճռական հարուած մը տալ: Ֆրանսա արշաւադունդ մը ըկ պահէ Հնդկաչինի մէջ 1945էն ի վեր, չարունակելու համար պատերազմը Հօ – Շի Մինի դէմ, որ կրթուած է Մոս – կուայի մէջ:

Երկրորդ դէպքը հնդկաչինեան դահէ – կանի արժեզրկումն է, դադրեցնելու համար սեւ չուկայի չարաչահութիւնները որոնք տարեկան 250 միլիոն տոլարի վնաս կը պատճառէին Ֆրանսայի:

× Քամպոճ ունի 67·600 քառ. մղոն տարածութիւն եւ 3·200·000 բնակիչ: Երեք ընկերակից պետութեանց բնակչութեան թիւն է համապատասխար 26 միլիոն: Փարիզի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը հաւատան թէ բանակցութեանց ընթացքին Քամպոճ դոհացում ստացաւ իր բոլոր դիմաւոր պահանջներուն եւ թէ Ֆրանսա հաւանութիւն յայտնեց որ թագաւորը դառնայ ընդհ. հրամանատար ինքնավար բանակին: Միայն թէ Ֆրանսա պիտի պահէ իր առանձնաշնորհները ռազմական խարիսխներու մէջ: Ձիշդ մէկ տարի առաջ ալ թագաւորը լուծած էր Քամպոճի խորհրդարանը, իրեն վերապահելով բացարձակ իշխանութիւնը: Այն ատեն կ'ըսէր թէ իշխանութեան գլուխ պիտի մը նայ մինչեւ երեք տարի, անկախութիւն ստանալու համար: Ցետոյ յանձն կ'առնէր դատուիլ միջազգային ատեանի մը առջեւ:

Քամպոճեան թագաւորը արդէն իսկ դիմած է Ազգաժողովին, անկախութիւն պահանջելով:

.....

7000 ՀՈԳԻ ցոյց մը կատարեցին Մ. Նահանգներու նախագահին պալատին առջեւ, ելեկտրական աթոռէն փրկելու համար Տէր եւ Տիկին Ռոզենպէրկը: Գերագոյն ատեանը երկկ պիտի տար իր վճիռը, մահապատիժի յետաձգման մասին:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, մառեչալ Քափաղոս, Անգարա մեկնեցաւ երէկ, արտաքին նախարարին հետ: Օրակարգին վրայ կան չարք մը կարեւոր խնդիրներ, պալքանեան դաշինքէն մինչեւ Միջին Արեւելքի պաշտպանութիւնը:

Պ. Մարտիրոս Ադամեան եւ զաւակները, եւ բոլոր պարագաները խորին ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր եւ աղգականին

ՏԻԿ. ՎԵՐԺԻՆ ԱԴԱՄԵԱՆԻ

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, երեքշաբթի Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցին, ժամը ճիշդ 3·30ին: Հաւաքուիլ իր բնակարանը, 63 Ռէ Պլանճի, Ալֆորվիլ:

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԳԱՌՋՈՒ

Ցունիս 12ին Կալըռի Տուան – Տաւէտի մէջ բացուած է նկարիչ Գառզուի ցուցահանդէսը, «վենետիկ»: Կը տեւէ մինչեւ Ցուլիս 4:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Վիէնի մասնաճիւղը չը – նորհակալութեամբ ստացած է իր սանուհիներէն Օր. Մարի Զատիկեանի ընդ Պ. Պօղոս Տէմիրճիպաշեանի նշանախօսութեան առթիւ.—

Տէր եւ Տիկին Զատիկեան, Տէր եւ Տիկ. Տէմիրճիպաշեան, Պ. Խամկեան, Պ. Թոփրոսեան հազարական ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Գալայճեան, Տիկին Միրեան, Տիկին Տարագճեան, Տէր եւ Տիկին ձիհանճանեան, Տիկին Այանեան, Տէր եւ Տիկին Մարգարեան, Տէր եւ Տիկին Խօքսիւզեան, Տէր եւ Տիկին Բարունակեան, Տէր եւ Տիկին Սուղիասեան, Պ. Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Մարգարեան 500ական ֆրանք, ամն 400 ֆրանք:

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ
ՅՕՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԿՐՃՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Ցունիս 21, ժամը 15ին, Ռիւ Ժէ սրահին մէջ:
Կը նախագահէ Պ. Ե. ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ
Կը խօսի Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Ցունիս 21ին, կիրակի օրը:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առթիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Ցուլիս 5ին, ժամը 14էն 19:

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բաժին: Այս առթիւ նոյն օրը ժամը 12ին կազմակերպուած է ճաշ մը: Մասնակցիլ վախաքողները դիմեն Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի՝ 14 ռիւ տիւ Սօլէյլ, Փարիզ (20): Մասնակցութեան գինը 1200 ֆրանք, ղրկել նոյն հասցէին՝

C. C. P. PARIS 7065 - 15

Ճաշի արձանագրութիւնները կը փակուին Ցունիս 30ին:

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ ՊՈՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

21 Ցունիս: կիրակի առաւօտ, եկեղեցւոյս հիմնարկութեան եւ անուան 21րդ տարեդարձին առթիւ: Կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ՝ հանգուցեալ հիմնադիր – բարերարուն՝ Առաջնորդ Պալաճեան եպիսկոպոսի, Պ.Պ. Գ. Շահլամեանի, Ա. Դարբինեանի եւ Ո. Անսուրեանի, ինչպէս նաեւ նիւթապէս եւ ձրի աշխատութեամբ բոլոր սատարողներու յիշատակին:

Կը հրաւիրուի Մարսիլիոյ եւ Պոմոնի հասարակութիւնը: Սկիզբ ժամերգ. 8, Պատարագ 10, հոգեհանգիստ 11·45:

(Թաղ. խորհուրդ)

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԸ

Առաջին անգամ ըլլալով կը կազմակերպէ
ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Կիրակի, 21 Ցունիս, ամբողջ օրը, 117 Ավընիւ Քօրօ, Սէն Ժիւսթ, Լը Շալէի զովասուն պարտէզներուն մէջ:

Նախագահութեամբ եւ ղեկավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի:

Գեղարուեստական ճախ բաժին: Երգ նուագ, պար, խաղեր եւն.:

Մանրամասնութիւններ ստացուլ եւ սեղանները վերապահելու համար դիմել խումբին անդամներուն:

ԴԱՇՆԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ դէպի էքաւ տը լա Պօնտ: Նախաճեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան, այս կիրակի:

Երթեւեկի մանրամասնութեանց համար դիմել Նոր Սերունդի անդամներուն:

ՁԵՐ ԳԻՐՔԵՐԸ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Դիմեցէք Պ. ՓԱՑԼԱԿ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆԻ
45, Rue des Petits Carreaux, Paris (2e)
(Բ. յարկ, ձախ կողմի դուռը)

Շատ գոհ պիտի մնաք իր գեղարուեստական ճաշակէն, խնամեալ եւ արագ աշխատանքէն:

ԱԼՔԱԶ ԵՒ ՈՐԴԻ ՏԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼԸ

Երշասնակներու (տիսք) մեծ հաստատութիւնը, ԱԼՔԱԶ ոճնական օրերու առթիւ հրապարակ հանած է « տիսք »երու նոր չարք մը.—

Դերասան ԳՄԲԷԹԵԱՆին 6 լաւագոյն արտասանութիւնները:

Նոյնպէս ՈՒՏԻ ՀՐԱՆԴի հայերէն եւ սօլօ արեւելեան ոճով երգուած հեղինակութիւնները, 15 տիսք:

Նախորդ հայկ. ժող. երգերու ճոխ մըթերքովը ներկայիս մեր երգացանկը բարձրացած է 75ի:

Այս բոլորը կեդրոնացած պիտի գտնէք՝
1.— ALKAZ Marseille 23, Rue st. Barbe
HATCHERIAN Lyon, 65, Rue Dunoir,

Այս երկու կեդրոնատեղիներուն մէջ « փիկըփ »ներ հաստատուած են: Փափաքողները կրնան ներկայանալ՝ կատարելու համար իրենց ընտրութիւնը:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԺԱՆԻՆ ՄԷՑ (Տիկին Ց. Անտոնեան), որ հիւրարար Փարիզ կը գտնուի, Ֆրանսերէն լեզուով դասախօսութիւն մը պիտի տայ 25 Ցունիս, հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, ազգային տան թատերասրահին մէջ, նիւթ ունենալով ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՔՍԱՆԱՄԵԱԿ: Փափաքողները կրնան դիմել Պարսամեան գրատունը, 46 ռիւ Րիչէ, հրաւիրատոմս ստանալու համար:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիլլայի դպրոցին, հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեանի:
28 Ցունիս, ռիւ Հանրի Պարպիւսի Փաթրոնաժի սրահին մէջ: Մեթրօ Մեռի տէ Լիլլա, Փորթ տէ Լիլլա:
Մուտքը ազատ է: (Կրք. մարմին)

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կրօն. Ընկերակցութեան Պէլվիլի կրթ. մարմնի կողմէ:
21 Ցունիս կիրակի ժամը 3ին, Պոն Ֆուայէի սրահին մէջ, 8 Ավընիւ Սիմոն Պոլիվար: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Խմբերգ, արտասանութիւն: Պիտի ներկայացուի ԱՐԱ. ԳԵՂԵՑԻԿ թատերախաղ, դպրոցի աշակերտներու կողմէ:
Հրաւիրատոմսերուն համար դիմել Պէլվիլի կրթ. մարմնին:

SALLE d'IÉNA, 10, Ave. d'Iéna

Ցունիս 22ին, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 20·30ին: Ի պատիւ՝

ԴԵՐԱՍԱՆԱՊԵՏ Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՑԹ
Հովանաւորութեամբ
Պ. ՆՈՒՐՀԱՆ ՖԻՆՆԿԵԱՆի:

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Փարիզի մասնաճիւղի տիկինները, քաջալերուած մանուկներու արտասանութեան առաջին մրցումին ոգեւորութենէն, որոշեցին դպրոցական արձակուրդներէն առաջ երկրորդ մրցում մը եւս կազմակերպել, իրրեւ նիւթ ունենալով հայերէն ընթերցանութիւն մը: Մրցումի նախապատրաստական աշխատանքները խորհրդակցաբար կատարելու համար, հայ միօրեայ բոլոր դպրոցներու ուսուցիչները ժողովի կը հրաւիրուին երեքշաբթի 23 Ցունիս ժամը 18ին, Բարեգործականի դրասենեակը, 11 Սքուար Ալպոնի:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Երկու երիտասարդներ որոնցմէ մէկը կառք քշէ եւ խանութի գործերով զբաղի: Միւսը սկնակ մը (տէպիւթաճ) որ աշխատի մաշին սիրիւլէր էնթէրլօֆի վրայ: Դիմել՝

Société Paris Californie, 58, Rue de Cléry, Paris (2.) Tél. CEN. 96 - 01

« ԱՐԱՔՍ »

ՄԱՆԿԱԿԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ
Կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ

Բաժանորդագրութեան պայմանները. —
Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 ֆր.,
Արտասահման՝ 1400 ֆր.:
ADRESSE : N. HOVHANESSIAN
14, Rue du Soleil, Paris 20e
Tél. TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15
ԾԱՆՕԹ.—Հայերէն թերթ ծախողներու համար 30 ֆրանք թիւը:
Նոյս տեսաւ 15րդ թիւը:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Զաքար Ներկարարեանէ (Սարսէլ) 1000 ֆր., Վարդգէս Սերոբեանի դառնաղէտ մահուան առթիւ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ փորթ տ'Իթալիի խումբի ժողով–դասախօսութիւնը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 21·30ին: Կը խօսի կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչ ընկ. Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Հայերէնի դասընթացք՝ ժամը 20·30էն 21·30: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս հինգշաբթի ժամը 20·30ին, Ավընիւ տը Սաքսէ, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: (Շար. նախորդ ժողովին):

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն առիւղողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չարաթ իրիկուն ժամը 9–ին, Ահարոնեան ակումբը:

ԻԹԱԼԻ.— Ֆը. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 3ին, ընկերուհի Ցակոբեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԻ Հայ Բժշկ. Միութեան հրապարակային դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Ազգ. տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրեվիզ: Կը խօսի բժ. Ն. ԱՂԱՃԱՆԵԱՆ «Ճչմարտութեան չիճուկի մասին»:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւաքոյթը այս չորեքշաբթի, ժամը 20·30ին, Քաւէ սրճարանին վերնայարկը: Կը խօսի Պ. ԱՐՇԱԻԻՐ ԽԱՆՏՅԱՆԵԱՆ: Նիւթ՝ «Մարդ արարածը կռուասէ՞ր է »: Մուտքը ազատ է:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ. Ց. Դ. Ռոստոմի եւ Աղբիւր Սերոբ–Եօթնեղբայրեան խումբերու միացեալ դաշտահանդէսը յունիս 28ին, Մէյէօնի Պաղ Աղբիւրին մօտ:

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65
Ամենավերջին դրութեամբ:
Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

TAPISSERIE — LITERIE
TRANSFORMATION
Ամէն տեսակ թիկնաթոռ, աթոռ, հինի եւ նորի մասնագիտութիւն, միշտ լաւագոյն գինով՝
MAISON ALEXANIAN
283, Fg. St. Antoine, Paris 11e
Աշխատանոց՝
29, Rue Claude Tiller, Paris 12e
Tél. : DIDerot 62 — 58

LES MEILLEURES
DRAPERIES ET FOURNITURES
POUR TAILLEURS
Chez A. HAMALIAN
68, Rue Nationale, MARSEILLE
Téléphone : Colbert 33 - 22
Les meilleurs articles
aux meilleurs prix

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման7 տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 17 ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI 17 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7093 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2504

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՊՐՈԳՐԵՍԻԻ» ԳԻՏԵԼԻՔ

Զարմանալի յայտնութիւն մը — երբ ցարական Ռուսաստանը հողային գրաւումներ կը կատարէ, «պրոգրեսիւ» երեւոյթ կ'ըլլայ: Իսկ երբ Անգլիան, Ֆրանսան եւ ուրիշ երկիրներ նոյն գործը կատարեն, կը դառնան «զաւթիչ»:

Այս խնդիրը պիտի քննենք առանձին:

Անշուշտ յառաջդիմական դէպք մըն էր արեւելեան Հայաստանի փրկութիւնը իրանեան եւ օսմանեան արիւնոտ եւ տնաքանդ բռնակալութենէն:

«Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ» ամսագրին աշխատակիցը նկարագրելով երկու բռնապետութեանց գործած չարիքները, կ'եզրակացնէ.

— «Ստեղծուած ծայրայեղօրէն կործանարար ու դժնդակ պայմաններում հայ ժողովուրդը ազատագրական պայքարի էր ելնում դարաւոր ստրկացնողների դէմ: Սակայն ուժերի ակներեւ անհաւասարութիւնը համոզեց նրան, որ թիւրք – իրանեան ատելի տիրապետութիւնից կարող է ազատագրուել միայն ռուս ժողովրդի ակտիւ օգնութեամբ»:

Այդ շրջանէն սկսեալ, «յատկապէս ԺԸ. դարից հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը սերտօրէն կապւում է Ռուսաստանի հետ»:

Արդ, ի՞նչպէս կազմակերպուեցաւ այդ պայքարը:

Ի՞նչպէս զօրացաւ հայ եւ ռուս ժողովուրդներու բարեկամութիւնը:

Լենին – սթալինեան վարդապետութիւնը երազ էր այն ատեն: Օրուան վարիչները կը կոչուէին ցար կամ ցարուհի: Մեծ - դուքս կամ զօրավար: Ամէն պարագայի մէջ, ոչ «հանճար», ինչպէս հանգուցեալ Վրացին:

Այն ատեն, հայ ժողովուրդը կքած էր ստրկութեան տակ: Ռուս ժողովուրդը նոյնպէս կը տառապէր ահաւոր բռնակալութեան մը տակ եւ գաղափար անգամ չունէր Անդրկովկասի կամ հայութեան մասին:

Ուրեմն, ազատագրական պայքարին գլուխը պիտի անցնէին օրուան երեւելիները, ցար, դուքս, կաթողիկոս կամ բէկ:

Ամսագրին աշխատակիցը կ'ըսէ.

— «Մարքսիզմ-լենինիզմը սովորեցնում է, որ անհրաժեշտ է պատմական ամէն մի երեւոյթ դիտել տուեալ շրջանի կոնկրետ իրադրութեան մէջ»:

Մեր աշխարհաբարով կ'ըսենք, — պատմական ամէն երեւոյթ քննել, դատել համաձայն նոյն շրջանի կացութեան:

Այս դասը սորվելէ վերջ, Երեւանի դպիրները ինչո՞ւ այնքան սեւ կը տեսնեն Յովհաննէս Լազարեանը, Յովսէփ Արղութեանը, Ներսէս Աշտարակեցին եւ միւսները:

Ինչո՞ւ «դասակարգային նպատակներ» կը տեսնեն անոնց դիմումներուն եւ ձեռնարկներուն մէջ:

Եւ ինչո՞ւ այժմ «բուրժուա – նացիոնալիստական» պատմագիր կը կոչեն Լէօն, զոր այնքան գռեհկօրէն շահագործեցին երկրորդ աշխարհամարտէն առաջ, իրենց մանածը ներկելու համար:

Վերոյիշեալ դէմքերը «կողմնակից լինելով Հայաստանը Ռուսաստանին միացնելու», բնականաբար կ'ուզէին հայ ժողովուրդը փրկել օսմանեան եւ իրանեան լուծէն: Ուրեմն, ազատագրական պայքար կը մղէին, «տուեալ պայմաններում»:

Մենք ալ դարէ դար ցատկելով, կը փորձուինք հարցում մը եւս ուղղել.

— «Պրոգրեսիւ» երեւոյթ չէ՞ր արեւմտեան Հայաստանի ռուսեւհայկական գրաւումը 1914–18ի պատերազմին, Սեւ Ծովու ափերէն մինչեւ Վասպուրական:

Ո՞վ հրամայեց որ պարպեն: Ո՞վ արձակեց խելագար, հայասպան եւ «ռէակցիոն» ազդանշանը, — «Դէպի տուն»:

Ո՞վ ջուրը ձգեց արեւմտեան եւ արեւելեան Հայաստանի միացումը: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԳԱՐԱ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆԱՀԱՆՋԸ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՂՈՐԴՈՒԱԾ Է ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԾԱՆՈՒՑԱԳՐԻՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ամերիկեան «Էսոշիէյթըտ Փրէս» գործակալութիւնը կը հեռագրէ Լոնտոնէն, Յունիս 15 թուականով. —

Թուրքիա իմացուց Անգլիոյ թէ Խ. Միութիւնը առաջարկ մը ներկայացուցած է Մոնթրէոյի պայմանագրին վերաքննութեան համար: Այս թելադրութիւնը եղած է ծանուցագրով մը որ միեւնոյն ատեն կ'ապահովէ Թուրքիան թէ Խ. Միութիւնը այլեւս չի պահանջեր կարգ մը հողեր Թուրքիոյ մէջ եւ չի պնդեր որ զինուորական խարիսխներ ստանայ Նեղուցներուն մէջ, ինչպէս կը հաղորդեն լաաւտեղեակ աղբիւրէ:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Անգլիոյ հաղորդուած է ծանուցագրին բովանդակութիւնը, վասն զի այդ երկիրը մէկն է Մոնթրէոյի պայմանագիրը ստորագրողներէն (1936) որ Թուրքիոյ կը վերապահէ Նեղուցները կառավարելու եւ պաշտպանելու իրաւունքը:

Մանրամասնօրէն յայտնուած չեն ռուսական առաջարկին պայմանները. բայց կը կարծուի թէ Ռուսիա խնդրած է որ ինք, Ռումանիան եւ Պուլկարիան աւելի լայն իրաւունքներ ստանան իբրեւ Սեւ ծովեան պետութիւններ, այս կենսական ջրուղին վարելու համար: Մեծն Բրիտանիոյ արտաքին գործերու նախարարութիւնը կը քննէ Խ. Միութեան յարուցած խնդիրները՝ Նեղուցներու պայմանագրին վերաքննութեան մասին: Եւ կը խորհրդակցի միւս շահակից պետութեանց հետ, մէջն ըլլալով Մ. Նահանգները եւ Ֆրանսա:

Մոնթրէոյի պայմանագրիը դեռ երեք տարի պայմանաժամ ունի: Իր յօդուածներուն տրամադրութեամբ, ստորագրող ինը պետութիւնները կրնան երկարաձգել կամ վերաքննել զայն: Ստորագրողներն են. — Թուրքիա, Խ. Միութիւնը, Անգլիա, Ֆրանսա, Իտալիա, Ճափոն, Յունաստան, Պուլկարիա եւ Ռումանիա: Երկրորդ աշխարհամարտէն ետք Ճափոնի տեղը անցան Մ. Նահանգները:

Անգլիա հաւաստիք ստացած է թէ Թուրքիոյ դիրքը ռուսական թելադրութեան հանդէպ այն է ինչ որ 1946ին երբ խնդիրը արծարծուեցաւ, այսինքն պատրաստ է քննելու վերաքննութեան որեւէ առաջարկ համաձայն պայմանագրին տրամադրութեանց եւ համախորհուրդ միւս բոլոր ստորագրողներուն եւ Մ. Նահանգներուն հետ: Տեղեկատուները կ'ըսեն թէ միեւնոյն ատեն Թուրքիա պիտի մնայ հաւատարիմ իր պարտաւորութեանց, իբրեւ անդամ Հիւս. Ատլանտեանի դաշինքին:

Միեւնոյն ատեն կը հաւաստեն թէ Անգլիա սկզբունքով հաւանած է 4/5 համեմատութեամբ զեղչել Թուրքիոյ ռազմական պարտքը (37·500·000 սթերլին կամ 105 միլիոն տոլար):

ԵԳԻՊՏՈՍԻ փոխ – վարչապետը, գնդ. Նասըր, ճառ մը խօսելով Աղեքսանդրիոյ մէջ, տասը հազար ունկնդիրներու առջեւ, ըսաւ. — «Զեռնարկած ենք մեծ բանակ մը կազմելու: Զէնքեր կը բաժնենք Նեղոսի հովիտին բոլոր զաւակներուն եւ զինավարժութիւն կ'ուսուցանենք: Մեծաքանակ զէնք ունինք եւ մենք պիտի վճռենք ճակատամարտին օրը: Այն սպաները որ վռնտեցին թագաւորը տասը տարիէ ի վեր կ'աշխատին անկախութիւն տալ երկրին: Անգլիացիներուն վրայ պիտի չյարձակինք առանց բոլորովին պատրաստ ըլլալու»:

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԴԺՈՒԱՐԱՆԱՅ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՊԻՏԻ ՀՐԱԺԱՐԻ՞

Վարչապետութեան Դ. թեկնածուն, Պ. Անտռէ Մառի Բշ. օր 24 ժամ եւս յետաձգած էր իր պատասխանը, որպէսզի կարենայ իր ծրագիրը ներկայացնել քաղաքական խմբակցութեանց: Ուրեմն իր վերջնական պատասխանը պիտի կրնար տալ երէկ, երէկուան դէմ:

Առջի օր եւ երէկ տեղական թերթերը գրեցին թէ հանրապետութեան նախագահը պիտի հրաժարի եւ ազգային միութեան դահլիճ մը պիտի կազմէ, եթէ չորրորդ թեկնածուն ալ ձախողի: «Ֆիկառօ» եւ ուրիշ թերթեր անմիջապէս հերքեցին այս լուրը, իբրեւ անհիմն:

Ամէն պարագայի մէջ, տագնապին երկարաձգումը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ եւ զանազան ենթադրութիւններ կ'ըլլան: Մինչ այս մինչ այն, Պ. Անտռէ Մառի լարած է իր բոլոր ուժերը, դրական ելքի մը յանդելու համար: Իր վերջնական պատասխանին յետաձգումը կ'ապացուցանէ թէ չուզեր Ազգ. ժողովին ներկայանալ առանց հաստատուն երաշխիքներ ունենալու:

Իր խորհրդակցութեանց՝ ընթացքին, Պ. Անտռէ Մառի նախարարական պաշտօններու մասին ալ խօսած է: Կ'ըսուի թէ արտաքին նախարարութիւնը պիտի յանձնէ Պ. Ժոռժ Պիտոյի, ելմտականը՝ Պ. Էտկառ Ֆոռի, դատականը՝ Պ. Փ. Հ. Թեթճէնի, ներքինը՝ Ռընէ Մայէրի, ազգ. պաշտպանութիւնը՝ Պ. Փինէի: Բոլորն ալ նախկին վարչապետներն են եւ մէկ –երկուքը վճռապէս կը մերժեն մտնել նոր դահլիճին մէջ: Ազգ. ժողովն ալ վերապահ դիրք մը բռնած է: Գլխաւոր հոսանքները միշտ կը մերժեն որեւէ յանձնառութեան տակ մտնել, առանց լսելու նոր թեկնածուին յայտարարութիւնը: Պ. Անտռէ Մառի առջի օր իր արմատական բարեկամներուն հաղորդեց իր ծրագրին գլխաւոր գիծերը, առանց մեծ խանդավառութիւն պատճառելու:

Քսանեւեօթը օր է որ կը տեւէ տագնապը, առկախ ձգելով բոլոր հիմնական խնդիրներու կարգադրութիւնը: Հրաժարեալ կառավարութիւնը, որ առժամապէս կը վարէ գործերը, որոշեց 80 միլիառ Ֆրանքի կանխավճարին պայմանաժամը երկարաձգել մինչեւ Յուլիս մէկ: Պանք տը Ֆրանսի կառավարիչը նամակ մը ուղղելով կառավարութեան, կ'առաջարկէ նոր տուրքերով երաշխաւորել վարկերու յաւելումը:

Հետզհետէ աւելի բաց կը խօսին անոնք որ կուսակից են սահմանադրութեան վերաքննութեան եւ Ազգ. ժողովին լուծման: Արտասահմանի մէջ ալ անձկութեամբ կը հետեւին Ֆրանսական տագնապին ելեւէջներուն: Կարգ մը անգլիական եւ ամերիկեան թերթեր կծու լեզու մը կը գործածեն, քննադատելով Ֆրանսայի քաղաքական բարքերը: Լոնտոնի «Թայմզ»ը կը գրէ.

— «Ֆրանսայի նախարարական տագնապը այնքան կ'երկարի որ, թերեւս Ֆրանսա չկարենայ իրեն ինկած դերը կատարել Պերմուտայի ժողովին մէջ: Չկայ աւելի արգահատելի եւ վհատեցուցիչ բան մը քան Ֆրանսայի պատկերը, — այնքան առողջ՝ շատ մը տեսակէտներով եւ այնքան կանոնաւորապէս ենթակայ կառավարական տագնապներու: Եւրոպա եւ արեւմտեան աշխարհը պէտք ունին Ֆրանսական հաստատուն կառավարութեան մը. եթէ չկազմուի այդ կառավարութիւնը, Ֆրանսայի ձայնը հետզհետէ զանց պիտի առնուի»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԹԷ ԱՅՍՊԷՍ ԳՆԷԻՆ

Շաբաթ օր երիտասարդ արհեստաւոր մը ներկայացաւ խմբագրատուն.

— Ռուբէնի Յուշերը ունի՞ք:

Սեղանին վրայ շարուեցան եօթը հաստկեկ հատորները: Տղան վեց հազար ֆրանքը վճարեց, գիրքերը պայուսակին մէջ դրաւ եւ թռաւ:

Վստահ եմ որ նոյն գիշերն իսկ սկսաւ կարդալ:

Հարիւրին քանի՞ կը կազմեն այս կարգի գրասէրները: Բառին իրական իմաստով:

Թերեւս մեծ կարողութիւն մըն ալ չունի, իբրեւ մտաւոր պաշար եւ նիւթական աղբիւր:

Եթէ այս տիպարէն միայն հինգ հազար հոգի ունենայինք միայն մեր գաղութին մէջ...

Անշուշտ ամէն մարդու տրուած չէ վեց հազար ֆրանք վճարել մէկ անգամէն: Այն ալ միայն մէկ հեղինակի եօթը հատորները գնելու համար:

Բայց, հազարաւորներ կան որոնք ի վիճակի են տարեկան հինգ – վեց հազար ֆրանքի վարկ մը բանալու:

Այդ հազարաւորները տասը – քսան անգամ աւելի կը վճարեն, օտար գիրքերու եւ թերթերու համար:

Չեմ ուզեր մանրամասնութեանց մէջ մտնել, յիշելով ուրիշ աւելի մեծ գումարներ, որոնք անհաշիւ կը մսխուին, սրճարանէ սրճարան:

Հեգնութիւն չէ՞ հայկական մշակոյթով պարծենալ տեղի – անտեղի, եւ մանրմունր հաշուել, երբ կարգը կուգայ հայերէն գրքին եւ թերթին:

Մշակոյթն ալ անդաստան մըն է որ գուրգուրանք եւ նիւթական աղբիւրներ կը պահանջէ:

Երբ աղբիւրը ցամքի, վարդ կամ ծիրան չէ որ պիտի քաղէք:

Եւ այն ատեն հայ գրողը իրաւունք պիտի ունենայ աղաղակելու.

— «Գլուխս ողջ, թուղթս մոխիր». (Յ. Մրմրեան): ՎԱՀԷ

ՎԵՐՋԻՆ ՓՈՐՁԸ

Մ. Նահանգներու Գերագոյն Ատեանը 3ի դէմ 6 ձայնով մերժեց յետաձգել Տէր եւ Տիկին Ռոզէնպէրկի վերջին աղերսագիրը որ կը խնդրէր յետաձգել մահավճիռին գործադրութիւնը: Այս առթիւ յուզիչ միջադէպ մը պատահեցաւ: Մահապարտ ամոլին օգնական փաստաբանը ուղղակի ինը դատաւորներուն դիմեց, նոր առաջարկ մը ներկայացնելով: «Արձանագրեցէք, յետոյ կը քննենք,, ըսաւ նախագահը:

= Ժամանակ չունինք, պատասխանեց փաստաբանը: Եթէ Գերագոյն Ատեանը անմիջապէս չգործէ, Ռոզէնպէրկները մեռած պիտի ըլլան»:

— «Ձեր խօսելու ժամանակը լրացած է», պատասխանեց նախագահը:

Հակառակ այս անցուդարձին, Գերագոյն Ատեանի անդամներէն դատաւոր Տակլըս յանձն առաւ քննել նոր աղերսագիր մը: ի հարկին մահավճիռը յետաձգելու համար: (Գործադրութեան թուականն է յունիս 18):

Ամէն կողմէ դիմումներ կը տեղան Ուոշինկթըն, ներում ստանալու համար: Դատական բոլոր միջոցները սպառած ըլլալով, վերջին խօսքը կը մնայ նախագահ Այզընհաուըրի:

Առջի օր, նախագահական պալատին առջեւ սարքուած ժողովրդային ցոյցին կը մասնակցէին մահապարտ ամոլին երկու զաւակները; տասը եւ վեց տարեկան, որոնք նոր նամակ մը յանձնեցի Այզընհաուըրի:

ՄԵՌԱՆՔ, ԲԱՅՑ Կ'ԱՊՐԻՆՔ...

Անգին եղբօրս յիշատակին

Արիւնաքամ աչքերու արցունքը ցամքած էր մեր կոպերուն վրայ, մեր դիտակցութիւնը ի վիճակի չէր չափելու մեր կրած ցաւին ահաւորութիւնը :

Մթնշաղ է, քաղաքը հոգեվարքի սեւ մուխը գրկած իր վերջալոյսին ալելուիան կ'երգէ ձայնակցելով անհամար, անթաղ, մեռելներուն ողբին: Ալ հիմա, հերոսներու սրբազան մարտակոչին տեղ, կատղած շուներու ոռնոցը կը լսուէր եւ գալիք սեւ օրերու սարսուռով կը համակէր անպաշտպան մանուկներուս անհամար բազմութիւնը :

Շապին Գարահիսար իր փառքի, դիմադրական կորովի յաղթանակով կը տըքար տղամարդու առնական լացը խեղդուած, կը հեւար վրէժին հատուցմանհաւատքով, կը մխար կծու հովին հոսանքին յանձնելով տաք մոխրակոյտերուն տակ թաղուած կայծերը: Կը մխար անդադար, թրքութեան թողելով մոխրակոյտ աւերակներու բողոքարկու ժառանգութիւն մը: Հոն թուրք խւժանը չհասաւ իր նպատակին: Ինքնապաշտպանութեան կորովի թափը կասեցնող թնդանօթին ահարկու ձայնը շատոնց լռեցուցած էին մեր անմահ կտրիճները : Հոն բարձունքի վրայ Հայոց անառիկ Բերդը իր ազատատենչ հպարտութիւնը գրկած, կենդանի վկայութեամբ մարտահրաւէր կ'ուղղէր տմարդ թշնամուն:

Երկրի ու երկնքի միջեւ բացուած անդունդի պարապութիւնը կը լեցուէր զոհերու պատգամով, մինչեւ Աստուծոյ դուռը հասած հրոյ – ճարակ բոցերը արդարութիւն կ'աղերսէին ցասումով: Աւելի վերը, ցեղին կուտակուած ազատութեան տենչը, հոգի ու մարմին առած դարերու խորէն՝ կ'արձագանգէր քաջութեան լոյսով պսակուած անանուն հերոսներու մահը... հոն բաց դաշտին մէջ խաչելութիւնը դիմաւորող մայրերու, քոյրերու, նոր լեզու ելած եղբայրներու սրտաճմլիկ, ազերսարկու կանչը կ'ողջունուէր հաւատքով, տրտունջի տեղ զոհողութիւն, բողոքի տեղ յարատեւութիւն ներշնչելով դիտակցութիւնը կորսնցուցած մնացորդներուս...

Հանրային պարտէզի պատերուն տակ կծկուած, զառանցանքէն դողահար, ականատես կ'ըլլայինք ցեղին անճիտման : Հրացանաձգութեան ձայնները դեռ կը լսուին, այդեստանին, մօտակայ դիւղերէն կալանաւորներ կը բերեն խոստովանանքի վերջին խաչելութիւնը գործադրելով: Թամզարայի, Կիրասոնի, կալանաւորները հալումաշ կ'անցնին այլայլած, փոսը ինկած աչքերով, կքած, ուժասպառ: Անոնց անէծքի, ոխի, հեկեկանքը յաւիտենական ողբի մը տպաւորութիւնը կը թողու տխրաթախիծ մթնոլորտին մէջ :

Օրերը կ'երկարին, չարագուշակ շշուկներ բերնէ բերան: Պիտի երթանք, պիտի տանին, եղբայր եղբօրմէն, քոյր քրոջմէն բաժնելով, իրարու հետք կորսնցնելով : Հայոց նոր գերեզմանին մէջ եզան ու գոմէշի սայլեր կազմ եւ պատրաստ կը սպասեն մատաղ զոհերուն: Զինուորական ջոկատը շրջապատած է բոլորս, ձայն ծըպտուն հանող չկայ: Քիչ անդին ահարկու դէմքովժանտարմաներ իրենց յանձնուելիք համրանքին զտումը կը կատարեն խենէշ, չարախինդ քրքիջով ...

Հասակաւոր տղաքը առաջին եւ երկրորդ կարաւանին մաս կազմեցին: Իրիկուան մութը հազիւ կոխած ճամբու դրին անորոշ ուղղութեամբ: Երրորդ եւ չորրորդ կարաւանը վերապահուած էր աւելի պզտիկներուս: Ժամ առաջ մահը դիմաւորելու արտորանքով տեղաւորուեցանք չոր սայլերու վրայ, թախծոտ ակնարկ մը նետեցինք մեր շուրջը: Ոչ ոք սիրտ ունէր բերանը բանալու, վերջին խօսքը ըսելու իր ետին թողած քրոջը, եղբօրը: Մեզի անծանօթ խորհրդաւոր լռութիւնը կը ճնշէր ամէնուս վրայ: Ահուդողով կծկուեցանք, մեր գլուխները կախեցինք, կիսամեռ կոյտերու նման անշարժացանք : Կարծես հաշտուած էինք մեր անողորմ ճակատագրին հետ ....

Արեւը մարը մտած էր: Իրիկուան շողը կը ճնշէր մեր խեղդուած արցունքի կաթիլները խառնելով պաղ քրտինքին : Սայլերը կը յառաջանային, կը ճռնչէին մեռելաթաղի յամր քայլերով: Բաց երկնքի վրայ միայն լուսնկան պաշտպան հրեշտակի պէս կը հետեւէր մեր ողջագուրումը դիտելով: Աւերակոյտ Գարահիսարը, խրոխտ ու անյաղթելի Բերդը ետին թողած կ'երթայինք դէպի անծանօթը : Մանկական քունը, այդ անուշ մրափը, սառած էր մեր կոպերուն վրայ : Ատեն ատեն լսելի կ'ըլլայինսրտառուչ հեկեկանքներ — Մայրիկ, մայրիկ, մայրիկս կ'ուզեմ : — Գիտէինք, գիտէինք որ ալ չկար մայրիկ եւ ոչ ալ հայրիկ ...

Յուլիսի անհատնում օրերը կ'երկարէին, ոսկոր ու կմախք դարձած դողգոթայի ճամբան կը շարունակէինք: Արեւէն այրած թարախոտ բշտիկներու կսկիծը, սայլերու չոր տախտակը ուռեցուցած էին մեր կողերը: Այլեւս կարելի չէր դիմանալ խորտ ու բորտ ճամբաներու ցնցումներուն: Կը ճչայինք, օգնութեան կանչեր կ'արձակէինք մարմրած աչքերով :

Էնտիրէս եղաւ առաջին կայանը: Մեզմէ առաջ մեկնած կարաւանը տեղաւորուած էր արդէն: Մանկապարտէզի Սեբաստացի օրիորդը եկաւ խնամեց հիւանդները: Մարգարեանենց Գէորգը իր քոյրը տեսած ըլլալուն համար հարիւր փայտի հարուածներու տակ, արիւնլուայ ոտքերուն ցաւովը կրկին բզկտեց բոլորիս հալումաշ սրտերը: Օրեր վերջ երկրորդ կայանը եղաւ Ղօյլասար: Քոմիսէր Արամ էֆէնտիին աղջիկը, Արամանուշ զինուորականի մը հետեկաւ եղբայր ըփնտռելու: Ըսինք թէ մեծ տղոց հետ տարին : Ան ալ խնամեց մեզ, քացախ ջուրով լուաց շատերուս գլուխը, սանտրով մաքրեց բոյն դրած անիծները, տաք ապուր բերել տըւաւ զոր քիչ վերջ փոխեցինք լեղի սիրտխառնուածքով մը ...

Երբ կարաւանը կրկին ճամբայ ինկաւ, լսեցի ինձմէ փոքր եղբօրս մարած ձայնը: Քովիկս մէկ կուշտի երկնցած գլուխս դըրաւ իր վտիտ ծունկերուն: Թաց լաթի կտորով մը ճակատս կը թրջէր զառանցանքս մեղմացնելու միամիտ յոյսով : Կ'ուզէի ուժերս հաւաքել, խօսիլ եւ իմանալ իր պատմութիւնը, սակայն անկարելի կը դառնար: Ջերմը իր աւերը կը գործէր դողի ու սարսուռի մէջ պահելով զիս : Շատ վերջը իմացայ որ խեղճ Արամանուշը եղբօրը կորուստին ցաւով լացեր, պաղատեր է զինուորականին որպէսզի եղբայրս ինծի միանայ, զիս խնամէ, պարզ համրանքի փոխառութիւն մը ընելով Ղոյլա սարի կարաւանէն :

Տանջալի, խաժամուժ երազանքով վեր, վար, կը ցատկէի: Սայլերու ճրճռոցը, եզներու պոչի թափը, իրենց կողերուն վրայ դեռ թաց թրիքի հոտը, աւելի ջղագրգիռ կը դարձնէին: Ալ մեռնելու մասին չէի մտածեր: Սրբուկին, Արաքսիին, Վարդանուշին, Աշոտին, Սմբատին, Փայլակին, Մասիսին պէս չէի ուզեր որ անգութ ժանտարմաները զիս ալ նետէին ձորին կամ անտառին մէջ : Ինձմէ մէկ գարուն պակաս, տասը տարեկան եղբօրս խնամքը, անբացատրելի գուրգուրանքը, հեռացուցած էին մեռնելու գաղափարը : Անդադար ծրագիրներ կը հիւսէի փախչելու, ազատելու: Ինծի այնպէս կը թուէր թէ մանկապարտէզի արտասանութիւն սորվելու պէս պէտք է գոց ընէի կրկնելով — Չէ, չէ, ալ պիտի չմեռնիմ, եղբօրս հետ պէտք է փախչիմ, փախչիմ... Ուժերս հաւաքել կը ջանայի, միտքս բացատրել եղբօրս, բայց անկարելի կը դառնար :

Չեմ կրնար յիշել, երբ եւ ինչ վիճակի մէջ հասանք մեր վերջին կայանը, Մեսուտիէ: Յոգնութիւնը, ամառուան կիզիչ արեւը զգետնած էին բոլորս: Ջուր, ջուր, անյագօրէն ջուր կը խմէինք ուռեցնելով մեր չորցած, ցամքած փորոտիքը: Այլեւս ազատուած էինք սայլերու խուլ ճրճռոցէն, սակայն ոտքի վրայ մնալու ուժ չէր մնացեր: Խառն ի խուռն տեղաւորուեցանք Հայոց դպրոցի դասարաններուն մէջ. խորունկ, շատ խորունկ շունչ մը քաշեցինք: Ահուդողը քիչ մը թեթեւցած էր: Կը կարծէինք թէ ահարկու լեռներու, խորտ ու բորտ ձորերու գիշերային մթութեան սարսափէն ազատած ենք: Մեր անքուն աչքերը դպրոցի պատերուն ու առաստաղին գամելով նմանութիւնը կը փնտռէինք մեր մանկապարտէզին հետ...

Յոգնութենէ աւելի հիւանդ էինք . — «Թիֆիւս», «թիւֆիւս», կը կրկնէին, բայց մենք չէինք հասկնար: Թուրք բժիշկի մը հրամանին վրայ զատեցին, առանձին սրահի մը մէջ տեղաւորեցին, դուռը կղպեցին որ մարդ չգայ: Օրէ օր մեր համրանքը կը նօսրանար : Մեռածները քաշքշելով կը նետէին մուտքի դրան մօտ առանձին սենեակ մը: Տեսողութիւնս հետզհետէ կը մթագնէր անողորմ տաքութիւնը ,զառանցանքը անդադար կը գրգռէին պատանի երեւակայութիւնս ...

Չեմ գիտեր ինչեր անցած դարձած էր, երբ արթնցայ թրքական մեռելաթաղի պատգարակ մը տեսայ դրան ետին: Սարսափահար ուզեցի օգնութիւն կանչել: Տեսայ որ քթէս, բերնէս, սեփ սեւ արիւն կը հոսէր: Սողալով ճանկռտելով հասայդուռը, ոսկոր դարձած մատներով զարկի, ձայն տուի: Վերջապէս վերակացու մոլլան դուռըբացաւ եւ աղաղակմըփրցուց— « պու օղլան կէպէ՞րմէմիշ մի » (այս տըղան չէ՞ սատկեր): Տարին պառկեցուցին անկողինիս մէջ:Սեմին վրայ նշմարեցիեղբայրս, գլուխը կախ կուլար ջուրի աման մը ձեռքը: Չափահաս հայ աղջիկ մը եկաւ մաքրեց արիւնոտած վրաս – գլուխս :«Ազատեցաւ, ազատեցաւ», կը կրկնէր եղբայրս, գորովագութ :

Օրեր վերջ թուրք որբանոցի դրան առջեւ նստած «Ալի» անունս հեգելով կը քերուըտէի, դեղնած եղունգներուս միջոցաւ ոչնչացնելով անտանելիանիծներու, սեւ գլուխ ոջիլներու բոյները: Մարմինս կը հոտէր, հարիւրաւոր ճանճեր թառած էին վրաս: Դեռ ուժ չունէի, մաքառելու այս աներես անպիտաններուն դէմ: Ինծի այնպէս կը թուէր որ, մարմինիս տէրը ես չեմ: Փոսը ինկած աչքերս կը պլպլային մայրամուտի շողերուն պէս: Կուրծքիս, սրունքներուս, ձեռքերուս մորթը կը փոխուէր, բարակցած մատներուս մէջէն ջիղերս դուրս ցցուած կը համրուէին : Նստած տեղս բերանս բաց, կամաց կամաց կը հանէի մարմինիս բարակ թերթիկները քով քովի շարելով: — Բայց ծակաչք անօթութիւնը սիրտս կը վառէր. երբեք չէի կշտանար: Խեղճ ու ճարպիկ եղբայրս որ դրացի Յոյներուն ջուր կը կրէր ,մանկական բարութեամբ ամէն միջոցի կը դիմէր զիս օր առաջ ոտքի հանելու համար: Արդէն ծախած էր մայրիկին հագցուցած նոր զգեստները, ուզած ուտելիքս գնելու համար :

— Նոր ոտքի ելած մանկիկի մը պէս ծունկերս կը դողային, պատէ պատ զարնուելով հազիւ դուրս – ներս, կրնայի ելլել: Այդ օրերուն թուրք գիւղացիներու յաճախակի ներկայութիւնը յուսահատութիւն կը պատճառէր : Ամէն օր կուգային առողջ ու կայտառները կը զատէին կը տանէին: Հարցնող չկար: Տարին, տարին, բոլորս ալ, դէպի սպանդանոց: Եղբայրս ալ միասին: Իսկ ես ահա կ'ապրիմ հրաշքով...

Հանգստացիր, իմ կարօտակէզ, սրտահատոր եղբայր: Տես, նորոգուած է մեր բոյնը: Արմէն մը, Ազատ մը, Բաֆֆի մը, Վարուժան մը կը մեծցնեմ քու նուիրումով , քու մանկական անմեղութեամբ : Պիտի մեծցնեմ հայկական առաքինութեամբ , որպէսզի քեզի պէս հազարաւոր եղբայրներուս յաւիտենական քունը չխըռովի :

Մեռանք, բայց կ'ապրինք , ու պիտի ապրինք որպէսզի ազգը յարատեւէ ...

Ալժէ ԱՆՇԷՆ ԿԱՐՕՏՈՒՆԻ

ՅԱՆՈՒՆ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ

ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԼԱՍՏԸ՝ ԴՊՐՈՑԸ

★

(Ե. եւ վերջին մաս)

Եւրոպական քաղաքակրթութեան շողշողուն հրապոյրին եւ քրիստոնէական հաւատքի նոյնութեան յարուցած վտանգներուն առջեւ, երկու միջոց կայ ուրեմն, ա) Դպրոցը, բ) Ծէսին անաղարտ պահպանութիւնը :

Դպրոցը, ինչպէս Ս. Մուրատեանը Ֆրանսահայութեան համար, այն միջավայրն է ուր հայ մանուկը կը դաստիարակուի իր տոհմային կեանքի, լեզուին, պատմութեան, աւանդութիւններուն հարազատ նկարագրովը: Քանի քանի մանուկներ, որ բառ մը իսկ հայերէն չէին գիտեր իրենց մուտքին, տարուան մը ընթացքին արդէն լեզու ելած կ'արտայայտուին ազգային բարբառով: Յետոյ շատեր որոնք գրական ընդունակութիւններ ունին, վերջին տարիներուն տիրացած ազգային ուսումներու, պատմութեան ու գրականութեան , տուած են յայտնի ապացոյցներ իրենց բարձրագոյն պատրաստութեան: Հայ տղայ մը որ Մխիթարեան վարդապետներու շունչին տակ հասակ կը նետէ, եւ կը բոլորէ 5–6 տարուան շրջան մը, կը ստանայ տեսակ մը հասունութիւն ազգային կեանքի ըմբռնումին մէջ, լուրջ կշռադատ, ողջամիտ եւ անկեղծ: Գծեր եւ յատկանիշեր, զոր սակայն պէտք է դիտնայ պահել յետագային ալ, զարգացնել եւ իր գործունէութեան մէջ մնալ հաւատարիմ առած սկզբունքներուն : Մխիթարեան մթնոլորտին մէջ մեծցած հայ տղան շլացող մը չըլլար օտար քաղաքակրթութիւններու հրապոյրին առջեւ : Իր ազգին հոգեկան ու մտաւոր բարձրութեան գաղափարովը հպարտ՝ երբ համեմատութեան դնէ ուրիշ ժողովուրդներու հետ իր ժողովուրդին բարեմասնութիւնները եւ անցեալին մէջ անոր ունեցած առաւելութիւնները՝ իբրեւ ռահվիրայ ցեղ հնդեւրոպական քաղաքակրթութեան Միջին Արեւելքի մէջ, երբ նկատէ նախաքրիստոսեան եւ յետ–քրիստոսեան շրջաններուն Հայուն կատարած դերը պատմութեան մէջ, երբ նկատի առնէ հայ մտքին տաղանդաւոր արտադրութիւնները ճարտարապետական, քերթողական, գեղարուեստական ասպարէզներու մէջ, նոյնիսկ միջազգային հանգամանքով, այն ատեն ի հարկէ հայ պատանին չի կուրնար օտարին փայլէն, չի շլանար տգիտաբար, այլ գիտէ դատել, կշռել, թափանցել եւ օգտուիլ եթէ հարկ է այդ բոլորին, ի սէր եւ ի նըպաստ իր ազգային վերելքին:

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը, իբրեւ միջնակարգ բարձրագոյն ուսումնարան, ունի այս կարողութիւնը մտքերու եւ սրտերու վրայ հայ տղաներու : Գերազանցապէս հայանպաստ ծառայութիւն մըն է որ կըկատարէվարժարանը ,փրկելու համար այս ափերու վրայ ցրուած բեկորները ազնուական ցեղի մը: Եւ գիտնալ օգտուիլ այս կրթարանին գործունէութենէն, մեծագոյն իմաստութիւնը պիտի ըլլայ Ֆրանսահայ գաղութի ներկայացուցիչներուն, եւ հայ ծնողներուն կողմէ :

Ծէսին անաղարտ պահպանութիւնը , երկրորդ կարեւոր ազդակն է կրօնապէս չձուլուելու համար: Եթէ վարժարանը կ'ապահովէ լեզուն եւ ազգային ոգին , կրօնական համոզումը ծէսին անխախտ եւ անտեղիտալի մաքրութեան՝ գործն է առաւելապէս եկեղեցական վարիչներուն :

Երբ Ֆրանսահայութիւնը կարենայ ոտքի վրայ պահել վարժարանը, օժտել զայն լաւագոյն հանգամանքով, եւ ընդունակ դարձնել բազմաթիւ աշակերտներու , եւ միւս կողմէ հսկել իր ծէսին մաքրութեան, սիրելով եւ գուրգուրալով անոր վրայ , այն ատեն դեռ երկար մենք կրնանք դիմադրել ձուլման վտանգին :

Դպրոցին ու ծէսին հետ յարակից կը պահանջուին սակայն, իբրեւ օժանդակ ու նեցուկ ուրիշ պայմաններ, ազգային տեւականութեան պայքարին համար , որոնց ակնարկեցինք արդէն սկիզբը , խօսելով ընտանեկան սովորութիւններու, աւանդութիւններու պահպանումին եւ օտարին հետ խնամիական կապերը չմշակելու հարցին՝ հնարաւորութեան սահմանին մէջ :

Տխուր է կացութիւնը, բայց ոչ բոլորովին յուսահատական: Մեծ եւ վճռական կամքի եւ անշահախնդիր , անկողմնակցական կազմակերպութեան կը կարօտի , վերականգնումի ամէն գործնական եւ հետեւողական ձեռնարկ: Հակառակ անոր որ Ֆրանսահայ գաղութը աւելի երիտասարդ է քան Միացեալ Նահանգներունը, ուր երեք սերունդներ կան, հոս կը զգանք որ արդէն ուծացումի լպրծուն ճամբան բացուած է շատերուն համար: Զաւակները (յարգելով բացառութիւնները)մահով իրենց հօր, չունին այլեւս այն անհրաժեշտ սէրն ու մտահոգութիւնը իրենց անցեալին, իրենց ազգային լեզուին: Այս պարագան, ինչպէս կը տեսնենք, կը դարձնէ Ֆրանսահայութեան վիճակը աւելի լրջօրէն ուշադրութեան արժանի: Ասկէ , ալ աւելի խիստ պահանջը վարժարանին, տալու համար գաղութին կենսունակութիւն , ազգային ոգեւորութիւն :

Զուլումի այս սպառնալիքին դիմած յուսահատական կեցուածք մը վատութիւն է: Ճերմակ ջարդին անուղղակի աջակցիլը, անտարբերութեամբ, չհոգալով կարելի միջոցները, ապացոյց է ճշմարիտ հայրենասիրութեան պակասին: Ինչ սոսկալի պիտի ըլլայ դատապարտութեան

ձայնը զալիք սերունդին, ընդդէմ անոնց՝ որոնց ձեռքն էր փրկել փրկելիքները, թեթեւ ու աննշան զոհողութեամբ մը, խոր – հուրդով կամ լումայով, խօսքով ու կամքի տակուն, պահանջկոտ հաստատա – մտութեամբ հետապնդելով ծրագիրը, մխիթ ու ձեռնարկ ազգապահպանման ի նպաստ բոլոր գործունէութիւններու մէջ: Որքան դէմարներ կը վատնուին անտար– բեր գործերու, սին ձեռնարկներու, թեթեւ ժամանցներու, հաճոյքներու համար, եւ մերթ ալ յանուն վատքի եւ ա – նունի, եւ ընդունայն սիրտ ու միտք կը սպառին նիւթական միջոցներու հետ մի– ասին, բայց անդին գաղափարի, դաս – տիարակութեան, մատղաշ սերունդի փր– կութեան համար աննշան նպաստ մը իսկ կը պացուի: Օրինակները կրնան դիւրա – զգածութիւնները գրգռել. լաւ է անցնիլ լռութեամբ: Բայց ցաւը, ողբերգութիւնը անով դեռ աւելի կը սաստկանայ, ասոր – ճան մը աւելի կը զօրանայ, որովհետեւ լռութիւնը ծածկելով վրիպանքը եւ թե – րութիւնը կը հեռացնէ անմիջական ուղ – ղութեան յոյսը:

Իրականութիւն մըն է, անուրանալի ցաւա – լի, որ այսօր մօտ մէկ երրորդը հայու – թեան, ինչպէս ըսուեցաւ, կ'ապրի Սփիւռ– քի մէջ: Եւ աչխարհի ամէնէն զարգաց – եալ, քաղաքակրթուած հոգամասերուն վրայ: Հայրենի սահմաններէն ու երկնքէն հեռու կեանք մը անտարակոյս տառապել է հայրենասէրը հոգիներու համար, սա – կայն բարիք մըն ալ է միւս կողմէ, եթէ ապահովուի անկորուստ պահպանութիւնը մեր ազգային նկարագրին, գոյնին ուինք– նութեան: Բարիք մը անոր համար՝ որ հայ ժողովուրդի բնածին ձիրքերը զարգանա– լու, քաղաքակրթուելու եւ նրբանալու՝ կը դանեն իրենց յարմարագոյն միջոցները եւրոպական ու ամերիկեան միջավայրե – րու մէջ: Եւ այդ բարիքը վայելողներըյե– տոյ կը դառնան ամէնէն յղկուած, պատ– րաստուած Հայերը Մայր Հայրենիքին օգ– տակար: Բայց հարկաւոր է որ այդ Հա– յերը մնան անաղարտ իրենց ազգային զգացումին, մտայնութեան մէջ: Ահաւա– սիկ դարձեալ՝ թէ ինչու անհրաժեշտ է դպրոցը եւ հայեցի դաստիարակութիւնը:

Հասած է այլեւս այն վայրկեանը որ համակերպած ճակատագրին, համակեր – պած մեզի պարտադրուած կեանքի պայ – մաններուն, չսրդոզինք Սփիւռքի իրակա– նութեան դէմ: Բայց ինչ որ էական է, չշլանանք մանաւանդ օտարին փայլէն: Ձիւղը դիմադրութեան պէտք է ըլլայ յա – րատեւ խթանը թմրութենէն արթնցնելու մեր հոգիները:

Հ. ՄԵՍՐՈՊ Վ. ՃԱՆԱՇԵԱՆ

ԱՆԳԼԻՈՑ թագուհին թագադրութեան առթիւ մեծ նաւահանդէս մը տեղի ունե – ցաւ, որուն կը մասնակցէին նաեւ Ռու – սերը: Ծորհրդային մարտանաւին նաւաղ– ները Լոնտոն գացին, կարլ Մարքսի դե – րեզմանը այցելելու համար:

ՅԱՆՈՒՆ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

★

ԸՆԿ. ԱՐՄԵՆԱԿԻՆ

Գարուն էր պայծառ, մեր պերճ երկրին մէջ,
Կանաչիչ ու աղուոր վայրի խոտերով,
Ծաղիկներ կարմի՛ր հազար գոյներով,
Ազատ բնութեան հոգին ծծելով,
Երգը կ'երգէին սիրոյ աղբիւրին:

Լեռներ վեհափա՛ռ, լեռներ ահաւոր,
Դարերով խոնարհ, հերոսներուն պէս,
Հպարտ ու խիզախ աստուածներու պէս,
Սարսափ կ'ազդէին ոսոխին խարդախ:

Օ՛հ, փառք բնութեան, իր հզօր կամքին,
Հանճարին հայկեան, պերճափառ ոյժին,
Սաստուցի Դաւիթի թեւերը ստրթեց,
Դանկտուած ցեղին կանթեղը վառեց:

Առտու մը անո՛ւշ, մայիսեան պայծառ,
Մարտագոռ ցեղին բազուկը արի,
Մեր հողին դալար շունչին պէս հզօր,
Անողոք ու բաջ, ահեղ կռիւով,
Դարերու խաւար կանթեղը վառեց:

Երէկ փետային, բոպիկ ոտքերով,
Մեր չքնաղ երկրին հերոսները բաջ,
Ցանո՛ւն հայրենի եւ ազատ հողին,
Մորթոտուա՛ծ ցեղին, եւ թափուած ա – րիւնին,
Ուխտեցին մեռնիլ, իբրեւ հերոսներ:
Ե՛ւ առաւօտ մը ծաղկասփիւռ ու ջինջ,
Հայ հերոսները բոցաշո՛ւնչ, անվախ,
Բոցավառ ջահով, եւ հպարտ եակատով,
Հայրենի հողին բարև համբուրեցին:

Ս. ՀՐԱՇԻՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՑ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԸ

Թուրք բերբերը հետեւեալ տեղեկու – թիւնները կը հաղորդեն Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովի առաջին հայ անդամին՝ Պ. Ստեփան Տէրունեանի մասին. —

Այս երեսփոխանը Տէրունեան, պատ – կան իշխանութեան ցուշադրութիւնը գը– րաւած էր Ծերակոյտի մատենադարանին չատ արժէքաւոր հայերէն ձեռագիրներ ճարած ըլլալով: Կ ըսուի թէ այդ ձեռա– գիրները պատմական ու կրօնական մեծ կարեւորութիւն ունին եւ ոմանք ԺԴ. ու ԺԵ. դարերէն մնացած են:

Ծերակոյտի Մատենադարանին վարիչ– ները կը յայտնեն թէ ներկայիս այս Մա – տենադարանին մէջ հաւաքուած են Հա – յոց Պատմութեան, լեզուի գրականու – թեան եւ կրօնքի վերաբերեալ բոլոր ար – ժէքաւոր գործերը:

Արդ, գիտուններէն մին յայտարարած է թէ այս գիրքերուն չնորհիւ կարելի պի – տի ըլլայ ուշագրաւ ուսումնասիրութիւն – ներ կատարել Հայաստանի մասին, թէ Հայաստանի աչխարհագրական դիրքը խիստ կարեւոր է եւ թէ այս երկիրը ներ – կայ Թուրքիոյ եւ Ա. Միութեան սահմա – նային չրջանին մէջ ըլլալով, չատ կարե– ւոր անցք մը եղած է Արեւելք տանող ճամ– բաներուն վրայ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԱԹԷՆՔԻ ՄԷՋ

ԱԹԷՆՔ, (Ցառաջ).— Մայիս 28ը վա– ռաւորապէս տօնուեցաւ Փիլէլիայի ըն – դարձակ սրահին մէջ: Ներկայ էր գրեթէ ամբողջ գաղութը: Շատեր ոտքի վրայ էին: Արտասահմանի հիւրերէններկայ էին Հ. Օ. Մ.ի կեդր. վարչութեան պատուի– րակը, Տիկ. Զապէլ Սերոբեան, Պ. Մաքս Պարոնեան եւ ուրիչներ: Օրուան բանա – խօսն էր Լիբանանի երեսփոխան Պ. Մով– սէս Տ. Գալուստեան:

Կը նախագահէր Ազգ. կեդր. վարչու– թեան առենապետ Պ. Գրիգ. Բարաղամ – եան: Իրենց մասնակցութիւնը բերին, ղե– կավարութեամբ երաժչտագէտ Պ. Յակոբ Փափազեանի՝ Աթէնքի ձայնասփիւռի նը– ւագախումբը եւ երգչախումբը: Պ. Յա – կոբ Փափազեան մեծ յաջողութեամբ ներկայացուց «Նամուս» դուսաներգու – թիւնը:

Խօսք առաւ նաեւ Տիկին Զապէլ Սերոբ– եան: Բոլոր ճառերը ողջունուեցան ջերմ ծափերով:

Հանդէսը փակուեցաւ, յուզական եւ հայկական քայլերգներով:

× Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեան քանի մը դասախօսութիւն տալէ վերջ վերա – դարձաւ Պէյրութ, Լիբանանի երեսփ. ժողովին լուծման պատճառով: Տ.Գ.

×

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ Ս. Յակոբեանց վանքը այցելած է Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը Ֆոսթըր Տալըս իր վերջին պը– տոյտին առթիւ: Նախարարը վանք այցե– լած միջոցին ձիթենիի ճիւղ մը բռնած էր, իբրեւ խորհրդանչան խաղաղութեան: Պատրիարքական տեղապահ եղիչէ արք. Տէրտէրեան եւ միաբանութիւնը դիմա – ւորած են նախարարը:

ԱՔԻՄ ԹԱՄԻՐՈՎ յայտնի հայ չարժա– նկարի դերասանը կիպրոս գացած է, ժա– պաւէն մը դարձնելու համար: «Ազգարա– ր»ի թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունե– ցած է դերասանին հետ որ յայտնած է թէ երբեք չէ ծածկած հայ ըլլալը: «Երբ ժո– ղովուրդ մը միլիոնաւոր զոհերէ վերջ կը դանէ ինքզինք, կը նշանակէ որ ոչ մէկ ուժ կրնայ պատմութեան յանձնել զայն: Անունիս «հան» մասնիկը ես չէ որ ձգած եմ, մեր ընտանիքը միշտ ալ Թամիրով կոչուած է»: Ծնած է Բաքու: Մեր ազգը բազմաթիւ առաջնակարգ արուեստագէտ– ներ տուած է, սակայն իրենց անունին «աքի» եւ «ով» մասնիկին չնորհիւ Ռու – սերը սեփականացուցած են: Թամիրով հայերէն կը հասկնայ, սակայն չի կըը– նար խօսիլ: Կինը տարագիր Ռուս մըն է:

ՄԱՆՆԻԿ ԱՒԱԳԵԼԵԱՆ, Ամերիկայի Հ. Օ. Միութեան ամենաեռանդուն եւ զոր – ծօն անդամներէն, մեռած է Զըլսիի մէջ: Բնիկ Ռոտոսթոյի, աւարտած էր տեղւոյն ազգ. վարժարանը: Փոխան ծաղկեպսա– կի նուէրներ եղան իր սիրած կազմակեր – պութեան՝ Հ. Օ. Միութեան նպատակնե– րուն:

ՕՐ. ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱԵԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

●

Այս ուրբաթ, 19 Ցունիս, երեկոյեան տեղի կ'ունենայ երգի բաղմավաստակ ու– սուցչուհի Օր. Բաբաեանի աչակերտներու ամավերջի ունկնդրութիւնը, մասնակցու– թեամբ մօտ քսան աչակերտներուն, ո – րոնցմէ չորսը Հայ:

Ամէն տարի կրկնուող սոյն երեկոյթը դրաւիչ եւ հասարակութեան կողմէ միչտ փնտռուած եւ գնահատուած հանդիսներէն մէկն է, որ ինքնին երգահանդէս մը կը կազմէ բազմաթիւ մեկնարկուներով:

Ցայտագիրը կը պարունակէ նմոյչներ ամէն դպրոցի ներկայացուցիչ եարժիչա – ներու դործերէն, դասական վարպետնե – րէն սկսեալ, ժողովրդական երգերու, արդի երաժչտական դպրոցի, մինչեւ օ – վերջին սեռին պատկանող դործեր, դորս ուսուցչուհին համազգած է համաձայն իր աչակերտներուն ձայնի եւ երգելու ար – ուեստին:

Օր. Բաբայեան, իրեն համար սար – քուած յոբելեանին վերջն ալ աւելի մեծ եռանդով կը չարունակէ իր նուիրական աչխատանքը:

Տարիներու բեռը ոչ միայն չկասեցուց իր եռանդը, այլեւ աւելցուց իր աչա – կերտներու թիւը:

Աչակերտական ունկնդրութիւնը պիտի աւարտի արդիական երաժիչտ Անտռէ Քափլէի պատարագէն քանի մը հատուած– ներու դործադրութեամբ, որուն պիտի մասնակցին իր լաւագոյն աչակերտները:

Հանդէսին մուտքը ազատ է, անչուչտ ծախքերու փոքր մասնակցութեամբ:

Պ.

ՀԱՑ ԿԱԹՈՂԻԿՔ Ս. Փրկիչ նորակա – ռոյց եկեղեցիին օծման արարողութիւնը կատարած է կարդինալ Աղաճանեան, Պուրճ Համուտի մէջ (Պէյրութ): Բացու – մը կատարած է Լիբանանի հանրապետու– թեան նախագահը, Քամիլ Շամուն, ի ներկայութեան նախարարներու, երես – փոխաններու եւ բազմաթիւ կրօնական եւ ու քաղաքական անձնաւորութեանց,

Մերսրոպեան վարժարանի բակին մէջ տեղի ունեցած է ընդունելութիւն ի պա – տիւ նախագահին: Գրաւոր ուղերձ մը կարդացած է կարդինալ Աղաճանեան, ե – րախտագիտութիւն յայտնելով: Հայր Պօղոս Աբիս կարդացած է արաբերէն ճառ մը: Ապա նախագահը Քամիլ Շամուն, Ֆրանսերէն, յետոյ արաբերէն խօսած է յայտնելով իր հիացումը հայ ժողովուրդի չինարարութեան համար: Այս առթիւ խոստացած է պէտք եղած օժանդակու – թիւնը տալ Պուրճ – Համուտի բարօրու – թեան համար:

ԵՐԳԱՀԱՆ ԱԼԱՆ Ցովհաննէսի փաքիս – տանեան երեք եղանակները մեծապէս դը– նահատուած ըլլալով, Կուկընհէյմի երա– ժչտական հիմնարկութիւնը կրթական թո– շակ մը սահմանած է:

ՀԱՑ ԿԱԹՈՂԻԿՔ Ս. Փրկիչ նորակա – ռոյց եկեղեցիին օծման արարողութիւնը կատարած է կարդինալ Աղաճանեան, Պուրճ Համուտի մէջ (Պէյրութ): Բացու – մը կատարած է Լիբանանի հանրապետու– թեան նախագահը, Քամիլ Շամուն, ի ներկայութեան նախարարներու, երես – փոխաններու եւ բազմաթիւ կրօնական եւ ու քաղաքական անձնաւորութեանց,

Մերսրոպեան վարժարանի բակին մէջ տեղի ունեցած է ընդունելութիւն ի պա – տիւ նախագահին: Գրաւոր ուղերձ մը կարդացած է կարդինալ Աղաճանեան, ե – րախտագիտութիւն յայտնելով: Հայր Պօղոս Աբիս կարդացած է արաբերէն ճառ մը: Ապա նախագահը Քամիլ Շամուն, Ֆրանսերէն, յետոյ արաբերէն խօսած է յայտնելով իր հիացումը հայ ժողովուրդի չինարարութեան համար: Այս առթիւ խոստացած է պէտք եղած օժանդակու – թիւնը տալ Պուրճ – Համուտի բարօրու – թեան համար:

ԵՐԳԱՀԱՆ ԱԼԱՆ Ցովհաննէսի փաքիս – տանեան երեք եղանակները մեծապէս դը– նահատուած ըլլալով, Կուկընհէյմի երա– ժչտական հիմնարկութիւնը կրթական թո– շակ մը սահմանած է:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (105)

ԱԻԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

■

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

Մինչեւ որ դէպքը հաստատեցինք, չըը– ջակայ ուրիչ ազարակներէ լուր եկաւ թէ Համիտիէն ու Ատանան կը զարնուին: Այս լուրերուն վրայ՝ պատրաստուեցանք ու երդում ըրինք որ ամէն մէկս դէնքը ձեռքերնիս պիտի մեռնինք: Հետեւեալ օ– րը հազարաւոր թշնամիներ պաչարած է– ին մեզ: Իրրեւ մէկ մարդ՝ Տէօրթ Եօլի բոլոր Հայերը սերտօրէն միացած՝ կռա – ցան խուժդուժ ամբոխին դէմ, տասնը – հինգ օր չարունակ հրացան արձակեցին մեր վրայ:

Հայերը գիւղէն դուրս չելան, եւ մէկ կողմէ պատնէշները ամրացնելով՝ քաջա– բար կռուեցան: Այդ միջոցին առանց ջու– րի մնացին. բոլոր քաղաքացիները, ծեր թէ երիտասարդ, պատնէշներու եռեւն է– ին. կիներն ու տղաքը թշնամիին նետ – ուած հրացանի դնդակներուննտակի'երթա– յին կուգային, ուտեստ եւ զինուորական մթերք կը բերէին:

Երկու կիներ, մէկը Տէր Գէորգեան Ա– բիս էֆէնտիին կինը՝ Անոա, եւ միւսը՝ Այնթապցի վարժուհի Եսթեր, դէնքը ձեռ– քերնին նոյն իսկ կռիւին մասնակցեցան:

Տասնըհինգ օր ետքը՝ թշնամին յուսա – հատած էր մեր դիմադրութենէն ու մեր ուժերը սպառած էին ծարաւէն, երբ էտ– հէմ անուն հազարապետը եւ Մսթըը Ֆէ– նըտի միջամտեցին, պաչարողները ետ մղեցին եւ ջուրը վերաղարձուցին քաղա – քին:

Հաչտութիւնը կնքուեցաւ սա հիման վրայ թէ եղածը թիւրիմացութիւն մըն էր, բռնապետութեան վերջին խաղը, որ այլեւս կրկնուելու հնարաւորութիւնչկար, թէ մեր վնասները պիտի փոխարինուէին. մարդասպանները պիտի պատժուէին, եւն:

— Ինչչափի՞ կը հասնին ձեր վնասները, կը հարցնենք:

— Պատնէշը կազմեցինք այնպէս մը որ ըրջապատէր ամբողջ քաղաքը, որ ունի800 տուն. դուրսը մնացին միայն 71 տուն. անոնց բնակիչներն եւ գոյքերը փոխադրե– ցինք մեր մէջ եւ պաչտպանեցինք. բայց տուները այրեցին:

— Ամբողջ կռիւի մէջոցին չատ մարդ կորսնցուցի՞ք:

— Շատ քիչ՝ ընդհակառակը. 67 հոգի մեռան ընդամէնը, ան ալ պատնէշներէն դուրս:

Մէջոց մը լուռթիւն տիրեց, ու ամէնքն ալ ամփոփուեցան իրենց մտածումներուն մէջ:

— Երջակայ գիւղերը նկարագրեցէք չատ վնաս տուին, աւելցուց հարուստ ազարա– կատէր մը. Նաճառլը, Օճագլը, Էօզէրլի բոլորովին աւերակ դարձան, տուները այրեցին եւ նարնջենիները փճացուցին:

ԱՒԱԳ ԵՒ ՆՈՐ

ՕՐ. ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱԵԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

●

Այս ուրբաթ, 19 Ցունիս, երեկոյեան տեղի կ'ունենայ երգի բաղմավաստակ ու– սուցչուհի Օր. Բաբաեանի աչակերտներու ամավերջի ունկնդրութիւնը, մասնակցու– թեամբ մօտ քսան աչակերտներուն, ո – րոնցմէ չորսը Հայ:

Ամէն տարի կրկնուող սոյն երեկոյթը դրաւիչ եւ հասարակութեան կողմէ միչտ փնտռուած եւ գնահատուած հանդիսներէն մէկն է, որ ինքնին երգահանդէս մը կը կազմէ բազմաթիւ մեկնարկուներով:

Ցայտագիրը կը պարունակէ նմոյչներ ամէն դպրոցի ներկայացուցիչ եարժիչա – ներու դործերէն, դասական վարպետնե – րէն սկսեալ, ժողովրդական երգերու, արդի երաժչտական դպրոցի, մինչեւ օ – վերջին սեռին պատկանող դործեր, դորս ուսուցչուհին համազգած է համաձայն իր աչակերտներուն ձայնի եւ երգելու ար – ուեստին:

Օր. Բաբայեան, իրեն համար սար – քուած յոբելեանին վերջն ալ աւելի մեծ եռանդով կը չարունակէ իր նուիրական աչխատանքը:

Տարիներու բեռը ոչ միայն չկասեցուց իր եռանդը, այլեւ աւելցուց իր աչա – կերտներու թիւը:

Աչակերտական ունկնդրութիւնը պիտի աւարտի արդիական երաժիչտ Անտռէ Քափլէի պատարագէն քանի մը հատուած– ներու դործադրութեամբ, որուն պիտի մասնակցին իր լաւագոյն աչակերտները:

Հանդէսին մուտքը ազատ է, անչուչտ ծախքերու փոքր մասնակցութեամբ:

Պ.

ՀԱՑ ԿԱԹՈՂԻԿՔ Ս. Փրկիչ նորակա – ռոյց եկեղեցիին օծման արարողութիւնը կատարած է կարդինալ Աղաճանեան, Պուրճ Համուտի մէջ (Պէյրութ): Բացու – մը կատարած է Լիբանանի հանրապետու– թեան նախագահը, Քամիլ Շամուն, ի ներկայութեան նախարարներու, երես – փոխաններու եւ բազմաթիւ կրօնական եւ ու քաղաքական անձնաւորութեանց,

Մերսրոպեան վարժարանի բակին մէջ տեղի ունեցած է ընդունելութիւն ի պա – տիւ նախագահին: Գրաւոր ուղերձ մը կարդացած է կարդինալ Աղաճանեան, ե – րախտագիտութիւն յայտնելով: Հայր Պօղոս Աբիս կարդացած է արաբերէն ճառ մը: Ապա նախագահը Քամիլ Շամուն, Ֆրանսերէն, յետոյ արաբերէն խօսած է յայտնելով իր հիացումը հայ ժողովուրդի չինարարութեան համար: Այս առթիւ խոստացած է պէտք եղած օժանդակու – թիւնը տալ Պուրճ – Համուտի բարօրու – թեան համար:

ԵՐԳԱՀԱՆ ԱԼԱՆ Ցովհաննէսի փաքիս – տանեան երեք եղանակները մեծապէս դը– նահատուած ըլլալով, Կուկընհէյմի երա– ժչտական հիմնարկութիւնը կրթական թո– շակ մը սահմանած է:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (105)

ԱԻԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

■

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

Մինչեւ որ դէպքը հաստատեցինք, չըը– ջակայ ուրիչ ազարակներէ լուր եկաւ թէ Համիտիէն ու Ատանան կը զարնուին: Այս լուրերուն վրայ՝ պատրաստուեցանք ու երդում ըրինք որ ամէն մէկս դէնքը ձեռքերնիս պիտի մեռնինք: Հետեւեալ օ– րը հազարաւոր թշնամիներ պաչարած է– ին մեզ: Իրրեւ մէկ մարդ՝ Տէօրթ Եօլի բոլոր Հայերը սերտօրէն միացած՝ կռա – ցան խուժդուժ ամբոխին դէմ, տասնը – հինգ օր չարունակ հրացան արձակեցին մեր վրայ:

Հայերը գիւղէն դուրս չելան, եւ մէկ կողմէ պատնէշները ամրացնելով՝ քաջա– բար կռուեցան: Այդ միջոցին առանց ջու– րի մնացին. բոլոր քաղաքացիները, ծեր թէ երիտասարդ, պատնէշներու եռեւն է– ին. կիներն ու տղաքը թշնամիին նետ – ուած հրացանի դնդակներուննտակի'երթա– յին կուգային, ուտեստ եւ զինուորական մթերք կը բերէին:

Երկու կիներ, մէկը Տէր Գէորգեան Ա– բիս էֆէնտիին կինը՝ Անոա, եւ միւսը՝ Այնթապցի վարժուհի Եսթեր, դէնքը ձեռ– քերնին նոյն իսկ կռիւին մասնակցեցան:

Տասնըհինգ օր ետքը՝ թշնամին յուսա – հատած էր մեր դիմադրութենէն ու մեր

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼ. ՄԵԾ ՆԱԻԱՀԱՆԴԷՍԻՆ կը մասնակցէին 222 մարտանաւեր, աշխարհի բոլոր մասերէն: Իսկապէս աննախընթաց էր այս ցոյցը, որ տեղի ունեցաւ Սփիթհէտի առջեւ, Էլիզապէթ Բ.ի թագադրութեան առթիւ: Թագուհին նաւահանդէսը դիտեց ազդանաւի մը մէջէն, հակառակ փոթորկալի ծովուն: — Անգլ. սուզանաւ մը Փորթսմութ հասաւ ամբողջ Ատլանտեանը կտրելով ջուրին տակէն (2500 մղոն):

ԷՌ ՖՐԱՆՍԻ տասը հազար աշխատաւորները գործադուլ մը սարքեցին երէկ, երեքշաբթի, 24 ժամուան համար:

ՔՈՐԷԱՅԻ մէջ կռիւները վերսկսան առջի օր: Կարմիրները ուժգին յարձակողականի մը ձեռնարկեցին որ չէր տեսնուած երկու տարիէ ի վեր:

ԵՕԹԸ ԳԻՒՂԵՐ ՎԱՌԵՑԱՆ Եգիպտոսի մէջ, Գահիրէի հիւսիսային եւ հարաւային շրջանին մէջ: 24 հոգի մեռան, 67 հոգի վիրաւորուեցան, 668տուներ վառեցան:

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ բուռն միջադէպեր պատահեցան զինուորական ատեանին առջեւ, երբ կը դատուէին 13 յանցաւորներ, այն ամբաստանութեամբ թէ յարձակում գործած են Տոքթ. Մոսատեղի բնակարանին վրայ: Դատարանին առջեւ խռնուած էին մօտ հարիւր ցուցարարներ, վարչապետին եւ Շահին կուսակիցներէն, որոնք սկսան կռուիլ, իրարու վրայ նետելով աթոռներ եւ սեղաններ: Զինուորներ դժուարաւ պարպեցին սրահը, ձերբակալելով ցուցարարները:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը հրամայեց ամէն դիւրութիւն ընծայել, արեւմտեան շրջանը երթալու համար: Ոստիկանները աւելի փափկութեամբ կը վարուին այժմ: Ռուս մարզպանը ըսաւ թէ դեռ սկիզբն է եւ ուրիշ արտօնութիւններ պիտի տրուին: Կը հաստատուի Կեդր. Կոմիտէի ընդհ. քարտուղարին՝ Իւլպրիխտի անկումը:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Պելկրատի դեսպան նշանակեց Պ. Վալքովը: Եուկոսլաւիան ալ որոշեց դեսպան մը ղրկել:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱՆԴԱՄԱԼՈՒԾՈՒՄԸ (Փօլիօմիէլիտ) կ'աճի Ֆրանսայի, Պելժիոյ, Հոլանտայի, Գերմանիոյ եւ Մ. Նահանգներուն մէջ: Մօտ 32·000 դէպքեր արձանագրուած են Եւրոպայի, 57·244 ալ Մ. Նահանգներուն մէջ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵՐ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՆ

Շատ մը պաշտօնակիցներ եւ անհատներ կը շարունակեն թերթեր եւ նամակներ ուղղել հին հասցէով:

Կը խնդրուի ուշադրութիւն ընել:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՎԻԷՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի երեք դպրոցներու ամավերջի հանդէսը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը երեքին, Սինեմա Բէքսի շքեղ սրահին մէջ: Գեղարուեստական ճոխ բաժին աշակերտներու կողմէ:

Պիտի պարեն ԱԳՊԸՅԸԳԵԱՆ քոյրերը:

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ համակիրները: Մուտքը ազատ է:

ՀԱՄԱԶԳ. ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆ

Համազգայինի Նշան Փալաննեան ճեմարանի տնօրինութիւնը պատիւ ունի յայտնելու հասարակութեան, թէ եկող տարեսկիզբէն – հոկտեմբեր – պիտի բացուի ճեմարանի գիշերօթիկ բաժինը առ այժմ միայն մանչերու համար: Աշակերտներ կ'ընդունուին բոլոր երկիրներէ:

Մօտերս լոյս կը տեսնէ գրքոյկ մը, որուն մէջ պիտի տրուին ընդհ. տեղեկութիւններ ճեմարանի մասին, ծրագրի ամփոփումը, ընդունելութեան պայմանները:

Տնօրինութիւնս սիրով կ'ուղարկէ ցանկացողներուն: Հասցէ՝

Collège Arménien, 10, Rue Hussein Beyhum
Beyrouth - Liban

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Քաղաքապետարանի սրահը, ռիւ Սթալինկրատ, այս կիրակի ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր:

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէին: Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբին եւ մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շաւիլի մասնաճիւղերուն: Կը նախագահէ ընկ. ԳԷՈՐԳ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՊԵՏՐՈՍ ՉՊՈՒՔՃԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժինին իր սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերէ Ֆ. Կ. Խաչի պարախումբը, ղեկավարութեամբ Օր. ԱԼԻՍ ԳԱՎԷՋԵԱՆի:

Շաւիլէն փոքրիկ աղջիկներու խումբ մը կը մասնակցի հայկական պարերով: Կ'երգեն Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդէն ընկերուհիներ Աստղիկ Քէօսէեան, Մարի Փափազեան եւ ընկերներ Աւետիս Քիւփէլեան Խորէն Մինասեան:

Օրուան յարմար արտասանութիւններ: Ժամը ութէն վերջ պարահանդէս, նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ:

Ճոխ պիւֆէ եւ հաճելի ժամանց:

Մուտք 150 ֆրանք

Կառախումբ Սէն Լազարէն եւ Մոնփարնասէն, Փոն տը Սեւռէն 171 թիւ հանրակառքը առնել եւ իջնել Փիւի սան Վէն, Շաւիլ:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունիս 21, ժամը 15ին, Ռիւ Ժէ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ Պ. Ե. ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

Կը խօսի Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

Կ'երգէ Օր. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առթիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Յուլիս 5ին, ժամը 14էն 19:

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բաժին: Այս առթիւ նոյն օրը ժամը 12ին կազմակերպուած է ճաշ մը: Մասնակցիլ փափաքողները դիմեն Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի՝ 14 ռիւ տիւ Սօլէյլ, Փարիզ (20): Մասնակցութեան գինը 1200 ֆրանք, ղրկել նոյն հասցէին՝

C. C. P. PARIS 7065 - 15

Ճաշի արձանագրութիւնները կը փակուին Յունիս 30ին:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ

Առաջին անգամ ըլլալով կը կազմակերպէ

ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Կիրակի, 21 Յունիս, ամբողջ օրը, 117 Ավընիւ Քօրօ, Սէն Ժիւսթ, Լը Շալէի զովասուն պարտէզներուն մէջ:

Նախագահութեամբ եւ ղեկավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի:

Գեղարուեստական ճախ բաժին: Երգ նուագ, պար, խաղեր եւն.:

Մանրամասնութիւններ ստանալու եւ սեղանները վերապահելու համար դիմել խումբին անդամներուն:

ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ. դէպի Էթան տը լա Պօնտ: Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան, այս կիրակի:

Երթեւեկի մանրամասնութեանց համար դիմել Նոր Սերունդի անդամներուն:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐ

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

Առաջին անգամ ըլլալով, մասնակցութեամբ Օր. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ:

ՏԵՍԻՆԻ ՄԷՋ

20 Յունիս, ժամը 21ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Յայտագրին մաս կը կազմեն Եկմալեան եւ Կոմիտասի քառաձայն պատարագներէն մասեր, ժողովրդական երգեր, Սիւնիէն, Ալէմշահէն եւն.:

Կազմակերպող՝ ՅՈՎՍԷՓ Վ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

SALLE d'IÉNA, 10, Ave. d'Iéna

Յունիս 22ին, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 20·30ին: Ի պատիւ՝

ԴԵՐԱՍԱՆԱՊԵՏ Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

Հովանաւորութեամբ

Պ. ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԷՆԿԵԱՆԻ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Շարժանկար:

ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՇՈՒՐՋ

Կազմակերպուած՝ Նիսի Հ. Ց. Դ. «Գէորգ Զավուշ» խումբին կողմէ, Յունիս 21ին, կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին, Սալ Քարլօնիա, 13 ռիւ Մաքարանի:

Վասակի պաշտպան ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷՋ

Վարդանի պաշտպան Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Ժիւրին պիտի կազմուի տեղին վրայ:

«ԱՐԱՔՍ»
ՄԱՆԿԱԿԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ
Կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ
Բաժանորդագրութեան պայմաններ. —
Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 ֆր.,
Արտասահման՝ 1400 ֆր.:
ADRESSE : N. HOVHANESSIAN
14, Rue du Soleil, Paris 20e
Tél. TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15

ԾԱՆՕԹ.—Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 ֆրանք թիւը:

Լոյս տեսաւ 15րդ թիւը:

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ գործերուն: 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյ, Շոփէնի սրահին մէջ:

Կ մասնակցին՝ ՕՐ. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ (երգ), Տիկին ԼԻԼԻ ԼԱՍՔԻՆ (տաւիղ), Պ. ԺԻՒԼ ՖՕՐԷՍԹ օփերայէն, ՓԻԷՌ ԼԱՊԱՏԻ (թաւջութակ), Օր. Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ):

Յայտագրին մէջ կը գործադրուին մեղեդիներ, եռանուագ եւ քառանուագ: Տոմսերը հայթայթել երգչախումբի կեդրոնէն, 14 ռիւ Փըթի: Պօթ. 99·22

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Փարիզի մասնաճիւղի տիկինները, քաջալերուած մանուկներու արտասանութեան առաջին մրցումին ոգեւորութենէն, որոշեցին դպրոցական արձակուրդներէն առաջ երկրորդ մրցում մը եւս կազմակերպել, իբրեւ նիւթ ունենալով հայերէն ընթերցանութիւն մը: Մրցումի նախապատրաստական աշխատանքները խորհրդակցաբար կատարելու համար, հայ միօրեայ բոլոր դպրոցներու ուսուցիչները ժողովի կը հրաւիրուին երեքշաբթի 23 Յունիս ժամը 18ին, Բարեգործականի գրասենեակը, 11 Սքուար Ալպոնի:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջին հանդէսը, գեղարուեստական խնամուած յայտագրով, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 28ին, ժամը 15ին.

Պարտէզին մէջ հաճելի ժամանց մինչեւ իրիկուան ժամը 9ը:

Հրապարակ հանուած վիճակահանութեան տոմսերը պիտի ծառայեն իբրեւ մուտքի տոմս:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիլայի դպրոցին, հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեանի: 28 Յունիս, ռիւ Հանրի Պարպիւսի Փաթրոնաժի սրահին մէջ: Մեթրօ Մեռի տէ Լիլա, Փորթ տէ Լիլա:

Մուտքը ազատ է: (Կրթ. մարմին)

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կրօն. Ընկերակցութեան Պէլվիլի կրթ. մարմնի կողմէ:

21 Յունիս կիրակի ժամը 3ին, Պոն Ֆուայէի սրահին մէջ, 8 Ավընիւ Սիմոն Պօլիվար: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Խմբերգ, արտասանութիւն: Պիտի ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ թատերախաղ, դպրոցի աշակերտներու կողմէ:

Հրաւիրատոմսերուն համար դիմել Պէլվիլի կրթ. մարմնին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 8·30ին, ընկ. Ճգնաւորեանի բնակարանը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի Ազգ. տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ: Կը խօսի ընկեր ԱԼԵՔՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ: Նիւթը՝ «Քրիստափոր Միքայէլեան»: Հայերէնի դասերը ժամը 20·15ին,

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փորթ տ'Իթալիի խումբի ժողով–դասախօսութիւնը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 21·30ին: Կը խօսի Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչ ընկ. Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Հայերէնի դասընթացք՝ ժամը 20·30էն 21·30: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչէ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս հինգշաբթի ժամը 20·30ին, Ավընիւ տը Սաքսի, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: (Շար. նախորդ ժողովին):

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը:

ՓԱՐԻԶԻ Հայ Բժշկ. Միութեան հրապարակային դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Ազգ. տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ: Կը խօսի բժ. Ն. ԱՂԱՃԱՆԵԱՆ «Ճշմարտութեան շիճուկի մասին»:

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 15ին Քաֆէ Օ Քլէռ տը Լիւնի վերնայարկը, Փլաս թ'Իթալի: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւաքոյթը այս չորեքշաբթի, ժամը 20·30ին, Քատէ սրճարանին վերնայարկը: Կը խօսի Պ. ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ: Նիւթ՝ «Մարդ արարածը կռուասէ՞ր է»: Մուտքը ազատ է:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը Յուլիս 12ին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը Յուլիս 19ին: Տեղն ու վայրը մօտ օրէն:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կը հրաւիրուի ընկեր Սահակ Յովհաննէսեան:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԳԱՌԶՈՒ

Յունիս 12ին Կալըռի Տռուան – Տաւիտի մէջ բացուած է նկարիչ Գառզուի ցուցահանդէսը, «ՎԵՆԵՏԻԿ»: Կը տեւէ մինչեւ Յուլիս 4:

ԼԻԼԱՅԻՆ

Միշտ լաւագոյն ճաշը կրնաք ընել հոն, իսկ շաբաթ եւ կիրակի օրերը ուեկնդրել նաեւ արեւելեան նուագ:

Ձեր ճամբուն վրայ է
ԼԻԼԱՆ
24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

ԼԱՒԱԳՈՅՆ
ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԹԻՒՌ
Դերձակներու համար
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ
Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ ՄՕՏ
68, Rue Nationale, MARSEILLE
Téléphone : Colbert 33 - 22
Լաւագոյն ապրանք ամենաաժան գնով

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 18 ՅՈՒՆԻՍ
JEUDI 18 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7094 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2505

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

« ՋԱԽԹՈՂԱԿԱՆ »

Բառը թուրքերէն է — «զապթ էթմէք»: Հայերէն կ'ըսենք բռնի գրաւել, բռնագրաւել, յափշտակել եւայլն:

Այսքան հայերէն գիտնալով հանդերձ, երեւանցիները կը յամառին սերտունդէ սերտունդ փոխանցել բառը, — զաւթել, զաւթիչ, զաւթողական: Ինչպէս ուրիշ անհամար թրքաբանութիւններ:

Անգամ մը եւս յիշեցնենք, — բոլշեւիկեան վարդապետութեամբ, երբ Ռուսերը օտար երկիր մը գրաւեն, «պրոգրեսիւ» գործ մը կատարած կ'ըլլան: Իսկ եթէ նոյն արարքը գործեն Անգլիա, Ֆրանսա կամ Ամերիկա, «զաւթողական» քաղաքակրթութեան հետեւած կ'ըլլան:

Այս է պատճառը որ, Մոսկուա եւ իր արբանեակները անդադար կը պահանջեն պարպել Ալժերիան, Մարոքը, Թունուզը, Հնդկաչինը եւ ուրիշ ափրիկեան եւ ասիական գաղթավայրեր, վերահաստատելով անոնց անկախութիւնը:

Այս «գաղափարական» պայքարը մղած առեն, բոլորովին կը մոռնան թէ իրենք ամէնէն բարբարոսական բռնագրաւում - ները կատարեցին երկրորդ աշխարհա - մարտէն ետք, Ա. Միութեան կցելով փոքր եւ անճար Լեթոնիան, Լեթոնիան, Լիթուանիան, խոշոր պատառներ հարեւան Ֆինլանտայէն: Ցեղով արեւելեան Փրուսիան եւ ուրիշ ոչ-ռուսական հողեր, Լեհաստանէն մինչեւ Կարպաթեան լեռ - ները: Առանց հաշուելու հին աշխարհա - կալ թիւնները (Ուկրայնա, Կովկաս եւն.):

Նոյն «զաւթողական» քաղաքականու - թիւնը չէ՞ որ կը վարեն արբանեակ եր - կիրներուն հանդէպ, տուն — տեղ ըլլալով անոնց հողերուն վրայ եւ աւարի տալով ահագին հարստութիւնները: Քամելով ա - նոնց կենսական երակները 1945էն ի վեր:

Մեր մտքէն չանցնիր պաշտպանել որեւէ աշխարհակալութիւն: Ամէն ժողովուրդի բնական իրաւունքն է դառնալ ինքնիշխան տէրը իր երկրին եւ ճակատագրին:

Աւդ, ծանօթ «իմպերիալիստն»երը յա - ջորդաբար տեղի տուին այս ստրկական պահանջին առջեւ, վերջին երկու աշխար - համարտերէն ետք:

Մեծն Բրիտանիա պարպեց Եգիպտոսը, Իրաքը, Հնդկաստանը, Փաքիստանը: Մինչեւ անգամ անկազմակերպ Լիբիան:

Ֆրանսա քաշուեցաւ Սուրիայէն եւ Լի - բանանէն, ուր ահագին վաստակ ունէր:

Դեռ ուրիշ դիջումներ ալ կը ծրագրուին հետզհետէ:

Ամէն պարագայի մէջ, ոչ մէկ աշխար - հակալ պետութիւն այնքան քիրտ եւ պիրկ բռնութեամբ կը վարէ իրեն ենթակայ երկիրները եւ ժողովուրդները՝ որքան Ռուսաստան:

Այս տեսակէտէն անմրցելի պիտի մնայ Ա. Միութիւնը, որ իր երկաթեայ մոյկե - րով կը տրորէ նոյնիսկ ժողովուրդներու մշակոյթը, լեզուն եւ բառերը, միաճոյլ դանդուածի մը վերածելով դանոնք:

«Զաւթողական» քաղաքականութեան ուրիշ կենդանի վկան մը չէ՞ հայկական հողերը բաժնել աւելի զօրաւոր դրացինե - րու, գլուխն ըլլալով Թուրքիան:

« Սովետական Գրականութիւն եւ Ա՛ր - ուեստ» ամսագրին աշխատակիցը մէյ մը խօսի հայ եւ ռուս ժողովուրդներու բա - րեկամութեան մասին, անտեսելով օր - ուան իշխանութիւնները:

Ռուսը կրցա՞ւ կատարել իրեն ինկած դերը, հայ ժողովուրդին հանդէպ, անոր ամէնէն ճակատագրական, օրհասական ժամերուն:

Կրցա՞ւ սանձել իր դեղին կամ կարմիր բռնակալները, իր խակ փրկութեան եւ կենսական շահերուն համար:

Ո՞ւր էր ան, երբ սպանդանոցի կը վե - րածուէր արեւմտեան Հայաստանը: Երբ երեք անգամ կը պարպուէր ազատագրը - ուած Վասպուրականը: Երբ ժամէ ժամ օդնութեան կը սպասէր արիւնլուայ Տա - րօնը...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՆԱՅ

●

Պ. Անտռէ Մառի խորհրդակցութիւնները վերջացնելով, ստանձնեց վարչապետու - թիւնը եւ Ազգ. ժողովին կը ներկայանայ այսօր, հինգշաբթի, վաւերացում խնդրե - լու համար: Թեկնածուն այս որոշումը տուաւ՝ երբ հրաժարեալ վարչապետը, Ռընէ Մայէր կ'ապդարարէր Ազգ. ժողո - վին մէջ.

— « Նախապէս յառաջօրէն ըսած էի թէ 80 միլիառ Ֆրանքի կանխաւճարը պիտի չբաւէ կատարելու Ցունիս 30ի վճարումը: Ըսած էի թէ կառավարութիւնը վերջնա - կան կարգադրութիւն պիտի չհնդրէ կան - խաւճարներու մասին, մինչեւ որ նոր աղ - բիւրներ եւ խնայողութիւններ չգտնուին: Քանի մը շաբաթէն հարկ պիտի ըլլայ դանձային նոր կարգադրութիւններ ընել. կարելի՛ է աւելի երկարաձգել տագ - նապ մը, օրէնսդրական անկարողութիւն մը որ կառավարութիւնը եւ Ֆրանսան կը մատնէ աննախընթաց նուաստացման մը եւ այնքան տագնապալի կացութեան մը, ներքին թէ արտաքին տեսակէտով »:

Պ. Անտրէ Մառի ուշացուցած էր պա - տասխանը, որպէսզի վստահ ըլլայ թէ 1. Պիտի չահի 314 ձայնի օրինական մեծա - մասնութիւնը. — 2. Պիտի կրնայ այնու - հետեւ վայելել հաստատուն մեծամասնու - թիւն մը: Հակառակ այս յապաղման, ի - րադեկներ կը կարծեն թէ նոր թեկնածուն դեռ վստահ չէ իր յաջողութեան մասին:

Կարդ մը կուսակցութիւններ եւ խմբ - բակցութիւններ կէս - ընտրան հաւանու - թիւն յայտնած են Անտռէ Մառիի ծրա - գրին, որ կը պարունակէ հետեւեալ տրա - մադրութիւնները. —

1. Ֆրանսա չի կրնար անվերջ կրել Հնդկաչինի պատերազմին եւ իր սեփա - կան վերազինման ահագին բեռը, հետե - ւաբար պէտք է կրճատումներ կատարել տարին չլրացած:

2. Որեւէ յաւելուածական տուրք չհաս - տատել առանց խորհրդարանին հաւանու - թեան: Վերջին պահուն թեւրեւս 50–60 մի - լիառ Ֆրանքի յաւելուածական տուրք մը առաջարկուի:

3. Պանք տը Ֆրանսի կողմէ կառավա - րութեան տրամադրելի դումարը 200 մի - լիառ Ֆրանքէն բարձրացնել 400 միլիա - ռի: Հարիւր միլիառ Ֆրանքի փոխառու - թիւն մը կնքել:

4. Մասնաւոր իրաւասութիւններ տալ կառավարութեան, հիմնուելով երեք տարբեր օրէնքներու վրայ: Սահմանա - դրութեան վերաքննութիւնը լրացնել մին - չեւ տարեվերջ:

Համայնավարները եւ ընկերվարական - ները, որոնք ձայներու մէկ երրորդը կը ներկայացնեն Ազգ. ժողովին մէջ, դէմ պիտի քուէարկեն, չափազանց պահպանո - ղական դանելով նոր վարչապետին ծրա - գիրը: Ձախաւորները եւ պահպանողա - կանները ալ կարգ մը վերապահումներ ունին, մասնաւորապէս հակառակ ըլլա - լով նոր տուրքերու: Ուրիշներ կը սպասեն ամբողջական յայտարարութեան, իրենց դիրքը ճշդելու համար:

× Ազգ. ժողովի առջեւ օրուան նիստին մէջ, հրաժարեալ վարչապետը բացատրեց թէ անհրաժեշտ է խիստ միջոցներ ձեռք առնել, ծախքերը կրճատելու եւ նոր հա - սոյթներ ճարելու համար: Այս ամսու վերջը նոր վարկ մը պիտի պահանջուի Պանք տը Ֆրանսէն, անմիջական վճա - րումներու համար: Թերթերը կը դրեն թէ պետական դանձը պիտի հարկադրուի դադրեցնել վճարումները, եթէ պայմա - նաժամը չերկարաձգուի եւ նոր վարկեր չճարուին:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

●

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ջօր. Փափադոս, Ցունաստանի վար - չապետը Անգարա հասաւ Ցունիս 16ին, ընկերակցութեամբ արտաքին եւ տեղեկա - տու նախարարներուն եւ մասնագէտնե - րու: Պիտի մնայ չորս օր:

Այս այցելութիւնը չատոնց որոշուած էր. բայց այժմ աւելի մեծ կարեւորու - թիւն կը ստանայ, նկատի առնելով Ա. Միութեան նոր ծանուցագիրը, որ կը հրաժարի հողային պահանջներէն եւ կ'ա - ռաջարկէ բարեկամական յարաբերու - թիւններ հաստատել: Աթէնքի մէջ ցաւ կը յայտնեն որ Անգարա պաշտօնապէս Ցու - նաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ չէ հաղորդած այս ծանուցագիրը: Փափադոս պիտի ա - ռաջարկէ քննել այս խնդիրը, որ կապ ու - նի երեք պետութեանց արտաքին քաղա - քականութեան հետ:

Հակառակ զանազան զրոյցներու, յու - նական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Ցու - նաստան որեւէ ծանուցագիր ստացած չէ Մոսկուայէն, թէեւ կարգ մը երեւոյթներ կը հաստատեն թէ հաշտարար տրամա - դրութիւններ կան:

Մառեչալ Փափադոս չաբաթ օր Պոլիս երթալով, պիտի այցելէ Ցունաց պատ - րիարքին, եւ Աթէնք պիտի վերադառնայ կիրակի օր:

× Անցեալ չաբաթ օր վերջացաւ Ցու - նաստանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Թուրքիոյ պինուորական ներկայացուցիչներուն ժո - ղովը, որ տեղի կ'ունենար Աթէնքի մէջ:

Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին, բայց իրազեկներ կը հաւատա - տեն թէ ժողովին ընդհանուր նպատակն էր պինուորական համաձայնութեան մը յան - գիլ, որպէսզի երեք պետութեանց բանակ - ները ի հարկին գործեն հաւաքաբար, եւ - թէ Ա. Միութեան արբանեակները չար - ձակում գործեն: Եթէ այդպիսի համա - ձայնութիւն մը գոյանայ, աւելի գործօն դեր մը պիտի կատարեն Ցունաստանի տասը, Թուրքիոյ 18 եւ Եուկոսլաւիոյ 30 զօրաբաժինները, Պալքաններու պաշտպա - նութեան համար, ինչպէս կը հաւաստեն ռազմագէտներ: Նոյն աղբիւրին համա - ձայն, Ցոյները այդ պարագային աւելի դէպի արեւելք պիտի համախմբուին, պուլկարական սահմանագլուխին վրայ, միացեալ ճակատ հաստատելով Թուրքե - րուն հետ, ընդդէմ Պուլկարիոյ: Այն ա - տեն Եուկոսլաւիա պիտի կրնայ իր ուժե - րը համախմբել դէպի հիւսիս, Հունգա - րիոյ դէմ:

× Անցեալ չաբաթ Անգարա հասաւ Մի - ջերկրականի ամերիկեան տորմիղին հրա - մանատարը, ծովակալ Քարնի, կարգ մը խորհրդակցութիւններ կատարելու համար: Այս առթիւ յայտարարեց թէ « Թուրքիոյ ապագան մեծ կարեւորութիւն ունի իրեն համար »:

ԹՇՆԱՄԱԿԱՆ ՑՈՅՑԵՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Երեքշաբթի օր անօրինակ ցոյցեր եւ փողոցային կռիւներ տեղի ունեցան Պեր - լինի արեւելեան (խորհրդային) շրջանին մէջ: Նախապէս 12 ժամ ցոյցեր տեղի ու - նեցած էին 5000 բոլշեւիկներու եւ հա - կառակորդներու միջեւ, Ունթէր տէր Լին - տէնի պողոտային վրայ: Կռիւը սկսաւ երբ երեք հազար Ազատ Գերման երիտասարդ - ներ հանդիպեցան երկու հազար հակառա - կորդներու որոնք օրն ի բուն ցոյցեր կը կատարէին կառավարութեան դէմ: Ընդ - հարումը տեղի ունեցաւ խորհրդային դեսպանատան մօտ: Տեղատարափ անձրեւ մը խափանեց կռիւներուն ծաւալումը:

Այս ցոյցերուն եւ ուրիշ բողոքներու վրայ, արեւելեան Գերմանիոյ կառավա - րութիւնը խոստացաւ կրճատել աշխա - տանքի ժամերը: Յարդ արդիլուած էր որ եւ է ցոյց կատարել եւ անսաստողները չարաչար կը տուժէին: Մինչդեռ այս ան - դամ ցուցարարները յաջողեցան խոստում ստանալ հանքերու նախարարէն թէ պիտի ջնջէ այն հրամանագիրը որ տասը առ հա - րիւր կ'աւելցնէ աշխատանքը, առանց հա - մապատասխան վճարումի: Այս խոստու - մը չհանգստացուց բանուորները որոնք թափօր մը կազմեցին փողոցներուն մէջ, ընդհանուր գործադուլ եւ ազատ, գաղտ - նի ընտրութիւններ պահանջելով: Շատեր մինչեւ 12·000 կը հաշուեն ցուցարարնե - րուն թիւը: Այս առթիւ հայհոյչներ ար - ձակուեցան խորհրդային պաշտօնատար - ներու դէմ: Որմնադիր մը, որ բանուորի հագուստ հագած էր, բռունցքով մը դէմքին պաշտօնատար մը: Ամբոխը կը պոռար. — «Մենք պիտի որոշենք թէ ո՛վ պիտի լսենք»: Հանքերու նախարարը իր դուր կը փորձէր յորդոր կարդալ, աղա - չելով. — «Ես ալ բանուոր մըն եմ»: Ամ - բոխը կը մռնչէր — «Շատոնց մոռցած էք այդ պարագան: Մենք ոչ միայն աշխա - տանքի ժամերու կրճատում կը պահան - ջենք ամբողջ Գերմանիոյ մէջ, այլ եւ ա - զատ ընտրութիւններ: Կորսուեցէ՛ք: Հե - ռաժարեցէ՛ք»:

Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ բարե - նշան կը նկատեն այս ցոյցերը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺԻ ՄԸ ԴԷՄ

Ի՛նչ սրտառուչ տեսարան ...

Շարաթներէ ի վեր իրար կը հրմշտկեն դղրդագին ցոյցերը, բողոքները եւ աղա - չանքները, եղեկտրական աթոռէն փրկելու համար Տէր եւ Տիկին Ռոզենպէրկը:

Մահապատիժը պիտի գործադրուի այ - սօր, հինգշաբթի գիշեր, երէ Այզընհաուր ներում չշնորհէ, վերջին պահուն:

Բոլոր դիմումներուն մէջ, ամէնէն ե - ղերականը մահապարտ ամոլին երկու զա - ւակներուն աղերսագիրն է,— «Տուն վե - րադարձուցէք հայրիկն ու մայրիկը»:

Որ եւ է մահապատիժ խտմնելի է, գործադրուի թէ ոչ:

Մենք որ զանգուածային բնաջնջում եւ անհամար կախաղաններ տեսած ենք, բը - նականաբար ամէնէն աւելի կ'ըմբռնենք ամբողջ ողբերգութիւնը:

Չեմ գիտեր թէ Այզընհաուըր պիտի լսէ՞ իրեն ուղղուած կոչերը, որոնց սպառնա - լիքներ ալ խառնուած են, համայնավար ճակատէն:

«Իմանիթէ»ն կ'ազդարարէր երէկ, թէ Այզընհաուըր ոեւէր մը գործած պիտի ըլ - լայ, երէ թոյլ տայ որ մահապատիժը գործադրուի:

Այս առթիւ պատկեր մըն ալ հրատա - րակած էր, ուր երկու շղթաներ նախա - գահին ոտքերը կը կապեն երկու եղեկ - տրական աթոռներու: Տակն ալ հետեւեալ արձանագրութիւնը.

— « Այս շղթաները պիտի քաշէք ձեր ամբողջ կեանքի ընթացքին »:

Մարդասէ՞ր «Իմանիթէ» , որեւէ ա - տեն ձեւ միտէն անցո՞ւ այդպիսի սպառ - նալիք մըն ալ «Հանիարեղ»ին ուղղել, երբ հարիւր հազարներով կ'իյնայիր անդին, անտիրական, եւ անդատաստան:

Նազըմ Հիքմէթի մը չա՞փ ալ արժէք չունէիր, օրինակ, մեր միւնուար Հայաս - տանին երիտասարդ բանաստեղծներն ու գրագէտները .... Վ.Ա.Էֆ

ԾԱՆՕԹ ԳՐԱԳԻՏ Նշան Պէչիկթաշ - լեան ,որ վերջերս կը տառապէր ներքին հիւանդութենէ մը, տուն վերադարձած է բժշկական յաջող գործողութենէ մը վերջ:

Այս առթիւ իրեն յանձնեցինք 153·850 ֆրանքի գումար մը, զոր խումբ մը քա - րեկամներ ղրկած էին Հալէպէն, Ցառաջի խմբագրին միջոցաւ:

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԴԷՄՔԵՐ

Հ. ՄԵԼՔՈՒՄԵԱՆ

Հերոսին, յեղափոխականին ծննդավայրի հանգամանքը յաճախ ուշադրութիւնէ կը վրիպէր այն օրերուն, որովհետեւ, անոնց գործն էր որ կը հետաքրքրէր բոլորը եւ անձը կը յարգուէր իր գործին համեմատութեամբ:

Կարծեմ Ղարաբաղցի էր:

Մելքումեանը ճանչցայ 1918 Մարտ 28ի առաւօտ, Եզդիքանէն Սուլաւ վայրէջքին վրայ, Կոստի Համբարձումեանի, Լ. Շաղոյեանի, Պուլկարացի Գրիգորի եւ ուրիշ զինուորականներու հետ Կոտոլի ձորին մէջ օրհասական կռիւ մղելէ եւ պաշարման շղթան ճեղքելէ վերջ:

Տխուր էին բոլորը, յոգնած ու խիստ մտահոգ:

Վասպուրականի վերջին նահանջին, 25 հազար հոգինոց գաղթականութիւնը առաջնորդելու, կերակրելու եւ պահապանելու հոգերը խիստ ծանր կը ճնշէին իրենց վրայ:

Եւ սակայն չէին յուսահատած:

— Հաց ունի՞ք, հարցուց Պուլկարացի Գրիգորը:

Երբ տեղեկացան թէ՝ ուտելիք, բնակարան եւ կարգ մը անհրաժեշտ պիտոյքներ կան պատրաստ, բոլորի դէմքերը պայծառացան եւ ուրախութեան հուրը փայլատակեց անոնց աչքերուն մէջ:

Կարծէք թէ մոռցան ձմեռնային երկարատեւ ու տաժանելի ճամբորդութեան տանջանքները:

Եւ սակայն, չէին կրնար մոռնալ առաջին օրուան (Մարտ 27) զոհերը, սպաննուած կամ կորսուած:

Սուլաւէն Սանամէրիկ ճամբու տեւողութեան, գրեթէ բոլորն ալ լուռ էին:

Եւ անոնց լռութեան մէջ, մենք ամէն բան կը զգայինք, կը տեսնէինք ու կը լսէինք:

Ղեկավարներ էին, առաջնորդներ՝ հայրենի հողը, տուն ու տեղը հարկադրաբար լքած բազմութեանց:

Ականատես արիւնահեղ մարտնչումներու, հարազատներու, անձնուէր ընկերներու անթաղ մարմիններուն, եւ ականջալուր՝ վիրաւորներու տքոցներուն:

Այդպիսի պարագաներու մէջ պարզ զինուորը աւելի բախտաւոր է քան հրամանատարը, առաջնորդը, որ իր անձէն զատ, ուրիշներու, շատերու համար ալ պատասխանատու է:

Խումբին անծանօթներէն մէկն էր աննման Կոստի, իսկ երկրորդը Հ. Մելքումեան:

Մուղանջուկ գիւղին մօտ կը սպասէին Սալմաստի զինուորական մարմնի կողմէ ղրկուած «Ֆուրգոններ»ը եւ սայլերը, ինչպէս նաեւ բժիշկներ Յովհաննէսեան եւ Կարսեանը, դեղագործի մը եւ երկու հիւանդապահուհիներու հետ:

Գաղթականական հոսանքի առաջին խումբերը հասած եւ ախորժակով կերած էին սայլերու վրայ եղած ճերմակ, թոնրի լաւաշները, «զաւուրմա»ն եւ խաշած միսերը եւ հեռուէն կը նշմարուէին նոր սայլերը:

— Իրա՞ւ, բնակարան ունի՞ք հարցուց Կոստին, կտոր մը լաւաշ ձեռքը, աւելի սրտապնդուելու համար:

— Այո, պատասխանեցինք, խորին գոհունակութեամբ:

Ոմանք հաւատացին, ոմանք ալ չհաւատացին: Վերջիններէն էր Հ. Մելքումեանը, անպատասխանատու երիտասարդներու տեղ դնելով մեզ:

Տիլիմանի մօտ, գաղթականութիւնը բաժնուեցաւ: Մաս մը դէպի Փայաջուկ եւ Ղալասար ղրկուեցան, իսկ մնացածները Հաֆթման գացին:

Յաջորդ օրը, արդէն բացօթեայ մնացած գաղթական չկար:

Նոյն երեկոյ, երկրորդ անգամ հանդիպեցանք Մելքումեանին ու Կոստիին: Եկած էին հայ – ասորական զինուորական խառն ժողովին մասնակցելու:

Մելքումեանը ժպտադէմ եկաւ քովս: Հոն էին նաեւ Սամսոնը, Նորքցի Գեղամը, Պօգտան Իւզբաշեան, Բժ. Վ. Յովհաննիսեան, ռուս գնդապետ Տրաւին, Աղա Տաւութը, Սիւրմայ Խանում (Մարշեմոնի քոյրը), Կուզնիցով՝ ռուս զօրավարը եւ ուրիշներ:

Բախտը զիս նետեց Մելքումեանի վաշտերու մէջ եւ երկար ատեն իրեն գործակցելով, շարք մը խնդիրներու մասին փորձառութիւն ձեռք բերի, եւ երախտապարտ մնացի:

Կարճահասակ էր Հ. Մելքումեանը, հաստլիկ մարմնով, կլոր դէմքով եւ խոհուն աչքերով: Յանդուգն ու քաջ էր, պաղարիւն, հեռատես:

Տեղակալի աստիճան ունէր, բայց հըմուտ զօրավարէ մը աւելի արժէքաւոր սպայ մը, որուն երախտապարտ են դեռ ապրող բազմաթիւ հայ ընտանիքներ եւ Ասորիները:

Սակաւախօս էր, սակաւապէտ: Գիտէր սիրել եւ սաստել իրեն ենթակայ սպաները եւ զինուորները:

Գիտէր դէպի անձնազոհութիւն առաջնորդել նոյնիսկ դասալիք ըլլալու աստիճան երկչոտները եւ հաւատ ներշնչել ամէնէն թերահաւատներուն:

Խանդավառ հայրենասէր մըն էր, կարգապահ, անձնազոհ, ձեռներէց եւ կազմակերպող:

Ունէր արժանիքներ, որոնց մէջն է նաեւ իր կուսակցութեան, Հ. Յ. Դաշնակցութեան ուժին գաղտնիքը:

Ռուս յեղափոխութեան յաղթանակներէն վերջ, երբ ճակատներու վրայ կազմալուծումը կ՚ընդհանրանար, ռուս զօրքի մեծագոյն մասը դարձած էր կողոպտիչ, ոճրագործ, աւերող եւ հրձիգ: Եւ կարելի չէր վստահիլ նաեւ ռուս բանակին մէջ եղած հայ սպային եւ զինուորին:

«Դէպի տուն» կոչը կ՚արձագանգէր Պետրոգրատէն մինչեւ Կարին, Վանէն Ատրպատական եւ բոլոր միւս ճակատներու վրայ, իսկ Հ. Մելքումեանի կոչը կը հըրահանգէր «նահանջող ժողովուրդի թիկունքից գնալ եւ յարձակուող թուրք բանակին առջեւը կենալ»:

ԱԶԳԻՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՃԱՏՐԱԿԻ ԽԱՂԸ

Ճատրակի մրցումը, — որ այս պահուս տեղի կ՚ունենայ Վենսէնի մէջ, Փարիզեան շրջանի 110 լաւագոյն խաղացողներուն միջեւ, — անգամ մը եւս մեր ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ այդ ազնուական խաղին վրայ, որ ամենայն իրաւամբ կոչուած է արքաներուն խաղը կամ խաղերուն արքան: Աշխարհի մէջ տակաւ իր ստեղծած շահագրգռութեամբ, արժանի է որ քանի մը տող նուիրենք իրեն:

Անսահման հարստութեամբ, ճատրակը էապէս վերլուծման եւ ստեղծագործ ան խաղ մըն է, մասնաւորաբար յանձնարարելի երազուն եւ իրականութենէն անջատուած, ընդարմացած խառնուածքներուն: Խաղը կը բաղկանայ ընդամէնը 64 խորշերով քառակուսիէ մը, ուր իրարու հետ չափուելու համար երկու հակառակորդներն ունինմիեւնոյն կազմածը եւմիեւնոյն միջոցը: Դիպուածը եւ խորհուրդը հոս բնաւ բախտ չունին, ու եթէ գոյութիւն չունենար մասնակցողներու տաղանդը, բոլոր խաղերը պիտի ընկլուզէին միօրինակութեան եւ ոչնչութեան մէջ:

Բայց, ահա հակառակորդները, հոմերական մարտահրաւէրներու մէջէն, ռազմադաշտին վրայ կը թափեն բոլոր հնարքները իրենց արուեստին, ու անմիջապէս այդ «մռայլ հարթավայր»ը որ ճատրակարանն է, կը բոցավառի մարտի աստուծոյն հրավառ կրակով, սեղմ ու ճշգրիտ հարուածները իրարու կը յաջորդեն, ի մեծ ուրախութիւն գիտակից հանդիսատեսին, որ լուռ հիացումով կը հետեւի հսկաներու գուպարին:

Բախտը կը ժպտի անոր, որ փաստը կուտայ պայծառամտութեան, կացութեան աւելի ճիշդ գնահատութեան, աւելի մեծ հանճարի մը: Այս բառը յունարէն կը նշանակէ ծննդաբերութիւն, ու արդարեւ հարցը կը կայանայ տուեալ կացութենէն նոր կացութիւն մը ստեղծելուն մէջ: Մընաց որ, յաղթանակը կը ժպտի միայն անոր, որ ցոյց կուտայ աւելի մեծ պաղարիւն, կարգապահութիւն, տոկունութիւն, յանդգնութիւն, ճկունութիւն, վարպետութիւն եւ նկարագիր: (Առանց խօսելու կարգ մը նրբերանգ կանոններու մասին, զորս պատշաճ է պահպանել իր խաղակիցին յանդիման, լաւ եւ վատ պահերուն):

Ճատրակի խաղը արուեստ՝ մըն է, որ կը պահանջէ մտաւոր եւ բարոյական յատկութիւններ: Թէեւ Նափոլէոնի խօսքը.— յետագային վերյիշուած Հիթլէրի կողմէ, — կրնայ նոյնպէս իր հաւատարիմ հետեւորդներուն կողմէ կիրարկուիլ.— Իւրաքանչիւր զինուոր մարջախտի մականը կը կրէ իր մախաղին մէջ: Այս իրողութեամբ, ճատրակի խաղին մէջ եղած յառաջդիմութիւնները ծայրայեղօրէն դանդաղ են, որովհետեւ շատ քիչ խաղացողներ կը յաջողին իւրացնել խաղին ոգին, որ էապէս բանաւոր եւ գիտական է: Հազուադէպ են անոնք, որ կրնան հրաժարիլ իրենց ձգտումներէն եւ տարբեր ուղիի մը ընտելանալ: Իրականին մէջ, յաճախ մարդիկ ճատրակ չեն խաղար, այլ կտրուած եւ ռեւէ ձեւով քալող փայտի կտորներ յառաջ կը քշեն: Բանաձեւը ամէն կողմ ի զօրու է. –ոճը մարդն է»ն այսպէս իր իրաւունքը չի կորսնցներ այստեղ, ու ինչպէս մենք մեզ կը մատնենք երազի մէջ, կրնանք նմանապէս մատնել ճատրակ խաղալու մեր եղանակով: Ինչ կայ աւելի զըւարճալի քան հաւաքածոն այն դէմքերուն եւ այդ խաղին քանի մը ջերմեռանդ հետեւորդներուն վրայ կազմուած դատաստանը, երկար եւ հասուն զննութենէ մը վերջ: Ահաւասիկ անոնցմէ երկուքը, իբրեւ օրինակ,

Ս. (Բժիշկ).— Արագ գործող միտք, մերթ հանճարեղ, իմացականութեան փայլակներէն անցած, բայց անտրամաբան եւ խելքին փչածին պէս շարժող, ժամանակի եւ կարգապահութեան ռեւէ ըմբռնում չունենալով: Երբեք պիտի չյառաջդիմէ... (Եթէ խաղացած ձեւով իր հիւանդները կը խնամէ, վայ իր յաճախորդներուն):

Փ. (Գնդապետ).— Հաստ եւ կամակոր միտք, որուն համար հարուածներուն կարգաւորութիւնը նուազ կարեւորութիւն ունի. միշտ պատրաստ յարձակմանանցնելու, առանց փոյթ ընելու հաւանական կորուստները: (Իր զինուորները որքան մեղքնալիք են:

Ճատրակի խաղին արագ ծաւալումը: — «Մեր հարիւրերորդ անդամին կը սպասենք, որպէսզի ծանուցանենք թերթերուն մէջ եւ իր ճանապարհածախսը վճարենք դէպի ... «Պերմուտեան կղզիները», կ՚ըսէր ինծի քանի մը օր առաջ ԺԵ. թաղամասի ակումբին համակրելի նախագահը, — այդ շանթահարիչ ծաւալումը կը բացատրուի այն իրողութեամբ, որ ան գերազանցօրէն մտազբօսանք մըն է, եղած ժամանցներէն ամենահաճելին: Ամէնէն կրքոտ, ամէնէն դաստիրակիչն է, որ պատիւ կը բերէ մարդկային մտքին: Բայց, հակառակ ասոր, չարժեր որ անոր նուիրենք մեր բովանդակ կեանքն եւ ուժերը, ու պէտք է զգուշանանք որ չտարուինք իր արթնցուցած դեւին ազդեցութենէն:

Ժողովուրդին աֆիոնը այսօր շատ մը անուններ ունի. շարժանկար, մարզական շարժում, իսկ մերթ ալ կրնայ կոչուիլ ճատրակի խաղ: Ահա թէ ինչու, գէշ բան մը պիտի չըլլայ, մեր սիրտը տաք, աչքերն ալ միշտ յստակ պահելով անոր վրայ:

Ա. ՀԱԶԱՐԵԱՆ

ԽՄԲ. Թութակաբար հետեւելով ռուսերէնի, Հայասատնի մէջ այս խաղը կը կոչեն «շախմատ», որ անհարակ խառնուրդ մըն է անգլերէնի եւ գերմաներէնի:

Ի ՊԱՏԻԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԻՆ

Յունիս 22ին Ենայի սրահումն տեղի պիտի ունենայ Պ. Ա. Շահխաթունու պատուահանդէսը:

Անշուշտ այդ երեկոն Փարիզի գեղարուեստասէր եւ գիտակից հասարակութիւնը անխտիր պէտք է փութայ լեցնել սըրահը այնպէս, ինչպէս վարւում էր ամէն անգամ, երբ մեր առաջնակարգ արուեստաւորի ներկայացումներն էին տեղի ունենում եւ մայր – հայրենիքում, եւ գաղութներում:

Կար ժամանակ, երբ Ա. Շահխաթունին իւր գեղարուեստական ելոյթներով հմայում էր հանդիսատեսներին: Անկախ այս հանգամանքից, Հայաստանի ճակատագրական օրերին երկրի մէջ, նա իւր բովանդակ ուժերի լարումով աշխատում էր չթերանալ հայրենիքի փրկութեանը աջակցելու գործում: Այն ատեն կանգուն էին իր ուժերը եւ գործելու եռանդն անսպառ: Այսօր երբեմնի այս շէնշող մարդը՝ դամուած անկողնում, մռայլ եւ անհրապոյր կենցաղի է դատապարտուած, երբեմնի մարդամօտ եւ հանրութեանն ըզբաղեցնող, ինչպէս եւ դրա մէջ իր փրկութիւնն ու հաճոյքը որոնող էակը, հարկադրուած է իւր հոգուն ու յոյզերին ոչինչ ասող առանձնակի սենեակում հին յուշերով միայն ապրել՝ զրկուած անգամ ընկեր – կնոջից: Աւելին՝ իր ծանր հիւանդութեամբ իսկ նա չի վարանում առաջնակարգ աստիճանի հասցրած դիմայարդարի դասերով՝ միջոցներ ճարել, ներկայ կեանքի դժուարութեանց դիմանալու համար:

Եթէ օտարները հասկանում են Ա. Շահխաթունու վիճակը եւ աշխատում ըստ ամենայնի օգտակար լինել իրեն, — լինին դրանք մեծանուն դերասան կամ բեմադիր, — մենք աւելի եւս պէտք է աշխատինք իր կեանքի ծանր օրերին՝ նեցուկ հանդիսանալ իրեն եւ չթողնել, որ լքումը մթագնի հոգին:

Ինձ թւում է, որ մարդկային առաքինութիւններից վեհագոյնը դիմացինին օգտակար լինելն է: Ի զուր չէ, որ այդ ոգով շուրջ 2000 տարի կանգուն է մնում Նազովրեցու վարդապետութիւնը: Աւելի մեծ հաճոյք կարո՞ղ է լինել մարդու համար քան այն, երբ նա գիտէ, որ օգնութեան է հասնում, մենակցութինից, դառնութեան մրուրը քամող մի անհատի, եւ բարոյապէս, եւ նիւթապէս: Ան որ անցեալում արժէք էր հայ բեմական ասպարէզում, այսօր մեծ արժէք է միջազգայնօրէն, շարժապատկերի եւ դիմայարդարումի շրջանակում, որ իւր վարպետի նորաձեւութեանց շնորհիւ՝ արտակարգ նրբութիւնների է հասել: Այս պատիւ է բերում մեզ, քանի որ այսպէս հայ արուեստագէտը, ապա ուրեմն եւ հայ արուեստը զարգացնում է միջազգայինը:

Պահենք մեր ազգային բարեմասնութիւնները աննպաստ պայմաններում: Երբ մենք մեր երկրում էինք, հիւանդին օգտակար լինելը համարւում էր առաքինութիւններից մեծագոյնը: Գնանք սիրելի Շահխաթունու պատուահանդէսին, միանգամայն համոզուած, որ մեր ներկայութեամբ նպաստում ենք իր ծանր կացութեան ամոքման: Յուսանք, որ իր ուժերն էլ կը վերականգնեն դրանով եւ հընարաւորութիւն կը տան իրեն ներկայ գտնուել այդ օրը կազմակերպուած հանդէսին, որից աւելի մեծ սփոփանք չի կարող լինել իրեն համար:

ՍՏԵՓԱՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ հելլէն դեսպանատունը պաշտօնական զեկոյցով մը կը յայտնէ թէ «Եւրոպայի Միջ – կառավարական Գաղթային յանձնախումբը» որուն անդամ է նաեւ արժանթինեան կառավարութիւնը, որոշած է դիւրութիւններ տալ այն յոյն եւ հայ ընտանիքներուն, որոնց մէկ անդամը արդէն Արժանթին հաստատուած է: Այս առիթէն օգտուելով որեւէ Յոյն կամ Յունաստանէն գաղթելով Արժանթին հաստատուած Հայ, որ կ՚ուզէ իր ընտանիքը Արժանթին տանիլ, պէտք է աղերսագրով մը դիմէ հելլենական դեսպանատան գրասենեակը, ներկայացնելով Յունաստան բնակող ընտանեկան պարագաներուն անուանացանկը եւ հասցէն: Պէտք է նաեւ ապահովէ անոնց ապրուստը եւ բնակարանը: Արժանթինեան կառավարութիւնը տրամադրած է նաւեր, որոնցմով պիտի փոխադրուին յոյն կամ յունահայ ճամբորդներ:

ՄՈՆԹԷՎԻՏԷՕՅԻ (Ուրուկուէյ) Ազգ. սրահին բացումը կատարուած է չքեղ հանդէսով մը: Նոր տեղեկութիւններէ կ՚իմանանք թէ Կեդր. վարչութեան խորհուրդի կողմէ հաշուետուութիւն ըրած է ատենապետ Լեւոն Թէրզեան: Սրահին շինութիւնը իր յարակից մասերով արժած է 166 հազար փեսօ, հողին արժէքէն դուրս: Ժողովրդ. հանգանակութիւնը հասած է 109 հազար փեսոյի: Մեծ գումարներով մասնակցած են Պագրճեան տունը, Տիարպէքիրեան եղբայրներ, Պ. Պ. Միսաք Գույումճեան եւ Յակոբ Մանուկեան:

ՊՈԼՍՈՅ երաժշտանոցէն փոխ – վարիչ նշանակուած է Պ. Ժիրայր Ասլանեանց, նոյն հաստատութեան առաջին հայ շրջանաւարտը:

ԳԵՐՄԱՆ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ

Գահիրէի «Ախբր Սաա» թերթը կը գրէ.

«Քանի մը շաբաթէ ի վեր միջազգային մամուլը զանազան մանրամասնութիւն-ներ կը հրատարակէ եգիպտական բանակի դերման սպաներուն մասին :

Սակայն թերթերը եգիպտ. բանակին ներկայ կացութիւնը կը ներկայացնեն այնպէս, որ իբրեւ թէ ան ամբողջովին կը գտնուի Հիթլէրի նախկին սպայակոյտի ձեռքին մէջ: Արդ, Եգիպտոսի մէջ կան դերման սպաներ, որոնք կը մարզեն մեր զինուորները եւ սպաները, բայց մեծ տարբերութիւն կայ այս իրողութեան եւ այն հաստատումին միջեւ, թէ մեր բանակը ամբողջովին կը ղեկավարուի դերման սպաներու կողմէ :

Եգիպտական բանակը կը զգար, թէ միջազգային փորձագէտներու գործակցութեան պէտք ունի, բայց չէր ուզեր 1936ին գործուած սխալին մէջ իյնալ կրկին երբ բրիտ. զինուորական առաքելութեան մը գործակցութիւնը խնդրեց. ուստի կոչ ըրաւ Գերմաններուն, որոնք գոհացում տուին զինուորական իշխանութեանց եւ սքանչելի գործ կատարեցին :

Զօր. Վիլհելմ Ֆահրմպախը կը վարէ եգիպտ. բանակին մարզումը: Ռուսիոյ պատերազմին վեթերաններէն է: Ան իր զինուորները առաջնորդած էր մինչեւ Մոսկուայի դուռները, եւ իր թնդանօթները կը ռմբակոծէին այդ քաղաքը: Ղեկավարեց նաեւ Ատլանտեանի պարիսպին կառուցումը, հրամայեց Եւրոպայի գըրաւման բանակներուն, եւ, Գերմանիոյ անձնատուութենէն ետք, ամիսներ շարունակ դիմադրեց քանի մը զօրամասերով:

Գերի բռնուելէ ետք, ամիսներով մնաց Ֆրանսայի մէկ կեդրոնացման կայանին մէջ: Իր այդ վիճակին մէջ իսկ շաբաթը երեք անգամ կանոնաւորաբար դուրս կ'ելլէր փշաթելերու շրջանակէն եւ Ֆրանսական սպայակոյտի դպրոցին մէջ կը դասաւանդէր :

Ակնարկը յառած Եւրոպայի մեծ քարտէսի վրայ, զօր. Ֆահրմպախը կը մըտածէ քանի մը վայրկեան, ապա կը յայտարարէ .

— « Պիտի չուզէի գովել Եգիպտացիները անոր համար, որ անոնց երկրին մէջ կը բնակիմ: Ես արհեստով զինուոր եմ եւ վարժուած նկատի առնելու միայն իրականութիւնները: Նկատեցի , որ նոր ոգի մը կը վարէ եգիպտական բանակը: Ես չեմ խօսիր սպաներու, այլ զինուորներու մասին :

« Եգիպտացի զինուորին բարոյական կորովը զիս կը զարմացնէ: Իր կարգապահութիւնը եւ աշխատելու կարողութիւնը գրեթէ անսահման են :

« Մեր պարտականութիւնը միայն զինուորական հանգամանք ունի: Մենք քաղաքականութեամբ չենք զբաղիր եւ այդ կարգի գործունէութեան հետամուտ չենք »:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

ԿՐԸՆՈՊԼ, 14 Յունիս.— Տղաս, քեզի ամէնէն արժէքաւոր ժառանգութիւնը կը ձգեմ: Երբ հիւանդ ըլլաս, քեզի դարման, երբ առանձին մնաս, քեզի խօսակից ,երբ բարեկամներդ լքեն, քեզի մխիթարիչ եւ երբ օր մը մեռնիս, մինչեւ գերեզմանդ յուղարկաւոր :

— Բայց ի՞նչ է հայր: = Երգը :

Այսպէս, Կրընոպլի գաղութը երգի օր մը ապրեցաւ շնորհիւ Յովսէփ Լեւոնեանի, իր 35 հոգինոց երգ[illegible]ումբին եւ Օր. Կառվարենցի :

Հոս պիտի չյիշեմ թէ ինչ էին երգերը: Ամէնքն ալ հայկական, որոնք դարերու խորէն, երբեմն տխուր, երբեմն զըւարթ, բայց միշտ ներդաշնակ, մեզ կը կապէին մեր հայրենիքին հողերուն, հովերուն, ծառերուն, սարերուն :

Այս սիւնակներուն մէջ քանիցս ներբողականը հիւսուած է, Օր. Կառվարենցին: Չկրկնելու համար, մեզի կը մնայ միայն շնորհաւորել եւ շնորհակալութիւն յայտնել: Իր ձայնին անուշութեամբ , արուեստին նրբութեամբ, մեզ այն աստիճան յուզեց եւ հմայեց որ, ծափերու տարափին տակ, ստիպուեցաւ երգել մինչեւ որ յոգնի :

Գալով երգչախումբին, իր 35 երգիչներով՝ արժանի է քաջալերանքի: Լեւոնեան վարդապետի ղեկավարութեան տակ, լաւ մարզուած, ներկայանալի է նոյնիսկ միջազգային բեմերու համար: Միայն թէ զգալի էր պասերուն եւ թէնօրներուն պակասը: Յուսանք որ ժամանակի ընթացքին կը դարմանուի:

Կրընոպլի գաղութը առաջին անգամ ըլլալով՝ այսպիսի երգահանդէսի մը արժանացաւ: Դժբախտաբար առաջին անգամ չէ որ սրահը կէս առ կէս պարապ ձգեց :

Արամ

ՄԱՅԻՍ 28

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻ.— Յունիս 7ին տօնեցինք Մայիս 28ը, նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան: Հանդէսը բացուեցաւ երգչախումբի «Մեր հայրենիք»ով, որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս: Օրուան նախագահը, Տիկին Գ. Փափազեան բացատրեց Մայիս 28ին իմաստը, մեծ տպաւորութիւն գործելով : Գեղարուեստական բաժինը բաւական լաւ էր շնորհիւ նոյն տիկնոջ: Տիկին Պօյաճեան իր գեղեցիկ մեներգով ոգեւորեց հանդիսականները : Յաջողութեամբ արտասանեցին եւ երգեցին Օրիորդներ Առաքելեան , Տապաղեան եւ ուրիշներ:

Օրուան բանախօսը, Ս. Գալուստեան նախ շնորհաւորեց Ազգ. Միութեան նախաձեռնութիւնը, յետոյ քանի մը դըրուագներով պանծացուց Մայիս 28ը, որուն շնորհիւ ունեցանք ներկայ Հայաստանը իբրեւ կորիզ: Բանախօսութենէն վերջը եղան մանկական եւ լեգէոնական պարեր: Նախագահը հանդէսը փակելով Ազգ. Միութեան կողմէ շնորհակալութիւն յայտնեց հանդիսականներուն եւ մասնաւորապէս Տեսինի, Վիէնի եւ Լիոնի հայրենասէր ներկաներուն : Կը մաղթենք որ միշտ վառ մնայ հայրենասիրութեան ոգին եւ օր մը փառաւորապէս տօնենք անկախութեան տարեդարձը մեր հայրենիքին մէջ ,

Յ. Մ. Պիչաքճեան

ՄԱՅԻՍ 28

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ. — Մեր շրջանն ալ կիրակի օր տօնեց Հայաստանի անկախութեան 35րդ տարեդարձը, նախաձեռնութեամբ « Արծիւ » ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի : Ներկայ էր կոկիկ եւ հաւատաւոր բազմութիւն մը :

Օրուան նախագահը, ընկեր Ս. Թորոսեան կուռ եւ յստակ բանախօսութեամբ մը բացատրեց Մայիս 28ին իմաստը , — Հայ ժողովուրդին աննկուն կամքը ստեղծելու ազատ ու անկախ հայրենիք: Այս երազին իրագործման համար ժողովուրդը տուաւ անհամար զոհեր: Այս առթիւ յոտնկայս յարգուեցաւ բոլոր նահատակներուն յիշատակը :

Յետոյ սկսաւ գեղարուեստական բաժինը նաճաձեռնութեամբ Նոր Սերունդի անդամներու: Քխեան եւ Թորոսեան ներկայացուցին Յ. Պարոնեանի «Աբիսողոմ աղա»էն արար մը: Շատ յաջող էին իրենց դերերուն մէջ: Օր. Յակոբեան յստակ առոգանութեամբ արտասանեց Վարուժանէն կտոր մը, իսկ Ա. Մարգարեան երգեց ժողովրդական երգեր , որոնք նոյնպէս ջերմ ծափեր խլեցին: Իրենց պարախումբը կրկնապատկեց ոգեւորութիւնը մենապարերով ու կովկասեան ու հայկական խմբական պարերով, ղեկավարութեամբ եւ դաշնակի ընկերակցութեամբ Տիկին Ս. Թորոսեանի : Կ'արժէ շնորհաւորել իրենց ուսուցչուհին եւ խումբը որ միշտ կը յառաջդիմէ թէ թատերական եւ թէ պարի ճիւղերուն մէջ : Ապա սկսաւ կերուխումը, խմբերգներով :

« Արծիւ » ենթակոմիտէին կողմէ ընկեր Եփրեմ շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր ներկաներուն :

Թ. ՕՆՆԻԿ

ՋՈՒԹԱԿԻ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄՐՑՈՒՄ

Տասը օրէ ի վեր Կավոյի սրահին մէջ տեղի կ'ունենան ջութակի եւ դաշնակի միջազգային մրցումները, մասնակցութեամբ ամէն երկիրներէ հասած թեկնածուներու :

Խստապահանջ «ժիւռի » մը ուշադրութեամբ լարուած ունկնդրեց Վիէօ Թանի եւ Պախի ջութակի մրցման պարտադրուած քօնչէրթօները, իւրաքանչիւր թեկնածու տասնըհինգ վայրկեանի մասնակցութիւն ունեցաւ ընտրուած հասարակութեան մը առջեւ որ ուշադրութեամբ կը հետեւէր իւրաքանչիւրին մասնակցութեան: Ռուս եւ ամերիկացի թեկնածուներու մէջ էր ակներեւ պայքարը :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

★

Ֆութպոլի եղանակը վերջացած է: 1952 — 1953 շրջանի, Ֆրանսահայ լաւագոյն խաղացողներու վերջնական դասաւորումն է, կէտերու առաւելութեամբ . —

Ա. դասակարգ.— Հայրապետեան (թիւ մէկ), Նիս, 24 կէտ = 5:

(Երկրորդ) Ժ. Ֆարմանեան (թիւ 7) , Մոնփէլիէ, 16 կէտ = 9:

Բ. դասակարգ.— Մինասեան (թիւ երեք) Պէզիէ 16 կէտ = 9:

(Երկրորդ Ա. Եազճեան (թիւ երկու) Ս. Ա. Փարիզ 16 կէտ = 5:

× Ֆրանսայի Ֆութպոլի «ամաթէօռ » հայ խումբերու ընդհանուր դասաւորումն է. — Ա.— Հ. Մ. Ը. Մ. (Մարսէյլ): Բ.— Ալֆորվիլ Ե. Միութիւն: Գ. — Հ. Մ. Մ. (Փարիզ): Դ.— Հ. Մ. Ը. Մ. (Փարիզ): Ե.— Հ. Մ. Մ. (Նիս): Զ. — Հ. Մ. Ը. Մ. (Վալանս), եւն...:

Ինքնաշարժի մրցում Մօնլէրիի մէջ : Հայ մը, Ներսէսեան երկրորդ հանդիսացած է (հարիւր քիլոմեթր 534), իսկ Յովնանեան 21 երրորդ:

Իսկ Ինտիանապոլիսի մէջ (Մ. Նահանգներ) Ֆրէտ Աղապաշեան 800 քիլոմեթրի վրայ, Բ. հանդիսացած է : Հռչակաւոր «Խենդ Ռուսին» Պիլվիքօվիքին ետեւէն:

Վերջերս 250 ք. մեթր, հետիոտն քալելու մրցումի մը մէջ Կիւրճեան՝ բազմաթիւ մրցորդներու յաղթելով խլած է Սէնթ Էթիէնի մէջ կատարուած այս մրցման առաջնութիւնը :

Փարիզ – Սթրազպուրկի մրցման մասնակցող Տիգրան Վարդանեանի ետեւէն յաջորդ մը կը փայլի 24 տարի վերջ...:

Տիգրան Վարդանեան՝ 1924 – 29 Հ. Մ. Ը. Մ.ի փայլուն օրերու մարզիկը..., Փարիզահայ աստղերէն մին էր, եւ առաջին հայ մրցորդը, Փարիզ – Սթրազպուրկ գիշերուան արշաւներու մէջ :

× Կէս միջին ծանրութեան կռփամարտիկ Է. Աճէմեան, որ չորս մրցումի վրայ (փրօֆէսիոնէլ) երեք յաղթանակ շահած է, մօտերս Փարիզ պիտի գայ :

ՍԱՐԳԻՍ Զ.

35 մրցորդներու մէջէն ընտրուեցան նախապէս ութ անձեր: Մրցման առաջնութիւնը միաձայնութեամբ շահեցաւ Մոսկուայի երաժշտանոցի ուսանողուհի, Օր. Նէլլի Շքօլնիքովա , 25 տարեկան, երկրորդ մրցանակը՝ նոյնպէս շահեցաւ Մոսկուայի երաժշտանոցէն Պ. Ռաֆայէլ Սոպոլովսքի, եւ Ֆրանսայի Պլանչ Թարժիւս. (հաւասար) :

Ամերիկուհի թեկնածուն, նոյնպէս քաջ նուագող, հանդիսացաւ երրորդ :

Մրցանակը ունէր նաեւ 600·000 Ֆր.ի պարգեւ:

× Դաշնակի մրցումը պիտի տեւէ Յունիս 15էն 25: Արդիւնքը կը հաղորդենք : Միջազգային մեծագոյն մրցումներէն մէկն է որ տեղի կ'ունենայ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (106)

ԱՒԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

■

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

Փոխադարձ գորովի եւ սիրոյ տաք մթնոլորտի մը մէջ էինք: Պատմութեան ամէն դադարներուն կիներ իրարու վրայ կը հակէին եւ զիրար կը մխիթարէին սփոփարար խօսքերով: Տխրութիւնը կարճատեւ էր արդէն ու անիկա վերապահած էին ուրիշ վայրերու աղէտեալներուն :

Երբեմն մտաբերելով ոեւէ սոսկալի դրուագ մը, կիները ջերմապէս կ'արտասուէին, բայց իրենց արցունքներուն ետեւէն ժպիտը կը ծագէր , որովհետեւ մէկ դաժան մտածումին կը յաջորդէին քանի մը սրտապնդող ու պանծալի յիշատակներ, ու կռիւի օրերուն պատկանող ամէն մէկ վերյիշումին՝ կը նշմարէինք որ տանը տղաքը, որոնց եկած միացած էին հիւրերուն տղաքը , գլուխնին բարձր բռնած, աչքերնին վառվռուն հետաքրքրութեամբ կը հետեւէին մեծերուն պատմութեան :

Հակառակ ուրիշ գիւղացիներու նեղմտութեան, որով իրենց սահմանէն անդին պատահած ոեւէ բանով չեն շահագրգռուիր եթէ անմիջական առնչութիւն չունի իրենց ճակատագրին հետ, Տէօրթ Եօլցիները մեծապէս կը հետաքրքրուէին ազգին ընդհանուր խնդիրներով :

Հարցումներ մէկը միւսին ետեւէն կը տեղային մեզի . իրենց մտահոգութեան գլխաւոր առարկան մեր մտաւորական եւ կրթական խնդիրն էր. ծարաւ էին մայրենի լեզուին ու պարծենալով կը խօսէին զայն. պառաւները ու տղաքը հայախօս էին արդէն, երիտասարդներն ու տարէցները մեծ ճիգեր կ'ընէին այդ ուղղութեամբ: Սրտառուչ էր նաեւ իրենց խանդակաթ հետաքրքրութիւնը Կովկասի հայ բանտարկեալներուն համար. ու մինչ իրենց եղբայրներն ու զաւակները տակաւին բանտն էին Էրզինի մէջ անորոշ ապագայով, իրենց սրտէն բան մը կը գտնային տալու տարբեր բռնապետութեան մը տակ հեծող հեռաւոր եւ անծանօթ եղբայրներուն :

Տէօրթ Եօլի մէջ աւերակ չունէինք այցելելու. անոր տեղ պարտէզները կային: Առաւօտուն կանուխ եկան այն երիտասարդները որոնց ժամադրութիւն տուած էինք երթալու եւ այցելելու համար այն տեղերը՝ ուր ժողովրդական հանճարը յարմար գտած էր պատնէշներ կանգնել :

Անցանք նարնջենիի պարտէզները եւ քանիցս ոտքերնիս դրինք պզտիկ փայտեայ կամուրջներու վրայ, որոնք ձգուած էին աւերակներուն լայն տեղերը : Փայլուն եւ պսպղացող գայլախաղներու վրայէն վճիտ ջուրը կը հոսէր մրմնջելով. տեղ տեղ պզտիկ զառիվարէ մը կը թաւալէր եւ ջուրերը մոլորուելով մացառուտ եւ ծաղկեալ թուփերուն մէջ՝ կաթիլ կաթիլ կը ցրուէին բարձր խոտերէ կազմուած մարգագետիններու մէջ :

Դեղին եւ կապոյտ ծաղիկներ կը կիտաւորէին այդ ընդարձակ կանանչ տարածութիւնները. երբ ջուրի կաթիլը կ'իյնար գայլախաղի մը վրայ մտիկ կ'ընէինք անոր ընդհատ եւ պայծառ աղմուկը որ կը կորսուէր հետզհետէ աւելի բարձր երգող կարկաչիւններու մէջ: Արեւը կը լուսաւորէր գագաթները հինաւուրց նարնջենիներուն. անոր ճառագայթները հազիւ թէ կը թափանցէին անտառներու խորութեան մէջ :

Երբ հոգը շարժէր ծառերը տերեւներու բացուածքներէն յանկարծակի սպրդող բեկբեկ ճառագայթներ կը խաղային գետնին վրայ ու կը մարէին շուտով՝ երերացող շուքերուն մէջ նարնջենիի ճիւղերուն:

Տհաս պտուղները «պէրկամօթ»ի բարկ բուրմունք մը ունէին ու օդը գրեթէ անշնչելի կը դառնար, երբ եկանք բացաստանի մը վրայ: Հեռուէն կ'երեւար երկար շարքը պատնէշներուն :

— Անշուշտ պարագլուխները կային ձեր մէջ՝ կռիւի օրերուն, կը հարցնէինք մեզ ընկերակցողներուն :

— Գրեթէ ոչ, կը պատասխանէ անիկա, մէկ հոգիի եւ մէկ մարմինի պէս էինք . զիրար կը հասկնայինք առանց իրարու հետ խօսելու, մէկ գիշերուան մէջ պատնէշները կանգնեցինք . մարդիկ իրենց տունը հիմերէն կը քանդէին ու քարերը կը բերէին. կիները ու տղաքը անդամ կ'աշխատէին մեզի հետ...:

Երբ կռիւը սկսաւ, բնականօրէն խումբեր կազմուեցան. ձեռքերնին գրեթէ զէնք չառած մարդիկ առիւծ կտրեր էին. մեր մէջ կային ալեւոր ծերունիներ եւ անպեխ պատանիներ :

— Ինչպէ՞ս ընտրեցիք դիրքերը :

— Ատ ալ գրեթէ ինքնաբերաբար եղաւ:

Երիտասարդը պահ մը կը բացատրէ ռազմական կարգ մը մանրամասնութիւններ, որոնցմէ բան չենք հասկնար : Բայց կը խորհինք թէ ինչպէս առողջ ժողովուրդի մը հանճարը ամենագէտ եւ ամենակարող է հարկ եղած ատեն :

— Վտանգը մեր հրամանատարն էր, կ'աւելցնէ ուրիշ մը. մեծ ու պզտիկ հաւասար էին եւ աւետարանական եղբայրութիւն մը կար մեր մէջ. թշնամիներ եւ սրդողածներ հաշտուած էին իրարու հետ, որովհետեւ ամէն մէկը իր դրացիին բազուկին կարօտ էր, մէկտեղ կուլային եւ մէկտեղ կը խնդային ...:

Աչքերը կը ժպտին սիրելի յիշատակներու ,կարծես այն օրը կը փնտռէ :

Մեր սիրտերը միասին կը զարնէին . կ'աւելցնէ պահ մը ետքը. ոեւէ պատահար ամէնքս մէկ կամ կ'ուրախացնէր կամ կը տխրեցնէր :

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՐԷԱՅԻ զինադադարի յանձնախում-բը լիագումար նիստ մը ունեցաւ երէկ : Միեւնոյն ատեն կը շարունակուին կռիւ-ները: Կարմիրները դրաւեցին շատ կա-րեւոր դիրք մը, ռմբակոծեցին Քիմփոյի օդակայանը եւ Սէուլի նաւահանգիստը :

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ կ'ու-զեն յետաձգել Պերմուտայի խորհրդաժո-ղովը, նկատի առնելով Ֆրանսայի նա-խարարական տագնապը: Լոնտոնի ամե-րիկեան դեսպանը մասնաւոր տեսակցու-թիւն մը ունեցաւ Զըրչիլի հետ, որ կ'ու-զէ ի հարկին Մոսկուա երթալ առանձին , Մալենքովի հետ տեսակցելու համար :

15 ՀՈԳԻ ՎԱՌԵՑԱՆ յունական «Փոլե-միստիս» մարտանաւին մէջ, քարիւղի խո-ղովակ մը պայթած եւ բռնկած ըլլալով : Հինգ հոգի ալ ծանրապէս վիրաւորուե-ցան :

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՌՈԶԷՆՊԷՐԿի մահա-պատիժը ներելու համար, Պ. Իռիօ եւս հեռագիր մը ուղղեց նախագահ Այզըն-հաուըրի: Խումբ մը ամերիկացի կրօնա-ւորներ որոնք անձամբ այցելած էին, կ'ը-սեն թէ նախագահը տրամադիր չէ ներե-լու. թերեւս միայն Տիկին Ռոզէնպէրկի խնայէ: Մահապարտ ամոլը նոր աղերսա-գիր մը ուղղեց Այզընհաուըրի :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵՐ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՆ

Շատ մը պաշտօնակիցներ եւ անհատներ կը շարունակեն թերթեր եւ նամակներ ուղղել հին հասցէով :

Կը խնդրուի ուշադրութիւն ընել :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Իսիի «Խրիմեան» դպ-րոցի աշակերտներուն եւ աշակերտուհի-ներու կողմէ: Հովանաւորութեամբ հո-գաբարձութեան եւ Ֆ. Կ. Խաչին :

Այս կիրակի ժամը 15ին, դպրոցի սրա-հը :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Խմբերգներ, արտասանութիւններ եւ պարեր: Պիտի ներկայացուի՝

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

Կը հրաւիրուին ծնողները եւ համակիր-ները, քաջալերելու համար այս հանրօ-գուտ ձեռնարկը :

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉ

Օդափոխութեան կայանի առաջին խում-բը կը մեկնի 2 Յուլիս առտուան ժամը 8-ին Կառ տ'Օսթէրլիցէն :

Մասնաճիւղերէն կը խնդրուի շուտով փակել արձանագրութիւնները եւ կեդրո-նին հաղորդել վերջնական ցուցակը :

× Ընտանիքներու օդափոխութեան հա-մար վարձու են Կրընոպլի մէջ օդասուն շէնքի մը սենեակները նպաստաւոր պայ-մաններով :

Դիմել հեռախօսով՝ TRU. 27 - 35

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»Ի ԱՍՈՒԼԻՍԸ

Այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 21ին, Ալ-Ֆորվիլի մէջ Պ. Փաշայեանի սրճարանը, 138, ռիւ Էթիէն Տոլէ :

Նիւթ՝ «Խ. Միութեան վերջին անցքե-րի մասին», թեր եւ դէմ վիճաբանութիւն: Մուտքը ազատ է :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՎԻԷՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի երեք դպրոցներու ամավերջի հանդէսը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը երեքին , Սինեմա Բէքսի շքեղ սրահին մէջ: Գեղարուեստական ճոխ բա-ժին աշակերտներու կողմէ:

Պիտի պարեն ԱԳՊԸՅԸԳԵԱՆ քոյրերը :

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ համա-կիրները: Մուտքը ազատ է :

ՀԱՄԱԶԳ. ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆ

Համազգայինի Նշան Փալանճեան ճե-մարանի տնօրինութիւնը պատիւ ունի յայտնելու հասարակութեան, թէ եկող տարեսկիզբէն – հոկտեմբեր – պիտի բաց-ուի ճեմարանի գիշերօթիկ բաժինը առ այժմ միայն մանչերու համար: Աշա-կերտներ կ'ընդունուին բոլոր երկիրներէ :

Մօտերս լոյս կը տեսնէ գրքոյկ մը, ո-րուն մէջ պիտի տրուին ընդհ. տեղեկու-թիւններ ճեմարանի մասին, ծրագրի ամ-փոփումը, ընդունելութեան պայմանները:

Տնօրինութիւնս սիրով կ'ուղարկէ ցան-կացողներուն: Հասցէ՝

Collège Arménien, 10, Rue Hussein Beyhum
Beyrouth - Liban

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Քաղաքապետարանի սրահը, ռիւ Սթա-լինկրատ , այս կիրակի ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր :

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէին: Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբին եւ մաս-նակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շաւիլի մասնաճիւղերուն: Կը նախագահէ ընկ. ԳԷՈՐԳ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՊԵՏՐՈՍ ՉՊՈՒՔ-ՃԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինին իր սիրա-յօժար մասնակցութիւնը կը բերէ Ֆ. Կ. Խաչի պարախումբը , ղեկավարութեամբ Օր. ԱԼԻՍ ԳԱՎԷՉԵԱՆի :

Շաւիլէն փոքրիկ աղջիկներու խումբ մը կը մասնակցի հայկական պարերով: Կ'եր-գեն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդէն ընկերու-հիներ Աստղիկ Քէօսէեան, Մարի Փա-Փազեան եւ ընկերներ Աւետիս Քիւփէլեան Խորէն Մինասեան :

Օրուան յարմար արտասանութիւններ : Ժամը ութէն վերջ պարահանդէս, նուա-գախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ :

Ճոխ պիւֆէ եւ հաճելի ժամանց :

Մուտք 150 ֆրանք

Կառախումբ Սէն Լազարէն եւ Մոնփար-նասէն , Փոն տը Սեւռէն 171 թիւ հանրա-կառքը առնել եւ իջնել Փիւի սան Վէն , Շաւիլ :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունիս 21, ժամը 15ին , Ռիւ Ժէ սրահին մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ.ի եւ մաս-նակցութեամբ Կապ. Խաչի եւ Նոր Սե-րունդի :

Կը նախագահէ Պ. Ե. ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

Կը խօսի Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

Կ'երգէ Օր. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մաս-նակցութիւնը կը բերեն Կ. Խաչի Սանու-հիներուն Միութիւնը իր պարախումբով, ընկերակցութեամբ Հրայր Թովմասեանի նուագախումբին: Կ'արտասանեն եւ կ'եր-գեն մեր լաւագոյն ուժերը :

Մուտքը ազատ է :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մատրան 20րդ տարելիցին առթիւ: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ, Փարիզի ա-ռաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: Երգեցողութիւնները պիտի կատարուին Եկմալեան եղանակով, ղեկավարութեամբ Փարիզի Ս. Յ. Մ. եկեղեցւոյ փոխ երա-ժշտապետ Պ. Ա. Արապեանի: Կը հրա-ւիրուի հայ հաւատացեալ ժողովուրդը :

Սկիզբ ժամերգութեան 8·30, պատա-րագ 10 :

ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ. դէպի Էթան տը լա Պօնտ: Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի , Մարսէյլի Շրջ. վարչու-թեան, այս կիրակի :

Երթեւեկի մանրամասնութեանց համար դիմել Նոր Սերունդի անդամներուն :

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65
Ամենավերջին դրութեամբ:
Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստա-ւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա-կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻ-ՆԵՐՈՎ :
նոր գիներ
Articles polichinelles-ի համար :
Միակ հասցէն՝
BONNETRIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3·)
Tél. ARC. 66 - 50

SALLE d'IÉNA, 10, Ave. d'Iéna

Յունիս 22ին, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 20·30ին: Ի պատիւ՝

ԴԵՐԱՍԱՆԱՊԵՏ Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

Հովանաւորութեամբ

Պ. ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԷՆԿԵԱՆԻ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Շարժանկար.— ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ

ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՇՈՒՐՋ

Կազմակերպուած՝ Նիսի Հ. Յ. Դ. «Գէ-որգ Զավուշ» խումբին կողմէ, Յունիս 21ին, կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին, Սալ Քարլօնիա, 13 ռիւ Մաքարանի :

Վասակի պաշտպան ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷՉ

Վարդանի պաշտպան Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Ժիւրին պիտի կազմուի տեղին վրայ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Նոր Սերունդի Անիէռ Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին կողմէ :

Ի ՊԱՏԻՒ ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ

Այս կիրակի ժամը 15ին Անիէռի ընկեր-վարականներու սրահին մէջ, 149պիս, Ա-վընիւ Առժանթէօյ:

Կը խօսի ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Նոր Սերունդհի Կեդր. վարչութեան կողմէ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին : Երգ, արտասանութիւն , հայկական պա-րեր, քրքջալիր զաւեշտ : Կը մասնակցի Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավա-րութեամբ ՍԱՀԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ :

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով :

Մուտք 100 ֆրանք :

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ գործե-րուն: 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյ, Շոփէնի սրահին մէջ :

Կը մասնակցին՝ Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼ-ԵԱՆ (երգ), Տիկին ԼԻԼԻ ԼԱՍՔԻՆ (տա-ւիղ), Պ. ԺԻՒԼ ՖՕՐԷՍԹ օփերայէն , ՓԻԷՌ ԼԱՊԱՏԻ (թաւջութակ), Օր. Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ) :

Յայտագրին մէջ կը գործադրուին մե-ղեդիներ, եռանուագ եւ քառանուագ : Տոմսերը հայթայթել երգչախումբի կեդ-րոնէն, 14 ռիւ Փըթի: Պօթ. 99·22

Եւ հայկական գրատունները :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ

Առաջին անգամ ըլլալով կը կազմակերպէ

ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Կիրակի , 21 Յունիս, ամբողջ օրը, 117 Ավընիւ Քօրօ, Սէն Ժիւսթ, Լը Շալէի զովասուն պարտէզներուն մէջ :

Նախագահութեամբ եւ ղեկավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի :

Գեղարուեստական ճախ բաժին: Երգ նուագ, պար, խաղեր եւն.:

Մանրամասնութիւններ ստանալու եւ սե-ղանները վերապահելու համար դիմել խումբին անդամներուն :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կրօն. Ընկերակցու-թեան Պէլվիլի կրթ. մարմնի կողմէ :

21 Յունիս կիրակի ժամը 3ին, Պոն Ֆուայէի սրահին մէջ, 8 Ավընիւ Սիմոն Պօլիվար: Գեղարուեստական ճոխ բա-ժին: Խմբերգ, արտասանութիւն: Պիտի ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ թատերա-խաղ, դպրոցի աշակերտներու կողմէ:

Հրաւիրատոմսերուն համար դիմել Պէլ-վիվլի Կրթ. Մարմնին :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

Առաջին անգամ ըլլալով, մասնակցու-թեամբ Օր. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Սալ Սէն Լուի :

ՏԵՍԻՆԻ ՄԷՋ

20 Յունիս, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Յայտագրին մաս կը կազմեն Եկմալեան եւ Կոմիտասի քառաձայն պատարագնե-րէն մասեր, ժողովրդական երգեր, Սիւ-նիէն, Ալէմշահէն եւն.:

Կազմակերպող՝ ՅՈՎՍԷՓ Վ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 8·30ին, ընկ. Ճգնաւորեանի բնակարանը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի Ազգ. տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ: Կը խօսի ընկեր ԱԼԵՔՍ ԳՈՒ-ՅՈՒՄՃԵԱՆ: Նիւթը՝ «Քրիստափոր Մի-քայէլեան»: Հայերէնի դասերը ժամը 20·15ին ,

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ Ահարոնեան ակումբին մէջ: Կա-րեւոր օրակարգ :

ՊՈՌՏՕ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պոռտոյի մաս-նաճիւղի դպրոցին ամավերջի հանդէսը այս կիրակի ժամը 15·30ին, Մուլէն Պլէօ-յի սրահը, Սընօն: Մանրամասնութիւն-ները տեղին վրայ :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմի-տէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ըն-կերները այս հինգշաբթի ժամը 20·30ին, Ավընիւ տը Սաքսի, ծանօթ հաւաքատե-ղին: Կարեւոր օրակարգ: (Շար. նախորդ ժողովին):

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9-ին, Ահարոնեան ակումբը :

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Մի-ութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժա-մը 15ին Քաֆէ Օ Քլէռ տը Լիւնի վերնա-յարկը, Փլաս Թ'Իթալի: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր հայրենա-կիցներէն ներկայ ըլլալ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Տէ-սինի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը Յու-լիս 12ին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիո-նի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը Յուլիս 19ին: Տեղն ու վայրը մօտ օրէն :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Ամերիկահայ զինուոր մը ,Սարգիս Շահրիկեան, կը փնտռէ Ա-րամ, Բալուցի , որ բնակած է Նիւ Եորք 1939 - 46, Խաչիկ Շահրիկեանին տունը: Արամը մեկնած է Ամերիկա Լիոնէն, եւ կը կարծուի թէայժմկը գտնուիՓարիզ:Կը խնդրուի տեղեկացնել իսկոյն, հետեւեալ հասցէին Պործակեան, ժամագործ՝ 34 ռիւ Սէն Լազար, Փարիզ (9) :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց բնակարաններուն մէջ մաքուր քօնֆէքսիօն կարող կարուհիներ, (քոմպի-նէզօն, պուլուզոն, վեսթօն, բանթալօն , սալօփէթ եւ շորթ):

Դիմել ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ՝

25, Cours Richard Vitton, Lyon - Montchat

×

Երկու երիտասարդներ որոնցմէ մէկը կառք քշէ եւ խանութի գործերով զբաղի: Միւսը սկսնակ մը (տէպիւթան) որ աշ-խատի մաշին սիրքիւլէր էնթէրլօքի վրայ: Դիմել՝

Société Paris Californie, 58, Rue de Cléry
Paris (2.) Tél. CEN. 96 - 01

LES MEILLEURES
DRAPERIES ET FOURNITURES
POUR TAILLEURS
Chez A. HAMALIAN
68, Rue Nationale, MARSEILLE
Téléphone : Colbert 33 - 22
Les meilleurs articles
aux meilleurs prix

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 փր. Վեցամս. 1300
Արտասահման7 տարեկան 3000 փր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՈՒՐԲԱԹ 19 ՅՈՒՆԻՍ
VENDREDI 19 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7095 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2506

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԷՆ ՄԷԿԸ ԻՐ ՏԱՆ ՄԷՋ

Պերլինի դէպքերը տեղի կ'ունենան ճիշդ այն պահուն երբ Խաղաղութեան Համաշխարհային Խորհուրդը ժողով կը գումարէ Փեշթայի մէջ :

Այս կազմակերպութիւնը, որ իր ներշնչումը կը ստանայ Մոսկուայէն , անշուշտ շատ աւելի բան գիտէ ամբողջ անցուդարձի մասին:

Ան իսկապէս շինարար գործ մը կատարած կ'ըլլայ, եթէ միաձայնութեամբ քուէարկէ մէկ բանաձեւ .

— Ամէն մէկը իր տան մէջ :

Ի՞նչ օգուտ ոսկեբերան ճառեր խօսիլ , բաղձանքներ եւ պահանջներ ձեւակերպել, երբ Եւրոպայի կէսէն աւելին գերի է միւս կէսին: Երբ ամբողջ երկիրներ եւ ժողովուրդներ կը տառապին, կը տքան, կը ծիւրին ահաւոր բռնակալութեան մը տակ:

Հրանօթները, հրասայլերը եւ գնդացիրները կրնան խռովութիւնները զսպել առժամապէս: Բայց չեն կրնար վերահաստատել վերջնական խաղաղութիւնը :

Հրաբխային վիճակ մը ստեղծուած է , 1945էն ի վեր:

Եթէ լաւա չի հոսիր առ այժմ, կամ քիչ կը հոսի, այդ չի նշանակեր թէ հրաբուխը մարած է:

Դեռ երէկուան պատմութիւն է չեխական ըմբոստութիւնը , որուն ցնցումները կառավարութիւնը ինք խոստովանեցաւ ճառերով եւ պաշտօնական զեկոյցներով :

Այդ երկիրն ալ կը հեւայ նոյն բռնակալութեան տակ, ինչպէս միւս արբանեակները: Այնպէս որ, դժուար է անցուդարձը իմանալ օրը օրին :

Ամէն պարագայի մէջ , պարզամիտներ միայն կրնան հաւատալ թէ անդորրութիւնը վերահաստատուած է վերջնապէս, եւ ժողովուրդը զբաղած է լենին – սթալինականութիւն սերտելով :

Մոսկուայի թուլբերան խօսնակներէն մէկը, գրագէտ Էրէնպուրկ, հետեւեալ խօսքերը արտասաներ է Փեշթայի ժողովին մէջ.

— « Մենք պատրաստ ենք պաշտպանելու որեւէ նախաձեռնութիւն որ կը ձգտի պատուաբեր համաձայնութիւն մը կնքել: Քորէայի զինադադարի բանակցութեանց պէտք է յաջորդեն խաղաղութիւնը եւ ուրիշ բանակցութիւններ ուրիշ միջազգային խնդիրներու մասին»:

Երանելին մէկ բան մոռցեր է, — որեւէ բանակցութիւն կը դառնայ ժամանց, « պարապ վախտի խաղալիկ», երբ զօրաւորը կը ճնշէ տկարին վրայ: Երբ «զաւթած» է անոր հողերը, դառնալով տէր – տիրական ամէն բանի :

Սովորական պարագաներու մէջ, որեւէ զինադադար կը կնքուի մէկ շաբաթէն: Մինչեւ անգամ 24 ժամէն :

Արդ, ինչո՞ւ Քորէայի զինադադարի բանակցութիւնները քաշքշուեցան մօտ երկու տարի, արիւն հոսեցնելով անդադար:

Իլիա Էրէնպուրկները շատ լաւ գիտեն գաղտնիքը: Բայց չեն խոստովանիր: Չեն կրնար խոստովանիլ, առանց իրենց գլուխը վրայ տալու :

Չափազանց երկար տեւեց ուրիշ կեղծիք մը,— Համաձայնութիւն կնքել հինգ Մեծերու միջեւ, խաղաղութիւնը ապահովելու համար :

Ինչո՞ւ Հինգ Մեծերը եւ ոչ տասն անգամ հինգ մեծեր ու փոքրեր :

Այդ «Հինգ»ին յայտնի եւ գաղտնի համաձայնութիւնները չե՞ն որ քառսի մը վերածեցին աշխարհը :

Երկու քստմնելի եւ համայնակուլ չարիքներ, պաղ պատերազմը եւ յարաճուն զինարշաւը շատոնց պատմութեան անցած պիտի ըլլային, եթէ ամէն մէկը տանտէր դառնար իր տան մէջ: Առանց իր կնճիթը ցցելու պատուհանէն կամ պարտէզէն անդին :

Խաղաղութի՞ւն կ'ուզես, — յարդէ ուրիշին ազատութիւնը: Անոր ինքնորոշման իրաւունքը : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԻՒՆ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

ՌՈՒՍ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ ԿՐԱԿ ԿԸ ՏԵՂԱՆ

Երէկ կարգ մը լուրեր հաղորդած էինք Պերլինի արեւելեան շրջանին մէջ ծագած խռովութեանց մասին :

Վերջին տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ իրապէս ըմբոստութիւն մը տեղի ունեցած է բոլշեւիկեան իշխանութեան դէմ: Այն աստիճան որ, ի վերջոյ հարկ եղած է օգնութեան կանչել ռուսական զօրքը, հրասայլերով եւ գնդացիրներով , անդորրութիւնը վերահաստատելու համար :

Ստորեւ կ'ամփոփենք մանրամասնութիւնները , քաղելով միջազգային մամուլէն .—

ԻՆՉՊԷՍ ԾԱԳԵՑԱՒ ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆԸ

Նախապէս բանուորական ցոյց մըն էր որ տեղի կ'ունենար , երեքշաբթի օր : Ռուսերը այն տպաւորութիւնը կը ձգէին թէ թոյլ տուած են որ բանուորները իրենց դժգոհութիւնը յայտնեն ազատօրէն: Չորեքշաբթի օր, իսկապէս ըմբոստութիւն մըն էր որ կը պայթէր: Աննախընթաց դէպք մը՝ 1945էն ի վեր, երբ Խ. Միութիւնը իր թաթին տակ առաւ արեւելեան Գերմանիան, ինչպէս ուրիշ արբանեակ երկիրներ: Խորհրդային զինուորական հրամանատարութիւնը լարած էր իր բոլոր ուժերը, սանձելու համար արեւելեան Պերլինի 1·500·000 բնակիչները:

Ականատես թղթակիցներ կը պատմեն թէ տեսակ մը պատերազմ էր, — սպառազէն զինուորներ անզէն բանուորներու եւ բանուորուհիներու դէմ , որոնք ազատութիւն կը պահանջէին: Ռուս հրամանատարը ամենախիստ միջոցներ ձեռք առաւ, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար: Ամենափոքր համախմբումն իսկ արգիլուեցաւ, մահուան սպառնալիքով :

Խռովութիւնները սկսան չորեքշաբթի առտու կանուխ: Ժամը 7ին կարգ մը մեծ գործարաններու բանուորները փողոց թափեցան ,յառաջ խաղալով դէպի քաղաքին կեդրոնը, այն թաղը ուր կը գտնուին կառավարական շէնքերը, Իւլպրիխտի եւ Կրոթվոլի բնակարանները: Ստուարաթիւ ոստիկաններ, խորհրդային զինուորներ ուժգնօրէն կը պաշտպանէին այս բոլոր շէնքերը, հրասայլերով եւ ուրիշ ծանր զէնքերով :

Բանուորներու առաջին թափօրը Ֆրանսական թաղամասէն անցնելով, մտաւ քաղաքին կեդրոնը: Թափօրը հետզհետէ բազմացաւ, տասը հազարի բարձրացնելով ցուցարարներուն թիւը: Երբ Լայփցիկի հրապարակը հասան, քսան հազարի կը հասնէր ցուցարարներուն թիւը: Կառավարական շէնքերուն դէմ առաջին յարձակումը սկսաւ ժամը 8·10ին:

Մինչեւ այդ պահը, գերման ժողովրդական ոստիկանութիւնը չմիջամտեց : Թոյլ տուաւ որ թափօրը անցնի: Բայց երբ անհամար բազմութիւնը հասաւ Վիլհելմ եւ Լայփցիկէրշթրասէ փողոցներուն անկիւնը, այսինքն կառավարութեան կեդրոնը, ոստիկանութեան առաջին խումբերը բիրերով յարձակեցան ցուցարարներուն վրայ որոնց թիւը հետզհետէ կ'աճէր: Ոստիկանութիւնը տեսնելով յարաճուն բազմութիւնը, ստիպուեցաւ քաշուիլ եւ շրջանակ մը կազմել կառավարական շէնքին բոլորտիքը :

Ասոր վրայ, ցուցարարները պահանջեցին զինաթափ ըլլալ: «Եթէ ձեր զէնքերը գետին նետէք, անվնաս կը մնաք»: Այս կոչին վրայ, զէնքերու եւ համազգեստներու խառնակոյտ մը դիզուեցաւ փողոցներուն մէջ: Ցուցարարները զանոնք հաւաքելով յաղթականօրէն տարին քաղաքին արեւմտեան շրջանը եւ յանձնեցին ոստիկանութեան: Բազմաթիւ ոստիկաններ ալ նոյն շրջանը ապաստանեցան, քաղաքային հագուստներով :

ԹՆԴԱՆՕԹԸ ԿԸ ԳՈՌԱՅ

Քիչ վերջը, բոցեր երեւցան Փոցտամէրփլացէն, այսինքն խորհրդային սահմանին մօտ: Հրդեհ ծագած էր սովետական վաճառատունէ մը եւ Քաֆէ Ֆաթերլանտէն: Ցուցարարները այդ հրապարակէն յառաջ խաղացին դէպի Պրանտէնպուրկի դուռը: Երիտասարդ բանուորներ մագլցելով խորհրդային դրօշը վար առին եւ բոցավառ խարոյկի մը մէջ նետեցին, բազմութեան ծափերուն մէջ :

Շատ չանցած օգնութեան հասան խոր –

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՅԱՆՑԱՒՈՐՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌԵՆ

ԱՐՏԱԿԱԳ ԽՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պերլինի արեւելեան շրջանին բանուորական ըմբոստութենէն անմիջապէս վերջ, կառավարութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց որ կ'ըսէ .

— Պերլինի սովետական շրջանին մէջ տեղի ունեցած ցոյցերը գործն են Ֆաշական եւ գրգռիչ տարրերու որոնք վարձուած են օտար պետութեանց եւ գերման դրամատէրներու կողմէ: Այդ գրգռիչները փորձեցին խռովութիւններ սարքելով ընդդիմանալ կառավարութեան ձեռք առած միջոցներուն: Այդ խռովութեանց նըպատակն է աւելի դժուարացնել գերման միութեան վերահաստատումը »:

Զեկոյցը կ'ըսէ թէ պատճառ չկայ ցոյցեր կատարելու, քանի որ ջնջուած է աշխատանքի ժամանակամիջոցի տասը առ հարիւր յաւելումը: Ցետոյ կ'ազդարարէ թէ յանցաւորները խստօրէն պիտի պատժուին: Եւ կը հրաւիրէ ժողովուրդը օգնել կառավարութեան: Կը հրաւիրէ նաեւ բանուորները եւ «բոլոր լաւ քաղաքացիները» բռնել եւ պետական իշխանութեանց յանձնել գրգռիչները: «Անհրաժեշտ է որ բանուորները եւ մասնագէտները միջոցներ ձեռք առնեն աշխատանքի բնականոն վիճակը վերահաստատելու համար , գործակցելով իշխանութեան » :

Պաշարման վիճակի օրէնքով, որ ի զօրու է Յունիս 17էն սկսեալ, արգիլուած է որեւէ ցոյց փողոցներու թէ հանրային շէնքերու մէջ, արգիլուած է անցորդներու եւ կառքերու երթեւեկը ժամը 21էն5:

× Արեւմտեան Պերլինի արհեստակցական Միութիւնները բանաձեւ մը ուղղեցին արեւելեան շրջանի բանուորներուն , հետեւեալ բովանդակութեամբ. — «Կը ձայնակցինք ձեր պահանջին՝ ազատ ընտրութեանց մասին եւ ձեր բողոքին՝ ընդդէմ օտար բռնակալութեան եւ անոնց վարձկան դաւաճաններուն » :

× Արեւելեան Գերմանիոյ համայնավար կուսակցութեան նախագահը , Ռայման , յայտարարեց թէ ցոյցերը ներշնչուած էին գրգռիչներու կողմէ, խռովութիւններ յարուցանելու համար երկրին մէջ: Այս առթիւ ըսաւ թէ իրենց նոր ծրագիրն է. —

1. Չորսերու ժողով մը գումարել, մասնակցութեամբ ամբողջ Գերմանիոյ . — 2. Վերահաստատել գերման միութիւնը կառավարութիւն մը կազմելով . — 3. Ազատ ընտրութիւններ կատարել համաձայն Փոցտամի մէջ տրուած որոշումներուն. — 4. Բանակցիլ չորս պետութեանց հետ, հաշտութեան դաշնագիր մը կնքելու եւ օտար զօրքը պարպելու համար, ստորագրութենէն մէկ տարի ետք.— 5. Երաշխաւորել Գերմանիոյ սահմանները եւ չէզոքութիւնը. — 6. Ջնջել բոլոր այն քաղաքական եւ զինուորական համաձայնութիւնները , որոնք կը վնասեն Գերմանիոյ ազգ. անկախութեան եւն.:

× Վերջին լուրերու համաձայն, շատ մը բանուորներ չեն վերսկսած աշխատանքը: Արեւելեան Պերլինը կտրուած է արտաքին աշխարհէն :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՇՐՋՈՒՆ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲ ՄԸ

Տասը օրէ ի վեր ազդ մը կ'երեւայ «Յառաջ»ի մէջ.— Գեղարուեստական ցերեկոյթ, նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հայկական Երգչախումբի :

Առաջին ակնարկով, սովորական ծանուցումի մը տպաւորութիւնը կը գործէր այս ազդը :

Բայց, խմբագրութեան հասած տեղեկութիւնները կ'ըսեն թէ իրապէս հանրօգուտ աշխատանք մըն է որ կը կատարուի:

Դեռ երէկ ընթերցող մը իր գոհունակութիւնը կը յայտնէր Կրընոպլէն :

Ուրիշ թղթակից մը, Վիէնէն, աւելի մանրամասնօրէն կը նկարագրէ ձեռնարկին յաջողութիւնը :

Գործին գլուխը անցած է եռանդուն վարդապետ մը, որ տարիներով քրտինք թափած է Սուրիոյ մէջ եւ այլուր, որբեր հաւաքելու, Հ. Մ. Ը. Մ.ի շարքերը խըտացնելու համար :

Ինչպէս կ'երեւայ, Միջին Ֆրանսայի կարգ մը գաղութներուն մէջ առաջին անգամ է որ հայկական երգահանդէսի մը երանութիւնը կը վայելեն :

Անշուշտ քարոզի կամ յորդորի չէք ըսպասեր ,ըմբռնելու համար այս կարգի ձեռնարկներու արժէքը :

Երգերը ոչ միայն վէրքեր կը բուժեն , այլեւ կը թարմացնեն ժողովուրդներու հոգին: Մանաւանդ օտարութեան մէջ :

Այս անծայրածիր ձուլարանին մէջ, երգերն ալ շանթարգելներ են: Թեւ կուտան ինքնապաշտպանութեան պայքարին :

Երգեր կան որոնք աւելի շատ կ'ազդեն, կը խռովեն եւ կը սրտապնդեն, քան շատ մը ճառեր :

Վերջին տարիներու ընթացքին, Մարսէյլի «Արմենիա» երգչախումբը Լիոն հրաւիրուեցաւ, նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան :

Միւս հայաշատ կեդրոնները բախտին ձգուած են, տարիներէ ի վեր :

Ազգային բարերարներ կ'երեւան ամէն նակատի վրայ:

Պիտի չգտնուի՞ քաջ մարդ մըն ալ, որ ստանձնէ շրջուն երգչախումբի մը ծախքը: Ի սէր ազգութեան ... ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՉԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Դ. թեկնածուն , Պ. Անտռէ Մառի երէկ (Եշ.) Ազգ. ժողովին առջեւ պարզեց իր ծրագիրը, որ կը տրամադրէ երեսուն միլիառ Ֆրանքի անմիջական տուրք, խնայողութիւններ եւ բարենորոգումներ մասնաւոր հրամանագիրներով, գործադրելի՝ 15 օրէն, թեթեւացում ռազմական ծախքերու եւն.: Արդիւնքը անորոշ էր մինչեւ ուշ ատեն :

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՌՈԶԷՆՊԷՐԿԻ մահավճիռին գործադրութիւնը յետաձգելու որոշում տուաւ դատաւոր Տակլըս, շատերուն զարմանք, ուրիշներու վրդովում պատճառելով: Երեսփոխան մը կը պահանջէ դատի յանձնել այս դատաւորը, իբրեւ հակասահմանադրական ... Գերագոյն Ատեանը երէկ պիտի քննէր յետաձգման այս առաջարկը: Անհրաժեշտ է որ ատեանին 9 անդամներէն վեցը քուէ տան, վերջնական որոշման մը յանգելու համար: Վճիռը պիտի գործադրուէր երէկ, եթէ համաձայնութիւն չգոյանար:

Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահն ալ ներում խնդրեց Պիտոյի միջոցաւ :

ՀՐԴԵՀ մը մոխիր դարձուց 200 խանութներ Թեհրանի շուկային մէջ: Վնասը՝ 500·000 տոլար :

ՔՈՐԷԱՅԻ զինադադարի սահմանագիծը ճշդուած ըլլալով, կռիւները դադրած են առ այժմ, Հարաւ. Քորէայի նախագահը ազատ արձակեց 25·000 ոչ-բոլշեւիկ ռազմագերիներ :

ԱՂԻ, ԼԵՂԻ ԵՒ ԿԾՈՒ

«Գերապայծառին վէճը» փակուած չէ տակաւին: Փակուած չէ հայ ժողովուրդին համար:

Փակուած չէ ինձ համար:

Փակուած չէ նաեւ... Մասիսի համար:

Մեծ կամ Փոքր Մասիսներուն մասին չէ խօսքը: Ուրի՛շ Մասիս է ասիկա: Մէկն է որ Մասիս ստորագրելով Մասիս կը կարծէ ինքզինք: Աղուոր խօսք մը ունի Ժան Քոքթօ, խօսելով Վիքթոր Հիւկոյի մասին. — Վիքթոր Հիւկօ այն յիմարն է որ ինքզինք Վիքթոր Հիւկօ կը կարծէ:

Ինչո՞ւ, ուրեմն, Մասիս ինքզինք Մասիս չկարծէ:

Կը կարծէ՛, բարեկա՛մ, եւ թէ՛ կը կարծէ, թէ՛ կը ստորագրէ:

Կը կարծէ որովհետեւ կը ստորագրէ:

Կը ստորագրէ որովհետեւ կը կարծէ:

Այսպէս է որ գոյութիւն ունի, Պէյրութի մէջ, Մասիս անուամբ շաբաթաթերթ մը, եւ նոյն այդ շաբաթաթերթին մէջ՝ Մասիս ստորագրող համբակ մը: Ուրեմն, «Մասիս» շաբաթաթերթին Մասիսն է, որ...

Ներողութի՛ւն, այս երկուութեամբ՝ շփոթութիւն կամ թիւրիմացութիւն չըստեղծուի՛ Մեծ ու Փոքր Մասիսներու հետ: Ճիշդ է թէ փոքր է այս մէկը, շա՛տ փոքր, բայց եւ այնպէս չեմ կրնար հանդուրժել որ ելլէք Փոքր Մասիս կոչէք այդ ստորագրութեան տէրը: Եկէք Եղբայր Մասիս կոչենք եւ...

Ո՛չ, ո՛չ, կը մերժեմ Հայր Մասիս կոչել զինք, կրօնական պատմութեան կամ աստուածաբանական ուսումնասիրութեանց մասին շա՛տ պէխապէր է: Յետագային կը սորվի չի սորվիր՝ չեմ գիտեր, բայց առ այժմ ընդունեցէք որ... երախայ է (այս բառին կրօնապատմական իմաստով, որ կապ չունի տարիքի հետ, — հին ատեն երախայ կը կոչուէին անոնք՝ որ մկրտուած չէին, նոյնիսկ չափահաս, վերջապէս՝ ընծայաբերուած չէին տակաւին քրիստոնէութեան խորհուրդներուն):

Եւ յետոյ, Եղբայր Մասիսը լրիւ ներկայացնելու համար՝ կ՝ուզեմ ըսել թէ տարօրինակ սովորութիւն մը ունի այս երախան, — արթուն ըլլայ թէ քունի մէջ՝ յանկարծ կը ճչայ, երբ կը լսէ թէ Վենետիկ է հրաւիրուեր այն որ ելեր է որոնել բո՛յրն «իւղոյ նարդեան ազնուի մեծագնոյ», պարտէզի մը մէջ յաւիտենապէս անմահ: «Անաստուա՛ծը» կը պոռայ, — կարծես թէ Աստուած փնտռելու ելած ըլլայի պարտէզներու մէջ: Խնդրե՛մ, Աստուած փնտռելու տե՞ղ է պարտէզը, Աստուա՞ծ կը բուսնի պարտէզի մէջ, ատով զի՞ս կ՝ուզէ ծաղրելի դարձնել թէ... պարտէզին տէրը, այնպէս ինչպէս կը հասկցնէ Յոբնաղ.

Ո՛վ սուրբ ազանց՝ որոց պարտէզ
Բուսուցանէ Աստուածս այսպէս:

Ու դեռ յանդգնութեա՛ն նայեցէք, կը պառնայ նաեւ զիս արտաբսել գրականութեան պարտէզէն որ ի Ս. Ղազար, (բառերը իրմէ, ստորագծումը ինձմէ):

Չե՞ս ըսեր.

— Շատ մի՛ ճչար, շատ մի՛ պոռար, գոցէ պատուհանդ որ չմսիս, Եղբայր Մասիս:

Ֆրանսացին կ՝ըսէ «գոցէ տուփդ» (ֆէ՛ռմ թա պուաթ) փոխանակ ըսելու գոցէ բերանդ: Արդարեւ, ինծի կը թուի թէ տուփի ձայն է Եղբայր Մասիսի ճիչը, — կը յիշեմ, նման խաղալիկներ մենք ալ ունեցած ենք ատենօք՝ երբ մանուկ էինք: Խաղալիկ մը այդ տուփը՝ կը վերցնես կափարիչը եւ ահա ճիչ մը, բաղի ձայն մը, անտանելի՛, անհանդուրժելի՛, դուռ-դրացի, գիւղ-գիւղացի կատղեցնելու աստիճան նեղացուցիչ, տաղտապեցուցիչ:

Տուփը՝ Եղբայր Մասիսին տուփը, հասկցանք: Բայց ո՞վ է որ կը վերցնէ տուփին կափարիչը, ուռեցնելու համար մեր գլուխը, չհասկցա՛յ տակաւին:

Հետաքրքրականը ատիկա չէ՛ դեռ, սիրելի Յառաջունիք:

Եղբայր Մասիս կը պարծենայ թէ դուռ-դրացի գոհ են իր տուփին ձայնէն, նոյնիսկ գրեց թէ նուէրնե՛ր ղրկեն են, զիս նեղացնելու համար արձակած իր ճիչը լըսողները դրամական նուէրնե՛ր ղրկեն են Մասիսի:

— Լաթէռնա՛, լաթէռնա՛, բայց լաթէռնան ասա՛նկ կը դառնայ՝ ըսին, ապահովաբար, լաթէռնաճիին ձեռքը նուէր ձգող այդ Եղբայրները: Իրենց բռունցքն ալ՝ ինծի ուղղած:

Ականատես չեմ, բայց իրողութիւն է: Իրողութիւն է, բայց խնդալի՛ք բան է, — կը խնդաս գիշերն ալ, քնանալէ առաջ եւ նոյնիսկ... ետքը՝ քունիդ մէջ:

Լաթէռնա մըն ալ ե՞ս առնեմ՝ ըսի, երթամ Աշրաֆիէ ու նուագեմ ծանօթ երգին եղանակով.

Երթամ Ստամպոլ,
Բերեմ փարա պոլ...

Գիտե՛մ, գիտե՛մ, նուէրը չէ կարեւորը, այլ նուէր տուողներուն հետաքրքրութիւնը կամ գնահատութիւնը: Ահա թէ ինչո՛ւ կարմիրները, որոնք դրամատէրներէն աւելի կը մսխեն՝ ասանկ կամ տարբեր պարագաներու մէջ, լաթէռնա-յօդուածներով դրամ կը հաւաքէին, — առաջին փորձը անոնք կատարեցին: Նուէրի պէտք չունէին անոնք, աշխա՛րհ գիտէ, բայց չէ՞ որ նուէր ստանալը — ու ձեւն ալ քաջալերելը — կը ծառայէր ռէքլամի:

Օ՛, պատճառ չունիմ նախանձելու Եղբայր Մասիսի: Ոչ նուէրներուն համար, ոչ ալ նուիրատուութեանց իմաստին:

Նախ՝ որովհետեւ պէտք չունիմ դրամի: Քանի որ դրամ չունիմ, ուրեմն Աստուած պէտք չէ տեսեր որ ունենամ, — չեմ ուզեր խառնուիլ Աստուծոյ գործին, չբարկացնելու համար Եղբայր Մասիսը, որու հետ մեր վէճը ասանկ բարակ բաներու մասին անհասկացողութենէ մը ծագում առաւ, եւ այդ օրուընէ հասկցայ թէ Աստուած սիրելու, Աստուծոյ մասին խօսելու ձեւերը մենաշնորհն են Մասիսի եւ ոչ թէ միայն ու միայն փարիսեցիներուն, ինչպէս կ՝աւանդէր Աւետարանը: (Խօսքը մեր մէջ՝ շատ տգէտ եմ ձեւի մասին, ես ձեւը կը գործածեմ միայն գրականութեան մէջ, որովհետեւ վարժապետս ըսած է թէ պէտք է ինքնատիպ ըլլալ եւ ինքնայատուկ ձեւեր ունենալ գրելու ժամանակ, նոյնիսկ զարնելո՛ւ ժամանակ, — ահա թէ ինչո՛ւ անճարակ մնացի Աստուած սիրելու ձեւ մը գտնելու տեսակէտով, Գերապայծառներուն ուշադրութիւնը գրաւելու աստիճան նորօրինակ, նմանօրէն Եղբայր Մասիսի):

Երկրորդ՝ որովհետեւ ռէքլամ-նուէրներուն նշանակութեան տեսակէտով շատ անտարբերութիւն ցոյց տրուեցաւ Մասիսի: Երկու ռէքլամ-նուէրը բաւակա՞ն է բան հասկցնելու համար ինծի: Բայց ի՞նչ մեղքս պահեմ, առաջին օրը՝ վախցայ որ Պէյրութի Հայերը, շարան-շարան, կը վազեն Աշրաֆիէ եւ շախուռ-շուխուռ դրամ թափելով՝ կոթող մը կը կանգնեն, գրելով ճակատը. — Մեր պատասխանը «անաստուած» Նարդունիին: Միայն թէ բաներ կան, որոնց մասին կարծեմ գաղափար չունին մեր Եղբայրները՝ յոտս Մասեաց:

Ժամանակին՝ «Յառաջ»ի մէջ երկար սիւնակ մը ունէի արձագանգ տալու համար օրուան ոճիր-արկածներուն: Խմբագրելու եղանակը (առանց ստորագրութեան) այնքան հաճելի թուեցաւ մեր ընթերցողներուն, որ մինչեւ Իրանէն եւ Ամերիկայէն — չլսուա՛ծ բան է — սկսան դրամ ղրկել յատկապէս «օրուան արկածները խմբագրող ընկերոջ» իբրեւ գնահատութիւն: Մենք ոչ թէ արձանագրեցինք այդ նուէրները իբրեւ ռէքլամ, այլ ընդհակառակն ջնջեցինք... ոճիր-արկածի սիւնակը, տարբեր առու ցոյց տալու համար հետաքրքրութեանց կամ գնահատութեանց: Այնպէս որ կ՝ուզեմ բարեկամաբար զգացնել Եղբայր Մասիսի թէ, յօդուածներու մասին հանրային հետաքրքրութեան կամ գնահատութեան իբրեւ չափանիշ՝ ռէքլամ-նուէրներով պարծենալու մրցում մը որ բանայ, մրցումը աղէ՛տ մը կը դառնայ իրեն, Մասիս անունին ալ մեղք կ՝ըլլայ, որովհետեւ այնքան կը պզտիկնայ, այնքան կը փոքրանայ, որ երախաներն ալ կրնան այլեւս ցատկել վրայէն: Հայհոյութեանց համար իսկ իբրեւ գնահատութիւն՝ նուէր ստացած գրող մըն եմ, կ՝ելլեմ՝ «դասդ առի՞ր» կ՝ըսեմ եւ ուրիշ խօսք մըն ալ կը գլորեմ, հոգի կը ցաւցնեմ, — զգո՛յշ, Եղբայր Մասիս, զգո՛յշ: Աւելցնեմ որ կ՝արհամարհեմ զէնքը՝ որով Եղբայր Մասիս կը սպառնայ ինծի, երբ կը ներկայացնէ զիս իբրեւ հեղինակ «Աստուծոյ դէմ լուտանքի»: Հայհոյութեան կամ լուտանքի մասին տարբեր հասկացողութիւն ունիմ, եօթը լեռ հեռու իր հասկացողութենէն: Արդէն, Եղբայր Մասիս ինքն ալ կ՝ընդունի մեր դիրքերուն հեռաւորութիւնը, մեր բառարաններուն տարբերութիւնը, մեր լեզուներուն հակադրութիւնը, երբ կը գրէ, Աւետարանին իսկ բառերով, թէ իր «հաց» ըսածը ինձ համար կը նշանակէ «քար», կամ իր «ձուկ» ըսածը ինձ համար՝ «օձ»: Բայց զարմանալի չէ՞ք գտներ որ ի՛նք կը բանայ վէճը, ի՛նք կը նետուի մէջտեղ, ըսելու համար թէ կը հայհոյեմ Աստուծոյ, առանց տրամաբանելու թէ, տարբեր ըլլալով մեր լեզուն, կրնամ կեղծպարշտութիւն համարիլ ինչ որ ինք կը դաւանի աստուածապշտութիւն: Կամ կրնամ յանկարծ հարցնել իրեն թէ ինչո՛ւ հայհոյութիւն կ՝ըլլայ՝ երբ ես ըսեմ «շան ծընունդ», իսկ հայհոյութիւն չըլլար՝ երբ Յիսուս ըսէ «իժի ծնունդ», — իժը չունէն փո՞քր ըլլալուն համար արդեօք՝ հայրութեան իրաւունքի տեսակէտով:

Տեսա՞ք բառարան գործածելու ձեւերուն տարբերութիւնը եւ այդ տարբերութեանց պէլան:

Իբրեւ երկրորդ վկայութիւն՝ կրնամ տակաւին քննութեան առնել գոռոզութիւն կամ ինքնագովութիւն բառերը, զորս համեստաշուք Եղբայր Մասիս կը գործածէ՝ որակելու համար իմ գրական նկարագիրս: Հարկ չկայ ձեզի յիշեցնելու թէ Վոլթէր վատութեան համարժէք կը համարի համեստութիւնը: Տեղը չէ նոյնպէս բացատրել թէ Օգոստինոսներու կամ Նարեկացիներու մեղայագրութիւնը, տարապայման ինքնանուաստացումի մը փորձերուն երկարաձիգ եւ միօրինակ, օրօրուն եւ կրկնաձայն եղանակաւորումին մէջ, կ՝աշխատի նկարագրել մարդուն եւ բընութեան պայքարը՝ երկար եւ անվերջանալի, — փիլիսոփայական այդ վէճին ծանօթ է գրականութեան պատմութիւնը՝ քրիստոնէութենէ՛ն ալ առաջ, անշուշտ ոչ երբեք ինքնագովութեան հակառակ վկայութեան մը արժէքով, որ կրնայ իբրեւ կեր (փաթիւռ) ծառայել միայն Եղբայր Մասիսներու ուղեղով արարածներուն: Բայց քանի որ Եղբայր Մասիս ինծի ցոյց կուտայ Ս. Օգոստինոսը իբրեւ օրինակ համեստութեան, անգամ մը եւս կրկնելով թէ Եղբայր Մասիս եւ բազում ուրիշ Եղբայր Մասիսներ չեն կարդացած Ս. Օգոստինոս կամ Որոգինէս՝ բայց վկայութիւն կը բերեն Ս. Օգոստինոսէն կամ Որոգինէսէն բանգիտութեան... համե՛ստ ձեւերով, հրապարակաւ կը յանձնարարեմ կարդալ Ս. Օգոստինոսի թիւ 213 Թուղթը, ուր Հիպպոնայի եպիսկոպոսը մասնաւոր արբշռանք մը կը ցուցադրէարձագանգ տալու ժամանակ այն փառաբանութեանց, որոնք ուղղուած են իրեն:

Իվերջոյ, սակայն, համե՞ստ է Եղբայր Մասիսը, որ կը գոռոզանայ՝ ինծի հայերէնի դասեր տալու աստիճան: Ուղղէ՛, կ՝ըսէ ինձ, եւ գրէ՛ էոֆորի եւ ոչ թէ էօֆորի:

Նախ, գիտցի՛ր, տղաս, թէ իմ սովորութիւնս չէ Ֆրանսերէն բառ մը հայերէն տառերով գրել, հիւանդացնելու աստիճան կը ջղայնացնէ զիս այդ սովորութիւնը: Երկրորդ, գիտցի՛ր, տղա՛ս, գիտցի՛ր թէ Ֆրանսերէն euphorie կը գըրուի հայերէն «էօֆորի» եւ ո՛չ երբեք էոֆորի, կը հասկնա՞ս, ոչ երբեք էոֆորի, ինչպէս ինձ կը հրամայես գրել: Անշուշտ ամբողջ գիտցածդ Ղազիկեանի գրքոյկն է միայն, բայց Ղազիկեան հրատարակած չէր տակաւին իր ամբողջ գիտցածը, այլապէս գրած պիտի ըլլար նաեւ թէ ճիշդը կ ըգրուի էօֆորի: Գալով հօ՛յ հօ՛յ ժողովրդական ձայնարկութեան ուղղագրութեան, հո՛յ հո՛յ կը գրէի նախապէս՝ երբ գիտցածէդ աւելին չէի գիտեր տակաւին, — հիմա կը գրեմ ուղիղ՝ հօ՛յ հօ՛յ:

Բայց այս վէճին մասին, գրելու համար ընդարձակօրէն, կը խնդրեմ որ մէկը բախտաւորէ զիս՝ հակաճառող ներկայանալով ինծի:

Այսօր միայն այսքան.—

Եղբայր Մասիս, որ համեստութեան կը հրաւիրէ զիս՝ ինծի հայերէնի դաս տալու չափ գոռոզութիւն ցուցադրելով միաժամանակ, պէտք չէ որ մոռնայ թէ,

— Երբ ես սխալ գրեմ, ուղիղ է հետեւիլ իմ սխալ գրելու ձեւիս: Վասնզի իմ սխալս վաղը օրէնք կը դառնայ եւ օրինակ՝ ուղիղ գրելու:

Լեզուն այսպէս կը զարգանայ: Լեզուներու զարգացման պատմութեան մէջ՝ հիները ծանօթ չէին այս ճշմարտութեան, մե՛ծ ճշմարտութեան:

Ափսո՛ս, այս գոռոզ յայտարարութեան մէջ համեստութեան բաժին մը կայ, զոր պիտի չհասկնա՛յ Եղբայր Մասիս, բայց պիտի չբացատրե՛մ: Կը խնդրեմ ընդունիլ զայն իբրեւ վկայութիւն գոռոզութեան: Այստեղ իմ ցաւս այն է միայն, որ այդ գոռոզ յայտարարութիւնը, մե՛ղք, ուրիշ մը ըսած ու գրած է ինձմէ առաջ, — կ՝ուզէի որ ե՛ս ըսած ըլլայի առաջին անգամ: Ֆլօպէր կանխած է զիս շատո՛նց:

Աղի, լեղի եւ կծու այս նախերգանքէն ետքը, Եղբայր Մասիսի ցոյց պիտի տամ տակաւին թէ, օգնութեան հասնելու համար «Գերապայծառին», անհրաժեշտ է շա՛տ հաց ուտել, լրջօրէն տքնիլ, Որոգինէս եւ Օգոստինոս կարդալ մանաւանդ՝ գէթ իրաւունք ունենալու համար յիշատակելու անոնց անունները:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՄՈՌՅՈՒԱԾ ԴԷՄՔԵՐ

Հ. ՄԵԼՔՈՒՄԵԱՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

1918 Յունուարին, երբ՝ Ոստանի, Հիրճի, եւ Վանի ուրիշ ճակատներէն՝ խուճապահար կը հեռանային ռուսական զօրամասերը, տանելով հեռագրի, հեռաձայնի ու զինուորական ուրիշ կարեւոր պիտոյքներ, անտարբեր չէր նաեւ Վանի հինգերորդ »Մահուան գունդը» որ կազմուած էր ռուսական բանակի հայ սպաներով եւ զինուորներով:

Այդ գունդին տրամադրութիւնն այնքան փոխուած էր որ, հայրենիքի շահերու, եւ մեր տառապած բեկորներու պաշտպանութեան մասին խօսիլը զայրոյթ կը պատճառէր գունդի զինուորներու եւ ըսպաներու մեծամասնութեան:

Շատ չանցած, գունդէն մօտ երեք հարիւր հայ զինուորներ ճամբայ կ՝իյնային դէպի Կովկաս, սպառնալով ճամբուն վրայ գտնուած հայ գիւղերու բնակիչներուն:

Հ. Մելքումեանը սպայ Միրեաքեանի ղեկավարութեամբ քսանեւմէկ զինուորներ կը ղրկէ դասալիքներու ետեւէն: Անոնք չհանդուրժելով գործուած անախորժութեանց, կռուի կը բռնուին Կէօլիւ գիւղին մօտ:

Դասալիքներէն կը սպաննուին քանի մը հոգի, ութ զինուորներ ալ կը վիրաւորուին: Մնացեալներն ալ զինաթափ կ՝ընէ Միրեաքեան:

Այս դէպքը կը սարսափեցնէ դեռ Վան գտնուած ոչ-տեղացի ուրիշ զինուորները, որոնք նոյնպէս պատրաստուած էին մեկնելու:

Եւ սակայն, ի վերջոյ մութ ուժերը կը յաջողին գրգռել զինուորները եւ Մարտ 8ին, (1918) Ոստանի դիրքերու երեք վաշտերն ալ կը լքեն դիրքերը եւ Մարտ 9ին կը մեկնին Վանէն, տանելով իրենց տրամադրութեան տակ գտնուած ամբողջ զինամթերքը:

Նոյն օրը կը սկսին թրքական յարձակումները:

Վան կը մնան Հ. Մելքումեան, տեղակալներ Տիգրան Ժամհարեան, Ա. Աբրահամեան, Ա. Գասպարեան, Հախնազարեան եւ 70ի չափ զինուորներ միայն:

Մարտ 19ին, կը վիրաւորուի Լ. Շաղոյեանը եւ ճակատը կը հասնի Մելքումեանը իբրեւ հրամանատար: Մարտ 21ին հերոսական մահով կ՝իյնան Ե. գունդէն մնացողներէն Վարազդատ Գէորգեան եւ Հախնազարեան սպաները, իսկ Ա. Գասպարեան կը վիրաւորուի:

Ապա տեղի կ՝ունենայ Վանի վերջին նահանջը: Մարտ 22ին Մելքումեան կը հասնի Ճանիկ, նահանջող ժողովուրդին եւ զինուորներուն միանալու:

Աննկարագրելի էր խուճապը:

Նահանջը կանոնաւորելու համար հետեւակներու խումբերը կը յանձնուինՄելքումեանի, իսկ ձիաւորները՝ Տիգրան Ժամհարեանի:

Հ. Մելքումեան իր մէկ նամակով կը յայտնէ.

— Մեր անկազմակերպ իրականութեան մէջ, ամէն ինչ ընթանում է բախտի բերմամբ: Նոյն գիշերը թէ ձիաւորներ, թէ հետեւակները եւ թէ գաղթող ժողովուրդը միանգամից մտան Կոտոլի ձորը եւ հետեւեալ օրը (Մարտ 27ին) մենք արդէն կատարուած իրողութեան առջեւ էինք գտնում մեզ:

Մեր զինուորներից շատերը բնազդօրէն բարձրացան բարձունքները եւ դիրք բռնելով ձախ կողմի լեռներում, դուրս քըշեցին Սմկոյի դարանակալ Քիւրտերը եւ Թաթարները:

Կոտոլի ձորը աւելի ճիշդը՝ կիրճ է, ճանապարհը այնքան նեղ եւ այնպիսի անցքեր ունի, որոնց վրայ մի երկու տասնեակ զինուորներով կարելի է փակել ճանապարհը եւ բնաջնջել եկողները:

Ձիաւորներու անցքը խանգարելու հա-

մար, Քիւրտերը լեռներից խոշոր քարեր գլորել էին ճամբուն վրայ :

Բայց ի զուր, մեր զինուորների յանդուգն գրոհներին չդիմանալով թշնամիները լքեցին իրենց դիրքերը» :

Սալմաստ հասնելէն ետք, Հ. Մելքումեանը մասնակցեցաւ Սալմաստի զինուորական մարմնին եւ հրամանատարը դարձաւ կեդրոնի մեր դիրքերուն: Եւ դարձաւ գործօն դերակատար մը, իր հեռատեսութեամբ, ձեռնհասութեամբ եւ քաջութեամբ :

Տիլիմանի գրաւման (1918ին) եւ կարգ մը ուրիշ կռիւներու ատեն, միշտ կը յիշուէին երկու անուններ՝ Հ.Մելքումեան եւ Լ.Շաղոյեան, (վերջինը Ղալասարի դիրքերու հրամանատարն էր) :

Ռուս բանակներէն Սալմաստ մնացած քանի մը գնդապետներ եւ զօրավար մը կը խոնարհէին Մելքումեանի հեղինակութեան առջեւ :

Նոյն տարուան Մայիս վեցին, երբ՝ դարանակալ թրքական կանոնաւոր զօրամասը յանկարծակի յառաջ խաղաց դէպի Ահրեւան, անօրիակ խուճապին առաջն առաւ Մելքումեանը, ճակատ հասնելով, փախչող զինուորները կրակի գիծը նետելով եւ թշնամին քշելով մինչեւ Սուլաւ գիւղը:

Այլապէս, թշնամին պիտի յաջողէր հասնիլ Հաֆթվան, Խոսրովայ եւ Ղալասար ու քրիստոնեաներու բնաջնջումը անխուսափելի կը դառնար :

Մելքումեան իր քաջութեամբ եւ յաջող ռազմավարութեամբ փրկեց քրիստոնեաները եւ կեդրոնի դիրքերը լեցուց անձնուէր զինուորներով, խանդավառելով նաեւ միւս ճակատներու հայ-առրական ուժերը :

Մելքումեան անփոխարինելի հրամանատար մը եւ հերոս մը դարձաւ նաեւ Մայիս 31ի, Յունիս 1 եւ 2ին, թրքական վերակազմուած բանակի մեծ յարձակումի օրերուն :

Յունիս հինգին, թրքական Ե. եւ ԺԲ.րդ զօրասիւններ եւ քրտական բազմահազար ձիաւորները ու մաս մը Թաթարները կատաղի յարձակման մը ձեռնարկեր էին Քէօհնաշահար — Սոմայի եւ Շիաքեարեաղի ուղղութեամբ :

Ասորիները լքեր էին Խանթախտ-Քանլը տէրէ դիրքերը եւ դարձեալ խուճապն ըսկսած :

Մելքումեան նախատեսած էր այդ բոլորը, բայց ասորական ուժերուն փոխարինող հայկական ուժեր չկային: Թիկունքը եւ ճակատները պարպուած էին : Մելքումեան հասկցած էր ամէն բան եւ սակայն կը մնար Մուղանջուկի դիրքերուն մէջ :

Հեղեղանման անձրեւը կը տեղար : Խրամները լեցուած էին ջուրով, թշնամին յառաջ կը խաղար եւ Մելքումեան անվըհատ կը շարունակէր դիմադրութիւնը :

Կէս գիշերին միայն հրամայեց՝ հեծնել ձիերը: Գաղթողները արդէն քսան քիլոմեթր ճամբայ կտրած էին :

Անկէ վերջ, Մելքումեան մասնակցեցաւ Ուրմիոյ, Սօուջ-Բուլաղի, Տաշակիլի, Պիճարի եւ ուրիշ կռիւներու, մինչեւ «Նահանջ Բիւրոցը» Համատան հասաւ :

1922ի աշնան՝ Համբարձում Մելքումեան գերութիւնէն ազատուելով Պոլիս եկաւ Անդարայէն :

Կարսի անկման օրերուն, ամենավերջին գնդակը պարպելէ վերջ, գերի բռնուած եւ Անդարա տարուած էր, իր քաջութեամբ յարգանք պարտադրելով թուրք հրամանատարին:

Երբ Կարսի կռիւներու եւ անկման մասին իր կարծիքը հարցուցի, տխրեցաւ, գլուխն երերցուց եւ ըսաւ.— «Եթէ ամէն հայ զինուոր եւ սպայ մէյմէկ գնդակ արձակէր Կարսը չէր իյնար :

Այդ թուականին, Հայաստան գնաց : Արդէն բաւական տարիքոտ եւ բազմաթիւ կռիւներու մէջ յոգնած եւ առողջութիւնը կորսնցուցած, բայց միշտ խրոխտ Մելքումեան կ'երթար հանդստանալու հայրենիքին մէջ եւ նորէն անոր ծառայելու:

Գնաց եւ այլեւս ոչ մէկ լուր իր մասին:

ԱԶԳԻՆ

ՄԱՅԻՍ 28 Ը ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ ՄԷՋ

ՔՈՐՏՈՊԱՅԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ «ԱՐՄԵՆԻԱ» Կ'ԱՆՈՒԱՆԷ ԿԱՐԵՒՈՐ ՓՈՂՈՑ ՄԸ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ, (Յառաջ).— Ամէնքն ալ անհամբեր կը սպասէին Մայիս 28ի տօնակատարութեան :

Ճիշդ Մայիս 28ին ռատիոյի հայկական բաժնէն խօսեցաւ ծանօթ երիտասարդ մը, Պ. Բաֆֆի Միրաքեան՝ տեղական լեզուով, Հայաստանի անկախութեան նիւթին շուրջ :

Նոյն օրը կեդրոնական քաղաքին ռատիօ կայանէն օրուան խօսնակը եւ երկու թերթերու «դեմոկրատ» եւ «աշխատաւոր»ի խմբագրապետը պարզեց հայ ազգին պատմութեան կարեւոր կէտերը եւ Մայիս 28ի անկախութեան մեծ խորհուրդը, ճշմարիտ բարկեամի մը պէս գովեց հայ ժողովուրդին արժանիքները: Ըսաւ թէ Հայերը Արժանթինի մէջ ալ մեծ ազդակ մըն են յառաջդիմութեան՝ ամէն ճակատի վրայ :

Նոյն օրը «Արմենիա» Մշակութային Միութիւնը ծաղկեպսակ դրաւ հանրապետութեան նախագահին կնոջ՝ ողբացեալ Եւա Փերոնի շիրմին վրայ :

Դարձեալ Շբ. 30 Մայիս, «Արմենիա» Միութիւնը՝ ցորեկէն վերջ խուռն բազմութեամբ ծաղկեպսակ մը դրաւ Արժանթինի ազատարար զօր. Սան Մարթինի արձանին վրայ, ուր սպաներէն գեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ Բաֆֆի Մերաքեան, պանծացնելով Մեծ հերոսին կեանքն ու գործը եւ յայտնելով թէ մենք Հայերս ալ ունեցանք մեծ ազատարարներ, Անդրանիկ եւ ուրիշներ որոնք հերոսաբար կռուեցան յանուն ազատութեան :

Պուէնոս Այրէսէն վերջ երկրորդ հայաշատ քաղաքն է Քորտոպա: Լուր եկած էր թէ քաղաքապետութիւնը որոշած է մեծ փողոցներէն մէկը կոչել «Արմենիա» (Հայաստան): Այս որոշումին պաշտօնական յայտարարութիւնը վերապահուած էր Հայաստանի անկախութեան տարեդարձին, Մայիս 28ին: Քորտոպայի գաղութին վարչութիւնը հեռաձայնով հաղորդած էր այս ուրախառիթ լուրը :

Քորտոպայի մէջ ունինք երկու - երեք հազարնոց գաղութ մը, ազգ. տուն, ակումբ եւ սրահ մը՝ նուիրուած Պ. Պաքրճեանի կողմէ: Կայ նաեւ մատուռ մը եւ քահանայ մը: Տնտեսական վիճակը լաւ է:

Այս բոլորը նախատօնակն էին մեծ տօնակատարութեան՝ որ տեղի ունեցաւ շաբաթ գիշեր, 30 Մայիս, Պուէնոս Այրէսի Կեդրոնի մեծ սրահին մէջ :

Որոշեալ ժամէն շատ առաջ՝ Հայ Կեդրոնը տանող երկու փողոցներէն խուռներամ բազմութիւն կը դիմէր դէպի հանդիսասրահ, որ արդէն լեցուած էր, մինչեւ յարակից փողոցները, խափանելով երթեւեկը :

Խօսնակը բացուած յայտարարեց հանդէսը: Երգչախումբը երգեց Արժանթինեան քայլերգը եւ «Մեր հայրենիք»ը, որոնք ունկնդրուեցան յոտնկայս : Օրուան նախագահը ընկեր Դ. Դաւիթիանեան բացատրեց թէ ինչ հերոսական կը ռիւներով հաստատուեցաւ անկախութիւնը ափ մը հողի վրայ: Ճառը մեծ տպաւորութիւն գործեց, խորապէս յուզելով ներկաները: Այս առթիւ ողջոյնի խօսք ուղղեց նաեւ Կովկասեան ներկայացուցիչներուն, վրացերէն եւ ռուսերէն եւ մաղթեց որ չուշանայ երջանիկ օրը, հայրենիքի մէջ տօնելու այս նուիրական տարեդարձը :

Օրուան բանախօսը, Պ. Երուանդ Թորոսեան, որ հազիւ երկու տարի առաջ եկած էր, խօսեցաւ գեղեցիկ ճառ մը, կուռ տրամաբանութեամբ: Պարզեց բոլշեւիկեան բռնակալութեան չարիքներուն եւ Մայիս 28ի արժէքը: Եզրակացնելով թելադրեց անսասան պահել մեր հաւատքը ազատութեան եւ անկախութեան մասին : Հազարաւոր բազմութիւնը աչք եւ ականջ կտրած էր. անկուսակցական բանախօսին խօսքերը իր սրտէն կը բխէին :

Մէջ ընդ մէջ, տեղի ունեցան խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւններ եւ նուագ, կարող ուժերու կողմէ :

Հանդէսին երկրորդ մասը սկսաւ տեղական լեզուով: Տեղացի արուեստագէտներու խումբ մը մթնոլորտը ոգեւորեցերգերով, արտասանութիւններով եւ ներկայացումներով: «Արմենիա»ի Երիտ. Միութեան կողմէ սպաներէն բանախօսութեամբ Յովսէփ Օղուլեան պարզեց հայ ժողովուրդին ազատագրական պայքարը, դէպքերով եւ դէմքերով : Ամէնէն վերջ դարձեալ բեմ հրաւիրուեցաւ Բաֆֆի Միրաքեան որ նոյնպէս սպաներէն ճառ մը խօսեցաւ մեր ազատագրման պատմութեան մասին :

Հանդէսը վերջացաւ առտուան ժամը 2-ին, յետոյ սկսան եւրոպական պարերը, տեւելով մինչեւ լոյս :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՀԱՅԵՐԸ ՃԱՇ ԿՈՒՏԱՆ 500 ԻՍԼԱՄՆԵՐՈՒ

●

Հետեւելով միւս համայնքներու լաւ օրինակին, Աղեքսանդրիոյ հայ համայնքը «իֆթար» մը տուաւ Ապու Տարտար թաղի իսլամ չքաւորներուն :

Հայոց Առաջնորդարանին կից «Կամք»ի դաշտին վրայ աւելի քան 500 չքաւորներ տեղ գրաւած էին կատարեալ կարգապահութեան մէջ: Այս տպաւորիչ անդորրութիւնը շարունակուեցաւ ամբողջ ճաշի տեւողութեան :

Ցոյց տալու համար իրենց գնահատանքը, բազմաթիւ եգիպտացի անձնաւորութիւններ մասնակցեցան «իֆթար»ին, ի միջի այլոց Աղեքսանդրիոյ փոխ-կառավարիչ Ապաս Կենէյինա, քաղաքապետարանի ընդհ. տնօրէն Հիւսէյին Սոպհի, նաւահանգիստներու եւ փարոսներու ընդհանուր տնօրէն Եուսէֆ Համատ, ինչպէս նաեւ բանակի եւ ոստիկանութեան ներկայացուցիչներ: Հայ համայնքին կողմէ ներկայ էին Քաղաք. ժողովի ատենապետ Պ. Մ. Զարպհանէլեան, Ազգ. Իշխանութեան անդամներ, քահանաներ, հայ կաթողիկէ համայնքին նախագահ Մաթոսեան եւ «Կամք»ի ու Հ. Մ. Ը. Մ.ի արիներ :

Հայ եւ արաբ բարեկամութեան փայլուն արտայայտութիւնը եղաւ ասիկա :

«Փրոկրէ Էժիփսիէն» այս տեղեկութեան հետ հրատարակած է նաեւ «իֆթար»ի ընթացքին առնուած նկար մը :

ԲԱՑԱՌԻԿ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

★

Օր. Շաքէ Տէր Մելքոնեան «տոքթոռա տ'Իւնիվէռսիթէի» իր թէզը ներկայացուց Յունիս 15ին, Սորպոնի մէջ, երեք նիւթերով. —

Հիմնականը հայ ժողովրդական վէպը՝ Սասունցի Դաւիթն էր, զոր քննութեան ենթարկեցին փոօֆէսէօրներ Տէտէեան եւ Ֆէյտի ջերմապէս գնահատելով օրիորդը որ կրցած էր, գիտականօրէն մշակել իր նիւթը եւ հմտօրէն ներկայացնել :

Երկրորդ նիւթն էր Ճիպրան Խալիլի «Մարգարէ»ն (անգլերէն) գործին ազդեցութեան աղբիւրները», զոր քննութեան ենթարկեց յայտնի արաբագէտ Պ. Պլաշէռ, որ գոհունակութիւններ յայտնեց :

Իսկ երրորդ նիւթն էր «դիւցազնական տարրը Ուոլթ Հուիթմընի գործին մէջ» (ամերիկացի), զոր քննեց բաղդատական գրականութեան վարիչ փրօֆ. Լանտռէ, նախագահը Ժիւռիին :

Ժիւռին միաձայնութեամբ տուաւ «համալսարանի տոկտորի» (տոքթոռա տ'Իւնիվէռսիթէ) աստիճան Օր.Շաքէ Տէր Մելքոնեանի խիստ պատուաբեր յիշատակութեամբ :

Ա. Խ.

ՅԱՌԱՋ.— Ջերմապէս կը շնորհաւորենք մեր աշխատակիցը, ընկերուհի Շաքէն, իր այս բացառիկ յաջողութեան համար :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (107)

ԱՒԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

■

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

Կը յիշեմ... պաշարման օրերուն էր: Մեր երիտասարդ քահանաներէն մէկը սովորութիւն ունէր, ձին հեծած, պատնէշներու շրջանը ընել օրը քանի մը անգամ. անիկա մեզի հետ կը կռուէր ու միեւնոյն ատեն կը հսկէր որ տրամադրութիւնները բարձր մնային :

Այդ միջոցին թէեւ լսած էինք որ Ատանա եւ Համիտիէ զարնուած են, բայց մանրամասնութիւններ չկային: Օր մը սուրհանդակ մը հասաւ լեռներէն. արիւնի մէջ է քալելով եկեր էր մեզի. դեռ ոտքերուն փոշին չթօթուած՝ հեւալէն ու հառաչելէն պատմեց քահանային բոլոր տեսածները :

Մենք պատնէշներուն առաջքը բան մը չէինք լսեր, կը տեսնէինք միայն քահանան իր ձիուն վրայ, արեւին մէջ, ճամբուն վրայ կեցած, որ մեծ ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէր ծռելով դէպի բոկոտն սուրհանդակը: Յանկարծ քահանան շտկուեցաւ ձիուն վրայ. ամէն բան լսած էր եւ յուզմունքէն խեղդուելով, սկսաւ հեծեծագին արտասուել: Վերարկուին քըղանցքովը երեսը ծածկած էր ու աշխարհս մոռցած բոլորովին: Սուրհանդակը հեռացաւ իսկոյն :

Ձին սկսաւ շարժիլ յառաջանալ, վարժուած ըլլալով պատնէշներուն շրջանը ընել. գլխիկոր կ'անցնէրբոլոր զինուորեալներուն առաջքէն. այսպէս քահանան երեսը վերարկուին քղանցքին մէջ ծածկած երեք անգամ պատնէշներուն շրջանը ըրաւ ու հեծեծանքներէն խմացանք Կիլիկիոյ աղէտին ահռելի համեմատութիւնը :

— Չը սարսափեցա՞ք ու չընկճուեցա՞ք այդ յուսահատութենէն :

— Ոչ ... ընդհակառակը, զայրոյթը մեզ ալ աւելի գրգռեց.... միայն ծարաւը ...:

Այո, ծարաւը Տէօրթ Եօլի պատմութեան ամէնէն ցայտուն դրուագն էր, ինն օր ջուրը կտրած էին. բայց վերջին երեք օրերը միայն կատարելապէս առանց ջուրի մնացեր էին. փոքրիկ տղաքը մեռեր էին ահռելի տանջանքներով ու ամէնուն երակներուն մէջ կարծես կրակ վառուած, ջերմէ կ'այրէին ու լեզունին կը չորնար բերաննուն մէջ. իրիկուան խոնաւութեան կը ցանկային որ իրենց հրատոչոր եւ ցամքած մարմինները զովանան. խմեր էին ամէն կարգի ջուրեր. չորցուցեր էին թունաւոր եւ գարշահոտ ճահիճները, որոնց կանանչորակ եւ լպրծուն ջուրը կ'ըսէին թէ «տաք էր արիւնի պէս» :

Երբ յուսահատութիւնը կատարեալ էր, ոմանք գազանի պէս կատղած էին եւ ոմանք թուլցած ու թառամած բոյսերու պէս: Այդ միջոցին կիները ու աղջիկները կուգային իրենց մօտ, յոյս եւ հաւատք կը ներշնչէին իրենց, պատրանքներով կ'օրօրէին անոնց անհամբերութիւնը, ու երբեմն նոյն իսկ քանի մը ժամ, քանի մը րոպէ շահելու համար, հեռուներէն կ'անցնէին պարապ դոյլերը ձեռքերնին, որպէս զի կարծեցնել տան թէ ջուրկայ, ջուր գըտած են ...:

Երկար ատեն դեգերեցանք պատնէշներուն երկայնքին որ կը գրկէր բոլոր քաղաքը: Ամէն մէկ քար իր պատմութիւնը ունէր. մարթինի գնդակներ դուրսի կողմէն քերելով մաշեցուցեր էին անոնցմէ շատերը : Միջոց մը նստեցանք գետինը՝ թաւալած քարի դէզերու վրայ, ու գրեթէ անխօս նստեցանք մեր շուրջը, սիրտերնիս լեցուն այլ եւ այլ կարգի զգացումներով :

Կազդուրուած, բարոյապէս եւ ֆիզիքապէս, հետեւեալ առաւօտուն մեկնեցանք Տէօրթ Եօլէն. մեր հոգիներէն, սեւն եւ սուգը քանի մը օր հեռացեր էին, եւ այդ քաջ եւ վեհոգի մարդոց մէջ նոր ուժ եւ նոր եռանդ ստացած, շատ մը ըզգացումներու հետ անսահման երախտապարտութիւն կար անտարակոյս :

Մինչեւ քաղաքին սահմանը ընկերացան մեր սայլին ու հրաժեշտի ողջոյններու մէջ, որ կը զրկէինք իրենց հետզհետէ հեռանալով, թէ արցունք կար թէ ժպիտ. բայց այդ արցունքը քաղցր եւ ամոքիչ էր այս անգամ :

Սայլը թաւալելով կը հեռանար Տէօրթ Եօլի այն թաղէն որ պատնէշներէն դուրս գտնուելով աւերման ենթարկուած էր : Հարկ չկար հարցնելու թէ թշնամի խուժանը մինչեւ ո՞ւր հասած էր. իրենցհետքերը ձգած էին.— կացինահար ծառեր, արմատախիլ եղած նարնջենիներ, կոխոտուած պարտէզներ ու ասդին անդին առանձնապէս ցցուած ծառի կմախքներ, որոնց տերեւները բառական խմաստով ամբողջովին փեթռտուած էին :

Աւելի կատարեալ ու արտայայտիչ պատկեր չէր կարելի երեւակայել՝ իր ամբողջութեանը մէջ ըմբռնելու համար այն չարագուշակ մարդակերպերու քանդող ոգին, որով յարձակեր էին խաղաղ բնակչութեան վրայ :

Այս անգամ ալ Համիտիյէ երթալու համար ստիպուած էինք Էրզին հանդիպիլ : Նկատի ունենալով մեր կարճ ժամանակը, յոյս չունէինք կրկին մեր բանտարկեալները տեսնելու, բայց մեր սովորութեան համեմատ փորձեցինք ու յաջողեցանք : Կարճ եւ անբաւական տեսակցութեան մը միջոցին էր որ հաղորդեցինք մեր գիտցածը Բայասի աքսորեալներու մասին ու փոխադարձաբար լսեցինք թէ այդ նոյն աքսորեալներուն հաւանական էր որ հանդիպէինք մեր ճամբուն վրայ :

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ցանկացողները կրնան դիմել Ֆրանսական Ազգային Գրադարանի Ընթերցասրահի պատասխանատուին, ամէն օր, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 5-ը։

ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսական Ազգային Գրադարանի Ընթերցասրահի պատասխանատուն կը տեղեկացնէ ընթերցողներուն, որ Ընթերցասրահը կը մնայ փակ Ամանորի տօնին առթիւ, 1-ին եւ 2-ին Յունուարին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՇԱԲԱԹ 20 ՅՈՒՆԻՍ
SAMEDI 20 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7096 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2507

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ՃԵՄԱՐԱՆՆԵՐԸ

Ինչպէս յայտարարուած է արդէն, Համազգային Փալանճեան ճեմարանին դի – ջերօթիկի բաժինը կը բացուի յառաջիկայ հոկտեմբերին :

Ցարդ կարելի չէր եղած դոհացնել այս պահանջը, տեղի անձկութեան պատճառով : Մինչեւ աչուն պատրաստ կ'ըլլայ նոր չէնքը· որով պիտի կրնան աշակերտներ ընդունիլ ամէն երկրէ (առ այժմ մի – այն մանչեր) :

Լրացուցիչ մանրամասնութիւններ կը հաղորդենք, երբ ստանանք ծանուցուած դրքոյկը :

Ուրեմն, ճեմարանը իր 25ամեակը պիտի ողջունէ աւելի լայն բանալով իր թե – ւերը, դոհացնելու համար յարաճուն պահանջներ :

Ահաւասիկ հաստատութիւն մը որ հիմնուեցաւ չատ համեստ, նոյնիսկ տաժա – նելի պայմաններու մէջ եւ դարձաւ կեն – դանի վառարան մը ազգային մշակոյթի :

Երկու ողբացեալ հիմնադիրները, Լե – ւոն Շանթ եւ Նիկոլ Աղբալեան, չողջոյն ծրագիրներ չունէին, երբ այս գործին կը ձեռնարկէին 1928 – 29ին :

Անոնք հաստատուն դրամագլուխ ալ չունէին, բացի բազմակողմանի հմտութենէն եւ ստեղծագործ հաւատքէն :

Եւ կանգ չառին ամէնէն սեւ, տաժանելի աշխատանքին առջեւ, ձեռնարկը հիմնա – ւորելու համար :

Լիբանանի մէջ ունէինք , արդէն, տարրական եւ միջնակարգ վարժարաններու ցանց մը, երբ այս ճեմարանին հիմը կը դրուէր :

Բայց, ամէնէն անտարբերն ալ չուտ ըմբռնեց թէ այլապէս անհրաժեշտ պա – հանջ մը պիտի լրացնէր նոր կրթարանը :

Համազգային ընկերութիւնը եւ երկու դրացի – ուսուցիչները ունէին հիմ – նական մտահոգութիւն մը, — մտաւոր ուժեր պատրաստել :

Ուրիշ խօսքով, հասցնել չքջանաւարտ – ներ, «ժառանգորդները» որոնք նուիրուին հանրային գործունէութեան : Ամէն բանէ առաջ ծառայեն մշակոյթի զարգացման եւ տարածման :

Ամէն տեղ ալ, հաղարաւորներ կան օժ – տուած միջնակարգ եւ բարձրագոյն, նոյն իսկ համալսարանական կրթութեամբ :

Անոնց հարիւրին քանի՞ն հայկական անդաստանը կը նետուի, «իւրովհանն ծա – ռայելու համար» :

Նոր հաստատութիւնը ի վիճակի չէր ամէն պահանջ մէկ անգամէն դոհացնելու :

Այսօր ալ ,երբ առաջին 25ամեակը կը բոլորէ, չատ մը «բացեր» կան :

Հաստատութեան հին եւ նոր վարիչները ամէնէն աւելի կը զգան այս պարագան :

Կան բազմագան ծրագիրներ որոնք նիւթական միջոցներու եւ ժամանակի կը կարօտին :

Նոր չէնքը եւ դիշերօթիկներու բաժինը բացումը մասամբ կը լրացնեն կարգ մը պահանջներ :

Անշուշտ Համազգային ընկերութեան եւ ճեմարանին 25ամեակը պիտի նպաստեն , բարօյապէս թէ նիւթապէս, քայլ մը եւս յառաջ նետուելու համար :

Անդին, Հալէպի մէջ ալ ունինք ճեմա – րան մը, Քառէն Եփփէ, որ կը ձգտի նոյն դերը կատարել, չատ աւելի դժուարին պայմաններու մէջ :

Տակաւին հինգ տարեկան է այդ հաս – տատութիւնը, եւ մօտէն դիտենք թէ որ – քան արդիւնաւոր եղած է :

«Քառէն Եփփէ»ն չունի Պէյրութի ճե – մարանին փառաւոր չէնքը: Ոչ ալ անոր վայելած դիւրութիւնները :

Եւ սակայն, արդէն դարձած է հոսուն աղբիւր մը ազգային մշակոյթի :

Այսքանը, իբրեւ փակագիծ, չօշափելու համար ուրիշ հիմնական խնդիր մը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՉՈՐՐՈՐԴ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ ԱԼ ՄԵՐԺՈՒԵՑԱԻ

●

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԵՏԶՀԵՏԷ ԿԸԹԱՆՐԱՆԱՑ

Կը նախատեսուէր արդէն,— վարչապետութեան չորրորդ թեկնածուն, Անտռէ Մառի եւս ձախողեցաւ, Ազգ· ժողովի եչ· օրուան նիստին մէջ: Իր յայտարարութիւնը պաղ ընդունելութիւն դտաւ զանազան հոսանքներէն: Եւ երբ քուէները կը համրէին, տեսան որ թեր քուէարկած են 272 երեսփոխանները, դէմ՝ 209: (Օրինական մեծամասնութիւնն է 314):

Ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը, ամէնէն սակաւ մեծամասնութիւնն էր որ կը ստանար այս թեկնածուն : Ազգ· ժողովը եւ հանրային կարծիքը յոգնած – դաղրած ըլլալով, չատեր կը կարծէին թէ մէկին ճամբայ մը պիտի դանուի , տագնապը լուծելու համար: Մինչդեռ ճիշդ հակառակը պատահեցաւ: Ընդդիմադիր – ները կ'ըսեն թէ Անտռէ Մառի «անչար – ժութեան» ապաւինած էր, պահպանողական ծրագիր մը առաջարկելով :

Վաղը, կիրակի, կը լրանայ տագնապին առաջին ամիսը, (Մայիսի դահլիճը հրաժարեցաւ Մայիս 21ին): Ցարդ առաջարկուած թեկնածուներէն Փոլ Ռեյնօ չահած էր 276 քուէ 235ի դէմ, Մանտէս Ֆրանս՝ 301 քուէ 119ի դէմ, Ժոռժ Պիտօ 313 ձայն 228ի դէմ (օրինականէն մէկ պակաս) :

Տեղական թերթերը կը դրեն թէ Անտռէ Մառի իր յայտարարութեան 12 էջերը կարդացած էր առանց որեւէ տպաւորութիւն ձգելու: Բառերը եւ նախադասութիւնները իրարու կը յաջորդէին մեքենաբար, — աւանդութիւն, խոչ, օրինաւոր տեղչեր, արդար մտահոգութիւն, հանդիսաւոր կոչեր, քառամեայ ծրագիր, եւ – րոպական բանակ, սերտ գործակցութիւն եւն. (Ֆիկարօ):

Երբ վիճաբանութիւնները սկսան, հեգնական խօսքերը կը տիրապետէին ժողո – վարահին մէջ: Զախակողմեան երեսփո – խան մը, Փիէռ Քոթ, նախկին նախարար, դիտել տուաւ·

— Ձեր նախորդներու յայտարարու – թեանց վրայ աւելցուցած էք միայն քիչ մը նորմանտական դիւանագիտութիւն : Ֆրանսան ճարպիկութեան պէտք չունի , այլ խիզախ ծրագրի մը :

Պահպանողական մը դիտել տուաւ թէ Պ· Քոթ կ'ուզէ ժողովրդական ճակատ ստեղծել համայնավարական ուղղու – թեամբ: Փոթորիկ մը պայթեցաւ, երբ համայնավար երեսփոխան մը, Քրիժել – Վալրիմոն ի րկուսակցութեան տեսակէտները կը յայտնէր: Քանի մը երեսփոխաններ ատիթէն օգտուեցան, անոր երեսին տալու համար արեւելեան Պերլինի արիւ - նալի դէպքերը: Երբ կարմիր երեսփոխանը կ'ըսէր թէ «համայնավարները պատրաստ են իրենց բոլոր ուժերը տրամադրելու », տագնապին լուծման համար, աջակող – մէն կ'աղաղակէին, — «Այո, բոլոր ուժերը, հրապայլերով···»:

Վիճաբանութիւնները չարունակուեցան մինչեւ առաւօտ ժամը 1ուկէս եւ քուէարկութենէն անմիջապէս ետք չորրորդ թեկնածուն էլիզէի պալատը գնաց , իր հրաժարականը ներկայացնելու համար : Իր պարտութեան մէջ վճռական դեր կատարած էր Ժողովրդական Շարժումը (կաթոլիկ), չավազանց երկչոտ գտնելով ծրագիրը: Մասնաւորապէս դժգոհութիւն պատճառեց յայտարարութեան այն կէտը որ կ'ըսէր թէ Ֆրանսա պէտք չէ գործի ճեռնարկէ եւրոպական բանակի մասին մինչեւ որ ազատ ընտրութիւններ կատարուին Գերմանիոյ մէջ :

Աւելորդ է ըսել թէ կացութիւնը աւելի ծանրացած է, այս նոր ձախողումէն վերջ: Հանրապետութեան նախագահը անմիջապէս գործի ճեռնարկեց, նոր թեկնածու մը ճարելու համար :

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԽՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

●

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺ ԵՒ ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պերլինի արեւելեան չրջանին մէջ ձա – գած ըմբոստութենէն անմիջապէս ետք , խորհրդային հրամանատարութիւնը պա – չարման վիճակ յայտարարելով, արտա – կարգ խստութեանց դիմեց: Անմիջապէս մահուան դատապարտուելով դնդակա – հարուեցաւ բանուոր մը, Վիլի Կոթլինկ , հետեւեալ ամբաստանութեամբ· — «Դոր – ձած է օտար դաղտնի սպասարկութեան մը հրամանով, եղած է խռովութեանց դործօն կազմակերպիչներէն մէկը, մաս – նակցած է իշխանութեանց եւ ժողովուր – դին դէմ ուղղուած աւազակային ձայրա – յեղութեանց »:

Միեւնոյն առեն բազմաթիւ ձերբակա - լութիւններ կը կատարուէին: Անթելը կ'ազդարարէր թէ «խռովարարները իրենց արժանի պատիժը պիտի կրեն», իսկ միւս – ներուն հետ բանակցութիւններ պիտի կա – տարուին, համաձայնութեան մը յանգե – լու համար: Այս առթիւ, բոլշեւիկները ծանր մեղադրանքներ կ'ուղղեն Ամերիկա – ցիներուն դէմ, ըսելով թէ անոնք սար – քած են վերջին երկու օրերու խռովու – թիւնները :Գերմանները կը հերքեն այս մեղադրանքը :

ԵՐԵՔ ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ԲՈՒՌՆ ԲՈՂՈՔԸ

Պերլինի Ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան հրամանատարներ ուժգին բո – ղոքգիր մը ուղղեցին խորհրդային իշ - խանութեանց, պահանջելով անմիջապէս դադրեցնել արտակարգ խստութիւնները եւ վերահաստատել երթեւեկը Պերլինի երկու չրջաններուն միջեւ: Երեքն ալ խոր մտահոգութիւն յայտնելով, կը դատա – պարտեն «դինեալ միջամտութիւնը որուն հետեւանքով սպաննուած կամ ծանրապէս վիրաւորուած են բազական թիւով Պեր – լինցիներ, ոմանք մեր չրջաններէն : Կը բողոքենք խորհրդային իշխանութեանց կողմէ ձեռք առնուած կամայական մի – ջոցներու դէմ որոնց հետեւանքով երկրդհատուած է ազատ երթեւեկը Պերլինի երկու չրջաններուն միջեւ: Կը հերքենք թէ Վիլի Կոթլինկ, որ դնդակահարուած է կեղծ դատավարութեամբ մը, դրդռիչ գործա – կալ մըն էր, օտար պետութեան մը գաղտ – նի սպասարկութեան հրամանին տակ : Իր մահապատիժը եւ դնդակահարութիւնը ո – րոնք տեղի ունեցան անմիջապէս պատրուակով մը վայրագ արարքներ են եւ պիտի ցնցեն աչխարհի խիղճը: Իրրեւ դերա – դոյն խորհրդային իշխանութիւնը Պերլի – նի սովետական չրջանին մէջ դուք ալ մե – ղի հետ պատասխանատու էք Պերլինի ժո – ղովուրդին բարօրութեան եւ ազատու – թեան: Հետեւաբար կը պահանջենք, ի չահ ամբողջ Պերլինի, անմիջապէս ջնջել ժողովուրդին պարտադրուած կոպիտ խս – տութիւնները եւ վերահաստատել ազատ երթեւեկը »:

Այս բողոքագիրը խմբագրուած էր երեք մարդպանութեան պատակարգ նիստէն ետք որ տեւեց մէկ ժամ :

× *Խորհրդային անթելը եւ մամուլը կը չարունակեն օտար գրդռիչներու վերա – դրել Պերլինի դէպքերը: Արեւմտեան եր – կիրներու մէջ կը վախնան որ ուրիչ ան - մեղներ ալ դատապարտուին, քանի որ ա – մէն օր 30·000 Գերմաններ Պերլինի արեւ – մտեան չրջանէն արեւելեան չրջանը կ'եր – թան աչխատելու: Շատեր արեւելեան չր – չանը կը գտնուէին երբ Ռուսերը արդիլե - ցին երթեւեկը:*

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ԾՈՒՌՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Գրագէտներ եւ բանաստեղծներ անգամ կը գործածեն սա կոպիտ բառը,— «ոտա – բոպիկ»:

«Բոպիկ» արդէն կը նշանակէ ոտքերը բաց: Ուրեմն աւելորդ է ոտք մբն ալ տրնկել աչ ու ձախ :

Այդպիսի բառ մբն ալ երեւանի մէջ կը գործածեն, իբրեւ թէ իմաստի նշդու – թեան համար, — «մտայղացում»: Գրա – կան, գիտական, գեղարուեստական յղա – ցում :

Կը մոռնան որ միւսին համար արդէն ունինք բառ մը, «յղութիւն»:

Տարրական կանոն է ամէն լեզուի մէջ, — բառերը իրենց բուն իմաստը կ'ունենան երբ կը գործածուին գիտակցօրէն: Իւրա – քանչիւրը իր տեղին մէջ:

× Սա «բնագաւառ»ն ալ գլուխ առաւ գնաց :

Կրթութեան, գրականութեան կամ գի – տութեան «բնագաւառին» մէջ եւն·:

Ֆրանսերէն «տոմէն»ն է, որ տեղ մը «կալուած» կը թարգմանուէր Պոլսոյ մէջ: Ցաճախ ըսել կ'ուզեն *ասպարէզ, դետին, ճիւղ* եւն·:

× Բուն իմաստին կը հակասէ ուրիշ բառ մը, «կարիճ»:

Կը նշանակէ կարօտութիւն (նիւթական, տնտեսական եւն·):

Այնպէս որ, սխալ է գրել, — մեր գիւղը դպրոցի մը *կարիք* ունի»:

Անճոռնի է «կարիքաւոր» բառն ալ, իր – րեւ հոմանիշ «կարօտեալ»ի :

× «Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ» ամսագրին 1953 ապրիլի թիւէն կը *խաղեմ* հետեւեալ բարբարոսութիւնները , իբրեւ նմոյշ «պետական» հայերէնի·—

Դաչնակցութիւնը որպէս հայ ռէակցիոն բուրժուազիայի կոնտրռեւոլուցիոն նա – ցիոնալիստական պարտիա (էջ 80)·

— *Սոցիալիզմի էկոնոմիկական պրոբ – լեմները* (էջ 83):

— *Կոնսոլիտացիա, ֆէոդալ , դեգրա – դացիա, ինկվիզիտորական, պրոդրեսիւ , տերրիտորիա, կապիտուլացիա, վուլգար սոցիոլոգները, պարադիտ* :

... Առ այժմ այսքան: Տողաշարը տըր – տնջալ սկսաւ :

Վ.Ա.Էֆ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Եգիպտոս հանրապետութիւն հռչակեց Ցունիս 18ին, նախագահ ընտրելով զօր· Նեկիպը, որ միեւնոյն առեն պիտի վարէ վարչապետութիւնը: Փոխ – վարչապետ եւ ներքին նախարար նշանակուեցաւ զօր· Նեկիպի աջ բազուկը, դնդ· Նասըր: Ու – րիչ փոփոխութիւններ ալ կատարուեցան դահլիճին մէջ: Այսպէս վերջ կը դտնէ միապետութիւնը որ կը տեւէր 140 տարիէ ի վեր :

Միապետութիւնը հաստատուած էր Մո – համմէտ Ալիի կողմէ , որ 1832ին յաջո – ղեցաւ կազմակերպել իր երկիրը, ապըս – տամբելով Օսմ· կայսրութեան դէմ : Թուրքերը Եգիպտոսի կը տիրապետէին 300 տարիէ ի վեր :

Հանրապետութեան հռչակումով արքա – յական դերդաստանին բոլոր անդամները կը դառնան սովորական քաղաքացի, ա – ռանց որեւէ տիտղոսի :

× *Ջերմաչափը 43 աստիճան կը ցուցնէ չուքին տակ, 55 աստիճան՝ արեւուն տակ (Գահիրէ) :*

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ուժգին ցնցումներ ըզ - գացուեցան Էթիրնէի մէջ, տեւելով 18 երկվայրկեան: Մանրամասնութիւններ կը պակսին զոհերու եւ նիւթական կորուստ – ներու մասին:

ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ նախագահութեամբ խորհրդային պատ – ուիրակութիւն մը պիտի դայ Փարիզ, մասնակցելու համար աստեղագիտական ժողովի մը :

ՆԱԽ ԼԵԶՈՒՆ, ԱՊԱ ՈԳԻՆ

Կարծուածէն աւելի մեծ է ամերիկահայ գաղութին ենթարկուած վտանգը, աստիճանական բայց արագընթաց ուծացման տեսակէտով: Կրակը բռնկած է ներսէն եւ հետզհետէ կը մոխրացնէ անոր ցեղաշէն կառոյցին սիւները, որոնց վրայ կանգուն կը մնար ան մինչեւ այսօր :

Գաղութին տարիքը եօթանասունը անց է: Իսկ այս պայմաններու մէջ, Աստուած պահէ հարիւրամեակէն ...

Բոլորովին արգիլել կրակին ծաւալումը, — մեր ձեռքը չէ դժբախտաբար: Բայց մեր ձեռքն է կարեւոր հակամիջոցներու կիրարկումը, գոնէ աստիճանական աւերումին թափը կոտրելու համար :

Այդ հակամիջոցներէն գլխաւորը հայերէնի ուսուցումն է, առաւելագոյն ճիգով ու կարելիութիւններով: Գլխաւորն է, բայց ոչ միակը անշուշտ: Գլխաւորն է այն իմաստով, որ ծանր գործ է Հայ մեծցնել եւ առաւել եւս Հայ պահել անգլիախօս երիտասարդութիւնը: Լեզուն, ամէն տեղ եւ ամէն ժամանակ, կը խաղայ ամենավճռական դերը, հայ երիտասարդի ցեղաշունչ թրծումին եւ հոգեկան կազմաւորման մէջ: Առանց Հայերէն գիտնալու դժուար է Հայու պէս զգալ, Հայու պէս մըտածել, Հայու պէս տառապիլ: Օտարախօսը, պարագայական Հայ է, ընդհանրապէս: Երբ մանուկը, դպրոցական նըստարաններու վրայ անգլերէնը միայն կը սորվի իբրեւ մայրենի լեզու, ալ կը սկսի ան ոչ միայն անգլերէն խօսիլ ու կարդալ, այլ եւ անգլերէնով մտածել ու անգլերէնով հաշուել: Իսկ անգամ մը, որ այդպէս սկսաւ ընել, միանգամ ընդմիշտ կը բռնէ նոր պատուաստը եւ տղան կը դարձնէ հայածին Ամերիկացի :

Անշուշտ կան բացառութիւններ, բայց այդքանով կարելի չէ փրկել ամբողջութիւնը :

Կարելի չէ փրկել, սակայն, նաեւ այն պարագային ,երբ լեզուն, այս անգամ հայերէնը, կ'ուսուցուի այլեւս իբրեւ օտար լեզու: Ուսուցումը կ'ունենայ անշուշտ իր դերը, սորվողին մատչելի դարձնելով իր չգիտցած հայերէնին քաղցրութիւնը, արժէքն ու գեղեցկութիւնը, բայց չի կրնար բոցավառել անոր էութիւնը: Լեզուն կը դրոշմուի ուղեղի բջիջներուն մէջ եւ հոն ալ կը մնայ: Չիջներ վարերը, չի թափանցեր հոգիէն ներս, չի թրթռացներ անոր սրտին լարերը, չապրեցներ ենթական Հայու պէս: Երբ օտարախօս Հայը կը հասնի այն կէտին, որ բաժակ մը ջուրը հայերէնով կ'ուզէ , կամ կարծիք մը հայերէնով կ'արտայայտէ, գէշ – աղէկ սորված կ'ըլլայ անշուշտ իր անտեսած մայրենի բարբառը, գաղափար մը ունեցած կ'ըլլայ անոր կազմութեան մասին, բայց դարձեալ, այդ բոլորը չեն նշանակեր, թէ այդքանով կը ձեւաւորուին անոր մէջ նաեւ հայկական խորքը, գիտակցութիւնն ու զգացումները :

Ահա այս կէտին մէջ օգնութեան պիտի հասնի ոգին եւ պիտի դառնայ՝ հայակերտման աշխատանքին մէջ լեզուին լծակիցը, անոր լրացուցիչը: Լեզուին մէջ արէդն ներկայ է ոգին, սաւառնաթեւ ուգրաւիչ: Լեզուն սիրելը կը նշանակէ ինքնին գտնուիլ անոր հրապոյրի ու արժէքի ազդեցութեան տակ: Կը նշանակէ տարուիլ անով եւ ներշնչուիլ անոր պարփակած խորհուրդի անդիմադրելի գեղեցկութեամբ:

Բայց ոգին, լեզուի այս մասնայատկութիւնը չէ միայն: Աւելի ընդարձակ է անոր ծիրը եւ աւելի խոր անոր ներգործող զօրութիւնը: Աւելի ուժեղ է անոր սահմանումը, իբրեւ ստեղծագործ ազդակ :

Ամբողջական այդ ոգին կուգայ մեզի անցեալէն: Կ'արտայայտուի բացառաբար այդ անցեալէն ժառանգուած ցեղատիպ յատկութիւններով ու ցեղային արժէքներով: Հայոց պատմութիւնն է ան ու հայ մշակոյթը: Հայոց հայրենիքն ու մեր դարաւոր քաղաքակրթութիւնը: Այլեւ մեր հաւաքական եսը զգուող, մեր կուրծքերը ուռեցնող, մեր սիրտերը հովացնող բոլոր փառքերը, կոթողային բոլոր մեծութիւնները, — խորհուրդ եւ բընութիւն, իրեր ու աւանդութիւնները , դէպքեր ու դէմքեր, յաղթանակներ եւ յաղթական պարտութիւններ :

Ու տակաւին, ոգին յաւերժական ձգտումն է դէպի լոյսն ու տեսիլքը, խոյանքն է դէպի բարձունքները, նուիրումը՝ գաղափարներու իրագործման ի խնդիր, զոհաբերումը՝ ազատագրական պայքարներու ճամբուն վրայ եւ դիմադրական ճիգը՝ տոկալու, դիմագիծ պահելու եւ ապրելու համար :

Ահա այս ոգիով պիտի թրծենք՝ հակառակ իր կամքին օտարանալու հակամէտ եւ ուծացման լպրծուն զառիթափներէն դէպի վար սահող հայ երիտասարդը: Պիտի սորվեցնենք նախ անոր իր մայրենի լեզուն , եւ ապա, չափահաս տարիքի մէջ, նոյնիսկ միաժամանակ, պիտի ջանանք խանդավառել զայն մեր ոգեկան բազմարժէք գանձի գեղեցկութիւններով : Խանդավառել, սակայն, հայերէն խօսելով անոր հետ եւ հայերէն կարդացնելով, հայերէն գրել տալով անոր :

Եթէ միայն լեզուին տրուի կարեւորութիւնը եւ անտեսուի ոգին, արդիւնքը պիտի ըլլայ միշտ անբաւարար, որովհետեւ պիտի ունենանք հայերէն արտաբերող բերաններ, բայց երբեք Հայու պէս մտածող, զգացող եւ տառապող հայորդիներ :

Եւ որովհետեւ հիմը պիտի կառուցուի նախ լեզուին վրայ, ապա ուրեմն լեզուն իւրացնել տալու աշխատանքն ալ պիտի սկսի փոքր տարիքէն, տունէն ամէնէն առաջ :

Ամերիկայի նման մեծ երկրի մը մէջ , ուր ձուլման հալոցը կեռայ հարիւր եւ աւելի աստիճան ջերմութեամբ, մանուկն ու պատանին դատապարտուած են ստանալու իրենց նախակրթութիւնը ամերիկեան վարժարաններու մէջ: Արգիլել ասիկա չենք կրնար: Վեր է մեր ցանկութիւններէն եւ ուժերէն: Բայց կրնանք տան մէջ, հոգ չէ թէ նուազ համեմատութեամբ ու արդիւնքով ,դարմանել դուրսի վնասը , եթէ հայերէնին տրուի անհրաժեշտ կարեւորութիւնը հայ ծնողքներուն կողմէ : Կարելի է դարմանել նաեւ դպրոցէն ու տունէն դուրս հայակերտումի աշխատանքներով :

Այս աշխատանքները կը տարուին արդէն ամերիկահայ գաղութին մէջ: Բայց վտանգը այնքան վերահաս է եւ ձուլման սրընթաց չարիքին առջեւ պահանջը այնքան մեծ եւ ստիպողական, որ դժբախտաբար, անբաւարար կուգան դիմադրական ճիգերն ու բոլոր միջոցները: Կ'երթանք միշտ քայլ մը ետ, կամ միշտ քայլ մը առաջ դէպի ուծացում :

Ահա թէ ինչու հրատապ կարեւորութիւն մը կը ստանայ ահազանգը Ամերիկահայ կրթական Յանձնախումբին, որ նոր եւ աւելի ամուր յենարաններ կ'որոնէ, դիմադրական պայքարը համագաղութային ճիգերով տանելու եւ ամերիկահայութեան մատնուած ծանր տագնապը, իր հետեւանքներուն մէջ առաւեքագոյնս սահմանափակելու առաջադրութեամբ :

ԱԶԴԱԿ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԻՏԱԼԻՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Իտալիոյ վերջին ընտրութիւնները ցոյց տուին թէ ժողովրդապետութիւնը տակաւին թոյլ արմատներ ունի այդ երկրին մէջ :

Վարչապետ Տէ Կասփերի երկու ամսուան իր բուռն պայքարէն դուրս եկաւ թեթեւ մեծամասնութեամբ մը, 16 Երեսփոխանական ժողովին եւ 13 ալ Ծերակոյտին մէջ :

Իր կեդրոնի խմբակցութիւնը յօշոտուեցաւ աջէն թէ ձախէն : Այս առթիւ օտար դիտող մը դիտել կուտայ թէ «կառավարութիւնը իր իսկ յաջողութեան զոհն է: Ըսել կ'ուզէ թէ Իտալիա իր յետպատերազմեան կազդուրումը կը պարտի մեծ մասով ամերիկեան երեք միլիառ տոլարի օժանդակութեան ինչպէս եւ Իտալացիներու աշխատանքին:

Երկրին 47 միլիոն քաղաքացիներէն 30 միլիոն ընտրողներ կրցան քուէներով արտայայտել իրենց յարաճուն ազգայնականութիւնը ,որ ամբողջ արեւմտեան Եւրոպայի քաղաքական դիմագիծը եղաւ պատերազմէն ետք :

Իտալացի երիտասարդները յայտնապէս դէպի աջ կամ ձախ գացին, երբ կ'ընտրէին Երեսփ. ժողովին 590 անդամները: Իտալիոյ յետպատերազմեան երկրորդ խորհրդարանական ընտրութեան ամէնէն ակներեւ երեւյթն է այս :

Չորս միլիոն երիտասարդներ քուէ տալու տարիքին հասած էին անցեալ ընտրութիւններէն ասդին: Ասոնցմէ համայնավար կուսակցութիւնը եւ իր դաշնակիցը, Նեննի ձախ ընկերվարական հոսանքը, ունեցաւ ընդամէնը մէկ միլիոն հինգ հարիւր հազար նոր կուսակիցներ:

Աջակողմեան, նոր–Ֆաշական եւ Արքայական կուսակցութիւնը 1948ի վրայ ունեցան աւելի քան երկու միլիոն քուէարկուներ , որոնցմէ Արքայականները ամէնէն շատ շահողները եղան :

Կեդրոնի չորս խմբակցութիւնները կորսնցուցին գրեթէ երեք միլիոն քուէարկողներ, բաղդատելով 1948ի հետ :

Վարչապետ Տէ Կասփերիի համար որ 72 տարեկան է, խիստ հարուած մը եղաւ այս արդիւնքը: Սակայն ան չվախցաւ, եւ ըսաւ թէ պիտի կազմէ նոր եւ վերակազմուած կառավարութիւն մը Յունիս 25էն ետք, երբ նոր երեսփ. ժողովը գումարուի: Ան չուզեց ճշդել քրիստոնեայ դեմոկրատ կուսակցութեան նպատակները : Այս հոսանքը յաճախ կը հակի դէպիձախ:

Վարչապետը երեսփ. ժողովին (590 անդամ) եւ ծերակոյտին մէջ (237 անդամ), պիտի փորձէ շարունակել իր բարեկամական քաղաքականութիւնը Մ. Նահանգներու հետ, եւ զարկ տալ դէպի Եւրոպական Միութիւն առաջնորդող ամէն կարելի շարժման: Ինք նոր խորհրդարանը պիտի մղէ դէպի միացեալ Եւրոպա եւ եւրոպական բանակ:

Երեսփ. ժողովին կեդրոնի ճակատը որուն Հանրապետական, Ազատական եւ Ընկ. Դեմոկրատ կապերը շատ տկարացան այս ընտրութեան մէջ, կրնայ տեւել քանի մը ամիս, սակայն Տէ Կասփերի ըստիպուած է նոր աջակիցներ ճարել աջէն՝ Արքայականներէն: Կ'ենթադրուէր թէ կրնար երկոտասնեակ մը Արքայականներ գտնել խորհրդարանին մէջ: Այս հոսանքը նախապէս ունէր 14 աթոռ, այժմ 40:

Մ. Նահանգներուն մէջ, իտալական ընտրութեանց արդիւնքը վերագնահատման ենթարկուեցաւ, տնտեսական, զինուորական օժանդակութեան տեսակէտէն:

Միայն ելեւմտական օժանդակութիւնը չէ որ պիտի սնուցանէ ժողովրդապետութեան արմատները, կը գրէ ամերիկեան թղթակից մը: Ամերիկա տակաւին կրնայ մեղմել, աջ եւ ձախ ճնշումը Իտալիոյ մէջ, եթէ թոյլ տայ որ աւելի մեծ թիւով Իտալացիներ մտնեն Մ. Նահանգները իբրեւ մնայուն բնակիչներ, ինչպէս եւ ընդունելով աւելի մեծ քանակութեամբ իտալական արտադրութիւններ :

Պ. Տէ Կասփերի չի զարմանար համայնավար ուժին ցուցադրութենէն: Գալով Արքայականներուն՝ ըսաւ թէ անոնց գործունէութեան նպատակն էր օժանդակել ձախին, կեդրոնէն քուէներ քաշելու համար :

Ծերակոյտին մէջ, ուր քուէարկելու տարիքը նուազագոյն 25 է, համայնավարները ունեցան 5·080·143 քուէ. իսկ Երեսփ. ժողովին մէջ ուր քուէարկելու տարիքի սահմանը 21 է, շահեցան 6·122-638: Նեննիի խմբակցութիւնը շահեցաւ 2·929·906 քուէ Ծերակոյտին, 3·440·222 երեսփ. ժողովին մէջ:

1946ի հանրաքուէին ատեն, Իտալիան 12·7 միլիոն քուէներով ընդդէմ 10·7 միլիոնի, տապալած էր միապետութիւնը :

1948ի ընտրութեանց մէջ, Արքայականները շահեցան 729 հազար քուէ, նոր Ֆաշականները 525 հազար: 1951 եւ 1952ի տեղական ընտրութեանց մէջ աջերը շահեցան մօտ երեք միլիոն քուէ , Արքայականները մէկ միլիոնէ աւելի եւ նոր–Ֆաշականները աւելի քան 1·7 միլիոն:

Անցեալ շաբթու աջերը մօտ 3·5 միլիոն քուէ շահեցան: Միապետականները շահեցան աւելի քան800 հազար տեղական ընտրութեանց մէջ: Նոր–Ֆաշականները թեթեւ մը ինկան 1·580 հազարի :

Այս միապետութիւնը, տակաւին ուժ մը կ ընդերկայացնէ Իտալիոյ մէջ: Հարուստները անոր կողմն են, ինչպէս եւ բարձր , միջին դասակարգը եւ ծառաները: Շատ մը թերթեր կարօտալի յօդուածներով լեցուած էին անցեալ տարի արքայական ընտանիքին համար եւ երբ Անգլիոյ Էլիզապէթ Բ.ի թագադրութիւնը տեղի ունեցաւ, քարոզութիւններ կատարուեցան :

Թ. Ա. Թ.

ՎԱՐՆՈՅ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ դէմ բուռն պայքար մը բացած են Մոսկուայի թերթերը եւ կը թելադրեն միացեալ ճակատ կազմել, պատասխանատուները կարգի հրաւիրելու համար :

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Հայաստանի հանրապետութեան 35րդ տարեդարձի տօնակատարութիւնը տեղի ունեցաւ Իսիի քաղաքապետարանի ընդարձակ սրահին մէջ շաբաթ գիշեր :

Բեմին ճակատը զետեղուած էին Արամի մեծադիր նկարը եւ զանազան վերտառութիւններ: Ներկայ էին բազմաթիւ Ֆրանսացի պետական անձնաւորութիւններ :

Բացումը կատարուեցաւ Նոր Սերունդի երգչախումբի՝ «Մարսէյեէզ»ով եւ « Մեր հայրենիք»ով: Յետոյ խօսք առաւ օրուան նախագահը., Շ. Նարդունի.

— « Այսօր գարուն է, ծառերը ծաղկած , ծաղիկները բացուած են: Բոյսերը արեւ կ'ուզեն բացուելու համար ու երբ ժամանակը գայ, անպայման պիտի ծաղկին: Նոյնն է վիճակը կենդանաբանական աշխարհին մէջ: Երբ առաւօտը գայ, աքաղաղը մութ սենեակին մէջ իսկ դրած ըլլաս անպայման պիտի խօսի: Մարդիկ ալ իրենց շրջանը կ'ապրին ինչպէս բոյսերը, որով, հայ ժողովուրդն ալ լոյսին կ'աղաղակէ: Լոյսի եւ ազատութեան գաղափարը չէ կարելի խեղդել: Մենք ալ ունինք մեր աքաղաղը, որ Մայիս 28ին լոյսը բացուելուն պոռաց եւ այդ աքաղաղը Հ. Յ. Դ.ն է : Երբ Հայաստանի անկախութիւնը կը տօնենք, բնական բան մըն է, որովհետեւ կ'ուզենք ապրիլ եւ ապրելու համար մեր արեւին, մեր լոյսին պէտք ունինք : Հայ ժողովուրդը պիտի տայ նոր ծաղիկներ: Այժմ մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգենք յիշատակը այն զոհերուն որոնք զարդարեցին մեր պարտէզը»:

Յետոյ ներկայացուց առաջին բանախօսը, ընկեր Յ. Եղիազարեան, որ Ֆրանսերէնով խօսեցաւ.

— « Նախ քան ներկայացնելը օրուան տօնին իմաստը, կ'ուզեմ յարգանքի եւ երախտագիտութեան խօսք ըսել Ֆրանսական հիւրընկալ եւ ասպետական ժողովուրդին, որովհետեւ եթէ այսօր Ֆրանսայի ամէն կողմը կը տօնենք Մայիս 28ը, այդ կը պարտինք այս գեղեցիկ երկրին որ պատմութեան մէջ եղած է ազատութեան ռահվիրան, եւ որու ներկայացուցիչները եկած են այսօր մեզի հետ տօնելու հայ անկախութեան օրը : 1918 Մայիս 28ին, հայ ժողովուրդը կրցաւ ցնցել թշնամին եւ ձեռք բերել իր անկախութիւնը: Վեց դարեր օտարի լուծին ենթարկուելէ վերջ Հայը կրցաւ գտնել իր ազատութիւնը: Այդ ճիգը կը պարտինք ամբողջ հայ ժողովուրդին զոր կը վարէր ընտիր մտաւորականութիւն մը: Այս իրիկուն ի պատուի է նաեւ հայ մարտական ուժը, որուն շնորհիւ շահեցանք Մայիս 28ը: Բարբարոս ցեղի մը կողմէ՝ ջարդուած կամ աքսորուած հայ ժողովուրդը, կրցաւ երեք տարի վերջ գլուխը բարձրացնել եւ տիրանալ իր անկախութեան :

Հայ ժողովուրդի ցաւերէն ծնած կազմակերպութիւն մը՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչներէն մէկն էր Արամը որ հերոսը հանդիսացաւ անկախութեան: Նոր Սերունդը պիտի շարունակէ պայքարը, մինչեւ որ իրականանայ Հայուն դարաւոր երազը»:

Քաղաքապետարանի խորհրդական Է. Շազէլ ծափերու մէջ բեմ բարձրանալով յիշեց Վիքթոր Հիւկոյի խօսքը. — «Ամէն ժողովուրդ իր հայրենիքը ունի, բայց Ֆրանսան ամէնուն հայրենիքն է»: Չեր անկախութեան հերոս Արամի նկարին տակ այսօր պատիւ ունիմ յարգանքի խօսք ըսելու հայ ժողովուրդին, որ դարերու թշուառութենէ վերջ տիրացաւ իր անկախութեան 1918ին: Այս յաջողութիւնը կը պարտի մարտական ժողովուրդի մը եւ աննկուն գաղափարներով օժտուած կուսակցութեան մը հերոսական պայքարին : Փափաքելի է որ հայ երիտասարդութիւնը ներշնչուի 1789ի Ալզասցի երիտասարդներու օրինակէն, շարունակելու իր պայքարը մինչեւ վերջնական յաղթանակ »:

Նախագահը յետոյ բեմ հրաւիրեց ընկեր Խաչիկ Մկրտիչեանը, դիտել տալով . — Կար ժամանակ երբ այս տօնը կը տօնէինք միասնաբար, ներկայ կ'ըլլային կղերը եւ բոլորը կազմակերպութիւնները: Այսօր ամէնքը քաշուած են հրապարակէն ու պատնէշի վրայ կը մնայ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը որու մէկ ներկայացուցիչին կը պատկանի խօսքը:

Խ. Մկրտիչեան. — «Հայ ժողովուրդը

ՆԿԱՐՈՒՄ ՊԵՏՔ

ՀԱՍՊՅՈՒՆ ՂԱՐԱՑ

Մութը ամառվան գալիս է ուշ։ Ջրհորը չի ամառվա մեջ ամառվան պես խոր։ Ջրի մակերեսը ավելի մոտ է։ Ամառվան գիշերները ավելի կարճ են, քան ձմռան։ Ամառվան գիշերները ավելի տաք են, քան ձմռան։ Ամառվան գիշերները ավելի լուսավոր են, քան ձմռան։ Ամառվան գիշերները ավելի հարմար են աշխատելու համար, քան ձմռան։

Թաղի «գյուղ»-ը ևս, իր ամառային տարօրինակ կյանքով, ավելի հետաքրքրական է դառնում։ Ամառվան գիշերները ավելի շատ մարդիկ են դուրս գալիս տներից, ավելի շատ մարդիկ են հավաքվում փողոցներում, ավելի շատ մարդիկ են զբաղվում տարբեր գործերով։

— Ծօհրաբ ջան, ես գնամ, ինչ-որ բան պետք է անեմ, իսկ դու մնա՛ տանը, հոգ տար երեխաների մասին։

Ծօհրաբ ջանը ոչինչ չի պատասխանում։ Նա գիտի, որ ամուսինը գնում է ոչ թե ինչ-որ բան անելու, այլ ընկերների հետ զրուցելու։ Ծօհրաբ ջանը գիտի, որ ամուսինը ոչ թե ինչ-որ բան անելու է գնում, այլ ընկերների հետ զրուցելու։ Ծօհրաբ ջանը գիտի, որ ամուսինը ոչ թե ինչ-որ բան անելու է գնում, այլ ընկերների հետ զրուցելու։

Ամառվան գիշերները ավելի հարմար են նաև ինքնաշեն խաղալիքներ պատրաստելու համար։ Ամառվան գիշերները ավելի հարմար են նաև ինքնաշեն խաղալիքներ պատրաստելու համար։ Ամառվան գիշերները ավելի հարմար են նաև ինքնաշեն խաղալիքներ պատրաստելու համար

ՈՒՐԻՇ ԻՆԸ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ԱԼ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, պաշարման վիճակի հաստատուած է նաեւ արեւելեան Գերմանիոյ ուրիշ ինը կարեւոր քաղաքներուն մէջ, Օտէր դետէն մինչեւ Էլպա, ուր կը տիրապետեն ռուսական ուժերը: Այդ քաղաքներուն գլուխը կը գտնուի Փոցտամ, ուր տեղաւորուած են 300·000 խորհրդային զինուորներ: Կ'ըսուի թէ Մակտէպուրկի մէջ սպաննուած են առ նուազն եօթը հակաբոլշեւիկներ: Այդ քաղաքէն մինչեւ Քոթպուս, լեհական սահմանին մօտ դիրք բռնած են սպառազէն ռուս զինուորներ: Ռուսերը կտրած են նաեւ հեռաձայնի հաղորդակցութիւնները արեւմտեան Գերմանիոյ հետ, որպէսզի լուրեր չտարածուին: Բայց եւ այնպէս, ճամբորդներ կը հաղորդեն թէ Մակտէպուրկի մէջ կռիւներ տեղի ունեցած են ոստիկանութեան եւ 13·000 բանուորներու միջեւ: Այս վերջինները յարձակած են բանտի մը վրայ ուր կը գտնուին քաղաքական յանցաւորներ: Այստեղ ալ հրասայլեր միջամտած են: Գործազուրկներու եւ բողոքի ցոյցերու լուրեր կը հասնին նաեւ ուրիշ քաղաքներէ: Գործադուլէն ծանրապէս վնասուած են Ենայի ակնոցի գործարանները:

Խռովութեանց հետեւանքով սպաննուած Գերմաններու թիւը 24 կը հաշուեն առ այժմ, իսկ վիրաւորներուն թիւը՝ աւելի քան 200:

× Արեւելեան Պերլինի անթելը կը հաստատէ թէ ըմբոստութիւնը ծաւալած էր ամբողջ շրջանին մէջ եւ կ'ազդարարէ, — «Այս բոլորը խոր հետեւանքներ պիտի ունենան: Շատ մը բաներ պէտք է տարբեր ձեւով կազմակերպուին այսուհետեւ: Ամէն մարդ պէտք է քննէ իր դիրքը վերջին ութ տարիներէն ի վեր եւ վերջին երկու օրերու ընթացքին, սկսելով կուսակցութենէն: Մենք աւելի արդար պիտի ըլլանք բանուորներուն հանդէպ, իսկ աւելի խիստ՝ մեր թշնամիներուն դէմ»:

× Խորհրդակցութիւններ կը կատարուին Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ, Պերլինի դէպքերուն հետեւանքով: Ուոշինկթընի մէջ կը կարծեն թէ Խ. Միութիւնը ծանր հարուած մը կըրեց եւ թէ անոր վերջին հաշտարար ձեռնարկները իր տկարութիւնը կ'ապացուցանեն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՌՈԶԷՆՊԷՐԿԻ մահապտաիժին գործադրութիւնը 24 ժամ յետաձգուեցաւ, որպէսզի Մ. Նահանգներու Գերագոյն Ատեանը կարենայ լրացնել իր քննութիւնը: Ատեանը, որ գործի ձեռնարկած էր Եշ. կէսօրին, վերջնական որոշումը պիտի տար երէկ, ուրբաթ: Դիմումները կը շարունակուին աշխարհի բոլոր մասերէն: Եշ. օր այր եւ կին արտօնուեցան իրար տեսնելու մէկուկէս ժամ, թանձր ցանկապատի մը մէջէն, իրենց ամուսնութեան 14րդ տարեդարձին առթիւ:

129 ՀՈԳԻ ԱԾԽԱՑԱՆ Ճափոնի մէջ, օդանաւային արկածի մը հետեւանքով: Արկածեալը ամերիկեան մեծ օդանաւ մըն էր որ Քորէա կը փոխադրէր արձակուրդով Ճափոն գացած զինուորներ:

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻԹՕ արտօնեց որ 26 սովետական թնդանօթներ անցնին Դանուբի եուկոսլաւ շրջանէն, Սեւ Ծովէն Իսմայլա երթալու համար:

ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Երիցուհի Բ. Ասլանեան, ողբացեալ հովիւին եղբայրը՝ Ա. Ասլանեան, զաւակները եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ ԲԱԲԳԷՆ ՔՀՆՅ. ԱՍԼԱՆԵԱՆի մահուան քառասունքի առթիւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի Սէն Լու, Ս. Գէորգ մատրան մէջ:

Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ:

×

Պ. Սարգիս Աղուանեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Տէրէպէյեան, Պ. Գէորգ Աղուանեան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Աղուանեան, Պ. Պօղոս Աղուանեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Փափազեան եւ Ջամասանեան ընտանիքը կը ծանուցանեն թէ՝ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ալֆորվիլի Ս. Պռղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ, ի յիշատակ իրենց կնոջ, մօր, եւ ազգականին Տիկ. ՎԱՐԴՈՒՀԻ ԱՂՈՒԱՆԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Քաղաքապետարանի սրահը, ռիւ Սթալինկրատ, այս կիրակի ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր:

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէին: Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբին եւ մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շաւիլի մասնաճիւղերուն: Կը նախագահէ ընկ. ԳԷՈՐԳ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՊԵՏՐՈՍ ՉՊՈՒՔՃԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժինին իր սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերէ Ֆ. Կ. Խաչի պարախումբը, ղեկավարութեամբ Օր. ԱԼԻՍ ԳԱՎԷՋԵԱՆի:

Շաւիլէն փոքրիկ աղջիկներու խումբ մը կը մասնակցի հայկական պարերով: Կ'երգեն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդէն ընկերուհիներ Աստղիկ Քէօսէեան, Մարի Փափազեան եւ ընկերներ Աւետիս Քիւփէլեան Խորէն Մինասեան:

Օրուան յարմար արտասանութիւններ: Ժամը ութէն վերջ պարահանդէս, նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ:

Ճոխ պիւֆէ եւ հաճելի ժամանց:

Մուտք 150 ֆրանք

Կառախումբ Սէն Լազարէն եւ Մոնփարնասէն, Փոն տը Սեւռէն 171 թիւ հանրակառքը առնել եւ իջնել Փիւի սան Վէն, Շաւիլ:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունիս 21, ժամը 15ին, Ռիւ Ժէ սրահին մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ.ի եւ մասնակցութեամբ Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի:

Կը նախագահէ Պ. Ե. ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

Կը խօսի Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

Կ'երգէ Օր. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Կ. Խաչի Սանուհիներուն Միութիւնը իր պարախումբով, ընկերակցութեամբ Հրայր Թովմասեանի նուագախումբին: Կ'արտասանեն եւ կ'երգեն մեր լաւագոյն ուժերը:

Մուտքը ազատ է:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Պոմոնի Կապ. Խաչի դպրոցին ամավերջի հանդէսը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9·30ին Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ:

Գեղարուեստական ճախ բաժին, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի ՏԻԿԻՆ ԱՐՓԻՆԷ ՄԻՍԹԻԿի:

Ճոխ պիւֆէ: Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս եւրոպական պար: Մուտքը ազատ է

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Իսիի «Խրիմեան» դպրոցի աշակերտներուն եւ աշակերտուհիներու կողմէ: Հովանաւորութեամբ հոգաբարձութեան եւ Ֆ. Կ. Խաչին:

Այս կիրակի ժամը 15ին, դպրոցի սրահը:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Խմբերգներ, արտասանութիւններ եւ պարեր: Պիտի ներկայացուի՝

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

Կը հրաւիրուին ծնողները եւ համակիրները, քաջալերելու համար այս հանրօգուտ ձեռնարկը:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Ողբացեալ Վահան Բարսեղեանի արկածալի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները եղած են.— Եագուպեան ընտանիքը 500ական ֆրանք Փարիզի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին, Այնճարի «Յառաջ» ավրֆարանին, Հ. Յ. Դ. Վեթ. Ֆոնտին եւ «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

Պասմաճեան ընտանիքը նոյնպէս 500ական ֆրանք Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին, Այնճարի «Յառաջ»ի վարժարանին եւ Վեթ. Ֆոնտին:

Տոնիկեան ընտանիքը Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին եւ Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին 500ական ֆրանք:

× Ընկեր Խաչիկ Խաչատուրեան Պարգեւ Սերոբեանի որդւոյն՝ ՎԱՐԴԳԷՍի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ հազար ֆր. Իսի լէ Մուլինոյի Խրիմեան դպրոցին եւ հազար ֆրանք «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար:

SALLE d'IÉNA, 10, Ave. d'Iéna

Յունիս 22ին, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 20·30ին: Ի պատիւ՝

ԴԵՐԱՍԱՆԱՊԵՏ Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

Հովանաւորութեամբ

Պ. ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԷՆԿԵԱՆԻ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Մասնակցութեամբ՝ Օր. Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՓԱՔԵԼԵԱՆԻ, ՍՕՆԻԱ ԹՌԱԿԱԺԷԻ: ՌՈՒՍԻԱ ՎԱՌՏԻԻ, ՀՐԱՅՐ ԵՒ ՎԻԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆՆԵՐՈՒ, վրացական պար՝ ՇՕԹԱ ԱՊԱՇՉԻԾԷԻ:

Տոմսերը ապահովել հայկ. գրատուններէ եւ Փափազեանէ, 20 ռիւ տէ Քառմ:

Շարժանկար.— ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Նոր Սերունդի Անիէռ Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին կողմէ:

Ի ՊԱՏԻՒ ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ

Այս կիրակի ժամը 15ին Անիէռի ընկերվարականներու սրահին մէջ, 149պիս, Ավընիւ Առժանթէօյ:

Կը խօսի ընկ. ՆՈ[illegible]Ր ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան կողմէ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

Մուտք 100 ֆրանք:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

Առաջին անգամ ըլլալով, մասնակցութեամբ Օր. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ:

ՏԵՍԻՆԻ ՄԷՋ

20 Յունիս, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Յայտագրին մաս կը կազմեն Եկմալեան եւ Կոմիտասի քառաձայն պատարագներէն մասեր, ժողովրդական երգեր, Սիւնիէն, Ալէմշահէն եւն.:

Կազմակերպող՝ ՅՈՎՍԷՓ Վ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՎԻԷՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի երեք դպրոցներու ամավերջի հանդէսը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը երեքին, Սինեմա Բէքսի շքեղ սրահին մէջ: Գեղարուեստական ճոխ բաժին աշակերտներու կողմէ:

Պիտի պարեն ԱԳՊԸՅԸԳԵԱՆ քոյրերը:

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ համակիրները: Մուտքը ազատ է:

ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ ՊՈՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

21 Յունիս: կիրակի առաւօտ, եկեղեցւոյս հիմնարկութեան եւ անուան 21րդ տարեդարձին առթիւ: Կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ՝ հանգուցեալ հիմնադիր — բարերարներուն՝ Առաջնորդ Պալաքեան եպիսկոպոսի, Պ.Պ. Գ. Շահլամեանի, Ա.Դարբինեանի եւ Ո. Անսուրեանի, ինչպէս նաեւ նիւթապէս եւ ձրի աշխատութեամբ բոլոր սատարողներու յիշատակին:

Կը հրաւիրուի Մարսիլիոյ եւ Պոմոնի հասարակութիւնը: Սկիզբ ժամերգ. 8, Պատարագ 10, հոգեհանգիստ 11·45:

(Թաղ. Խորհուրդ)

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»Ի ԱՍՈՒԼԻՍԸ

Այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 21ին, Ալֆորվիլի մէջ Պ. Փաշայեանի սրճարանը, 138, ռիւ Էթիէն Տոլէ:

Նիւթ՝ «Խ. Միութեան վերջին անցքերի մասին», թեր եւ դէմ վիճաբանութիւն: Մուտքը ազատ է:

ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ դէպի էթան տը լա Պօնտ: Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան, այս կիրակի:

Երթեւեկի մանրամասնութեանց համար դիմել Նոր Սերունդի անդամներուն:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մատրան 20րդ տարելիցին առթիւ: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ, Փարիզի առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: Երգեցողութիւնները պիտի կատարուին Եկմալեան եղանակով, ղեկավարութեամբ Փարիզի Ս. Յ. Մ. եկեղեցւոյ փոխ երաժշտապետ Պ. Ա. Արապեանի: Կը հրաւիրուի հայ հաւատացեալ ժողովուրդը:

Սկիզբ ժամերգութեան 8·30, պատարագ 10:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Բաֆֆի խումբի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 8·30ին, «Լը Թռիպուլէթ» սրճարանը, 15 ռիւ տը Տէնքէրք: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ ԼԷ ԿՈՆԷՍ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Առնուվիլի, Սարսէլի, Կուսէնվիլի ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Առնուվիլի սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի միասին բերել անդամատետրերը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ ենթկ. այս կիրակի, ժամը 3ին:

ԹԱԹՈՒԼ խումբը Գշ. օր ժամը 9ին:

ԽԱԺԱԿ խումբը Եշ. օր ժամը 5ին:

Բոլորն ալ սովորական հաւաքատեղիներուն մէջ, մասնակցութեամբ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչներուն:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ Ահարոնեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՊՈՌՏՕ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պոռտոյի մասնաճիւղի դպրոցին ամավերջի հանդէսը այս կիրակի ժամը 15·30ին, Մուլէն Պլէօյի սրահը, Սընօն: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը:

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 15ին Քաֆէ Օ Քլէռ տը Լիւնի վերնայարկը, Փլաս թ'Իթալի: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Մօտ օրէն Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարչութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ճաշը, ի պատիւ իր մարզիկներուն, պատանի, կրտսեր, երէց եւայլն: Կը հրաւիրենք ծնողքները եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի բարեկամները:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

H. DERDERIAN

Տէսինի գաղութին ծանօթ Մանճըլըքցի Վարդեվառ Ղազարեան (Յ. Տէրտէրեան), որ յաջողութեամբ ստացած էր մարձողի (մասէօր) վկայականը, գործի ձեռնարկած է արդէն:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Երիտասարդ հայ ատամնաբոյժ մը: Անհրաժեշտ է վկայական ունենալ կամ նոր պիտի առնէ: Պատրաստ գործ: Լաւ վճարում կամ թէ գործին ընկեր:

ԴԻՄԵԼ ԳՐԱՒՈՐ «ՅԱՌԱՋ»ԻՆ:

×

Իրենց բնակարաններուն մէջ մաքուր քօնֆէքսիօն կարող կարուհիներ, (քոմպինէզօն, պուլուզոն, վեսթօն, բանթալօն, սալօփէթ եւ շորթ):

Դիմել ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ՝

25, Cours Richard Vitton, Lyon - Montchat

LES MEILLEURES

DRAPERIES ET FOURNITURES

POUR TAILLEURS

Chez A. HAMALIAN

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Les meilleurs articles

aux meilleurs prix

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԿԻՐԱԿԻ 21 ՅՈՒՆԻՍ
DIMANCHE 21 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7097 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2508

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՅԼ ՉՏԱՆՔ ՈՐ ԽԱՆՁԻ

Բանաստեղծ աշխատակիցներ ունինք որոնք նոյնքան սահուն կը գրեն արձակը:

Վերջերս պատահաբար կը հարցնէինք մէկուն, թէ ինչո՛ւ «խնայողութեամբ» կը գործածէ իր արձակը :

Պատասխան,— Արձակը աւելի շատ ժամանակ եւ աշխատութիւն կը պահանջէ , իսկ ես օրը իրիկուն կ՚ընեմ թուանշաններու դժոխքի մը մէջ ...

Շատ քիչեր կ՚ըմբռնեն այս տարրական ճշմարտութիւնը:

Եւ բնականաբար, եթէ ի ծնէ բանաստեղծ չեն, կէս ճամբան կը մնան, երբ միայն յանգեր հիւսելով զբաղին :

Կրնաք շատ հաճելի եւ շահաբեր արհեստ մը ունենալ, իբրեւ ապրուստի գլխաւոր միջոց :

Դարձեալ ստիպուած էք լայն ժամանակ եւ մանաւանդ աշխատանք տրամադրել , արձակ էջ մը լեցնելու համար :

Այս չի նշանակեր թէ ոտանաւորը տըքնութիւն չի պահանջեր :

Ընդհակառակն , բանաստեղծութիւններ կան որոնց մէկ տողը երբեմն աւելի կը յոգնեցնէ , քան արձակի մը մէկ էջը :

Դժբախտաբար մեր մէջ ոտանաւոր գրելը դպրոցական վարժութիւն է դարձեր: Կը բաւէ որ յանգերը յարմարին եւ տողերը սահին :

Փորձեցէք ակնարկ մը նետել Հայկական Արտասահմանի գրական եւ լրագրական անդաստանին վրայ, եւ պիտի տեսնէք այս «վարժութեանց» հետեւանքները:

Սակաւաթիւ են անոնք որ իսկապէս բանաստեղծական կոչում ունին եւ կը լրացնեն մնացեալ պայմանները, — խորութիւն, լեզու, մշակում :

Ամէնէն հարազատ յղացումն ալ յաճախ կը վրիպի, երբ տարրական պայմաններէն մին կը պակսի :

Մեր ըսելիքը ուրիշ բան էր :

Պիտի ուզէինք որ դպրոցէն իսկ միջոցներ ձեռք առնուէին, որպէսզի ոտանաւոր գրելու մարմաջին յաջորդէր արձակը մշակելու վարժութիւնը: Անշուշտ յարգելով տղուն կոչումը եւ ընդունակութիւնը :

Դպրոցէն դուրս, տղան իր ճամբան կը գտնէ բնազդաբար, եթէ իսկապէս ընդունակ է գրիչ շարժելու :

Դպրոցը եւ մամուլը կրնան վճռական դեր կատարել, իրական տաղանդները ծաղկեցնելու համար :

Արդէն շատ մը չարիքներ հետեւանք չե՞ն համբակ վարժապետներու կամ թերխաշ խմբագիրներու տնավարի սովորութեանց :

Արձակին մշակումն ալ տունէն պիտի սկսի: Դպրոցէն եւ թերթէն:

Ոտանաւորին անձնատուր ըլլալ եւ արձակը բախտին ձգել,— կը նշանակէ թաղարներ շարել խոպան դաշտի մը բոլորտիքը :

Ոտանաւորին ծաղկումն ալ կախում ունի արձակին յարաճուն զարգացումէն : Անոր մշակումէն, խորացումէն եւ արդիացումէն :

Եթէ գրողը իսկապէս բանաստեղծ է , բառերն ու խօսքերը պիտի հոսին իբրեւ կարկաչուն վտակ մը, շնորհիւ եփուն արձակի մը :

Երբ լեզուն ոչ գոյն ունի, ոչ ալ ջիղ , արուեստին հուրն ալ կը վերածուի կիսավառ ածուխի մը, որմէ խանձի հոտ կուգայ :

Լեզուի անխնամութիւնը, աղքատութիւնը եւ աղճատումը սովորական երեւոյթներ են արտասահմանի 80 – 100 պարբերական հրատարակութեանց մէջ :

Եւ դեռ գիրքեր ալ կը տպուին, հասարակ շարադրութեամբ: Կոպիտ եւ աններելի սխալներով: Հետեւանք՝ տգիտութեան :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԿՈՉԸ

«ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՏԱԳՆԱՊ ՄԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ ԵՐԿՐԻՆ »

Վարչապետութեան չորրորդ թեկնածուին ձախողումէն ետք, հանրապետութեան նախագահը իր մօտ հրաւիրեց բոլոր նախկին վարչապետները եւ խմբակցութեանց պետերը, ելք մը գտնելու համար :

Այս առթիւ հանդիսաւոր կոչ մը ուղղեր բոլորին, որպէսզի մէկդի դնեն անհատական եւ խմբակցական շահերը, յանուն երկրին փրկութեան : Ահաւասիկ կոչին ամփոփումը .

—« Մայիս 21էն ի վեր — մօտ մէկ ամիս — Ֆրանսան կառավարութիւն չունի: Տասը օրէն պիտի սկսի Պերմուտայի տեսակցութիւնը: Այս ամսու վերջ կը լրանան վտանդաւոր վճարօրեր, հարկ է յարգել պետութեան յանձնառութիւնները երկրէն ներս թէ դուրս: Ազգ. տնտեսութիւնը կը ծիւրի, մեր առեւտրական հաշուեկշիռը կը ծանրանայ, վտանդելով դրամը: Ինծի հասած բազմաթիւ նամակները կը հաստատեն թէ բարոյական եւ ընկերային տագնապ մը կը սպառնայ երկրին: Ես իրաւունք չունիմ ձգելու որ աւելի երկար տեւէ այսպիսի կացութիւն մը: Այս վիճակը կրնայ վնասել հանրապետութեան եւ տկարացնել Ֆրանսան ամբողջ աշխարհի մէջ: Ինծի խորհուրդ տուին պատգամ մը ուղղել խորհրդարանին, ինչպէս կ՚արտօնէ Սահմանադրութիւնը : Ես հարկ չդատեցի հետեւիլ այդ խորհուրդին, որպէսզի տագնապ մը չծագի Ազգ. ժողովին եւ հանրապետութեան նախագահին միջեւ »:

Նախագահը յետոյ կ՚ըսէ թէ ամէն բան փորձեց, ելք մը գտնելու համար, բայց կարելի չեղաւ սահմանադրական մեծամասնութիւն մը ապահովել: «Խմբակցութիւնները իրարու ընդհարեցան: «Կարծիքի տարբերութիւնները չեշտուեցան, անձնական ընդդիմութիւններ այնպիսի մթնոլորտ մը ստեղծեցին որ դժուար է համաձայնութեան մը յանգիլ : Ազգային արժանապատուութիւնը եւ հպարտութիւնը թոյլ չեն տար վարչապետութեան թեկնածուներ զրկել որպէսզի սահմանադրական մեծամասնութիւն խնդրեն առանց յաջողելու: Ես իրաւունք չունիմ բռնանալու Ազգ. ժողովին վրայ որպէսզի ընդունի արդէն մերժուած թեկնածուներ :

« Ժամանակն է միանալու, ազգային գիտակցութեան ցնցում մը կատարելու : Ժամանակն է խորտակելու, յանուն երկրին փրկութեան, եսասիրութեանց եւ շահերու խմբակցութիւնը: Բոլորին կարգապահութիւնը եւ միութիւնը կրնան անգամ մը եւս փրկել ամէն բան: Ահա թէ ինչ կը պահանջեմ ձեզմէ» :

Եւ կը հրաւիրէ բոլոր նախկին վարչապետները եւ թեկնածուները՝ «հանրապետական եւ ազգային փրկութեան կառավարութեան մը հիմերը դնել, ամենալայն միութեամբ»: Կը թելադրէ զիջումներ կատարել փոխադարձաբար: «Երբ համաձայնութիւն գոյանայ հաւաքական ծրագրի մը մասին, վարչապետ մը պիտի նշանակեմ եւ պիտի առաջարկեմ որ վաւերացում խնդրէ, որպէսզի Ֆրանսան կառավարութիւն մը ունենայ շաբթուան առաջին օրերը »:

Այս հանդիսաւոր կոչին պատասխանեց Պ. Փօլ Ռէնօ, իբրեւ ամէնէն տարէցը վարչապետութեան ասպարէզին մէջ: Հրաւիրեալները, 21 հոգի , որոշեցին ժողով մը գումարել, հաւաքական ծրագիր մը մշակելու համար: Եզրակացութիւնը նախագահին պիտի հաղորդեն այսօր, կիրակի :

ՄԱՀԱՎՃԻՌԸ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԵՑԱՒ

ԻՆՉՊԷՍ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱԹՈՌ ԱՌԱՋՆՈՐԴԵՑԻՆ ՄԱՀԱՊԱՐՏ ԱՄՈԼԸ

Մ. Նահանգներու Գերագոյն Ատեանը , որ կը բաղկանայ ինը անդամներէ , վեց ձայնով ջնջեց Տէր եւ Տիկին Ռոզէնպէրկի մահավճիռին գործադրութեան յետաձգումը: Նախագահ Այզընհաուըր եւս մերժած էր ներում շնորհել, մասնաւոր յայտարարութիւն մը հրատարակելով :

Ուրեմն մահավճիռը գործադրուեցաւ շաբաթ դիշեր, Սինկ Սինկի բանտին մէջ, հակառակ տեղատարափ դիմումներու եւ միջազգային ցոյցերու :

Ստորեւ կ՚ամփոփենք մանրամասնութիւնները .—

Մահավճիռը գործադրուեցաւ իրիկուան ժամը ութին (Փարիզեան ժամով՝ շաբաթ առտու ժամը 1ին): Բանտապահը, Տեննօ, նախորդ օրը ծանուցած էր թէ երկու մահապարտները ելեկտրական աթոռ պիտի առաջնորդուին հրէական շաբաթին սկզբնաւորութենէն կէս ժամ առաջ: Արդէն իրենց հաղորդուած էր Գերագոյն Ատեանին ժխտական պատասխանը: Արտօնութիւն տրուեցաւ որ այր եւ կին վերջին անգամ տեսակցին մօտ երկու ժամ , այցելուներու սենեակին մէջ , մետաղեայ ցանցի մը մէջէն: Թղթակիցներուն ալ տեղեկութիւն տրուած էր: Տէր եւ Տիկին Ռոզէնպէրկ կը ճաշէին երբ բանտին անթելը հաղորդեց թէ Գերագոյն Ատեանը մերժած է յետաձգումը: Յետոյ հաղորդուեցաւ թէ նախագահն ալ մերժած է ներում շնորհել: Ատեանին վեց անդամները արդէն վաւերացուցած էին մահավճիռին գործադրութիւնը: Երկու անդամներ հակառակ էին, իսկ մէկը՝ վերապահ դիրք մը բռնած էր: Ընդդիմացողներէն մէկը դատաւոր Տակլէսն էր որ Դշ. օր յետաձգել տուած էր մահավճիռին գործադրութիւնը: Պաշտպան փաստաբանները ամէն միջոց փորձեցին մինչեւ վերջին պահուն: Երկու մահապարտները ստոյիկեան դիրք մը բռնած էին եւ բառ չարտասանեցին : Դէպի ելեկտրական աթոռ առաջնորդուելէ առաջ, այր եւ կին համբուրուեցան :

Առաջին անգամ է որ ելեկտրական պատիժի կ՚ենթարկուի ամոլ մը: Եւ յաճախադէպ չէ որ կիներ այդ քստմնելի պատիժը կրեն: 1952ին 83 մահավճիռներ գործադրուեցան, 1950ին՝ 82, բայց կին չկար անոնց մէջ: Իսկ 1951ի մահապարտներէն միայն մէկը կին էր :

Հիւս. Ամերիկայի մէջ մահապատիժները կը գործադրեն ոչ թէ արշալոյսին, այլ դիշերը: Տէր եւ Տիկին Ռոզէնպէրկ հրեայ ըլլալով, մահավճիռը գործադրուեցաւ արեւամուտէն առաջ :

Այր եւ կին մահուան սենեակը առաջնորդուեցան կարգով: Ոչ ձեռնակապ ունէին, ոչ ալ շղթայ կամ գունդ կապուած էր իրենց ոտքերուն :Իրենց կ՚ընկերանային բանտին բարունին եւ երկ – երկու պահակներ: Որպէսզի հրդեհ չծագի, բոլորովին ածիլած էին երկու մահապարտներուն գանկերը, կտրած էին շապիկներուն կամ շրջազգեստին ծայրերը, մինչեւ արմուկները, իսկ Եուլիոս Ռոզէնպէրկի տափատը՝ մինչեւ ծունկերը :

Մահասենեակը չարաշուք մերկութիւն մը կը ներկայացնէր: Ոչ պատուհան, ոչ ալ որեւէ կարասի: Սենեակը լոյսերու մէջ կը լողար, գետինը, պատերը, ձեղունը ջնարակուած էին մասնաւոր ներկով մը (լաք): Միայն ելեկտրական աթոռը կ՚երեւար: Պահակախումբի հրամանատարին ազդանշանին վրայ, դահիճը կ՚արձակէր առաջին հարուածը — 2000 վոլթ որ վեց երկվայրկեանէն տառապէս կը զգետնէ մահապարտը, յետոյ 500 մինչեւ 50 երկվայրկեան, ապա հազար վոլթ ութ վայրկեան եւ վերջապէս 2000 վոլթ :Մահը տեղի կ՚ունենայ ջղային կեդրոններու կատարեալ քայքայումով : Գործողութեան ներկայ էին 8-10 վկաներ :

Ի՞ՆՉ Կ՚ԸՍԷ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ

Նախագահական յայտարարութիւնը հետեւեալ ձեւով կը բացատրէ իր մերժումը.

— « Գիտեմ որ այս գործը մեծ մտահոգութիւն պատճառած է Ամերիկայի եւ արտասահմանի մէջ: Ահա թէ ինչ կրնամ ըսել. — Ռոզէնպէրկները անհունօրէն աւելցուցին հիւլէական պատերազմի մը վտանգը, եւ կրնային մահուան դատապարտել տասնեակ միլիոնաւոր անմեղներ ամբողջ աշխարհի մէջ: Ծանրակշիռ բան է երկու մարդկային էակներու մահացումը: Բայց շատ աւելի ծանրակշիռ է այն մտածումը թէ միլիոնաւոր մարդկային էակներ կրնային մահուան դատապարտուիլ այս երկու լրտեսներուն արարքներուն հետեւանքով »:

Նախագահը այս առթիւ կ՚ըսէ թէ ամէն պատեհութիւն տրուեցաւ, որպէսզի ամբաստանեալները ապացուցանեն իրենց անմեղութիւնը եւ թէ դատական բոլոր ձեւակերպութիւնները կատարուած ըլլալով, ինչ չի կրնար միջամտել :

Անցեալ Փետրուար 11ին, երբ առաջին անգամ ներում կը խնդրուէր, Այզընհաուըր յայտարարեց. — «Անոնց ոճիրը աւելի ծանր է քան մարդասպանութիւն մը: Անոնց արարքը կանխամտածեալ դաւաճանութիւն մըն է ամբողջ ազգին դէմ եւ կրնար մահացնել հազարաւոր անմեղ քաղաքացիներ »:

Ամերիկացիներու ստուար մեծամասնութիւնն ալ նախագահին պէս կը մտածէր :

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ԱՆՈՐՈՇ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

Վերջին լուրերու համաձայն, կացութիւնը քիչ մը մեղմացած է Պերլինի արեւելեան շրջանին մէջ: Խորհրդային հրամանատարութիւնը երկու ժամ կրճատած են տուներէն դուրս չելլելու արգելքը: Յետոյ մասամբ արտօնած են որ վերադառնան արեւմտեան շրջանը անցած քաղաքացիները: Առաջին առթիւ ճամբայ ելան 700 հոգի եւ բեռնակառքերու մէջ դրուելով փոխադրուեցան խորհրդային ոստիկանութեան կողմէ: Բայց չի գիտցուիր թէ ուր տարուած են:

Կարգ մը աղբիւրներու համաձայն , խստութիւնները կը շարունակուին ամբողջ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, մեծ մտահոգութիւն պատճառելով արեւմտեան պետութեանց: Երեք մարզպանները նոր ծանուցագիր մը ուղղեցին, պահանջելով դադրեցնել բռնութիւնները եւ մահապատիժները :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՆՈՐ ԿԱՐԳՈՒՍԱՐՔԸ

Հանրապետութեան հռչակումը մեծ խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ Եգիպտոսի մէջ: Ամբողջ ժողովուրդը փողոց թափած էր: Այսօր, կիրակի, ազգային տօն հռչակուած է: Եգիպտոսի կրօնապետը, ռէյճ Մարաղի, քարոզ մը խօսեցաւ գլխաւոր մզկիթին մէջ, ի ներկայութեան զօր. Նեկիպի եւ միւս նախարարներուն :

Եգիպտոսի արքայական գերդաստանին 86 անդամները, մէջն ըլլալով 17 ամսուան գահաժառանգը, Ահմէտ Ֆուատ Բ. կը կորսնցնեն իրենց բոլոր եկամուտները,— 45·000 ոսկի (գահաժառանգին իրաւունքն էր 21·000 ոսկի) եւ բոլոր առանձնաշնորհները :

Զինուորական իշխանութիւնը զօրացած է, դահլիճին վերակազմութեամբ :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԺԸ.

Սիսեան և դարերգիները։

Ես յաւուրս մանկութեանս, ի Տարօնի աշխարհի, ի գեղջկական վայրի մի ծնեալ եմ և ի մանկութեանս իմոյ ոչ ինչ գիտեմ եթէ ոչ զհայկական երգս և զհնչմունս նոցա։ Եւ ոչ ինչ գիտեմ զերաժշտական արուեստ, այլ միայն զայն, զոր ես ինքն ի մանկութենէ իմմէ լսէի ի հայկական երգոց։ Եւ ոչ ինչ գիտեմ զերգս եկեղեցւոյ

Խ. ԱԲՈՎԵԱՆԻ ՏՈՒՆ-ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

(Ամփոփուած «Սով. Հայաստան»էն)

Մայիս 31ին Քանաքեռի մէջ տեղի ունեցաւ Խաչատուր Աբովեանի տուն թանգարանի բացումը :

Ներկայ էին գրագէտներ, նկարիչներ, երաժշտագէտներ, բանուորներ, ինչպէս եւ Աբովեանի ժառանգները:

Ցուցադրուած նկարները եւ թուղթերը կը պատկերացնեն Աբովեան իբրեւ մանկավարժ, հիմնադիր հայ նոր գրականութեան, ստեղծագործող, հանրային գործիչ եւ ի վերջոյ անոր եղերական կորուստը :

Ցուցահանդէսին առաջին երկու բաժինները՝ «ներածութիւն» եւ « Մանկութեան տարիները» կ'ընդգրկեն 1805 – 1815 թուականները: Հոն ցուցադրուած են բազմաթիւ նկարներ, տեսարաններ Քանաքեռէն, տունը ուր ծնած է Աբովեան, ճամբորդութեանց քարտէսը: Հոն կը կարդացուին հայրենիքի նուիրուած իր նշանաւոր խօսքերը «Ապրիլ ու մեռնիլ հայրենիքի համար, ահա խնդիրը, որ իբրեւ նպատակ ես ընտրել եմ ինձ համար իմ մանկութեան օրերից» :

Ցուցահանդէսին երրորդ բաժինը՝ «Ուսումնասիրութեան առաջին տարիները » կ'ընդգրկեն 1815 – 1826 թուականները :

Ուշագրաւ է « Արեւելեան Հայաստանի միացումը Ռուսաստանին» բաժինը (1826–27) : Այս տարիները բախտորոշ դեր ենկատարած հայ ժողովուրդի կեանքին մէջ : Աբովեան ականատես է եղած ռուս-պարսկական պատերազմին: Հոն ցուցադրուած են Աբովեանի յայտնի խօսքերը՝ ռուս զինուորին արեւելեան Հայաստան մտնելու առթիւ. — «Օրհնուի էն սահաթը, որ Ռսի օրհնած ոտը Հայոց լիս աշխարհը մտաւ»: Ցուցադրուած են նաեւ Սարդարապատի գրաւումը, Երեւանի բերդին առումը, ռուս բանակի զօրահանդէսը Երեւանի մէջ, ժողովուրդի դիմաւորումը ռուս ազատարար բանակին եւ ուրիշ բազմաթիւ գեղանկարներ ու լուսանկարներ :

Մասնաւորապէս հետաքրքրական են « Վերելք Արարատի գագաթ»ի բաժինը :

1830 – 36 թուականները Դորպատեան տարիներն են: Այս բաժնին մէջ շահեկան են օտարներու ըսուածները Աբովեանի մասին :

Ուշագրաւ է նաեւ «Հայ մեծ լուսաւորիչը եւ ռուսական կուլտուրան» բաժինը, ուր ցուցադրուած նիւթերը կը պատմեն Աբովեանի դէպի ռուսական մշակոյթը եւ ռուս ժողովուրդին ունեցած վերաբերմունքը: Ան կը գտնէ որ ռուսերէն լեզուին տիրապետելը պարտադիր է ամէն մէկ Հայու համար, քանի որ կ'օգնէ հայ ժողովուրդի լուսաւորութեան եւ զարգացման:

Այցելուներու ուշադրութիւնը կը գրաւեն «Թիֆլիսում», «Հայ նոր գրականութեան հիմնադիրը», «Մեծ հումանիստը » եւ «Ժողովուրդների եղբայրութեան գաղափարը», «Երեւանում», Աբովեանի անհետացումը», «Հայ գրողները Աբովեանի մասին», «Աբովեանը մեր օրերում» բաժինները :

« Թիֆլիսում» բաժնին մէջ նիւթեր կան Աբովեանի մասնաւոր դպրոցի մասին, ուր բացի հայերէն, ուսած են վրացի, ռուս, ադրբէջանցի եւ այլազգի մանուկներ :

« Հայ նոր գրականութեան հիմնադիրը» բաժնի նիւթերը կը պարզեն աշխարհիկ լեզու եւ գրականութիւն ստեղծելու այն մեծ ջանքերը զոր թափած է Աբովեան, ընդդէմ կղերապահպանողական ուղղութեան: Ցուցադրուած նկարները ցոյց կուտան, որ Աբովեան բազմասեռ հեղինակ է: Այս բաժնին մէջ ցուցադրուած են «Վէրք Հայաստանի» վէպի անդրանիկ հրատարակութիւնը, ինչպէս եւ «Վէրքի» կարգ մը հրատարակութեանց թերթերը :

«Մեծ հումանիստը եւ ժողովուրդների եղբայրութեան գաղափարը » բաժինը կը համոզէ, որ Աբովեան ժողովուրդներու եղբայրութեան ջատագովն է: Այստեղ ցուցադրուած են Աբովեանի կողմէ Ախունդովի տրուած վկայագիրը, Աբովեանի գրութիւնը՝ Միրզա Շաֆին պաշտօնի կոչելու մասին եւն.:

1843 – 48 թուականները Աբովեանի մանկավարժական գործունէութեան շրջանն է: «Երեւանում» բաժնին մէջ ցուցադրուած նիւթերը կը նկարագրեն անոր այն պայքարը, զոր մղած է տեղական իշխանութեանց դէմ, եւ հալածուած էջմիածնի հոգեւորականութեան կողմէ : Այս բաժնին մէջ ուշագրաւ է Պռոշեանի «Ցուշիկներից» հատուած մը՝ Աբովեանի հրաժեշտի խօսքերը Աշտարակի դպրոցի աշակերտներուն :

« Հայ գրողները Աբովեանի մասին » բաժնին մէջ տրուած են հայ գրականութեան նշանաւոր դէմքեր, Նալբանդեանի, Թումանեանի Իսահակեանի, Դեմիրճեանի եւ ուրիշներու գնահատականները մեծ բանասէրի մասին:

«Աբովեանը մեր օրերում» բաժնին մէջ ցուցադրած են սովետական հրատարակութիւնները՝ «Պարապ վախտի խաղալիքը», Աբովեանի ընտիր երկերու հատորները, «Վէրք Հայաստանին» , «Նախաշաւիղը», «Հազար – Փէշէն », «Թուրքի աղջիկը», Աբովեանի երկերու գիտական հրատարակութեան հինգ հատորները եւ ուրիշ երկեր, աշխատութիւններ, ինչպէս եւ ուսումնասիրութիւններ Աբովեանի մասին՝ « Դիւան Խաչատուր Աբովեանի » երկու հատորները, Ե. Շահազիզի « Աբովեանի կենսագրութիւնը», Ռ. Զարեանի, «Աբովեանի կեանքը» եւն.:

Առանձին բաժին է յատկացուած Աբովեանի մահուան հարիւրամեայ յոբելեանին, ուր ցուցադրուած են յոբելեանին մասնակցող եղբայրական հանրապետութեանց պատուիրակներու ճառերն ու ելոյթները, ինչպէս ե ւսովետահայ գրողներու ասոյթները Աբովեանի մասին: Ցուցադրուած է նաեւ Աբովեանը թատրոնին, երաժշտութեան, կերպարուեստի մէջ :

Ցուցահանդէսին տասնըչորս բաժիններուն մէջ ցուցադրուած 350 նիւթերը (էքսպոնանտ) գաղափար կուտան այցելուին մեծ լուսաւորչի կեանքի , ստեղծագործութեան, հանրային գործունէութեան եւ եղերական մահուան մասին :

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ՄԱՀՈՒԱՆ

Այս կարմրավառ ու լայնաթեւ ծառերէն
Արիւնոտեր է դարձեալ սիրտըս հիմա ,
Առաջնորդող յոյսը գըտած եմ նորէն,
Տո՛ւր ձեռքդ ինծի որ չընկրկիմ ճամբուն
վրայ :

Կանչէ՛ հոգիս որ ունկնդիր է քեզի
Սարսափելի ժխորին մէջ օրերուն ,
Այս տրտում օրն է յարութիւն երազի ,
Լուռ է աղօթքը խաչաձեւ ձեռքերուն ...

Ո՞ւշ է արդեօք, թէ ընդունիլ կրնաս դեռ
Խուրձն այս փշոտ իմ իղձերուս երկրային,
Տե՛ս, ծնրադիր եմ շիրիմիդ առընթեր ,
Եւ իմ աչքերըս անդունդիդ կը յառին...

Ունայն է դարձը դէպի կեանք ու արեւ ,
Դարձող այս օրն ես անիւնիդ դառնայի,
Բայց ի՛նչ պըսակ հիւսուած գլխուս եմ
վերեւ՝
Նոր ցաւերու անդոհանքին մէջ կ'ապրի...

Անցաւ ծարաւս յիշատակիդ աղբիւրէն ,
Մըռայլ գինի զոր ափիս մէջ ըմպեցի ,
Կը բարձրանայ կեանքին մրրիկը նորէն.
Ա՛հ, երկարէ՛ փրկարար ձեռքդ ինծի ...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒ ՃԱՇԸ

Պոլսոյ Կեդր. վարժարանի Փարիզի Նախկին Սաներու Միութեան ճաշը տեղի ունեցաւ մտերմիկ շրջանակի մէջ :

Կը նախագահէր Պ. Յակոբ Տէր Յակոբեան, իր կողքին ունենալով վեթերան սաներէն Պ.Պ. Արշակ Զօպանեան եւ Աստուածատուր Հարենց, ինչպէս նաեւ վարժարանի նախկին տնօրէնուհին Տիկին Այվազեան :

Ճաշի ընթացքին եղան զանազան թելադրութիւններ եւ փափաքներ յայտնուեցան Միութեան ապագայ գործունէութեան մասին:

Որոշուեցաւ Յոբելենական հանդէսին ամբողջ հասոյթը յատկացնել վարժարանի սաներէն անոնց որ կ'ուսանին Փարիզի մէջ:

Ճաշը վերջացաւ գեղարուեստական հաճելի բաժինով մը:

Յոբելենական մեծ հանդէսը տեղի պիտի ունենայ այս աշնան հանդէս – պարահանդէսով մը, որուն յաջողութեան համար այժմէն կազմուած է կարգադիր յանձնախումբ մը :

ԿԱՐՍ–ԱՐՏԱՀԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼԸ

ԽՄԲ.— Պոլսոյ թուրք թերթերը եւ Անատոլուի գործակալութիւնը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կը հրատարակեն Մոսկուայի վերջին ծանուցագրին առթիւ որով կը հրաժարէր հողային պահանջներէն (Կարս, Արտահան եւն.):

Բ.Աշխարհամարտէն վերջ Ռուսիա խարիսխներ պահանջած էր Նեղուցներուն վրայ, ինչպէս նաեւ երեք արեւելեան նահանգներ:

1946ին վրացի դասախօս մը յաւակնութիւններ սնուցած էր Կարս, Արտահան եւ Արդուին նահանգներուն վրայ խօսելով յանուն Վրաստանի հանրապետութեան Խորհրդ. կառավարութիւնը պաշտօնապէս ուժ չտալով հանդերձ այս պահանջներուն ,արտօնած էր ամենախիստ հակակշռին ենթակայ մամուլին, այս ուղղութեամբ հրատարակութիւններ ընել:

Հիմա Ռուսիա իր նախկին յաւակնութիւններէն կը հրաժարի: Այս ձեռնարկը սերտ կապ ունի « խաղաղութեան յարձակողականին » հետ, ինչպէս կ'ըսեն Լոնտոնի քաղաքական շրջանակները : Ռուս հողային պահանջները արդէն խախուտ հիմ ունէին:

Ռուսիա 1945ին ջնջած էր ռուսեւթուրք բարեկամական դաշինքը եւ անմիջապէս պահանջած էր Կարսը, Արտահանն ու Արդուինը եւ այս ուղղութեամբ պայքարի սկսած: Սակայն այս երեք նահանգները Պաթումին հետ միասին, արդէն մաս կը կազմէին Օսմանեան կայսրութեան եւ բընակչութեամբ թուրք էր եւ միւսլիւման:

Այս շրջանը, 1877–78 ռուսեւթուրք պատերազմի ընթացքին, տրուած էր Ռուսիոյ: Ա. Աշխարհամարտին, Պրեսթ–Լիթովսքի դաշնագրով կրկին վերադարձուեցաւ Թուրքիոյ: Միայն Պաթումը մնաց Ռուսերուն ձեռքը:

Ճիւմհուրիէթ կը գրէ.— Սովետները մինչեւ հիմա իրենց տուած ծանուցագիրները կը հրատարակէին, շահակից կառավարութեան ձեռքը հասնելէ առաջ իսկ: Այս անգամ այսպէս չշարժեցաւ: Բ. Աշխարհամարտէն վերջ, Սովետները ծանուցագրով մը կարգ մը ցնորական պահանջներ ներկայացուցին Կարսի եւ Արտահանի համար, ինչպէս նաեւ խարիսխներ՝ Նեղուցներու վրայ: Թուրքիոյ մէկ մազն իսկ չշարժեցաւ, հակառակ անոր որ հիմակուան չափ զօրաւոր չէր այն ատեն ու Սովետներն ալ արբանեակ երկիրները մէկիկ մէկիկ կը գրաւէին: Անոր յաջորդեց երկարատեւ ջլամարտ մը որ ցոյց տուաւ թէ Թուրքիա որքան տէր է իր ջիղերուն:

Այն պահուն երբ Հայաստան եւ Վրաստան իրենց անունով տրուած այդ պահանջներէն կը հրաժարին, ինչպէս մեզի կը հաղորդէր Մոսկուայի կառավարութիւնը ,այս պահանջները իրենց տեսական հանգամանքն ալ կը կորսնցնեն :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕԹԸ (109)

ԱԻԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

Այս սփոփարար մտածումներով օրօրուած կը յառաջանայինք ճամբուն վրայ, երբ հեռաւոր կայան մը նշմարեցինք: Ամբողջ կարաւան մը կանգ առած էր. Թուրք եւ հայ բանտարկեալներն էին անտարակոյս, որովհետեւ զինուած եւ ձիաւոր զօրքերու շարքը շատ յատկանշական էր: Մեր ճամբան ոգեւորուած էր անցորդներով. փաթթոցաւոր հօճաներ ձիու կամ էշու վրայ հեծած կ'արտորային. հեռուներէն, թշուառ եւ տխրատեսիլ գիւղակներէն, թուրք կիներ ցնցոտիներով ծածկուած կուգային կը շարուէին ճամբուն վրայ, կարաւանին անցքին, տեսնելու համար իրենց բանտարկեալները, տեղ տեղ խումբեր կը կազմուէին, բայց ոստիկան զինուորները անմիջապէս որ կը նշմարէին անիկա, կը փութային եւ ցրուէին զանոնք:

Մեր դէմ կը տարածուէր ընդարձակ թատերավայր մը. ու թէեւ հեռաւորութեան պատճառաւ բան մը չէինք լսեր, կը տեսնայինք ու կը հասկնայինք մանաւանդշատ բաներ:

Մեր միակ մտահոգութիւնը՝ մեր բանտարկեալներուն մերձենալն էր. չէինք գիտեր թէ ղրկուած դրամը հասա՞ծ էր իրենց եւ թէ վարձա՞ծ էին սայլ, թէ ոչ քալելով կ'ընկերանային կարաւանին:Մեր սայլապանին հետ համաձայնելով՝ շեղեցանք ճամբէն եւ ուղղուեցանք բանտարկեալներուն վրայ:

Անոնք կը պատրաստուէին մեկնելու եւ փութով կը տեղաւորուէին սայլերու մէջ: Հրացանը ուսերնին՝ ձիաւոր զինուորներ շարքը կը մտնէին: Քանի կը մօտենայինք կը նշմարէինք չարագուշակ դէմքեր ոճիրի յիշատակով մոլորուած նայուածքներ, դեւի ու հրէշի դիմակներ. մարդկութիւնը կարծես զզուանքով իր գրկէն դուրս փըսխած էր այդ ահաւոր հրէշները, որոնց ամէն մէկուն խղճմտանքը ծանրաբեռնուած էր անլուր ոճիրներով:

Իրենց դէմքը սարսափի եւ նողկանքի զգացումէն անմիջապէս ետքը, գերագոյն գթութիւն մը կը ներշնչէր: Ու մենք մեր բնազդին խորերէն այդ զգացումով դղրդուած էինք: Դժբախտ էին անտարակոյս այդ քստմնելի արարածները որոնց երեսները կարծես երբեք արեւէն չէր լուսաւորուած, այնքան խաւարային բան մը ունէին, դժբախտ էին այդ ձեռքերը որոնք քանդել եւ ոճիր գործել միայն գիտէին այդ տափակ եւ խուսափուկ ճակատները, որոնք չէին բարձրանար մարդավայել խրոխտութեամբ այդ աչքերը որոնք մոլեռանդային պատկերներով լեցուն էին , եւ որոնք չէին ճանչնար արցունքին բարերար եւ ամոքիչ քաղցրութիւնը :

Ո՞ւր էին մերինները, գրեթէ կարօտ ունէինք այդ բանտարկեալներու շարքին մէջ տեսնել խաղաղ, մտամփոփ եւ լուրջ դէմքերը հայ բանտարկեալներուն : Երբ կարաւանին քով հասանք, ամէնքն ալ սայլերուն մէջն էին ու ծածկուած՝ մոմլաթէ վարագոյրներու ներքեւ, միայն իրենց թիկունքը կը տեսնէինք, ու թէեւ բոլորովին անկարելի էր յարաբերութեան մէջ մտնել մեր բանտարկեալներուն հետ , հսկող չավուշէն իմացանք թէ բոլորն ալ սայլ ունէին, եւ թէ մեր ղրկած դրամը ժամանակին հասած էր իրենց :

Աւելի հանգստացած , չարունակեցինք մեր ճամբան քիչ մը հեռուէն, բայց մեր արագութիւնը յարմարցնելով կարաւանին գնացքին :

— Ո՞ւր են մերինները... կ'ըսէինք ամէն րոպէ ու սայլերը ծածկող վարագոյրներուն ընդմէջէն կը ջանայինք ճանչնալ զիրենք :

— Ահաւասիկ, ըսաւ յանկարծ ճամբու ընկերուհիս, մերինները դիւրին է որոշել, ամէնքն ալ շղթայակապ են...: Ամէնքն ալ ,այո, նոյնիսկ խեղճուկ քահանայ մը. ու մինչ թուրք բանտարկեալները ազատ էին իրենց շարժումներուն մէջ, Հայերը խստութեամբ կապուած են շղթաներով :

Աւելի չարագուշակ պատկեր չէր կարելի երեւակայել. սայլին մէջ հայ բանտարկեալները նստած էին երկու շարքի վրայ եւ շղթայ մը մէկ ծայրէն միւսը կ'երկարէր կապելով իւրաքանչիւրին թեւերը ետեւէն. այնպէս որ եթէ իջնէին՝ միասին պիտի իջնէին, եթէ մէկը ուզէր շարժիլ՝ ամէնքն ալ հարկադրուած էին քաշքշուիլ այդ ուղղութեամբ :

Կային նաեւ առանձին շղթայակապ հայ բանտարկեալներ՝ որոնք նստած էին թուրք բանտարկեալներու սայլին մէջ. այս վերջինները ազատ բնականաբար ոեւէ շղթայէ :

Այս լիրբ անարդարութիւնը մեզ ըմբոստացուց մանաւանդ որ զգալով մեր ներկայութիւնը մարտիրոսի եւ զոհի տժգոյն դէմքեր կը տանէին եւ իրենց աչքերով մեզի կը փնտռէին :

Մինչեւ այն տեղ որ մեր ճամբաները բաժնուեցան, ամէն ջանք ըրինք մեր անիրաւուած բանտարկեալներու աչքին տակ ըլլալու եւ գոնէ մեր ներկայութեամբ մեր անխօս, բայց շատ զեղուն սրտակցութեամբ ամոքելու իրենց տաժանելի ճամբորդութիւնն եւ հոգեկան տրամադրութիւնները :

Անմիջապէս որ հարկադրուեցանք բաժնուիլ բանտարկեալներէն, ինկանք մթին տխրութեան մը մէջ. մեր պահ մը առաջուան ուշադիր եւ լարուած հսկողութեան յաջորդեց հոգեկան անհուն խոնջէնք մը :

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

ԲՈՒՌՆ ՑՈՑՑԵՐ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ օր կարգ մը ցոյցեր սարքուեցան Փարիզի մէջ, երբ հաստատուեցաւ թէ Գերագոյն Ատեանը ջնջած է մահավճիռին դործադրութեան յետաձգումը : Համայնավար պաշտօնաթերթը թռուցիկներ ցրուած էր, որպէսզի բողոքի ցոյցեր սարքուին : Ամէնէն ծանր դէպքերը պատահեցան ամերիկեան դեսպանատան մօտերը : Կարեւոր ուժեր կը պաշտպանէին չէնքը : Ժամը քսանէն մինչեւ առաւօտ մէկ հազարաւոր ցուցարարներ փորձեցին դէս - պանատան մօտենալ փոքր խումբերով , բայց ետ մղուեցան : Ընդհարումներու մէջ տասնի չափ մը ցուցարարներ վիրաւոր - ուեցան , մէկը՝ ծանրապէս :

Ուրիշ կարգ մը պղտոտաներու վրայ եւս ցոյցեր կատարուեցան : Թերթերը կը գրեն թէ հինգ հարիւր հոգի պահականոց ա - ռաջնորդուեցան , բայց դիւերը աղատ ձգ - ուեցան : Նիւ Եորքի մէջ ալ հինգ հազար հոգի բողոքի ցոյց մը սարքեցին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԻՏՐԻՈՑ վարչապետը պահանջեց պարպել օտար զինուորները, առանց ըս - պասելու հաշտութեան դաշնագրին :

ԻՐԱՔի մէջ 150 բանտարկեալներ , ո - րոնք արդելափակուած են իրենց խոր - վարար , ըմբոստացան երբ պաղտատի բանտէն Պաքուպա կը փոխադրուէին : Ոստիկանութիւնը արտասուաբեր կազ եւ ուրիշ զէնքեր գործածելով , ճամբայ հա - նեց կալանաւորները :

ՔՈՐԷԱՑի զինադադարի բանակցու - թիւնները նորէն խզուեցան :

ՕԴԱՆԱԻԱՑԻՆ ՄԵԾ ՏՕՆԻՆ առթիւ, որ տեղի պիտի ունենայ Յուլիս հինգին, Պ. Յակ. Գաւուքճեան 17 մասնակցողնե - րու մէջ առաջնութիւն չհասնիլ պատի ազ - գերուն համար (աֆիչ) : Ուրեմն ինքն է հեղինակը Փարիզի մէջ երեւցած գեղե - ցիկ «աֆիչ»ներուն :

DYNA 54

Փանաո ընկերութիւնը չորեքշաբթի օր մամուլի թղթակիցներուն եւ բազմաթիւ ուրիշ հիւրերու ի պատիւ սարքած էր ըն - դունելութիւն մը , ներկայացնելու հա - մար իր վերջին կառքը :

Ամպամած օրիշքեղ սրահին մէջ, աւելի քան հազար հոգինոց բազմութեան մը առ - ջեւ կը ցուցադրէր իր «Տինա 54»ը որ բա - ւական ազմուկ հանեց լինքնաշարժի շր - ջանակներուն մէջ: Նախ բոլորովին զաղտնի էր պատրաստութիւնը, յետոյ կառքը ունի բազմաթիւ առաւելութիւն - ներ. ներդաշնակօրէն միացած են մաո - չելին, գործնականը եւ պերճանքը: Այս նոր կառքը կ'արժէ 700·000 ֆրանք, կը սպառէ եօթը լիտր հրանիւթ, արագու - թիւնը 130ի կը հասնի եւ կրնայ վեց հոգի փոխադրել:

Հաստատութիւնը երկու ճոխ չքասե - ղաններ սարքած էր այս առթիւ :

ՀԱՄԱՁԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուր - բաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Ազգ· Տան մէջ, 32 ռիւ թը Թրէվիզ: Դասախօսն է Հ· ՍԱՀԱԿ Վ· ՏԻՐ ՄՈՎՍԻՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հայկական Անատապետութեան Զարիֆ - ները»:

Մուտքը ազատ է : կը խնդրուի ճշդա - պահ ըլլալ , որովհետեւ սրահին դուռը կը փակուի ժամը 23ին :

PREUVES

ԹԻՒ 29, ՅՈՒԼԻՍ 1953

Ճոխ բովանդակութեամբ, գրական , քաղաքական , տնտեսական եւ ընկերային : Նաեւ քրոնիկներ օրուան հարցերու մա - սին :

Գին 120 ֆրանք: Ուղղին նմոյշ մը կը ղրկուի ձրի :

Հասցէ՝—

41, Av. Montaigne - Paris (8e)

ԳԵՂԱՆԿԱՐՈՂ, ԳԵՂԱԳՐՈՂ, ՆԵՐԿՈՂ
ENSEIGNES - PUBLICITE
ՍԱՐԳԻՍ ՋԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
Artisan - Décorateur
Տուներու, խանութներու եւ կառեերու
43, Rue de la Félicité, Paris 17e
Tél. : MAR. 54 - 13

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՇԱԽԻԼԻ ՄԷՋ

Քաղաքապետարանի սրահը, ուր Սթա - լինկրատ , այս կիրակի ժամը 4ին մինչեւ կէս գիշեր :

Հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· Փարիզի Շրջ· կոմիտէին : Նախաճեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· «Արղութեան» խումբին եւ մաս - նակցութեամբ Ֆ· Կ· Խաչի եւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Շաւիլի մասնաճիւղերուն : Կը նախագահէ ընկ· ԳԻՒՐԳ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՊԵՏՐՈՍ ԶՈՒՒՔ - ՃԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :

Մուտք 150 ֆրանք

Կառախումբ Սէն Լազարէն եւ Մոնփար - նասէն , փոն տը Սեւռէն 171 թիւ հանրա - կառքը առնել եւ իջնել Փիւի սան վէն , Շաւիլ :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Իսիի «Մրխմեան» դպ - րոցի աշակերտներուն եւ աշակերտուհի - ներու կողմէ : Հովանաւորութեամբ հո - գաբարձութեան եւ Ֆ· Կ· Խաչին :

Այս կիրակի ժամը 15ին, դպրոցի սրա - հը :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ՔԱՌԱՍՈՒՆԴԻ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ· Սարգիս Աղուանեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Տէրէպէյեան, Պ ·Դէորգ Աղ - ուանեան , Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Աղ - ուանեան, Պ· Պօղոս Աղուանեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Փափազեան եւ Ջամասան - եան ընտանիքը կը ծանուցանեն թէ՝ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ, ի յիշատակ իրենց կնոջ, մօր, եւ աղգականին Տիկ· ՎԱՐԴՈՒՀԻ ԱՂՈՒԱՆԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարդողները :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ .— Այրի Տիկին Հեղինէ Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Յակոբ - եան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Յակոբեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Յակոբեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Կորկոտեան եւ զաւակը խորին ընդհակակութիւն կը յայտնեն բո - լոր անոնց , որոնք անձամբ, ծաղկեպատ - կով, նամակով եւ հեռագրով ցաւակցու - թիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ ամուս - նոյն, հօր եւ մեծ հօր ողբացեալ ՄԱՆՈՒ - ԷԼ ՅԱԿՈԲԵԱՆի մահուան առթիւ (17 Մա - յիս) :

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի գործե - րուն: 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյ, Շոփէնի սրահին մէջ :

Կը մասնակցին՝ Օր· ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼ - ԵԱՆ (երգ), Տիկին ԼԻԼԻ ԼԱՄՓԻՆ (տա - ւիղ), Պ· ԺԻՒԼ ՖՕՐԼՈՒՕ օփերայէն , ՓԻԷՌ ԼԱՊԱՏԻ (թաւջութակ), Օր· Վ· ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ) :

Ցայտադրին մէջ կը դործադրուին մե - ղեդիներ , Եռանուագ եւ քառանուագ : Տոմսերը հայթայթել երգչախումբի կեդ - րոնէն , 14 ռիւ Փըթի: Պօթ· 99·22

Եւ հայկական դրաստունները :

« ԱՐԱՔՍ »
ՄԱՆԿԱԿԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ
կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ
Բաժանորդագրութեան պայմաններ . —
Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 Ֆր·, Արտասահման՝ 1400 Ֆր·:
ADRESSE : N. HOVHANESSIAN
14, Rue du Soleil, Paris 20e
Tél . TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15
ԾԱՆՕԹ .—*Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 ֆրանք թիւը:*
Լոյս տեսաւ 15րդ թիւը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Պօղոսլեանցի Նեւսոն Սահակեանի կինը, բնիկ կեսարացի Տիկին Կիւլիմիա , զաւակները Արաքսի եւ Արամ: Տեղեկացնել իրենց հօրաքրոջ Տիկին Եւ - նիկէ Մկրտիչեանի ,145 ռիւ էթիէն Տօլէ, Ալֆորվիլ, Սէն, Ֆրանս :

Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել :

SALLE d'IÉNA, 10, Ave. d'Iéna

Յունիս 22ին, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 20·30ին: Ի պատիւ՝

ԴԵՐԱՍԱՆԱՊԵՏ Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

Հովանաւորութեամբ

Պ· ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԻՆԿԵԱՆի:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՑԹ

Մասնակցութեամբ՝ Օր· Օր· ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՖԵԼԵԱՆի , ՍՕՆԻԱ ԹՈՒՄԱԿԱՃԷի : ՌՈՒՍԻԱ ՎԱՌՏԻԻ, ՀՐԱՑՐ ԵՒ ՎԻԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆՆԵՐՈՒ, վրացական պար՝ ՇՕԹԱ ԱՊԱՇՋԻԻԷի :

Տոմսերը ապահովել հայկ· դրաստուն - ներէ եւ փափազեանէ , 20 ռիւ տէ Փառամ :

Շարժանկար .— ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առ - թիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Յուլիս 5ին, ժամը 14էն 19 :

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բա - ժին : *Այս առթիւ նոյն օրը ժամը 12ին կազմակերպուած է ճաշ մը: Մասնակցիլ փափաքողները դիմեն Պ· ՆՈՒՊԱՐ ՅՈՎ - ՀԱՆՆԷՍԵԱՆի՝ 14 ռիւ տիւ Սօլէյլ, Փա - րիզ (20): Մասնակցութեան դինը 1200 ֆրանք, ղրկել նոյն հասցէին՝*

C. C. P. PARIS 7065 - 15

Ճաշի արձանագրութիւնները կը փակ - ուին Յունիս 30ին :

ԱՂՔԱՏԱՆԱՒՈՒԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կրօն· Ընկերակցու - թեան Պէյլվիլի կրթ· մարմնի կողմէ :

21 Յունիս կիրակի ժամը 3ին, Պոն Ֆուայէի սրահին մէջ, 8 Ավընիւ Սիմոն Պոլիվար: Գեղարուեստական ճոխ բա - ժին: Խմբերգ, արտասանութիւն: Պիտի ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ թատերա - խաղ, դպրոցի աշակերտներու կողմէ:

Հրաւիրատոմսերուն համար դիմել Պէլ - վիվիլ կրթ· մարմնին :

ՋԵԿՈՑՑ· — Հայ կարմիր Խաչի Օդն· Մարմնի (Փարիզահայ Տիկնանց Միու - թիւն) օդափոխութեան կայանի բացումը պիտի կատարուի մէկ Յուլիսին: Տղոց մեկնումը Փարիզէն նոյն օրը, առաւօտուն ժամը 8·30ին : Մանրամասնութիւնները ժամանակին պիտի հարորդուին մամուլի միջոցով :

Օդափոխութեան ղրկուելիք Ա· խումբի տղոց անունները պէտք է այժմէն արձա - նագրել տալ ամէնէն ուշը մինչեւ Յունիս 25, իր կեդրոնը, 15 ռիւ ժան Կուժօն , ամէն օր ժամը 9–12 եւ 14–18 :

Անհրաժեշտ է որ արձանագրուող տը - ղաքը մասնաւոր քննութեան ենթարկուին եւ բատիսքօրիէ անցնին իր դարմանա - տան մէջ ,Ուրբաթ կամ երկուշաբթի օրե - րը ժամը 10–12: Տղաքը պէտք է ունենան նաեւ պատուաստի վկայագիրը :

MORY et Cie
SERVICE VAUQUELIN
Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՑԱՍՏԱՆ
(U. R. S. S.)
3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65
Ամենավերջին դրութեամբ:
Մեր մատչելի դիները խիստ նպաստա - ւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ .— Հ· Ց· Դ· Րաֆֆի խումբի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 8·30ին, «Լը Թռիպուլէթ» սրճարանը, 15 ռիւ տը Տէնթէրէբ: Բոլորին ներկայութիւնը պար - տաւորիչ :

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ .— ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ ենթկ· այս կիրակի, ժա - մը 3ին :

ԹԱԹՈՒԻ խումբը Գշ· օր ժամը 9ին :

ԽԱԺԱԿ խումբը Եշ· օր ժամը 5ին :

Բոլորն ալ սովորական հաւաքատեղի - ները մէջ, մասնակցութեամբ Շրջ· կո - միտէի ներկայացուցիչներուն :

ՈՒՐՖԱՑի Հայր· Մխիթեան ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քափէ Ռե - ժանի վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑՔ

Մօտ օրէն Հ·Մ·Ը·Մ·Ի վարչութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ճաշը , ի պատիւ իր մարզիկներուն, պատանի, կրտսեր , երէց եւայլն: Կը հրաւիրենք ծնողքները եւ Հ·Մ·Ը·Մ·Ի բարեկամները:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԺԱՆԻՆ ՄԷՑ (Տիկին Ց· Անտոնեան) , որ հիւրաբար Փարիզ կը գտնուի, ֆրան - սերէն լեզուով դասախօսութիւն մը պիտի տայ 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, ազգային տան թատերասրա - հին մէջ, նիւթ ունենալով ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՔՍԱՆԱՄԵԱ - ԿԸ: Փափաքողները կրնան դիմել Պար - սամեան ղրաստունը, 46 ռիւ Րիչէ, հրաւի - րատոմս ստանալու համար :

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ, մի - պա, ներքին ներմա - կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻ - ՆԵՐՈՎ :
ճոխ գիներ
Articles polichinelles-ի համար :
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél. ARC. 66 - 50

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Սիւռժըքէօզներ, ֆաուչուքէօզներ , եւ աշկերտներ :
Դիմել՝
Société PARIS - CALIFORNIE
16, Rue Sainte Cecile, Paris (2e)

×

Իրենց բնակարաններուն մէջ մաքուր ֆօնֆէֆիօն կարող կարուհիներ, (ֆոմպի - ճէզօն, պուլուզոն, վեսթօն, բանթալօն , սալօփէթ եւ շորթ) :
Դիմել ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆի՝
25, Cours Richard Vitton, Lyon - Montchat

ԼԱՒԱԳՈՑՆ
ԿԵՐՊԱՄԵՂԷՆ ԵՒ ՖՈՒՐՆԻԹԻՒՐ
Դերձակներու համար
Կ Ը Գ Տ Ն Ո Ւ Ի Ն
Ա· ՀԱՄԱԼԵԱՆի ՄՕՏ
68, Rue Nationale, MARSEILLE
Téléphone : Colbert 33 - 22
Լաւագոյն պպրանիճ ամենաժամն գնով

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
23
ՅՈՒՆԻՍ
•
MARDI
23 JUIN
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7098 Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇԱՐՔԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2509

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՆՐՈՒԿ ԴՐԱՄ

•

Ի՛նչ հեգնութիւն ...

1945 Մարտ 19ին, Մ. Մխութիւնը ծա – նուցագիր մը կ'ուղղէր Թուրքիոյ, չեզեալ համարելով 1925 Դեկտ. 17ի բարեկամու – թեան դաշինքը:

Այս առթիւ ետ կը պահանջէր կարս - Արտահանը, ինչպէս եւ ռազմական խա – րիսխները, միասնաբար պաշտպանելու հա – մար Նեղուցները :

Այն ատեն ծանուցագիրը հրատարակ – ուեցաւ աշխարհի բոլոր լեզուներով :

Ցաջորդ վաւերագրերն ալ մամուլին յանձնուեցան: Ինչպէս եւ երկու վրացի ա – կադեմականներու բաց նամակը, որ կը պահանջէր նոյն հողերը եւ ուրիշներ ինը նահանգներու վրայ, մինչեւ Տրապիզոն եւ Կիրասոն, բացի Կարսէն :

Անցեալ Յունիս 11ին, միջազգային մա – մուլը հաղորդեց թէ Անդարայի խորհր – դային դեսպանը, Ալեքսանդր Լաւրիչեւ, Թուրքիոյ յանձնած է ծանուցագիր մը ո – րով կ'ըսէ թէ Մ. Միութիւնը ետ կ'առնէ իր հողային պահանջները կարսի, Արտա – հանի եւ Արդուվինի մասին :

Ծանուցագիրը կ'ըսէր նաեւ թէ Մոս – կուա նոր պայմաններ կ'առաջարկէ Նե – ղուցներու մասին, եւ կ'ուղէ այսուհետեւ լաւագոյն յարաբերութիւնները մշակել Թուրքիոյ հետ :

Այս ծանուցագիրը չհրատարակուեցաւ պաշտօնապէս. թէեւ բովանդակութիւնը տարածուեցաւ ի լուր ամենքցուն :

Բոլոր հեռագրական գործակալութիւն – ները եւ իրագէտ աղբիւրները հաստատե - ցին անակնկալ ձեռնարկը, յաւելեալ ման – րամասնութիւններ ալ հաղորդելով :

Այլեւս զաղտնիք չէր մնացած որ ծած – կէին կամ պարտկէին :

Փարիզի համայնավար պաշտօնաթեր – թը, «Իմանիթէ»ն անդամ ստիպուեցաւ արձանագրել տեղեկութիւնը, խուսափո – ղական բացատրութեամբ մը, — « Յարդ խորհրդային աղբիւրէ ոչ մէկ լուր կը հերքէ կամ կը հաստատէ այս լուրերը»: (12 Յունիս):

Չկրցանք տուդել թէ Մոսկուայի մէջ ի՛նչպէս հաղորդեցին այս անպատեհ գի – ջումը, որու մասին սիւնակներով ման – րամասնութիւններ եւ մեկնութիւններ կ'ե – րեւան Թուրք թերթերուն մէջ : «

Նշանակելի պարագայ մը, այս առթիւ: Թուրք թերթերը լուրը տուած ատեն, յատկապէս կը չեշտեն թէ «Հայաստան եւ Վրաստան կը հրաժարին իրենց անունով տրուած հողային պահանջներէն» :

Ո՞վ հարցուց իրենց կամքը...

Մեւնոյն ատեն կը պատմեն թէ Կարս – Արտահանի չրջանը 1877 – 78 պատերազ – մին «տրուած էր Ռուսիոյ». բայց առա – ջին Մեծ Պատերազմին «վերադարձուեցաւ Պրեստ – Լիթովսքի դաշնագրով»:

Այն պետութիւնը որ ստորագրած էր այդ խայտառակ դաշնագիրը, պարզապէս ձեւակերպութիւն մը կը կատարէր 1945ին, եւ պահանջելով զանոնք :

Մոսկուայի համար հիմնականը Նե - ղուցներու պայմանագրին վերաքննութիւ – նըն է: Միւս պահանջը, կարս – Արտա – հան, պարզապէս մանրուք դրամ, սակար – կութիւնը յաջողցնելու համար :

Եւ տեսանք թէ ինչպէս խեղկատակու – թեան վերածուեցաւ խնդիրը, երբ Վի – չինսկի հայկական հողերուն իրրեւ պա – հանջատէր կը ներկայացնէր Վրացիները, Ազգաժողովին առջեւ ...

Սկիզբէն իսկ լայն ճեղք մը բացուած էր ի չահ Թուրքիոյ: Իսկ մնացեալը կը լրա – ցնէին Անգլիա, Հանգուցեալ Պեւինի ան - փառունակ ճառով (1946 Փետր.) եւ Մ. Նահանգները՝ Թրումընի վարդապետու – թեամբ (1947 Մարտ 12):

Այնուհետեւ չարաչուք լռութիւն :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ՝ ՓԻՆԷ

•

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՁՄԱՄՆԱԿՑԵՑԱՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺՈՂՈՎԻՆ

Հանրապետութեան նախագահին ծա – նօթ կոչին վրայ, չաբաթ օր արտակարգ ժողով գումարեցին նախկին վարչապետ - ները եւ խմբակցութեանց նախագահները, 21 հոգի: Խորհրդակցութեան սկիզբէն իսկ, ընկերվարական կուսակցութեան ե - րեք ներկայացուցիչները, Կ. Մոլէ, Ժիւլ Մոք եւ Շարլ Լիւսի ծրագիր մը առաջար – կեցին, «զարման գտնելու համար մարդ – կային թշուառութեան, ելմտական ան - կարգութեան եւ տնտեսական տագնա – պին»: Չափաւորները դիտել տուին թէ կարելի է համաձայնիլ առաջադրուած նպատակներու մասին, բայց խնդիրը կը տարբերի երբ կարգը միջոցներուն գայ: Այս առթիւ տաք վիճաբանութիւն մը տե – ղի ունեցաւ եւ ի վերջոյ ընկերվարական - ները յայտարարեցին թէ աւելորդ է իրենց ներկայութիւնը : Երեքը միասին նամակ մը ուղղեցին ժողովի նախագահին՝ Պ. Փոլ Ռէնոյի, ըսելով թէ չեն կրնար մաս – նակցիլ ժողովին :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, ընկեր – վարական կուսակցութեան ընդհ. քար – տուղարը բացատրեց թէ իրենց դիրքը չէ փոխուած: «Մենք հակառակ ենք որեւէ ազգային միութեան բանաձեւի՝ ներկայ խառնաչփոթ կացութեան մէջ, որովհետեւ այդ պարագան կը պարտկէ բուն խնդիր – ները»: Չափաւոր ժողովական մը դիտել տուաւ թէ ընկերվարական կուսակցու – թեան յուշագիրը «սքանչելի յայտարա – րութիւն մըն է ընտրական պայքարի հա - մար»: Ուրիշ մը յայտարարեց թէ բոլո - րովին հակառակ է ընկերվարական տեսա – կէտին՝ Հնդկաչինի, Թունուզի եւ Մարո – քի մասին: Երրորդ մը ընդդիմացաւ դրամագլուխի վրայ տուրք հաստատելու առաջարկին: Պ. Կի Մոլէ բոլոր դիտողու – թիւնները լսելէ ետք, ըսաւ թէ ընկեր – վարական կուսակցութիւնը պատրաստ է ստանձնելու վարչապետութիւնը, եթէ իր ծրագիրն ընդունուի :

Ժողովին մեծամասնութիւնը բացատա – կան դիրք բռնած ըլլալով, ընկերվարա - կանները քաշուեցան: Միւսները չարու - նակեցին խորհրդակցութիւնը եւ միջին բանաձեւ մը քուէարկեցին, ամփոփելով իրենց տեսակէտները ներքին, արտաքին եւ ելմտական խնդիրներու մասին : Ի մի – չի այլոց կը թելադրեն փութացնել սահ – մանադրութեան վերաքննութիւնը: Սկզ – բունքով ընդունուեցաւ նաեւ լայն իրաւա – սութեանց առաջարկը :

Հանրապետութեան նախագահը ժողո – վին եզրակացութիւնները ստանալէ ետք, կիրակի օր վարչապետութիւնը առաջար - կեց Սէն Շամոնի քաղաքապետին՝ Պ. Ան – թուան Փինէի, որ երէկ պիտի տար իր վերջնական պատասխանը :

Նոր թեկնածուն, Փինէ այն վարչա – պետն է որ ինը ամիս եւ երկու շաբաթ պաշտօնի վրայ մնաց, յամառօրէն մեր – ժելով տուրքերու յաւելումը եւ փորձելով իջեցնել դիները: Իր կարծիքով, նոր դահլիճը կը դտնուի չատ վտանգաւոր կացութեան մը առջեւ: Ուստի անհրա – ժեշտ կը դտնէ նախապէս խորհրդակցիլ, հաստատուն մեծամասնութիւն մը ապա – հովելու համար, երկարատեւ ծրագրի մը վրայ: Իրագէտներ հաւանական կը դտնեն որ Պ. Փինէ արտաքին նախարարութիւ – նը նորէն յանձնէ Ռ. Շումանի, իսկ եկ - ամտական նախարարութիւնը՝ Էտկառ Ֆո - ռի: Առաջինը համաձայն է որ անյապաղ լուծուին եւրոպական բանակի ծրագիրը եւ ուրիշ միջազգնակցային խնդիրներ, իսկ երկրորդը անհրաժեշտ կը դտնէ հինգ մե – ծերու խորհրդակցութիւն մը, Հնդկա – չինի պատերազմը վերջացնելու համար :

Կը կարծուի թէ 21 «իմաստուններ»ու չափաւոր ծրագիրը դժդոհութիւն պիտի պատճառէ չատ մը երեսփոխաններու ո – րոնք անհրաժեշտ կը դտնեն կորովի դոր – ծունէութիւն մը՝ բացերը գոցելու եւ բազմազան տագնապներ լուծելու համար: Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ Ֆրանսա – յի նախարարական տագնապին պատճա - ռով երկու անդամ յետաձգուեցաւ Պեր - մուտայի խորհրդաժողովը եւ թէ Ֆրանսա կրնայ դուրս ձգուիլ, եթէ կա – ռավարութիւն մը չկազմուի: Պերմուտա – յի ժողովին մէջ որ այժմ յետաձգուած է Յուլիս 8ին, Ֆրանսա պիտի չանայ յաւել – ուածական օգնութիւն ստանալ Անգլիա – յէն եւ Մ. Նահանգներէն :

ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՒ ԱՆԳԱՐԱ

•

ԴԵՌ ՉԵՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱԾ ՎԵՐՋԻՆ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐԻՆ

Անդարայէն կը հեռագրեն թէ Մ. Մխութեան վերջին ծանուցագիրը կարեւոր դեր մը կատարեց մառեչալ Փափաղոսի հետ կատարուած խորհրդակցութեանց մէջ : Պատասխանը պատրաստ է արդէն եւ Մոսկուա պիտի ղրկուի չուտով :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Թուրքիա պիտի ըսէ թէ Նեղուցներու պայմանագրին վերաքննութիւնը կրնայ նկատի առնել միայն բոլոր ատո – բաղրողներուն եւ Մ. Նահանգներուն հետ խորհրդակցելէ վերջ: Մոսկուայի ծանու – ցագիրը այն տպաւորութիւնը կը դործէր թէ Մ. Միութիւնը կ'ուզէ անջատ բանակ – ցութիւններ կատարել Թուրքիոյ հետ : Անդարա անընդունելի կը նկատէ դլուխ դլխի խօսակցութիւն մը Մոսկուայի հետ:

Դիւանագիտական չրջանակներ կը հա – ւատան թէ Թուրքեւյունական բանակցու – թեանց ընթացքին քննուած է նաեւ Ատլան – տեան կազմակերպութեան եւ պալքանեան դաշինքին դործակցութիւնը : Այս մասին լրիւ տեղեկութիւններ հաղորդուած են Եուկոսլաւիոյ, Անդարայի դեսպանին մի – ջոցաւ որ քանի մը անդամ տեսակցած է մառեչալ Փափաղոսի հետ :

× Նեղուցներու պայմանագիրը կը լրա – նայ 1956ին. այնպէս որ Թուրքիա անհրա – ժեշտ չի դտներ աճապարել, ինչպէս դի – տել կուտան Լոնտոնի թերթերը: Նոյն աղբիւրին համաձայն, Անդարա պաղ պա – տերազմին մէկ երեւոյթը կը նկատէ Մոս – կուայի վերջին ծանուցագիրը: Արտաքին նախարարը, Ֆուատ Քէօփրիւլիւ, պա - տասխանելով օտար թղթակիցներու, ը – սաւ թէ կառավարութիւնը կը քննէ խնդի – րը, բայց անմիջական չի դտներ դայն: Ցետոյ աւելցուց, — «Մեր պատասխանը պիտի տանք ըստ պատշաճի: Նեղուցներու խնդիրը միայն Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ չի պատկանիր, այլ բոլոր ստորագրող պե – տութեանց: Աչխարհի ներկայ կացու - թեան մէջ չատ բնական է որ Մ. Նահանգ – ները ալ մասնակցին, թէեւ ստորագրած չեն Մոնթրէոյի պայմանագիրը : Ամէն պարագայի մէջ, լայն ժամանակ ունինք խնդիրը քննելու համար: Թուրքիան այժմ ղբաղած է ուրիշ բազմաթիւ խնդիրնե – րով»:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐեւԵԼեԱՆ ԳԵՐՄԱՆիՈՅ ՄԷՋ

•

Պերլինէն կը հեռագրեն թէ խորհրդա – յին հրամանատարութիւնը մերժեց արեւ – մտեան երեք մարզպաններու ծանուցա – դիրը որ կը պահանջէր դադրեցնել պա – շարման վիճակը եւ վերհաստատել ազատ երթեւեկը Պերլինի երկու չրջաններուն միջեւ :

Նոյն աղբիւրէն հաղորդուած տեղեկու – թեանց համաձայն, ուրիչ ըմբոստութիւն – ներ ալ ծագած են արեւելեան Գերմանիոյ զանազան մասերուն մէջ: Հազարաւոր բանուորներ փորձած են քանդել երկա – թուղին դէպի Պալթիկ ծով եւ լեհական սահմանին վրայ: Ցուցարարները զին – ուած էին քարերով եւ ուժանակով: Շատ մը պաշտօնեաներ միացան ցուցարարնե – րուն: Բարեկարգութիւնը վերահաստատ –

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Գոյժ մը եւս: երէկ հետեւեալ հեռագի – րը ստացանք Թեհրանէն, Յունիս 20 թը – ւականով .—

Յակոբ Տէր Յակոբեան յանկարծամահ եղաւ Յունիս 18ի գիշերը :

Ողբացեալ ընկերը, որ գրական չրջա – նակներու ծանօթ էր իրազեկ ծածկանու – նով, տարիներէ ի վեր կը գրաղէր ուսուց – չութեամբ: Եղած է անդամ Հ. Հ. Խորհր – դարանին եւ ուրիչ մարմիններու: Վար - չաձեւի փոփոխութենէն վերջ անցաւ ի – րան, ուրիչ հազարաւորներու հետ: Քանի մը տարի առաջ կը վարէր Պաղտատի Ազգ. վարժարանին տեսչութիւնը : Վեր – ջին տարին չկրցաւ վերադառնալ, թիւ – րիմացութեան մը հետեւանքով :

Մեծապէս գնահատելի են իր պատ – մական ուսումնասիրութիւնները, Ց. Շահմիրեանի «Որոգայթ փառաց»ի եւ ու – րիչ նիւթերու մասին, որոնք երեւցան «Հայրենիք» ամսագրի, «Ցուսարեր»ի, «Ալիք»ի, «Գոյամարտ»ի եւ ուրիչ թեր – թերու մէջ: Վերջերս նոր չարք մը սկը - սած էր «Ալիք»ի մէջ :

Դեռ կը խօսինք իր կեանքի եւ գործի մասին: Մեր խորին ցաւակցութիւնները իր ընտանեկան պարագաներուն եւ Իրանի ընկերներուն :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԱՌ ՈՐ ԱՆԿ Է

Երէկ հետեւեալ երկտողը ստացայ Մար – սէյլէն, գրբապատում թուղթիկին առթիւ.

— «Մարսէյլէն «ճերմակ մազ ու մօ – րուքով տարէց» մը կը խնդրէ ինձմէ Ցա – ռաջի խմբագրութեան տեղեկացնել թէ՝ ինք թուղթիկը հրատարակուելէն շաբաթ մը ետքը միայն տեսած է եւ ի զուր կը քարկոծուի իբրեւ անոր դիտակ»:

Հարցում. — Այդ գարշելի թուղթիկը կը կրէր հետեւեալ ստորագրութիւնները, հայերէն եւ ֆրանսերէն. — «Ֆրանսահայ Մշակութային Միութիւն, Ֆրանսահայ Ե – րիտ. Միութիւն» (ժափ):

Արդ, «ճերմակ մազ ու մօրուքով տա – րէց»ը, որ գործօն անդամ է առաջին Մի – ութեան եւ պատիւ կը սեպէ նախազահել ամոր ժողովներուն կամ ճառ խօսիլ, ի՞նչ դիրք բռնեց, երբ տեսաւ եւ կարդաց այդ գրգռիչ շոշորթաբանութիւնը :

Երկտողը կը պարունակէ նաեւ հետե - եալ դիտողութիւնը, տառերը եւ բառերը հայերէն, շարադրութիւնը թուրբերէն .

— « *Տեղին վրայ իբր թշնամական զր – պարտութիւն դարբնուած կարգ մը ուրիչ յեղափոխական վերագրումներու ալ տէրը չըլլալը՝ Մարսէյլի մէջ «Ցառաջ»ի վրա – տահութիւնը վայելող մէկ անձին ծա – նօթ է* »:

Երկրորդ հարցում.— «ճերմակ մազ ու մօրուքով տարէց»ը ֆաչըստերած չէ՞ Ժափը, որպէսզի առանձին սգահանդէս մը սարքեն Հայաջինջ Սարսափներու տարեդարձին առթիւ :

Ցեռվ ազգային, բովանդակութեամբ միջազգային չէ՞ր այդ անտեղի ելոյթը :

Ինչ ալ ճառ խօսած էր հոն, միջանկեալ մուր բսելով Լեւոն Շանթի ճակտին :

Ուրեմն, ծածկանուն նամակագրին կը մնայ հերքել «յերիւրածոյ վերագրում – ները», փոխանակ պատէ պատ զարնուե – լու : ՎԱՀԷ

ՏԱՐՕՆԻ ԱՇԽԱՐՀԸ

•

ԽՄԲ. — Յունիս 14ին ներկայացուցած էինք այս դասախօսութեան առաջին մասը: Ահաւասիկ հատուած մը եւս. —

... Մշոյ դաշտն է :

Բնութեան քմայքներով կառուցուած հսկայ մեհեան մը, տաճար մըն է որ կ'ուրուագծուի մեր առաջին ակնարկին : Տաճար մը որու երկարութիւնը հարիւր քիլոմեթր է, իսկ լայնութիւնը 30–40 քիլոմեթր : Մշոյ դաշտը ամբողջութեամբ, կանանչ ծովու մը պէս յատակը կը կազմէ այս տաճարին, իսկ երկնքի կապոյտը առաստաղը: Աստուածապաշտական խոր - հուրդ մը կը բարձրանար այդ տաճարէն ուր հարիւր մեծ հայ դիւղեր իրենց օ – ճախներէն ծուխը կը ծխեն, վերէն դիտողին թողնելով այն տպաւորութիւնը թէ՝ տաճարի բոլոր խնկամանները պաշտա – մունքին խնկարկումը կ'ընեն դէպի եր – կինք :

Եւ իրօք, Տաւրոսեան այս պար բռնող լեռներուն դիմաց Մշոյ դաշտը չրջապատուած է Ս. Կարապետի, Քարկէ լերան, Քոսուրի եւ Պլէճանի լեռնային բարձունքներով, բոլորն ալ դաշտէն 7-800 մեթր բարձրութեամբ :

Բնութեան ընծայած այս տաճարը հին դարերէն սկսած մեհենական խորհուրդով լեցուն երկիր մը եղած է : Քրիստոնէու – թենէ առաջ, Վահէ – Վահեանց մեհեան – ները, Աշտիշատը եւ կը թուի թէ Ս. Յով – հաննու եւ Առաքելոց վանքի տեղերն ալ մեհեաններով օժտուած են եղած : Քրիս – տոնէութիւնը խորհուրդ ներչնչող այս երկրին մէջ քրիստոնէական տաճարի պէ – տի վերածէր մեհեանները : Ու այսօր, երբ մենք կուրծքի եւ Ծիրին կատարի բար - ձունքներէն վար կ'իջնենք, կը հանդի – պինք առաջին անգամ Ս. Յովհաննու վան – քը, որ դեռեղուած է լերան փէշին, ան – տառով չրջապատուած, աղօթողի դիրքին մէջ: Իսկ Ծիրին կատարէն վար մեր ուա – քերը ամէն քայլափոխին, սրբավայրերու կը հանդիպին: Ահա, ժայռերէն վար Աստղայ բերդը, քիչ մը անդին՝ Մուշեղ – եան բերդը, իսկ դէպի Արեւելք՝ հրուան – դանի մը վրայ նստած է Առաքելոց վան – քը, կարծես դաշտի ամբողջ հաւատքը ար – ձանագնելով : Ժամանակին այս վանքը համալսարանի մը դերը կատարած է : Հե – տազային, միշտ ունեցաւ իր զղրոցը եւ անկէ դուրս եկան Արաբօներն ու Գէորգ Զաւուչները :

Մեր ժամանակ, վանահայրն էր, ծերու – նազարդ Յովհաննէս վարդապետ (90 տա – րեկան), որ սուրբ մը կը նկատուէր Տա – րօնի աշխարհին մէջ: Անոր դուրդուրան – քին տակ կը պահուէին ձեռագիրներ եւ թանկագին իրեր, որոնցմէ միայն երկու – քը ազատուած են.— Առաքելոց վանքի նը – շանաւոր դուռը եւ ձեռագիր մեծ Ճառըն – տիրը, որոնք այժմ կը գտնուին Հայաս - տանի Թանգարանին մէջ :

Առաքելոց վանքի առջեւ, դէպի դաշտ նայող կոթողներ կան պատուանդաննե – րու վրայ, որոնք նուիրուած են Դաւիթ Անյաղթին, Մովսէս Խորենացիին, եղբ – չէին եւ Թարգմանիչներուն: Երբեմն , վանքը կը կոչուի Թարգմանչաց վանք :

Վանքէն մեկնելով, դաշտի եզերքէն կը յատկանանք դէպի Մուշ քաղաքը: Մուշը գետեղուած է Կուրծքի եւ Ծիրին կատա – րի ստորոտը: Գետակը Մուշը կը բաժնէ երկու մասի, հինգ թաղերէ բաղկացած : Մուշը մասամբ դաշտի քաղաքն է, մա – սամբ լեռնաքաղաք մը:

Քաղաքը կը բաղկանար 25·000 բնա – կիչներէ որոնց 12·000ը Հայեր :

Քաղաքէն մեկնելով Մշոյ դաշտը եթէ կ'ուզենք կարել, պիտի անցնինք Խասգիւ – ղէն, Մեղրագէտի հունով, դիմացի դիւ – ղերը ,որպէսզի հանդիպինք Հացի դիւղը ու ծունկի գանք յիշատակին առջեւ Ս. Մեսրոպին, որ այս արգաւանդ դաշտին մէջ ծնաւ, այս բնութենէն ներչնչուեցաւ եւ լոյս ճառագայթեց իր պատկանած ցե – ղին: Կ'անցնինք փարթամ դիւղերէ եւ Սուլուխի կամուրջը Եփրատի ջուրերէն մեզ կ'անցնէ, ու մենք կ'ուղղուինք դէպի Քարկէ լերան ստորոտները, ուր գետեղ – ուած է Աշտիշատը: Ս. Սահակի մատու – ռը այսօրեղն է: Դաշտեցիները մեզ կ'ա – ռաջնորդեն Մեծ Սուրբին պզտիկ մատու – ռը, ուր կը մտնենք մարմարէ սանդուխ - ներէն իջնելով եւ կը համբուրենք դամ – բարանը մեծ Հայրապետին եւ սուրբին , որ տեւապէս ներկայ է Տարօնի ժողովուր – դի հոգիին մէջ ,որ զայն կը նկատէ իր

ՊԵՐԼԻՆԻ ՑԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

•

(Մասնաւոր թղթակցութիւն Ցառաջի)

Յունիս 16ը եւ 17ը անմոռանալի պիտի մնան Պերլինի պատմութեան մէջ , իբրեւ վճռատ ազատ ապրելու ձգտումին եւ իրա – ւունքին :

Պերլինի արեւելեան (ռուսական) բաժ – նի պլխաւոր փողոցին — Ստալինալէի — չինարարական բանուորները առաւօտուն լսելով որ ժամական գործաչափի նուա – զեցման իրենց առաջարկները չեն ընդուն – ուած, կը ձգեն իրենց աշխատանքը եւ ցուցարարական ձգտումով մեծ ամբոխ մը կազմած կը յառաջանան դէպի քա – ղաքին կեդրոնը եւ անկէ Արեւելեան Գեր – մանիոյ կառավարութեան չէնքին առջեւ կը հաւաքուին: Իրենց կը միանան ուրիշ չրջանակներու չինարարական բանուոր – ները եւ չատ մը բանուորներ տասնեակ հազարի հասցնելով բազմութեան թիւը : Անոնք կը պահանջեն որ վար առնուին արդի կառավարութեան մարդիկը կրո – ֆըվոլը եւ «Այծի մօրուքը» Ուլպրիխը՝ որ համապատասխան կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարն է : Բազմութիւնը կը պա – հանջէ ժամական գործաչափի կրճատում, աննդեղէնի գիներու նուազում եւ ազատ եւ գաղտնի քուէարկութիւն : Բանուորները ճառ խօսելով կը պահանջեն որ վերոյիշ - եալ երկու անձերը պատշգամ ելլեն: Բայց անոնք կը նախընտրեն չերեւալ, իսկ հանքերու նախարարը բազմութեան մէջ – տեղ ղրուած սեղանի մը վրայ կանգնելով՝ կը փորձէ համոզել ժողովուրդը ,բայց հազիւ քանի մը բառ արտասանած՝ վար կ'առնեն :

Լուրը տարածուելով քաղաքին մէջ, ան – համեմատ ուժդնութիւն կը առանայ ցոյ – ցը: «Ժողովրդական ոստիկանները » ձեռ – քերը եաին կապած՝ դէնքը եւ կաշիէ զօ – տին հանած, կը նային այս չարժումնե – րուն առանց միջամտելու: Ընդհակառակն չատեր միասին կը քալեն բողոքելու հա - մար: Շարժումը առանց միջադէպի կ'անցնի մինչեւ մթնելը :

Թէ արեւելեան եւ թէ արեւմտեան Պեր – լինի քնակիչները եւ վարիչ չրջանակները չէին կրնար բացատրել թէ ինչ է պատ – ճառը որ արեւելեան կառավարութիւնը եւ ոստիկանութիւնը անչարժ կեցած կը ըս – պասեն: Կասկածներ կը ծնին թէ Ռուսե – րուն մէկ փորձն է ներքին խնդիրներու խառնուելու եւ արեւմտեան Պերլին խու – ժելու համար: Որովհետեւ երկաթեայ վարագոյրէն անդին ո՞վ կը համարձակէր բառ մը արտասանելու պետութեան դէմ: Իսկ ցոյց ...

Յաջորդ օրը (17 Յունիս) առտուն կա – նուխ արեւելեան Պերլինի մէջ ընդհանուր գործադուլ սարքուած էր: Բանուորական զանգուածներ հեղեղի պէս կը հոսէին փո – ղոցներէն դէպի Մարքս Ենկելսի հրա – պարակը (նախկին Լուսթիկարթըն) եւ ան – կէ դէպի կառավարութեան չրջանակը

Ունթէր տէն Լինտըն, Վիլհելմշթրասէ , Լայփցիկէր Շթրասէ, Փոցտամէր Փլաց : Անոնք միչտ կը կրկնէին նոյն պահանջնե – րը՝ ազատ եւ գաղտնի քուէարկութիւն , աչխատանքի չափի նուազում (որովհետեւ իրենցմէ կը պահանջուի ստրկային աչ – խատանք) , ուտեստեղէնի գիներու զեղչ, Պերլինի միացում, կառավարութեան ան – կում :

« Երկաթեայ վարագոյրին » սահմանա – գծին վրայ կը պարզուէին յուղիչ տեսա - րաններ: Բանուորներ եւ բանուորուհիներ չարք չարքի —հազար, հինգ հազար, տա – սը հազար — անհամար ու անհատնում խումբերով կը քալեն փողոցներէն իրենց պահանջները կրկնելով – երգելով ազա – տաչունչ երգեր : Արեւմտեան Պերլինի բնակիչներուն իրենց բարեւը տալով եւ ծափահարուելով պատուհաններուն առ – ջեւ, ճամբուն եզերքը խռնուած արեւմտ – եան Պերլինցիներու կողմէ :

Չէ, ասիկա չինծու ցոյց մը չէր, այլ պոթիկում մը՝ խորթ եւ բռնակալ վար – չաձեւի մը դէմ, որ ուժ տարիէ ի վեր կը ջանայ ստրկական հնազանդութիւն, ճոր – տական աչխատանքի եւ կէս անօթի եւ անազատ կեանք մը պարտադրել ամբողջ ժողովուրդի մը :

Ահա Փոցտամէրփլացի ոստիկանութեան « Պրանտէնպուրկէր Թորի» (դուռ) վրայ ու վար կ'առնեն կարմիր դրօշը: Ամբոխը պատառ պատառ կ'ընէ զայն :

Ահա Փոչտամէրփլացի ոստիկանութեան պահականոցը: Կրակի կուտան զայն, Ոս – տիկաններն ալ կը ձգեն իրենց զէնքերը եւ բազմութեան հետ կ'անցնին դիմաց՝ դէպի արեւմտեան չրջանները :

Իրիկունը՝ քան հազար հոգի հաւաք – ուած են: Կը խօսին կուսակցական վարիչ – ներ, Պերլինի խորհրդարանի նախագահը Տօքթ. Զուր — կը դովեն Պերլինի արե – ւելեան չրջանի ժողովուրդը իբրեւ «Ազա – տութեան հերոսներ» , բայց կը զգուչա – ցնեն , որ չդիմեն ծայրայեղութեանց (կրակ ձգել եւայլն):

Կէսօրէն ետք ռուսական հրասայլեր կը պարպեն հրազարակները եւ կը յայտա - րարեն «բացառիկ վիչակ» եւ «պինուորա – կան օրէնք » :

Առաչին օրը եօթը մեռեալ եւ հարիւրի չափ վիրաւորներ յանուն ազատութեան : Մեռեալները կամ դնդակէ զարնուած են եւ կամ հրասայլերէ ճզմուած :

Բոլոր չոգեկառքերը , հանրակառքերը եւ գետնուղիները չէն բանիր : Ժամը 21–5 արգիլուած է տուներէն դուրս ելլել ռու – սական գրաման չրջանին մէջ :

Ռուսերը ձեռք առած են կառավարու – թեան գլխը, եւ խաւարէն կը գործադրեն պաչարման վիճակի օրէնքը :

Արեւմտեան Պերլինի փողոցներուն մէջ հանդարտութիւն կը տիրէ՝ Վախի ղգա – ցում չկայ գեռ :

Արեւմտեան Պերլինի քաղաքապետ պրոֆ. Ռոյթըր, որ Վիչինա կը գտնուի , կրակոտ ճառ մը խօսեցաւ, պարզելով ամբողջ Պերլինի ազատատենչ պահանջ – ները :

Տ.

ԺԱՆԻՆ ՄԷՅ

★

Այս ինքնատիպ ու տաղանդաւոր գրա – գիտուհին՝ իր գրական ստեղծագործու – թիւնները ֆրանսերէն կատարած ըլլալով, մեր մտաւորականներէն քիչեր միայն կը ճանչնան գինք, մինչ՝ Ժանին Մէյ արդէն սիրուած ու ծանօթ անուն մըն է ֆրան – սական գրական չրջանակներուն եւ ֆրան – սացի ընթերցող հասարակութեան :

Մասնաւորապէս իր երկու վէպերը՝ « Դիմակաւոր աղջիկը» եւ «Զմրուխտ - « Դիմակաւոր աղջիկը»ներ», որոնք գրուած են ֆրանսական հո – գեվերլուծական վէպերու կառուցուած – քով, մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծած են հեղինակին չուրջ ,եւ արժանացած են խոր դնահատանքի :

Ակնառու գրական քննադատներ՝ ինչ – պէս Ռոպէռ Պրազիյաք, Ռոպէռ Քան , Լիւսիէն Թէքան, Ռամոն Ֆերնանտէզ , Լամոն Ժալու, Ֆիլիպ Էռիա եւ ուրիչներ գրուատալից տողերով արտայայտուած են այս վէպերուն մասին, ու նմանութեան եզրեր դտած են անոնց եւ դասական գործերու միջեւ :

Պրազիյաք կը յայտարարէ, թէ Ժանին Մէյի «Զմրուխտները» կը յիչեցնեն Ռա – սինի «Իրօքինները», ու կ'աւելցնէ.— Շքեղ կառուցուածքով, գրաւիչ սքանչելի ո - ճով : Եւ ճչգրիտ պատկերացումներով գր – ուած այս վէպը՝ մոգական յատկութիւն մը եւ հմայիչ նկարագիր մը ունի, այն – պէս որ զայն կարդալէ եւ փակելէ վերջ , տակաւին կ'ապրիս անոր դիւթանքին ազ – դեցութեան տակ » :

Իսկ Ռոպէռ Քան կը գրէ.— «Ժանին Մէյի վէպը՝ նուրբ առեղծուածներով լե – ցուն երազանքներու մէկ հազուագիւտ սէնֆօնիան կը կազմէ, եւ մտաւորական դե – ղեցիկ պալէ մը կը ներկայացնէ » :

Ժանին Մէյի վէպերը մեծ ընդունելու – թիւն գտած ըլլալով՝ քանի մը անգամներ վերահրատարակուած են կարդ մը մշա – կութային ընկերութիւններու կողմէ, ո - րոնք արժէքաւոր դիրքերու ընտրութիւնը կը կատարեն, կը վերահրատարակեն զա – նոնք, եւ կը ցրուեն իրենց բաժանորդ ըն – թերցողներուն :

Ցիչենք Լառտաճէ ընկերութիւնը՝ որ երկրորդ անգամ ըլլալով հրատարակեց « Դիմակաւոր աղջիկը» :

«Զմրուխտները» լոյս ընծայուած նախ դրական հանդէսի մը մէջ, կը հրատա – րակուի Տընօչէ հրատարակչական տան կողմէ, կը վերհրատարակուի Սեֆուանա ընկերութեան կողմէ, իբրեւ ընտրեալ դիրք :

Նոյն դիրքը՝ կը վերհրատարակուի նաեւ Նիւ Եորքի « Էխիչըն Փրէնչ Պուք Քլըպի» կողմէ :

Ժանին Մէյ (Տիկին Յ. Անտոնեան) ծը – նած է Պոլիս: Իր երկրորդական կրթու – թիւնը ստացած է Պոլսոյ եւ Ազեքսան – դրիոյ ֆրանսական գօլէժներու մէջ :1926-ին հաստատուելով Նիւ Եորք, Ժիւրիի ան – դամ կը նչանակուի «Ամերիկեան Ֆեմինա մրցանակին»: Ապա, պաչտօնի կը կոչուի իբրեւ դասախօս՝ չափահասներուն դաս – ախարակութեան սահմանուած դասըն – թացքներուն: Կը դասախօսէ ֆրանսերէն՝ «Ֆէմինիզմը եւ կանանցի չարժումը», իսկ անգլերէն լեզուով՝ «Ֆրանսական արդի գրականութիւնը » :

Գրելու կոչումը՝ իր մէջ կը յայտնուի աչակերտական չրջանին, եւ կը սկսի գրել դպրոցական գրասեղաններու վրայ :

Գրական սկզբնաւորութիւնը կ'ընէ պատմուածքներով, որոնք կը հրատա – րակուին զանազան պարբերաթերթերու մէջ: Իր առաջին երկն է «Ամերիկայի վեց եւ մէկ դիչերը» Ժանին Մէյ ունի ուրիչ անտիպ գործեր, որոնց հրատարակու – թեան պիտի ձեռնարկէ մօտ ատենէն: Այս նպատակով այժմ կը գտնուի Փարիզ :

Ժանին Մէյ չատ ծանօթ չէ հայերէնին: Բայց խորապէս հետաքրքրուած է հայկ. մչակոյթով եւ գրականութեամբ : Իրեն ծանօթ են արդէն չարք մը հայ գրագէտ – ներ եւ անոնց գործերը, չնորհիւ իր տա – ղանդաւոր ամուսնոյն՝ Յակոբ Անտոն – եանին, որուն հետ գործակցութիւն մը ստեղծած է մչակութային աչխատանքնե – րուն մէջ :

Յակոբ Անտոնեան՝ իր կինը իրագէկ կը պահէ հայ կեանքի իրագործութիւննե – րուն, ու յաճախակի ընթերցումներով ա – նոր կը ծանօթացնէ հայ գրականութիւնը եւ անոր վաստակաւորները: Ժանին Մէյ գրի կ'առնէ իր տպաւորութիւնները ֆը – րանսերէն լեզուով , եւ Յակոբ Անտոնեան

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

★

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Անցեալ կիրակի կէս օրէ վերջ մենք եւս տօնեցինք Հայաստանի անկախութեան 35րդ տարեդարձը հաւատաւոր եւ խանդավառ բազմութեամբ մը: Հանդէսը բացուեցաւ «Մարսէյեէզ»ով եւ «Մեր հայրենիք»ով, զոր նուագեց Պ. Ե. Գավէզեան դաշնակի վրայ: Օրուան նախագահը ընկեր Հ. Բալուեան նկարագրեց այն բոլոր հերոսական մարտնջումները որոնք ի վերջոյ յանգեցան, Հայաստանի անկախութեան եւ հրաւիրեց հանդիսականները յոտնկայս յարգել յիշատակը բոլոր յայտնի եւ անյայտ նահատակներուն: Ապա իր խօսքը կեդրոնացնելով հայրենիքի գաղափարի վրայ ըսաւ.— Յաւիտենական է հայրենիքի գաղափարը, հարստութիւն, փառք բոլորը կ'անհետանան, կը մնայ հայրենիքը: Եւ պատմեց երկու յատկանշական դրուագներ, թէ ինչպէս Հայերը օտար երկիրներու մէջ հսկայական եւ անհաշուելի հարստութիւններ ձեռք բերին կիլիկեան անկախութիւնը կորսնցնելէ վերջ եւ սակայն այդ հարստութեանց հետքը անգամ մնացած չէ այսօր:

Այս բացման ճառէն վերջ Իսիէն երկու օրիորդներ, Վարդի Քէօսէեան եւ Մառի Թումայեան մեներգեցին Կոմիտասի, «Այ կաքաւիկ»ը եւ ուրիշ երգեր: Արտասանեց փոքրիկն Ժիրայր Պալանցեան, «Հայ դպրոց»ը, յստակ առոգանութեամբ: Քանի մը երգեր երգեց Պ. Ա. Քիւփէլեան, բոլորն ալ արժանացան ջերմ ծափերու:

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Ժիրայր Դատաւորեան, որ խանդավառութեամբ յիշեց Վիէնի տօնակատարութիւնը, երբ սրահը լեցուած էր երիտասարդութեամբ: Յետոյ բացատրեց Մայիս 28ի արժէքը, ձաղկելով բոլոր անոնք որ կը փորձեն նըսեմացնել զայն:

Օր. Շ. Պէնկեան զգայուն ձայնով մը երգեց քանի մը ժողովրդական երգեր, ջերմ ծափերու մէջ:

Խօսք առաւ նաեւ ընկ. Խ. Մկրտիչեան, որ ակնարկելով Մարսէյլի գարշելի թռուցիկին, ըսաւ թէ գիտակից Հայը այդ վարձկաններուն արժանի պատասխանը կուտայ ամէն տեղ գունդագունդ լեցնելով

թարգմանաբար զանոնք կը ներկայացնէ հայ ընթերցողներուն:

Ժանին Մէյ՝ այս հինգշաբթի, Յունիս 25ին, պիտի դասախօսէ Ազգ. Տան սրահին մէջ, «Ֆրանսական գրականութեան վերջին քսանամեակին» մասին, իբրեւ մէկ պատգամախօսը՝ Ֆրանսական մշակոյթին, Միացեալ Նահանգներուն մէջ:

Այս դասախօսութիւնը ապահովաբար ազգային հպարտութեամբ պիտի լեցնէ մեզ, մեր Ֆրանսացի հիւրերուն մօտ:

Փարիզահայութիւնը անշուշտ պիտի փութայ ունկնդրել այս տաղանդաւոր գրագիտուհին:

ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀՐԱՁԵԱՅ ԱՃԱՌԵԱՆԻ յիշատակին հանդէս մը տեղի ունեցած է յունիս 14ին Պէյրութի Ամերիկ. համալսարանին մէջ նախաձեռնութեամբ Անթիլիասի դպրեվանքին: Նախագահած էկաթ. Տեղ. Խադ արք.: Բացումը կատարած է դպրեվանքին վերատեսուչ Դերենիկ եպիսկ. ըսելով թէ «Աճառեան մեր Շէյքսփիրն է»: Գառնիկ Գիւզալեան խօսած է Աճառեանի գիտական վաստակին մասին, ճշդելով արժէքը անոր իւրաքանչիւր գործին: Շնորհիւ Աճառեանի հսկայ աշխատանքին, Հայերէնը ունեցաւ իր բազմաթիւ բառարանները, բաղդատական քերականութիւնը, ձեռագիրներու ուսումնասիրութիւնները, գրականութեան պատմութիւնը: Յետոյ խօսած է Պ. Սիմոն Սիմոնեան Հ. Աճառեանի մտքի արգասիքի մասին: «Աճառեանի մէկ աշխատութիւնն իսկ կրնայ զայն անմահացնել: Մօտ վաթսուն տարի աշխատեցաւ ու անմահ գործեր կտակեց մեզի: Անոր մահով հսկայ սիւն մը կը տապալի մեր մշակոյթի կոթողներէն»:

ՊՈՍԹԸՆԻ ՆՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻԻ կառուցման առթիւ հանդէս-ճաշ մը տրուած է Մայիս 28ին, նախագահութեամբ Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէի ատենապետ, ընկեր Տոքթ. Լեւոն Տաղլեանի եւ պատուակալ նախագահութեամբ Փրոֆ. Յ. Զագմագճեանի: Հողը գնուած է Ուոթըրթաունի հայաշատ կեդրոնին, եկեղեցիներու թաղին մէջ: Ընկեր Տաղլեան շեշտած է թէ եկեղեցին ոչ միայն կրօնական այլեւ ազգապահպանման զօրաւոր ազդակ մըն է: Արսէն Ա. քհնյ. Սիմէոնեանց տուած է հայ. եկեղեցիին պատմական ու ազգային դերը: Հայ. Ա-

---

սրահները: Ընկեր Խաչիկի փաստացի խօսքերը ընդունուեցան բուռն ծափերով:

Կարգը եկաւ Կապոյտ Խաչի Փարիզի պարախումբին որ պարեց հայկական եւ կովկասեան պարեր ղեկավարութեամբ Օր. Գավէզեանի եւ դաշնակի ընկերակցութեամբ Պ. Ե. Գավէզեանի: Պարերը մեծ խանդավառութիւն ստեղծեցին քանիցս կրկնուելով:

Նախագահին փակման խօսքէն վերջ սկսաւ խրախճանքը: Քիչ ժամանակէն շրջասեղանը պարպուած էր եւ ոգեւորութիւնը անսահման: Նուագը հնչեց եւ եւրոպական պարերը սկսան, տեւելով մինչեւ ուշ գիշեր:

Այս առթիւ կ'արժէ շնորհաւորել մեր ընկերներէն Ա. Մարտիրոսեանը, Կ. Երանեանը եւ Օ. Թորգոմեանը, որոնք ամէն անգամ ջանք չեն խնայեր հանդէսին փայլը կրկնապատկելու համար:

Քաղաքապետը, Մազուրիէ չէր կրցած գալ, նահանգային ընտրութիւներու պատճառաւ:

Օննիկ Կարապետեան

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ

•

ՏԷՍԻՆ.— Յունիս 13ին, Շաբաթ գիշեր դարձեալ հանդէս կար Հ. Յ. Դ. Տան սրահը: Այս անգամ մեր քոյրերն էին որ կը տօնէին իրենց կազմակերպութեան տարեդարձը համակիրներու եւ ծնողներու շրջանակի մը մէջ:

Հանդէսը բացուեցաւ դպրոցին երգչախումբին «Ազատութեան այն վառ սէրը» խմբերգով: Ընկերուհի Գ. Փափազեան իր բացման խօսքով ներկայացուց կանացի այս մեծ կազմակերպութիւնը որ օրհնութիւն մը եղած է: Յետոյմաղթեց որ հայ կինը յաջողի իր դժուարին առաքելութեան մէջ, մեր զաւակները հայ մեծցնելով, որպէսզի երբ հնչէ հայրենադարձի զանգը, կարենայ հայրենիքին յանձնել զանոնք իբրեւ կատարեալ Հայեր:

Գեղարուեստական բաժինը ճոխ էր ու պէսպիսուն: Մեր դպրոցին աշակերտները եւ աշակերտուհիներն էին որ փայլ տուին հանդէսին: Պիտի ուզէի զանց առնել անունները սակայն գրիչս չի հնազանդիր: Յաջող արտասանութիւններ ըրին Յասմիկ Թաշճկան՝ «Ս. Մեսրոպ», Ժօրժէթ Աբրահամեան «Լոյսի վառարանին», Ժիլպէռ Յակոբեան «Հայրենի արեւ», Մարգրիտ Տէր Պօղոսեան «Հայկական դրօշակ», Բրաբիոն Տապաղեան «Քո մայր լեզուն»: Կենդանի պատկերներ, Զօն Հ. Կ.

ռաքելական եկեղեցին հայ ժողովուրդի մշակոյթին համադրութիւնը ըլլալով կը կազմէ ազգապահպանման զօրաւոր պատնէշ մը: Նուիրատուները մասնակցած են 500 – 250 տոլարով: Փրօֆ. Զագմագճեան պարզած է հաւատքի զօրութիւնը: Խօսած են նաեւ ընկ. Մ. Օզանեան խոստանալով Կ. Կ. իկողմէ բարոյ. աջակցութիւնը: Տիկ. Ս. Մխիթարեան Հ. Օ. Մ.ի քարտուղարը խոստացած է իր կազմակերպութեան աջակցութիւնը յայտարարելով Պոսթընի շրջանի մասնաճիւղերու նուէրը 500 տոլար: Հ. Ե. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը ընկեր Վազգէն Թումաճանեան: »Հայրենիք»ներու կողմէ Գ. Մխիթարեան որ շեշտած է թէ Հայ. եկեղեցին հայրենիքէն բեկոր մըն է: Տիկին Կանայեան շնորհաւորած է իր եւ ընկեր Դրոյի կողմէ: Շինութեան յանձնախումբի կողմէ Պ. Ս. Գալէմեան քաջալերանքի խօսք ըսած է: Բոլոր խօսողներն ալ շեշտած են թէ եկեղեցին կը կառուցուի, ոչ թէ իբրեւ հակադրութիւն մը որոշ հատուածի, այլ, իբրեւ անհրաժեշտութիւն: Հանգանակութենէն գոյացած է 19000 տոլար:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Տոքթ. Կարպիս Տէյիրմէնճեան (46 տարեկան), մեռած է Մայիս 30 Պէյրութի մէջ: Ան օգտակար ծառայութիւններ մատուցած է պետ. արհեստակց. թէ մասնաւոր շրջանակներու մէջ:

Խաչին՝ Արշալոյս Ճէլոյեանի կողմէ եւ «Պարզիր աղբիւր», Արաքսի Պօյաճեանի կողմէ: Փոքրիկն Անժէլ Կարապետեան երգեց նախ Նանիկ արա եւ ապա զուգերգ «Սիրուն մանիշակ», Գեղուհի Մանուկեանի հետ: Նոյնպէս մեներգեց Մառի Պապիկեան՝ «Սիրուն աղջիկը»: Աւելորդ է ըսել թէ բոլորն ալ խլեցին ծափեր: Տարրական դասընթացքի աշակերտուհիներ, գեղեցիկ հագուստներով կատարեցին ծաղիկներու պարերգը որ մեծապէս գնահատուեցաւ: Դարձեալ աշակերտները մեզ ներկայացուցին զուարթ խաղ մը «Կարկանդակները»: Դերակատարները, Նանօ Պառաւեան, Մկրտիչ Մուրատեան, Բրաբիոն Տապաղեան եւ Սօնա Փանոսեան ցոյց տուին լաւ խաղարկութիւն մը, հաճելի մթնոլորտ մը ստեղծելով: Իսկ միջին դասընթացքի աշակերտուհիները պարեցին «Հօյ նազանիմ» եւ «Ծառիս տակը» պարերը: Այս բոլորը կը պարտինք Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցին եւ իր անխոնջ մշակներ Տէր եւ Տիկին Փափազեանի խնամոտ աշխատանքին:

Բանախօսելու հրաւիրուած էր ընկ. Միսաք Միրզէ որ գեղեցիկ ճառով մը պարզեց հայ կնոջ առաքինութիւնները: Կենդանի օրինակներ տալով ներկայացուց հայ կիները խտացած շարքերով բոլորսիրութիւնը: «Խոնարհ տիպարներ, յաճախ իրենց կեանքին գնով, խնամքով հաւաքած ու փրկած են բազմաթիւ որբեր: Հայ կինը եղած է ընտանիքին սիւնը, նեցուկը՝ բարոյական բարքերու եւ ըմբռնումներու տառացի պահպանման ու յարատեւման»: Եւ բաղձանք յայտնեց որ հայ կիները խտացած շարքերով բոլորուին Ֆ. Կ. Խաչի շուրջ, աւելի արդիւնաւոր դարձնելու համար անոր ազգօգուտ աշխատանքները: »Կեցցեն մեր Խաչուհիները որ ամէն զոհողութիւն յանձն կ'առնեն որպէսզի այս օտար ափերուն վրայ Հայը անաղարտ պահէ իր ազգային դիմագիծը, տոկալով ամէն փորձութեան: Անտարակոյս օր մը ազատ հայրենիքի մը մէջ պիտի կանգնեն փառաւոր յուշարձան մը իբրեւ երախտագիտութիւն արտասահմանի հայ կնոջ հայրենանուէր աշխատանքին»: Մինչ այդ, յարատեւ կամք եւ անվհատ գործելու կորով մաղթեց մեր Խաչուհիներուն:

Դպրոցին երգչախուբին «Պանծա՛ դիւցազն»ով վերջ գտաւ հանդէսը:

Գ. Պ.

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ.— Այս տարուան Սալոնին (Կռան Փալէ) մէջ նկարներ ցուցադրած են Տիկին Վավա Խաչատուրեան (երիտասարդ Հայուհին), Հայկ Քումեան (դաշտանկար) եւ Ժ. Կարմիրեան (աղջկան մը կիսանդրին):

— Մեր երկրին մէջ սով կայ:

— Թող շատակերները հեռացնեն ...:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (110)

ԱՒԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

■

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

Սպառած էինք. երկար ատեն սայլը տարաւ մեզ, մինչ մեր գիտակցութիւնը քնած վիճակի մը մէջ կը տարտամէր...

— Սպաննեցին, սպաննեցին ու ազատուողները շղթայի զարկին, դիմադրողները կախեցին... փախինք փախինք ... հոգերդ առնեմ, այս երկրիս արեւը սեւցած է մեզի համար ...:

Երբ մեր սայլը տեսեր էին, Համիտիէ գիւղաքաղաքէն մեզ դիմաւորելու եկեր էին մէկ քանի այրիներ որոնք աս խօսքերով ողջունեցին մեր գալուստը:

Դարձեալ աւերակներ... մեր ճամբորդութեան վերջին հանգրուանն էր Համիտիէ ու ճշմարտապէս անկարող այլ եւս տառապելու: Ջղագրգռուած դիւրազգացութիւն մը մեզ կը տանջէր. ոչ միայն մեր արցունքները չէինք կրնար զսպել, այլ նաեւ կը հեկեկայինք տղու պէս, ու արկածեալները տեսնելով մեր հիւանդադին վիճակը, յանկարծ կը լռէին ու կը հեռանային:

Դեռ սայլէն չիջած, որոշեցինք չմնալ Համիտիէ, եւ մեկնիլ անմիջապէս դէպի Ատանա: Խուլ, անկապ, հեծեծագին աղաղակներ կը գոռային մտքիս մէջ ու յանկարծ շրթունքիս վրայ կուգային փախչինք... հոգերնիդ առնեմ, արեւը սեւցած է մեզի համար, օգնութիւն, օգնութիւն ...:

Մեր սայլը կը թաւալէր այդ բոպէին աւերակ դարձած թաղերու մէջ: Կը տեսնէինք դարձեալ ածխացած ոսկորներ, արիւնի սեւցած հետքեր, պատառատուն եւ խանձած քուրջեր. ասդին անդին դիակներ կամ մարդկային բեկորներ յամրօրէն տարրալուծուելով արեւին տակ՝ իրենց նեխութիւնը կ'արտաշնչէին, եւ տօթակէզ օդը բոլորովին անշնչելի կը դարձնէին:

Մեր սայլը կեցաւ աւերակներու մէջ: Ասդիէն անդիէն ցցուող ուրուականային դէմքեր, այրիներ եւ որբեր խուժեցին մեր վրայ, Ղար թէրզիին տանը մոխիրներուն առաջքն էին հարիւրէ աւելի Հայեր, կիներ եւ տղաքներ որ մինչեւ առաւօտ դիմադրեր էին:

Բայց նենգաւոր թշնամին դիւրավառ նիւթերով ոռոգելէ ետքը տունը կրակի տուեր էր զայն. ամէնքն ալ այրեր էին, իսկ փախողներն ալ հրացանի գնդակով զարնուած էին: Հիմա այդ ոգորումի, այդ արհաւրալի ոգեւարի ժամերէն իբրեւ յիշատակ՝ մեր դէմ կը պարզուէր ընդարձակ աւերակ մը:

Հովը բարձրացնելով գետնի փոշին, մոխրակոյտեր կազմած էր, որոնք ճերմակ եւ փալփլուն էին մարդկային ոսկորներու մոխիրով ...:

Այս տանը աւերակներէն անդին՝ յաջորդաբար կը պարզուէին ուրիշ հրդեհուած տուներու աւերակներ. մոխիր ... մոխիր ... արեւը շեշտակի կ'իյնար այդ յուսահատութեան դաշտին վրայ կարծես առանց տաքցնելու, որովհետեւ մահասարսուռ ցրտութիւն մը կը բարձրանար գետնէն ու կը դողայինք, սարսափելի կը դողայինք ...

Մեր ետեւը բնութիւնը իր ամէնէն գեղածիծաղ երեւոյթներէն մէկը կը պարզէր. գետը կը ճեղքէր բոյսերով եւ պուրակներով բեռնաւոր ափունքը ու անբիծ երկնքին տակ վճիտ եւ կապոյտ կը սողար տարածուելով, կամարակապ եւ հնամենի կամուրջ մը պերճօրէն կը ձգուէր գետին վրայ:

Բայց մենք կը նայէինք առանց տեսնելու, աշխարհս սեւցած էր նորէն մեզի համար ու մահուան ստուերին մէջ էինք, ուրուականային դէմքերը այրիներուն կը հեռանային, կը կորսուէին հետզհետէ մոխրակոյտերու կամ ասդին անդին կանգուն մնացած պատերուն ետեւ:

Սայլը խլրտեցաւ ու ճամբայ պիտի ելլէինք: Անգամ մըն ալ մեր նայուածքը յառեցինք Ղար թէրզիի տանը մոխիրներուն երբ այդ պահուն խելագարուած այրի մը կառչելով մեր սայլին, կ'ըսէր ողբագին ձայնով մը ...

— Ծծկեր տղաք ալ կային... ու անոնք կը ճչեն, բոլոր գիշերը կը ճչեն:

Գլուխը շարժեց ու պահ մը մնաց՝ կարծես մտածում մը փնտռելով, իր թուլցած շրթունքներէն լորձունքը կ'երկարէր մինչեւ կուրծքը. միջոց մը ահաւոր քրքիչ մը օդը թնդացուց, բայց գրեթէ անմիջապէս իր արցունքոտ եւ ցաւագին աչքերը տխրեցան ու աւելի մեղմ ձայնով մրմնջեց.

— Օրօր կ'ըսեմ իրենց, բոլոր գիշերը, բայց կը ճչեն, հոգերդ առնեմ, կը ճչեն..

Սայլապանին մտրակը շաչեց ձիերուն գլխուն վրայ, ու կը հեռանայինք, կը փախէինք գրեթէ: Երկու ժամու չափ պէտք է ձիերը հանգչին, որպէս զի կարենայինք մեկնիլ. ոչ մէկ կերպով մեզի համար կարելի չէր այդ գիշերը աւերակներու մէջ անցընել եւ հակառակ սայլապանին դժկամակութիւններուն պնդեցինք: Առաւօտուն մեկնէր էինք Տէօրթ Եօլէն եւ գիշերը կ'ուզէինք Ատանա ըլլալ:

— Այսպէս ճամբորդ չեմ ունեցած մինչեւ հիմա, կը գանգատէր սայլապանը ..:

— Այսպէս ճամբորդ երանի թէ այլ եւս չունենաս, պատասխանեցինք իրեն, ու յորդորեցինք որ համակերպի մեր որոշումին:

Այդ երկու ժամը անցուցինք Սապաթիէ անուն Ֆրանսացի ընտանիքին քով որ նախախնամութիւնը դարձեր էր Համիտիէի այրիներուն:

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

ուած չէր մինչեւ անցեալ ուրբաթ կամ շաբաթ: Խռովութիւններ ծագեցան շատ մը կարեւոր քաղաքներու մէջ :

Ուրիշ աղբիւրէ մը կը հաղորդեն թէ Սաքսոնիոյ իւրանիոմի հանքերուն մէջ հարիւր հազար բանուորներ գործադուլ մը սարքելով քանդած են 65 հանքեր, իբրեւ հետեւանք 12 ցուցարարներու գնդակա - րութեան: Գերմանական թերթերը կը գրեն թէ Լայփցիկի մէջ ալ գնդակահար - ուած են երեք հոգի, բողոքի ցոյցէ մը վերջ որուն մասնակցեր էին 60·000 բան - ուորներ: Շատ մը կուսակցական գրա - սենեակներ կրակի տրուած , երեք հոգի սպաննուած, 120 հոգի վիրաւորուած են:

× Մոսկուայի անթելը «ամերիկեան շա- պիկ հագած անզգամներու » (խուլիգան) կը վերագրէ Պերլինի արեւելեան շրջանին մէջ ծագած ըմբոստութիւնը: Եւ ամբողջ անցուդարձը իր ուղածին պէս նկարագրե- լով, կ'ըսէ թէ 30 ահաբեկչական կազ - մակերպութիւններ կան արեւելեան Պեր - լինի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՌՈԶԷՆՊԷՐԿԻ յուղար- կաւորութիւնը կատարուեցաւ կիրակի օր, Նիւ Եորքի մէջ: Նախընթաց գիշեր հա - զարաւոր քաղաքացիներ այցելած էին յու- ղարկաւորութեան սենեակը : Թաղման առթիւ դամբանական մը խօսեցաւ պաշտ- պան փաստաբանը, Էմմանուէլ Պլոք, կան- խամտածեալ մարդասպանութիւն» կոչե - լով մահապատիժին գործադրութիւնը: Եւ ըսաւ. — «Ամերիկան այժմ ենթարկուած է զինուորական դիկտատորի մը որ քա - քային զգեստ հագած է: Նացիականու - թիւնն էր որ սպաննեց Ռոզէնպէրկները»: Խօսեցաւ նաեւ բաբունի մը , աւելի չա - փաւոր :

ՍՈՒՐԻՈՅ նոր սահմանադրութեան վա- ւերացման համար հանրաքուէ մը պիտի կատարուի մինչեւ քսան օր: Զօր. Շիշաք- լի մամուլի ներկայացուցիչներուն հա - ղորդելով նախագիծը, խնդրեց իրենց սիւնակները տրամադրել վիճաբանու - թեանց: Այս առթիւ ըսաւ թէ անմիջապէս պիտի արձակուին բոլոր անոնք որ բան - տարկուած են առանց դատավճիռի : Այ- սուհետեւ հանրապետութեան նախագահը պիտի ընտրուի ժողովուրդին եւ ոչ թէ Ազգ. ժողովին կողմէ, ուղղակի քուէար - կութեամբ: Ան կրնայ նշանակել կամ ար- ձակել նախարարները, դաշնագիրներ կն- քել, ելմտացոյցը ներկայացնել խորհր - դարանին եւն.: Երեսփ. ժողովը կ'ընտր- ուի ուղղակի քուէարկութեամբ, 50·000ին մէկ պատգամաւոր հաշուելով :

«ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԳԱՅԼԵՐԸ» անուն խմբակ մը դատի քաշուեցաւ, այն ամբաստանու- թեամբ թէ կեղծ վկայականներ կը ծա - խէր Դիմադրական ճակատի անունով :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ա - մավերջին հանդէսը, գեղարուեստական խնամուած յայտագրով, տեղի պիտի ու- նենայ Յունիս 28ին, ժամը 15ին·

Պարտէզին մէջ հաճելի ժամանց մինչեւ իրիկուան ժամը 9ը:

Հրապարակ հանուած վիճակահանու - թեան տոմսերը պիտի ծառայեն իբրեւ մուտքի տոմս :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Անգամ մը եւս կը յիշեցնենք, ի վիճակի չենք անվճար ծանուցումներ հրատարա - կելու : Ընթացիկ ծանուցումներու սա - կերն են . —

1· — Նշանախօսութիւն կամ հարսանիք 1000 ֆրանք :

2·— Շնորհակալիք, ցաւակցութիւն , հոգեհանգիստ 500 ֆրանք, իւրաքանչիւր անգամը :

3 ·— Կը փնտռուի, երեք անգամը 1000 ֆրանք :

4·— «Կ'ուզուի»ներ 500 ֆրանք, մէկ անգամը :

5· — «Ծախու է» 500 ֆր· 1 անգամը:

6·— Մահազդ 1500, շնորհակալիքով 2000 ֆրանք :

7·— Առեւտրական ծանուցումներու մասնաւոր պայմաններ :

Ջերմապէս կը խնդրուի գին չհարցնել այս կարգի ծանուցումներուն համար եւ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻՆ ՀԵՏ ՂՐԿԵԼ ՆԱԵԻ ՓՈ- ԽԱՐԺԷՔԸ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՍԵՒՌԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

28 Յունիս, ժամը 16ին:

Կը նախագահէ՝

նախարար՝ ԷՏՈՒԱՐ ՊՕՆՖՈՒ

որ նաեւ խօսք պիտի առնէ :

Աշակերտները պիտի կատարեն խըմ - եբրգներ, արտասանութիւններ, պիտի եր- գեն Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ եւ Պ. ՍՏԵ- ՓԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժնէն վերջ տեղի պիտի ունենայ պարգեւաբաշխութիւնը , եւ պիտի ներկայացուի Մոլիէռի ծանօթ խաղը

LES FOURBERIES DE SCAPIN

Ե. եւ Զ. դասարաններու աշակերտներուն կողմէ :

Շրջանաւարտ աշակերտները պիտի ըս - տանան իրենց վկայականները :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

Նախաձեռնութեամբ Անիէռ – Պուա Քո- լոմպի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մասնա - ճիւղին, այս չորեքշաբթի ժամը 20·30ին:

Կը խօսի՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Նիւթը՝ ՄԱՅԻՍ 28:

Ընկերվարականներու սրահը, 149պիս , Ավընիւ տ'Արժանթէօյ :

Մուտքը ազատ է :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուր- բաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ թը Թրէվիզ: Դասախօսն է Հ. ՍԱՀԱԿ Վ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հայկական Աւատապետութեան Չարիք - ները»:

Մուտքը ազատ է : Կը խնդրուի ճշդա- պահ ըլլալ, որովհետեւ սրահին դուռը կը փակուի ժամը 23ին :

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԺԱՆԻՆ ՄԷՅ (Տիկին Յ. Անտոնեան) , որ հիւրաբար Փարիզ կը գտնուի, Ֆրան- սերէն լեզուով դասախօսութիւն մը պիտի տայ 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, ազգային տան թատերասրա - հին մէջ, նիւթ ունենալով ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՔՍԱՆԱՄԵԱ- ԿԸ: Փափաքողները կրնան դիմել Պար - սամեան գրատունը, 46 ռիւ Բիշէ, հրաւի- րատոմս ստանալու համար :

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ.— Նուպարեան Մա - տենադաարնին մէջ այս շաբաթ ժամը ճիշդ 5·30ին:

Կը խօսի Պ. ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Նիւթը՝ Հրաչեայ Անառեան (Մարդն ու Գործը): Մուտքը ազատ է: Անձնական հրաւիրագիր ոչ ոքի ղրկուած է :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16 – 23

Արձանագրութեան եւ պայմաններու համար դիմել՝

Rev. Père V. Momdjian,
78, Rue Rabelais, LYON
ou Rev. Père V. Babian,
11, Rue Belle Image, VALENCE

Արձանագրութեան վերջին պայմանա - ժամը Յուլիս 25 :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիլայի դպրոցին, հովանաւորութեամբ կաթող· պատուիրակ եւ Փարիզի առաջ - նորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեանի : 28 Յունիս, ռիւ Հանրի Պարպիւսի Փաթ- րոնաժի սրահին մէջ: Մեթրօ Մեռի տէ Լիլա, Փորթ տէ Լիլա:

Մուտքը ազատ է: (Կրթ· մարմին)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Պօղազլեանցի Նեւտոն Սահակեանի կինը, բնիկ կեսարացի Տիկին Կիւլիւմիա, զաւակները Արաքսի եւ Արամ: Տեղեկացնել իրենց հօրաքրոջ Տիկին Եւ - նիկէ Մկրտիչեանի ,145 ռիւ Էթիէն Տօլէ, Ալֆորվիլ, Սէն, Ֆրանս :

Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել :

« ԱՐԱՔՍ »

ՄԱՆԿԱԿԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ

Կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ

Բաժանորդագրութեան պայմաններ . —

Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 Ֆր.,
Արտասահման՝ 1400 Ֆր.:

ADRESSE : N. HOVHANESSIAN
14, Rue du Soleil, Paris 20e
Tél . TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15

ԾԱՆՕԹ.—Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 Ֆրանք թիւը:

Լոյս տեսաւ 15րդ թիւը:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առ- թիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Յուլիս 5ին, ժամը 14էն 19 :

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բա- ժին : Այս առթիւ նոյն օրը ժամը 12ին կազմակերպուած է ճաշ մը: Մասնակցիլ փափաքողները դիմեն Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՅՈՎ - ՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ՝ 14 ռիւ տիւ Սօլէյլ, Փա - րիզ (20): Մասնակցութեան գինը 1200 Ֆրանք, ղրկել նոյն հասցէին՝

C. C. P. PARIS 7065 - 15

Ճաշի արձանագրութիւնները կը փակ - ուին Յունիս 30ին :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ գործե- րուն: 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյ, Շոփէնի սրահին մէջ :

Կը մասնակցին՝ Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼ- ԵԱՆ (երգ), Տիկին ԼԻԼԻ ԼԱՍՔԻՆ (տա - ւիղ), Պ. ԺԻՒԼ ՖՕՐԷՍԹ օփերայէն , ՓԻԷՌ ԼԱՊԱՏԻ (թաւջութակ), Օր. Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ) :

Յայտագրին մէջ կը գործադրուին մե - ղեդիներ, եռանուագ եւ քառանուագ : Տոմսերը հայթայթել երգչախումբի կեդ - րոնէն, 14 ռիւ Փըթի: Պօթ· 99·22

Եւ հայկական գրատունները :

ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սե - րունդի Փարիզի Շրջ. վարչութեան կող - մէ, այս կիրակի ամբողջ օրը Մէօտօնի Թափի Վէռի անտառը:

Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդական մասանճիւղերու :

Գեղարուեստական բաժին , զանազան խաղեր եւ հանելի ժամանց :

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի :

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉ

Օդափոխութեան կայանի առաջին խում- բը կը մեկնի 2 Յուլիս առտուան ժամը 8– ին Կառ տ'Օսթէրլիցէն :

Մասնաճիւղերէն կը խնդրուի շուտով փակել արձանագրութիւնները եւ կեդրո- նին հաղորդել վերջնական ցուցակը :

× Ընտանիքներու օդափոխութեան հա- մար վարձու են Կրընոպլի մէջ օդասուն շէնքի մը սենեակները նպաստաւոր պայ - մաններով :

Դիմել հեռախօսով՝ TRU. 27 - 35

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԳԱՌԶՈՒ

Յունիս 12ին Կալըռի Տռուան – Տաւի- տի մէջ բացուած է նկարիչ Գառզուի ցու- ցահանդէսը, «ՎԵՆԵՏԻԿ»: Կը տեւէ մին- չեւ Յուլիս 4:

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Որեւէ ընկերութեան պատկանող նաւով կամ օդանաւով ՃԱՄԲՈՐԴԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ Դիմեցէք՝ Պ. Ժան Ե. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի

American LLOYD

48, Rue de la République,MARSEILLE
Tél : CO. 47 - 22

Վճարումը հոս կամ Ամերիկա: Ամէնէն հանգիստ ճամբորդութիւնը, ամէնէն նը- պաստաւոր գիներով, շնորհիւ իր 30 տարուան փորձառութեան:

Փարիզի մասնաճիւղին հասցէն՝
7, Rue Auber, Paris

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Բաֆֆի խումբի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 8·30ին, «Լը Թռիպուլէթ» սրճարանը, 15 ռիւ տը Տէնֆէրք: Բոլորին ներկայութիւնը պար- տաւորիչ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ԹԱԹՈՒԼ խումբը Գշ. օր ժամը 9ին :

ԽԱԺԱԿ խումբը Եշ. օր ժամը 5ին :

Ֆ.Կ.ԽԱՉԻ Կեդր. վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Իսիի ընկերուհիները այս շաբաթ ժամը երեքին Խրիմեան դպ- րոցի սրահը: Այս առթիւ տեղի պիտի ու- նենայ դասախօսական ասուլիս մը :

ՈՒՐՖԱՅԻ Հայր. Միութեան ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Ռե- ժանի վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Մօտ օրէն Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարչութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ճաշը , ի պատիւ իր մարզիկներուն, պատանի, կրտսեր , երէց եւայլն: Կը հրաւիրենք ծնողքները եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի բարեկամները:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

PREUVES

ԹԻՒ 29, ՅՈՒԼԻՍ 1953

Ճոխ բովանդակութեամբ, գրական , քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային: Նաեւ քրոնիկներ օրուան հարցերու մա - սին :

Գին 120 Ֆրանք: Ուզողին նմոյշ մը կը ղրկուի ձրի :

Հասցէ.—

41, Av. Montaigne - Paris (8e)

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville

Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստա- ւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց բնակարաններուն մէջ մաքուր ֆօնֆէֆսիօն կարող կարուհիներ, (ֆոմպի- նէզօն, պուլուզոն, վեսթօն, բանթալօն , սալօփէթ եւ շորթ):

Դիմել ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ՝

25, Cours Richard Vitton, Lyon - Montchat

×

Երիտասարդ հայ ատամնաբոյժ մը : Անհրաժեշտ է վկայական ունենալ կամ նոր պիտի առնէ: Պատրաստ գործ : Լաւ վճարում կամ թէ գործին ընկեր :

ԴԻՄԵԼ ԳՐԱՒՈՐ «ՅԱՌԱՋ»ԻՆ :

LES MEILLEURES

DRAPERIES ET FOURNITURES

POUR TAILLEURS

Chez A. HAMALIAN

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Les meilleurs articles
aux meilleurs prix

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 փր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 փր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 24 ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI 24 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7099 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2510

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԽՄՈՐՈՒՄՆԵՐ

Պայման չէ որ դղրդագին դէպքեր պատահին, որպէսզի համոզուինք թէ ա[illegible]ակարգ վիճակ մը կը տիրէ Մօտաւոր Միջին Արեւելքի մէջ :

Կացութիւնը կը պահանջէ լուրջ ուշադրութիւն եւ քննութիւն, արտաքին թէ ներքին տեսակէտով: Եւ կը պահանջէ նաեւ արթնութիւն :

Հեռաւոր լերան մը կատարը թառած բազմութիւններ չենք, որպէսզի գոհանանք հասարակ հանդիսատեսի դիրքով :

Բախտորոշ խմորումներ տեղի կ'ունենան մեր ճամբուն վրայ: Մեր աչքին առջեւ եւ մեր գլխուն վերեւ :

Որ եւ է շարժում ի վերջոյ կ'անդրադառնայ նաեւ մեր կեանքին վրայ, ուղղակի կամ անուղղակի :

Ամբողջ Միջին Արեւելքը «ի լինելութեան» է, մասնաւորապէս Բ. աշխարհամարտէն ի վեր :

Խմորումները իրարու կը յաջորդեն բոլոր երկիրներուն մէջ, ծովափէն մինչեւ անապատ :

Շարժումը ուղղուած է ոչ միայն օտար ազդեցութեանց, այլեւ ներքին կարգուսարքին դէմ:

Ամէնքն ալ կը ձգտին բան մը փոխել ներսէն թէ դուրսէն: Անկախութեան տենչը լայն բացած է բոլորին աչքերը : Արդէն իսկ իշխանութեան գլուխ անցած է նոր սերունդ մը, յանդուգն ծրագիրներով:

Ահաւասիկ Եգիպտոսը, որ հիմնովին կերպարանափոխուեցաւ, մէկ տարիէն պակաս ժամանակաշրջանի մը մէջ :

Խումբ մը հայրենասէր սպաներ իշխանութիւնը ձեռք առին 1952 Յուլիս 23ին, անարիւն յեղափոխութեամբ: Գահէն վար առին եւ աքսորեցին բռնակալ եւ փառամոլ արքայ մը :

Յետոյ, աստիճանաբար բանալով իրենց բարենորոգումներու մատեանը, անոնք հասան տրամաբանական վախճանին ,— հանրապետութիւն հռչակեցին Յունիս 19ին: Դարձեալ առանց կաթիլ մը արիւն թափելու :

Ուրիշ ատեն գետերով արիւն պիտի հոսէր, այս տեսակ երազ մը իրականացնելու համար :

Կը նշանակէ թէ Եգիպտոսի «Յեղափոխական Խորհուրդը» լաւ ուսումնասիրած էր երկրին պայմանները: Ծրագիրը հասունցած էր եւ կրցան գործադրել նոյն պաղարիւն վճռականութեամբ :

Այլապէս ուշադրաւ խմորումներ տեղի կ'ունենան ուրիշ արաբական երկրի մը, Սուրիոյ մէջ :

Այնտեղ ալ խումբ մը սպաներ ձեռնարկած են հիմնովին փոխելու երկրին կարգուսարքը :

Սուրիան արքայ չունի , բայց ունեցաւ դիկտատորներ: Օրուան իշխանութիւնը առջի օր ժողովուրդին հաղորդեց նոր Սահմանադրութիւնը, որ բազմաթիւ նորութիւններ կը պարունակէ :

Ինչպէս Եգիպտոսի մէջ, Սուրիոյ նոր սահմանադրութիւնն ալ ժողովրդային քուէարկութեան պիտի ենթարկուի Յուլիս 10ին, վերջնական ձեւ ստանալու համար :

Նոր Սահմանադրութիւնը լայն իրաւասութիւններ կը պարգեւէ հանրապետութեան նախագահին, որ պիտի ընտրուի ոչ թէ խորհրդարանին, այլ բուն իսկ ժողովուրդին կողմէ, ընդհանուր եւ գաղտնի քուէարկութեամբ :

Նախագահը իրաւունք ունի անուանելու կամ արձակելու նախարարները, որոնք պատասխանատու են իրեն :

Շատ մը տեսակէտներով, նոր Սահմանադրութիւնը ներշնչուած է ամերիկեան օրէնքներէն :

Տարակոյս չկայ թէ այս երկու երկիրները, Եգիպտոս եւ Սուրիա կոչուած են տիրական դեր մը կատարելու Միջին Արեւելքի մէջ: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԱԳՆԱՊԸ ՊԻՏԻ ԼՈՒԾՈՒԻ՞

Վարչապետութեան նոր թեկնածուն , Պ. Անթուան Փինէ, 24 ժամ եւս յետաձգեց իր պատասխանը, կարգ մը դժուարութեանց հանդիպած ըլլալով Ազգ. ժողովի չափաւոր հոսանքներուն կողմէ :

Նախկին վարչապետը իր յոյսը դրած է Ժողովրդական Շարժումին եւ զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան վրայ: Բայց երկուքն ալ վերապահ դիրք մը բռնած են : Առաջին խմբակցութիւնը կը կարծէ թէ ընկերային բարօրութեան ծրագիրները պիտի վնասուին, քանի որ Պ. Փինէ հակառակ է նոր տուրքերու հաստատման : Երկրորդը կը դժկամակի, նկատելով որ նոր թեկնածուն համաձայն է եւրոպական բանակի դաշնագրին վաւերացման :

Մինչ այս մինչ այն, հրաժարեալ կառավարութիւնը, որ առժամապէս կը վարէ գործերը, յայտնեց թէ պիտի մասնակցի Պերմուտայի ժողովին (8 Յուլիս) : Արտաքին նախարարը, Պ. Ժոռժ Պիտօ , մասնակցեցաւ միւս հինգ պատուիրակներու ժողովին, միացեալ Եւրոպայի խնդիրը քննելու համար: Այս ժողովը հրաւիրած էր Իտալիոյ վարչապետը, վնասակար գտնելով ձգձգումը : Ներկայ էր նաեւ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը , Տոքթ. Ատընաուըր: Վեց պետութեանց ներկայացուցիչները Բշ. ամբողջ օրը զբաղեցան գաղտնի խորհրդակցութիւններով որոնց մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի քաղաքական շրջանակներու մէջ: Իտալիոյ վարչապետը դոհ կ'երեւայ ժողովին արդիւնքէն եւ հաւաստեց թէ միացեալ Եւրոպայի գաղափարը հետզհետէ արմատ կը բռնէ, հակառակ բոլոր տագնապներուն եւ անձերու փոփոխութեան: Ուրիշներ ալ կ'ըսեն թէ վեց նախարարները թէեւ չեն վաւերացուցած եւրոպական բանակի դաշնագիրը եւ քաղաքական դաշնակցութիւնը ,բայց վեց պետութեանց սերտ գործակցութիւնը իրականութիւն մըն է այլեւս :

× Պ. Փինէ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ առաջին օրուան խորհրդակցութիւններէն վերջ.

— Ստիպուած եմ համրել ձայները գործի ձեռնարկելէ առաջ, որպէսզի երկիրը նորէն ժամանակ չկորսնցնէ , եթէ հաստատուն մեծամասնութիւն մը չգոյանայ իմ անունիս վրայ: Դեռ որ եւ է յանձնառութիւն ստանձնած չեմ, ոչ ալ որեւէ յոյս ներշնչած :

Չափաւորները եւ արմատականները խոստացած են աջակցիլ : Ընկերվարականները բացասական դիրք բռնած են ըսկիզբէն ի վեր, ինչպէս Պ. Փինէի առաջին վարչապետութեան ատեն :

Առժամեայ կառավարութիւնը ստիպուած է 60 միլիառ Ֆրանքի նոր կանխավճար մը խնդրել Պանք տը Ֆրանսէն : Ազգ. ժողովը երէկ պիտի քննէր այս խնդիրը, որ մեծ դժուարութիւններ կը ներկայացնէ: Մասնագէտներ դիտել կուտան թէ Պանք տը Ֆրանսը չի կրնար «անպատիժ» նորոգել կանխավճարները : Ուրեմն անհրաժեշտ է դարման գտնել, ծախքերը կրճատելու եւ ելեւմուտքին բացը սահմանափակելու համար: Նոյն աղբիւրին համաձայն, լուրջ վտանգ մը կը սպառնայ Ֆրանքին, եթէ վճռկան միջոցներ ձեռք չառնուին: Նափոլէոնը, որ 4000ը անցած էր ատեն մը, 3880ի իջաւ առջի օր: Եւ սակայն ոսկի գնողներ պակաս չեն :

Եթէ գլխաւոր խմբակցութիւնները որոշ մեծամասնութիւն մը չապահովեն , Փինէ եւս պիտի հրաժարի, կատարեալ անելի մը մատնելով նոր դահլիճնի կազմութիւնը :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մէջ թռուցիկներ բաժնած են, մահուան սպառնալիքներ ուղղելով կարգ մը պաշտօնատարներու :

ՆՈՐ ԴԷՊՔԵՐ ՊԵՐԼԻՆԻ ԵՒ ԱՅԼ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Պերլինի արեւելեան շրջանին համայնավար կուսակցութիւնը բացառիկ նիստ մը գումարեց Բշ. օր եւ Գշ. արշալոյսէն ի վեր ձայնասփիւռ կոչեր կ'ուղղէ ժողովուրդին :

Այս կոչերէն երկուքը մանրամասնօրէն կը պարզեն վերջին տասը օրերու դէպքերը, անիծելով արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետը եւ իր գործակիցները , ընկերվարական կուսակցութեան վարիչները եւայլն, իբրեւ հրձիգ եւ գործակից արեւմտեան պետութեանց : Բարեկարգութիւնը լիովին վերահաստատուած չէ, կ'ըսեն, «անծանօթ օդանաւեր կը շարունակեն թռչիլ խորհրդային տարածութեան վրայ : Անոնք զէնքեր եւ գործակալներ կ'իջեցնեն անկարգելներու միջոցաւ: Կառքերով լեցուն աւազակներ կը փորձեն վնասարարութեան մղել ժողովուրդը »:

Սովորական լուտանքներէն վերջ , այս կարմիր կոչերը յորդոր կը կարդան, համոզելու համար թէ կուսակցութիւնը պիտի ջանայ գոհացնել ժողովուրդին արդար պահանջները: Չորրորդ կոչը կը ծանուցանէ թէ աշխատանքի չափը պիտի կրճատուի, ժողովուրդին կենցաղը պիտի բարւոքի եւն.:

Այս բոլոր հաաւստիքներուն վրայ պաղ ջուր լեցուց 15 տարեկան բանուորի մը պատանութիւնը «ժողովրդական» ոստիկանութեան կողմէ, Պերլինի բրիտանական շրջանին մէջ: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, խումբ մը պատանիներ գնդակ կը խաղային երբ ոստիկան մը տեսան դիմացի ափը: Քանի մը ծաղրանքներ ուղղելէ վերջ խաղը կը շարունակէին, երբ գնդակ մը արձակուեցաւ, ահուսարսափի մատնելով տղաքը: Քիչ վերջը պատանիներէն մէկուն դիակը գտնուեցաւ:

× Վերջին լուրերու համաձայն, վերահաստատուած է երթեւեկը Պերլինի երկու շրջաններուն միջեւ: Այս արտօնութենէն պիտի օգտուին 50000 հոգի, որոնց 30·000ը արեւմտեան շրջանէն արեւելեանը կ'երթան աշխատելու համար (մնացեալ քսան հազարն ալ արեւմտեան շրջանը): Երթեւեկը պիտի վերսկսէր երէկ , բայց դեռ բոլորովին ազատ չէ :

Միւս կողմէ, մտահոգութիւնը կը շարունակուի ամբողջ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, որուն գլխաւոր քաղաքները ենթակայ են բացառիկ խստութեանց :

× Տոքթ. Ատընաուըր հեռագիրներ ուղղեց նախագահ Այզընհաուըրի, Չըրչիլի եւ Ֆրանսայի հրաժարեալ վարչապետին, խնդրելով «իրենց կարելին փորձել » որպէսզի արեւելեան Գերմանիոյ ժողովուրդը վերագտնէ իր ազատութիւնը : Այս առթիւ կը յիշէ արեւելեան Գերմանիոյ ժողովուրդին անցեալ շաբթուան ըմբոստութիւնը, երբ «արիաբար կռուեցան անզէն, խորհրդային զօրքին եւ հրասայլերուն դէմ»: Վարչապետը կը խնդրէ արեւմտեան երեք պետութիւններէն աջակցիլ հինգ կէտերէ բաղկացեալ ծրագրի մը , ապահովելու համար Գերմանիոյ միացումը «խաղաղութեամբ եւ ազատութեամբ »:

× Բշ. կէսօրէն վերջ Փարիզի ընկերվարական բանուորները ցոյց մը կատարեցին խորհրդային դեսպանատան առջեւ, բողոքելով Պերլինի «Սթալինեան մարդասպաններուն դէմ » : Այս առթիւ հանրագրութիւն մը պատրաստած էին, դեսպանին ներկայացնելու համար , Ստուարաթիւ ոստիկաններ կը հսկէին բարեկարգութեան : Պատուիրակութիւն մը կազմուած էր յայտնի դէմքերէ , հան-

(Շարունակութիւնը կարդաւ Գ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԵՐԵՒԱԹԱՓ ՄԸՆ ԱԼ ԱՅՍ ...

Ուշադրութիւն ըրա՞ծ էք, — ինչպէս բարեպաշտ հաւատացեալները, նոյնպէս աշխարհիկ հանդիսութեանց ունկնդիրները կը նօսրանան հետզհետէ: Տարուէ տարի եւ ամէն տեղ :

Տարեկան տօնակատարութիւնները եւ բացառիկ հանդէսները չեն կրնար պարտկել այս անողոք իրականութիւնը :

Հասարակութեան այն մասը որ միշտ վերէն կը նայի ամէն հայկական ձեռնարկի վրայ, կը շարունակէ իր «շքեղ» մեկուսացումը :

Ան իր ամուլ մեծամտութեան համար գոհացում կը փնտռէ օտար բոյներու կամ սալոններու մէջ :

Կ'արժէ՞ զոհել «փոքէր»ը, «պլօթ»ը կամ «պրիճ»ը, հայերէն երգեր լսելու կամ յիշատակ մը տօնելու համար :

Մնացեալը, միշտ հաւատարիմ իր առողջ բնազդին եւ ազգային գիտակցութեան, կը շարունակէ հետեւիլ հայկական ձեռնարկներու :

Բայց, հետզհետէ կը մաշի: Այսինքն կը պակսի, որակով թէ քանակով :

Անշուշտ բացը պիտի գոցէր նորահաս երիտասարդութիւնը: Նոյնիսկ բազմապատկելով հաւատարիմներու թիւը :

Դժբախտաբար, այդ երիտասարդութիւնն ալ մղիչ ուժի մը կը կարօտի , տեղէն շարժելու համար :

Ապացո՞յց — հետեւեցէք, դարձեալ , հայկական հանդէսներու եւ պիտի տեսնէք որ սեւ մազերը հազիւ աչքի կը զարնեն ներմկած բազմութեանց մէջ :

Ի՞նչ ընել, որպէսզի ցնցուին եւ դարձի գան :

Ցարդ բազմաթիւ միջոցներ փորձուեցան ,առանց գոհացուցիչ արդիւնքի մը յանգելու :

Ես արմատական միջոց մը կ'առաջարկեմ .—

Տարեկան արձակուրդներէն վերջ, դադրեցնել բոլոր հայկական, հայաշունչ հանդէսները, մինչեւ երեք ամիս :

Այդ երեք ամիսներու ընթացքին սարքել արդիական «պալօ»ներ, պարի եւ «ճազ»ի բոլոր տեսակներով :

Յայտագրին մաս կրնան կազմել տարէցներն ալ, իրենց «փոքէր»ներով եւ «պլոթ»ներով :

Թերեւս յագենան, զզուին եւ դարձի գան ...

ՎԱՀԷ

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՀՐԱԺԱՐՈՒՄԸ

★

Բարեգործականի Կեդր. վարչութեան Յունիս 10 թուակիր զեկոյցէն կ'իմանանք թէ նախագահը՝ Պ. Արշակ Գարակէօզեան հրաժարած է առողջական պատճառներով:

Զեկոյցը կ'ըսէ. — Աւելի քան երկու ամիս առաջ, մեր սիրելի նախագահը յանկարծ ծանրապէս հիւանդացաւ, իր ընտանիքի անդամներուն հետ՝ անձկութեան մատնելով նաեւ Կեդր. Վարչ. Ժողովին իր պաշտօնակիցներն ու Հ. Մ. Ը. Միութեան շրջանակները: Այժմ ուրախ ենք որ իր վիճակը բարելաւման ճամբուն մէջ մտած է, բայց բժիշկներու պատուէրով պէտք է գործօն կեանքէ քաշուի եւ հանգիստ ընէ» :

Կեդր. վարչութիւնը երկար խորհրդակցութենէ վերջ ընդունելով հրաժարականը, Պ. Գարակէօզեանը անուանած է ցըկեանս պատուակալ նախագահ: Յաջորդին ընտրութիւնը յետաձգուած է առժամապէս: Պ. Արշակ Գարակէօզեան թանկագին ծառայութիւններ մատուցած է Միութեան, երեսուն տարի անընդհատ, իր վարչագիտութեամբ եւ առատաձեռնութեամբ :

ՏԱՐՕՆԻ ԱՇԽԱՐՀԸ

ԽՄԲ.— Ահաւասիկ վերջին մասը այս դասախօսութեան.—

Սասնոյ բարձրաբերձ լեռներէն եւ ան-դնդախոր կիրճերէն անցնելէ վերջ, երբ ճամբորդը կը տեսնէ Մշոյ դաշտը, կ'ապրի խորհուրդներու մեհեանին մէջ, աչքերը կը պարարին յուռթի դաշտէն ու հայ մարդէն, կարծես թէ լիացած է հայրենի աշխարհի այս շքեղութիւններէն, եւ այլեւս տեղ մը չկայ որ նորութեամբ եւ շքեղութեամբ զինքը գրաւէ: Մինչդեռ Ս. Կարապետէն վեր, լեռնային ճանապարհները մեզ կ'առաջնորդեն դէպի Բիւրակ-նեան բարձրաւանդակը, նշանաւոր Պին-կէօլը, երգերուն մէջ այնքան յեղյեղ-ուած:

Ահա Պինկէօլը, զանգուածեղ բարձրաւանդակ մը, որ լայնանիստ տեղ գրաւած է Էրզրումի, Խնուսի եւ Մշոյ Ս. Կարապետի բարձունքներուն միջեւ: 8000 — 9000 ոտք բարձրութեամբ լեռնադաշտ մըն է, առանց խորունկ ձորերու: Բարձրաւանդակի երկու գագաթները՝ Դեմիր Գալա եւ Պինկէօլ Գալա 10·700 ոտք բարձրութիւն ունին եւ աստիճանաբար բարձրացած, որով աննշմարելի է տարբերութիւնը բարձրաւանդակէն, որ ընդհանրապէս 9000 ոտք բարձրութիւն ունի:

Հազար լճակներու եւ աղբիւրներու այս աշխարհը կը տարածուի մինչեւ Փալան-տէռքէն, կ'ընդգրկէ Թէքմանը, Շուշարը եւ Վարդօն եւ զառիթափով մը կ'իջնէ Խնուս քաղաքին վրայ:

Բարձրաբերձ լեռներ չկան, որ շուքի մէջ ձգեն Պինկէօլը որ հարիւր քիլոմեթր երկայնութիւն եւ վաթսուն քիլոմեթր լայնութիւն ունի: Երկինքէն առկախ ծաղկաւէտ ու խոտառատ երկիր մըն է, որ իրաւամբ կոչուած է դրախտավայր:

Առտուն արեւծագին հասած ենք Պին-կէօլի բարձունքները եւ հիացմունքով կը դիտենք մեզի ընծայուած լայնատարած տեսարանները: Ծաղիկներու եւ խոտերու վրայ իջած ցօղերը արեւի ճառագայթներուն տակ՝ ադամանդի պսպղուն շողեր կ'արձակեն, իսկ ծաղիկներու բուրմունքը ամբողջ երկիրը բռնած է: Մենք գինով ենք բնութեան այս վեպահանծ խաղաղութեան մէջ, ուր օդը անուշ ու բուրումնաւէտ է, եւ ուր թռչուններու համերգը մեղեդիներու անընդհատ աղօթք մըն է լուսեղէն այս վերնատան չորս կողմը:

Մարդիկ եւ անասունները կը կորսուին խոտերու եւ ծաղիկներու անհուն ալիքներուն մէջ: Բուսականութիւնը դանդաղօրէն աճած է եւ պատրաստ է սնուցանելու Էրզրումի, Երզնկայի եւ Տարօնի բոլոր անասունները, դէպի հարաւ ճամբայ բռնելէն առաջ:

Այն քանի մը տեսարանները որ ձեզ ցոյց տուի, հիւսիսային եւ հարաւային լճակներու շրջաններն են: Այդ լճակներէն եւ գագաթներէն ջուրերը կը բաշխուին դէպի հիւսիս, դէպի արեւելք եւ դէպի հարաւ: Ջրաբաշխական այս կեդրոնները շատ յաճախ իրարու մօտ են, երբեմն քսան մեթր մօտիկութեամբ, բայց անոնց բռնած ճանապարհը իրարուհակադիրուղղութեամբ կ'ընթանայ: Դէպի հիւսիս ընթացող գետակը կը կազմէ վերին Արածանիի մէկ ճիւղը եւ կը միանայ Էրզրումի գետին: Դէպի արեւելք ծռած ճիւղը Արաքս գետը կը կազմէ եւ Խնուսի բարձունքներէն Շուշարի լեռնանցքներէն կ'անցնի Բասէն եւ կ'ուղղուի դէպի Արարատեան դաշտը: Դէպի հարաւ քանի մը գետակներ կը կազմուին, մէկ ճիւղը կ'իջնէ Ճապաղջուր, միւսը Վարդոյի գետն է որ կ'իջնէ Զարպուհար եւ Մշոյ դաշտէն կանցնի (վարի Արածանին): Երրորդ գետը կ'իջնէ Խնուս քաղաքը երկուքի կը բաժնէ եւ կ'ընթանայ դէպի հարաւ, բայց լեռները անոր ընթացքը կը բերեն դէպի Խնուսի դաշտ: Ամբողջ Խնուսի դաշտը կտրելով, Գարաչօպան գիւղի հարաւէն վար կ'իջնէ եւ կը միանայ Մալազկերտէն անցնող Եփրատի ճիւղին, եւ Զարպուհարէն կը մտնէ Մշոյ դաշտ, միշտ կազմելով վարի Արածանին:

Ջրաբաշխական այդ կէտերը սահմանը կը կազմեն Տարօնի աշխարհին: Հիւսիսը Էրզրումի մթնոլորտի մը մէջ կ'իյնայ, իսկ հարաւը Տարօնի մաս կը կազմէ: Տարօնի ինքնապաշտպանութեան դարաւոր բերդի հիւսիսային պատուարները կազմուած են Խնուսի լեռներէն, Ագ-տաղէն, Խալեա-

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՈՒՐ ՄՆԱՑ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆԵՐՈՒՄԸ

Սովետական կառավարութեան հրապարակած ներման հրամանագրի մասին (Մարտ 28), որ պիտի գործադրուէր ամսուան մը ընթացքին, որեւէ արձականգ չգտնելով ո չ«Փրավտա»յի, ոչ ալ «Իզվեստիա» թերթերուն մէջ, «Կեդրոնացման կայաններու (արգելարան) դէմ պայքարող միջազգային յանձնախումբի նախագահը, Տոքթ. Ժօրժ Անտռէ, Մայիս 27 թուակիր նամակ մը ղրկած է Խ. Միութեան ներքին նախարար Լաւրենդի Բերիային հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Խորհրդային նոր կառավարութեան առաջին գործունէութիւնը, մասնաւորապէս 1953 Մարտ 28ի ներման հրամանագիրը, ինչպէս եւ, ամբաստանուած բժիշկներու եւ սխալմամբ ձերբակալուածներու ազատումը մեծ ուշադրութիւն գրաւեցին եւ յոյսեր ներշնչեցին: Գիտէք թէ միջազգային կարծիքը որքան կը հետաքրքրուի մասնաւորապէս բանտերու եւ արգելարաններու վիճակով: Այս հետաքրքրութիւնը կ'արդարանայ եթէ նկատի առնէք թէ՝ Նացիները ինչ ծանր ոճիրներ գործեցին մարդկային անձին դէմ: «Սովետական Համայնագիտարան»ն ալ կեդրոնացման կայանները կը նկատէ մասնաւոր կալանաւորման վայր մը ուր բարբարոսութեան եւ ճնշումի կարգուսարքը անդադար կ'աւելցնէ կալանաւորներու թիւը, երբ բանտերը չեն բաւեր: Անոնք ամէնէն տաժանելի չարչարանքներուն կ'ենթարկուին եւ մահուան կը դատապարտուին ... «Փաշականները» կը բանտարկեն առանց որոշ յանցանք մը ապացուցանելու, արտա-դատական միջոցներով եւ անորոշ ժամանակով»...

Գիտէք թէ մասնաւորաբար վերջին պատերազմէն ի վեր, որ ազատագրեց աշխարհ նացի գերութենէ, միջազգային տեղեկագիրներ կը մեղադրեն ձեր երկրին կեդրոնացման կայաններու դրութիւնը: Այս ամբաստանութիւնները կը վերաբերին այլազան երկիրներու ծագումով օտար այրերու եւ կիներու, տարբեր կրօնքի եւ մինչեւ իսկ քաղաքական հակառակ հոսանքի պատկանողներուն: Բնական է որ Պիւխընվալտի եւ Աուշվիցի մղձաւանջէն, նոր ազատուած ժողովուրդներ անձկութեան կը մատնուին՝ լսելով թէ ինչպէս Խ. Միութեան Հիւսիսային մասին մէջ մարդիկ տմարդի խաչելութեան կ'ենթարկուին: Յուզումը աւելի կ'արդարանայ երբ նկատի առնուի թէ այս վկայութիւնները կը հաստատուին ձեր երկրի պատժական օրէնքներու քննութեամբ:

Մեր սերունդը կազմուած է ընկերային եւ ազգային գերութեան դէմ բուռն պայքարին մէջ: Մեզմէ տասնեակ հազարներ մեռան դժնդակ պայմաններու մէջ, որպէս զի մեր շրջանը չնկատուի պատմութեան մէջ իբրեւ գերութեան մռայլ շրջան մը, որպէսզի մեր զաւակները չապրին նուաստանալով, այլ իբրեւ ազատ մարդիկ:

Կեդրոնացման կայաններու գերութիւնը ամէնէն աահւորն է բոլոր տեսակի գերութեանց: Ան կը խաթարէ ազատութիւնը եւ ոչինչի կը վերածէ մարդկային վիճակը: Ատիկա ամէնէն կոպիտ շահագործումն է մարդուն՝ մարդու ձեռքով: Դարերու քաղաքկրթութեան ոչնչացումն է:

Նախկին աքսորականները որոնք իրենց մարմնին վրայ կրեցին տանջանքը, չկրցան անտարբեր մնալ, երբ վկաները միջազգային արդարադատութեան կը յանձնէին ամբաստանութիւնները: Անոնք ուզեցին իրենց միջոցով կատարել քննութիւնը: Եւ Արեւմտեան Եւրոպայի նախկին տարագիրները իրենց ձեռքը առին այս գործը յանուն արդարութեան: Անոնք որոշած են յառաջ տանիլ քննութիւնները կեդրոնացման վտանգներուն դէմ, առանց քաղաքական նկատումներու: Անոնք բազմաթիւ անգամներ, 1950 Նոյեմբեր 20ին եւ 1951 Ապրիլ 28ին դիմեցին սովետական նախկին կառավարութեան, խնդրելով որ օժանդակէ իրենց ճշմարտութիւնը երեւան հանելու համար:

Այս ոգիով է վերջապէս որ իրողութեանց, փաստաթուղթերու եւ վկայութեանց, մանրակրկիտ քննութենէ ետք Միջազգային Յանձնախումբը ժողով մը գումարեց 1951 Մայիս 23 – 28, Պրիւքսէլի մէջ: Վիճաբանութիւնները տպուեցան Ճերմակ գիրքին մէջ:

Անկէ ասդին ձեր յայտարարութիւնները մեծ չափով հաստատեցին ինչ որ մեր քննութիւնները մէջտեղ հանած էին: Դուք յայտարարեցիք բժիշկներու ազատ արձակուելուն առթիւ թէ անոնց խոստովանութիւնները կորզուած էին ապօրէն միջոցներով:

Կը հետեւի թէ սովետական նոր կառավարութիւնը, ինչպէս եւ դուք լրջօրէն որոշած էք նոր ուղղութեան մը հետեւիլ այս ծանրակշիռ հարցին մէջ: Միջազգային յանձնախումբը ուրախ պիտի ըլլայ եթէ կարենայ յայտարարել թէ ձեր երկրին պատժական դրութիւնը խոր փոփոխութիւն մը կրելու վրայ է:

Արդ, ձեր պաշտօնական թերթերը ինչպէս «Փրաւտա» եւ «Իզվեստիա», ոչինչ կը գրեն ներման հրամանագրին գործադրութեան մասին:

Այս առթիւ նկատեցինք որ հրամանագրին 7րդ յօդուածը ներումէնդուրս կընըկատէ հակայեղափոխական գործունէութիւն ունեցողներէն միայն անոնք որոնց, պատիժը հինգ տարիէն աւելի է:

Երբ 1938ին Էնքավետէին (Զեկա) վարչութիւնը ստանձնեցիք դուք, Եժովի աղետալի ժառանգութիւնը թօթափելու համար, այդ հաստատութեան բարձր պաշտօնատարները ամբաստանեցիք թէ անմեղներ ձերբակալած էին եւ զանոնք խոստովանցուցած են չարչարանքներով: Դուք ազատ արձակեցիք որոշ թիւով բանտարկեալներ: Եւ սակայն Հիւսիսի կեդրոնացման կայաններուն մէջ կը մնային միլիոնաւոր կալանաւորներ: Պաշտօնական յայտարարութեանց համաձայն անոնք անմեղ էին, ինչպէս եւ անոնք որ վերջերս Վրաստանի մէջ զոհ գացին սուտ դաւադրութեան եւ որու մասին սովետական մամուլը ահագին աղմուկ հանեց: Այս մարդիկը երիցս զոհ եղան, անիրաւաբար ձերբակալուեցան, անիրաւաբար Հիւսիսի կեդրոնացման կայանները զըրկուեցան եւ անիրաւաբար վար դըրուեցան հոն: Անոնցմէ շատերուն պատիժը վերջացած էր 1948ին, եւ սակայն չարձակուեցան: Գրեթէ բոլորն ալ նորէն հինգ տարուան համար նոր պատիժ ստացան: Այս մարդիկը պիտի օգտուի՞ն ներումէն:

Միջազգային Յանձնախումբը ձեր միջոցով կը խնդրէ սովետական կառավարութենէն հրապարակել Խ. Միութեան դատական եւ վարչական իշխանութեանց ներման հրամանագրին կիրառման տրամադրութիւնները:

Յանձնախումբը ձեզմէ կը խնդրէ որ ազատ արձակէք բոլոր օտարականները որոնք զանազան պատճառներով, եւ քաղաքականութեան համար ձերբակալուած կը մնան Խ. Միութեան մէջ, եւ կը խնդրէ որ թոյլ տաք «Յանձնախումբին» որ Ռուսիոյ մէջ, տեղին վրայ քննութիւններ կատարէ, ազատօրէն լսելով կալանաւորները: Այս պայմանները ընդունուեցան հելլեն. եւ սպանիական կառավարութեանց կողմէ:

Դուք անձնապէս հաստատեցիք թէ ցաւալի սխալներ գործուած են եւ թէ խորհրդային նոր կառավարութիւնը կ'ուզէր տալ ամէն մէկ քաղաքացիի սովետական սահմանադրութեան շնորհած ազատութիւնները: Մեր «յանձնախումբ»ին հաւաստումները ցոյց պիտի տան աշխարհի թէ դուք նոր ճամբու մը կը հետեւիք այս խնդրին մէջ:

զէն, Խամուրէն, Սիփան գագաթով վերջացած:

Երբ Բիւրակնէն դէպի արեւելք կը դառնանք, առաջին հայ գիւղերը Վարդոյի շրջանը կը կազմեն: Կ'անցնինք Կիւտէմիրէն Դոտանէն, Վարդոյէն եւ լեռներու ուսերէն կ'իջնենք Խնուս քաղաքը: Փոքր ու գեղեցիկ քաղաք մը, Պինկէօլէն ստացած իր գետակով, որուն դիմացը կը փռուի Խնուսի դաշտը իր 30է աւելի հայկական գիւղերով: Պինկէօլի մէկ կտորը, մշակելի հողերով:

Այս լեռնաշղթաները զոր թուեցինք երկրորդ ամուր պատուարը կը հանդիսանան Տարօնի աշխարհին: Ու այս լեռներու եւ Մշոյ դաշտի հիւսիսը կազմող լեռներու միջեւ դաշտավայրեր կազմաւորուած են: Խնուսի դաշտէն անցնելէն վերջ, դէպի արեւելք պիտի ծռինք եւ Ալաշ դաշտէն Խամուրի լեռնացքներէն հոսող Եփրատը պիտի անցնինք՝ մտնելու համար Մալազկերտի եւ Բուլանուխի հովիտները:

Հնադարեան Հարք եւ Ապահունիք գաւառներն են որ կը տարածուին Սիփանի սաղաւարտի շուքին տակ: Ընդարձակ երկրագործական երկիր մը, ցորենի շտեմարան: Այս երկու երջանիկ գաւառները կոտորածներէն ազատեցան 1915ին, որովհետեւ շուտ գրաւուեցան:

Սիփանի այս տեսարանը ցոյց կուտայ Մալազկերտի արեւելեան տափաստանները: Սիփանը 13·700 ոտք բարձրութիւն ունի: Արագածէն երեք հարիւր ոտք աւելի բարձր: Մեծ Մասիսէն վերջ Սիփանն է Հայաստանի աւագ լեռը, որ Տարօնի ու Վասպուրականի Մասիսը կը հանդիսանայ, անոր պէս կոթողուած, անոր պէս երեւուն այս երկու նահանգներէն: Իրօք Սիփանը Տարօնի տաճարական դաշտին համար բարձրաբերձ գմբէթ մըն է, իսկ Նեմրութն ու Գրգուռը երկու փոքր գմբէթներու դերը կը կատարեն Մշոյ դաշտի արեւելքը կամարելով:

Այս ընդարձակ ճամբորդութիւնը զոր կատարեցինք լեռներէն ու դաշտերէն շրջանը կը բոլորէ Տարօնի աշխարհին:

Տարօնի աշխարհին կենդանութիւն տըւող հայ զանգուածը շեշտուած նկարագրով հնադարեան Հայն է:

Սասունցիները ջլապինդ, թեթեւաշարժ ու կորովի են, անոնց դէմքը յանդգնութեամբ կը շողայ ու մարմինը ժայռերու եւ կաղնի ծառերու զօդուածք մը ունի: Մեծղի են մարդիկ եւ կանայք: Աշխատող են եւ համբերատար: Լայն սիրտ ունին իրենց դաշտին պէս: Դուռը բաց է, յուռթի անդաստաններուն պէս: Կոճղի պէս դիմացկուն են եւ յամառ:

Խնուսի եւ Վարդոյի շրջանի Հայերը գեղածիծաղ բնութեան ազդեցութեան հետ, ազդեցութիւնը կրած են քիւրտ ձիաւոր աշիրէթներուն: Իրենք ալ ձիաւոր են: Արթնութեամբ եւ արագութեամբ կը բնորոշուին:

Հարք – Ապահունիքը (Մալազկերտ եւ Պուլանուխ) հնադարեան ժողովուրդ մը ունի: Երկրագործ ժողովուրդ: Հայկ Նահապետի թոռներն են: Մեծղի, համբերատար ու ճակատագրապաշտ:

Բոլորը միասին ինքնայատուկ հայկական շունչ մը ունին: Անոնց ազդասիրութիւնը հերոսական է: Վարդան Մամիկոնեանը ներկայ է իրենց ապրումներուն մէջ:

Տարօնի աշխարհի յեղափոխութիւնը, Մամիկոնեան դարերու դիւցազնաշունչ պատմութիւնը, վանքերու դերը լուսաւորութեան եւ մշակոյթի մարդին մէջ, վերջին հարիւրամեակին Տարօնի աշխարհէն ծնած եւ հոն իսկ գործած հերոսները ներկայացնելու համար, անհրաժեշտ են բազմաթիւ դասախօսութիւններ:

Հաւատքի, հերոսութեան եւ խիզախ անձնազոհութեան աշխարհ մըն էր Տարօնի աշխարհը: Այդ աշխարհի եւ անոր հպարտութիւնը կազմող դէմքերու մասին խօսեցէք ձեր տուներուն մէջ, ձեր զաւակներուն ու դրացիներուն, հայկական հըպարտութեամբ լեցուելու համար:

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

«ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ ԵՆՔ, ՈՉ ԹԷ ԳԵՐԻՆԵՐ»

★

Այս կանչերով է որ Պերլինի արեւելեան շրջանին մէջ հազարաւոր բանուորներ փողոց թափեցան, ճակատ յարդարելով ժողովրդական ոստիկանութեան եւ ռուսական հրասայլերու դէմ:

Կարմիր ճակատ... Անոնք եւ անոնց զաւակները որոնք կը պայքարէին Նացիներու դէմ, թոռները անոնց որոնք իշխանութենէ քշեցին Վիլհելմ Բ.ի եունքերները, անոնք էին որ հոն իրար գտան, ոտքի ելան իրենց հացին եւ ազատութեան համար:

Անոնց հրամայուած էր, առանց որեւէ բացատրութեան, թէ պարտաւոր են 10 առ հարիւր աւելցնել իրենց արտադրութիւնը, առանց աշխատավարձքի յաւելման, առանց կրճատելու Պետական խանութներուն անմատչելի գիները: Ասիկա ձեւ մըն է բարելաւելու արտադրութիւնը, որ նախանձը պիտի շարժէր ամէնէն եսասէր եւ ամէնէն բթամիտ դրամատէրներուն:

Պերլինի բանուորները մերժեցին: Բողոքեցին: Ինքնապաշտպանութեան դիմեցին: Այն ատեն խամաճիկներու կառավարութիւնը օգնութեան կանչեց «Կարմիր ազատարար բանակին» ծանր հրետանին..

Անոնց ձեռքերը պարապ էին, հիւսները ճերմակ շապիկով, մեքենավարները կապոյտով կամ կաշիէ գոգնոցով, երիտասարդ համայնավարներու անդամները

ՃԿՊ ՎԱՅԶԿՈՎՈՎ

ՅՈՎՀ. ԴԱՎԹՅԱՆ

Մի՛ դիպուկ ձեռքով ոչ մի տող չգրես, որ հետո ամոթ չլինի կարդալ։ Ամեն տող, որ գրում ես, պիտի լինի ինչպես մի ճշմարիտ ընկեր, որ ամեն ժամ պատրաստ է ձեռք մեկնել ընկերոջը

բագրութիւնը յանձնելու համար. բայց դեսպանատան դուռները ամուր փակուած էին: Հանրագրութիւնը կը բողոքէր նաեւ Զեխոսլովաքթոյ մէջ կատարուած բըռնութեանց դէմ: Ցոյցը վերջացաւ ժամը 19ին:

ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

Խորհրդային կառավարութիւնը յունիս 22ին ջնջեց այն սեղմումները որոնք հաստատուած էին 1948ին եւ1952ին, օտար դիւանագէտներու երթեւեկին դէմ: Նոր հրամանագրով մեծապէս ընդլայնուած է ճամբորդութեան իրաւունքը Խ. Միութեան մէջ: Արտաքին նախարարը, Մոլոթով, պաշտօնապէս օտար դեսպաններուն հաղորդեց այս նոր արտօնութիւնը, որմէ պիտի օգտուին նաեւ օտար թղթակիցները:

Նախապէս արգիլուած էր ճամբորդել Սիպերիա, Կեդր. Ասիա, Պալթեան երկիրները, Ուկրայնա, ինչպէս եւ Մոսկուայի շրջականները: Այսուհետեւ օտարականները պիտի կրնան 40 քիլոմեթրի շրջագիծը անցնիլ Մոսկուայի մէջ: Կարգ մը արգելքներ կը մնան. օրինակ՝ օտարականները ստիպուած են քսան քիլոմեթր հեռու մնալ Նորվեկիոյ, Ֆինլանտայի, Թուրքիոյ, Աֆղանիստանի, Պալթեան երկիրներու եւ Իրանի սահմանագլուխներէն, Ուկրայնայի արեւմտեան սահմանէն եւ Սեւ Ծովու կարգ մը ափերէն: Արգիլուած շրջաններ են նաեւ Նիքոլայեւը (Օտեսայի մօտ), Սեւաստափոլը, Կերչը, (Սեւ Ծով) եւն.:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ զէնք եւ ռազմանիւթ պիտի ստանան Մ. Նահանգներէն, եթէ յանձն առնեն աջակցիլ արեւմուտքի, դաշինք մը կնքելով Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան համար: Այս առթիւ կոչ մը պիտի ուղղուի Եգիպտոսի, Իսրայէլի, Իրաքի, Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի:

ԵԳԻՊՏՈՍ գացին Հնդկաստանի եւ Փաքիստանի վարչապետները, Նեհրու եւ Մոհամմէտ Ալի, դիւրացնելու համար անգլեւեգիպտական բանակցութիւնները:

ՀԱՐԱՒ ՔՈՐԷԱՅԻ նախագահը, Սինկմոն Ռի, անել մը ստեղծած էր, ինքնագլուխ արձակելով ոչ-համայնավար գերիները: Այս առթիւ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ դաշնակից բանակին հրամանատարը: Այզընհաուըր ալ ազդարարութիւն մը ուղղած էր. իսկ Զըրչիլ թելադրեց աւելի վճռական միջոցներ ձեռք առնել նախագահին դէմ, որպէսզի զինադադարը ջուրը չիյնայ: Քորէայի կարմիր բանակին անթելը յայտարարեց թէ զինադադարը պիտի կնքուի յունիս 25ին (պատերազմին Գ. տարեդարձը): Խօսքը ուղղելով դաշնակից զինուորներուն, անթելը կ՚ըսէ. — «Կրնանք դադրեցնել կռիւը»:

ԵԳԻՊՏՈՍ մեծագումար վարկեր պիտի ստանայ Մ. Նահանգներէն, զարկ տալու համար տնտեսական ձեռնարկներու: Մասնաւոր ընկերութիւններ արդէն գործի ձեռնարկած են, խոշոր դրամագլուխներով: — Եգիպտոսի բանակը երէկ հանդիսաւորապէս հաւատարմութեան երդում ըրաւ, հանրապետութեան նախագահին առջեւ: Հանրապետութեան հռչակումէն ի վեր ջնջուած են թագի նշանները՝ զինուորական ուսնոցներու վրայ եւ անոնց տեղ դրուած է մահիկը: — Զօր. Նեկիպ երկար տեսակցութիւններ ունեցաւ Փաքիստանի եւ Հնդկաստանի վարչապետներուն հետ, խիստ գոհ մնալով:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ս. Սահակ - Մեսրոպ Մայր եկեղեցի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ եկեղեցիին հիմնադիր- Բարերար ողբացեալ ԱՍՊԵՏ ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆի եւ իր ընտանիքին ննջեցեալներուն յիշատակին տարեկան հանդիսաւոր հոգեհանգնդիստը պիտի կատարուի Սրբոց Թարգմանչաց Տօնին(Եշ., 25 Յունիս) յաջորդող կիրակի օրը, 28 Յունիս: Հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի յարգանքի իր մասնակցութիւնը ընծայել հանգուցեալ բարերարին յիշատակին:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ.— Նուպարեան Մատենադարանին մէջ այս շաբաթ ժամը ճիշդ 5·30ին:

Կը խօսի Պ. ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Նիւթը՝ Հրաչեայ Աճառեան (Մարդն ու Գործը): Մուտքը ազատ է: Անձնական հրաւիրագիր ոչ ոքի ղրկուած է:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՍԵՒՌԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

28 Յունիս, ժամը 16ին:

Կը նախագահէ՝

նախարար՝ ԷՏՈՒԱՐ ՊՕՆՖՈՒ

որ նաեւ խօսք պիտի առնէ:

Աշակերտները պիտի կատարեն խըմբերգներ, արտասանութիւններ, պիտի երգեն Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ եւ Պ. ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժնէն վերջ տեղի պիտի ունենայ պարգեւաբաշխութիւնը, եւ պիտի ներկայացուի Մոլիէռի ծանօթ խաղը

LES FOURBERIES DE SCAPIN

Ե. եւ Զ. դասարաններու աշակերտներուն կողմէ:

Շրջանաւարտ աշակերտները պիտի ըստանան իրենց վկայականները:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

Նախաձեռնութեամբ Անիէռ - Պուա Քոլոմպի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին, այս չորեքշաբթի ժամը 20·30ին:

Կը խօսի՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Նիւթը՝ ՄԱՅԻՍ 28:

Ընկերվարականներու սրահը, 149պիս, Ավընիւ տ՚Արժանթէօյ:

Մուտքը ազատ է:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիլայի դպրոցին, հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեանի: 28 Յունիս, ռիւ Հանրի Պարպիւսի Փաթրոնաժի սրահին մէջ: Մեթրօ Մեռի տէ Լիլա, Փորթ տէ Լիլա:

Մուտքը ազատ է: (Կրթ. մարմին)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ թը Թրէվիզ: Դասախօսն է Հ. ՍԱՀԱԿ Վ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հայկական Աւատապետութեան Զարիքները»:

Մուտքը ազատ է: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ, որովհետեւ սրահին դուռը կը փակուի ժամը 23ին:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԺԱՆԻՆ ՄԷՅ (Տիկին Յ. Անտոնեան), որ հիւրաբար Փարիզ կը գտնուի, Ֆրանսերէն լեզուով դասախօսութիւն մը պիտի տայ 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, ազգային տան թատերասրահին մէջ, նիւթ ունենալով ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՔՍԱՆԱՄԵԱԿԸ: Փափաքողները կրնան դիմել Պարսամեան գրատունը, 46 ռիւ Բիշէ, հրաւիրատոմս ստանալու համար:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Պ. Մարտիրոս Ադամեան, մայրը՝ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արշակ Մկրեան եւ պարագաները, խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, գրով կամ ծաղկպեսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իր կնոջ, հարսին մօր եւ ազգականին՝ ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԺԻՆ ԱԴԱՄԵԱՆի մահուան առթիւ:

× Պ. Առաքել Միլիմեան, Յարութիւն եւ Սաթեն Միլիմեանները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Սապոնճեան եւ զաւակները եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք հաճեցան ցաւակցութիւն յայտնել իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր, մեծ մօր եւ ազգականին ՀԱՅԿՈՒՀԻ ՄԻԼԻՄԵԱՆԻ (ծնեալ Փապուճեան) մահուան առթիւ:

Ա. ՇԱՀՊԱՂԼԵԱՆ

ՄԱՐՁԻՉ (ՄԱՍԷՕՐ)

(Պետական վկայական)

Կը խնամէ թէ իր քով եւ թէ տուներու մէջ: Պաշտօնական ստացագիր կուտայ արկածի եւ ընկերային ապահովագրութիւն ունեցողներուն:

S'adresser 49, Rue des Petites Maries, MARSEILLE, Tél : CO. 76 - 47

«ԱՐԱՔՍ»

ՄԱՆԿԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ

Կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ

Բաժանորդագրութեան պայմաններ. —

Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 Ֆր.,

Արտասահման՝ 1400 Ֆր.:

ADRESSE : N. HOVHANESSIAN

14, Rue du Soleil, Paris 20e

Tél. TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15

ԾԱՆՕԹ.—Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 Ֆրանք թիւը:

Լոյս տեսաւ 15րդ թիւը:

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա - Զարսանճագի Հայր. Միութեան, այս կիրակի ամբողջ օրը Շաթօ թը լա Ռօշըվէռի զովասուն, կանանչազարդ եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ, ռիւ տէ Քլեմիթի, Սէն Ժիւլիէն, Մարսէյլ:

Կը նախագահէ Հայրենակից Ս. ՊՕՅԱՃԵԱՆ: Կը բանախօսէ Հայրենակից Մ. ԹԱՇՃԵԱՆ:

Առաւօտեան գնդակի մրցում, գնդակ (պուլ) ունեցողներէն կը խնդրուի միասին բերել:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին, երգ արտասանութիւն, նուագ եւ անակնկալներ: Պիտի ներկայացուի խիստ քրքջալիր զաւեշտ մը «ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՌԸՄԲԱԼ Է», զեկավարութեամբ եւ մասնկացութեամբ դերասան եւ դերասանուհի Կիկօ Շամոյեանի: Հայկ. եւ եւրոպական պարեր: Հայկական պարեր տաուլ զուրնայով:

ԾԱՆՕԹ.— Քաղաքէն առնել 7 եւ 7 պառէ հանրակառքերը եւ իջնել Ս. Ժիւլիէն չհասած մէկ կայարան առաջ:

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ գործերուն: 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյ, Շոփէնի սրահին մէջ:

Կը մասնակցին՝ Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ (երգ), Տիկին ԼԻԼԻ ԼԱՍՔԻՆ (տաւիղ), Պ. ԺԻՒԼ ՖՕՐԷՍԹ օփերայէն, ՓԻԷՌ ԼԱՊԱՏԻ (թաւջութակ), Օր. Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ):

Յայտագրին մէջ կը գործադրուին մեղեդիներ, եռանուագ եւ քառանուագ: Տոմսերը հայթայթել երգչախումբի կեդրոնէն, 14 ռիւ Փըթի: Պօթ. 99·22

Եւ հայկական գրատունները:

ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի Շրջ. վարչութեան կողմէ, այս կիրակի ամբողջ օրը Մէօտօնի Թափի Վէռի անտառը:

Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդական մասանճիւղերու:

Գեղարուեստական բաժին, զանազան խաղեր եւ հաճելի ժամանց:

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի:

ՄԱՐՍԷՅԼ Լէ զՕլիվ - Մարթէկոյի ամավերջի հանդէսին վիճակահանութեան շահած թիւերը.— 15 16 25 45 48 57 61 88 90 92 109 114 143 144 157 163 171 175 180 182 183 186 190 195 199 211 214 233 243 245 249 278 281 285 288 327 330 331 334 339 348 354 359 363 376 388 391 405 409 410 411 418 433 481 498 531 537 551 559 568 569 575 577 580 597:

Նուէրները ստանալու համար դիմել Շոսիւռ Ժաք, Պ. Յակոբ Գտըրեանի, 4 ռիւ Պէրնէքս, Մարսէյլ: Պայմանաժամ մինչեւ 15 Յուլիս:

PEINTURE DECORATION

VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS

DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville

Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ - Եօթնեղբայրեան խումբի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՓԱՐԻԶ.— Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Փ. տ՚Իթալիի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի, ժամը 9·30ին: Ներկայ կը գտնուի Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը ընկեր Ն. Նիկողոսեան: Հայերէնի դասընթացք՝ 8·30էն 9·30:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.— ԽԱԺԱԿ խումբը Եշ. օր ժամը 5ին:

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ.Յ.Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Կապ. Խաչի դպրոցի տարեվերջին քննութիւնները տեղի կ՚ունենան այս կիրակի ժամը 9էն սկսեալ: Ներկայ կրնան ըլլալ ծնողքները եւ փափաքող հայրենակիցները:

Ֆ.Կ.ԽԱՉԻ Կեդր. վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Իսիի ընկերուհիները այս շաբաթ ժամը երեքին Խրիմեան դպրոցի սրահը: Այս առթիւ տեղի պիտի ունենայ դասախօսական ասուլիս մը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւաքոյթը՝ այս չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Քատէ սրճարանին վերնայարկը: Վիճաբանութիւն՝ «Մարդ արարածը կռուասէ՞ր է» նիւթին շուրջ:

Մուտքը ազատ է:

ՈՒՐՖԱՅԻ Հայր. Միութեան ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Մօտ օրէն Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարչութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ճաշը, ի պատիւ իր մարզիկներուն, պատանի, կրտսեր, երէց եւայլն: Կը հրաւիրենք ծնողքները եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի բարեկամները:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Պօղազլեանցի Նեւտոն Սահակեանի կինը, բնիկ կեսարացի Տիկին Կիւլիւմիա, զաւակները Արաքսի եւ Արամ: Տեղեկացնել իրենց հօրաքրոջ Տիկին Եւնիկէ Մկրտիչեանի, 145 ռիւ Էթիէն Տօլէ, Ալֆորվիլ, Սէն, Ֆրանս:

Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց բնակարաններուն մէջ մաքուր ֆօնֆէֆսիօն կարող կարուհիներ, (ֆոմպինէզօն, պուլուզոն, վեսթօն, բանթալօն, սալօփէթ եւ շորթ):

Դիմել ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ՝

25, Cours Richard Vitton, Lyon - Montchat

ԼԱՒԱԳՈՅՆ

ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԹԻՒՌ

Դերձակներու համար

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ ՄՕՏ

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Լաւագոյն ապրանք ամենաաժան գնով

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 փր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 փր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 25 ՅՈՒՆԻՍ
JEUDI 25 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7100 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2511

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԱՆՄԵՂ» ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Աշխարհագրութեան որեւէ քարտէս կարմիր թաշկինակի տպաւորութիւն կը գործէ Թուրքիոյ վրայ: Ինչ լեզուով ալ հրատարակուած ըլլայ:

Դեռ վերջերս թուրքերէն թերթի մը թղթակիցը կը գրէր թէ հայկական ջարդերու վերաբերող դիրքեր եւ «Մեծ Հայաստան»ի քարտէսներ կը ծախեն Սորպոնի դրան առջեւ:

Այս առթիւ «բարեկամական» խրատներ կուտար երբեմնի «վաթանտաշ»ներուն:

Ատենէ մը ի վեր հարեւան Սուրիան է որ թունաւոր սլաքներ կը ստանայ, սնոտի պատրուակներով:

Նորէն քարտէսի խնդիր:

— Ի՞նչ համարձակութեամբ Սուրիոյ քարտէսին մէջ դրեր են Հաթայը (Սանճաք) եւ ուրիշ հողեր:

Թերթ մը հազիւ արձանագրած էր այս «ոճիրը», երբ ուրիշներ ալ ձայնակցեցան: Եւ արդէն սպառնալիքներ կը տեղան, խմբագրականներով:

Ուշագրաւ է որ այս ելոյթը տեղի կ'ունենայ ճիշդ այն պահուն երբ Խ. Միութիւնը հանդիսաւորապէս կը հրաժարի հողային պահանջներէն.— Կարս – Արտահանէն եւ մնացեալէն:

Միջանկեալ ըսենք որ Թուրքերը ոչ միայն վերէ՛ն կը նային այս նոր զիջումին վրայ, այլեւ դաս մըն ալ կուտան Խ. Միութեան:

Կ'ըսեն — մենք ուրախանալու պատճառ չունինք: Այդ հողերը մերն էին արդէն: Թող Ռուսերը ուրախանան որ կառավարութիւնը դարձի եկեր, շիտակ ճամբան բռներ է:

Երբ այսքան յառաջ կ'երթան Խ. Միութեան դէմ, պատճառ չկայ որ կէս ճամբան մնան Սուրիոյ հանդէպ:

Նմոյշ մը պիտի կարդաք այսօր, երկրորդ էջին մէջ:

Ուրիշ թուրք թերթեր աւելի կոպիտ լեզու մը կը գործածեն:

Վերջերս կարեւոր թերթ մը կը յիշեցնէր երկդիմի առածը, իբրեւ ազդարարութիւն. — «Եթէ Հալէպը հոդ է, արշընը հոս է»:

Առաջին անգամ չէ որ այս կարգի ակնարկներ կ'ուղղուին, ըսելու համար թէ ոչ միայն Հալէպը, այլ եւ ուրիշ հողեր Թուրքիոյ կը պատկանին, բայց իրենք շնո՛րհ ըրին:

Մեկնութեան կը կարօտի՞ «Միլլիյէթ»ի սպառնալիքը.

— «Անոնք որ աչք տնկած են թրքական հողերու, թող հրամեն առնեն: Մենք այդպիսի հերոսութեան մը ձեռնարկողներուն աչքերը կը փորենք, թրքական բանակին միջոցաւ:»

Անշուշտ պիտի չհամարձակէին այս լեզուն գործածել, եթէ իրենց կռնակը չունենային Ատլանտեանի դաշինքը եւ ուրիշ սպառազէն ուժեր:

Այդ միջազգային աջակցութեանց շնորհիւ չէ՞ր որ ետ առին Ալեքսանդրէթի շրջանը, հակառակ բնիկ ժողովուրդի բաղձանքին եւ ինքնորոշման իրաւունքին:

Ինչպէս միշտ, այս հարցին մէջ ալ Թուրքիան միշտ անմե՛ղ է: Թիզ մը հող չէ յափշտակած իր դրացիներէն: Պարզապէս իր սուրին իրաւունքներն է որ կը վայելէ:

Ինչո՞ւ զարմանալ, երբ ոչ միայն իր արեւմտեան զինակիցները, այլ եւ 25 տարուան սիրակցորդ դաշնակիցը, Խ. Միութիւնը, միշտ ընդ առաջ կ'երթան, գոհացնելու համար իր անյագ ախորժակները:

Թուրքերը շատ բան սորվեցան վերջին երեսուն տարիներու ընթացքին, բացի մէկէն, — իրենց իսկ պատմութեան դասը, որ Վիէննայի դուռներէն Անգարա փոխադրեց երբեմնի կայսրութիւնը:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Պ. ՓԻՆԷ ՄԵՐԺԵՑ ՍՏԱՆՁՆԵԼ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Վարչապետութեան նոր թեկնածուն, Պ. Անթուան Փինէ, երկու օր խորհրդակցելէ ետք, մերժեց ստանձնել վարչապետութիւնը: Ուրեմն տագնապը կը շարունակուի:

Նախկին վարչապետը իր հրաժարականը ներկայացուց հանրապետութեան նախագահին, տեսնելով որ վերապահ դիրք մը բռնած են Ազգ. ժողովին երկու չափաւոր խմբակցութիւնները, Ժողովրդական Շարժումը (կաթոլիկ) եւ զօր. տը Կոլի կազմակերպութիւնը: Երկուքն ալ կը դժկամակէին պաշտպանել իր թեկնածութիւնը:

Միւս երկու կարեւոր հոսանքները, համայնավար եւ ընկերվարական, ժխտական դիրք բռնած էին սկիզբէն իսկ: Այնպէս որ, մնացեալ խմբակցութիւնները չէին կրնար հաստատուն մեծամասնութիւն մը ապահովել: Եթէ նոյնիսկ Ազգ. ժողովը վաւերացնէր իր թեկնածութիւնը, օրինաւոր մեծամասնութեամբ (314 ձայն), դարձեալ վստահ չէր վաղուան համար:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Ժողովրդական Շարժումը ոչ միայն պաղ, այլ եւ թշնամական դիրք մը ,ռնած էր: Իրենց վախը այն է թէ ընկերվարականները կրնան միացեալ ճակատ կազմել համայնավարներուն հետ, եթէ չմասնակցին նոր կառավարութեան: Իսկ զօրավարին կուսակիցները հակառակ են Պ. Փինէի արտաքին քաղաքականութեան (եւրոպական բանակ եւն.):

Միեւնոյն ատեն պաշտօնապէս ծանուցուեցաւ թէ հրաժարեալ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը, Պ. Պ. Մայէր եւ Պիտօ Պերմուտա պիտի չերթան, մասնակցելու համար Երեք Մեծերու խորհրդաժողովին, որ երեք անգամ յետաձգուեցաւ եւ պիտի գումարուի յուլիս 8ին: Անհրաժեշտ է օր առաջ կազմել նոր կառավարութիւնը, որպէսզի Ֆրանսա կարենայ կատարել իր դերը այդ բացառիկ ժողովին մէջ, ուր վճռական որոշումներ պիտի տրուին միջազգային հարցերու մասին: Պ. Մայէրի բարեկամներն անգամ կը մեղադրեն որ առժամեայ կառավարութեան մը պետը հաւանութիւն կը յայտնէ ժողովին գումարման թուականին, առանց անհրաժեշտ իրաւասութիւնն ունենալու: Եթէ դահլիճին տագնապը աւելի երկար տեւէ, կը վախցուի որ ժողովը անհաճոյ որոշումներ տայ:

Վերջին լուրերու համաձայն, այս անգամ վարչապետութիւնը պիտի առաջարկուի Պ. Էտկառ Ֆոռի, որ նախապէս ալ վարչապետ եղած է եւ մասնագէտ է ելմտական խնդիրներու: Այս թեկնածուին յաջողութիւնն ալ կախում ունի չափաւոր հոսանքներու աջակցութենէն:

× Ազգ. ժողովը արտօնեց որ առժամեայ կառավարութիւնը 50 միլիառ Ֆրանքի նոր վարկ մը ստանայ Պանք տը Ֆրանսէն, ապահովելու համար անմիջական վճարումները: Նախորդ կանխավճարը, 80 միլիառ Ֆրանք, վերադարձնելու համար նոր պայմանաժամ տրուած է, Յուլիս մէկէն անդին: Նոր վարկին շնորհիւ, Պանք տը Ֆրանսը օրը օրին պիտի հոգայ գանձին պէտքերը:

Վիճաբանութեանց ընթացքին, համայնավար ներկայացուցիչը մաղթեց որ ժողովրդավար դահլիճ մը կազմուի:

× Սահմանադրութեան վերաքննութեան ծրագիրը քուէարկուեցաւ յատուկ յանձնախումբին կողմէ եւ Ազգ. ժողովին պիտի ներկայացուի, երբ նոր կառավարութիւնը կազմուի: Ծրագիրը կը թելադրէ աւելցնել ծերակոյտին իրաւասութիւնները, Ազգ. ժողովին վերապահելով վերջին խօսքը: Կ'առաջարկէ վարչապետութեան թեկնածութիւնը վաւերացնել պարզ մեծամասնութեամբ, եւ ոչ թէ կէսէն մէկ աւելի պահանջելով: Ծրագրին նպատակն է զօրացնել գործադիր իշխանութեան դիրքը: Ազգ. ժողովի լուծման խնդիրն ալ նախատեսուած է:

× Հանրապետութեան նախագահը վարչապետութիւնը առաջարկեց անկախ երեսփոխանի մը, Պ. Լանիէլի, որ իր պատասխանը պիտի տայ այսօր:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՑՈՅՑ ՄԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

Յունիս 23ին հանդիսաւոր ցոյց մը տեղի ունեցաւ արեւմտեան Պերլինի ուսանողներուն կողմէ, ի յիշատակ արեւելեան շրջանի զոհերուն:

Քաղաքին չորս կողմերէն երիտասարդներ խռնուած էին քաղաքապետարանին առջեւ, սուգի դրօշներով: Դաշնակից հրամանատարները արտօնած էին այս ցոյցը: Ամբողջ Պերլինը փողոց թափած էր, մասնակցելու համար սգահանդէսին: Ութ մահաբեմեր պատրաստած էին քաղաքապետարանին առջեւ, եւ միայն եօթնին վրայ դագաղ մը կ'երեւար: Զահեր ալ վառած էին, աւելի հանդիսաւոր երեւոյթ մը տալու համար սգահանդէսին: Քաղաքապետարանին սանդուղին վրայ կը սպասէր արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըր, ընկերակցութեամբ երկու նախարարներու: Ծաղիկներով ծածկուած էր Ռուսերու կողմէ գնդակահարուած բանուորին յիշատակարանը (մարմինը ընտանիքին չէր յանձնուած): Վարչապետը ճառ մը խօսելով յայտարարեց.

— Երկաթեայ վարագոյրէն անդին 18 միլիոն Գերմաններ կը պահանջեն մեղմէ չմոռնալ զիրենք: Այս ծանրակշիռ պահուն, մենք կ'երդնունք — եւ ես այդ երդումը կը կատարեմ յանուն ամբողջ գերման ժողովուրդին — երբեք չհանգստանալ մինչեւ որ անոնք վերստանան ազատութիւնը եւ Գերմանիան միանայ խաղաղութեամբ եւ ազատութեամբ:

Արարողութենէն վերջ, եօթը զոհերուն մարմինները փոխադրուեցան Ֆրանսական շրջանը, թաղուելու համար: Դրօշները կէս պարզուած էին բոլոր շէնքերուն վրայ: Ոստիկանութիւնը դադրեցուցած էր կառքերու երթեւեկը, վառելով կարմիր լոյսերը: Շչակները կը հնչէին գործարաններու եւ նաւերուն մէջ: Պերլինի արեւելեան շրջանին մէջ ռուսական հրասայլերը եւ գերման ոստիկանութիւնը քաշուած էին սահմանագիծէն:

ԼԱՅՓՑԻԿԻ ՄԷՋ ԱԼ ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԻՒՆ

Արեւելեան Գերմանիոյ թերթերը կը խոստովանին թէ Լայփցիկի բոլոր բանուորները մասնակցած էին ըմբոստութեան ցոյցին, գործադուլներ սարքելով: Բանթողներուն գլուխը կը գտնուէին կարգ մը մեծ գործարաններու 7000 բանուորները: Թէեւ խորհրդային զօրքը դրաւած էր քաղաքը, բայց զանազան դէպքեր պատահեցան, աւելի քան երկու օր: Ցուցարարները գրաւեցին ոստիկանութեան շէնքը եւ երիտասարդական միութեանց գրասենեակը: Կ'ըսուի թէ շատ մը պաշտօնաատրներ զինաթափ եղած էին առանց դիմադրութեան: Փախստական մը կը պատմէ թէ ռուսական հրասայլերը քարերով եւ հայհուչներով ընդունուեցան: Այն ատեն Ռուսերը կրակ բացին եւ հրասայլերը կոխոտեցին քանի մը անցորդներ:

Ուրիշ քաղաքներէ հասած ճամբորդներ ալ մանրամասնութիւններ կը հաղորդեն արիւնալի դէպքերու մասին: Բոլշեւիկեան թերթ մը կը խոստովանի թէ գործադուլը վերջացած չէր յունիս 20ի գիշերը: Կը հաստատէ թէ Մակտեպուրկի, Հալլէի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ ալ անկարգութիւններ պատահած են:

× Արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետը, Կրոթվոլ, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը նոր բարենորոգումներ պիտի կատարէ յառաջիկայ երկու շաբաթներու ընթացքին: Այս առթիւ կը խոստովանի թէ սխալներ գործուած են:

Վերջին լուրերը կ'ըսեն թէ խստութիւնները զգալապէս մեղմացած են արեւելեան Պերլինի մէջ, բայց ռուսական հրասայլերը կը շարունակեն շրջիլ քաղաքին մ[illegible]

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՇԱՊԱՏՈՒՄ

Ամէնքդ ալ էշ տեսած էք, ձեր գիւղին մէջ կամ այս պողոտաներուն վրայ:

Ո՞վ իշուկ մը չէ հեծած, կամ չէ լսած անոր քաղցրալո՛ւր երգեցողութիւնը:

Աւետարանը կ'ըսէ թէ Յիսուս ալ նըստած էր «ի վերայ իշոյ աւանակի», երբ Երուսաղէմ կը մտնէր:

Բայց, գիտէի՞ք թէ էշերը կը տարբերին երկրէ երկիր: Ոչ թէ հասակով կամ գոյնով, այլ եւ... զռոցով.

— «Այս աշխարհին վրայ էշ ըլլալ ալ կայ, էշ ըլլալ ալ կայ».

Ներողութիւն: Ըսողը ես չեմ: Մնացեալն ալ կարդացէք եւ կ'իմանաք.

— «Լիբանանեան ջինջ առաւօտին մէջ էշ մը կը զռայ, ճիշդ մօտը իմ տնակիս, բանջարանոցի մը մէջ:

Զարմանալի՛ բան, ի՛նչ անոյշ կը զռայ այս էշը:

Շատ տառապած էշ մը չէ ան: Ամէնէն շատը, գետնախնձոր եւ բանջարեղէն կը բերէ, ձիւնազարդ Սանին բարձր լերան ստորոտի գիւղերէն:

... Եւ հոն, իր բեռներէն ազատած, կ'իյնայ, հեշտանքով, խոտերուն մէջ եւ այդ ատենն է որ երջանկութենէն կը զռա՛յ ...

Եւ ես որ Եգիպտոսի անապատային երկրէն կուգամ, հեշտանքո՛վ մտիկ կ'ընեմ լիբանանեան լերան դրացի էշիս, ամէն անգամ որ ան, ուզելով խզել համաչափ լռութիւնը այս գիւղին, կ'ընէ ինչ որ ինք կրնայ, իբր անոր մէկ բնակիչը, — կը զռա՛յ երջանկութեամբ»:

Անշուշտ պիտի ուզէիք ճանչնալ այս համով–հոտով, բանաստեղծակա՛ն նկարագրութեան հեղինակը:

Գրագիտուհի մըն է, Մաննիկ Պէրպէրեան (Հայրենիք ամսագիր, 1953 Յունիս):

Խորապէս ներշնչուելով, ես ալ երգ մը հիւսեցի.

Տեսի երկիրն Լիբանան.
Եւ իր իշուկ ոսկեբերան,
Որ կը զռա՛ր մեղրածորան,
Ճարակելով խոտը լերան ...

Երգին եղանա՞կը:

Այդ ալ թող երաժշտագէտները լրացընեն, յաւելեալ եւ ճոխացեալ բովանդակութեամբ:

ՎԱՀԷ

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ, Գարեգին արք. կուսակալ Կէօքայի այցելութիւնն ընդունած է յունիս 17ին, մասնաւոր ժամադրութեամբ: «Մարմարա» կը գրէ թէ տեսակցութիւնը տեւած է կէս ժամէն աւելի: Պատրիարքարանի շրջանակները լռութիւն կը պահեն: Վարչութեան անդամներէն ոչ մէկը ներկայ եղած է տեսակցութեան, հակառակ ընդունուած սովորութեան:

ԿԻՊՐՈՍԻ ԽՆԴԻՐԸ նորէն կ'արծարծուի Յունաստանի մէջ: Ցոյները անձկութեամբ կը հետեւին անգլեւեգիպտական բանակցութեանց, ենթադրելով որ եթէ Սուէզի շրջանը պարպուի, Անգլիացիները ամրապէս պիտի տեղաւորուին Կիպրոսի մէջ, զինուորական խարիսխի մը վերածելով զայն: Կառավարութիւնը խոհեմութեամբ կը շարժի:

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀՌԶԱԿՈՒՄԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

●

ԳԱՀԻՐԷ, 19 Յունիս.— Ազգակարագրելի խանդավառութիւն կը տիրէ Եգիպտոսի մէջ, հանրապետութեան հռչակման առթիւ: Ամբողջ քաղաքը դրօշազարդուած է եւ խրախճանքները իրարու կը յաջորդեն:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՅՑ

Հոր. Նեհիլ Յունիս 19ին առտուն անթելին առջեւ կարդաց հետեւեալ յայտարարութիւնը, իբրեւ նախագահ.

« Յեղափոխութիւնը ծագում առաւ վերջ դնելու համար աչխարհակալութեան եւ երկիրը պաշտպանելու համար անոր կուսակիցներուն դէմ: Այսպէս, 1952 Յուլիս 26ին ան պահանջեց նախկին թագաւոր Ֆարուքէն՝ հրաժարիլ իր գահէն, որովհետեւ կը ներկայացնէր այն անկիւնաքարը, որուն կը յենուր աչխարհակալութիւնը:

« Սակայն, այդ թուականէն եւ կուսակցութեանց լուծումէն ի վեր, կարգ մը յետադրչական տարրեր միջոցը գտան պահելու իրենց գոյութիւնը, յենելով միապետական վարչաձեւին, որուն ջնջումը կը պահանջէր ամբողջ ժողովուրդը:

« Մոհամէտ Ալիի արքայատոհմին պատմութիւնը եգիպտոսի մէջ մառնութեանց եւ դաւերու երկար շարք մըն է: Այս շարքին մէջ առաջինն է, անկասկած, այն զեղխ կեանքը, որ կը վարէր Իսմայիլ պարտքերու մէջ խեղդուելով եւ իրեն հետ երկիրն ալ խեղդելով, ինչ որ վնասեց երկրի վարկին եւ կործանեց իր անտեսութիւնը: Աւելին. անիկա պատրուակ մը եղաւ, որպէսզի աչխարհակալ ազգերը թափանցեն երկրին ներս:

« Ապա եկաւ Թէվֆիքը եւ ամբողջացուց դաւաճանութեանց շարքը՝ իր գահը պահպանելու միակ նպատակով: Գրաւման բանակները մտան Եգիպտոս պաշտպանելու համար գահին վրայ բազմած օտարականը, որ երկրի թշնամիներուն օգնութիւնը խնդրած էր ժողովուրդին դէմ: Այս իրողութեամբ աչխարհակալները եւ գահը դաշնակցեցան վերադարձ չհերու նկատմամբ, մէկը միւսին ուժ տալով, երկուքն ալ սնորկացնելով ժողովուրդը: Գահը վերածուած էր վարազոյրի մը, որուն ետեւ աչխարհակալութիւնը կը գործէր ժողովուրդին դէմ, քայքայելու համար ա-նոր կառուցուածքը եւ զայն զրկելու իր ազատութիւններէն:

« Ֆարուք գերազանցեց իր նախորդները հարստութեամբ, չուայտութեամբ, բռնակալութեամբ եւ իր իսկ ձեռքով կնքեց իր ճակատագիրը:

« Արդ, ժամանակը եկած է, որպէսզի երկիրը ազատուի սնորկութեան բոլոր հետքերէն, որոնք իրեն պարտադրուած էին այս իսկ իրողութիւններով:

«Ուստի՝ այսօր ժողովուրդին անունով կը հռչակենք ջնջումը միապետական վարչաձեւին, վախճանը Մոհամէտ Ալիի արքայատոհմին, ինչպէս նաեւ ջնջումը այս տոհմի անդամներու ազդեցութեան:

« Մենք կը հռչակենք Հանրապետութիւն եւ զօր. Մոհամէտ Նեհիլ, Յեղափոխութեան պետը, կըլլայ հանրապետութեան նախագահ, պահելով հանդերձ իր ներկայ իշխանութիւնները, առժամեայ Սահմանադրութեան Հովանիին տակ: Այս վարչաձեւը ի գործու պիտի ըլլայ վերջացման ամբողջ շրջանի տեւողութեան եւ ժողովուրդը պիտի ըսէ վերջին խօսքը հանրապետութեան ձեւին եւ նախագահի ընտրութեան մասին, երբ հռչակուի նոր Սահմանադրութիւնը:

« Վստահութիւն ունինք Աստուծոյ եւ մեր վրայ: Աստուած օգնէ մեզի եւ ապահովէ մեր յաջողութիւնը »:

ՈՒՐԻՇ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հանրապետութեան հռչակումին դուրընթաց տեղի ունեցան նախապարական փոփոխութիւններ, որոնց մանրամասնութիւնները տուաւ ազգ. ուղղութեան նոր նախարար հազարապետ Սալահ Սալեմ, մամուլի հաւաքոյթի մը ընթացքին:

Հանրապետութեան հռչակումին դուրընթաց կարեւոր փոփոխութիւններ արդիւնքն են երկար եւ կարեւոր ժողովներու, զորս վերջերս գումարեցին Յեղափոխութեան սպանները՝ երբեմն վարչապետ Նեհիլի եւ երբեմն հազարապետ Նասրի նախագահութեան տակ:

Յեղափոխութեան սպանները երկկ դումարեցին երկու կարեւոր ժողովներ, Գուպպէի ընդհ. բանակատեղիին մէջ, վարչապետ Նեհիլի նախագահութեամբ: Առաջին ժողովը տեւեց առաւօտեան ժամը 8-էն մինչեւ կէսօրէ եւ ժամը 3, իսկ երկրորդը՝ ժամը 4էն 11:

Երկրորդ նիստի ընթացքին Իսլամ եղբայրներու երկու ներկայացուցիչները, որոնց կ'ընկերանար տեղակալ գնդապետ Մոհիէտտինին, եկան ընդհ. բանակատեղին եւ խորհրդակցեցան Յեղափոխութեան Խորհուրդին հետ:

Պաշտօնական աղբիւրէ կը հաղորդուի, թէ Իսլամ եղբայրներու ներկայացուցիչները եւ բանակի զանազան զօրամասերու պետերը տեղեակ պահուեցան Խորհուրդին կողմէ որոշուած պատմական փոփոխութեան, զոր միաձայնութեամբ վաւերացուցին:

Արտաքին գործոց նախարար տոքթ. Ֆաուզի իր բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն հետ խորհրդակցելէ ետք, անհրաժեշտ միջոցներ ձեռք առաւ վարչաձեւին փոփոխութիւնը պաշտօնապէս ծանուցանելու արտասահմանի եղիպտական դեսպաններու, որպէսզի անոնք ալ համապատասխան կառավարութեանց պաշտօնապէս հաղորդեն Եգիպտոսի վարչաձեւին փոփոխութիւնը:

× Յեղափոխութեան Խորհուրդի փոխ նախագահ տեղակալ – գնդապետ Ապտէլ Նասր, պատասխանելով « Ալ Ահրամ »ի ներկայացուցիչի մէկ հարցումին, յայտարարեց.

« Ես կը հաւատամ իրական ժողովրդավարութեան. կը կարծեմ, թէ ժողովուրդը իրաւունք ունի արտայայտուելու իր գոյութեան կամ ապագային հետ կապ ունեցող բոլոր խնդիրներուն մասին, ուստի՝ այն կարծիքին եմ, որ ժողովուրդը պէտք է աղատ ըլլայ ընտրելու իր ուզած կառավարութեան ձեւը:

« Բնականաբար հանրապետութիւնը պիտի հաստատուի, ասիկա ժողովուրդին կամքն է, ինչպէս նաեւ Սահմանադրութեան յանձնախումբին որոշումը » չարունակեց Ապտէլ Նասր:

Յեղափոխութեան Խորհուրդի փոխ նախագահը միակ կուսակցութեան մը եւ մենաշնորհութեան վարչաձեւերուն դէմ արտայայտուեցաւ, ընդգծելով թէ այն երկիրները, որոնք ընդունած էին այս վարչաձեւերը, ճակատագրականօրէն վերադարձած են ժողովրդավարութեան:

Պատասխանելով ուրիշ հարցումի մը, Ապտէլ Նասր յայտարարեց. «Երբեք չենք տեսած զօրաւոր բանակ մը յետադիմաց ուղղատ երկրի մը մէջ: Հարկ է ուրեմն առաջ տանիլ ներքին քարեկարգութիւնները եւ մեր բանակին զօրացումը»: Ապա աւելցուց, թէ նոր վարչաձեւին ներքին քաղաքականութիւնը կը ձգտի մերձեցնել դասակարգերը եւ այս նպատակին հասնելու համար ի գործ կը դնէ կարգ մը ձգռդիրներ, ինչպէս, օրինակ, պայքար դրամի արժեզրկումին եւ ապրուստի աղուներու դէմ, բարձրացնել գործաւորին եւ գիւղացիին կեանքի մակարդակը, քայլերել առեւտուրը, ճարտարարուեստը եւ այլն:

Խօսելով քաղաքական կալանաւորներու մասին, տեղակալ – գնդապետը յայտարարեց.— « Մենք ստիպուեցանք ձերբակալել 255 հոգի՝ ապահովելու համար բարեկարգութեան չարժումը եւ վերջ դնելու դաւադրութեանց: Այս կալանաւորներէն երեքը կը պատկանին նախկին կուսակցութեանց, իսկ միւսները կ'աչխատին ուրիշ պետութեան մը հաշուոյն կամ կը փորձէին յառաջ բերել անիշխանութիւն »:

Սահմանադրութեան յանձնախումբի ատենադպրութեանց, իրաւունքներու եւ պարտականութեանց մասնախումբը վաւերացուց հետեւեալ սկզբունքը:

— « Եգիպտացիները հաւասար են օրէնքի առջեւ, հաւասար են իրենց պարտականութեանց եւ իրաւունքներուն մէջ, ինչ ծագում, լեզու, կրօնք, քաղաքական կամ ընկերային համոզումներ կամ զանազանութիւններ ալ ունենան»:

Քննելով հաւատքի եւ ազատութեան սկզբունքը, մասնախումբը եզրակացուց, թէ այս ազատութիւնը պէտք է ըլլայ բացարձակ: Իսկ կրօնական ծէսերու մասին մասնախումբը վաւերացուց հետեւեալ բանաձեւը.— « Պետութիւնը կը պաշտպանէ ազատ ծիսակատարութիւնը եւ հաւատալիքները, միայն թէ անոնք պէտք չէ խռովեն կարգ կանոնը եւ պէտք չէ հակառակ ըլլան մեր բարքերուն »:

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԾԱՆՈՒՑԱԳՐԻՆ ԱՌԹԻՒ

●

Անգարայի կառավարական օրկանը, *Ջաֆէր*, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ Մոսկուայի վերջին ծանուցագրին առթիւ (15 Յունիս).

« Այս ծանուցագիրը, խաղաղութեան յարձակողականէն տարբեր բան մը չէ: Ինչպէս որ բնաւ չազդուեցանք երբ Ռուսիա մեր արեւելեան նահանգներէն հող եւ նեղուցներու վրայ ալ խօսեցաւ, այնպէս ալ չենք ուրախացած իր պահանջներէն հրաժարելուն համար: Ամէնէն շատ ուսս ժողովուրդը պէտք է ուրախանայ արար աչխարհ Թուրքիոյ հետ կ'ընդունի թէ ուսս պահանջները ապօրինի են. հետեւաբար այդպիսի ապօրինի պահանջներէն հրաժարիլը Ռուսիոյ կողմէ զիջում մը չի կրնար նկատուիլ, այլ ուղղամտութեան ճամբան բռնած է:

Ռուսիոյ այս ձեռնարկը քաղաքական կարեւոր քայլ մը ըլլալով հանդերձ, Թուրքիա երբեք պիտի չհրաժարի ինքնապաշտպանութեան պատրաստութիւններէն:

Այս ծանուցագրով Ռուսիա երբեք ապացոյցը տուած չըլլար իր բարեմտութեան: Միջպետական յարաբերութիւններուն մէջ պէտք է հաւատալ գործքի եւ ոչ թէ խօսքերու: Կրեմլինի զրպարտիչ քարոզիչները դեռ կը գործեն եւ հազար միջոցի կը դիմեն ծաւալապաշտ նպատակներուն իրականացման համար:

Մոսկուայի ձայնասփիւռն ու արբանեակ ձայնասփիւռները դեռ անեւեւակայելի սուտերով, զրպարտութիւններով եւ նոյնիսկ հայհոյանքներով կը յորդին Թուրքիոյ հասցէին: Մեր հայրենիքին ամբողջականութեան թշնամի հայրենադաւերն ու փախստականները տակաւին կը ներկայացուին իբրեւ մէկ մէկ հերոս: Ռուս ծանուցագիրը հակասութիւն մը կը կազմէ այս արարքներուն: Կարելի չէ բարեկամութիւն ապահովել երկարող ձեռքին թաւիշէ ձեռնոց դնելով: Անհրաժեշտ է հանել նեսել այդ թաւիշին տակի երկաթէ դունտը»:

× Ուրիշ թուրք թերթ մը, ձիւմհուրիյէթ, կը գրէ նոյն առթիւ.

— Թուրքիոյ հետ բարեկամական յարաբերութիւններ մաչկելու մտքով Թուրքիոյ տրուած սովետական ծանուցագիրը, խոր արձագանգներ ունեցաւ ոչ միայն Թուրքիոյ, այլեւ ամբողջ աչխարհի մէջ: Թէեւ ծանուցագրին պատճէնը դեռ չհրատարակուեցաւ, բայց Փարիզի ռատիօն ծանոյց թէ հետեւեալ երեք կէտերը կը լսվանդակէ.

Ա.— Ռուսիա հրաժարած է Կարսի եւ Արտահանի վրայ նախապէս ունեցած իր իրաւունքներէն?:

Բ.— Ռուսիա կը հրաժարի Նեղուցներու վրայ ունեցած իր պահանջներէն, եւ կ'ուզէ ենթարկուիլ Մոնթրէօյի համաձայնագրի պայմաններուն:

Գ.— Ռուսիա կը փափաքի միեւնոյն տրամադրութիւններով վերանորոգել Թուրքեւխորհրդ. բարեկամական դաչնագիրը, զոր խզած էր 1945ին եւ չէր ուզած երկարաձգել:

Թուրքիա միչտ ալ հետեւած է Ա.թա-թիւրքի նշանաբանին, այսինքն « երկրին մէջ խաղաղութիւն, աչխարհի մէջ խաղաղութիւն»: Ոչ ոքի հողին աչք ունինք, եւ մեղմէ թիզ մը հող ալ ուրիշին չենք տար, հիւլէի չափ զոհողութիւն չենք ըներ մեր վճռապետական իրաւունքներէն: Եթէ մեզի բարեկամութիւն ցոյց տան, ջերմօրէն կը փափաքինք բարեկամ ապրիլ մեր բոլոր դրացիներուն հետ: Արդէն 1923էն ի վեր, այսինքն Լոզանի դաչնագրին կնքումէն, Ա.թաթիւրքի խաղաղասէր ճամբէն չենք չեղած:

Բ. աչխարհամարտի հրդեհին մէջ: Թուրքիա պատերազմիկ պետութեանց միջեւ կը դտնուէր, եւ ունէր Նեղուցներու նման աչխարհագրական բանալի մը, բայց հակառակ իր վրայ ի գործ դրուած ճընշումներուն եւ նոյնիսկ կարգ մը վտանգներու, անկողմնակալ մնաց եւ յարգեց Մոնթրէօյի համաձայնագիրը եւ ուրիչ պետութեանց հետ կնքուած դաչնագրային տրամադրութիւնները: Նոյնիսկ հոգային հրապուրիչ առաջարկներ ալ եղան իրեն, բայց ինք անոնց արժէք չտուաւ:

Ռուսիոյ հետ մեր յարաբերութիւնները Բ. աչխարհամարտին սկիզբը բարեկամական էին, բայց վերջէն երբ դաչինք կնքեցինք Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ, մեր դրացին է որ պղտորեց այս բարեկամական մթնոլորտը: Եւ երբ Հիթլէր յարձակեցաւ Ռուսիոյ վրայ եւ դերմանական բանակները կրթնեցան Մոսկուա, Լենինկրատ, Սթալինկրատ դռներուն, Թ. Միութիւնը դարձեալ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատեց մեզի հետ: Եւ երբ Դաչնակիցները յաղթանակի նախօրեակին կը դտնուէին, Մոսկուա նորէն քաղաքականութիւնափոխեց եւ խզեց թուրքեւռուս ոչ-յարձակողական դաչինքը, թշնամութիւն սկսաւ, սովետ, վրացի եւ հայ պատմագէտներ, ուսուցիչներ, թերթեր, եւ ռատիօներ սկսան մեր արեւելեան նահանգները պահանջել մեզմէ, 1946ին ծանուցագրեր տուին եւ Մոնթրէօյի համաձայնագրին խղումը պահանջելով հետ-բակաց խարխլներ ուղեցին նեղուցներու վրայ: Մեր կառավարութիւնը վճռաբար մերժեց, թուրքեւխորհրդային յարաբերութիւնները բոլորովին խանգարուեցան եւ Թուրքիա չիղերու տեւական պատերազմի մը ենթարկուեցաւ:

Ամէնէն վերջ Թուրքիա ստիպուեցաւ Ատլանտեանի պաչտպանողական Ուխտին յարիլ, Մոսկուայէ եւ արբանեակներէ եկած տեւական վտանգներու առջեւ:

Այս բոլորը կը հաստատեն թէ մենք չէ որ պղտորեցինք թուրքեւխորհրդային բարեկամութիւնը: Միայն թէ եթէ վերանորոգուի իսկ թուրքեւռուս բարեկամական դաչնագիրը, մենք չենք հրաժարիր մեր Դաչնակիցներէն եւ մեր յանձնառութիւններէն:

ԹՈՒՐՔ ԹԵՐԹ ՄԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ ՍՈՒՐԻՈՅ...

●

ՄՄԲ.— Թուրք մամուլը ատենէ մը իվեր անտեղի պայքար մը կը մղէ Սուրիոյ դէմ, խարտէսի մը պատրուակով: Ահա – ւասիկ նմոյշ մը (խմբագրական *Միլլի – յէթ*)ի.—

Միայն Սուրիան է որ իր գիրքը չէ ճշդած արաբ պետութեանց մէջ: Իրաք եւ Յորդանան Անգլիոյ կողմնակից են, իրենց դաչնագրին հետեւանքով: Լիբանան եւ Սէուտի Արաբիա իրենց չահերուն բերումով Ամերիկայի կողմը կը հակին: Եգիպտոս թշնամի է Անգլիոյ, Սուտանի եւ Սուէզի խնդիրներուն հետեւանքով, եւ Ամերիկայի ալ վչտացած է: Զենք դիտեր թէ Սուրիա ի՞նչ կ'ուզէ, քաղաքական ի՞նչ նչանակէտ ունի: Չի մոռնար ատեն ատեն Թուրքիոյ դէմ ցոյցեր սարքել, զրդռիչ քարտէսներ տպել ու ցրուել, Հատայը, նոյնիսկ Առանան եւ Մերսինը իր սահմաններուն մէջ ցոյց տալով, այսինքն Թուրքիոյ դէմ թշնամութիւն յայտնելով:

Սուրիացիները դարերով ապրած են Թրքական դրօշի տակ, մեզ չատ լաւ կը ճանչնան, մենք ալ զիրենք չափազանց լաւ կը ճանչնանք: Ուրկէ՞ ստացան այս համարձակութիւնը, որով ցնորքը կ'ունենան Թրքական հողերը կցելու իրենց անապատային աւատապետութեան:

Սուրիացիները մէկ կողմէ վախ կը յայտնեն որ Իսրայէլ կրնայ դրաւել իրենց երկիրը եւ փոքր Յորդանան ալ. զիրենք սրբել քարտէսէն, եւ միւս կողմէ անապատկառութիւնը կ'ունենան Թուրքիոյ լեզու երկարելու: Այս յանդգնութիւնը այնքան ալ բարերար չի կրնար ըլլալ իրենց համար: Կ'երեւի կարեւորութիւն չտուինք իրենց չփացածութիւններուն. խնդացինք ու անցանք եւ իրենք աւելի քաջալերուեցան:

Սուրիացիները իրենց անկախութիւնը ուրիչ ազգերու կը պարտին, անոնց դէն քերուն ապաւինելով ապահովեցին զայն, որով դեռ չեն գիտեր թէ ինչ կը նչանակէ երկրի մը անկախութիւնը: Միայն թէ դեռ չեն մոռցած, լաւ գիտեն թէ Թուրքերը, ինչպէս կը պաչտպանեն իրենց հայրենիքն ու ազգային գոյութիւնը: Անոնք որ աչք ունին Թուրք հողերու վրայ, անոնք որ Թրքական նահանգներ կը պահանջեն, Թող հրամեն եւ առնել փորձեն:

Սուրիացիները չատ լաւ գիտեն թէ այսպիսի հերոսութեան մը ձեռնարկողներու աչքը կը փորենք Թուրք բանակին մէջ ըղծուած: Թողունք մեր սուրիացի բարեկամները, մեր ոխերիմ թշնամիներն անդամ գիտեն այս պարագան:

Մենք մեր գործերով կը զբաղինք մեր երկրին մէջ, մեր ազգային սահմանները գծած ենք, անոնցմէ դուրս ապրող միլիոնաւոր Թուրք հայրենակիցներու գոյութիւնը կը սպառնայ սոսկ ստուերի մը պէս, որ ամէն ատեն կրնայ անհետանալ:

Ուրիշ խօսքով, Սուրիան ինքզինքը Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ, մեր դրացին է որ պղտորեց այս բարեկամական մթնոլորտը: Եւ երբ Հիթլէր յարձակեցաւ Ռուսիոյ վրայ եւ դերմանական բանակները կրթնեցան Մոսկուա, Լենինկրատ, Սթալինկրատ դռներուն, Թ. Միութիւնը դարձեալ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատեց մեզի հետ: Եւ երբ Դաչնակիցները յաղթանակի նախօրեակին կը դտնուէին, Մոսկուա նորէն քաղաքականութիւնափոխեց եւ խզեց թուրքեւռուս ոչ-յարձակողական դաչինքը, թշնամութիւն սկսաւ, սովետ, վրացի եւ հայ պատմագէտներ, ուսուցիչներ, թերթեր, եւ ռատիօներ սկսան մեր արեւելեան նահանգները պահանջել մեզմէ, 1946ին ծանուցագրեր տուին եւ Մոնթրէօյի համաձայնագրին խղումը պահանջելով հետբակաց խարխլներ ուղեցին Նեղուցներու վրայ: Մեր կառավարութիւնը վճռաբար մերժեց, թուրքեւխորհրդային յարաբերութիւնները բոլորովին խանգարուեցան եւ Թուրքիա չիղերու տեւական պատերազմի մը ենթարկուեցաւ:

Ամէնէն վերջ Թուրքիա ստիպուեցաւ Ատլանտեանի պաչտպանողական Ուխտին յարիլ, Մոսկուայէ եւ արբանեակներէ եկած տեւական վտանգներու առջեւ:

Այս բոլորը կը հաստատեն թէ մենք չէ որ պղտորեցինք թուրքեւխորհրդային բարեկամութիւնը: Միայն թէ եթէ վերանորոգուի իսկ թուրքեւռուս բարեկամական դաչնագիրը, մենք չենք հրաժարիր մեր Դաչնակիցներէն եւ մեր յանձնառութիւններէն:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի տարեկան հանդէսը տեղի ունեցաւ Յունիս 7ին, Սեւռի Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ :

Հակառակ տեղին հեռաւորութեան եւ աննպաստ օդին, սրահը լեցուած էր համակիր հանդիսականներով: Ներկայ էին նաեւ հաստատութեան նոր եւ հին տեսուչները Հ. Ճանաշեան եւ Հ. Սահակ Տ. Մովսէսեան :

Մասնաճիւղին նախագահը՝ Տիկին Կիւլիստան հանդէսը բանալով կարդաց մէկ տարուան գործունէութեան տեղեկագիրը որմէ կը պարզուի թէ, Կապ. Խաչի բոլոր ձեռնարկները յաջողութեամբ պսակուած են անցեալ տարեշրջանին :

Իսիի դարմանատունը, կը գործէ կանոնաւորապէս: Ծախսուած է հարիւր հազար Ֆրանք, իսկ մուտք ունեցած են միայն 25 հազար: Բժիշկ Տէր Դաւիթեան անձնուիրաբար ստանձնած է դարմանատան հոգը :

Օդափոխութեան կայանը ունեցած է, ինչպէս ամէն տարի մեծ յաջողութիւն : Բազմաթիւ մանուկներ կրցած են օգտուիլ Ֆիզիքապէս, Ֆրանսայի բոլոր շրջաններէն :

Ծոմապահութեան շաբաթը. — Տարուէ տարի ժողովուրդի համակրանքը կ'ճի այս ձեռնարկին շուրջ, ինչպէս կ'ապացուցանէ հասոյթի առաւելութիւնը :

Տարեկան պարահանդէս . — Այս տարի եւս ունեցած է մեծ յաջողութիւն, ժողովուրդը բազմութեամբ ներկայ գտնուած ու քաջալեր հանդիսացած է :

Պարախումբը.— Կազմակերպուած Օր. Գավէզեանի կողմէ մեծապէս գնահատուած է, իր մասնակցութիւնը բերելով բոլոր ազգային ձեռնարկներուն եւ փակելով իր ծախքերը: Տիկինը յետոյ հրաւիրեց բոլորը եւ մասնաւորաբար երիտասարդուհիները բոլորուիլ այս հանրօգուտ կազմակերպութեան շուրջ եւ զեկուցումը վերջացուց շնորհակալութեան խօսքերով: Փարիզի մասնաճիւղը այս տարի ունեցած է 1·450·000 մուտք եւ 971·000 ելք:

Օրուան բանախօսն էր Տիկին Էլլէն Բիւզանդ , որ յայտարարեց.

Լսեցիք Փարիզի մասնաճիւղին տեղեկագիրը: Ա՞յդ է միայն Կ. Խաչի գործունէութիւնը: Դժնդակ պայմաններու մէջ ստեղծուած է այս կազմակերպութիւնը , գաղթական ժողովուրդ, Հայը եկած էր Ֆրանսա, անծանօթ՝ լեզուին եւ օրէնքներուն, զուրկ նիւթական միջոցներէ , ստիպուած էր գործարաններու անկիւններն իյնալ իր օրապահիկը ճարելու համար: Նախախնամական ձեռքի մը կարօտ էր որ կարենար հասնիլ իր պահանջներուն ու ցաւերուն: Ահա այդ շրջանին էր որ կազմուեցաւ Կ. Խաչը, նպատակ ունենալով համախմբել բոլոր հայ կիները օգնութեան գործին մէջ: Զունէինք մեր ետեւ ոչ մէկ հաստատուն կռուան : Մեր ուժը միայն հայ ժողովուրդն էր: Կազմակերպուեցան ամէն տեղ մասնաճիւղեր որոնց թիւը այսօր կը հասնի 23ի, «1400անդամներով.»: Կապ. Խաչը 1927ին, նկատելով հայ մանուկին սպառնացող վտանգը բացաւ դասընթացքներ ու միւս կողմէ մտածեց որ հայ ժողովուրդը պէտք ունի նաեւ Ֆիզիքական եւ առողջապահական խնամքի: 1935ին բացուեցաւ օգափոխութեան առաջին կայանը Նիսի մէջ: Զունէինք մեծ դումարներ որ սեփական չէնք պահէինք, բայց յոյս ունիմ որ շնորհիւ հայ հարուստներու այդ պակասն ալ պիտի լրացուի: Վիէնի մէջ ունինք երեք դպրոցներ, Պորտօ, Տէսին, Սեւռան, Իսի, Անկէն կը պահենք դպրոցներ: Առանց ցուցամոլութեան կը գործէ Կապ. Խաչը, մէկ ձեռքով կը ստանայ, միւսով ծախսելու համար հիւանդներու, բանտարկեալներու , մանուկներու եւ կրթական գործին : Ամերիկայէն մինչեւ Պալքանները եւ Մերձաւոր արեւելք ունինք մեր քոյր կազմակերպութիւնները տարբեր անուններով, բայց բոլորն ալ Խաչ են եւ կապուած Ամերիկայի միակ կեդրոնին: Մօտ քսան հազար հայ տիկիններ եւ օրիորդներ հաւաքուած են այս նպատակին շուրջ եւ դարձած են քոյրեր: Ունեցած ենք բազմաթիւ կազմակերպութիւններ որոնք գնահատելի գործեր կատարած են ու կը կատարեն բայց ոչ մէկը այսքան ժողովրդական եղած է: Ներկայ ժամանակներու «Տիկնայք փափկասուն»ներն են մեր Խաչուհիները որոնք նուիրուած են հայապահպանման գործին գաղթաշխարհի մէջ »:

Ներկայացուեցաւ «Քորրատօ»էն տեսարաններ, Պ.Պ. Գմբէթեանի, Մսրեանի, Հապէշեանի, Վ. Խորէնի ու օրիորդներ Խտըշեանի ու Ճանիկեանի կողմէ: Հայկական երգեր երգեցին Օր. Շաքէ Պէնկեան եւ Տիկին Մ. Մելիքեան , ոգեւորելով ներկաները :

Կապ. Խաչի պարախումբը մեծ խանդավառութիւն ստեղծեց, իր հայկական եւ կովկասեան պարերով զեկավարութեամբ Օր. Ալիս Գավէզեանի, որ ծաղկեփունջ մը ստացաւ :

Հանդէսը փակուած յայտարարեց Օր. Մ. Գորգիկեան: Ուշ ատեն հանդիսականները ցրուեցան լաւագոյն տրամադրութիւններով : Պ. ՊԱՐԳԵԻ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

«ՅՈՒՍԱԲԵՐ» ԱԿՈՒՄԲԻ տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի ունեցած է Յունիս 14ին, Դալար Տանիքին վրայ ի ներկայութեան 120 անդամներու: Ակումբը ունի 201 անդամներ: Խօսած են ընկեր Պերճ Մսըրլեան, տոքթ. Ե. Խաթանասեան ընդգծելով նախկին վարչութեան գնահատելի աշխատանքը: Ակումբին վարչութեան կողմէ խօսած է Կ. Կոկանեան : «Յուսաբեր» մշակութային ընկ. կողմէ զեկուցում մը տալով ընկեր Լ. Յովհաննէսեան յիշած է թէ «Յուսաբեր»ի շէնքը անցեալ տարի այցելած են վարչապետ Նեկիպ եւ արտաքին նախարար Ժօրժ Հաքիմի, այս տարի եգիպ. բանակի սպայակոյտի պետը եւ ուրիշ բարձրաստիճան սպաներ: Յունական թատերախումբեր եկած եւ ներկայացումներ տուած են«Յուսաբեր»ի թատերասրահին մէջ, որուն համբաւը տարածուած է Լիբանանի եւ արաբական ուրիշ երկիրներու մէջ: Ընկեր Լ. Յովհաննէսեանի զեկուցումէն կ'երեւայ թէ շէնքը տակաւին բաւական ծանր պարտքեր ունի :

ՍԵԼԱՆԻԿԻ մէջ Հայաստանի անկախութեան 35րդ տարեդարձը տօնուեցաւ , Յունիս 7ին, Ֆրանսական քոլէճին ընդարձակ սրահին մէջ, որ կանուխէն լեցուած էր:

Բացումը կատարեց Տոքթ. Աբր. Աբրահամեան: Երգչախումբը հնչեցուց ազգային եւ յունական քայլերգները , զեկավարութեամբ Պ. Արթիւր Մորճիկեանի : Օրուան բանախօսն էր Պ. Պարթեւ Ստեփանեան որ բաւական երկար խօսեցաւ Հայաստանի անկախութեան հաստատման, եւ մեր հերոսներու մասին : Մեծ յաջողութեամբ ցուցադրուեցաւ Լեւոն Շանթի «Հին Աստուածները» (3 արար):

Տեղի ունեցան նաեւ հայկական պարեր եւ երգեր: Թենիսի ախոյեանը, Պ. Մաքս Պարոնեան , խօսք առնելով կոչ ուղղեց երիտասարդութեան եւ վերջացուց գոչելով , «Կեցցէ Մայիս 28ը, կեցցէ անկախ Հայաստան, կեցցէ հիւրընկալ Ելատան»:

ՕՐ. ՍԵԴԱ ԱՐՄԻՆԷ ԽՈՅԵԱՆ (քսան տարեկան) Մայամիի մէջ (Ֆլորիդա, Մ. ԱՆհանգներ) մասնակցելով 1953ի « Միս Մայամին» գեղեցկութեան եւ տաղանդի մրցումին, պարած է Սիրամարգի պարը , սիրամարգի տարազով: Յետոյ նուագած է ջութակի վրայ, որուն ընկերացած է մայրը դաշնակով: Օր. Սեդա ցոյց տուած է իր նորաձեւութեան գծագրութիւնները: Ան պիտի կրնար ընտրուիլ , իբրեւ Օրիորդ Ամերիկա, սակայն պէտք էր որ կապոյտ աչքեր ունենային, որով երրորդ հանդիսացած է շնորհիւ իր գեղեցկութեան եւ գեղարուեստի տաղանդին : Օր. Սեդա Մայամի համալսարանին մէջ երաժշտութեան մրցանակ շահած է, իբրեւ առաջին ջութակահար: Պարած է նաեւ հեռապատկերի առջեւ: Օրիորդը զաւակն է Տիգրան Խոյեանի եւ թոռնուհին ողբացեալ Վահան քահանայի :

ՊՈԼՍՈՅ ազգ. հիւանդանոցին պատասխանատու տնօրէնը, Բժ. Զաքար Քոփենհակ հրաւիրուած է մասնակցելու համար «Ռատիոլոկ»ներու միջազգային համաժողովին: Իր ճամբորդութեան ընթացքին պիտի հանդիպի Ցիւրիխ , տեսնելու աշխարհի ամէնէն արդիական նորակառոյց հիւանդանոցը: Գերմանիոյ մէջ պիտի տեսնէ Ռէօնթկէնի գործիքներու ցուցահանդէսը, անկէ վերջ պիտի անցնի Փարիզ :

ՊՈԼՍՈՅ դպրեվանքի եռայարկ շէնքը , Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ կից , հետզհետէ մարմին կ'առնէ շնորհիւ ժողովուրդին եւ Գարեգին պատրիարքի ջանքերուն: Շէնքը արդիական հաստատութիւն մըն է, ելեկտրական լոյսերով, կեդրոնական ջեռուցումով եւ օդասուն սենեակներով :

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Այսօր Հինգշաբթի գիշեր, 25 Յունիս , Շօփէնի սրահին մէջ տեղի պիտի ունենայ Արա Պարթեւեանի գործերէն սենեակի երաժշտութեան յատուկ նուագահանդէս մը :

Կը տեղեկանանք թէ յայտագիրը պիտի պարունակէ նոր աշխատութիւններ, մասնաւորապէս երկու սրինգներու եւ տաւիղի համար հեղինակուած կտորներու շարք մը, զոր պիտի գործադրեն անուանի տաւղահար Տիկին Լիլի Լասքին, երկու ճարտար նուագածուներու հետ :

Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան պիտի երգէ ութ նոր երգեր որոնց կարգին «Տատրագոմի հարսը» օփերային գլխաւոր անցքերէն հատուածներ, գործիական երաժշտութեան ընկերակցութեամբ :

Օփերայի երգիչներէն Պ. Ժիւլ Ֆօրէսթ պիտի երգէ հեղինակին Ֆրանսերէն լեզուով հեղինակած երգերէն, Ալպէռ Սամէնի բանաստեղծութիւններուն վրայ :

× Յունիս 26ին Փալէ Շայոյի մէջ Արամ Խաչատրեանի ջութակի քօնչերթօն պիտի նուագուի, (ուրիշ գործերու կարգին), Պ. Օսթրաքիի կողմէ (Մոսկուայի երաժշտանոցին ուսուցիչներէն): Նուագախումբը պիտի վարէ Մանուէլ Ռոզէնթաղ:

Ֆրանսական թերթերը կը գրեն թէ Խ. Միութեան առաջին ջութակահարն է ան :

թիւնը չենք մոռցած, բայց անոնց հանդէպ մեր շահադրգռութիւնը արենակցական կապ մըն է միայն: Այս է եղած մեր սկզբունքը: Օրինակ, քաջ գիտենք թէ Հալէպը թրքական քաղաք մըն է, շուրջը թուրք ցեղեր կապրին. պատմութիւնն ալ վկայ է ասոր: Մեր մեծ բարեացակամութեան ի պատասխան, երբ Սուրիացիները աչք կը տնկեն թուրք հողերուն, չափը կ'անցընեն այլեւս :

Մեր դրացիները պէտք է գիտնան թէ այս թացիկութիւնը բարերար արդիւնքներ չի տար այլեւս: Այս դռեհկութիւնները պէտք է ուշքի բերեն նաեւ այն պետութիւնները, որոնք հաճոյք կը զգան որոմ սերմանելէ: Ինչո՞ւ Սուրիոյ պետական վարիչները լուռ կը մնան այս փողոցային քաղաքականութեան հանդէպ, որ Ֆրանսական աւելցուկ եւ «լըվանթէն » մտայնութեան մէկ մեքենայութիւնն է պարզապէս : Կ'ուզենք գիտնալ թէ սուրիական կառավարութիւնը անզօ՞ր է այդ մարդոց խօսք հասկցնելու ,թէ ոչ աչք գոցելը խելացութիւն կը նկատէ: Բուն կնճիռը այստեղ է ահաւասիկ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (112)

ԱՒԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

Կինը գլուխը բարձրացուց եւ իր զարհուրած աչքերը սեւեռեց մեզի. կը տանջուէր իր զգացածը չկրնալ բացատրելուն համար, եւ ձեռքերովը կուրծքը կը բզըքտէր: Շատ դժուարաւ վերջ ի վերջոյ թոթովեց .

— Զաւակներէս չէ որ կը փախչէի, այլ ցաւէս, կսկիծէս... իմ արիւնոտած սըրտէս...

— Վայը գլխուդ, ի՞նչպէս ապրեցար, կը հառաչեն ուրիշ նոյնքան սգաւոր կիներ...

— Մեր ապրիլը անէծք մըն է... պատասխանեց երիտասարդ կին մը. ամէն օր քանի մը անգամ կը մեռնինք՝ միտքերնիս բերելով եղածները ու տեսնելովմերսիրելիներուն ոճրագործները: Ամէնքն ալ մեզի ծանօթ էին, անունով կը ճանչնային, ու դիակները քննելով կը հասկնային թէ որոնք սպաննուած չեն եւ կը սպասէին որ երեւան գան: Մէկ տղաս զոհ տուի, բայց միւսը ազատեցաւ՝ հոս փախչելով: Տասը օր զիս չարչարեցին գալով եւ ողջ մնացած տղաս ուզելով:

— Ո՞ւր է հիմա տղադ, հարցուցին իրեն օտար տիկինները ...

Կինը ձեռքովը տարտամ հեռաւորութիւն մը ցուցնելով չպատասխանեց:

— Ինը տարեկան մանչ մըն է, ըսաւ տիկին Սապաթիէ. սարսափէն ցաւագար դարձած է գրեթէ. այն օրէն կը վախնայ լոյս տեղ երեւան գալու եւ կը ծածկուի մութ անկիւններու մէջ. իսկ երբ ո եւ է մարդ մօտենայ իրեն, բոլոր մարմնովը կը դողայ, անհաւատալի կերպով կը դողդըղայ...

— Ձեռքը ձեռքիս մէջ սպաննեցին իմ եավրուս, կը գոչէ ուրիշ կին մը արտասուելով. ամէնքն ալ մեռած էին ու ես ու վերջին տղաս մնացած էինք: Դեռ պզտիկ էր, հազիւ տասը տարեկան. արիւնով թաթխուած էի, բայց չէի գիտեր թէ ի՞մ, թէ զաւակներուս արիւնն էր որ ժայթքած էր վրաս: Երբ տանը մէջ բոլոր ձայները մարեցան, ոճրագործներէն մէկը դէպի մեզի եկաւ. ձեռքը կացինը մինչեւ կոթը կարմրած էր արիւնով.

— Մէկ հատս մնաց, խնայէ, ըսի:

— Աղջի՞կ է, հարցուց:

Քօղս վերցուցի ու ծածկեցի տղուս գլուխը:

— Այո, ըսի, աղջիկ է:

Միջոց մը կեցաւ. աչքերը վարանելով կը նայէին մէյ մը ինծի ,մէյ մը մանչուս, որուն ձեռքը կը դողար ձեռքիս մէջ: Յանկարծ ծռեցաւ, քղանցքը բարձրացուց , հաստատեց սեռը, ու կացինի մէկ հարուածով սպաննեց ...

Դժնդակ լռութիւն մը յաջորդեց այս խօսքերուն. բոլոր ներկաներուն աչքերը ապակիի պէս կը վառէին. տենդով ու զայրոյթով հրահրուած էին ու արտասուքը կը պտտէր մեր բիբերուն վրայ:

Ո՞ւր էին մեր մխիթարութեան եւ հաշտութեան խօսքերը որ արտասանելու համայ եկած էինք այս տարաբախտներուն մէջ: Ո՞ւր էր այն հոգեկան խաղաղութիւնը որ կը սպասէին մեզմէ. մենք չէինք որ կը խօսէինք ,այլ արկածեալ ժողովուրդը, որուն հաւաքական իմաստութիւնը կ'արտայայտէր կոյր պառաւ մը՝ պատգամի պէս խօսելով այդ մեռելական լռութեան մէջ:

— Նեղ օրիդ երբ գլուխդ քարին զարնես, քարէն արցունք կ'ելլայ, բայց «տիւշման»էն «մէրհամէթ» չելլար :

Նոյն պահուն լսեցինք հեռուէն խելագար այրիին օրօրը որ կը մօտիկնար հետզհետէ ...:

Ամէնքն ալ յիշեցին իր խօսքերը ու սկըսան հեկեկալով արտասուել: Արկածեալներուն հետ կ'արտասուէինք ոչ միայն մենք, այլ նաեւ Ֆրանսացի եւ օտարական կիները... եւ նշմարեցինք որ յոյն մայրը իր արտասուաթոր դէմքը մեզի դարձուցած կարծես կը զարմանար որ լսելով ու տեսնելով բոլոր այս բաները, դեռ կ'ապրէինք, դեռ կը յաջողէինք կանգուն մնալ:

Հակառակ Սապաթիէ ընտանիքին ստիպումներուն, հակառակ տեղացիներու ազդարարութեանց, յամառեցանք մեր որոշումին վրայ, ու նոյն օրը իսկ ճամբայ ելանք :

Բոլոր գիշերը պիտի ճամբորդէինք , բայց ինչ փոյթ ... կը յուսայինք Ֆիզիքական արտակարգ յոգնութիւնով թմրեցնել մեր հոգեկան գրգռուած վիճակը , ու մոռնալ, մոռնալ, մոռնալ ...:

Սայլը անցաւ շուկային մէջէն ուր կըրպակներու առջեւը ոճիրով ամբաստանուած մարդիկ ցած աթոռակներու վրայ նստած՝ հանդարտօրէն «նարկիլէ» կը ծխէին : Վերջալոյսը կը ծանուցուէր արենագոյն ամպերով որոնք կը սաւառնէին երկնակամարին վրայ :

Մենք չէինք խօսեր իրարու հետ ու կը նայէինք ոճրագործներուն: Թուրք տղեկ մը անցնելով մեր մօտէն, հայհոյութիւն մը ուղղեց մեզի... ուրիշներ ծիծաղելով պատասխանեցին. սայլը աւելի արագ անցաւ ու մեր ետեւը անհետացաւ Համիտիէն իր աւերակներով՝ ու իր անպատիժ մընացած ոճրագործներով :

Գիշերը կ'իջնէր հետզհետէ , ու մեր շուրջը ամայութիւնը ալ աւելի զգալի կը դառնար :

Գաղջ խոնաւութիւն մը կը պարուրէր մեզ, ու լռութիւնը այնքան կատարեալ էր որ մեր սայլին աղմուկին արձագանգը կը լսէինք :

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի «Ա-հարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 21·30ին Ազգ. տան մէջ, 32 rիւ տը Թրէվիզ : Կը խօսի ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ : Նիւթ՝ «Մեր իրական նուիրումը եւ մեր դերը» : — Հայերէնի դասերը 20·30ին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ազբիւր Սերոբ - Եօթնեղբայրեան խումբի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.— ՄԱԺԱԿ խումբը եչ. օր ժամը 5ին :

ԻՍԻ.— Հ.Ց.Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20·30ին : Սովորական հաւաքատեղին : Մայիս 28ի հանդիսին վիճակախաղէն չհոդ թիւն էր 32 : Դիմել կոմիտէին :

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Արամ Ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ.Ց.Դ. Եօթնեղբայրեան ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 9ին : Կարեւոր օրակարգ : Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Կապ. Աչի դպրոցի տարեվերջին քննութիւնները տեղի կ'ունենան այս կիրակի ժամը 9էն սկսեալ : Ներկայ կրնան ըլլալ ծնողքները եւ փափաքող հայրենակիցները :

Ց.Կ.ՄԱԶի Կեդր. վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Իսիի ընկերուհիները այս չաբաթ ժամը երեքին Պրիմեան դպրոցի սրահը : Այս առթիւ տեղի պիտի ունենայ դասախօսական ասուլիս մը :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ. — Գ. Պ. Տէսին. — Ձենք ստացած :

Ց.Կ.ՄԱԶի Շաւիլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է հինգ հազար ֆրանք ընկերուհի Մարիամ Մինասեանէ :

ԼԱՒԱԳՈՑՆ

ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆ ԵՒ ՖՈՒՐՆԻԹԻՒՐ

Դերձակներու համար

Կ Ը Գ Տ Ն Ո Ւ Ի Ն

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ ՄՕՏ

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Լաւագոյն պրանճ ամենաժամն գնով

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՐԻՍՑԻ խնդիրը թնճուկի մը վերածուած է նորէն : Հարաւ. Քորէայի նախագահը, Սինկման Ռի կը մերժէ տեղի տալ : Ամերիկեան հրամանատարին հետ երկու օր խորհրդակցելէ ետք, հետեւեալ երեք պայմանները առաջարկեց , զինադադարը ընդունելու համար.— 1· Փոխադարձ ապահովութեան դաշինք մը Մ. Նահանգներուն հետ, զինադադարէն առաջ. — 2· Ազգաժողովին եւ Չինաստանի զինուորները պէտք է միաժամանակ հեռանան Քորէայէն. — 3· Պատերազմը պիտի վերսկսի, եթէ զինադադարէն վերջ բանակցութիւնները արդիւնքի մը չյանգին 90 օրուան մէջ : Նախագահը կը սպառնայ ետ քաշել իր 400·000 զինուորները, եթէ այս երեք պայմանները չընդունուին : Ամերիկացիները անընդունելի կը գտնեն այս պայմանները :

ՊՈՒԿԱՐԻԱ ծանուցագիր մը ուղղելով Ազգաժողովին, կ'ըսէ թէ պատրաստ է բանակցութիւններ կատարելու եւ կարգադրելու Ցունաստանի հետ եղած սահմանային վէճերը : Մանրամասնութիւնները կը պակսին :

ԵԳԻՊՏՈՍի նախագահը, զօր. Նեկիլ իր առաջին ճառը խօսեցաւ, հանրապետութեան հռչակման առթիւ : Ինդեց թէ Եգիպտոս «մէկ թիզ անգամ պիտի չհրաժարի իր իրաւունքներէն, որոնք անբաժանելի են : Եթէ միացեալ ճակատ կազմենք եւ կարգապահութիւն հաստատենք, ապահովուած է մեր յաջողութիւնը : Զարաչար կը սխալին անոնք որ կը կարծեն թէ մենք պարզապէս կը խօսինք առանց գործելու ինչպէս մեր նախորդները » : Կիրակի օրուան հանդիսութեանց ներկայ էին հարիւր հազար քաղաքացիներ : Շուտեր փողոցին մէջ պահակած էին, առտուն կանուխ տեղ գտնելու համար : Այս առթիւ հաւաստարմութեան երդումը կատարեցին երեք հազար սպաներ :

ԻՐԱՆի կառավարութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց օտար դեսպաններուն թէ ջնջուած է այն օրէնքը որուն համաձայն արգիլուած էր ճամբորդել Թեհրանէն 25 մղոն անդին, առանց մասնաւոր արտօնագրի : Բայց անհրաժեշտ է նախապէս արտօնութիւն ստանալ, կարգ մը չրջաններ երթեւեկելու համար (հիւսիսի մէջ՝ մինչեւ սահմանագլուխ, հարաւի մէջ՝ նաւթահորերը) :

17 ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ դասը վերջացաւ Մարսէյլի մէջ : Ամբաստանեալներէն գերման զօր. Պիթրիխ դատապարտուեցաւ հինգ տարի բերդարգելութեան, իսկ տեղակալ Կուէման՝ քսան տարի թիապար - տութեան :

ԼԵՀԱԿԱՆ «Պաթորի» չոգենաւին հրամանատարը, Զաիքլինակի, անգլիական նաւահանգիստ մը իջնելով, ապաստան խնդրեց : Բժիշկն ալ անհետացած է : Նաւապետը պատերազմի հերոս մըն է եւ յաճախ կը ճամբորդէր :

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը հայրենակից Զոհրապ Պողոսեանի մահուան առթիւ իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ : Մարսիլիոյ մեր միութեան, Պողոսեան եղբայրներուն, Տէրոյեան եւ Մկրտիչեան ընտանիքներուն եւ պարագաններուն :

× Նոյն Միութիւնը կը տօնէ Վարդավառը Ցուլիս 12ին Մէօտէնի անտառին մէջ, Պաղ Աղբիւրին մօտ, «Թափի Վէռ» կոչուած վայրը : Մանրամասնութիւններ չուտով : Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ.Բ.Ը. Միութեան Եւրոպայի կեդր. Ցանճնաժողովը կը խնդրէ յարգոյ հայ հասարակութենէն եւ մասնաւորաբար Մարի Նուպար համալսարանական Տան հայ ուսանողներէն որ հաճին նեղկայ ըլլալ տարեկան քառաճայն պատարագին եւ հոգեհանգստեան պաշտօնին, այս կիրակի, ժամը 10·30ին, Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ ի յարգանս յիշատակին, ազգ. մեծ բարերար եւ Բարեգործականի հիմնադիր

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ

իր մահուան 24րդ տարելիցին առթիւ :

Արարողութեանց կը նախագահէ հայրապետական պատուիրակ Սերովբէ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՍԵՒՈՒի ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

28 Յունիս, ժամը 16ին :

Կը նախագահէ՝

նախարար՝ ԼՅՈՒՍԻԱՐ ՊՕՆՖՈՒ

որ նաեւ խօսք պիտի առնէ :

Աշակերտները պիտի կատարեն խմբերգներ, արտասանութիւններ, պիտի երգեն Օր. ՄԱՒՒի ԿԱՒՎԱՐԵՆՑ եւ Պ. ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինէն վերջ տեղի պիտի ունենայ պարզեւաբաշխութիւնը, եւ պիտի ներկայացուի Մոլիէռի ծանօթ խաղը

LES FOURBERIES DE SCAPIN

Ե. եւ Զ. դասարաններու աշակերտներուն կողմէ :

Շրջանաւարտ աշակերտները պիտի ըստանան իրենց վկայականները :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիլայի դպրոցին, հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեանի : 28 Յունիս, ռիւ Հանրի Պարպիւսի Փաթրոնաժի սրահին մէջ : Մեթրօ Մեռի տէ Լիլա, Փորթ տէ Լիլա :

Մուտքը ազատ է : (Կրք. մարմին)

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնոջ վարժարանի ամավերջին հանդէսը, գեղարուեստական խնամուած յայտագրով, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 28ին, ժամը 15ին·

Պարտէզին մէջ հաճելի ժամանց մինչեւ իրիկուան ժամը 9ը :

Հրապարակ հանուած վիճակահանութեան տոմսերը պիտի ծառայեն իբրեւ մուտքի տոմս :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 rիւ քը Թրէվիզ : Դասախօսն է Հ. ՍԱՀԱԿ Վ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ : Նիւթը՝ «Հայկական Ադատապետութեան Զարիֆները» :

Մուտքը ազատ է : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ, որովհետեւ սրահին դուռը կը փակուի ժամը 23ին :

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԺԱՆԻՆ ՄԻՑ (Տիկին Ց. Անտոնեան), որ հիւրաբար Փարիզ կը գտնուի, ֆրանսերէն լեզուով դասախօսութիւն մը պիտի տայ 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, ազգային տան թատերասրահին մէջ, նիւթ ունենալով ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՔԱՍԱՆԱՄԵԱԿԸ : Փափաքողները կրնան դիմել Պարսամեան գրատունը, 46 rիւ Րիչ, հրաւիրատոմս ստանալու համար :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

Մօտ օրէն Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարչութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ճաշը, ի պատիւ իր մարզիկներուն, պատանի, կրտսեր, երէց եւայլն : Կը հրաւիրենք ծնողքները եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի բարեկամները :

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

« ԱՐԱՔՍ »

ՄԱՆԿԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐ

Կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ

Բաժանորդագրութեան պայմանները · —

Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 ֆր.,

Արտասահման՝ 1400 ֆր. :

ADRESSE : N. HOVHANESSIAN
14, Rue du Soleil, Paris 20e
Tél. TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15

ԾԱՆՕԹ.—Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 ֆրանք թիւը :

Լոյս տեսաւ 15րդ թիւը :

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի գործերուն : 25 Յունիս, հինգշաբթի երեկոյ, Շուիկնի սրահին մէջ :

Կը մասնակցին՝ Օր. ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ (երգ), Տիկին ԼԻԼԻ ԱԱՍՔԻՆ (տաւիղ), Պ. ԺԻԼ ՖՕՐԷՍՄ օփերայէն, ՓԻԼԻՊ ԼԱՊՍԻ (թաւջութակ), Օր. Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ) :

Ցայտագրին մէջ կը գործադրուին մեղեդիներ, եռանուագ եւ քառանուագ :

Տոմսերը հայթայթել երգչախումբի կեդրոնէն, 14 rիւ Փըքի : Պօթ· 99·22

Եւ հայկական դրատուներուը :

ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի Շրջ. վարչութեան կողմէ, այս կիրակի ամբողջ օրը Մէօտօնի Թափի Վէռի անտառը :

Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդական մասնաճիւղերու :

Գեղարուեստական բաժին, զանազան խաղեր եւ հաճելի ժամանց :

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի :

Ո՞ՒՐ ԺԱՇԵԼ

Համով – հոտով, — ՃԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆԻ

— Ի՞նչ ուտել սակայն բերնի համով

—Տէօներ էեպապ Բշ· Գշ· եւ Եշ· օրերը

Պոլսէն յատկապէս բերուած վարպետ խոհարարի մը կողմէ պատրաստուած :

Հարսնիքի, նշանուքի, կնունքի տարմադրելի դեղեցիկ սրահ :

31, Place d'Alexandrie, Paris 2e

Պ. Հայկ Գարակէօզեանի նուագի եռանդամ խումբը հայկական եւ արեւելեան եղանակներ :

Métro . Réaumur, Sentier ou St. Denis
Téléphone . Gut. 92 - 65

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

×

Սիւռժըքէօզներ, ֆաուչուքէօզներ աշկերտներ :

Դիմել՝

Société PARIS - CALIFORNIE
16, Rue Sainte Cecile, Paris (2·)

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris 2e
Téléphone : CENtral 78 - 44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՅՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ
Մեբեճայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2–28, 2–40, 3–28 և 1–40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԺԷՐՋիի ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔի ԲՈՒՐԴԷ ԿԱՄ ԲԱՄՊԱԿԷ
ԲԱՄՊԱԿ՝ ԳՕԹ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՈՒՐԲԱԹ
26
ՅՈՒՆԻՍ
•
VENDREDI
26 JUIN
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7101 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2512

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

« ՀՐԵՇՏԱԿԱՅԻՆ »

•

Այս բառը կը գործածէ Թուրք Թերթ մը, ամենայն լրջութեամբ, ապացուցա – նելու համար իրենց անհո՛ւն զոհողու – թիւնները՝ յանուն խաղաղութեան :

Անցեալ չաբթու Անգարա կը գտնուէր Յունաստանի վարչապետը, մասնակ – ցելու համար Ատաթիւրքի վարչապետ Փա – փաղոս :

Այս առթիւ, Թուրք մամուլը չարք մը տեսութիւններ եւ խմբագրականներ հրա – տարակեց երկու երկիրներուն յարաբե – րութեանց մասին :

Թերթերէն մէկը, «Վաթան», իր ան – կեղծութիւնը հաստատելու համար, յի – շեց նաեւ կարգ մը վիճելի խնդիրներ :

Ըսել կ'ուզէր թէ բարեկամ եւ դաշնա – կից ըլլալով հանդերձ, Թուրքիա դառնու – թեան պատճառներ ալ ունի :

Օրինակ, Յոյները միշտ կ'արծարծեն Կիպրոսի խնդիրը : Կ'ուզեն Յունաստանի կցել այդ կղզին : «Կը մոռնան որ Թուր – քիա երբեք պիտի չհանդուրժէ հելլէնա – կան իշխանութեան ենթարկել այնտեղ հաստատուած Թուրքերը» :

Ցետոյ կը պատմէ թէ Յոյները անիրա – ւութիւններ կը գործեն Թրակիոյ Թուրք փոքրամասնութեան դէմ :

Եւ դիտել կուտայ խորին դառնութեամբ.

— Մենք հրեշտակային դիրք մը բռնե – ցինք , երբ Յունաստանի յանձնուեցան Երկոտասան կղզիները (Հոդուս եւն.) , որ Թուրքիոյ կը պատկանէին դարերէ ի վեր... :

Այս տողերը կը գրուէին ճիշդ այն պա – հուն երբ ուրիշ Թուրք Թերթեր աղի – լեղի տողեր կը սահեցնէին Մ. Մութեան վեր – ջին դիմումներուն առթիւ (կարս – Ար – տահան, Նեղուցներ եւն.) :

Ամէնքն ալ մեծաւոյն տեսակէտն ունին, այս հարցին մէջ .

— Ոչ ոքի հողին աչք ունինք. եւ մեր երկրէն թիզ մը հող ալ ուրիշին չենք տար : Մենք խաղաղութիւն կ'ուզենք, եւ եթէ յարձակին, պիտի կռուինք :

Այս վերջին խօսքը աւելի ուժգնօրէն կ'արտասանեն այժմ, քանի որ ոչ միայն անդամ են Ատլանտեանի դաշինքին, այլեւ յոյժ եղան համաձայնութիւն մը կնքել , նաեւ, Յունաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ հետ :

Այսպէս, Թուրքիա բոլոր ճակատներուն վրայ կը փայլի կատարեալ «անմեղու – թեամբ » :Ամէն զոհողութիւն ստանձնե – լով : Շատ մը զրկանքներ կրելով :«Հրեշ – տակային» դիրք մը բռնելով, — միշտ ի խնդիր խաղաղութեան :

Ինք հրեշտակ, դիմացը դեւեր ...

Այս ամբողջ անցուդարձին մէջ, ամէ – նէն վրդովիչ պարադան Թուրքիոյ բռնած դիրքը չէ, այլ միւսներուն անփառունակ դասալքութիւնը, որ կատարեալ ողբեր – դութեան մը վերածուած է, 1914ի պատե – րազմէն ի վեր :

Փոխադարձաբար դաւելով, միշտ ընդ առաջ երթալով Թուրքիոյ պահանջներուն, անոնք ստեղծեցին կացութիւն մը որ իր նմանը չունի ժամանակակից պատմու – թեան մէջ :

Պարապ տեղը չէ որ Թուրք մամուլը կը սոնքայ .

— « Երկրորդ աշխարհամարտին նոյն իսկ հողային հրապուրիչ առաջարկներ ալ եղան Թուրքիոյ, բայց ինք արժէք չտուաւ անոնց » : (Ճիւմհուրիյէթ) :

Ճաճախ եղած են այդպիսի առաջարկ – ներ, երկու կողմէն ալ :

Եւ երբ այսօր կը կրկնուին Թուրքիոյ 25 տարուան դիմակցին, Մոսկուայի կողմէ , ամէնէն պարզամիտ խաչապաշտն ալ իրա – ւունք ունի մրմնջելու .

— Ո՞ւր էին, ո՞ւր իջան ...

Մանաւանդ որ , նոյն իշխանութիւնը Թուրքիոյ դարպասած առեն, կանգ չառ – ներ որեւէ բարբարոսութեան առջեւ, եր – կաթեայ լուծի մը տակ պահելու համար ուրիշ երկիրներ եւ ազգեր :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ՝ ԼԱՆԻԷԼ ԿԸ ՅՈՒՍԱՅ ՅԱՋՈՂԻԼ

•

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՆԱՅ ԱՅՍՕՐ , ՈՒՐԲԱԹ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, հանրապե – տութեան նախագահը նոր թեկնածու մը նշանակեց վարչապետութեան համար, Պ. Ժոզէֆ Լանիէլ ,որ անմիջապէս գործի ձեռնարկելով, հաւանութիւն յայտնեց : Այսօր իսկ (ուրբաթ) Ազգ. ժողովին պիտի ներկայանայ, մեծապէս յուսալից :

Պ. Լանիէլ 64 տարեկան է, Քալվատո – սի երեսփոխան՝ 1932էն ի վեր, իբրեւ յաջորդը իր հօրը : Եղբայրն ալ ծերակու – տական է : Բաղդատաբար անծանօթ եւ անկախ, նախարարական պաշտօններ վա – րած է 1936ին եւ 1940ին : Պահպանողա – կան է եւ առեն մը վարիչն էր աջակողմ – եան խմբակցութեան մը : Գերմանական դրաւման առեն մասնակցած է դիմա – դրական պայքարին :

Ինչպէս Փինէ, որ կաշեգործարան մը կը բանեցնէ Սէն Շամոնի մէջ, Պ. Լանիէլ եւս գործարանատէր մըն է (կաւ եւ պա – յուսակ) :

Երէկուան թերթերը ապահով կը նկա – տեն նոր թեկնածուին յաջողութիւնը , քանի որ չափաւոր հոսանքները խոստա – ցած են աջակցիլ : Այսօր ճիշդ 36 օր է որ կը տեւէ դահլիճի տաղնապը, խանգարե – լով պետական մեքենան : Պ. Լանիէլ իր տեսակցութեանց ընթացքին նպաստաւոր պատասխաններ ստացաւ կեդրոնի եւ ա – ջակողմեան հոսանքներէն : Նպաստաւոր պարագայ մը կը համարուի նաեւ սա ի – րողութիւնը որ Պ. Լանիէլ տիրական դեր մը չէ կատարած մինչեւ այսօր, ինչպէս ուրիշ ականաւոր դէմքեր որոնց հանդէպ կանխակալ կարծիքներ կը տիրեն :

Կարգ մը շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ լաւ է որ տաղնապը քաշքշուի ութ օր եւս, մինչեւ Յուլիս 2, երբ տեղի կ'ունե – նայ ընկերվարական կուսակցութեան հա – մագումարը : Իրենց կարծիքով, կուսակ – ցութիւնը կրնայ փոխել իր քաղաքակա – նութիւնը եւ մասնակցիլ նոր դահլիճի մը կազմութեան, փոխանակ միշտ ընդդիմա – դիր մնալու : Այն առեն հաւանական է որ նուազ պահպանողական եւ աւելի հաստա – տուն կառավարութիւն մը կազմուի : Բայց ուրիշներ ալ վտանգաւոր կը գտնեն տաղնապին երկարաձգումը , մանաւանդ որ Յուլիս 8ին պիտի դումարուի Պերմու – տայի ժողովը :

Նոր թեկնածուն չի ծածկեր դահլիճին կազմութեան դժուարութիւնները : Գիտէ որ քաղաքական, տնտեսական եւ ընկե – րային տագնապները եւ արտաքին հոգե – րը արագ լուծում կը պահանջեն : Ուստի վճռած է ամէն միջոց փորձել ,յաջողելու համար : Իր ծրագիրը հիմնուած պիտի ըլ – լայ 21 երեւելիներու ժողովին թելադրու – թեանց վրայ :

× Տեղական թերթերը կը դրեն թէ մեծ մտահոգութիւն կը տիրէ դաւաճի մէջ , դահլիճի տագնապին երկարաձգման հե – տեւանքով : Մասնաւորապէս քննադատելի կը գտնեն կուսակցութեանց բռնած դիր – քը ,որ կը դժուարացնէ հաստատուն կա – ռավարութեան մը կազմութիւնը :

× Փարիզի համայնավար պաշտօնա – թերթը, «Իւմանիթէ» նոյնքան «զերյե – տադիմական» կը նկատէ Լանիէլը, որքան Փինէն եւ Փոլ Ռենօն : Եւ զանազան մեղ – քեր կը վերագրէ, վարկաբեկելու համար անոր կուսակիցները :

.....

ԿԱԶԻ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ աշ – խատաւորները գործադուլ մը սարքելու հրաւիրուած էին երէկ, հինգշաբթի, Աշ – խատանքի Դաշնակցութեան կողմէ : Միւս Միութիւնները մերժեցին մասնակցիլ, ո – րով ձեռնարկը ձախողեցաւ :

ԱՆՈՐՈՇ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Պերլինի անգլիական, ֆրանսական եւ ամերիկեան հրամանատարները նոր ծա – նուցագիր մը ուղղեցին Ռուսերուն, պա – հանջելով ջնջել արեւելեան շրջանին մէջ հաստատուած պաշարման վիճակը որ կը հակասէ չորս պետութեանց միջեւ կնքո – ւած համաձայնութեան : Միեւնոյն ա – տեն երեք հրամանատարները լուրջ քըն – նութեան արժանի չեն նկատեր Ռուսե – րուն այն մեղադրանքը թէ ամերիկացի սպաներ գրգռած էին վերջին ըմբոստու – թիւնը: Յանուցագիրը ուղղուած էր խոր – հրդային զօր. Դիւբրովայի որ կը վարէ զսպողական գործողութիւնները արեւել – եան Գերմանիոյ մէջ :

Վերջին լուրերու համաձայն, կացու – թիւնը անորոշ է տակաւին: Գերմանական աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ Ռուսերը եր – կու հոգի դնդակահարած են Մակտե – պուրկի մէջ, ցկեանս բանտարկութեան դատապարտած բանուոր մը Ենայի մէջ, իսկ եօթը տարի բանտարկութեան՝ 19 տարեկան տղայ մը :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, առ նուազն 27 հոգի դնդակահարուած են, վերջին ըմ – բոստութեանց առթիւ: Ոմանք մինչեւ 20

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ ՔԱՆԴԵՑ ԷՏԻՐՆԷՆ

Անցեալ չաբթու հեռագիրը կը հաղոր – դէր թէ երկրաշարժի ուժգին ցնցումներ պատահած են Էտիրնէի մէջ: Ուրիշ ոչ մէկ մանրամասնութիւն, մարդկային եւ նիւթական կորուստներու մասին :

Պոլսոյ վերջին թղթակցութիւնները կը հա – ղորդեն հետեւեալ խորագիրներով.— «Ա – հարկու երկրաշարժ մը բարուքեաղդ ըրաւ Էտիրնէն. — Գրեթէ բոլոր շէնքերը վը – նասուեցան» եւն. :

Ստորեւ կ'ամփոփենք հիմնական մա – սերը. —

ԷՏԻՐՆԷ, 18 Յունիս.— Այս առաւօտ ժա – մը 10ին, ահարկու երկրաշարժ մը քարու – քանդ ըրաւ Էտիրնէն, այդ սահմանագը – լուխ քաղաքը, ուր գրեթէ բոլոր շէնքերը քանդուեցան ու փլան: Շարժը աւերեց մասնաւորաբար քաղաքին դետեղերեայ թաղերը, ուր ղղալի եղաւ ցնցումին բո – վանդակ սաստկութիւնը : Այդ թաղերուն մէջ տուներու ճեղուններըը կլեցան եւ պա – տերը փլան: Քարուքանդ շէնքերուն մէջ է նաեւ Էտիրնէի լիսէն: Մզկիթներն ալ լըր – ջօրէն վնասուած են, դմբեթները քան – դուած, մինարէ մը փլած :

Շարժը քան երկվայրկեան տեւեց: Բարեբախտաբար անձի կորուստ չկայ :

Աղէտը առաւն պատահեցաւ եւ ժողո – վուրդը արթուն էր, անմիջապէս տունե – րէն դուրս թռաւ եւ մարդկային կորուստ – ներու առաջքը առնուեցաւ այս կերպով: Թերեւս վէրքեր ստացողները հիւանդանո – ցին մէջ դարմանուեցան : Պետական հի – ւանդանոցն ալ վնասուած ըլլալով, հի – ւանդները կը տեղաւորուին պարտէզը հաստատուած վրաններու տակ :

Երկրաշարժէն մեծապէս վնասուած են նաեւ Այչէդաղը եւ Քալէիչի թաղերը : Հին մզկիթը, որ պատմական յիշատակա – րան մըն է, վնասուած է իր դմբեթէն եւ կամարներէն, իսկ Մուրատիէ մզկիթին աղօթարանը կքած է: Մինարէին քարերն ալ իննկած են :

Անհնար է աշխատիլ պաշտօնատուն – րու մէջ: Այնպէս որ Էտիրնէի բոլոր պաշ – տօնատունները փոխադրուած են պարտէզ – ներու մէջ, վրաններու տակ: Ճեղքեր դո – յացած են նաեւ Էտիրնէի նամակատան մէջ, ճեղունը կքած է, եւ թղթատարա – կան բոլոր կազմածները դուրս փոխա – դրուած են: Նամակ, հեռագիր վրաններու տակ կ'ընդունուին : Էտիրնէի Լիսէի ու – սանողներուն աւարտական քննութիւններն ալ պարտէզին մէջ կը շարունակուին : Ժողովուրդը ահուդողի մէջ է եւ հրաչք մըն է որ անձի կորուստ չկայ : Երկրա – շարժը նախ մեղմ սկսաւ, յետոյ սաստ – կացաւ եւ աղէտեալները կրցան դուրս խոյանալ եւ փրկել իրենց հոգին: Երկրա – շարժը կրկնուած է նաեւ Զանդգալիի եւ Շարքէօյի մէջ: Էտիրնէի տուներուն հա – րիւրին 65ը անբնակելի զարձած են : կա – ռավարչատունն ալ վնասուած է :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

★

Շնորհակալութեամբ ստացանք հետեւ – եալ գումարները .—

Վաղեմի բարեկամ մը Փարիզ 4000 ֆր.: Բաժանորդ մը (Շուազի լը Ռուա) 500ֆր:

Հայկ Նշանեան ընտանիքէն Պոն (Ալ – ժերիա) 500 ֆրանք, ողբացեալ Հրանտ Քէօսէեանի մահուան քառասունքին առ – թիւ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՁՈՐՐՈՐԴԸ ՄՏԱՆՔ

Երէկ, 25 Յունիս, Քորէայի պատերազ – մին չորրորդ տարեդարձն էր :

Շուտով կը լրանայ ուրիշ տարեդարձ մը,— զինադադարի բանակցութեանց եր – կամեակը :

Դեռ կայ Հնդկաչինի պատերազմը, որ կը շարունակուի եօթը տարիէ ի վեր :

Իսկ եթէ զանազան ըմբոստութիւններ ալ հաշուենք, Մալայեան կղզիներէն մին – չեւ Քենիա, ուր Մաօ – Մաօները մարդ կը մորթեն իբրեւ ցեղային ատելութիւն :

Զափազանց մռայլ է կացութիւնը : Եւ մանաւանդ եղերական, բանի որ արիւն կը հոսի անդադար :

Դաշտերը, լեռները, բաղաքները կը կարմրին երիտասարդական արիւնով, իսկ դիւանագիտական անդաստաններ կը մը – նան կէս - կանանչ :

Զծաղկած կը դեղնին, ներմակ մազերու շուքին տակ ...

Ինչ մեղս պահեմ : Ես օրէ օր լաւա – տես կը դառնամ :

Կ'ենթադրեմ թէ այս չարաշուք , արիւ – նազանգ դէպքերը ի վերջոյ բանի մը պի – տի ծառայեն :

Դարձի պիտի բերեն ռազմագէտներն ու դիւանագէտները :

Բոլորն ալ, եւ մանաւանդ ժողովուրդ – ները տեսնելով որ ամէնէն արդիական զէնքն ալ չի կրնար լուծել խնդիրները , պիտի զգուին պատերազմէն :

Ամէն պարագայի մէջ, նոր աշխարհա – մարտ մը եթէ ոչ անկարելի, գոնէ չափա – զանց դժուար պիտի դառնայ :

Մարդիկ պիտի սարսափին ահաւոր հե – ռանկարէն, եւ անկարելին պիտի փորձեն, խուսափելու համար :

Անշուշտ հրթիռներ միշտ ալ պիտի գտ – նուին, ամէն նակատի վրայ :

Եւ խաղաղասիրական մարզանքներ պի – տի կատարեն անոնք որ խախտած են խա – ղաղութեան հիմերը, ստրկացնելով ան – համար երկիրներ եւ միլիոնաւոր ժողո – վուրդներ :

Եւ սակայն, ի վերջոյ անոնք ալ տուն պիտի կանչեն իրենց խելքը :

Ո՛վ.որ հով կը ցանէ, փոթորիկ պիտի հնձէ :

Ուշ կանուխ իր գլխուն եւ ոտքերուն պիտի գամուին իր իսկ դարբնած շղթա – ները :

Բանգէտներ պիտի ըսեն — երա՛զ :

Ոչինչ : Մարդկութիւնը ի՞նչ տարբերու – թիւն պիտի ունենար անասնութենէն, ա – ռանց երազի եւ յոյսի ... Վ.Ա.Հէ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ "ՀՐԱԺԱՐԻՄՔ"Ը

ԽՄԲ.— «Յուսաբեր» հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, Խ. Միութեան կողմէ Թուրքիոյ ուղղուած նոր ծանուցագրին առթիւ (18 Յունիս).—

Մեզի՝ պարզ մահկանացուներուս՝ մատչելի չեն Քրեմլինի վարած համաշխարհային քաղաքականութեան ներքին ծալքերը: Բան մը, այնուամենայնիւ, պարզ է: Խ. Միութեան վերաբերումը Թուրքիոյ հանդէպ կը փոխուի տեղին, ժամանակին եւ պայմաններուն համաձայն: Իր անմիջական կամ հեռաւոր շահերէն առաջնորդուելով, Մոսկուա կրնայ զէնքով կռուիլ Թուրքիոյ դէմ, կամ զէնքով օգնել անոր եւ կամ չէզոք մնալ եւ սպասել պարագաներուն, ըստ այնմ գործօն թշնամի կամ գործօն բարեկամ դառնալու համար:

Վերջին յիսնամեակի ընթացքին, Ռուսիա փոխն ի փոխ դարձաւ թէ Թուրքիոյ թշնամի, թէ բարեկամ եւ թէ, ժամանակին եւ պայմաններուն համաձայն, մնաց «չէզոք»:

Այսպէս՝ 1914ին կռուեցաւ Թուրքիոյ դէմ, որոշ հողեր գրաւելով անկէ: Ապա դարձաւ ոչ միայն բարեկամ, այլ եւ զինակից՝ թէ իր հողերէն որոշ մասեր զիջելով Թուրքիոյ եւ թէ զինապէս եւ նիւթապէս օժանդակելով անոր: Իսկ վերջին աշխարհամարտին՝ այս երկու դարաւոր ոսոխները իրարու հանդէպ պահեցին չէզոքութիւն, սպասելով, ի հարկէ, կացութեան զարգացման:

Խ. Ռուսիոյ ժողովրդական գործավարներու խորհուրդը, 1917 Նոյեմբեր 24ին «Կոչ» մը հրատարակելով, ի լուր աշխարհի կը հռչակէր, ի միջի այլոց. «Մենք կը յայտարարենք, որ տապալած ցարի բոլոր գաղտնի դաշինքները Պոլսոյ գրաւման մասին, հաստատուած՝ նաեւ տապալած Քերենսկիի կողմէ, այժմ պատռուած եւ ոչնչացուած են: Ռուսական Հանրապետութիւնը եւ իր կառավարութիւնը՝ ժողովրդական գործավարներու խորհուրդը՝ դէմ են օտար հողերու գրաւման»:

Քիչ աւելի ուշ, Պրեսթ – Լիթովսքի 1918 Մարտ 3ի դաշնագրով, նոյն խորհրդային կառավարութիւնը Թուրքիոյ զիջեց ոչ միայն բովանդակ Թրքահայաստանը, այլ եւ որոշ հողամասեր Կովկասի մէջ (Կարս, Արտահան եւ այլն):

Ճիշդ երեք տարի ետք, 1921 Մարտ 16ի Թուրքեւռուս չարաղէտ դաշինքով, կընքուած Մոսկուայի մէջ, խորհրդային կառավարութիւնը թրքական հող կը համարէր Թրքահայաստանը ամբողջութեամբ: Այս զիջումը կը նուիրագործուէր նաեւ Կարսի դաշինքով, ստորագրուած 1921 Հոկտեմբեր 13ին:

Այս հիման վրայ՝ Խ. Միութեան կառավարութիւնը 1925 Դեկտեմբեր 17ին Թուրքիոյ հետ կնքեց բարեկամութեան ուխտ մը, որ ի զօրու մնաց, մինչեւ 1945 Մարտ 19:

Նեղուցներու շուրջ խորհրդային կառավարութիւնը երկու անջատ համաձայնութիւններ կնքած էր Թուրքիոյ եւ եւրոպական պետութեանց հետ, առաջինը Լօզանի մէջ, 1923 Յուլիս 24ին, իսկ երկրորդը Մոնթրէոյի մէջ, 1936 Յուլ. 20ին:

Այս բոլոր դաշինքներուն, համաձայնութիւններուն եւ ուխտերուն հիմը կը կազմէր նոյն մտահոգութիւնը.— Մոսկուա կ'ուզէր կամ իրեն հետ ունենալ Թուրքիան միջազգային բարդութեան մը պարագային, եւ կամ գոնէ զայն իրեն դէմ չունենալ:

Առաջին պարագային Մոսկուա տրամադիր էր առաւելագոյն զիջումները ընել Թուրքիոյ:

Երկրորդ պարագային նոյն Մոսկուան տրամադիր էր հողային պահանջներչներկայացնել, ուրիշ խօսքով՝ հրաժարիլ այն հողերէն, որոնք Թուրքիոյ կցուած էին Առաջին մեծ պատերազմէն ետք:

«Հրաժարիլ», ի հարկէ, առժամաբար, այն միակ նախատեսութեամբ, որ ինք՝ Խ. Միութիւնը աւելի շատ բարեկամներ ունենայ եւ նուազ թշնամիներ՝ թէ մեծ Գոյամարտին պատրաստուելու եւ թէ մանաւանդ իրականացնելու համար իր համաշխարհային նպատակները:

Այս բոլորին մէջ մեզ կը շահագրգռէ մասնաւորաբար այն իրողութիւնը, որ առաւելագոյն զիջումները եւ հողային պահանջներէ հրաժարումը կը կատարուէին միշտ ի հաշիւ եւ ի վնաս Հայաստանի եւ հայութեան: Պրեսթ – Լիթովսքի դաշնագրով խորհրդային կառավարութիւնը Թուրքիոյ կը զիջէր բովանդակ Թրքահայաստանը, իսկ Մոսկուայի եւ Կարսի դաշինքներով Թրքական հող կը համարէր զայն:

1940 Նոյեմբերին, Մոսկուայի մէջ, Գերմանիոյ, Իտալիոյ եւ Խ. Միութեան պատուիրակները կը յայտարարէին, թէ կ'ընդունին Թուրքիոյ հետ կնքել միացեալ համաձայնութիւն մը, որով այս երեք երկիրները պիտի ճանչնային Թուրքիոյ հողային ամբողջականութիւնը:

Տասը ամիս ետք, 1941 Օգոստոս 10ին, երբ գերման բանակները յաղթականօրէն կը յառաջանային Ռուսաստանի մէջ, Անգարայի խորհրդային դեսպանը՝ Վինոկրատով՝ կը յայտարարէր Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարար Սարաճօղլուի. «Խորհրդային կառավարութիւնը կը հաստատէ իր հաւատարմութիւնը Մոնթրէոյի համաձայնութեան եւ կը վստահեցընէ Թուրք կառավարութիւնը, թէ յարձակողական որեւէ գիտում եւ որեւէ պահանջ չունի Նեղուցներու նկատմամբ: Խորհրդային կառավարութիւնը պատրաստ է բծախնդրօրէն յարգելու Թուրք հանրապետութեան հողային ամբողջականութիւնը»:

Ընթերցողը կը նկատէ անշուշտ, որ խորհրդային կառավարութիւնը զիջումներ կ'ընէ Թուրքիոյ կամ կը հրաժարի իր հողային պահանջներէն, երբ տկար է կամ երբ կը գտնուի արտաքին (նաեւ ներքին) ծանր վտանգի մը առջեւ: Սակայն ոչ զիջումներ կ'ընէ, ոչ ալ կը հրաժարի հողային պահանջներէ, երբ զօրաւոր է կամ երբ հեռացած է արտաքին (նաեւ ներքին) վտանգը:

Այսպէս, 1946 Օգոստոս 8ին, այսինքն Գերմանիոյ պարտութենէն աւելի քան տարի մը ետք, Լինոկրատով յանուն իր կառավարութեան Թուրքիայէն կը պահանջէր թէ Մոնթրէոյի համաձայնութեան վերաքննութիւնը եւ թէ խարիսխներ Տարտանէլի մէջ:

Նոյն թուականին (1946 Օգոստոս 8), Մոլոթով, Խ. Միութեան արտաքին գործավարը, առանձին ծանուցագրով մը նոյն պահանջները կը ներկայացնէր Թուրքիոյ՝ Նեղուցներու հարցին մէջ եւ, ի հարկէ, կը ստանար մերժողական պատասխան թէ Թուրք եւ թէ բրիտանական եւ ամերիկեան կառավարութեանց կողմէ, որոնց յըղած էր Թուրքիոյ տրուած ծանուցագրին պատճէնը:

Ռուսիոյ պահանջներուն դէմ էր ոչ խորհրդային աշխարհը:

Մոսկուա ստիպուեցաւ լուռ մնալ եւ այլեւս չխօսիլ իր պահանջներու մասին Թուրքիայէն:

1947 Մարտ 10ին Մոսկուայի մէջ գումարուեցաւ «Զորս»երու խորհրդաժողովը, որ վերջացաւ կատարեալ ձախողանքով, ամբողջ 45 օր շարունակուելէ ետք: Այս ձախողանքին հետեւանքով աւելի եւս խորացաւ պառակտումը նախկին Դաշնակիցներուն միջեւ:

Մոսկուայի խորհրդաժողովի բացումէն հազիւ երկու օր ետք, 1947 Մարտ 12ին, այն ատենուան նախագահ Թրումըն Քոնկրէսէն պահանջեց 400 միլիոն տոլարի վարկ մը յատկացնել Թուրքիոյ եւ Յունաստանի՝ այս երկու երկիրներուն օգնութեան գալու համար: «Թուրքիոյ ապագան,— կը յայտարարէր նախագահը,— անտարակոյս նուազ կարեւոր չէ ազատութիւնը սիրող ազգերուն համար, քան է Յունաստանի ապագան»:

Այս ձեւով կը կազմուէր, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ մէջ, Մ. Նահանգներուն յատուկ պաշտպանողական յառաջացեալ ճակատ մը, դիմագրաւելու համար Խ. Միութեան կողմէ գալիք որեւէ վտանգ: Նոյն օրերուն, 1947 Մայիսին, Ռէօյթեր տեղեկատու գործակալութիւնը կը հեռագրէր. «Ամերիկեան արտաքին գործոց եւ պատերազմական նախարարութիւնները Տարտանէլը կը նկատեն բանալի դիրք մը: Մ. Նահանգները ի հարկին զինու զօրութեամբ պիտի ընդդիմանան Նեղուցներուն դէմ ամէն սպառնալիքի»:

Այս հիման վրայ է, որ Մ. Նահանգները որոշեցին ստանձնել Թուրքիոյ սպառազինման ծանր բեռը ընդդէմ Խ. Միութեան:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՏԱՆԹՈՆԻ ՄԱՀԸ»

ԽՄԲ.— Հայազգի Ադամովի թատերախաղին առթիւ, որ մեծ աղմուկ հանեց Փարիզի մէջ, ուրիշ Հայ մը, համալսարանական, այս տեսութիւնը գրի առած է Յառաջի համար (թարգմանուած փրանսերէնէ).—

Ֆրանսական յեղափոխութիւնը իսկապէս յառաջ բերա՞ւ այն անել ճակատագրականութիւնը, որուն մէջ կը տապլտըկէր Եդիպոս արքան: Իսկապէս գոյութիւն ունի՞ «իրաց հարկադրանք մը, որ մեզ կ'առաջնորդէ արդիւնքներու, որոնց մասին չէինք խորհած»:

Այդ է հարցը, զոր անգամ մը եւ կը դընենք մենք՝ ռուսական յեղափոխութեան ժամանակակիցներս, անմիջապէս որ դուրս կուգանք այդ ներհուն խորհրդածութենէն, որ Ադամովի կողմէ յարդարուած Պուխների տրամն է:

Այսուհանդերձ, այս բոլոր «յեղափոխութիւն դարբնող»ներուն վրայ հասարակաց յայտարար մը կայ. ատիկա իրենց կատարեալ պայծառամտութիւնն է: Իրենց կիրքերէն, մոլեգնութենէն եւ կասկածանքներէն տարուած, անոնք կ'ընդնշմարեն իրենց քայլերուն տակ բացուած անդունդը, բայց անկարող կ'ըլլան ետ դառնալու:

Տանթոն պարտասած է, ընկճուած ճակատագրէն. — «Ես նշխար մըն եմ, իսկ նշխարները առուն կը նետեն»...

Սեպտեմբերեան ջարդին կազմակերպիչը կը վերլուծէ իր սեփական տրամը, — ներքին եւ արտաքին միաժամանակ, — ու մենք քայլ առ քայլ, հանդրուան առ հանդրուան անոր կը հետեւինք: Ան կը նախզգայ իր վախճանը, բայց նախ կը մըտածէ.— Պիտի չյանդգնին: Անունս, ժողովուրդը կայ»:

Դէմ յանդիման վտանգին՝ ան կ'ունենայ միայն վիրաւոր առիւծի մը մռնչիւնները. — «Զիս ամբաստանող կատղածները թող դիմացս ելլեն, ես զանոնք անարգութեան սիւնին պիտի գամեմ: Իմ խառնուածքով մարդիկ գին չունին: Անոնց ճակտին անջնջելիօրէն դրոշմուած է ազատութեան կնիքը, հանրապետական ոգին»:

Անյիշաչար կուսակցութեան պետը, — զոր կը շրջապատեն քանի մը առաքեալներ, — իր դիմացն ունի սկզբունքներու մարդը, անկարեկիր, առաքինի մարդը, զտարիւն, անկաշառ Ռոպեսփիէռը, որուն քաղաքականութիւնը բնաջնջման տեսաբանութիւն մըն է, ի խնդիր հանրապետութեան փրկութեան:

— Հանրապետութեան զէնքը ահաբեկումն է, առաքինութիւնը ուժն է հանրապետութեան. առանց առաքինութեան չարաղէտ է ահաբեկումը, առանց ահաբեկման առաքինութիւնը կը մնայ անզօր: Ահաբեկումը առաքինութեան մէկ ցուցադրութիւնն է...

Ռոպեսփիէռ դիտէ թէ ուր կ'առաջնորդէ իր բացած ճամբան. — «Կը յայտարարեմ թէ ոչ մէկ բան ետ պիտի կեցնէ զիս, եթէ նոյնիսկ Տանթոնին սպառնացող վտանգը իմս ըլլայ»:

Կիյոթինի ուրիշ մոլեռանդ մը, բնաջընջումի ուրիշ առաջնորդ մըն ալ 27ամեայ երիտասրդ մըն է, Սէն Ժիւսթը, սառն, անզգայ, պողպատի պէս հատու. —«Այս համաժողովին մէջ կ'երեւի կան քանի մը զգայուն ականջներ, որոնք դժկամակութեամբ կը տանին արիւն բառը»:

Այս երկու հակադիր բեւեռներուն միջեւ, ահա թշուառութեան մէջ ծիւրած ժողովուրդը, անփոփոխ եւ անփոփոխելի, միշտ պատրաստ պաշտելու իրիկունը այն, ինչ որ կ'այրէր առտուն, ու այրելու առտուն այն ինչ որ կը պաշտէր իրիկունը: Վերջապէս, ահա դատաւորները, այնքան պակաս կշիռով, միայն հլու կամակատարներ: Եթէ տակաւին աւելցնենք պատկերը երկու կիներուն, ամբողջական կը դառնայ մեր ցուցահանդէսը:

Ինչպէս կը տեսնէք, հեղինակը շօշափելի իրողութիւններէն աւելի կը ջանայ պատկերացնել նկարագիրներու բարոյական ճշգրտութիւնը: Ամբողջ աշխարհ մըն է որ կ'եռեւեփի, նման Շէյքսփիրեանսանի մը, խռովակոծ ամէնէն վսեմ, քրիստոնէական, վիպական եւ մարդկային գաղափարներէն: Եւ ինչ որ կը բնորոշէ իրար ջարդող այս հերոսները, ատիկա իրենց անկեղծութիւնը, իրենց պայծառատեսութիւնն է: Պայռածատեսութիւն մը, որ անզօր կը մնայ խորտակելու մոլեկան շրջապատը: Ահա թէ ինչու. յառաջ եկած տպաւորութիւնը այնքան ծանր է որքան հնաւուրց տրամներունը: Սէն Ժիւսթ, — որուն մարդկային պատմութեան օրէնքներուն վերաբերեալ մէկ ակնարկը յիշեցինք, — այդ բանը կատարելապէս կը գուշակէր բնութենէն ունեցած իր խոր զգայնութեամբ: Նոյն այդ մարդարէական յայտնատեսութեամբ է որ, աւելի քան մէկ դար առաջ, գերման երիտասարդ մը թափանցած էր յեղափոխութեանց ահաւոր խորհուրդին: Որոշ ժամանակի մը խորհուրդը չէ ան, այլ բոլոր ժամանակներունը. — «Յեղափոխութիւնը սադուռնոսի պէս է, կը լափէ իր հարազատ զաւակները»:

ԱՐՄԷՆ ՊՍԱԿՈՒՆԻ

ՀԱՅԿ ԼՈՒՐԵՐ ՄԻԼԱՆՈՅԷՆ

ՄԻԼԱՆՕ, 21 Յունիս (Յառաջ).— Ֆիրենցէի «Սանսոնի» հրատարակչականը, խմբագրութեամբ Վինչենցօ - Էրրանթէի եւ Էմիլիօ Մարիանոյի՝ «Օրֆէօ» ընդհանուր խորագրին տակ լոյս ընծայած է լայնածաւալ եւ շքեղ հատոր մը, գրեթէ երկու հազար էջ, որ սկսելով նախաքրիստոնէական շրջանէն, (2000-1913), եւ հասնելով մինչեւ մեր օրերը՝ ամփոփած է տիեզերական քնարերգութեան գանձերը: Չէ անտեսուած ոչ մէկ շրջան: Բացակայ են միայն իտալացի քերթողները, նկատի ունենալով որ հատորը պատրաստուած է իտալերէն, Իտալացիներուն համար:

Հատորը կուտայ իւրաքանչիւր հեղինակի ամփոփ կենսագրականը, մատնանշելով նաեւ անոր գրականութեան նկարագիրը եւ ուղղութիւնը:

Հայերէն ներկայ են, Ներսէս Շնորհալի, Նահապետ Քուչան, Պետրոս Դուրեան, Միսաք Մեծարենց, Դ. Վարուժան, Սիամանթօ, Եղիշէ Չարենց, Հ. Ղեւոնդ Ալիշան եւ Հ. Վահան վրդ. Յովհաննէսեան:

× Ճարտարագէտ Արման Սարեանի աղջիկը՝ Աննիկ, ուսանողուհի Միլանոյի բազմարուեստից համբաւաւոր համալսարանին՝ ստացած է մասնաւոր վկայական մը, իր համալսարանական առաջին երկու տարիները մեծ յաջողութեամբ լրացուցած ըլլալուն համար: Համակրելի օրիորդին, իբրեւ քաջալերութիւն, Համալսարանի վերատեսչութեան կողմէ յանձնուած է նաեւ դրամական շօշափելի գումար մը:

× Միլանոյի Հայ Տիկնանց Բարեսիրական Միութիւնը, իր գործունէութեան տեղեկագիրը ներկայացուց վերջին ժողովին մէջ: Այս Միութիւնը, որ կը գործէ լռիկ մնջիկ՝ իսկական օրհնութիւն մըն է, կը հասնի ուր որ պահանջ մը կայ: Միշտ լռիկ ու մնջիկ:

Միութեան նոր վարչութիւնը կը բաղկանայ հետեւեալ անդամուհիներէն. — Տիկին Զուարթ Սէֆէրեան, ատենապետ, Տիկին Լիւսի Արզումանեան՝ փոխ ատենապետ, Տիկին Նուարդ Արշաւիր Տիլսիզեան՝ ատենադպիր, Տիկին Պերճուհի Ալէմշահ՝ գանձապետ, Տիկին Սօնիա Իպիշեան, Տիկին Արմինէ Սրապեան եւ Տիկին Անի Կիւմիւշեան խորհրդականներ:

× Իտալիոյ Հայ Մշակութային Միութեան վարչութիւնը, գումար մը յատկացուց ծանօթ գրագէտ Նշան Պէշիկթաշլեանի, իր հիւանդութեան առթիւ, իբրեւ համակրանք:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՈՒՍՈՒՑՉԱՊԵՏ ՌԵԹԷՈՍ Պէրպէրեանի ծննդեան հարիւրամեակը տօնուած է Պոլսոյ մէջ, Գարեգին պատրիարքի նախագահութեամբ, Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ շրջափակի Նարեկեան սրահին մէջ: Ներկայ եղած են մեծ թիւով մտաւորականներ, վարդապետներ, քահանաներ, ուսուցիչներ, նախկին Պէրպէրեանցիներ եւ Սանուց Միութեանց անդամներ: Պատրիարքը վերլուծական գրութիւնով մը ներբողած է Պէրպէրեանի կեանքը եւ գործունէութիւնը, իբրեւ կրթական մը շակ, որ խոպան դաշտեր հերկեց եւ ինկաւ պատնէշին վրայ:

Իր նշանաբանն էր գեղեցիկը, Բարին ու Ճշմարիտը եւ Հաւատքը, Յոյսը եւ Սէրը: Օրմանեան արք. ուսուցչապետ տիտղոսը տուած էր Պէրպէրեանի: Ապա տոքթ. Վ. Հինդլեան կարդացած է հանգուցեալ եղբօր Յ. Թ. Հինդլեանի մէկ գրութիւնը «Պէրպէրեան իբր դաստիարակ»: Խօսած է նաեւ Պ. Եդ. Սիմքէշեան, պատկերացնելով Պէրպէրեանի արժանիքն ու վաստակը:

ՃԿՆ ՎՈՂՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

■

ՅՈՒՄԱՆ ԴԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ասոնցմէ երկուքը ալ ան էին որ ամէն անգամ որ ինձի հանդիպէին, ինծի կ՚ըսէին թէ ես ալ պէտք է ըլլայի անոնց պէս, ու ես ալ կ՚ըսէի թէ ես ալ կ՚ուզեմ ըլլալ անոնց պէս։ Ու ես ալ կ՚ուզէի ըլլալ անոնց պէս։ Ինչո՞ւ կ՚ուզէի ըլլալ անոնց պէս։ Ինչո՞ւ կ՚ուզեմ

հազար կը հաշուեն կալանաւորներուն թիւը :

Կ'ըսուի թէ պաշարման վիճակը պիտի ջնջուի Յուլիս 1ին, բայց կարգ մը քաղաքներ պիտի կառավարուին զինուորական օրէնքով (Լայփցիկ եւն.): Փախստականներու կարծիքով նոր խռովութիւններ կրնան ծագիլ :

Արեւմտեան Գերմանիոյ եւ խորհրդային շրջանին միջեւ համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ, կրկնապատկելու համար առեւտրական վարկերը որպէսզի կարելի ըլլայ 10 միլիոն մարքի (2·380·000 տոլար) ուտեստ զրկել արեւմուտքէն արեւելք, Արեւելեան շրջանը պարենաւորման տագնապի մը մատնուած է անցեալ շաբթուան խռովութիւններէն ի վեր: Նոր համաձայնութեամբ, եօթը միլիոն մարքի ձուկ եւ երեք միլիոնի ճարպանիւթ պիտի ստանայ երեսուն օրուան մէջ :

× Կարգ մը լուրերու համաձայն Խ. Միութիւնը նոր ձեռնարկներ պիտի կատարէ, յանուն խաղաղութեան, շարունակելով հանդերձ խստութիւններ գործադրել արեւելեան Գերմանիոյ մէջ :

× Անգլիոյ վարչապետը, Զըրչիլ, պատասխանելով Տոքթ. Ատընաուըրի նամակին, որ ուղղուած է նաեւ Այզընհաուըրի եւ Ֆրանսայի հրաժարեալ վարչապետին, անհրաժեշտ կը գտնէ Զորս Մեծերու ժողովին գումարումը, լուծելու համար գերմանական խնդիրը, համաձայն Սեպտ. 23ի ծանուցագրին: Կը յուսայ թէ Խ. Միութիւնը պիտի հաւանի մասնակցիլ բանակցութեանց: Ինք ալ այն կարծիքն ունի թէ արեւելեան Պերլինի վերջին դէպքերը ստիպողական կը դարձնենԳերմանիոյ միութեան եւ ազատութեան վերահաստատումը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՐԱՒ. ՔՈՐԷԱՅԻ նախագահը, Սինկման Ռի, անհամբեր կը սպասէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարի օգնականին՝ Բապըրթսընի, բանակցելու համար զինադադարի մասին: Սինկման Ռի միշտ կ'ընդդիմանայ զինադադարին, սպառնալով ետ քաշել իր 400·000 զինուորները :

ՔԱՄՊՈՃԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ, Նորստոմ, որ Սիամ փախած էր, իր երկիրը վերադարձաւ, առանց մայրաքաղաք հանդիպելու: Դիրք բռնած է երկրին մէկ հեռաւոր անկիւնը, եւ վերջնագիրներ կ'ուղղէ Ֆրանսայի, սպառնալով անջատուիլ, եթէ իր պահանջները չընդունուին: Իր ուզածն է անկախութիւն, առ նուազն Փաքիստանի չափ :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ նոր փոխառութիւն մը հրապարակ հանեց, 3 առ հարիւր տոկոսով եւ վճարելի քսան տարիէն : Այս անգամ կէս առ կէս զեղչուած է գումարը (15 միլիառ, փոխանակ 30 միլիառի) : Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ գումարը պիտի յատկացուի Ե. հնգամեայ ծրագրին գործադրութեան: Իրազեկներ դիտել կուտան թէ այս տարի փոխառութեան գումարը զեղչելով Մոսկուայի վարիչները կ'ուզեն սիրաշահիլ ժողովուրդը:

ՌՈՍՏՈՎԻ մէջ յունիս 19ին բանուորական կարեւոր ցոյց մը սարքուած է, համաձայն օտար դիւանագէտի մը տեղեկութեանց :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ս. Սահակ – Մեսրոպ Մայր եկեղեցի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ եկեղեցիին հիմնադիր– Բարերար ողբացեալ ԱՍՊԵՏ ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆի եւ իր ընտանիքին ննջեցեալներուն յիշատակին տարեկան հանդիսաւոր հոգեհանգնդիստը պիտի կատարուի Սրբոց Թարգմանչաց Տօնին(Եշ., 25 Յունիս) յաջորդող կիրակի օրը, 28 Յունիս: Հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի յարգանքի իր մասնակցութիւնը ընծայել հանգուցեալ բարերարին յիշատակին :

×

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Երանուհի Յովհաննէսեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Լիոնի Հայոց եկեղեցին, 69 ռիւ Լուի Պլան: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

Այրի Տիկին Ռօզ Էրզեան, Տէր եւ Տիկ. Գառակիւլեան, Տէր եւ Տիկին Շէրիտճեան կ ը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ ողբացեալ ՍՏԵՓԱՆ ԷՐԶԵԱՆի յիշատակին, իր մահուան քառասունքին առթիւ եւ ամբողջ Շէրիտճեան ընտանիքին : Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՍԵՒՌԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

28 Յունիս, ժամը 16ին:

Կը նախագահէ՝

նախարար՝ ԷՏՈՒԱՐ ՊՕՆՖՈՒ

որ նաեւ խօսք պիտի առնէ :

Աշակերտները պիտի կատարեն խըմբերգներ, արտասանութիւններ, պիտի երգեն Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ եւ Պ. ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժնէն վերջ տեղի պիտի ունենայ պարգեւաբաշխութիւնը, եւ պիտի ներկայացուի Մոլիէռի ծանօթ խաղը

LES FOURBERIES DE SCAPIN

Ե. եւ Զ. դասարաններու աշակերտներուն կողմէ :

Շրջանաւարտ աշակերտները պիտի ըստանան իրենց վկայականները :

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողները, ընտանիքներ, բարեկամներ եւ ծանօթներ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հանդէսը կը սկսի ճիշդ ժամուն, կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջին հանդէսը, գեղարուեստական խնամուած յայտագրով, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 28ին, ժամը 15ին·

Պարտէզին մէջ հաճելի ժամանց մինչեւ իրիկուան ժամը 9ը:

Հրապարակ հանուած վիճակահանութեան տոմսերը պիտի ծառայեն իբրեւ մուտքի տոմս :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիլայի դպրոցին, հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեանի : 28 Յունիս, ռիւ Հանրի Պարպիւսի Փաթրոնաժի սրահին մէջ: Մեթրօ Մեռի տէ Լիլա, Փորթ տէ Լիլա:

Մուտքը ազատ է: (Կրթ. մարմին)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ թը Թրէվիզ: Դասախօսն է Հ. ՍԱՀԱԿ Վ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հայկական Աւատապետութեան Զարիքները»:

Մուտքը ազատ է : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ, որովհետեւ սրահին դուռը կը փակուի ժամը 23ին :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան Տէսինի մասնաճիւղին: Այս շաբաթ երեկոյ ժամը9ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի Յ. Պարոնեանի «ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ»ը, ղեկավարութեամբ Պ. Տէր Պօղոսեանի, մասնակցութեամբ լաւագոյն ուժերու եւ Նոր Սերնդականներու :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16 – 23

Արձանագրութեան եւ պայմաններու համար դիմել՝

Rev. Père V. Momdjian,
78, Rue Rabelais, LYON
ou Rev. Père V. Babian,
11, Rue Belle Image, VALENCE

Արձանագրութեան վերջին պայմանաժամը Յուլիս 25 :

ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այրի Տիկին Ովսանա Քաբիկեան, ողբացեալին կնքահայրը՝ Ա. Քաբիկեան, սանահայրը՝ Մ. Սուքիասեան եւ զաւակները եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ Պետրոս Քաբիկեանի մահուան քառասունքի առթիւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ մատրանմէջ:

Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ :

« ԱՐԱՔՍ »

ՄԱՆԿԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ

Կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ

Բաժանորդագրութեան պայմաններ . —

Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 Ֆր., Արտասահման՝ 1400 Ֆր.:

ADRESSE : N. HOVHANESSIAN
14, Rue du Soleil, Paris 20e
Tél . TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15

ԾԱՆՕԹ.—Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 Ֆրանք թիւը:

Լոյս տեսաւ 16րդ թիւը :

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առթիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Յուլիս 5ին, ժամը 14էն 19 :

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բաժին : Այս առթիւ նոյն օրը ժամը 12ին կազմակերպուած է ճաշ մը: Մասնակցիլ փափաքողները դիմեն Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի՝ 14 ռիւ տիւ Սօլէյլ, Փարիզ (20): Մասնակցութեան գինը 1200 Ֆրանք, ղրկել նոյն հասցէին՝

C. C. P. PARIS 7065 - 15

Ճաշի արձանագրութիւնները կը փակուին Յունիս 30ին :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ.— Նուպարեան Մատենադարանին մէջ այս շաբաթ ժամը ճիշդ 5·30ին:

Կը խօսի Պ. ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Նիւթը՝ Հրաչեայ Աճառեան (Մարդն ու Գործը): Մուտքը ազատ է: Անձնական հրաւիրագիր ոչ ոքի ղրկուած է :

ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի Շրջ. վարչութեան կողմէ, այս կիրակի ամբողջ օրը Մէօտօնի Թափի Վէռի անտառը:

Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդական մասանճիւղերու :

Գեղարուեստական բաժին, զանազան խաղեր եւ հաճելի ժամանց :

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ.Բ.Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովը կը խնդրէ յարգոյ հայ հասարակութենէն եւ մասնաւորաբար Մարի Նուպար համալսարանական Տան հայ ուսանողներէն որ հաճին ներկայ ըլլալ տարեկան քառաձայն պատարագին եւ հոգեհանգստեան պաշտօնին, այս կիրակի, ժամը 10·30ին, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ ի յարգանս յիշատակին, ազգ. մեծ բարերար եւ Բարեգործականի հիմնադիր

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ

իր մահուան 24րդ տարելիցին առթիւ :

Արարողութեանց կը նախագահէ հայրապետական պատուիրակ Սերովբէ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

INDUSTRIELS, COMMERÇANTS, PARTICULIERS

Pour toutes vos assurances
Consultez un professionel

A. AGHLAGHANIAN

49, Rue Rivay
Levallois - Perret Tél . PER. 53-97

Ecrire ou téléphoner pour rendez-vous

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ – Եօթնեղբայրեան խումբի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԻՍԻ.— Հ.Յ.Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20·30ին: Սովորական հաւաքատեղին :

ՇԱՒԻԼ.— Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Անդրանիկ խումբի դասախօսական ժողովը, այս երկուշաբթի ժամը 9ին դպրոցի սրահը: Կը դասախօսէ ընկեր ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Մուտքը ազատ է հասարակութեան, մասնաւորապէս երկսեռ երիտասարդութեան համար :

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ.Յ.Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին : Կարեւոր օրակարգ: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Կապ. Խաչի դպրոցի տարեվերջին քննութիւնները տեղի կ'ունենան այս կիրակի ժամը 9էն սկսեալ : Ներկայ կրնան ըլլալ ծնողքները եւ փափաքող հայրենակիցները :

Ֆ.Կ.ԽԱՉԻ Կեդր. վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Իսիի ընկերուհիները այս շաբաթ ժամը երեքին Խրիմեան դպրոցի սրահը: Այս առթիւ տեղի պիտի ունենայ դասախօսական ասուլիս մը :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Առաջնորդարանէն ժառանգութեան խնդրոյ մը համար կը փնտռուի Աֆիօն Գարահիսարցի Պ. Յարութիւն Հայրապետ Ներսէսեան: Կը խնդրուի հասցէն գիտցողներէն որ լուր տան Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանատունը :

TAPISSERIE — LITERIE
TRANSFORMATION

Ամէն տեսակ թիկնաթոռ, աթոռ, հինի եւ նորի մասնագիտութիւն, միշտ լաւագոյնը լաւագոյն գինով՝

MAISON ALEXANIAN

283, Fg. St. Antoine, Paris 11e
Աշխատանոց՝
29, Rue Claude Tiller, Paris 12e
Tél. : DIDerot 62 — 58

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ճերմակեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ :

նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար :

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél. ARC. 66 - 50

ԼԱՒԱԳՈՅՆ

ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԹԻՒՌ

Դերձակներու համար

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ ՄՕՏ

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Լաւագոյն ապրանք ամենաժան գնով

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՇԱԲԱԹ 27 ՅՈՒՆԻՍ • SAMEDI 27 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7102 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2513

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՕԳՆԵՆՔ ՈՐ ՅԱՋՈՂԻՆ

•

Ինչպէս դրեցինք, Համազգային - Փա - լանճեան ձեմարանը դիչերօթիկ ուսանող - ներ ալ պիտի ընդունի վերամուտին, երբ կը բացուի նոր չէնքը:

Առ այժմ տեղ կը նախատեսեն երեսուն աշակերտի համար: Եւ այդ խմաստով ալ կոչ մը հրատարակուեցաւ, որպէսզի ա - շակերտներ արձանագրուին ամէն գա - ղութէ :

Այս նոր յաւելումով Համազգային ընկե - րութիւնը եւ ձեմարանին տեսչութիւնը պիտի կրնան ձեռնարկել կարգ մը նոր ծրագիրներու գործադրութեան :

Համազգային ընկերութեան գործօն անդամներէն մէկը վերջերս կը պարզէր այդ ծրագիրներէն մէկը, որ արժանի է լուրջ ուշադրութեան :

Ներկայիս ձեմարանը ունի երեք բա - ժին.— 1· Մանկապարտէզ,— 2· Նախա - կրթարան.— 3· Լիսէ :

Առաջին երկու բաժինները ինքնաբաւ կը համարուին: Երրորդը դեռ հոգեր կը պատճառէ, նիւթական տեսակէտով :

Ներկայ վիճակին մէջ կը նախատեսուի հետեւեալ դասաւորումը.— Մանկապար - տէզ՝ երկու տարի, նախակրթարան՝ հինգ տարի, Լիսէ՝ վեց տարի: Ընդհ. թի - ւը՝ մօտ 300 աշակերտ:

Փորձառութիւնը ցոյց կուտայ թէ նա - տերը կը գոհանան աւարտելով նախակր - թարանի բաժինը :

Ուրիշներ ալ, եթէ լրացնեն լիսէի շէը - ջանը, կը նետուին զանազան ասպարէզնե - րու մէջ: Մասի վրայ կը համրուին անոնք որ յանձն կ'առնեն հայկական մշակոյթին ծառայել, իրրեւ պատրաստ ուժ :

Մինչդեռ, Լիբանանի ամերուն վրայ հաստատուած այս կրթարանը կոչուած է լրացնելու հիմնական պահանջ մը, — մտաւոր ուժեր պատրաստել, պարպուած դիրքերը լեցնելու համար :

Այդ մտահոգութեամբ, կը խորհին հա - յադիտական բաժին մը բանալ, ուր հա - սընթեր ուսանողներ հետեւին մասնաւոր դասընթացքի մը, հետեւեալ բովանդա - կութեամբ. —

Հայերէն լեզու.— Հին եւ նոր գրակա - նութիւն.— Հայոց պատմութիւն. — Հայկ. Արուեստի պատմութիւն.— Ընդհ. լեզուաբանութիւն :

Կարելի է ճոխացնել եւ լրացնել ծրա - գիրը, իրագործելու համար առաջադրը - ուած նպատակը:

Ուրեմն տեսակ մը վարժապետանոց, բաւին արդիական իմաստով :

Անշուշտ ուսանողներն ալ պիտի ըլլան դիտակից «դինուորեալներ», եւ ոչ թէ « սիրողներ»: Պիտի հաւատան իրենց կո - չումին, լրացնելու համար օրուան պա - հանջները՝ արդիական ըմբռնումով:

Իւրաքանչիւր չրջանաւարտ պիտի դառնայ պիտանի ուժ մը՝ մշակոյթի ան - դաստանին մէջ: Պիտի չնայ իր կարգին սերունդ հասցնել, նոր աւիշ ներարկելով հայապահպանութեան եւ մնացեալ դիտու - թեանց :

Այս բաժինը գօրացնելու համար, ծրա - գիրը կը տրամադրէ նաեւ ուսանողներ ղրկել արտասահման, համաձայն նիւթա - կան միջոցներու: (Ամէն ուսանող տարբեր երկիր մը ,որպէս զի ծանօթանան այլա - զան մշակոյթներու):

Մասնագէտներու կ'իյնայ նուազագոյն ծրագիր մը կազմել, գործի ձեռնարկելու համար յառաջիկայ տարեմուտէն իսկ :

Ուրեմն, ծրագիրը կը ձգտի ոչ միայն հիմնական կրթութիւն տալ ձեմարանին չրջանաւարտներուն , այլեւ « կոչեցեալ - ներ» պատրաստել:

Կը մնայ կարելի աշակցութիւնն ընծա - յել, որպէսզի յաջողին:

Գործը կը պահանջէ ուժերու համա - խմբում :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Պ. Ժոզէֆ Լանիէլ, վարչապետութեան նոր թեկնածուն, Ազգ. ժողովին ներկա - յացաւ երէկ, ուրբաթ, վաւերացում խնդ - րելու համար:

Իր յաջողութիւնը ապահով կը համա - ուէր առաջին օրէն, քանի որ դեր չէ ու - նեցած վերջին պայքարներուն մէջ եւ չա - փաւոր, հաշտարար ղէմք մը կը նկատ - ուի:

Մնաց որ, տագնապին երկարաձգումը անտանելի դարձած էր այլ եւս, եւ ամէն - քըն ալ կ'ուզեն ելք մը գտնել: Լաւատես - ներ կը կարծեն թէ Պ. Լանիէլ պիտի յա - ջողի կազմել դահլիճը եւ պաշտօնավարել դոնէ մինչեւ աշուն :

Երէկ ընդհանուր կարծիքը այն էր թէ նոր թեկնածուն (հինգերորդ) պիտի յա - ջողի ստանալ Ազգ. ժողովի 627 անդամ - ներուն 340ին քուէն, այսինքն օրինական մեծամասնութենէն 26 աւելի :

Պ. Լանիէլ ոչ միայն մեծ դործարանա - տէր մըն է, այլեւ մեծ կալուածատէր մը եւ առաջին անգամ նշանաւոր հանդիսա - կաւ երբ, ազատագրութեան առաջին օրե - րուն, Շան գ'Էլիզէի պողոտայէն կ'անց - նէր զօր. տը Կոլի հետ, հանդիսաւոր թա - փօրի մը մէջ: Տեղական թերթերը այս առթիւ կը յիշեն նաեւ թէ նոր թեկնա - ծուն առատաձեռնօրէն կը վճարէ իր աշ - խատաւորներուն. հետեւաբար կուսակից է ընկերային բարենորոգումներու: Թերթ մը իր անուանումը բարենչան կը նկատէր իրրեւ «դինադադար», մէկ ամսուան բուռն պայքարներէ ետք :

Իրազեկներու կարծիքով, երբ Պ. Լանիէլ կազմէ նոր կառավարութիւնը, չատ մը կնճռոտ խնդիրներ պիտի յետաձգուին, մթնոլորտը մեղմացնելու համար: Բայց կը վախցուի որ տագնապը վերսկսի յա - ռաջիկայ աշնան: Շատ մը երեսփոխաններ կ'ուզեն որ ընկերվարականներն ալ մաս - նակցին նոր դահլիճին : Հակառակ պա - րագային, նոր կառավարութիւնը պիտի հարկադրուի ապաւինիլ զօր. տը Կոլի կուսակիցներուն: Ցայտնի չէ թէ զօրա - վարին կազմակերպութիւնը պիտի մաս - նակցի՞ նոր դահլիճին :

Կարգ մը չրջանակներ կը կարծեն թէ նոր դահլիճին մէջ փոխ - վարչապետու - թիւնը պիտի յանձնուի Պ. Փոլ Ռէնոյի , որ միեւնոյն ատեն Պերմուտա պիտի ղըր - կուի, իրրեւ նախադահը Ֆրանսական պատուիրակութեան :

Հրաժարեալ դահլիճին եղմտական նա - խարարը առջի օր դիտել կուտար թէ դահ - լիճին տագնապը (36 օր) արդէն իսկ 112 միլիառ ֆրանքի վնաս մը պատճառած է պետական գանձին ,փոխառութիւններով և ուրիշ կորուստներով որոնց մեծ մասը անդարմանելի են :

× Ռազմիկներու Ազգ. Մուրթիւնը նա - մակ մը ուղղելով Հանրապետութեան նա - խագահին, անոր ուշադրութիւնը կը հրա - ւիրէ «երկրին եղերական կացութեան վը - րայ», ցաւ կը յայտնէ որ կառավարու - թիւնները խախուտ են, ապագային դրամը կը կործանի եւ երկրին վարկը կ'իյնայ միջազգային տեսակէտով: Այս առթիւ անգամ մը եւս կը յիշեցնէ Մուրթեան համագումարին հանդիսաւոր աղդարա - րութիւնը, որ քուէարկուած էր 3000 պատ - գամաւորներու ու միաձայնութեամբ :

× Ամերիկեան եւ անգլիական թերթերը մտահոգութեամբ կը հետեւին Ֆրանսայի նախարարական տագնապին, հարցնելով , — «Ո՞ւր կ'երթայ Ֆրանսան»:

.....

ՌՈՒՄԱՆԻԱՅԻՆ Պելկրատ հասած լու - րերու համաձայն, վերջերս ծանր դէպքեր պատահած են Պուքրէշի վակոնի գործա - րաններուն մէջ: Նոյն աղբիւրին համա - ձայն դիւղացիներուն դժգոհութիւնն ալ հետզհետէ կը ծաւալ է:

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Զըրչիլ օրն ի բուն կ'աչխատի, պատրաստուելու համար Պերմուտայի ժողովին ուր պիտի դումարուի Յուլիս 8ին, տեւելով մինչեւ 12 :

Անգլիոյ վարչապետը ծանր վիճաբա - նութիւններ կը նախատեսէ ժողովին մէջ, մանաւանդ օրակարգի պատրաստութեան համար: Արդարեւ, որեւէ օրակարգ մշակ - ուած չէ: Անգլիա եւ Մ. Նահանգները տարբեր տեսակէտներ ունին չատ մը հարցերու մասին: Զըրչիլ կ'ուզէ որ Պեր - մուտայի հանդիպումը ճամբան հարթէ աւելի կարեւոր ժողովի մը համար, կլոր սեղանի մը չուրջը հաւաքելով արեւմուտ - քի եւ խորհրդային ճակատի ներկայացու - ցիչները: Այդ պարագային օրակարգին ա - մէնէն կարեւոր խնդիրները պիտի ըլլան Քորէա, Չինաստան եւ Գերմանիա :

Ամերիկացիները տարբեր կը մտածեն : Իրենց կարծիքով, Պերմուտայի ժողովը պէտք է ծառայէ քննելու ազատ աչխար - հի ներքին խնդիրները,— միացեալ Եւրո - պա, Միջին Արեւելք, Հնդկաչին, Խաղա - ղականի ապահովութիւն եւն.: Ուշինկ - թըն չուզեր որեւէ անմիջական որոշում տալ Մ. Մուրթեան հետ կատարուելիք բանակցութեանց մասին. այլ կը նախ - ընտրէ իմանալ իր դաչնակիցներուն դիր - քը Հնդկաչինի, Միջին Արեւելքի եւ ուրիշ խնդիրներու մասին:

Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ Մ. Նա - հանգները պատրաստ են 2/3 համեմատու - թեամբ հոգալու Հնդկաչինի պատերազ - մին ծախքերը. բայց կը պահանջեն որ ա - ւելի լայն ինքնավարութիւն չնորհուի այդ դաղթավայրերուն:

Գալով Միջին Արեւելքի, Ամերիկացի - ները կը կարծեն թէ Անգլիոյ եւ Ֆրանսա - յի վարած քաղաքականութիւնն է դլխա - ւոր արդելքը՝ այդ չրջանին ռազմավարա - կան կազմակերպութեան : Նոյն աղբիւ - րին համաձայն, Այղընհաուըր պիտի պա - հանջէ Անգլիայէն՝ վերաքննել իր քաղա - քականութիւնը Իրանի եւ Եգիպտոսի հանդէպ: Միեւնոյն ատեն պիտի թելադրէ Ֆրանսայի ներկայացուցիչներուն աւելի ճկուն քաղաքականութիւն մը վարել Հիւս. Աֆրիկէի մէջ:

Ահա թէ ինչո՛ւ դժուարութիւններ կը նախատեսուին օրակարգի պատրաստու - թեան համար :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Փարիզի եւ Լոնտոնի հեռագրականդոր - ծակալութիւնները կը հաղորդեն թէ զո - պողական գործողութիւնները կը չարու - նակուին արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, ա - րիւնալի հետեւանքներով : Լուրի մը հա - մաձայն, նոր դնդակահարութիւններ եւ ձերբակալութիւններ կատարուած են : Երեք բանուորներ դնդակահարուած են Տրէսդէնի մէջ, իսկ առ նուազն 400 հոգի ձերբակալուած : Արեւելեան Գերմանիոյ իչխանութիւնները միայն վեց կը հաշուեն դնդակահարեալներու թիւը. բայց ուրիչ աղբիւրներ կը հաւաստեն թէ բուն թիւը առ նուազն երեսուն է :

Վերջին պահուն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ արեւելեան Գերմանիոյ կառա - վարութիւնը անցեալ չաբթուան խռովու - թեանց գոհերուն թիւը կը հաշուէ 25 մեռ - եալ եւ 378 վիրաւոր :

× Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ խորհրդային մարզպանը, Սիմիոնով Մոսկուա կանչուած է, խորհրդակցելու համար վերջին դէպքերու մասին :

× Պերլինի արեւելեան եւ արեւմտեան չրջաններուն միջեւ սովորական երթեւեկը պիտի վերահաստատուի այսօր , չաբաթ , համաձայն վերջին տեղեկութեանց :

.....

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Բժ. Գե - ղարդ Մաթոսեանէ (Լաթաքիա) , 5000 ֆրանք, իր այցելութեան առթիւ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

« ՁԻՄ ՁԻՄ ՄԻՑՏԱՆ »

Պոլսեցիները գիտեն թէ ինչ կը նչանա - կէ այս բացատրութիւնը .

— Հրապարակ մը ուր ամէն մարդ իր ուզածը կ'ըսէ: վազվզելով, ցատկրտելով, ձի կամ էշ իչելով :

Կենդանի պատկեր մը եւս յիչեմ, որպէս զի ամբողջական գաղափար կազմէք :

Վերջերս արձանագրեր էի պոլսական թերթի մը գարշելի խաչակրութիւնը Գա - րեգին պատրիարքի դէմ: Գարշելի ոչ մի - այն բովանդակութեամբ, այլեւ շարա - դրութեամբ (հայերէն եւ թուրքերէն խառն) :

Անցեալ օր ձեռս անցաւ այդ ֆուրչին ուրիշ մէկ թիւը, եւ տեսայ որ խուժանա - վարութիւնը գագաթնակէտին հասած է :

Կատարեալ « ձիմճիմ Մէյտան» :

Քանի մը օրինակներ եւս յիչեմ, եւ դուք դատեցէք :

Յօդուածագիրը, որն Տոքթ. Էմէրթի , նորէն բառասուն կտոր եղեր է, ապացու - ցանելու համար թէ պատրիարքը խաբեց ոչ միայն ժողովուրդը , այլեւ կառավա - րութիւնը :

Բացէ ի բաց կ'ըսէ թէ կառավարութի - ւնը միայն պատրիարք ընտրելու արտօնու - թիւն տուած էր, բայց առիթէն օգտուե - ցան, Ազգ. վարչութիւն ալ ընտրելու հա - մար :

Եւ, խառնիճաղանճ շարադրութեամբ մը, իւրաքանչիւր պարբերութեան կը խառնէ թուրքերէն պատկերալից բա - ցատրութիւն մը :

— Լաֆ անլայան պէրլի կէլսին:

— Գարեգին արք. «Մայր դիւան» է եւ «Վարչական ժողով»ի անդամները իր չուրջը հաւաքելով փառաւորուիլ կ'ուզէ եւ նոյնիսկ կաֆի կաֆիի վրայ , քամպուր իւսթինէ քամպուր....

— Բայց մեր մէջ աչքբկէօղ չատ, տա - լավերայի բրոֆէսէօր՝ չատ, ընտրողա - կան ժողովը, վարպետ հոգեբաշխու - թեամբ մը ընդհ. ժողովի մը վերածեցինք եւ դնահատելի աչքբկէօղութեամբ վար - չութիւն մըն ալ ընտրեցինք որուն կառա - վարութիւնը հիւվիյէթ վարպասը չոր - աւ: Եւ Գարեգին արք. սիփ-սիվրի մէջ - տեղը մնաց :

— Հաստ դլուխներ չկրցան կամ թերեւս չուզեցին հասկնալ այս կէտը, կ'երեւայ եաղլը քույրուքը չփախցնելու համար :

— Գարեգին արք. պարզ մահկանացու մը չըլլալուն համար, ամչնալ չգիտեր (չի դիտեր): Մուտի մէջ կը լողայ, սուտի ֆապրիքա, չֆիչնտին հիւանդ է եղեր ...

— Զաթի Սունկուրի հոգեպաղութիւ - նը Գարեգին արք.ի հոգեպաղութեան քով սոյտա սըֆըր է: (2 յունիս):

Դուք ալ համաձայն չէ՞ք որ անմիջապէս փրկիչ փոխադրուին այս մարդիկը ,խմբա - գիր թէ յօդուածագիր, իրենց իսկ բարի - ֆին համար:

Վ.Հէճ

.....

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Թեհրանի մեր եռանդուն ընկերը, Անդրէ Տէր Օհանեան, որ դանազան աչխատանք - ներու հետ «Արմենուհի» ամսագիրը կը հրատարակէր, Փարիզ եկած է եւ Հիւս. Ամերիկա պիտի երթայ, կուսակցական պաշտօնով:

Ընկերը Փարիզ կը գտնուէր մօտ 25 տարի առաջ, իր ուսումը լրացնելու հա - մար :

Երէկ աղդունեցինք ուրիշ «նախկին Փա - րիզցի մը», Բժ. Գեղարդ (Սերժ) Մաթոս - եան, որ Լաթաքիայէն եկած է, բժչկա - կան քննութեան մը համար :

ԵՓՐԱՏԷՆ ՋՈՒՐ ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՄԱՐ

•

ԽՄԲ.— Տարիներէ ի վեր աշխատանքներ կը կատարուին Սուրիոյ մէջ, Եփրատի ջուրը Հալէպ փոխադրելու եւ ջուրի տագնապը փարատելու համար:

Ինչպէս կ'երեւայ, ձեռնարկը յաջող ճամբու մէջ է եւ Հալէպ առատ ջուր պիտի ունենայ յառաջիկայ տարի:

Ծրագրի գլխաւոր երկրաչափը, Պ. Գեդամ Ագկիւլեան այս առթիւ «Արեւելք»ի յանձնած է մանրամասն ուսումնասիրութիւն մը որմէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Հին Հալէպցիները լաւ կը յիշեն, թէ քաղաքը ջուրի տագնապ չունէր, երբ բընակչութիւնը ներկայի թիւին կէսէն քիչ մը աւելի էր եւ քաղաքին ջուրի ստորերկրեայ խաւերը աւելի բարձր եւ առատ էին: Այն ատեն Քուէյք գետը, Հայլանի ջուրը, Այնթէլի ակերը եւ տուներու հորերը լիուլի կը գոհացնէին ժողովուրդին պէտքերը:

Այդ ատեն՝ մօտաւորապէս 220·000 էր քաղաքին բնակչութիւնը որ տասնեակ մը տարիներ վերջ 330·000ի բարձրացաւ եւ ներկայիս 400·000ն ալ անցնելով շատ հաւանական է որ այս ընթացքով 1975ին 650 հազարի բարձրանայ:

Ասկէ զատ, ժողովուրդի ընկերային մակարդակի բարձրացման հետեւանքով, իւրաքանչիւր քաղաքացիի օրական ծախսելիք ջուրի քանակն ալ նկատի առնելով — առնուազն հարիւր լիտր — պէտք էր լրջօրէն խորհիլ, եւ հիմնական ծրագիր մը մշակել: Ահա վերոյիշեալ պարագաներն էին որ մղեցին պատասխանատու շրջանակները օգտուիլ Եփրատի անհատնում ջուրէն որուն նուազագոյն քանակը 150 խորանարդ մեթրէն՝ ձիւնհալի շրջանէն, մինչեւ 4000 խորանարդ մեթրի կը բարձրանայ մէկ երկվայրկեանի մէջ: Մինչդեռ, Հալէպի միայն ըմպելի ջուրի քանակին համար առաւելագոյն մէկ խորանարդ մեթրի կարիք կայ:

Նախապէս կը մտածուէր այս ծրագրով դաշտերու ոռոգումն ալ նկատի ունենալ: Բայց, Եփրատի եւ Հալէպի իրարմէ ունեցած բարձրութեանց խոշոր տարբերութիւնը, վառելանիւթով գործող մեծածախս ջրհան մեքենաներու զետեղումը, պատճառ պիտի ըլլային որ շատ սուղ արժէր ոռոգման յատկացուելիք ջուրը եւ հողատէրերը պիտի չուզէին օգտուիլ այս ջուրէն. մինչդեռ, ըմպելի ջուրի համար այդ սակը շատ մատչելի էր եւ հետեւաբար որոշուեցաւ միայն ըմպելի ջուրի մասին խորհիլ եւ ըստ այնմ պատրաստել ծրագիրը:

Եփրատի մօտակայ Արատաթ էլ Աղիրէ գիւղի մօտէն ջուրը՝ իր պղտոր վիճակին մէջ մասնաւոր աւազանի մըմէջպիտի առնուի, այդ կէտը ծովու մակերեսէն 288 մեթր բարձր է: Ջուրը այդ աւազանին մէջ մասամբ մաքրուելէ վերջ, զօրաւոր ջրհան մեքենաներու եւ պողպատեայ խողովակներու միջոցաւ երկրորդ կայանը պիտի ուղարկուի ուր արդիական միջոցներով պիտի զտուի եւ վտանգաւոր ու վնասակար մանրէները քիմիական միջոցներով պիտի ոչնչացուին: Այս երկրորդ կայանէն, ջուրը նոյն ձեւի խողովակներով պիտի մղուի բարձր կէտ մը ուրկէ բնական հոսանքով եւ պեթոնէ ջրուղիներու միջոցաւ պիտի հոսի Հալէպ, Պապ էլ Ներապի մօտերը, ուր երրորդ կայանի մը մէջ վերջնապէս զտուելէ եւ «օզօն»ի հոսանքէ մը անցնելէ վերջ, դարձեալ պողպատեայ խողովակներու միջոցաւ, քաղաքի բարձրագոյն կէտերէն մէկուն՝ 430 մեթրի վրայ շինուած խոշոր ջրամբարին մէջ պիտի մղուի, ուրկէ պիտի բաշխուի քաղաքին զանազան մասերուն:

Ծրագիրը երեք հանգրուանի համար պատրաստուած է: Առաջինին լրացումով Հալէպ քաղաքը օրական 30·000 խորանարդ մեթր ջուրով կ'օժտուի, երկրորդին 60·000ով, եւ երրորդին՝ 90·000ով:

ՋՐԱՄԲԱՐԸ.— Քէյմէլ Ճէպէլ կոչուած թաղամասին մէջ 15 Հոկտ. 1949ին սկսուած եւ 25000խորանարդմեթր տարողութիւն ունեցող ջրամբարներէն մէկը արդէն կառուցուած է: Ծրագիրը այս երկու նոյն մեծութեամբ ջրամբարի շինութիւնը նախատեսած է: Կառուցուած ջրամբարին եւ անկէ, ներկայի խողովակ ըլլալուն՝ քաղաքի ներկայի պէտքերուն կը բաւէ: Սոյն ջրամբարը ներկայիս կապուած է ջուրի ընկերութեան հին ջրամբարին եւանկէ, ներկայի խողովակներու ցանցին միջոցաւ ջուր կը հայթայթուի զանազան թաղերու:

Նոր ջրամբարը 5000 քառակուսի մեթր մակերես մը ունի եւ հինգ մեթր բարձրութիւն, ներքնապէս երկու հաւասար մասի բաժնուած է եւ կարելի է ամէն մէկ մասը առանձին գործածել: Շէնքը զօրաւոր կըրաղիւսի շաղախով՝ «պեթոն վիպրէ» պատերով շինուած է եւ արտաքնապէս քարուկիր է, իսկ տանիքը երկաթապատ պեթոնէ շինուած է, որուն մէջը պարապ կղմինտրներ զետեղուած են որպէս զի ներսի ջուրը արտաքին օդի ազդեցութենէն զերծ մնայ:

Ջրամբարին շինութեան համար ծախսուած է մօտաւորապէս 3000 թոն կրաղիւս եւ 300 թոն երկաթ եւ արժած է 800 հազար ս. ոսկի: Ջրամբարին շինութիւնը յանձն առած եւ յաջողութեամբ վերջացուցած է յայտնի յանձնառու Պ. Ճորճ Միքայէլեան:

ՋՐՈՒՂԻ.— Երկայնութիւնն է՝ 82 քիլոմեթր եւ «պեթոն վիպրէ»ով շինուած է, հաւկթաձեւ, որ թէ սակաւածախս եւ թէ ամէնէն տոկունն է այս տեսակ գործերու համար: Ջրուղիին ներքին լայնքը 140 սանթիմեթր է, իսկ բարձրութիւնը՝ 163 սանթիմեթր: Ջուրը կը հոսի թեթեւ վայրէջքով մը որ մէկ քիլոմեթրի վրայ 30 սանթիմեթր է միայն: Ճամբու ընթացքին, ջրուղին կարգ մը ձորերէ եւ գետակներէ կ'անցնի, «սիֆոն»ներու միջոցով, որոնք երկաթապատ պեթոնով շինուածեն եւ 145 սանթիմեթր տրամագիծ ունին: Սիֆոններու երկարութիւն է 13·5 քիլոմեթր, իսկ կարգ մը տեղեր 72 մեթր գետնի տակէն, շինուած են փապուղիներ, որոնց ընդհանուր երկայնութիւնն է եօթը քիլոմեթր:

ՋՏՈՒՄԻ ԵՒ ՄԱՆՐԷԱՍՊԱՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ.— Այս մեքենաները զետեղուած են զանազան կայաններու մէջ եւ իւրաքանչիւրը ունի իր առանձին պաշտօնը:

Ա.— Եփրատի եզերքի ջրակայանին մէջ եւ յառաջամասին վրայ զետեղուած է ինքնաշարժ մեքենայ մը որ Եփրատէն առնուած պղտոր ջուրերուն ցեխերը մեծ ջրհանով մը առնելով կը վերադարձնէ դէպի գետ:

Բ.— Եփրատէն չորս քիլոմեթր հեռու գտնուող երկրորդ կայանին մէջ, պղտոր ջուրերը մասնաւոր աւազաններու մէջ հաւաքուելով, արագ զտումի եւ մանրէասպան մեքենաներու միջոցաւ ջուրը անվընաս եւ ըմպելի կը դառնայ, հոդ է որ պէտք եղած քանակութեամբ կիրի եւ թեթեւօրէն քլօրամինի ներածում կ'ըլլայ:

Գ.— Հալէպի կայանին մէջ, վերջնական զտումի մեքենաներու միջոցաւ լաւ մը մաքրուելէ եւ օզօն ներմուծուելէ վերջ, ջուրը խոշոր ջրամբարը կը մղուի:

Օզօնի գործածութիւնը ամենավերջին եւ ամենակատարեալ դրութիւնն է որ կը կիրարկուի որպէսզի զանազան դեղերու ներմուծումէն վերջ ջուրը, անհամ, անհոտ, եւ անգոյն չըլլայ: Եփրատի ափին երկրորդ կայանէն մինչեւ Հալէպ եւ վերոյիշեալ գործողութիւնները կատարուելէ վերջ, ջուրը մօտաւորապէս 60 ժամէն պիտի հասնի Հալէպ: Զտման գործիքներու յանձնառուն է Տըկրէմօն Ֆրանսական ընկերութիւնը իսկ Օզօնի գործողութեան գործիքներու յանձնումը ստանձնած է Ֆրանսական ջուրի եւ Օզօնի ընկերութիւնը:

Ներկայիս գրեթէ մեքենաները հասած են, եւ կայաններու շէնքերու շինութեան ամբողջացումին կը սպասուի, մեքենաներու զետեղման աշխատանքներուն ձեռնարկելու համար: Առաջին կայանի շինութեան սկսուած է մօտաւորապէս վեց ամիս առաջ եւ մնացեալ մասն ալ քանի մը ամիսէն վերջացնելու յոյսով աշխատանքները մեծ արագութեամբ առաջ կը տարուին:

Երկրորդ կայանի շինութեան ութ ամիս առաջ ձեռնարկուած է եւ գրեթէ կէսը ամբողջացած: Հսկայ շէնք մը՝ որ ապագային, պաշտօնէութեան բնակարաններով եւ զանազան շէնքերով կարեւոր կեդրոն մը պիտի դառնայ, անապատային այս շրջանին մէջ:

Եփրատէն մինչեւ Հալէպ, ջրուղիին երկայնքին, կը շինուին վեց սիրուն բնակարաններ: վիլլայի ձեւով, յատկացուած՝ պահապաններու, որոնք հսկողութիւն պիտի կատարեն ջրուղիի երկայնքը, արգելք հանդիսանալով շրջակայ գիւղացիներու կողմէ ըլլալիք ոտնձգութեանց, պաշտօն ունենալով նաեւ կեդրոնին տեղեկացնել հեռաձայնով՝ որեւէ վտանգ, խանգարում կամ արկած:

Ներկայի շինութեանց ընթացքը նկատի առնելով, լիայոյս ենք որ Հալէպպիտիկրնայ խմելԵփրատի անուշ, զտուած եւմաքուր ջուրը 1954ի ամրան:

Մինչեւ հիմա այս ծրագրին իրագործման համար (ջրուղի կայաններ եւ զանազանք) վճարուած է մօտաւորապէս մէկ միլիոն գործաւորի օրական, գործածուած է մօտաւորապէս երեսուն հազար թոն կրաղիւս 150·000 մ3 աւազ եւ խճաքար եւ չորս հազար թոնէ աւելի երկաթ՝ պեթոնի համար:

Այս հսկայ ձեռնարկը որ իր կարեւորութեամբ, մեծութեամբ եւ գիտական արդիական մեթոտներու կիրարկումով երկրին եւ թերեւս ալ դրացի երկիրներու մէջ միակն է, պիտի արժէ երեսուն միլիոն ոսկիէն քիչ մը աւելի, որուն արդէն իսկ քսան միլիոնը գրեթէ ծախսած է: Յանձնառուներուն պարտադրուած է իբրեւ գործակից ունենալ կարող եւ գործունեայ երկրաչափներ որոնք կը գործադրեն իրենց տրուած բարդ ծրագիրները սպասարկութեան երկրաչափներու լուրջ հսկողութեան տակ: Երկու կողմէ աշխատանքի լծուած երկրաչափներու թիւը քսանի կը հասնի որոնցմէ զատ զանազան ճիւղերու շինութեան համար հարիւրի չափ վարպետ մասնագէտներ իրենց բաժինը կը բերեն: Այս ձեռնարկին նախածրագիրը պատրաստեց անգլիական Ճիփ ընկերութիւնը. իսկ յատակագծի ընդարձակ եւ մանրամասն պատրաստութիւնները ըստանձնեց Ֆրանսական Է Է Է ընկերութիւնը:

ԱԼԵՔՍ· ԹԱՄԱՆԵԱՆ

(Ծննդեան 75ամեակի առթիւ)

•

Ճարտարապետ Ալեքսանդր Թամանեան ծնած է 1878 Մարտ 4ին Եկաստերինոտարի (Կրասնոտար) մէջ: 1898ին մտաւ Փիթըրսպուրկի գեղարուսետի ակադեմիային ճարտարապետական դասարանը, եւ աւարտեց 1904ին իբրեւ ճարտարապետարուեստագէտ:

Գեղարուեստի ակադեմիային մէջ Թամանեան խոր գիտելիքներ ձեռք բերաւ ռուսական դասական ճարտարապետութեան մասին:

Թամանեան իր առաջին իսկ ինքնուրոյն աշխատութիւններուն մէջ երեւցաւ իբրեւ նուրբ ճաշակով օժտուած խստապահանջ ու լուրջ գեղարուեստագէտ, որ գիտէ ըստեղծագործօրէն մօտենալ ճարտարապետական հարցերուն: Պետրոկրատի «Քաֆէ տը Ֆրանս»ի ներքին ձեւաւորումը եւ քանի մը ուրիշ ինքնատիպ աշխատանքներ կատարելէ ետք, 1911 – 1913 Թամանեան կը ստեղծէ այնպիսի նշանակալից գործեր ինչպէս Կոչուբեյի մենատունը Պուշկին քաղաքին մէջ եւ Շչերբատովի հասութաբեր տունը Մոսկուայի մէջ: Բազմաբնակարան տունը մենատան հետ կապող այդ շէնքին մէջ Թամանեան կրցաւ ներդաշնակ միասնականութիւն հաստատել տան արտաքին ճարտարապետական ձեւին մէջ: Շչերբատովի տան նախագծման եւ շինարարութեան համար Թամանեան ոսկէ մետալ ստացաւ Մոսկուայի լաւագոյն շէնքի համար, կազմակերպուած մրցումին մէջ, իսկ 1914ին այդ շէնքի համար եւ արուեստի մէջ ունեցած մեծ յաջողութիւններուն համար գեղարուեստի ակադեմիան կ'ընտրէր զայն իբրեւ ճարտարապետութեան ակադեմիկոս:

1923ին, երբ Թամանեան Խ. Հայաստան կը վերադառնար, վերապրեցաւ իր ստեղծագործական երկրորդ ծնունդը, շինարարական եռուզեռի մէջ, առաջնակարգ տեղ գրաւելով:

Հայաստանի մէջ Թամանեանի կարեւորագոյն աշխատութիւններէն մէկն է Երեւան քաղաքի վերակառուցման եւ զարգացման գլխաւոր նախագիծը, որ հաստատուեցաւ 1924ին: Այդ նախագծին կատարելագործման վրայ ան աշխատեցաւ մինչեւ իր կեանքի վերջին օրերը: Դժուար էր յետամնաց, քառսային կառուցուածքով, հիմնականին մէջ միայարկ տուներէ բաղկացած գաւառական քաղաքի հիմքի վրայ ստեղծել Հայաստանի արժանի մայրաքաղաք Երեւանը: Ստեղծուեցաւ քաղաքաշինարարական նոր յօրինուածք մը: Թամանեան մասամբ պահելով կեդրոնի ընդհ. կառուցուածքը, ստեղծեց նոր հանրային եւ վարչական կեդրոն, հրապարակներով (Լենինի եւ Շահումեանի): Քաղաքի սահմանները ընդարձակեցան, շրջանային պողոտայ – փողոցներու կանանչ գօտիները շրջապատեցին քաղաքի կեդրոնական մասերը: Գլխաւոր յատակագիծը երկու անգամ վերակազմուեցաւ, հաշուի առնելով քաղաքին նորանոր պահանջները, բայց պահուեցաւ Թամանեանի հիմնական յղացումը: Հայաստանի մէջ իր բեղնաւոր գործունէութեան ատեն Թամանեան նախագծեց եւ իրականացուց բազմաթիւ հանրային, ուսումնական, բուժական եւ այլ շէնքեր:

Թամանեանի ստեղծագործական հարուստ ժառանգութեան մէջ մասնաւոր տեղ գրաւած են այն շէնքերը, որոնց մէջ վարպետը դրած է ձեւով ազգային, բովանդակութեամբ ընկերվարական ճարտարապետութեան ամուր հիմքերը:

Թամանեան ուսումնասիրելով հայկ. ճարտարապետութեան ժառանգութիւնը, կրցաւ թափանցել անոր էութեան խորքը, ընտրելով արժէքաւորն ու յառաջադէմը, մէկդի դնելով պատահականն ու խորթը:

Հայ ճարտարապետութեան մէջ շէնքի արտաքին արտայայտչականութիւնը միշտ արտայայտուած է պատի ճարտարապետութեան մէջ, որ կը հանդիսանայ շինութեան «տեկտոնիկ» կառուցուածքի հիմքը: Բազմաթիւ ազդակներ, ինչպէս եւ երկրաշարժական ուժերը, որոնք պէտք է միշտ հաշուի առնէ ճարտարապետը, ձեւակերպեցին հայկ. ճարտարապետութեան զարգացումը իբրեւ պատի ճարտարապետութիւն, միաձոյլ ծաւալներու ճարտարապետութիւն:

Ալ. Թամանեանի ստեղծագործութեան գագաթնակէտն է Երեւանի կառավարական տունը, որու համար 1941ին, յետմահու անոր տրուեցաւ Սթալինեան մրցանակ: Երկարաձիգ շէնքերու տարածական յօրինուածքը կառուցանելու սկզբունքները, որոնք կը կիրառուին ռուսական քաղաքաշինարարութեան մէջ, հոն գտան տաղանդաւոր մարմնաւորում, զուգակցելով հայ ճարտարապետութեան լաւագոյն աւանդութեանց հետ:

Ինք փորձով հաստատեց թէ ինչպէս կարելի է օգտագործել ազգային ճարտարապետութեան ձեւերու հարստութիւնը, նորը ստեղծած ատեն, առանց ընդօրինակութեան դիմելու: Թամանեան մեծ դեր կատարեց Հայաստանի ճարտարապետներու նոր սերունդի ստեղծագործական պատրաստութեան մէջ:

Ալ. Թամանեանի միւս ականաւոր ըստեղծագործութիւնն է Օփերայի եւ պարախաղի թատրոնի հոյակապ շէնքը, ուր կը միաւորուի երկու դահլիճ, մէկ ընդհանուր բեմական տնտեսութեամբ: Այդ շէնքը աչքի կը զարնէ ծաւալի դասական պարզութեամբ եւ տիրական դիրք կը գրաւէ հիւսիսային մասին մէջ:

Թամանեան մեռաւ 58 տարեկան: Կառավարական տան եւ Օփերայի թատրոնի շինութիւնը աւարտեցաւ իր զաւկին՝ Գէորգ Թամանեանի ղեկավարութեամբ:

Լ. ԲԱԲԱՆԵԱՆ

(Ամփոփուած Սով. Հայաստանէն):

ԲՌՆԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ կայաններու մասին քննութիւն կատարելու համար, Ազգաժողովին կողմէ յուշագիր մը ուղղուած էր Խ. Միութեան, 1952 Նոյ. 22-ին: ՄԱԿի խորհրդային պատուիրակութիւնը նոյնութեամբ վերադարձուց նամակը եւ յարակից վաւերագիրները, «զրպարտիչ» գտնելով զանոնք:

ԳԵՐՄԱՆ զինուորական մարմին մը ճամբայ ելաւ դէպի Մ. Նահանգները, խորհրդակցելու համար նոր բանակի կազմութեան մասին:

ԱԼՊԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ այլեւս պիտի չպահանջուին 1949 — 1952ին պետութեան յանձնելի ցորենը, գարին, վարսակը, միսը, բուրդը եւ հաւկիթը: Կը նշանակէ թէ ժողովուրդը չէ կրցած ճարել այս նիւթերը:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՅՈՒՍԱԲԵՐ, բացառիկ թիւ Հ. Յ. Դ. Երիտ. Միութեան Կեդր. վարչութեան: Մայիս 1953, Գահիրէ, 51 էջ, աշխատակցութեամբ ծանօթ գրողներու:

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ, Մանկա – պատանեկան հրատարակութիւն Հալէպի հայ ուսուցչական միութեան: Պատկերազարդ: Գ. տարի թիւ 3: Հասցէ. — Պ. Փ. 285, Հալէպ (Սիրի),

Ի ՊԱՏԻՒ
Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

●

Երկուշաբթի դիւղեր Սալ Եէնայի մէջ, բարեկամներու բազմութիւն մը եկած էր անդամ մը եւս ողջունելու դերասանապետ Շահխաթունին, որ չորս տարիէ ի վեր զրկուած է բեմէն, անողոք հիւանդու – թեան մը հետեւանքով: Եւ սակայն անոր կարօտը այնքան ուժեղ է իր մէջ, որ, պարբերաբար կը քաշէ զինքը այդ ապե – րախտ բայց միշտ հմայքով մը թրթռուն տախտակներուն վրայ: Այդ տախտակ – մածին փոչին իսկ մոռցնել կուտայ իր դողդոջուն ոտքերուն կամ ձեռքերուն ան – կարողութիւնը:

Այդ կարօտն էր որ Շահխաթունին բե – րած էր երկուշաբթի դիւղեր Եէնա, ուր դեղարուեստական երեկոյթ մը արքուած էր նախաձեռնութեամբ յանձնախումբի մը որուն նախագահը, Պ. Ն. Ֆրէնկեան, դժբախտաբար բացակայ էր: Պ. Գալբէ – եան պատկերացուց Շահխաթունին իբրեւ բեղուն ու տաղանդաւոր արուեստագէտ մը, միեւնոյն ատեն քաջ զինուոր մը որ անձնուիրաբար ծառայած էր Հայաստա – նի հանրապետութեան, այնքան տաժա – նելի պայմաններու մէջ: Ողջունեց անոր տարիներու վաստակը հայ բեմին կովկա – սէն Պոլիս, Պուլկարիա եւ ի վերջոյ Փա – րիզ:

«Ժամանակ մը երբ համբ էր չարժանկա – րը, Շահխաթունի կրցաւ իր տաղանդով փայլուն տեղ մը գրաւել օտար արուես – տագէտներու կողքին: Ծնաւ խօսուն չար – ժանկարը, բայց չմեռաւ Շահխաթունին արուեստը, դերասանապետը այս անգամ դարձաւ նոյնքան տաղանդաւոր դիմա – յարդար մը, իր վրայ հրաւիրելով մի – ջազգային արուեստագէտներու եւ բեմա – դիրներու ուշադրութիւնը: Ան ունեցաւ իր դպրոցը եւ բազմաթիւ աշակերտներ: Չհեռացաւ հայ բեմէն, միշտ եղաւ իր ըն – կերներուն քովն ի վեր անոնց լաւ եւ դէշ օրերուն: Վերջերս ղրկուած է իրեն կեանք տուող արուեստի այս կրկնակ ար – տայայտութիւններէն ,բայց իր մէջ ան – չէզ է կրակը որ մղած է զինքը այսօր ան – դամ մըն ալ բարձրանալ այս բեմին վրայ, հանդիսականներու հետ դէմ առ դէմ ո – րոնցմէ իրաւամբ եւ արժանաւորապէս խլած է այնքան ջերմ ծափեր »:

Թորոսեան եղբայրները (Հրայր եւ Վի – դէն), խումբ մը պատանուհիներ , վրացի պոյտ մը (Շոթա Ապաշիձէ) եւ փոքրիկն Էկլիտա իրենց դեղեցիկ պարերով դեղար – ուեստական հաճելի բաժին մը ապահո – ված էին երեկոյթին, համեմուած՝ Օր· Ա. Առաքելեանի եւ Տիկին Սօնա Թրակա – ժէի երգերով:

Պ. Շահխաթունի առաջին մասէն վերջ բեմ եկաւ կորաքամակ եւ դողդոջուն Նախ չնորհակալութիւն յայտնեց հանդէ – սին կազմակերպիչներուն, մասնակցողնե – րուն, հանդիսականներուն եւ Ֆրանսացի

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

●

ՏԷՍԻՆ, 22 Յունիս·— Շաբաթ (20 Յու – նիս) իրիկուն Տէսինը եւս լսեց Վիէնի հայկական երգչախումբը, ղեկավարու – թեամբ իր եռանդուն հիմնադիրին՝ Յով – սէփ Վրդ· Լեւոնեանի: Գեղարուեստա – կան վայելք մը եւ հայ երգի փառաբա – նութիւնը հանդիսացաւ երեկոյթը, որ մեզ պահ մը փոխադրեց դէպի հայրենի տա – ճարները, լեռներն ու դաշտերը : Ման – դով ու կարօտով տոգորուած, ըմբոշխնե – ցինք բոլոր արեւելահառ ծաղիկներուն , չնչեցինք արբեցուցիչ օդը մեր դալարա – դեղ սարերուն, լսեցինք անկեղծ սիրոյ արտայայտութիւնները դեղջուկին, ինչ – պէս ողբը՝ Մայր Աբաքսին: Բոլոր երգե – րը ծափահարուեցան ջերմօրէն:

Օր· Մառի Կառվարենց իր քնքոյշ ու թրթռուն ձայնով թարմութիւն մը բերաւ մեզի: Առաջին առթիւ էր որ կը ծանօթա – նայինք եւ հաճոյքով ունկնդրեցինք մեզ հրամցուած երգերու փնջիկը որ կը խտա – ցնէր կարօտի, սիրոյ եւ հայրենաբաղձու – թեան զուարթ թէ տխուր երանգներ : Զանց կ'առնեմ երեկոյթին յայտագիրը կրկնութիւններէ խուսափելու համար : Կարեւորը կատարուած գործն է, գնահա –

բարեկամներուն, յետոյ ըսաւ ·

—Երկրորդ անդամն է որ բարեկամներս չեն մոռնար ինծ եւ կը կազմակերպեն յարգանքի երեկոներ: Ա· անդամ բժիշկ Գալճեանն էր, երկրորդ անդամ Բժ· Նար – դունին, իսկ այս երրորդը եկեղեցւոյ վարչութիւնը: Կ'երեւի բժիշկ բարեկամ – ներս ձեռք քաշած են այլեւս ինձմէ եւ յանձնած են դիս եկեղեցւոյ խնամակալու – թեան ...:

« Այս անողոք հիւանդութիւնը անշօշ կը դարձնէ դիս իմ սիրած գործին համար:

«Մեր ժողովուրդը վստահ եմ որ սիրում հայ բեմը եւ նրան ծառայողներին եւմիշտ ալ պիտի սիրէ զանոնք:

Երբ ուղէք մտնել մեր երկիրը Սանահի – նի կամուրջով, վայրաչարժը սուլում է եւ այդ սուլոցը դուք լսում էք 17 անդամ բարձունքէ բարձունք արձագանգելով :

Մեր ուժերը, մեր տաղանդը նոյնպէս պէտք է 17 անդամ կրկնապատկուին երբ անցնինք Սանահինի կամուրջով, ես մաղ – թում եմ այդ մեր բոլորին » :

«Ուրեմն ձեզմէ բաժնուելէ առաջ պիտի ուզէի որ հայ բեմը ապրի իր ժողովուրդի սիրովը եւ օժանդակութեամբ : Մի պա – նաք երկուքն ալ, սիրեցէք զայն եւ օգնե – ցէք որ չմեռնի»:

Հանդէսին երկրորդ մասը կը կազմէր Անդրանիկի չարժանկարը (համր) զոր տարիներ առաջ յօրինած էր Շահխաթու – նի-եւ որուն մէջ ինք կը կատարէ Անդրա – նիկի դերը, երիտասարդութենէն մինչեւ մահը :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ Ո

ՄԻ ՃԵԴՈՒՄ

★

Ընկ· Ազդին «Յառաջ»ի Յունիս 18 եւ 19 թուերի մէջ, ընկ· Հ· Մելքումեանի գոր – ծունէութիւնը պարզելով, կ'ըսէր թէ ըն – կերը 1922 թ· Պոլսէ Խ· Հայաստան վե – րադարձաւ հանգստանալու եւ նորէն հայ – րենիքին ծառայելու :

Ընկ· Հ· Մելքումեան Խ· Հայաստան մեկնեց հետեւեալ առաքելութեամբ . — 1922 թ· Խ· Հայաստանի մէջ հացի կա – րիքը չափազանց մեծ էր:

1920 թ· աշնան Հ· Հ·կառավարութեան կողմէ Ֆրանսական կառավարութեան ծախուած բամպակի արժէքը , Հ· Հ· պատուիրակութիւնը Փարիզում 1922 թ· ամանալով, որոշեց ալիւր դնել եւ ու – ղարկել Խ· Հայաստան: Այս առթիւ Խ· Հայաստանի կառավարութեան ներկա – յացուցիչների հետ համաձայնելով , եր – կու կողմերի լիազօրները նպաստաւոր գնով ալիւրը գնեցին Վառնայի ալիւրի Համագործակցականի պահեստից, չիսուն վագոն: Մէկ վագոն ալիւր էլ նուիրեց նոյն Համագործակցականի վարչութիւնը: Ընկ· Հ· Մելքումեանը 51 վագոն ալիւրը տարաւ անձամբ երեւան յանձնեց Խ· Հա – յաստանի կառավարութեան եւ ստացա – գիր ստանալով պիտի վերադառնար Փա – րիզ ղեկուցանելու Հ ·Հ· պատուիրակու – թեան: Սակայն բոլշեւիկները իրենց խոս – տումը դրժելով Թիֆլիզում ձերբակալե – ցին մեր լիազօր ընկերը եւ այլեւս ոչ մի լուր իր մասին :

ԲԵՆՕ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

●

Կը տեղեկանանք թէ , Ժ· Հայրապետ – եան — Ռ· Թոնթինի մրցումը որ չորս անդամ յետաձգուած էր , հաւանաբար տեղի ունենայ Յուլիս 12ին, համաձայն միջազգային կանոնագրութեան :

Եթէ կրկին յետաձգուի, հաւանական է որ ընդունի թեկնածուներու անունները եւ նոր թեկնածուներ որոշուին :

Առանց վերապահութեան, կարելի է ը – սել թէ, Եւրոպայի մէջ այսօր 3 կէս ծան – րութեան թեկնածուներ կը փայլին, ախո – յենութեան կրկէսին մէջ, նաեւ չորրորդ մը· — Ա· Կէրարդ Հէնթ (գերմանացի) : Բ· Ռէնաթօ Թոնթինի (իտալացի): Գ· Ժ· Հայրապետեան (Ֆրանսացի): Դ· Ա· Իվէլ (Ֆրանսացի) :

Առաջին երկուքը մրցեցան իրարուդէմ, գերմանացի «արջը» յաղթական ելաւ «նոք աութ»ով Զ· շրջանին: Պահ մը կարծուե – ցաւ թէ իտալացի «որսորդ»ին տեղ պիտի ճակատեր Հայրապետեանի դէմ : Սակայն հիմա որսորդի եւ արջի պատմութիւն չմնաց :

Պիտի հարցնէք անշուշտ թէ, ո՞ւր կը գտնուի Եւրոպայի ախոյենութեան գաղա – նիքին բանալին: Պարզապէս Թոնթինիի մաքիավէլեան վարպետութեան մէջ , որ կոահելով թէ, Հէնթէն պիտի պարտուի, սովորական կշռոքէն աւելի ծանր ներկա – յացաւ որպէսզի կռիւը պերպոյն ծան – րութեան կռիւմարտիկներու դուլար մը ըլլայ, եւ թեկնածուին դիրքը չվտան – գուի: :

Բայց, վարպետորդի Իտալացին՝ խոր – տակուած նաւէն պոկուած գերանի մը կառչելով, դարձեալ ելաւ ալեկոծ ծովուն մակերեսը :

Սակայն Կէրհարդ Հէնթ վտանգաւոր ոսոխ մըն է օժտուած չոր, ջղուտ, եւ զօ – րեղ հարուածներով : «Անիկա Հայրա – պետեանը պիտի վերածէր անտառին մէջ արջու մը հալածանքին ենթարկուած որ – սորդի մը »:

Ա· Իվէլի ալ վերջերս սկսած է փայլիլ եւ հիմա անիկա գօրաւոր կը զարնէ ... :

× Յունիս 13, 14, 15ին, Թուրքիոյ ա – խոյենութեան կռիւմարտի մրցումներ կատարուեցան Անգարայի մէջ, մասնակ – ցութեամբ հայ կռիւմարտիկներու : Թե – թեւ ծանրութեան կռիւմարտիկը Վահ – րիճ Մելքոնեան Թուրքիոյ ախոյեան հան – դիսացաւ կէտերու առաւելութեամբ : Հակառակորդն էր Հասան Հիւսէյին :

× Այս կիրակի, Յունիս 28, ժամը 15– ին, (մէթրօ Անվէրս), էլիտէ Մոնթմարթ – րի միջին ծանրութեան արեւելեան աստ – ղերու հայ աղուէսը, ըմբիշ Ակոբ Այվազ – եան՝ պիտի ճակատի Ֆրանսայի ախոյ – եան միեւնոյն դասակարգի բարձրաստի – ճան աստղերէն ըմբիշ Լիւք Սթրաուպի դէմ (Ալզասցի), 6×5:

ՍԱՐԳԻՍ Զ.

ԱԻԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

■

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

Ոչ ոք դեռ չէր մոռցած աղէտը, ոչ ոք դեռ չէր ամոքուած իր սեփական սուգին մէջ: Բայց ցեղը հաւաքաբար կ'ամփոփ – ուէր, չարքերը կը սեղմէին եւ թշնամիին բացած արիւնոտ պատուանդանները կը դոցուէին կամաց կամաց:

Ուրիշ տեղերէ, կոտորածներու ժամա – նակէն ղազծուած դաւառներէն հասկցեր էին որ ժամանակը հասած է: Ու մեզի ղրկուած հանդերձեղէնի հակերու մէջ կը դտնէինք հարսանեկան ղգեստներ ... մէկ կողմ ղրինք անոնք եւ պահեցինք . այդ ղգեստները անպէտ չմնացին :

Մօտաւոր եւ ղրացի դաւառներէն ամէն օր կը հասնէին բարեկեցիկ եւ ղիրքի տէր ամուրիներ եւ կ'ամուսնանային չափահաս որբուհիներու հետ :

Տխուր հարսնիքներ էին անշուշտ , սը – պաւոր հարսնեւորներ: Բայց այդ յորդա – ռատ արցունքներուն տակէն որկըտանք – ինք, հարսերու երեսներն ի վար, հան – դարտ եւ անայլայլ փայլով մը կը չողար նաեւ երջանկութիւնը :

Արագ արագ, նոր ընտանիքներ կը կազ – մուէին, մեր զործունէութեան տեսակը ղգալի կերպով փոխուած էր, այլ եւս տխրութեամբ մէկ կողմ չէինք ձգեր ղե – ղեցիկ եւ պճնուած ղգեստները՝ արկած – եալները վիրաւորելու մտահոգութեամբ· անոնք կը պահէինք, կը ծրարէինք եւ կը յատկացնէինք հարսերուն :

Եկեղեցին բակին մէջ ապաստանողնե – րու թիւը կը պակսէր հետզհետէ· չատե – րը այդինները զացեր էին այդեկութ ընե – լու եւ օդնելու հողատէրներուն:

Քիչ ատենէն կուգար նաեւ բամպակի հունձքը եւ անզործ մնացած քաղուհիներ պիտի մխիթարուէին սուրբ եւ ամոքիչ աշ – խատութիւնով :

Ցղի կիները կը ծնէին ու նորածինները այլեւս վիժածի ահռելի երեւոյթներ չու – նէին: Ամէն օր կ'երթայինք կ'այցելէինք իրենց ու զուրգուրանքով կը հսկէինք այդ նորածիլ կեանքերուն վրայ :

Դժբախտ ու որդեկորոյս մայրերու դէմ – քերուն վրայ կը վերածնէր երջանկու – թեան ժպիտը, ու չրթներ, որ միայն ողբ – բացեր էին ամիսներէ ի վեր, կերդէին եւ օրօր կ'ըսէին իրենց մանկիկներուն: Մէկ ծնող կնոջ քեզ կը հաւաքուէին չատ մը այրիներ ու ամէնքն ալ կը խնամէին ու կը հաւաքաբար մայրութիւն կ'ընէին եւ կը մխիթարուէին ինքզինքնուն ստեղծած պարտաւորութեան մէջ :

Աւերակները նուազ քսմնելի, նուազ տխուր կ'երեւէին , որովհետեւ հայ բան – տարկեալներու արձակումէն եաքը կիպ – րոս, Եդիպտոս եւ այլ երկիրներ ապաս – տանող վախստականներ դարձեր էին ի – րենց հայրենի հողին վրայ :

Փողոցներու մէջ անցուդարձը կը չատ – նար· ոմանք իրենց տանը աւերակները սկսած էին քրքրել նոր չինութիւններու համար· փոքրիկ խանութպաններ հրդեհ – ուած կրպակներու խանձած պատերուն վրայ սկսած էին ապրանքներ կախել եւ վաճառել: Նոր հոդեր, նոր հաչիւներ , ապագայի նոր ծրագիրներ կը զարթնե – ցնէին քաղաքացին իր դժբախտութեան թմրութենէն :

Այդ օրերուն էր որ հարկ եղաւ մեզի երթալ Ատանայի չրջակայ այդիներէն մէ – կը՝ կարեւոր գործով մը : Քաղաքէն ան – միջապէս դուրս՝ սկսաւ չարքը հոծ բու – սականութիւնով մը հովանաւորուած պարտէզներու եւ ընդարձակ այդիներու:

Անոնցմէ չատեր աւրուած էին, արմա – տախիլ որթատունկեր կը ճմռուէին կառ – քին անիւներուն ներքեւ· չքեղ դալարի – ներու խորերէն երբեմն կը ցցուէր աւերակ դարձած բնակութեան մը մէկ թեւը : Բը – նութիւնը կարծես արտակարգ չանքերով կը ձգտէր ծածկել ինչ որ մարդիկ քան – դած էին ու աւրել հետքերը ոճիրին :

ՋԱՊԵԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

Արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետը, Կրոթվոլ, զեկուցում տալով անցեալ շաբթուան դէպքերու մասին, աննախընթաց խոստովանութիւններ կատարեց գործուած սխալներու առթիւ: Ահա իր խօսքերը, Պոհլէնի հանքագործներուն առջեւ. — «Մենք պատասխանատու ենք պատահած դէպքերուն: Միայն արեւմուտքի գրգռիչները չմեղադրենք: Հրձիգները երբեք պիտի չյաջողէին, եթէ պայթուցիկ նիւթեր կուտակուած չըլլային»:

Ակնարկելով արեւմտեան շրջանը փախած Գերմաններուն, խոստովանեցաւ թէ հարիւր հազարներ են որոնց բացակայութիւնը կը ծանրացնէ պարենաւորման տագնապը: Յետոյ, հաստատեց թէ իր կառավարութիւնը ծանր սխալ մը գործած է չափազանց զարկտալովճարտարարուեստին, առանց մտածելու որ երբ երկրին երկու մասերը միանան, արեւմտեան շրջանին ճարտարագործութիւնը պիտի բաւէ ամբողջին համար: Եւ վերջապէս խօսքը ուղղելով պետական պաշտօնեաներուն ազդարարեց.

— «Այն տեղական պաշտօնեաները որոնք փոքր աստուածներ կը նկատեն իրենք զիրենք, պէտք է վար իջնեն իրենց գահերէն եւ սերտ յարաբերութիւններ, բարեկամական գործակցութիւն հաստատեն մեր ժողովուրդին հետ»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՐԱՒ. ՔՈՐԷԱՅԻ նախագահը, Սինկման Ռի, կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ Յունիս 25ին, պատերազմի 4րդ տարեդարձին առթիւ, ի ներկայութեան 300·000 քաղաքացիներու: Ընդդիմանալով ծրագրուած զինադադարի, ըսաւ թէ «ցմահ պիտի կռուին, ազատ, միացեալ եւ անկախ Քորէա մը կազմելու համար» — Փեքինի անթելը նորէն աւետեց թէ օրերու խնդիր է զինադադարի կնքումը: Հնդկաստանի վարչապետը առաջարկեց նիստի հրաւիրել Ազգաժողովը, զինադադարը պարտադրելու համար:

ԿԱԽԱՂԱՆԻ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ անգլիացի Ճոն Քրիսթի, որ խոստովանած էր թէ եօթը կիներ սպաննած է: Փաստաբանները փորձեցին փրկել ամբաստանեալը, իբրեւ խելագար ներկայացնելով. բայց երդուեալները — ինը այր եւ երեք կին — միաձայնութեամբ վճռեցին թէ խելքը գլուխն է եւ արժանի մահապատժի: Այս վճիռին վրայ, դատաւորը յայտարարեց. — «Դատապարտուած էք ձեր վիզէն կախուելու, մինչեւ որ մահը վրայ գայ: Աստուած ողորմի»:

ՉՈՄՈՒՆԻՔ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ ԵՆ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

5 Յուլիս, կիրակի, կէսօրէ ետքը ժամը 3 — 7, Արարատ ճաշարանին մէջ, ռիւ տէ զԷքօլ, Փարիզ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան Տէսինի մասնաճիւղին: Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի Յ. Պարոնեանի «ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ»ը, ղեկավարութեամբ Պ. Տէր Պօղոսեանի, մասնակցութեամբ լաւագոյն ուժերու եւ Նոր Սերնդականներու:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Սէն Լուի վարչութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Սէն Լուի, Լա Փոմի եւ Վալպարէլի ժողովուրդին, որ սիրայօժար օգնեց ծոմապահութեան օրուան հանգանակութեան: Շնորհակալութիւն նաեւ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութեան, որ կարկանդակներէն բաժին հանեց հիւանդներու եւ ծերերու:

200.000 ՖՐԱՆՔ

Ծախու է Փարիզի 15րդ թաղամասին մէջ, 200·000 Ֆր. եկամուտ ունեցող եւ 17 յակաբաժինով, երկյարկանի զոյգ մը շէնք: Գին մէկուկէս միլիոն: Հեռախօսել՝
GOB. 05 - 63

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Սիւռժըտէօզներ
Դիմել.—
Société PARIS - CALIFORNIE
58, Rue de Cléry, Paris (2·)

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՍԵՒՌԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

28 Յունիս, ժամը 16ին:

Կը նախագահէ՝
նախարար՝ ԷՏՈՒԱՐ ՊՕՆՖՈՒ
որ նաեւ խօսք պիտի առնէ:

Աշակերտները պիտի կատարեն խըմբերգներ, արտասանութիւններ, պիտի երգեն Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ եւ Պ. ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժնէն վերջ տեղի պիտի ունենայ պարգեւաբաշխութիւնը, եւ պիտի ներկայացուի Մոլիէռի ծանօթ խաղը

LES FOURBERIES DE SCAPIN

Ե. եւ Զ. դասարաններու աշակերտներուն կողմէ:

Շրջանաւարտ աշակերտները պիտի ըստանան իրենց վկայականները:

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողները, ընտանիքներ, բարեկամներ եւ ծանօթներ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հանդէսը կը սկսի ճիշդ ժամուն, կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիլայի դպրոցին, հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեանի: 28 Յունիս, ռիւ Հանրի Պարպիւսի Փաթրոնաժի սրահին մէջ: Մեթրօ Մեռի տէ Լիլա, Փորթ տէ Լիլա:

Մուտքը ազատ է: (Կրթ. մարմին)

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին հոգաբարձութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին: 5 Յուլիս Կիրակի ժամը 15ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը մասնակցին դպրոցին աշակերտները: Կը ներկայացուին զուարճալի թատերախաղեր աշակերտներուն կողմէ:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի Շրջ. վարչութեան կողմէ, այս կիրակի ամբողջ օրը Մէօտօնի Թափի Վէռի անտառը:

Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդական մասանճիւղերու:

Գեղարուեստական բաժին, զանազան խաղեր եւ հաճելի ժամանց:

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ս. Սահակ – Մեսրոպ Մայր եկեղեցի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ եկեղեցիին հիմնադիր– Բարերար ողբացեալ ԱՍՊԵՏ ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆի եւ իր ընտանիքին ննջեցեալներուն յիշատակին տարեկան հանդիսաւոր հոգեհանգնդիստը պիտի կատարուի Սրբոց Թարգմանչաց Տօնին (Եշ., 25 Յունիս) յաջորդող կիրակի օրը, 28 Յունիս: Հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի յարգանքի իր մասնակցութիւնը ընծայել հանգուցեալ բարերարին յիշատակին:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջին հանդէսը, գեղարուեստական խնամուած յայտագրով, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 28ին, ժամը 15ին.

Պարտէզին մէջ հաճելի ժամանց մինչեւ իրիկուան ժամը 9ը:

Հրապարակ հանուած վիճակահանութեան տոմսերը պիտի ծառայեն իբրեւ մուտքի տոմս:

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա – Զարսանճագի Հայր. Միութեան, այս կիրակի ամբողջ օրը Շաթօ թը լա Ռօշըվէռի զովասուն, կանանչազարդ եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ, ռիւ տէ Քլեմիթի, Սէն Ժիւլիէն, Մարսէյլ:

Կը նախագահէ Հայրենակից Ս. ՊՕՅԱՃԵԱՆ: Կը բանախօսէ Հայրենակից Մ. ԹԱՇՃԵԱՆ:

Առաւօտեան գնդակի մրցում, գնդակ (պուլ) ունեցողներէն կը խնդրուի միասին բերել:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին, երգ արտասանութիւն, նուագ եւ անակնկալներ: Պիտի ներկայացուի խիստ քրքջալիր զաւեշտ մը «ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՌԸՄԲԱԼ Է», ղեկավարութեամբ եւ մասնկացութեամբ դերասան եւ դերասանուհի Կիկօ Շամոյեանի: Հայկ. եւ եւրոպական պարեր: Հայկական պարեր տաուլ զուրնայով:

ԾԱՆՕԹ.— Քաղաքէն առնել 7 եւ 7 պառէ հանրակառքերը եւ իջնել Ս. Ժիւլիէն չհասած մէկ կայարան առաջ:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առթիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Յուլիս 5ին, ժամը 14էն 19:

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բաժին: Այս առթիւ նոյն օրը ժամը 12ին կազմակերպուած է ճաշ մը: Մասնակցիլ փափաքողները դիմեն Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի՝ 14 ռիւ տիւ Սօլէյլ, Փարիզ (20): Մասնակցութեան գինը 1200 Ֆրանք, զրկել նոյն հասցէին՝

C. C. P. PARIS 7065 - 15

Ճաշի արձանագրութիւնները կը փակուին Յունիս 30ին:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ.Բ.Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովը կը խնդրէ յարգոյ հայ հասարակութենէն եւ մասնաւորաբար Մարի Նուպար համալսարանական Տան հայ ուսանողներէն որ հաճին ներկայ ըլլալ տարեկան քառաձայն պատարագին եւ հոգեհանգստեան պաշտօնին, այս կիրակի, ժամը 10·30ին, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ ի յարգանս յիշատակին, ազգ. մեծ բարերար եւ Բարեգործականի հիմնադիր

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ

իր մահուան 24րդ տարելիցին առթիւ:

Արարողութեանց կը նախագահէ հայրապետական պատուիրակ Սերովբէ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ:

Imp. ARAXES 46, Rue Richer, Paris 9e

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ.Յ.Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20·30ին: Սովորական հաւաքատեղին:

ՇԱՒԻԼ.— Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Անդրանիկ խումբի դասախօսական ժողովը, այս երկուշաբթի ժամը 9ին դպրոցի սրահը: Կը դասախօսէ ընկեր ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Մուտքը ազատ է հասարակութեան, մասնաւորապէս երկսեռ երիտասարդութեան համար:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ.Յ.Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Կապ. Խաչի դպրոցի տարեվերջին քննութիւնները տեղի կ'ունենան այս կիրակի ժամը 9էն սկսեալ: Ներկայ կրնան ըլլալ ծնողքները եւ փափաքող հայրենակիցները:

Ֆ.Կ.ԽԱՉԻ Կեդր. վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Իսիի ընկերուհիները այս շաբաթ ժամը երեքին Խրիմեան դպրոցի սրահը: Այս առթիւ տեղի պիտի ունենայ դասախօսական ասուլիս մը:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ Ուս.ի հրաւէրով, տասը Հայր. Միութիւններ 20 Յունիսի իրենց ժողովին մէջ, սերտօրէն գործակցելու համաձայնութեան մը յանգած ըլլալով, ներկայիւս կը հրաւիրեն բոլոր Հայր. Միութիւններու ներկայացուցիչները Բ. ժողովի մը, այս երկուշաբթիժամը 21ին, Քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը (մեթրօ Քատէ), գոյացած համաձայնութեան մանրամասնութիւնները իմանալու համար:

Ո՞ՒՐ ՃԱՇԵԼ

Համով – հոտով, — ՃԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆԻ
— Ի՞նչ ուտել սակայն բերնի համով
—Տէօնէր քէպապ Բշ. Գշ. եւ Եշ. օրերը
Պոլսէն յատկապէս բերուած վարպետ խոհարարի մը կողմէ պատրաստուած:
Հարսնիքի, նշանտուքի, կնունքի տրամադրելի գեղեցիկ սրահ:
31, Place d'Alexandrie, Paris 2e
Պ. Հայկ Գարակէօզեանի նուագի եռանդամ խումբը հայկական եւ արեւելեան եղանակներ:
Métro . Réaumur, Sentier ou St. Denis
Téléphone . Gut. 92 - 65

LES MEILLEURES
DRAPERIES ET FOURNITURES
POUR TAILLEURS
Chez A. HAMALIAN
68, Rue Nationale, MARSEILLE
Téléphone : Colbert 33 - 22
Les meilleurs articles
aux meilleurs prix

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris 2e
Téléphone : CENtral 78 - 44

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ

Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2–28, 2–40, 3–28 և 1–40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԺԷՐՋԷԻ ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԷ ԿԱՄ ԲԱՄՊԱԿԷ

ԲԱՄՊԱԿ՝ ԳՕԹ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 փր. Վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 փր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԿԻՐԱԿԻ 28 ՅՈՒՆԻՍ

DIMANCHE 28 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7103

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2514

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

« ՄԱՆՐ » ՎԷՐՔԵՐ

Տեղի-անտեղի կը պարծենանք մեր արժանիքներով: Մանաւանդ անցեալ փառքերով:

Ամէնէն անճարն ալ կրնայ ժամերով ճառ խօսիլ, սկսելով Հայկէն եւ Բելէն, Մեծն Տիգրանէն կամ Քաջն Վարդանէն:

Իսկ անոնք որ քիչ-շատ պաշար ունին, կրնան կախարդական մթնոլորտ ստեղծել, ձեր ոտքը գետնէն կտրելով:

Եւ այսպէս օրերը իրիկուն կ'ըլլան:

Խանդավառութեան գոլորշիները հետզհետէ կը ցնդին: Եւ կը սկսի թմրութիւնը:

Մարդիկ մեքենաբար կը կոճկուին: Խմբովին կը կծկուին, եւ կը քաշուին իրենց պատեանին մէջ:

Տերեւ չի շարժիր, մէկ ժամանակաշրջանէն միւսը:

Հրա՛շք, եթէ եղած տերեւներն ալ չթափին, զրկուելով ջուրէ եւ խնամքէ:

Արտաքին խորշակը եւ ներքին ժանգը իրար կը լրացնեն, ընդլայնելով, խորացնելով անջրպետը՝ երէկուան եւ այսօրուան միջեւ:

Փաստե՞ր կ'ուզէիք. — Սկսինք բաղդատաբար «մանր»երէն:

Վերջերս նոր ահազանգ մը հնչեց Հիւս. Ամերիկայի մէջ, աւելի սուր եւ ուժգին, — Սերունդը կը կորսուի, օգնութի՛ւն ...

Եւ արդէն գործի ձեռնարկած են, չարիքը սահմանափակելու համար, նախաձեռնութեամբ չորս կազմակերպութեանց, — Հ. Յ. Դաշնակցութիւն, Երիտ. Դաշնակցութիւն, Հայ Օգնութեան Միութիւն եւ Ազգ. վարչութիւն:

Ուրիշ կազմակերպութիւններ ալ կը շարժին, գործակցելով կամ առանձին գործելով:

Ամէն պարագայի մէջ, մարդիկ խօսքէն գործի անցած են, եւ կարելին կը փորձեն, յանուն սերունդի փրկութեան:

Ինքնապաշտպանութեան պայքար, ազատարար գօտիներ հաստատելու համար տունէն դպրոց: Հանրային գործունէութեան բոլոր ասպարէզներուն մէջ:

Ահակոչը սերտ կապ ունէր մեր գաղութին հետ:

Լսեցի՞ք որ եւ է խլրտում կամ ձեռնարկ, բացի յօդուածներէ եւ ճառերէ:

Մեր գաղութը աւելի երիտասարդ է, երեսուն տարեկան, բաղդատելով ամերիկեանին հետ (60 - 70 տարեկան):

Եւ սակայն, կը թուի թէ ժամանակէն առաջ ծերացած է:

Մէկ հայաշատ կեդրոնէն միւսը, կա՛մ ակռաները թափած են, կամ աչքերը դեղնած: Եւ կամ ոտքերն ու ձեռքերը կը դողան, որեւէ հանրային ձեռնարկի մօտեցած ատեն:

Այսպէս նաեւ հարեւան գաղութներու մէջ, ուր ոչ բանուորական հոգեր ունին, ոչ ալ տնտեսական տագնապ:

Ճիշդ այս միջոցին ազդեր եւ նկարագրութիւններ կը հրատարակուին ամավերջի հանդէսներու մասին:

Իբրեւ ընդհանուր կանոն, ամէն տեղ ալ աչքի կը զարնէ ներկաներու աննշան թիւը:

Այս առթիւ ալ, թղթակիցները մեքենաբար կը գործածեն «Յառաջ»ի հերթական բանաձեւը, — «Կոկիկ բազմութիւն»:

Կը նշանակէ 40 – 50, երբեմն ալ 100 – 150 հոգի: Համաձայն տեղին կամ ձեռնարկին:

Կեղծի՞ք չէ պարծենալ Հայկով եւ Տիգրան - Վարդանով, Գրիգոր Լուսաւորիչով կամ Սահակ – Մեսրոպով, երբ հայախօս մանուկներու թոթովանքն անգամ չի կրնար 4–500 ունկնդիր հաւաքել, հայաշատ կեդրոնի մը մէջ ...

Մանր վէրքե՞ր են ասոնք:

Գիտութիւնը կ'ըսէ թէ մանր վէրքերը յաճախ աւելի մահացու չարիքներ կը պատճառեն քան մեծերը: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՄ ՍՏԱՑԱՒ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, վարչապետութեան նոր թեկնածուն, Պ. Ժոզէֆ Լանիէլ վաւերացում ստացաւ ուրբաթ օր, Ազգ. ժողովին մէջ, արտակարգ մեծամասնութեամբ, 206ի դէմ 398 ձայնով: Օրինական մեծամասնութիւնը 314 է. ուրեմն ստացած կ'ըլլայ 84 ձայն աւելի:

Առաջին անգամ էր որ այսքան կարճ կը տեւէր վարչապետական յայտարարութիւն մը, հազիւ կէս ժամ: Ամբողջ գործողութիւնը տեւեց 140 վայրկեան: Ոչ հարցում, ոչ ալ վիճաբանութիւն: Շատեր ձանձրոյթի կը վերագրեն այս բացառիկ պարագան, քանի որ դահլիճին տագնապը տեւած էր 36 օր, եւ այնքան երեւելիները ձախողած էին:

Տեղական թերթերը Պ. Լանիէլի յայտարարութիւնը կը գտնեն «պայծառ եւ պետական աւանդութեան այնպիսի պավարչապետը ըսաւ թէ այս ծանր պաշտօնը ստանձնած է համեստօրէն: «Եթէ այս պարտականութիւնը ինծի ինկաւ, եթէ ես չխուսափեցայ, պատճառը այն է որ իբրեւ երեսփոխան եղած եմ պաշտպանը հանրապետական աւանդութեան այնպիսի պահու մը եր բան բռնաբարուած էր եւ միշտ անվթար կը պահեմ հաւատքս ազատութեան մասին»:

Իր յայտարարութիւնը ծրագիր մը չէր, այդ գործը ձգած է կազմելիք նախարարութեան: Բայց որոշ տեսակէտներ կը յայտնէր, ներքին թէ արտաքին քաղաքականութեան մասին: Նոր կառավարութիւնը խորհրդարանին կը ձգէ միացեալ Եւրոպայի եւ միջազգային բանակի խնդիրները, վերջերս կնքուած դաշնագիրներուն քննութիւնը: Ֆրանսա պատրաստ է օգտուելու ամէն լուրջ պատեհութենէ, միջազգային մթնոլորտը բարւոքելու եւ բանակցութիւններ կատարելու համար, կը բաւէ որ դիմացինը իր յօժարութիւնը ապացուցանէ շօշափելի փաստերով. (կ'ակնարկէ Զորս Մեծերու ժողովին): Հնդկաչինի պատերազմը շատ ծանր բեռ մըն է Ֆրանսայի համար: Խնդիրը պիտի քննուի Պերմուտայի ժողովին մէջ: Կառավարութիւնը պատրաստ է կարելին փորձելու, որպէսզի վերջանայ այս արիւնալի պատերազմը: Թունուզի հանդէպ Ֆրանսան ունի յանձնառութիւններ որոնք հետզհետէ պիտի գործադրուին: Ֆրանսայի գըլխաւոր մտահոգութիւնն է ամրապնդել ապահովութիւնը եւ Հիւս. Ափրիկէի պաշտպանութիւնը, ռազմագիտական բոլոր դիրքերով:

Գալով ելմտական կացութեան, անհրաժեշտ է կարգ մը նոր աղբիւրներ ճարել, ինչպէս միաձայնութեամբ յանձնարարած էր 17 վարչապետներու ժողովը: Պանք տը Ֆրանսը կը պահանջէ որ տրամադրուած կանխավճարները հետզհետէ վճարուին, մասնաւոր աղբիւրներով, ինչպէս ըրած էր ժամանակին Փուանքառէ: «Ճիշտ է որ մեր տուրքերուն համագումար ծանրութիւնը ծայրագոյն աստիճանին հասած է: Ես միշտ հակառակ եղած եմ տուրքերու յաւելման: Բայց երբ խնդիրը կը վերաբերի առողջ դրամի մը գինը վճարելու, ներելի չէ որ եւ է վարանում: Կը կրկնեմ, տնտեսական խնդիրը ամէնէն էական հարցն է մեզի համար»:

Վարչապետը համառօտակի պարզեց նաեւ իր տեսակէտները հողագործութեան եւ ընկերային քաղաքականութեան մասին: Կառավարութիւնը պիտի ջանայ պաշտպանել դրամը, իբրեւ առաջին երաշխիք աւելցնելու աշխատաւորներուն գնելու կարողութիւնը: Պիտի բարեփոխէ հարկային դրութիւնը: Պիտի ջանայ զարկ տալ տնտեսական գործունէութեան, նոր միջոցներ ձեռք առնել գործազրկութեան դէմ, յարգել շարժական սակացոյցիօրէնքը՝ աշխատավարձքի մասին, աւելցնել արտադրութիւնը եւն.:

Վարչապետը անհրաժեշտ կը գտնէ կարգ մը մասնաւոր իրաւասութիւններ, գործելու, մասնաւորապէս միաձայնութեամբ պահանջուած խնայողութիւնները կատարելու համար: Այդ իրաւասութիւնները պիտի չգործադրուին նոր տուրքեր հաստատելու համար, քանի որ այդ իրաւունքը խորհրդարանին վերապահուած է»:

Յայտարարութիւնը կ'ընդմիջուէր ծափերով: Մեծ տպաւորութիւն գործեցին Պ. Լանիէլի վերջին խօսքերը.

— Եթէ օր մը, ինչպէս կը յուսամ, յաջողութիւնը պսակէ մեր միացեալ ջանքերը, այդ մէկ մարդու, մէկ կուսակցութեան յաջողութիւնը պիտի չըլլայ, այլ պարզապէս Հանրապետութեան եւ Ֆրանսայի յաջողութիւնը»:

× Նոր կառավարութիւնը կազմուած պիտի ըլլար երէկ: Վարչապետը կ'ուզէ կրճատել նախարարներուն թիւը: Դահլիճը Ազգ. ժողովին պիտի ներկայանայ Գշ. օր:

ԿԱՐԵՒՈՐ ՋԻՋՈՒՄՆԵՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետը, Կրոթվոլ Յունիս 26ին յայտարարեց թէ մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմուած է լայն իրաւասութիւններով, միջոցներ ձեռք առնելու եւ բարւոքելու համար աշխատաւոր բազմութեանց վիճակը:

Աւելորդ է ըսել թէ այս տնօրինութիւնը հետեւանք է ըմբոստական շարժումին, որ տեղի ունեցաւ արեւելեան Պերլինի եւ ուրիշ կարեւոր քաղաքներու մէջ,

Նոր յանձնաժողովը հետեւեալ գործերը պիտի կատարէ. —

1. Հրապարակ հանել ուտեստի եւ հագուստի բոլոր տրամադրելի մթերքները:

2. Գրեթէ կէս առ կէս զեղչել սպառազինութեանց եւ ընդհանրապէս ծանր ճարտարագործութեանց արտադրութիւնը եւ այսպէս խնայուած 670 միլիոն մարքը յատկացնել բնակարաններու շինութեան, ինչպէս եւ ընկերային սպասարկութեանց բարելաւման:

3. Նուազագոյն չափին իջեցնել այն արտադրութիւնը զոր հողագործները պարտաւոր են պետութեան յանձնել:

4. Աւելցնել ծերունիներու եւ անկարներու հանգստեան թոշակը:

5. Աւելի աշխատավարձք վճարել այն բանուորներուն որոնք իրենց յօժար կամքով կ'անցնին արտադրութեան օրինական չափը:

Արեւելեան Գերմանիոյ փոխ – վարչապետը, Իւլպրիխտ, այս փոփոխութիւնը կը բաղդատէ Խ. Միութեան երբեմնի «Նեփ»ին հետ (տնտեսական նոր քաղաքականութիւն): Այս առթիւ յայտարարեց.

— « Լենին ըսած է թէ երբ կուսակցութիւնը սխալներ կը գործէ, լաւագոյն ուղին է փոխել քաղաքականութիւնը եւ իր պարտականութիւնը կատարել քննադատութեամբ եւ ինքնաքննադատութեամբ: Մեր կուսակցութիւնը բացէ ի բաց յայտարարեց աշխատաւոր բազմութեանց թէ չափազանց պարծենկոտ եղած եւ զանգուածներէն հեռացած էր»:

ԴԱՍԱԼԻՔՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏԻԺՆԵՐ

Արեւմտեան Պերլինի անթելը կը ծանուցանէ թէ 41 ոստիկաններ Արեւելեան Գերմանիայէն արեւմուտք անցած են, դասալիք ըլլալով: Զորեքշաբթի օր ալ ուրիշ 46 ոստիկաններ փախած էին: Դասալիքներու թիւը հասած է 377ի, որոնց քսանը

(Շարունակութիւնը կարդա՝ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆՈՐ « ՀԱՅՐ ՄԵՐ »

Ամերիկացի պատուելի մը մեծ աղմուկ հանեց վերջերս, վերաքննելով եւ սրբագրելով «Հայր Մեր»ը:

Ի՛նչ յանդգնութիւն ...

Մեր մէջ գրոց – բրոցներ կան որոնք տարիներով քէն կ'ընեն, եթէ անտեղի բառ մը փոխած, կամ լեզուական սխալ մը սրբագրած ըլլաս:

Պատուելին սրբապղծութիւն կը համարի «Հայր Մեր»ին հետեւեալ նախադասութիւնը. —

«Եւ մի տանիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա ի չարէն»:

Բարի քրիստոնեայի մը կը վայլէ՞ այսպիսի աղօթք ուղղել Աստուծոյ, կ'ըսէ պատուելին:

Ուրեմն Աստուած մեզ փորձութեա՞ն կ'առաջնորդէ, — Մեղայ, մեղա՛յ ...

Եւ ուրիշ քանի մը դիտողութիւններ:

Դժբախտաբար կորսնցուցեր եմ իր սրբագրած եւ վերամշակած « Հայր Մեր»ին բնագիրը:

Աստուածաբանութիւնը չինարէն է ինծի համար: Բայց կը կարծեմ թէ պատուելին կը չափազանցէ:

Միայն Հայոց պատմութիւնը քրքրելով, ես այն եզրակացութեան յանգած եմ թէ Աստուած կը սիրէ փորձութեան ենթարկել մարդիկը: Ամբողջ ազգեր եւ ժողովուրդներ:

Իսկ երբ կարգը կուգայ «չարէն փրկելու», յանկարծ կը կորսնցնէ իր չէզոքութիւնը: Կը դառնայ կողմ:

Դեռ աւելին, — կը հակի այն կողմը որ ոչ թէ գրիչ, այլ սուր ունի: Ոչ թէ «Մատեան ողբերգութեան» եւ սրբանօթ, այլ հրանօթ եւ թնդանօթ:

Հեռո՛ւ ինձմէ՝ «Հայր Մեր»ը սրբագրելու որեւէ յաւակնութիւն:

Երբ Նարդունին անգամ «Խոնարհեցո՛» կ'երգէ Վենետիկի կամարներուն տակ, ինծի՞ մնացեր է բառ կամ խօսք փոխել տէրունական աղօթքէն:

Միայն համեստ առաջարկ մը:

«Հայր Մեր»ը ի միջի այլոց կը խնդրէ «զհաց մեր հանապազորդ»:

Հայերը աշխարհի որ ափն ալ ինկած ըլլան, հաց ճարելու ճամբան կը գտնեն:

Հայկական առած է քարէն հաց հանելը:

Մե՞ղք մը գործած կ'ըլլանք, եթէ հացի տեղ ազատութիւն խնդրենք, աշխարհաբար թէ գրաբար:

— Բայց «Տէր Ողորմեա»ն ունինք:

= Հոգ չէ: Այս անգամ ողորմութիւն չենք խնդրեր, այլ մեր արդար իրաւունքը, քիչ մը աւելի բարձրացնելով մեր ձայնը: ՎԱՀԷ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

Հեղինակը՝ անգլիացի աշխարհահռչակ վիպասանուհին՝ Ակաթա Քրիսթի, ծանօթ է Յառաջի ընթերցողներուն, որոնք մէկ շունչով կարդացին քանի մը թարգմանութիւններ, պատերազմէն առաջ:

Նոյն անհամբերութեամբ պիտի կարդան այս վէպը, որուն անցուդարձը տեղի կ'ունենայ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ:

ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ 20րդ միջազգային ցուցահանդէսը բացուեցաւ Պուռժէի մէջ: Պիտի տեւէ մինչեւ կիրակի, 5 Յուլիս: Հարիւր յիսուն հազար հանդիսատեսներ կը նախատեսուին այդ օրը: Կը մասնակցին 170 ցուցադրողներ ինը ազգերէ: Այս առթիւ բազմաթիւ յանդուգն մարզանքներ պիտի կատարուին, արդիական օդանաւերով որոնց մէջ կարեւոր տեղ մը կը բռնեն Ֆրանսական արտադրութիւնները:

ՃԱՆԱՊԱՐՀ ՀԱՅԿԱԶԱՆՑ

•

ԺԳ.

Ինչպէս վարդի մը կոկոնը, փակ էին Աստուծոյ շրթները : Շարունակեցի ·

— Տէ՛ր, փարաւոններու եւ ասորաբաբելական թագաւորներու կրունկին տակ նուաստացած ժողովուրդ մը, որ հզօր եւ ամենակալ Աստուծոյ մը փառաբանութեան մէջ մխիթարութիւն եւ ապաւէն փնտռեց՝ լուծելու ձեւով մը իր ստորազգացութեան վրէժը, եղծեց դիմագիծըդ եւ նկարագիրդ ·

1·— Արարչագործութեանդ տուաւ այն իմաստը թէ ստեղծեցիր մարդը, անոր տալու համար իբրեւ գոյութեան պատճառ կամ նպատակ՝ գո՛վքդ միայն երգել:

2·— Փառքիդ ընկեր հռչակելով ինքզինք(*), աստուածերգութեան մէջ դրաւ ներքին թաքուն հաճոյքի մը գոհացումը, ներանձնական զգացողութեանց վայելումը, իր եսը գովաբանելու անխոստովանելի եւ ծածուկ եղանակ մը, զոր կը ճանչնան սօլիփսիզմի գաղտնիքներուն հաղորդակիցները :

Ժպտեցաւ Աստուած, Ու վարդ մը բացուելու նման, գոյները աւելի եւս աճեցան, առատացան, թարմացան, կենդանացան, իր դիմագծին տալով փոփոխութիւն մը, մտերիմ ու քաղցր :

Պատկերը արագ այլակերպութիւն մը կրեց :

— Ո՛վ զարմանալի, գոչեցի, Մխիթա՛րըն է, Մեծն Մխիթարը :

— Տղա՛ս, ըսաւ ան, հասկնալի է ինձ թէ ի՛նչ բան կը մղէ քեզ տրտնջալու, քննադատելու եւ մեղադրելու : Արդար է միտքդ, բայց արտայայտութեանդ եղանակը՝ անարդար: Ուշադրութի՛ւն, — երբ աչքերուս մէջ կը դիտես՝ կը տեսնես զիս երկու, ճիշդ ինչպէս ինքզինքդ կը տեսնես, բայց այդ երկուքը դիտելու խաղ մըն է միայն՝ եթէ ոչ սխալ մը: Պատճառն այն չէ թէ երկու աչք ունիս,—որոշ պարագաներու մէջ՝ մէկ աչքն իսկ երկու կը տեսնէ: Առարկան, որ մէկ է, մեղք չունի, ուրեմն, թիւրատեսութեանդ մէջ : Ի՛նչ ձեւի տակ ալ ներկայանայ առարկան, անշուշտ դուն կը դատես համաձայն տեսողական մեքենայիդ առանձնայատկութեան :

Աստուած մէկ է: Բայց սխալ է հաւատալ թէ Եբրայեցին, Ելլադացին կամ Հայաստանցին նոյն ձեւով, հետեւաբար մէկ կը տեսնեն Աստուածը: Աստուած կը բազմանայ համաձայն այն աչքերուն ,որոնք կը դիտեն զինք: Ու կը գունաւորուի համաձայն պրիսմակին, որու մէջէն կը նային իրեն :

Այս տրամաբանութեամբ՝ Աստուած չէ որ ստեղծած է մարդը, այլ մարդն է որ ստեղծած է իր Աստուածը, — ահաւասիկ երկու տարազ, զորս հակադրութիւն մը կազմելու համար չբերի քեզի: Առաջին տարազը բարդ է, քննութեան ուղին եւս խորտուբորտ: Կատարեա՞լ է մարդը, — եթէ կատարեալ է, ուրեմն հաղորդակից է արարչագործութեան գաղտնիքին , իսկ եթէ անկատար է, իբրեւ ձեռակերտ՝ վայել չէ Աստուծոյ արարչական կարողութեան: Նախընտրելի է հեռանալ տարազին ցոյց տուած խորտուբորտ ճամբէն: Լաւագոյն է հետեւիլ երկրորդ տարազին, — մարդն է որ ստեղծած է իր Աստուածը, որ տենչ մըն է կատարելութեան եւ որ կը համերաշխի անհատին ստեղծագործական կարելիութիւններուն հետ: Ո՞վ կրնայ հաւատալ թէ աւելածուին Աստուածը եւ ակադեմականին Աստուածը նոյն Աստուածներն են :

Աստուած մէկ է, բայց իբրեւ վախճան կամ point de convergence.

Այս տեսակէտով, պէտք է ընդունիլ թէ ժողովուրդները ունին իրենց Աստուածները, օժտուած՝ կատարելութեան տենչերով ու նուաճումներով այնքան որքան ժողովուրդները իրենք: Օժտուած ժողովուրդներուն կեանքը վազք մըն է դէպի Աստուած :

Տղա՛ս, դուն կը պատկանիս օժտուած ժողովուրդի մը, որ կը յառաջանայ դէպի անմահութիւն, դէպի յաւիտենականութիւն, դէպի Աստուած: Այդ ճամբուն փառքը կ՝երգեն մեր մագաղաթները, մեր մտքի ժառանգութիւնները, ճարտարարուեստի վկայութիւնները : Հայ հանճարն է որ կ՝երգէ եւ կը յառաջանայ, Աստուծոյ անունը իր շրթներուն վրայ···

— Փա՛ռք քեզ, Տէ՛ր, յաղագս ամենայնի ···

Կ՝ըսէր աբբահայրը, Ուլոհոճեան , երբ անհետացաւ տեսիլը: Երկու պատանիները վերսկսան փոխասացութիւնը:

Լոյսին սուրը ինկեր էր ուսիս վրայ: Ձախ հակեցայ, ծածկելու համար արցունքներս, որոնք կը հոսէին այտերս ի վար: Կոկորդս կը սեղմուէր, հեծկլտալու վախը կը նեղէր զիս, — ո՛րքան քաղցր էր լալը, այդ պահուն: Ծայրայեղ անօթութեան մը զգայութեան չափ սաստիկ էր լալու փափաքս, որ թէ՛ կոկորդս կը ցաւցնէր, թէ տարօրինակ հաճոյք մը կը պատճառէր :

Տաղանդաւո՛ր ժողովուրդ, ժայռերը փեռեկտեցիր, վարարուն գետերը կամրջեցիր, քարքրուտ անապատները ծաղկեցուցիր, արիւնովդ դիր գրեցիր մագաղաթներու վրայ, բայց դարձեալ մնացիր զրկուած, տարմացրիւ եւ հալածական :

Ահա տաղանդաւոր Հայ մը, մեն – մինակ, եկեր փոքրիկ Հայաստան մըն է շիներ անշուք կղզեակի մը վրայ, — եկեղեցիով, դպրոցով, տպարանով: Իսկ ի՞նչ հրաշք պիտի գործէինք մենք բոլորս՝ մեր հողին վրայ:

Հիմա, ես ալ, տարագիր, ուրիշ իտէալ չունիմ, բայց եթէ հիմնել աշխարհական միաբանութիւն մը, — տարիներէ ի վեր կ՝որոճամ այդ ծրագրին վրայ: Ջրվէժ հատորիս վերջը՝ դրած եմ նկարագրական մը իբրեւ մաքէթ նման աշխարհական վանքի մը: Արտասահմանի մէջ նման Տուն մը, ուր պիտի ճգնէին յիսուն միաբաններ, կրնայ փրկել ստուարաթիւ գաղութ մը տարիներ ու տարիներ: Կը հաւատամ, որ գաղութներու փրկութիւնը կապուած է նման միաբանութիւններու գործունէութեան ···:

Հ. Եղիա Փէչիկեան կը մօտենայ մեզի ու կը մրմնջէ · — Ժամն է մեկնելու :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Իսրայէլ անունին նոր ստուգաբանութիւնն է«Իշխան որ ընդ Աստուծոյ»,— այս տեսակէտով՝ Իսրայելացի ժողովուրդը կը դառնայ ոչ միայն աստուածընտիր, այլ եւ հաւասար՝ իշխանութեան իրաւունքներու մէջ, մեկնելով այն աւանդավէպէն, ուր կը պատմուի թէ Յակոբ կը մարտնչի Աստուծոյ հրեշտակին հետ ու կը յաղթէ:

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ

•

Գ.

1931 — 34 թուականներուն «Համազգային»ի աշխատանքներով առիթը կ՝ունենայի յաճախ Ա. Ահարոնեանին այցելելու: Մեր ընթացիկ աշխատութիւններէն դուրս կը սիրէի հարցումներ ուղղել հայկական կեանքին քաջածանօթ մեր մեծատաղանդ գրագէտին :

Օր մըն ուզեցի լսել իր կարծիքը մեր արտագաղթի պատճառներուն շուրջ: Երեւոյթ մը կը տանջէր զիս — մեր եւ Թուրքերուն տարբերութիւնը՝ հողին կըպչելու, հողէն չզատուելու հարցին մէջ : Արդարեւ մենք Հայերս , քաղաքական դաժան պայմաններու հարկադրանքին տակ երկիրը ձգել հեռանալու հակամէտ գտնուած ենք, իսկ Թուրքերը, ամենագէշ պայմաններու մէջ իսկ իրենց հողին վրայ մնացած են: Օրինակ կ՝առնէի մեր օրերու պատերազմական բախումները : Ռուսեւհայկական բանակները 1915էն ասդին կը յառաջանային մինչեւ Կարին , բայց թուրք բնակչութիւնը չէր փախչեր արտակարգ համեմատութեամբ : 1921ին յունական բանակները Իզմիրէն սկսեալ յաջորդաբար կը խորանային թրքական մայր հայրենիքէն ներս, բայց, թուրք բնակչութիւնը մեծ մասով իր տեղը կը մնար: Ահարոնեանին կարծիքը ուզեցի :

= Քաղաքականին զուգընթաց Թ. դարէն ասդին յաճախադէպ ահարկու երկրաշարժները զզուեցուցին մեր ժողովուրդը, որ տուն տեղ ձգած, աւելի ապահով անկիւններ փնտռեց :

Քիչ անդին, ընկողմանած մտիկ կ՝ընէր հայկ. կեանքի ուրիշ առաքեալներէն մին, Մ. Վարանդեանը որ տկար էր: Անմիջապէս միջամտելով ըսաւ ·

— Սխալւում ես, Աւետիք, շարժը չէ մեր գաղթին բուն պատճառը, այլ աճը:

Ըստ Վարանդեանի ալ, հայ ժողովուրդին արտակարգ կերպով աճելու, ծննդաբերելու յատկութիւնը նախանձն է գըրգռած մեզ շրջապատող ժողովուրդներուն, որոնք կոտորածներով յուսահատեցուցած են այս ժողովուրդը եւ գաղթի ցուպը ձեռքը տուած: Այս երկու վարկածներուն վրայ, եթէ աւելցնենք ուրիշ հիմնական պատճառներ, քաղաքական ու աշխարհագրական աննպաստ պայմանները, հարկային ծանրդրութիւնը և մանաւանդվայրենի ժողովուրդներու անցուդարձը մեր երկրին վրայէն՝ կը պարզուին արտագաղթի շարժառիթները :

Թէեւ ոչ հիմնապէս ուսումնասիրուած՝ բայց տարբեր տեսակէտ մըն ալ կայ թէ, արտագաղթը նպաստեց մայր հողին վրայ մնացողներուն՝ հաւատքի տեւականացման, ուժեղացման: Հայրենիքին մէջ մընացող զանգուածը ոգեւորուեցաւ դուրսի հայութեան տնտեսական ու մասամբ մշակութային ճակատներւ վրայ տարած յաղթանակներովը: Գաղութները ապահովութեան կղզիներ եղան մեր ձեռագիրներու պահպանութեան համար, միեւնոյն ատեն օտարներու հետաքրքրութիւնը շարժելով հայ ժողովուրդի պատմութեան եւ մշակոյթի մասին: Արդարեւ տպագրութեան գիւտէն (1455) , ճիշդ 57 տարի վերջ , մեր առաջին գիրքերը լոյս կը տեսնէին նախ Վենետիկի մէջ, 1512 – 13 թուականներուն: 1567ին Կ. Պոլսոյ մէջ, 1616ին Լեմպէրկ, 1623ին Հռոմ, 1624ին Միլանօ, 1633ին Փարիզ, 1640ին Նոր Ջուղա, 1643ին Լիվոռնօ: 1660 – 66 թուականներուն Ամստերտամի մէջ Ոսկանին տպած Աստուածաշունչը գեղարուեստական արտադրութիւն մըն էր: Իսկ անդին Հայաստանի մէջ առաջին տպարանը կը հիմնուէր Խրիմեան հայրիկի կողմէ դարեր վերջը 1870 թուականներուն:

Օգուտն ու զանազանութիւնը մեծ էր : Վերջացնելու համար այս շարքը, ըսենք թէ մեր առաջին լրագիրն ալ լոյս կը տեսնէր գաղթաշխարհի մէջ, Հնդկաստանի Մադրաս քաղաքին մէջ: Ուրեմն կեանքի ապահովութիւնը մէկ կողմէ, միւս կողմէ հայութեան տնտեսական գետնի վրայ ձեռք բերած արտակարգ յաջողութիւնները գրաւականներ էին մակարդակի բարձրացման: Գաղթը մեզի նպաստեց, նիւթապէս ուռճացանք: Բայց այդ բոլորը ջուրին գնաց երեք հիմնական պակասներով· —

1·— Մտաւորականութեան չգոյութիւն:

2·— Քաղաքական հայադրոշմ կուսակցութեան պակաս՝

3·— Չգոյութիւնը իտէալացած Հայաստան աշխարհին: Մեր այսօրուան որակումովը՝ կորիզ Հայաստան :

Ներկայիս, արտասահմանի մէջ թէեւ այս երեք հիմնական խարիսխները ունինք, բայց զանոնք արժեւորելու գիտակցութիւնը կորսնցնելուվրայ ենք:Երբ չենք գուրգուրար մեր մտքի բերքին՝ մտաւորականութեան վրայ, ազգովին թեւ ու թիկունք չենք կանգնիր Դաշնակցութեան, ու վերջապէս հայրենիքի գաղափարը կը վերածենք մենաշնորհներու, մէկ բառով մենք մեր մէջ կը պառակտուինք , պարզ է թէ այսօրուան սփիւռքի հայութիւնն ալ պիտի կորսուի այնպէս՝ ինչպէս անցեալինը :

Վարանդեան «աճ» որակեց: Ներկայիս երբ կը պրպտեմ Ժէ·դարէն ասդին Հայոց գաղթականութեան պատմութիւնը գրող հեղինակներու գործերը, կը տեսնեմ թէ մարդկային ահաւոր հեղեղ մը թափեր ենք Խրիմի, Բիւզանդիոնի, Պալքաններու, Ուկրայնայի, Լեհաստանի, Թրանսիլվանիոյ, Հոլանդայի, Իտալիոյ, Հնդկաստանի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ: Էր երբեմն, Խրիմի թերակղզիին վրայ հայութիւնը այն աստիճանի մեծ թիւով մը կուտակուեր է, որ միջին դարու օտար պատմիչներ այդ ցամաքամասը կ՝անուանեն ծովային Հայաստան (Արմէնիա Մարիթիմա):

Այս յօդուածաշարքիս պատմական մասին մէջ պիտի ներկայացնեմ զարմանալի կամ եղերական երեւոյթներ, բոլորն ալ քաղուած պատմական երկարասիրութիւններէ: Բայց քանի որ կ՝արտայայտուիմ օրաթերթի մը սիւնակներուն մէջ, նիւթիս չտալու համար բանասիրական հանգամանք, զանց պիտի առնեմ աղբիւրներու էջ առ էջ յիշատակութիւնը: Միայն այսքանը ըսեմ որ, նկատի առած եմ Դաւրիժեցին, Զամչեանի Հայոց Պատմութիւնը, Լէոյի Հայկ· Տպագրութիւնը, Օրմանեանի Ազգապատումը, Ալիշանի Հայ – Վենետը, վերստին Լէոյի Խոճայական Կապիտալը, Սարուխանի Հոլլանտան եւ Հայերը, Յ·Ճ·Սիրունիի Հայերը Ռումանիոյ Մէջն ու Յ· Զաւրեանի Լեհահայոց Գաղթըն ու ներքին կեանքը, (այս վերջին երկու աշխատուած ուսումնասիրութիւնները «Հայրենիք Ամսագիր»ներու մէջէն):

Ուրեմն բանանք այս մեր արատգաղթին պատմութեան ծալքերը, տեսնելու համար թէ ինչ ահաւոր ողբերգութեան մը արարները պիտի պարզուին մեր առջեւ :

ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ՋՈՒՐԵՐ

•

Վազել ձեզի պէս օրն ի բուն
Ձորերէ ձոր, ո՛վ ջուրեր,
Վազել անվերջ դէպի ծովուն
Կապոյտ ափերն արեգջեր :

Վազել ընդմիշտ, ու ձեզի պէս
Երբեք, երբե՛ք չըյոգնիլ ,
Ըլլալ ազատ ձեր երգն ինչպէս
Մարգերու մէջ նորածիլ :

Վազել կեանքին մութին մէջէն
Դէպի տանարն հաւատքին ,
Ու լոյսերու մէջ ոսկեղէն
Հրդեհել միտքն ու հոգին :

Վազել անվերջ ազատութեան
Ետեւէն կեա՛նք ու տեսիլ,
Ու ձեզի պէս, ո՛վ ջուրեր լայն,
Երբեք, երբե՛ք չըյոգնիլ ···:

Միլանօ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

(Յ. ԻՐԱԶԵԿ)

•

Ողբացեալ ընկեր Տէր Յակոբեան, որուն մահը հաղորդած էինք անցեալ օր , ծնած էր 1882ին Հայաստանի Գողթան գաւառի Ազնա գիւղը: Նախնական կրթութիւնն ստացած է գիւղի դպրոցին մէջ , ապա գացած է Էջմիածնի Գէորգեան Ճեմարանը, աւարտելով դասարանական եւ լսարանական բաժինները: Հմուտ էր Հայոց լեզուի եւ պատմութեան : Ուսուցչական պաշտօն վարած է իր հայրենի գիւղին մէջ: Կը թղթակցէր «Հորիզոն»ի եւ ուրիշ թերթերու՝ «Իրազեկ» ծածկանունով :

Հայաստանի Հանրապետութեան օրով անդամ էր խորհրդարանի, նաեւ նախագահութեան՝ իբրեւ քարտուղար :

Հանրապետութեան անկումէն ետքը կ՝անցնի Թաւրիզ, վարչապետ Սիմոն Վրացեանի օգնականն էր : Ուսուչական պաշտօններ վարած է Ատրպատականի Հայոց թեմական (միջնակարգ) դպրոցին մէջ· միաժամանակ կը զբաղի կուսակցական գործերով: Անդամ էր Հ. Յ. Դ. Ատրպատականի Կ. Կոմիտէին, նաեւ քարտուղար :

1930ին կը նշանակուի Նոր Ջուղայի Հայոց դպրոցի տեսուչ: Կը պաշտօնավարէ մինչեւ 1936: Երբ հայկական դպրոցները կը փակուին, կը հաստատուի Թեհրան, ուր մեծ կապալառուներէն փոքրիկ կապալներ կը վերցնէ Իրանի վերաշինութեանց գործերուն մէջ :

1939էն մինչեւ 1941ի ամառը անդամ էր Հ. Յ. Դ. Մրգաստանի Կ. կոմիտէի , ապա կը մեկնի Մարազայի շրջանը, ուր երկաթուղիներու շինութեան գործերով կը զբաղի :

1941ի Օգոստոսին , երբ պատերազմի բերումով կարմիր բանակը Ատրպատական կը մտնէր, Մարազայէն Թաւրիզ , ապա Թեհրան կ՝անցնի :

Պատերազմի ընթացքին դարձեալ կապալներու գործով կը զբաղի, մինչեւ 1947, երբ իբրեւ տեսուչ կը հրաւիրուի Պաղտատ :

1950ին, թիւրիմացութեան մը պատճառով, կը վերադառնայ Թեհրան, ապա կը նշանակուի Աբադանի Հայոց դպրոցի տեսուչ : Կը պաշտօնավարէր մինչեւ իր մահը, Աբատանի դպրոցը կը վերածէ միջնակարգի, բանալով առաջին կարգերը (մինչեւ 9րդ):

Կ՝աշխատակցէր մեր բոլոր թերթերուն, ուսումնասիրութիւններ գրելով Հայոց պատմութեան, գրականութեան եւ քաղաքական հարցերու շուրջ : Ունի շատ մը ձեռագիրներ, որոնք հրատարակութեան կը կարօտին :

Իր մահով Իրանի հայութիւնը կը կորցընէ կարող մտաւորական մը, մանաւանդ հիմա որ այնքան կարօտ ենք հայագէտ ուսուցիչներու :— Ա.

ՏՈՄՍԵՐ

ՆԱԽ ՄԵՐ ԼԵԶՈՒՆ

★

Ուշադրութիւն ըրէք, երբ գրոց – բրոցին մէկը անգլերէն, ֆրանսերէն կամ չինարէն ու չինումաչիներէն յօդուած մը կը գրէ, այդ լեզուներուն քիչ – շատ ծանօթ իր բարեկամները, չորս աչքով, սը – խալներ կը փնտռեն այդ յօդուածին մէջ: Բառական սխալներ, քերականական սը – խալներ, ինչպէս նաեւ շարադրական տգեղութիւններ :

— Եղբայր, նայէ, այս նախադասութիւնը սխալ գործածուած է. այստեղ ածական պիտի չգրուէր, մակբայ պիտի գրուէր, որովհետեւ ածական ըսածդ գոյականը կը նկարագրէ, մինչդեռ մակբայը այդ դերը կը կատարէ բային համար... Վայ, այստեղ ալ ստորակէտ դրեր է փոխանակ միջակէտի... Այստեղ, աւելորդ բառ մը գործածեր է... Չեղաւ, այս տըղան անգլերէն չի գիտեր, ֆրանսերէն չի գիտեր, չինարէն չի գիտեր ...

Միեւնոյն անձը թող գրէ հայերէն յօդուած մը կամ ոտանաւոր մը եւ միեւնոյն քննադատները — Հայ ու հայագէտ — աչք կը գոցեն կիսակատար գրոց – բրոցին սըխալներուն վրայ :

— Եղբայր, ինչ կարեւորութիւն ունի, քանի մը սխալներ ըրեր է, այո, բայց քերականութիւնը կենսական չէ, կը բաւէ որ ըսածին մէջ համ ու հոտ կայ: Այո, «թերեւս» պիտի ըսէ եղեր, բայց «գուցէ» ը – սեր է, ի՞նչ կ'ըլլայ, ազգը կը գործա՞նի. այստեղ ալ «տարիքաւոր »գրեր է փոխանակ «տարէց»ի. քիչ մը վարը «բեղմնաւոր» մը փախեր է. աւելի լաւ կ'ըլլար եթէ գրած ըլլար «բեղուն» ... Այս «անպէտ – ք»ին ալ չհաւնեցայ, «անպէտ»ը աւելի ճիշդ է... Իրաւունք ունիս, այս «զոր»ը չգնաց կրաւորական բային հետ... Բայց, ինչպէս ըսի, մեր լեզուն ճիշդ գրուեր է, սխալ գրուեր է, բնաւ տարբերութիւն չըներ, կարեւորը նիւթն է. մնաց որ մեր մինուճար ազգին ո՞ր բանը շիտակ է. չե՞ս գիտեր, ուղտին ըսեր են որ «կռնակդ ծուռ է» եւ ուղտը պատասխաներ է — սիրելիներ, իմ ո՞րտեղս ծուռ չէ որ ...

Ուշադրութիւն ըրէք ուրիշ տխուր երեւոյթի մը — մեր բանդէտներէն ոմանք երբեք չեն ընդունիր որ իրենց գիտցած անգլերէնը, ֆրանսերէնը կամ ճափոներէնը շատ ջուր կը վերցնէ, բայց կարծես թէ հաճոյքով կը խոստովանին.

— Իմ գիտցած հայերէնս բան մը չէ. ուղղագրութիւն ալ չեմ գիտեր, քերականութիւնս ալ շատ տկար է ...

Պոլսոյ ամերիկեան վարժարանին շրջանաւարտներէն մէկուն հարցուցի օր մը.

— Հայերէն գիտէ՞ք, կրնա՞ք գրել ...

— Ոչ, ես միայն անգլերէն կը բարբառիմ: Ֆրանսերէնս ալ շատ լաւ է ...

Տեսնելու էիք իր դէմքին պայծառութիւնը, երբ այդ «յանցանքը» կը խոստովանէր ....

Շատ անգամ կը պատահի որ հայերէն ձեռագիր մը քիչ - շատ մասնագէտի մը յանձնուի՝ սրբագրութեան համար: Բայց այդ ձեռագրին հեղինակը, երբեք «չի պզտիկցներ» ինքզինքը եւ սրբագրիչ մը չի փնտռեր իր չինումաչիներէն գրուածքին համար :

— Ամօթ է ...

Կարծեմ, ամէն խելքը գլուխը հայ գրող նախ պէտք է պարծենայ իր գիտցած հայերէնով ու յետոյ թեւերը վեր առնէ ու պարէ իր գիտցած օտար լեզուներուն համար :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

★

Անցեալ ուրբաթ օր, մեղուի փեթակի մը վերածուած էր Փարիզի շուէտական եկեղեցիին սրահը, Օր. Մարգարիտ Բաբայեանի աշակերտներուն երգահանդէսով :

Մեներգներու եւ խմբերգներու կարգին, այս տարի մասնաւորաբար աչքի կը զարնէր զուգերգներու յաջող ընտրութիւնը, ինչ որ մեծ խանդավառութիւն ստեղծեց:

Վաստակաւոր ուսուցչուհին առաջին առթիւ ասպարէզ հանած էր Օր. Ալիս Քրաճեանը: Նորատի աղջիկը, թէեւ օժտուած քաղցր եւ տոհմիկ ձայնով մը, դժբախտաբար չկրցաւ արդարացնել իր վրայ դրուած յոյսերը, խրտչելով հոծ բազմութենէն: Այնպէս որ թէ Ժ.Թիէորսոյի «Մայիսեան Դաշտերգ»ին եւ թէ Կոմիտասի «Չինար ես» մեներգին՝ չյաջողեցաւ իր իսկական կարողութիւնը երեւան բերել :

Նոյն բանը կարելի է ըսել, թէեւ աւելի նուազ չափով, Տիկին Մոնիք Հիւկէնէնի մասին: Տկար էր Շումանի «Պատուհանիս տակ» զուգերգին (Օր. Մառի Անժի ընկերակցութեամբ) եւ մանաւանդ Կրեթրի «Կը վախնամ գիշերը խօսիլ իրեն հետ» եւ Ֆորէի «Թիթեռնիկը եւ ծաղիկը» մեներգներուն մէջ:

Օր. Փոլէթ Աշըգեան, անցեալ տարուան «յայտնութիւն»ը, օժտուած է անուշ, հնչուն եւ խանդակաթ ձայնով մը, բայց կարծես թէ դեռ բան մը կը պակսի իր մէջ: Երիտասարդ Հայուհին պատուով դուրս եկաւ Թիէրսոյի «Մայիսեան Դաշտերգ» զուգերգին, Հենտէլի «Ռինալտօ»ին եւ Պիզէի հովուերգական կտորներուն մէջ :

Ժան Լեժէ ունի փոքրիկ ձայն մը եւ սկսնակի բնական ամօթխածութիւնը : Հենտէլի «Ուրեմն ճշմարիտ է» զուգերգին՝ (Օր. Փոլէթ Աշըգեանի ընկերակցութեամբ), ԺԳ. դարու կրօնաշունչ մէկ հագներգութեան եւ մանաւանդ Պիզէի «Մարգարտորսները» կտորներուն մէջ յաջողեցաւ երեւան բերել կոկորդի նուրբ խաղեր :

Օր. Մառի Տէր Թովմայեան, օժտուած ջինջ եւ հնչուն ձայնով մը, այս անգամ աւելի համարձակ էր: Յաջող էր Մենտելսընի «Մայիսեան ծաղիկ» զուգերգին՝ (Վարդի Քէօսէեանի ընկերակցութեամբ) եւ նոյնքան վեր. Միսիրեանի «Բեթլէհէմի աստղ»ին եւ Հէնտէլի «Եւ դուն, Սիօն» կրօնաշունչ երգերուն մէջ: Նոյն ատեն, երիտասարդ Հայուհին կատարեց խօսնակի դերը յստակ առոգանութեամբ մը :

Գնահատելի է Օր. Վարդի Քէօսէեանը, որ տարուէ տարի ցոյց կուտայ զգալի յառաջգիմութիւն երգարուեստին մէջ : Համարձակ, օժտուած տաք եւ քաղցրահընչուն ձայնով մը, դեռատի Հայուհին համակրութեամբ ողջունուեցաւ վերեւ յիշուած զուգերգին, ինչպէս նաեւ Քլերամպոյի «Օրֆէ»ին եւ Ռամոյի «Կավոթ »ին մէջ :

Տիկին Ժողէթ Նորտման կարելի է ըսել թէ «հասած»ներէն է: Սոփրանոյի իր վըճիտ ձայնով, ան հաւասարապէս տպաւորիչ էր Պախի, Պլուայի, Տիւփարքի, Շիւպէրթի եւ Տեպիւսիի կտորներուն մէջ : Նոյն բանը կարելի է ըսել Տիկին Իվոն Ֆիլտերմանի մասին, որ առաջին առթիւ երեւցաւ Լիւլիի մէկ «Մընիւէ»ին մէջ (ընկերակցութեամբ Տիկին Էօժէնի Ալէնի): Յետոյ յաջորդաբար երգեց Շոսոնի «Կարաւանը», Տէպիւսիի «Պիլիթիսի ծամերը» եւ Ալպեռ Ռուսէլի «Վտանգուած սիրտը»:

Օր. Մառի Անժ դեղձանիկն է Օր. Բաբայեանի սանուհիներու տարմին եւ առաջին տարիէն արդէն ցոյց տուած է իր տաղանդը: Ոսկեվարս Ֆրանսուհին Տելվենքուռի «Անյիշաչար հովուուհի»ին եւ « Լքեալ »ին, Ֆորէի « Իսբահանի վարդեր»ուն, իսկ աւելի վերջ Շարլ Լըքոքի «Փոքրիկ ամուսնացեալը» զուգերգին մէջ (ընկերակցութեամբ Էտուար Քարպոնէլի) հմայեց ներկաները իր քնքուշ դայլայլներով :

Անակնկալ մը եղաւ անշուշտ ներկայութիւնը Տիկին Սառա Վիսէրի (երէց քոյրը Վարդի Քէօսէեանի) ,որ Հոլանտայէն մասնաւորաբար եկած էր իր յարգանքի տուրքը ընծայելու վաղեմի ուսուցչուհիին :

Պարզ, այլ խոր եղերերգականութեամբ մը օծուն իր ձայնով, ան ցնցող տպաւորութիւն մը թողուց Շուպերթի մէկ երգին եւ Տեպիւսիի «Երկու սիրահարներու շրջապտոյտ»ին երկու հատուածներուն մէջ : Ժողովուրդը ջերմ ծափերով գնահատեց տաղանդաւոր Հայուհին :

Տիկին Սիւզան Էրմընօ, — որ առաջին անգամ կ'երեւէր Օր. Բաբայեանի սանուհիներու երամին մէջ.— գերազանցօրէն ցոյց տուաւ թէ հասուն տարիքը ոչ մէկ կերպով կրնայ մարել արուեստի սրբազան հուրը: Թաւ ,այլ խորաթափանց ձայնով մը, — որ սրտէն կը բխէր եւ կ'երթար սրտերուն, հրաբորբ եւ սանձակոտոր աւիւնով մը, — համակրելի Ֆրանսուհին նախ երեւցաւ Հենտէլի «Դառն փորձութիւն» զուգերգին՝ (Տիկին Էօժէնի Ալէնի ընկերակցութեամբ), յետոյ Սքարլաթիի «Արիէթա»ին եւ Հենտէլի «Ստուերամած ճիւղեր » կտորներուն մէջ :

Օրուան յայտնութիւնը եղաւ Օր. Ռիմա Քերլան (Տիկին Կ. Բասմաճեանի քեռաղջիկը): Ոչ այնքան Ֆորէի «Ոսկեայ արցունքներ» զուգերգին՝ (ընկերակցութեամբ Ռոպէր Պերթէնի), որքան մեներգներուն մէջ, ան երեւան բերաւ հասուն երգչուհիի մը շնորհները: Զմայլելի էր իր երգած Կոմիտասի «Քէլէր – Ցոլէր»ը, ուր երիտասարդ Հայուհին հմայեց ժողովուրդը իր նուրբ եւ թաւշափափուկ «Փիանիսիմօ»ներով: Նոյնքան յաջող էր Քավալիի «Տոլզէ Ամոր»ին եւ Մեսաժէի «Վերոնիք»ին կարգ մը տուներուն մէջ, որ բոլորովին տարբեր սեռ մը կ'ընդգրկէր:

Յայտագրէն դուրս, Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան խոր զգայնութեամբ երգեց Պելինիի «Քնաշրջիկ»ին եղանակը, մեծ խանդավառութիւն ստեղծելով գեղարուեստասէր հասարակութեան մէջ :

Ինչպէս անցեալ տարիներուն, այս յիշատակելի երեկոյթին իր մասնակցութիւնը բերած էր Ռուպէի երաժշտանոցի դաշնակի ուսուցիչներէն Պ. Ժան Փենշօ : Իսկ Պ. Ռոպէր Պերթէն, երգեհոնահար Քլամարի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցիին, վարեց Կոմիտաս վրդ.ի «Իմ չինարի եարը» եւ Քափլէի եռաձայն պատարագին կարգ մը հատուածները, մասնակցութեամբ ամբողջ սաներուն: Այս հսկայ աշխատանքին դիմաց մեզի կը մնայ բարեւի կենալ եւ ի խորոց սրտի աղաղակել. — Վարձքդ կատար, բազմավաստակ ուսուցչուհի :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՉՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

100 ՆՇԱՆԱՒՈՐՆԵՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

•

Պոլսոյ «Հիւրիյէթ» թերթին մէջ յօդուածագիր մը դառնացեր է հետեւեալ պատճառով. —

Ամերիկեան հանրածանօթ հրատարակչական տուն մը վերջերս հատոր մը հրատարակեր է «Աշխարհի ամենակարեւոր 100 անձնաւորութիւնները» խորագիրով :

Ըստ այդ գիրքին՝ աշխարհի ամենակարեւոր անձը՝ զօր. Այզընհաուըրն է: Չըրչիլ՝ երկրորդ : Թիթօ՝ եօթներորդ, զօր. Չանկ հայ Չէք տասներորդ: 16րդ տեղը կը գրուի Եգիպտոսի վարչապետ զօր. Նեկիպ, որուն համար կ'ենթադրեն թէ 1945ին երրորդ կամ չորրորդ տեղը կրնայ գրաւել, քանի որ Ամերիկացիները շատ յափշտակուած են եղեր արեւելքի այս զաւկէն: Սէուտի Արաբիոյ թագաւորը Իպնը Սէուտ որ միանգամայն աշխարհի քարիւղի արքան է , 18րդ զօր. տը Կօլ, 28րդ, զօր. Չուքօֆ 34րդ , Ֆորտ 38րդ, գիտուն Այնշթայնի 58րդ, իսկ ամենավերջինը՝ Չարլի Չէփլին :

Հիմա տանք խօսքը թուրք յօդուածագրին .

— «Գիրքին մէջ աշխարհի ամէնէն նշանաւոր հարիւր անձերուն միջեւ Հայու մը համբաւը կը տեսնենք: Ծանօթ հայ տնտեսագէտ Միկոյեան...: Գիրքին համաձայն Սանահինցի Միկոյեանը ոչ միայն Խ. Ռուսիոյ, այլեւ աշխարհի ամենանշանաւորՀայն է:Կը յիշուին նաեւ Իրանի վարչապետ Մոսատեղը, Եգիպտոսի Թահա Հիւսէյինը: Փոքրիկ Տանըմարքայէն մինչեւ ռուսական Հայաստան, Հնդկաստանէն ,Եգիպտոսէն մինչեւ Իրան ամէն կարգի նշանաւոր անուններ յիշուած են այս գիրքին մէջ: Միայն մենք (Թուրքերը) բացառութիւն են: Հարիւր երեւելիներուն մէջ մէկ հատիկ հայրենակից չէք կրնար գտնել: Արդեօք հին ասացուածքին համաձայն՝ երեւելիներու սո՞վ է ...»:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ մէջ քողով մը ծածկեցին խտիւ Իսմայիլի արձանը: Յետոյ վար պիտի առնեն: Կառավարութիւնը որոշած է ջնջել միապետութեան բոլոր հետքերը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (115)

ԱՒԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

■

ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

Միջոց մը՝ հեռուէն տեսանք գետնին հակած մարդ մը ,որ հողին վրայ կ'աշխատէր. երբ մեր կառքը մօտիկցաւ, գլուխը բարձրացուց ու կոթնած իր բահին՝ աչքովը հետեւեցաւ մեզի :

Ծերունի մըն էր որ կը ճանչնայինք. սարսափելի օրերու մէջ տեսեր էինք՝ անիկա հիւանդանոցին մէջ. արիւնոտ վէրք մը, տապարի հարուած մը կտրած էր դէմքը, ու աջ այտին վերի մասը, աջ աչքը ինչպէս նաեւ ճակատէն կտոր մը, անհետացեր էին:

Վիրակապը կը ծածկէր իր ամբողջ դէմքը. միայն ռնգունգը եւ շրթունքը բացը կը մնային շնչելու համար: Օրերով ու շաբաթներով խեղճ մարդը մնացեր էր կիսամեռ վիճակի մէջ՝ անտանելի ցաւերու մատնուած: Երբ վիրակապը կը քակէին, կը տեսնէինք մարդկային դէմքի փոխարէն արիւնոտ շարաւով լպրծուն մկանունքներ որոնք բաբախուն էին ցաւով :

Ոչ մէկ յոյս կար զինքը փրկելու, բայց ծերունին դիմացաւ ու ապրեցաւ. մէկ աչքը ողջ էր մնացեր. օրէ օր վիրակապը պզտիկցաւ, մարդը կրցաւ տեսնել լոյս աշխարհը, ու անկէց ետք զգալի կերպով բարւոքում ունեցաւ :

Հիմակ վէրք չունէր. երկայն սպի մը կարծր գիծերով կը գծուէր աջ դէմքին վրայ. ողջ աչքը կ'ապրէր սակայն արտակարգ եռանդով մը, ու անոր բոցեղ նայուածքը կը կառչէր մեզի :

Կառքէն իջանք, դէպի իրեն գացինք ու բարեւեցինք.

— Կիրոս Էմմի, մեզի չճանչցա՞ր:

Ծերունին խորամանկութեամբ ժպտեցաւ:

— Կիրոս Էմմին մէկ աչք ունի, պատասխանեց, բայց լաւ աչք է, երկուքի տեղ կը տեսնայ:

Ու գաւառական սովորութեամբ ձեռքը երկարեց մեզի եւ առանց ձեռքը սեղմելու կարծես շօշափելի կերպով առաւ մեր բարեւը նախ ճակատին տարաւ, յետոյ կուրծքին, ու կեցաւ:

Միջոց մը խօսեցանք իր այգիին մշակութեան եւ յուսացած հունձքերուն վրայ:

Կիրոս Էմմին կը խօսէր ու կը շարունակէր աշխատանքը. երկրագործական գործիքներ չկային... գրեթէ մատներով հարկադրուած էր հերկել: Բահով կը վերցնէր հողը ու անոր մէկ եզերքով կը զարնէր փշրելու համար, երբ կարծրացած հողի գունտեր յամառէին տափակնալու, կը ծռէր ու մատներովը կը կակուղցնէր զանոնք:

— Ինծի համար չէ, ըսաւ ծռած քամակը շտկելով, տեսնենք ես պիտի հասնի՞մ եկող տարուան հունձքէն ճաշակելու. բայց թոռներս կան...: Երբ առողջացայ, գացի զիրենք առի որբանոցէն. ես՝ իրենց, իրենք ալ ինծի պէտք ունին ...:

Բահը ձգեց գետին ու ձեռքը ձեռքին մէջ զարկաւ: Այս նշանին վրայ 6–10 տարեկան երեք մանչ եւ մէկ աղջիկ տղաք երեւան եկան ծառերու ետեւէն ոստոստելով եւ խաղալով. առողջ էին, զուարթ էին, կեանքը կը խայտար իրենց ամէն մէկ նեարդներուն մէջ: Թխորակ գլուխներ սեւ աչքեր, հուժկու անդամներ, կարծես կ'անգիտանային իրենց վրայէն անցած փոթորիկը:

Մեզ տեսնելով լրջացան ու իրարու քով սեղմուեցան: Զիրենք չխրտչեցնելու նպատակաւ շուտով մեկնեցանք եւ գացինք այգիներու մէջէն :

Վերադարձին ուշ ատեն հեռուէն տեսանք ծերունին որ կը շարունակէր աշխատիլ իր մատներով կակուղցնելու կարծր հողը:

— Բարի յաջողութիւն, Կիրոս Էմմի...

Հովը տարաւ մեր ձայնը, եւ ծերունին գլուխը բարձրացուց: Երկար ատեն իր միականիի սեւեռող նայուածքին ջերմութիւնը զգացինք մեր վրայ :

Առաջին անգամ ըլլալով կատարելապէս ուրախ էինք այն իրիկունը. որովհետեւ երբ քաղաք մտանք, մեզի թուեցաւ որ Ատանան, հսկայական գերեզման, յամրօրէն, տաժանելիօրէն՝ բայց ապահովաբար յարութիւն կ'առնէր իր աճիւններուն մէջէն:

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

(Վերջ)

սպաները են : Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն, 826 սպաներ մասնակցած են Ցունիս 17ի ցոյցերուն : Ռուս պինուորական ատեաններէը մահուան դատապար - ուած են քանի մը դասալիքներ, իսկ ուրիշներ ալ՝ երկարատեւ բանտարկու - թեան : Ասկէ զատ 134 սպաներ իրենց աստիճաններէն զրկուած են իբրեւ անհնազանդ :

Ամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Ռուսերը երեք լման զօրաբաժին ունին արեւելեան Պերլինի մէջ եւ թէ արեւմտեան դաշնակիցներուն ուժերը չատ վար կը մնան (երեքի դէմ մէկ) :

× Նախազահ Այզընհաուըը դիր մը ուղղեց արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին, ըսելով թէ արեւելեան Պերլինի եւ Գերմանիոյ ցոյց տուած հակաբոլշեւիկեան քաջութիւնը արձագանգ պիտի գտնէ ուրիշ հարստահարեալ ազգերու մէջ, երկաթեայ վարագոյրէն անդին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎՏԱՆԳԸ չէ վարատած տակաւին, ազդարարեց նախկին նախագահ Թրումըն, ճառ մը խօսելով Ֆիլատելֆիոյ մէջ : Ան առթիւ բացատրեց թէ արեւելեան Գերմանիոյ վերջին խռովու - թիւնները համայնավարներուն տկարու - թիւնը կը ցուցնեն, բայց «այդ պարագան պնդատճառ չի նշանակեր թէ վը - տանգը անցած է Արեւմուտքի համար : Ոչ ոք դիտէ թէ ինչ կ'անցնի Կրեմլինի վարիչներուն մտքէն : Բայց ամէնքս ալ դիտենք թէ խորհրդային կայսրութեան բոլոր սահմանները պայթուցիկ կէտեր են ուր բռնութիւնը կրնայ պայթիլ որեւէ տեղ » :

ՀԱՐԱՒ. ՔՈՐԵԱՅԻ նախագահը առաջին տեսակցութիւնը ունեցաւ Մ. Նահանգներու կառավարութեան լիազօրին հետ : Այզընհաուըը կը յուսայ թէ կարելի պիտի ըլլայ համաձայնիլ : Հակառակ պարագային հաւանական է որ Սինկման Ռի պաշտօնանկ ըլլայ :

ՀՐԵԱՑ ՈՐԲԵՐԸ Ռոպէռ եւ Ժերալտ Ֆինալի, որոնք 1942ին ընտանիքի մը յանձնուելով վանքէ վանք փոխադրուած եւ Սպանիա փախցուած էին իբրեւ քրիս - տոնեայ, Փարիզ փոխադրուեցան եւ պի - տի մնան խնամակալի մը պաշտպանու - թեան տակ : Փարիզի հրեայ բարերարը պետը չատ մը մնաց այս կարգադրու - թենէն :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», խստօրէն կը քննադատէ հեռագրական գործակալութիւնը, «Թաս» : Կը պահանջէ արագութիւն եւ աւելի լայն գործունէութիւն : Այս առթիւ կը գանգատի նաեւ թէ թղթատարական վարչութիւնը կանոնաւոր չի կատարեր թերթերու բաշխումը :

ՓՆՏՌԵՑԻՔ

ՌՈՒԲԻՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար :

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար ֆր. թղթատարի ծախքով :

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները
Contre remboursement
կամ անձամբ դիմել ցառաջիկ վարչութեան :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Փարիզի Հայ Տիկ. Միութեան Որբերու Օգն. Մարմինը եւ կարմիր Խաչը կազմակերպած են դեղարուեստական ցերեկոյթ - պարահանդէս մը կիրակի, 8 Նոյեմբեր, ժամը 16էն մինչեւ կէս գիշեր, Ամպասատէօրի սրահներուն մէջ :

1, Avenue Gabriel, Paris 8e

ԳԵՂԱՆԿԱՐՈՂ, ԳԵՂԱԳՐՈՂ, ՆԵՐԿՈՂ
ENSEIGNES - PUBLICITE
ՍԱՐԳԻՍ ՋԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
Artisan - Décorateur
Տուներու, խանութներու եւ կառեերու
43, Rue de la Félicité, Paris 17e
Tél. : MAR. 54 - 13

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ
ՍԵՒՐԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

28 Ցունիս, ժամը 16ին :

Կը նախագահէ՝
Նախարար՝ ԷՍՈՒԱՐ ՊՕՆՃՈՒ
որ նաեւ խօսք պիտի առնէ :

Աշակերտները պիտի կատարեն խմբերգներ, արտասանութիւններ, պիտի երգեն Օր. ՄԱՒՒԻ ԿԱՒՎԱՐԵՆՑ եւ Պ. ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժնէն վերջ տեղի պիտի ունենայ պարզեւաբաշխութիւնը, եւ պիտի ներկայացուի Մոլիէռի ծանօթ խաղը

LES FOURBERIES DE SCAPIN

Ե. եւ Զ. դասարաններու աշակերտներուն կողմէ :

Շրջանաւարտ աշակերտները պիտի ըսանան իրենց վկայականները :

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողները, ընտանիքներ, բարեկամներ եւ ծանօթներ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հանդէսը կը սկսի ճիշդ ժամուն, կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտ ունենայ ուրբաթ, 3 Յուլիս, ժամը 20·30ին : Ագգ. Տան մէջ : Կը խօսի Թէհրանի «Արմենուհի» ամսագրի խմբագիր Պ. ԱՆՏՈՒԿ ՏԻՐ ՕՀԱՆԵԱՆ : Նիւթը Հայ Մշակութային կեանքը Իրանի մէջ :

Մուտքը ազատ է : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Ռոստոմ խումբերու :

Մէտոնի Պաղ Աղբիւրին մօտ, կիրակի 5 Յուլիս, ամբողջ օրը : Երթ ու դարձ մասնաւոր օթօբաներով : Գին 250 ֆր. : Նախօրօք արձանագրուիլ վերոյիշեալ խմբերու ընկերներու մօտ, ինչպէս նաեւ Ճաշարան Արքիւր, Փլաս տէ Ֆէք :

Բարձրախօս հայերէն եւ ֆրանսերէն պնակիտներով : Առատ պուֆէ դիւրամատչելի դիներով :

Սիրով կը հրաւիրուին Իսիի, Քլամարթի, Շաւիլի, քոյր կազմակերպութիւն - ները, խմբովին հայրենաչունչ օր մը անցնելու համար :

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա - Զարսան - ճագի Հայր. Միութեան, այս կիրակի ամբողջ օրը Շաթօ Թը լա Ռոշըվէռի պո - վասուն, կանանչազարդ եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ, ռիւ տէ Քլեմիթի, Սէն Ժիւլիէն, Մարսէյլ :

Կը նախագահէ Հայրենակից Ս. ՊՕՅԱՃԵԱՆ : Կը բանախօսէ Հայրենակից Մ. ԹԱՇՃԵԱՆ :

Առատօրէն պնդակի մրցում, պնդակ (պուլ) ունեցողներէն կը խնդրուի միանալ երգչախումբին :

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին, երգ արտասանութիւն, նուագ եւ անակնկալներ : Պիտի ներկայացուի խիստ քրքջալիր զաւեշտ մը «ՊԱՇՏՕՆՆ ԽՌՐՄԲԱԼ Է» , ղեկավարութեամբ եւ մասնակցութեամբ դերասան եւ դերասանուհի Կիկօ Շամոյեանի : Հայկ. եւ եւրոպական պարեր : Հայկական պարեր տանուլ զուարնայով :

ՇԱՆՕԹ.— Քաղաքէն առնել 7 եւ 7 պառէ հանրակառքերը եւ իջնել Ս. Ժիւլիէն չհասած մէկ կայարան առաջ :

ՉԵԿՈՑՑ. — Հայ կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի (Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան) օգափոխութեան կայանի բացումը պիտի կատարուի մէկ Յուլիսին : Տղոց մեկնումը Փարիզէն նոյն օրը, առաւօտուն ժամը 8·30ին : Մանրամասնութիւնները ժամանակին պիտի հարցուրդուին մամուլի միջոցով :

Օգափոխութեան ղրկուելիք Ա. խումբի տղոց անունները պէտք է այժմէն արձանագրել տալ ամէնէն ուշը մինչեւ Ցունիս 25, իր կեդրոնը, 15 ռիւ ժան կուժօն, ամէն օր ժամը 9–12 եւ 14–18 :

Անհրաժեշտ է որ արձանագրուող տը - ղաքը մասնաւոր քննութեան ենթարկուին եւ Բաւխոսքօրիէ անցնին իր դարմանատան մէջ, Ուրբաթ կամ երկուշաբթի օրերը ժամը 10–12 : Տղաքը պէտք է ունենան նաեւ պատուաստի վկայագիրը :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջին հանդէսը, գեղարուեստական խնամուած յայտագրով, տեղի պիտի ունենայ Ցունիս 28ին, ժամը 15ին·

Պարտէզին մէջ հաճելի ժամանց մինչեւ իրիկուան ժամը 9ը :

Հրապարակ հանուած վիճակահանութեան տոմսերը պիտի ծառայեն իբրեւ մուտքի տոմս :

« ԱՐԱՔՍ »
ՄԱՆԿԱԿԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԲ
կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ
Բաժանորդագրութեան
պայմանները · —
Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 ֆր.,
Արտասահման՝ 1400 ֆր. :
ADRESSE : N. HOVHANESSIAN
14, Rue du Soleil, Paris 20e
Tél. TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15
ՇԱՆՕԹ.—*Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 ֆրանք թիւը :*

ՋՈՄՈՒՆԻՔ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ ԵՆ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

5 Յուլիս, կիրակի, կէսօրէ ետքը ժամը 3 — 7, *Արարատ* ճաշարանին մէջ, ռիւ տէ զ'Էֆօլ, Փարիզ :

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առթիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Ցուլիս 5ին, ժամը 14էն 19 :

32. Bd. du Général de Gaulle, Montmorency

Մուտքը ազատ է :

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բաժին : *Այս առթիւ նոյն օրը ժամը 12ին կազմակերպուած է ճաշ մը : Մասնակցիլ փափաքողները դիմեն Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի՝* 14 ռիւ տիւ Սոլէյլ, Փարիզ (20) : *Մասնակցութեան գինը* 1200 *ֆրանք, ղրկել նոյն հասցէին՝*

C. C. P. PARIS 7065 - 15

Ճաշի արձանագրութիւնները կը փակուին Ցունիս 30ին :

ԱՂՔԱՏԱՀԱՆԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. ՄԱՋ

Ֆ. Կ. Խաչի օգափոխութեան կայանի Ա. խումբը Փարիզէն կը մեկնի Ցուլիս 2ին : Կը խնդրուի առաւօտ ժամը 7ին գտնուիլ Օսթերլից կայարանին տոմսակի մեծ բակին մէջ :

× *Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է տիկիններ Տ. Սէրէնկիւլեանէ, Երուանդեանէ, Պ. Մելիքեանէ հազարական ֆրանք կարոյս Խաչի Օրուան առթիւ : Շնորհակալութիւն նաեւ բոլոր անոնց որոնք իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերին հանդէսին գեղարուեստական բաժնին :*

200.000 ՖՐԱՆՔ

Ծախու է Փարիզի 15րդ թաղամասին մէջ, 200·000 ֆր. եկամուտ ունեցող եւ 17 յարկաբաժինով, երկյարկանի զոյգ մը շէնք : Գին մէկուկէս միլիոն : Հեռախօսել՝
GOB. 05 - 63

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Սիւռժըտէօզներ
Դիմել :—
Société PARIS - CALIFORNIE
58, Rue de Cléry, PARIS (2e)

MORY et Cie
SERVICE VAUQUELIN
Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ
ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ
(U. R. S. S.)
3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՒԻԼ.— Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի Անդրանիկ *խումբի դասախօսական ժողովը, այս երկուշաբթի ժամը 9ին դպրոցի սրահը : Կը դասախօսէ ընկեր ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ : Մուտքը ազատ է հասարակութեան, մասնաւորապէս երկսեռ երիտասարդութեան համար :*

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ Ուս.ի հրաւէրով, տասը Հայր. Միութիւններ 20 Ցունիսի իրենց ժողովին մէջ, սերտօրէն դրնեսի իրենց ժողովին մէջ, *սերտօրէն դրնեսի իրենց ժողովին մէջ, սերտօրէն դրնեսի իրենց ժողովին մէջ, սերտօրէն դրնեսի իրենց ժողովին մէջ,

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 30 ՅՈՒՆԻՍ

MARDI 30 JUIN 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7104 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2515

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊՐՊՏԵԼ ԵՒ ՕԳՏՈՒԻԼ

Անձրեւը եւ ցուրտը աչք բանալ չտուին այս տարի: Մայիսը եւ Յունիսը մեծ տարբերութիւն մը չունեցան Սեպտեմբեր-Հոկտեմբերէն :

Այնպէս որ, ամէնքն ալ անձկութեամբ կը սպասեն Յուլիսին եւ Օգոստոսին, իրենց տարեկան արձակուրդը վայելելու համար :

Երթեւեկի ծախքերը անտանելի չափերու հասած են: Եւ սակայն ամէնէն անճարն ալ միջոց մը կը գտնէ տեղէն շարժելու համար :

Աշխատաւորները լիովին կ'օգտուին ընկերային օրէնքներէն, իսկ ունեւորները սահմանէն անդին ալ կ'անցնին, արեւ եւ հանգիստ փնտռելով :

Կատարեալ տեղաշարժ, որուն շնորհիւ տարիներով բաժնուած բազմութիւնները իրար կը դիմաւորեն նոյն երկրին մէջ կամ այլուր :

Պոլիսն անդամ ջուրի ճամբայ դարձեր է երեք – չորս տարիէ ի վեր:

Անդին, Միջին Արեւելքի մէջ, նոյնքան յաճախադէպ են պտոյտները երկիրէ երկիր :

Այսպէս, ամառը իրար կը խառնուին տարագիր բազմութիւնները: Տեսակ մը փոխադարձ այցելութիւն, ուր մարդիկ իրենց կարօտը կ'առնեն, կը նորոգուին հոգեպէս եւ Ֆիզիքապէս :

Ամէն ամառ, երբ արձակուրդները կը սկսին, կը թուի թէ «քննութեան» շրջան մը կը բացուի:

Ահաւասիկ պատեհութիւն մը՝ իրար ճանչնալու, սերտելու: Առիթ մը փոխադարձաբար օգտուելու :

Մեր գաղութին մէջ, օրէնքի կարգ անցած են խմբական արձակուրդները :

Տեղափոխութիւններ կը կատարուին քաղաքէ քաղաք, ստուարաթիւ բազմութեամբ:

Մասնաւորապէս մեր հայրենակիցները ո՛ւր որ ալ երթան, լեռ, դաշտ կամ ծովափ, իրար կը գտնեն խմբովին : Եւ կը կազմուի նոր հասարակութիւն մը, ընտանիքներով, ծանօթներով եւ անծանօթներով :

Այս նոր հասարակութեան մէջ մեծամասնութիւն կը կազմեն երիտասարդները:

Տարրական պարտականութիւն մըն է օգտուիլ այս հանդիպումէն, փոխադարձաբար տեղեկութիւններ քաղելու, գաղափարներ փոխանակելու համար :

Ամէնէն յոգնածը կամ հաճոյասէրն ալ չի կրնար օրը իրիկուն ընել քնանալով, լողալով կամ խաղալով :

Բնականաբար զրոյցներ պիտի կատարուին օրուան հարցերու, մանաւանդ քաղաքական խնդիրներու մասին :

Պիտի թելադրէինք որ կարճ կապեն քաղաքականը, եւ փոխադարձաբար տեղեկութիւններ քաղեն իրենց ներքին հոգերու մասին:

Այդ կերպով, կը պարզուէր այսինչ հայաշատ կեդրոնին առաւելութիւնը կամ տկարութիւնը՝ ազգապահպանման տեսակէտով :

Օրինակ, Մարսէյլի այսինչ արուարձանին բնակիչը կ'իմանար թէ ի՛նչ կը բանին Վիէնի մէջ, նոր սերունդին փրկութեան համար :

Եւ այսպէս Փարիզցին կը ծանօթանար Կրընոպլի մէջ կատարուած աշխատանքին: Լիոնը կը ներշնչուէր Վալանսէն: Մարսէյլը կը մղուէր նոր ճիգ մը փորձելու : Փարիզը, իբրեւ ամբողջութիւն, կրնար դասեր առնել կամ աշխատանքի նոր ձեւեր փորձել :

Միամտութիւն պիտի ըլլար այս պարտականութիւնը պահանջել ամէն գիւղագնացէ:

Եւ սակայն, բազմաթիւ ընկերներ եւ քաղաքացիներ կրնան քննական պտոյտի մը վերածել իրենց արձակուրդը, պըրպտումներ կատարելով: Առանց զրկուելու իրենց վայելքէն : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ ԿԱԶՄՈՒԵՑԱՒ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՆԱՅ ԱՅՍՕՐ, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

Պ. Լանիէլ իր դահլիճը կազմելով, շաբաթ օր, ցանկը հաղորդեց հանրապետութեան նախագահին, իսկ այսօր, երեքշաբթի, պիտի ներկայանայ Ազգ. ժողովին :

Նոր դահլիճը կը բաղկանայ 22 նախարարներէ: Պ. Լանիէլ ստանձնած է միայն վարչապետութիւնը: Կան երեք փոխվարչապետներ, Պ. Պ. Փոլ Ռենօ, (անկախ), Անռի Ֆէօյ (արմատական), եւ Փ. Ա. Թեթժէն (ժողովրդական) :Ստեղծուած է նոր նախարարութիւն մը, իբրեւ Ֆրանսայի պատուիրակը Եւրոպայի խորհուրդին մէջ (Պ. Միթռան): Անպաշտօն նախարար նշանակուած են Պառաշէն, որ մասնաւորապէս պիտի զբաղի սահմանադրութեան վերաքննութեամբ եւ զօր. Ֆորնիլիոն Մոլինիէ (երկուքն ալ նախկին անդամ զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան): :

Իրենց պաշտօնները կը պահեն արտաքին գործերու եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարները, Պ. Պ. Ժոռժ Պիտօ եւ Ռընէ Փլեւէն: Ներքին գործերու նախարարն է Պ. Մարթինօ Տեփլա (նախապէս դատական): Ելմտական նախարարը՝ Էտկառ Ֆոռ (արմատական), հանրօգուտ շինութեանց՝ Ժաք Շաթըլէն (անկախ), կրթական՝ Անտռէ Մառի (արմատական), ճարտարագործութեան եւ ազգ. տնտեսութեան՝ Պ. Լուվել (ժողովրդական), աշխատանքի՝ Պաքոն (ժողովրդական), անդրծովեան (գաղթային) Ժաքինօ (անկախ), հողագործական Ռոպէռ Հուտէ (անկախ), վերաշինութեան Մ. Մոռիս (նախկին Կոլեան), ռազմիկներու՝ Անռի Միւթէր (գիւղացիական), առողջապահութեան՝ Քոսթ Ֆլոռէ (ժողովրդական), թղթատարական՝ Փիէռ Ֆեռի :

Ինչպէս կ'երեւայ, նախկին դահլիճին կուսակից վեց հոսանքները, պահպանողական եւ չափաւոր, կը պահեն իրենց դիրքերը: Եօթներորդ հոսանք մըն ալ կը միաանյ նոր դահլիճին, «Ընկերային գործունէութեան հանրապետական միութիւնը», որ բաժնուեցաւ զօր. տը Կոլէն: Այս խմբակցութիւնը երեք նախարարներ ունի նոր դահլիճին մէջ: Այսպէս կամ այնպէս, 1946էն ի վեր առաջին անդամ է որ կոլեաններ կը մասնակցին կառավարութեան: Այդ օրէն ի վեր, զօրավարը միշտ կը պնդէր թէ իր կուսակիցներէն ոչ ոք պիտի մասնակցի դահլիճին, մինչեւ որ Ֆրանսա արմատապէս վերակազմէ վարչութիւնը, գործադիր իշխանութիւնը կեդրոնացնելով դահլիճին վրայ :

Զօրավարին կուսակիցները վերջերս աւելի չափաւոր դիրք մը բռնել սկսան. բայց կը կարծուի թէ պիտի օգտուին իրենց մասնակցութենէն, ընդդիմանալու համար եւրոպական բանակի ծրագրին :

Դահլիճին նոր անդամներէն մէկը, Էտմոն Պառաշէն, որ 53 տարեկան է եւ անջատուած՝ զօր. տը Կոլի կազմակերպութենէն, պիտի ջանայ սահմանադրութիւնը յարմարցնել օրուան պահանջներուն: Կը կարծուի թէ նոր կառավարութեան մէջ վճռական դեր պիտի կատարէ երբեմնի վարչապետը, Փոլ Ռենօ, որ 75 տարեկան է եւ որ իշխանութեան գլուխ կը գտնուէր 1940ի եղերական օրերուն: Պ. Ռենօ վերջերս Հնդկաչինի կացութիւնը ուսումնասիրած էր տեղին վրայ. այնպէս որ կ'ենթադրուի թէ պիտի ջանայ նոր բանաձեւ մը գտնել, պատերազմը վերջացնելու համար: Պիտի համոզէ Խ. Միութիւնը թէ օգնելով Հնդկաչինի, Չինաստան ի վերջոյ կրնայ սպառնալիք մը դառնալ ամբողջ Արեւմուտքի, ամէնէն առաջ Ռուսերուն համար:

Նոր դահլիճին 22 անդամներէն տասը անդամ են նոր կառավարութեան, իսկ միւսները պաշտօններ վարած են նախընթաց դահլիճներու մէջ, բացի վեցէն :

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Անռի Դ. (Հենրիկոս) թագաւորին ծընընդեան 400ամեակին առթիւ, Հանրապետութեան նախագահը քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ Փոյի մէջ, ի ներկայութեան 30·000 ունկնդիրներու Այս առթիւ յիշեց թէ պատմագիր մը հետեւեալ ձեւով կը պատկերացնէր Ֆրանսայի կացութիւնը՝ Հենրիկոս Դ.ի օրով. — «Գիներու բարձրացում, որմէ շատ հեռու կը մնար աշխատավարձքի բարձրացումը. լճացում արտադրութեան, աճում դրամական առեւտուրի (աժիոթաժ) եւ շռայլութիւն : Ոչինչ կը պակսէր Ֆրանսական ընկերութեան 1598ին երբ կը ճաշակէր ներքին եւ արտաքին խաղաղութեան առաջին քաղցրութիւնները, — երբ ազգ մը կ'ապրի իր դրամագլուխին վրայ փոխանակ ապաւինելու իր եկամուտին եւ աշխատանքին»: Նախագահը եզրակացուց .

— Այս էր կացութիւնը 1598ին: Ա՛յս է նաեւ 1953ին: Այսօր չափազանց շատ պետութիւններ կան պետութեան մէջ: Ունայնութիւն է ազատութիւնը եւ պատրանք՝ ժողովրդապետութիւնը, եթէ իշխանութիւնը կը կազմալուծուի, չկարենալով արժեցնել հանրային շահը եսասիրութեան եւ մասնաւոր ախորժակներու միացեալ ճակատին դիմաց: Ազատութիւնը Ֆրանսայի փառքերէն մէկն է եւ կարելի է ըսել թէ ամէն անհատ Ֆրանսացի իր սեփական կուսակցութիւնը կը ներ-

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՐԵՔՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ՆՈՐԷՆ ՅԵՏԱՁԳՈՒԵՑԱՒ

ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ ՄԷԿ ԱՄԻՍ ՀԱՆԳԻՍՏ ՊԱՏՈՒԻՐԱԾ ԵՆ ՉԸՐՉԻԼԻ

Պերմուտայի խորհրդաժողովը նորէն յետաձգուեցաւ, անակնկալ դէպքի մը հետեւանքով:

Շաբաթ օր Անգլիոյ վարչապետութեան գրասենեակէն պաշտօնապէս հաղորդեցին թէ Չըրչիլ յանկարծ հիւանդացած է եւ բժիշկները հանդիստ պատուիրած են առ նուազն մէկ ամիս :

Չըրչիլ 78 տարեկան է: Բժիշկները շատ ծանր կը գտնեն իր պաշտօնին պատճառած հոգերը եւ ամենօրեայ յոգնութիւնները: Այնպէս որ, յարմար չեն դատեր իր մեկնումը, մասնակցելու համար Յուլիս 8ի ժողովին: Ծերունի վարչապետը այսօր իսկ (Գշ.) ճամբայ պիտի ելլէր անգլ. մարտանաւով մը, սակայն բժշկական զեկոյցը վերի վայր շրջեց ամէն բան :

Չըրչիլ այժմ կը հանգստանայ իր գիւղական բնակարանին մէջ, շատ քիչ այցելուներ ընդունելով: Բժշկական տեղեկագիրը մանրամասնութիւններ չի հաղորդեր. միայն կ'ըսէ թէ վարչապետը անկողին չէ ինկած եւ կրնայ դարմանուիլ, ատեն մը հանգստանալով :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Պերմուտայի ժողովին այս նոր յետաձգումը զոհունակութիւն պատճառեց Ուոշինկթընի մէջ: Նախագահ Այզընհաուըր հեռագիր մը ուղղեց Չըրչիլի, ապաքինում մաղթելով : Այս առթիւ կ'ըսէ . — « Ձեր առողջութիւնը կարեւոր խնդիր մըն է բովանդակ աշխարհի համար. ահա թէ ինչո՞ւ պարտաւոր էք խոնարհիլ ձեր բժիշկներուն պատուէրին առջեւ »:

Պ. Ժոռժ Պիտօ եւս հեռագիր մը ուղղեց Չըրչիլի, որուն առողջութեան վրայ կը հսկեն երկու մեծ բժիշկներ, մասնագէտ ջղային հիւանդութեանց: Վարչապետութեան գործերը առժամապէս պիտի վարէ ելմտական նախարարը, Պ. Պըթլըր:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք . —

Ս. Ա.է (Փարիզ) 3000 Ֆրանք :

Պ. Յարութիւն Պալեանէ (Պոնտի) 500 Ֆրանք :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ո՞ՒՐ Է « ԱԶԳ »Ը

Կիրակի օր ամավերջի հանդէսներ սարքած էին երկու ծանօթ կրթարաններ, Դպրոցասէր եւ Մուրատեան վարժարան: Մէկը արեւելք, միւսը արեւմուտք:

Երկուքին ալ սրահները եւ պարտէզները լեցուն էին բազմութեամբ, հակառակ երթեւեկի դժուարութեանց :

Մէկուն պարտէզը նստած, սկսայ մտածել, ծառերու շուքին տակ. —

Այս հաստատութիւնը — Դպրոցասէր, նոր լրացուց 75 տարեկանը: Հիմնուած է նախաձեռնութեամբ խումբ մը կիներու, եւ կանգուն մնացած՝ առաւելապէս անոնց աշխատանքով :

Միւսը, Մուրատեան վարժարան, կը պատկանի կրօնական Միաբանութեան մը, — Մխիթարեանց մէկ թեւին :

Երկուքն ալ մասնաւոր հաստատութիւններ են :

Անշուշտ ազգն է որ կը պահէ զանոնք, նիւթապէս եւ բարոյապէս :

Բայց, բուն «ազգ»ը ինք ի՞նչ կը բանի, մեր գաղութին մէջ:

Չի բաւեր քովնտի քալել, ուրիշին աշխատանքով պարծենալ եւ զանազան օգնութիւններ ընծայել :

Երբ ափ մը կիներ եւ վարդապետներ ահագին բեռ մը շալկեր են, յանուն սերունդի փրկութեան, ո՞ւր է «ազգ»ին ազգային պարծանքը :

Ո՞ր օրուան կը սպասեն ունեւորները եւ ուրիշ ամէն կարգի երեւելիներ, նեմարան մըն ալ իրենց անունով հաստատելու համար Փարիզի, Մարսէյլի կամ Լիոնի մէջ:

... Հարցումները իրար կը հրմշտկէին գլխուս մէջ, երբ աղջնակ մը անցաւ քովէս :

— Անունդ ի՞նչ է :

Վարանումով պատասխանեց, — Արաքսի :

— Քանի՞ տարեկան ես :

Հազիւ հասկցաւ եւ մրմնջեց, ֆրանսերէն.

— Թռուա զ'ան ...

Կը կարծէք թէ հայերէ՞ն պիտի պատասխանէին 12–15 տարեկանները :

Լեզուն ալ որ կորսուի, «ազգ»ը ոչ իսկ «Հայր Մեր» մը պիտի կրնայ արտասանել ...

ՎԱՀԷ

ԱՅՍՕՐ ԿԸ ՍԿՍԻՆՔ ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ : ՊԻՏԻ ԿԱՐԴԱՔ ՄԷԿ ՇՈՒՆՉՈՎ :

ՄԻՍԻ բաժնեչափը 7 առ հարիւր պիտի աւելնայ Անգլիոյ մէջ, Յուլիս հինգէն սկսեալ: Մսավաճառները պիտի կրնան ազատօրէն ծախել բաժնեչափէն աւելցած միսը: 1940էն ի վեր առաջին անդամ է որ Անգլիացիները կ'արտօնուին միս գնել ազատօրէն :

ՀԱՐԱՒ. ՔՈՐԷԱՅԻ նախագահը տրամադիր կ'երեւայ ընդունելու նախագահ Այզընհաուըրի առաջարկները զինադադարի մասին: Կարմիր Չինաստանի անթելը, որ լաւատես լուրեր կը հաղորդէր անցեալ շաբթու, այս անդամ դիտել կուտայ թէ «զինադադարը կը հեռանայ»:

ԱՒՍՏՐԻՈՅ հանդէպ նոր զիջումներ կատարելով, Խ. Միութիւնը ազատ արձակեց 607 բանտարկեալներ, որոնք աւստրիական իշխանութեանց պիտի յանձնուին Յուլիս մէկէն սկսեալ: Այս որոշումը անակնկալ մը եղաւ Աւստրիոյ համար, որ նախապէս իմացած էր ընդհ. ներման լուրը. բայց կը կարծէր թէ հազիւ 237 հոգի պիտի կրնան օգտուիլ :

ԷՋ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

ՀՆԱՄԵԱՅ ԲԱՆՏԸ

Ավինեօնի Պապերու դղեակին եւ Մոն Սէն Միշէլի կարգ մը սրահներուն հետ, հնամեայ բանտը (Քօնսիէրժըրի) Ֆրանսայի մէջ կը ներկայացնէ մէկը գոթական ոճի ամէնացայտուն յիշատակարաններէն, որ ոեւէ աղերս չունի կրօնական ճարտարապետութեան հետ:

Քօնսիէրժ բառը Ֆրանսայի մէջ առաջին անգամ մուտք գործեց 1195ին, երրորդ Խաչակրութեան վախճանին, ու այդ շրջանին կը բնորոշէր տան եւ ինչքերու պահապանը: ԺԴ. դարու վերջաւորութեան, ան կ'ընդգրկէր արքունի բարձր պաշտօն մը: Փիլիփ Գեղեցիկի եւ Շարլ տը Վալուայի իշխանութեան տակ, թագաւորին «Քոնսիէրժ»ը:— Սովորաբար մեծ հողատէր մը, — հրամանատարի եւ վեհապետին պաշտօնէութեան վարիչի դերը կը կատարէր: Նոյնպէս իրեն կ'իյնար տուրք գանձելու աշխատանքը բոլոր անոնցմէ, որոնք կը բնակէին արքայական կամ յարակից հողամասերուն վրայ, ինչպէս նաեւ արքունիքի լուսավառութեան հսկողութիւնը: Եկեղեցիներու մէջ գործածուած կերոնը կը ծառայէր նմանապէս լուսաւորելու արքայական դարպասին դահլիճները: «Քոնսիէրժ»ին պաշտօնի եւ իր իշխանութեան ենթարկուած վայրերը ի վերջոյ կոչուեցան «Քոնսիէրժըրի»: Այս բառը հրապարակ եկաւ 1328ին եւ մինչեւ մեր օրերը պահած է իր իմաստը:

Հնամեայ բանտը, հաստատուած Սիթէի կղզիին եւ արդարութեան պալատի հողամասին վրայ, իր պատմական հռչակը շահեցաւ Ֆրանսական յեղափոխութեան մըռայլ օրերուն, երբ մէկ անգամէն 1200 բանտարկեալներ արգելափակեց: Ահուսարսափի շրջանին, ան նախադահլիճը կը դառնար Յեղափոխական Ատեանին եւ տասնի վրայ ինն անգամ կիյոթինին:

Այսօր, նշանաւոր բանտին մէկ մասնաբաժինը միայն կարելի է այցելել: Մուտքը արգիլուած է վերի յարկերուն, որոնք վերապահուած էին մարդոց եւ արքայասպաններուն, ուրկէ անցած էին յաջորդաբար Հենրիկոս Բ.ի ակամայ սպանիչ Մոնկոմըրին. Շաթէլը, որ վիրաւորած էր Հենրիկոս Դ.ը, Ռավայաքը՝ որ մեռցուցած էր զայն. Լուվէն՝ Պէրրիի դուքսին սպանիչը, Ֆլէշի որ ընդդէմ Լուի – Ֆիլիփի վարած էր դժոխային մեքենան, ու մանաւնդ հոն, ուրկէ անագորոյն Ֆուքիէ Թէնվիլ կ'արձակէր իր զարհուրելի ամբաստանութիւնները:

Առաջնորդը անմիջապէս այցելուին ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ «Պահակներու Սրահ»ին ներքին ճարտարապետութեան, սիւներու հաստութեան եւ գեղեցկութեան վրայ: Մարդ կարծես կը խորտակուի այդ հռչակաւոր բարձր կամարներուն տակ: Անկիւնը՝ երկու սանդուխներ. մին՝ դէպի «Արծաթէ Աշտարակ»ը, իսկ միւսը՝ դէպի «Կեսարի Աշտարակ»ը կ'առաջնորդէ:

Հիանալի դահլիճը, որ անոր կը յաջորդէ, «Զինուորականներու Սրահ»ը, — եզական իր յղացումով, ճարտարապետութեամբ եւ տարածութեամբ (70 × 27),— կառուցուած է գոթական ամենահարազատ ոճով եւ կը ծառայէր արքայական պաշտօնէութեան, որ հոն կը ճաշէր եւ կը հանգստանար: Նոր կառուցումներու հետեւանքով, այդ տեղը մթնած է եւ քայլերը կը թնդան ութ մեթր բարձրութեամբ կամարներուն տակ: Դեռ կ'երեւին հսկայ բուխերիկները, ուր կը տաքնային արքայական պահակները: Սրահի մուտքին հաստատուած է վիմագիր փոքրիկ թանգարան մը, որ կը պարունակէ Ս. Շափէլի եւ Արդարութեան Պալատի վերանորոգման պահուն գտնուած արձաններու, սիւներու եւ ճարտարապետական պաճուճանքներու մնացորդներ: Սրահին ձախակողմը՝ խոհանոցը, նուազ շահեկան ոճի տեսակէտով, բայց եւ այնպէս պահ մը կը կեցնեն այցելուն: Ծանր պարտականութիւն մը կ'իյնար անոր վրայ, օրական 2 կամ երեք հազար անձի վրայ շուրջ 800 հոգի կշտացնել: Այդ շրջանին ճաշը կը բաղկանար միսէ, հացէ ու արգանակէ:

Բանտին չարաշուք բաժնին այցի երթալէ առաջ, լաւագոյն է նախապատրաստել Ֆրանսական յեղափոխութեան շրջանի անհամար երկերով սնած վիպական միտքերը, որոնց յուսախաբութիւն մը կը սպասէ այստեղ: Գրեթէ մէկուկէս դար մեզ կը բաժնեն Յեղափոխութեան ահաւոր անցուդարձէն: Այնտեղի մթնոլորտը Վ. Հիւկոյի «Իննսուն երեք»ի (1793) սըրտաշարժ էջերուն կամ Անաթոլ Ֆրանսի «Աստուածները ծարաւի են»ին մէջ անսահմանօրէն աւելի ուժեղ ներկայացուած է քան մեր առաջնորդին նկարագրութեան մէջ:

Անսահման նրբանցքը, զոր մինչեւ ձեղունը հասնող վանդակորմը կը բաժնէ «Զինուորականներու Սրահ»էն, թաղուած է կէս մը մթութեան մէջ: Ժամանակին կը կրէր Ռիւ տը Փարի անունը եւ Ահուսարսափի շրջանին սահմանուած էր ընդունելու Ֆրանսայի չորս կողմերէն եկող անարծաթ այրերն ու կիները, որոնք խառն ի խուռն կը պառկէին յարդերուն վրայ, հոտած եւ ոջիլներէն կրծուած: Ատկէ յառաջ եկած է իրենց տրուած յարդաւոր (փայեէօ) արհամարհական մակդիրը:

Իսկ հարուստ կամ բարեկեցիկ բանտարկեալները կը տեղաւորուէին «Փիսթոլ»ի փոխարէն (դրամանիշ մը շուրջ տասը Ֆրանք արժէքով): Անոնք անձնական անկողինով կամ շատ մը անկողիններով խցիկներ ունէին, ու դրամի ուժով իրենց աւելի խնամուած ճաշ մը կը տրուէր:

ԱՐՄԷՆ ՊՍԱԿՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

«ՏԻԿՆԱՅՔ ԻՄԱՍՏՈՒՆ ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՐՀԻ»

ՊԷՅՐՈՒԹ, 23 Յունիս.— Կիրակի, 21 Յունիս, առաւօտեան ժամը 10·30ին Սինեմա Ռիվոլիի ընդարձակ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Լիբանահայ Օգնութեան Խաչի տօնակատարութեան հանդէսը, ի ներկայութեան խուռներամ բազմութեան մը, որ եկած էր իր յարգանքը յայտնելու այս մեծ կազմակերպութեան:

Օրուան նախագահը, Շրջ. Վարչութեան քարտուղարուհի Տիկին Լ. Սասունի, ուրախութեամբ յայտարարեց թէ այս տարուան հանդէսը կը ստանայ ընդհանրական բնոյթ՝ ներկայութեամբը Ամերիկայի Հայ Օգն. Միութեան եւ ԱՆՉԱՅի ներկայացուցիչ Տիկին Զապէլ Սերոբեանի: Յետոյ կարդաց Լիբանահայ Օգն. Խաչի միամեայ տեղեկագիրը: Անցնող տարեշրջանին Օգնութեան Խաչը ունեցած է 2323 անդամուհիներ եւ 349 արծուիկներ, բաժնուած 17 մասնաճիւղերու: Նոյն տարեշրջանի ընթացքին Շրջ. Վարչութիւնն ու տեղական վարչութիւնները մուտք ունեցած են 85·525 լ. ոսկի, ելք՝ 69·776 լ. ոսկի: Պատրաստ գումար 15·749:

Տիկին Լ. Սասունի ցաւ յայտնեց թէ կամքէ անկախ պատճառներով այսօրուան տօնակատարութիւնը կը զուգադիպի հոգելոյս կաթողիկոսի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ կազմակերպուած հոգեհանգստին եւ ազգային իշխանութեանց ներողամտութիւնը խնդրեց:

Գեղարուեստական բաժինէ մը վերջ, բեմ հրաւիրուեցաւ Տիկին Զապէլ Սերոբեան:

Պատկերալից ոճով եւ հաւատքի հաստատ վկայութեամբ, Տիկին Սերոբեան խօսեցաւ բովանդակալից ճառ մը, որ հանդիսականներու լարուած ուշաշադրութեան արժանացաւ:

Ահաւասիկ ամփոփումը.

— Փառատօն է այսօր: Փառատօնը կը կատարէ մեր կազմակերպութիւնը, իսկ պատարագողն է հայ կինը: Ասիկա փառատօնը չէ միայն Լիբանահայ Օգնութեան Խաչին, այլ կնոջական այն մեծ կազմակերպութեան, որուն մէկ մասնիկն է ան:

Այսօր, Լիբանահայ Օգնութեան Խաչին հետ, Սփիւռքի բոլոր գաղութներուն մէջ, բոլոր Խաչուհիները իրենց սրտին մէջ հըպարտութեամբ եւ երկիւղածութեամբ կը տօնեն այս օրը: Գերազանցապէս համազգային կազմակերպութիւն մըն է մերինը: Հիմնուած առանձնապէս բարեսիրական նպատակներու համար, մեր ազգին բացառիկ պայմաններուն բերումով ան դուրս ելաւ իր սահմաններէն եւ իր բոլոր ուժով նուիրուեցաւ ազգապահպանման մեծ գործին:

Եթէ մեր տեղեկագիրները կը խօսին դրամի մասին, բայց այդ թիւերու ետին մեր մեծագոյն նպատակը — պահել ու պահպանել մեր ժողովուրդը, ոչ թէ իբրեւ ցանուցիր բազմութիւն, այլ իբրեւ ազգ: Բարեսիրական գործերէ աւելի, Օգնութեան Խաչը կը կատարէ կրթական եւ մշակութային աշխատանք, կ'արթնցնէ մեր մէջ գիտակցութիւն այն արժէքներուն, որոնք ժողովուրդ մը կը բարձրացնեն ազգի մը աստիճանին:

Այս գիտակցութեամբ է որ Ամերիկահայութիւնն ու մեր կազմակերպութիւնը, հազարաւոր մղոններ հեռուէն, ինքզինքը մէկ մասը կը զգայ աշխարհի բոլոր կողմերը ցրուած մեր ժողովուրդին: Ամերիկահայութիւնը կ'օգնէ մեր բոլոր գաղութներուն, բայց ատիկա չըներ շնորհատուի մը պէս, այլ իբրեւ քոյր, որպէս եղբայր, իբրեւ այս ազգին մէկ հատուածը: Ան կուտայ իր սիրտը ձեզի, իր հոգին կուտայ ձեզի, կուտայ իր ազգին եւ հայրենիքին: Նկատի ունենալով մեր պայմանները, հրաշքի համազօր երեւոյթ մը կը նկատենք ասիկա:

Երկու օրէ ի վեր ներկայ եղայ Լիբանահայ Օգնութեան Խաչի պատգամաւորական ժողովներուն: Ցուզիչ է տեսնել թէ ինչպէս, անձնական բազմաթիւ մտահոգութիւններ ունեցող Հայուհիներ, կ'ապրին մտահոգութիւնը ընդհանուրին, ազգին: Այս է նշանը ազնուականութեան:

Ամերիկայի պանդուխտ ափերուն վրայ, ամէնէն դժնդակ պայմաններու ենթակայ, մեր գաղութը շնորհիւ այս կազմակերպութեան, հակառակ 80 քաղաքներու մէջ ցանցնուած ըլլալուն, կ'ապրի որպէս ամբողջութիւն, կ'ապրի որպէս մասնիկը մեր ազգին: Ամերիկահայութիւնը այդ կլանող պայմաններուն տակ իսկ չէ դադրած Հայ ըլլալէ, չէ դադրած իր ժողովուրդին եւ հայրենիքին մօտ զգալու ինքզինքը:

Ամերիկահայութիւնը ձեռք երկարած է ամէն տեղ, որպէսզի մեր մարած ճրագներուն տեղ նորեր վառին, որպէսզի մեր նահատակուած մտաւորականներուն տեղ նորեր հասնին, ու մենք կարենանք ըսել մեր թշնամիին.— Դուն ուզեցիր մեզ ոչնչացնել, Հայ անունը անհետացնել աշխարհի երեսէն, բայց մենք կանք ու պիտի մնանք, ի խնդիր նոր յաղթանակներու եւ նուաճումներու: Ժողովուրդէն ծնած է այս կազմակերպութիւնը, անկէ ուժովցած եւ անոր ծառայած:

Ամերիկահայութիւնը իր հայրենասիրութեան վերջին ապացոյցը տուաւ, երբ սովետական աշխարհի սարսափներէն փախած մեր բեկորներուն տուն ու տեղ տրամադրեց Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկաներու մէջ, շնորհիւ մեծասիրտ Հայու մը՝ Պ. Ճորճ Մարտիկեանի ջանքերուն եւ մեր կազմակերպութեան եւ նոյն գաղափարակից այլ կազմակերպութիւններու աջակցութեան:

Մենք հպարտ ենք մեր գործերով, բայց մեր մեծագոյն հպարտութիւնն է այն կապը զոր կը պահենք հայութեան բոլոր հատուածներուն միջեւ: Մեր կազմակերպութեան գերագոյն նպատակն է հայութիւնը ազգ շինել ու անոր մէջ վառ պահել հայրենիքի սէրը: Մենք չակերտաւոր Հայաստանասէրներ չենք: Մենք հայրենասէրներ ենք ու կը պաշտենք մեր հայրենիքը, որուն ծուէնները կը տեսնենք բոլոր գաղութներու մէջ, որոնցամբողջութիւնը կը կազմէ մեր հոգեղէն հայրենիքը: Այս բոլորէն ծնունդ կ'առնէ մէկ իմացուած, մէկ հասկցուած հայրենիք: Ով որ չի հաւատար անոր, թող ինքզինքը Հայ չկոչէ: Ով որ չի հաւատար անոր՝ թող իր անցեալովը չհպարտանայ:

Մենք հպարտ ենք մանաւանդ այն դերով զոր հայ կինը կը կատարէ մեր իրականութեան մէջ: Փոխանակ «Տիկնայք փափկասուն»ի, մենք այսօր ունինք «Տիկնայք իմաստուն Հայոց աշխարհի» որոնք բարձր իտէալներով օժտուած, նախախընամական դեր մը կը կատարեն մեր ժողովուրդին մէջ:

Մենք առանձին չենք այս գործին մէջ: Մեզի հետ, մեր կողքին ունինք այն մեծ կազմակերպութիւնը, որուն գերագոյն նպատակն է մեր հայրենիքի անկախութիւնն ու ազատութիւնը: Մենք կ'ընթանանք նոյն ճամբով, հասնելու համար մեր պապերու հայրենիքը, տաճարներն այդ խնկաբոյր, ուր վար պիտի դնենք տարագրի մեր ցուպը եւ պիտի երգենք յաղթանակի երգը մեր լեռներուն ստորոտը, մեր գետերու ափին»:

Տիկին Սերոբեանի ճառը բազմաթիւ անգամներ ընդմիջուեցաւ որոտընդոստ ծափերով: Նախագահին փակման խօսքէն ետք, հասարակութիւնը մեկնեցաւ վառ տրամադրութեամբ:

× Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցէր նաեւ «Գուսան» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ վաստակաւոր երաժշտագէտին՝ Բ. Կանաչեանի:

× Լիբ. Օգն– Խաչի 12րդ պատգմ. ժողովը գաղտնի քուէարկութեամբ Շրջ. վարչութեան անդամ ընտրեց. — Տիկիններ Լ. Սասունի, Վ. Տէր Կարապետեան, Է. Գրիգորեան, Լ. Ասլանեան, Ա. Ռաֆայէլեան, Ա. Գազանճեան եւ Օր. Ն. Լիմոնճեան:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԲԱԲԳԷՆ ՔՀ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

(Վախճանման քառասունքին առթիւ)

Մահեր կան, որոնց հետ կարելի չէ հաշտուիլ: Այդպիսիներէն էր Բաբգէն քահանայ Ասլանեանի մահը, որ տեղի ունեցաւ Մայիս 8ին, իր քահանայութեան հինգերորդ տարին:

Մենք կորսնցուցինք խոստմնալից հոգեւորական մը: Ծնած էր Բաբերդի Լսոնք գիւղը, 1890 Ապրիլ 20ին:

Իր ուսումն ստացած էր գիւղին Ղազարեան վարժարանին մէջ եւ իբրեւ ուսուցիչ պաշտօնավարած նոյն դպրոցին մէջ, միաժամանակ սարկաւագ դառնալով սիրուելով ժողովուրդէն եւ յառաջդիմելով:

1914ին զինուորագրուելով կը տարուի Մուրատ խան օղլի (Բաբերդի եւ Տըրապիզոնի մէջտեղը): Երբ Բաբերդի Հայերու տեղահանումը կը լսէ, չորս ընկերներու հետ թրքական զօրամասէն փախչելով, կը միանայ Լսոնքի լեռներն ապաստանած 60 ընկերներուն, դառնալով անոնց կազմակերպիչ, մղիչ ուժը:

Վեց ամսուան ընթացքին, բացի եօթը դժուարին կռիւներէ, մասնակցած է նաեւ բազմաթիւ ուրիշ յարձակումներու եւ ընդհարումներու:

Ամենավերջին ուժեղ կռիւը տեղի ունեցած է Օգոստսի վերջ, Խըրխըզ եաթաղի կոչուած լերան վրայ, թրքական կանոնաւոր զօրքի, ոստիկաններու եւ խուժանին հետ:

Պաշարումն ու կատաղի կռիւը կը տեւէ մօտ քառասուն ժամ եւ հայ մարտիկներէն կը զոհուին տասներկու անձնուրացներ:

Յաջորդ գիշեր գրոհ տալով, Մաղաքիա եւ ընկերները կը ճեղքեն պաշարման շղթան ու կը բարձրանան թրքական շրջաններու լեռները, ուր՝ երկու շաբաթ մնալէ վերջ, կը վերադառնան իրենց լեռները:

Մաղաքիա գրի առած է այս հերոսական կռիւներու մանրամասնութիւնները, որոնք դժբախտաբար անտիպ կը մնան:

Ձմեռը վրայ հասնելով, այլեւս անկարելի կը դառնայ պատսպարուիլ Լսոնքի լեռներուն մէջ եւ երկու տասնեակներ թրքական զինուորի հագուստ հագած ճամբայ կ'իյնան դէպի Կովկաս:

Թուրք դասալիք զինուորներէն կը գրաւեն անոնց թուղթերը եւ հագուստները, կը յաջողին հասնիլ ռուսական սահմանագլուխ եւ յանձնուիլ Խազախներուն:

Պաթումի մէջ 12 օր բանտարկուելէ վերջ, կ'ազատուին:

Մաղաքիա կ'անցնի Գանձակ, Բագու եւ ապա Սիմֆերոպոլ, ուր՝ կը միանայ իր երկու եղբայրներուն եւ կը մտնէ Հ. Յ. Դ. շարքերը, վարելով զանազան պաշտօններ:

1917ին, երկու եղբայրներու եւ երեք հարիւր կամաւորներու հետ կ'երթան Թիֆլիս, կը մտնեն Անդրանիկի գունդը եւ կ'անցնին Ալեքսանտրապոլ, Ճալալ – Օղլի, Ղարաքիլիսէ, Տիլիճան:

Բանակը Նախիջեւան – Ջուլֆա երթալու օրերուն, կը մասնակցի Աղուտի – Վաղուտի կռիւներուն:

Յետոյ կ'երթան Գորիս: Մաղաքիա մասնակցած է նաեւ Խոյի եւ Զապուղի կռիւներուն:

1919ին, բանակը Էջմիածին գալով, Մաղաքիա զինուորութիւնէ կ'արձակուի եւ Պաթում կ'երթայ իբրեւ սարկաւագ: Տարիուկէս Պաթումի եկեղեցիին մէջ պաշտօնավարելէ վերջ, կը յաջողի Պոլիս անցնիլ:

Ատեն մը Տիրանեաններու գրասենեակին մէջ պաշտօնավարելով, կը յաջողի Ֆրանսա գալ եւ 1923 – 1924 մտնել Կարտանի ածխահանքը: Հինգ տարի շարունակ կ'աշխատի, իբրեւ հանքագործ: Գլխաւորապէս իր ջանքերով է որ կը շինուի Կարտանի Հ. Յ. Դ. ակումբը:

1929ին կը վերադառնայ Մարսէյլ եւ կը հաստատուի Սէնթ Մարկրիթի մէջ:

Անդամակցած է Մարսէյլի Շրջ. կոմի-

ՎԱՐՊԵՏ ՓՈՐԱԳՐԻՉ ՄԸ

•

«Էջմիածին» ամսագրին ապրիլի թիւէն կ'իմանանք թէ Երեւանի մէջ մեռած է Տարագրոս Մտեփանի Տէր – Վարդանեան, մանրանկարչութեան եւ քանդակագործութեան ականաւոր վարպետ մը։ Ծնած է Երեւան, 1878ին։ Նախնական ուսումը աւարտելէ ետք, բարեբարի մը օգնութեամբ կ'երթայ Մոսկուա եւ Լենինկրատ, ստանալով իր մասնագիտական ուսումը Գեղարուեստի եւ հնագիտական կաճառին եւ Լազարեան ճեմարանին մէջ։ Մասնագիտական կրթութիւնը աւարտելէ ետք, 1907ին Մոսկուայի կայսերական հնագիտական ընկերութեան կողմէ աշխատանքի կը հրաւիրուի իբրեւ Հայաստանի եւ Վրաստանի հնագիտական յուշարձանները չափագրող – գծագրող ճարտարապետ եւ կ'աշխատի մինչեւ համաշխարհային առաջին պատերազմը։ Այդ տարիներուն կը մասնակցի Անիի պեղումներուն։ 1921ին կը հրաւիրուի Եալթայէն Ս. Հայաստան եւ կ'աշխատի կարգ մը պաշտօններով՝ իբրեւ Էջմիածնի թանգարանի վարիչի տե – ղակալ, պատմութեան եւ գրականութեան կաճառի դիտական աշխատող, նկարչութեան եւ փորագրութեան դասատու։

Տարագրոս տարիներ չարունակ ու – սումնասիրելով Հայկ. Պետական մատե – նադարանի մանրանկարչութիւն պարու – նակող հազարաւոր հայկ. ձեռագիրները կը թափանցէ հայկ. մանրանկարչութեան բնորոշ առանձնայատկութիւններուն եւ մեծ յաջողութեամբ կ'օգտագործէ իր ձե – ւաւորած դիրքերուն եւ ալպոմներուն մէջ, որոնց թիւը կը հասնի հարիւրի։ Կը բաւէ թերթատել հայ ժողովրդական հե – րոսական դիւցազներգութիւնը «Սասունցի Դաւիթ» իր ձեւաւորած դուռնատիպ ժողովածուները, տեսնելու՝ թէ որքան խորա – պէս ըմբռնած է հայ մանրանկարչական արուեստը եւ որքան հարազատութեամբ եւ ինքնատպութեամբ վերարտադրած է։

Մեծ է Տարագրոսի թողած վաստակը փորագրութեան մէջ։ Ան է գարդաքան – դակած Երեւանի կառավարական տունը, նամակատունը, դիւղատնտեսական դրա – մատունը, Ակնաբուժարանը եւ ուրիշ տասնեակ մը շէնքեր։ Անոր հեղինակու – թեան կը պատկանին կարծր քարէն պատ – րաստած կարգ մը գարդանօթներ (վազ) որոնք բարձր գնահատանքի են արժանացած Հայաստանի եւ Մոսկուայի դեղարուեստասէր հանրութեան կողմէ։

Տարագրոս մեծ գործ կատարած է նաեւ երիտասարդ մասնագէտները պատրաստելով։ Իր գործերն են «Հայկ. արուեստի տեխնոլոգիան հնագոյն շրջանից մինչեւ մեր օրերը», «Հայկ. կիրառական արուեստը», «փորագրութիւնը Հայաստանում հնագոյն շրջանից մինչեւ ԺԻ. դար» եւ ուրիշ աշխատութիւններ։

Իր արուեստը գոր կը սիրէր ամբողջութեամբ, իր ստեղծած արժէքները գոր – ծով մեծ խանդավառութեամբ կը կատարէր յանուն Հայրենիքի արուեստի գարգաց – ման, բացառիկ խանդավառութեամբ կը համակէին ինք։ Ամէն տեղ՝ քաղաքին մէջ, թէ հեռուր դիտական արշաւի ա – տեն, արհեստանոցին մէջ, թէ չէնքերուն շորգորդ յարկի ճակատը գարդանկարած ատեն, միշտ կարելի է տեսնել Տարա – գրոսը խանդավառ իր աշխատանքով, միշտ գլխարաց, միշտ կենսուրախ եւ դուարճախօս։ Ան կ'ըսէր «վաստակեա' յաւիտեան եւ կեցցես մինչեւ ի սպառ»։

տէին, «Հայաստան» ենթահողմիտէի վար – չութեան, իբրեւ հաւատաւոր եւ օրինա – կելի Դաշնակցական մը։

1928ին, ժողովուրդի բուռն փափա – գով քահանայ կը ձեռնադրուի։

Դժբախտաբար իր փափաքները անկա – տար կը մնան վաղաժամ ու դաժան մա – հով։

Սէր Բարգէնը բնաւորութեամբ հեզ էր, հայրենասէր եւ անձնուէր, դիտակից իր կոչումին ու պարտականութեանց։

ԲԱԲԵՐԴՑԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵԹՕՆԸ (1)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

ԳԼՈՒԽ Ա.

ԿԱՐԵՒՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴ ՄԸ
ՏԱՒՐՈՍԵԱՆ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

•

Ձմրան առաւօտ մըն էր Սուրիոյ մէջ։ Ժամը հինգն էր։ Տաւրոսեան ճեպընթացը կանգ առած էր Հալէպի կայարանը։ Մահ – ճաքարձ վակօնին առջեւ կեցած էր Ֆը – բանացի տեղակալ մը որ խօսակցութեան բռնուած էր փոքրակազմ մարդու մը հետ, որուն քթին ծայրն ու սրածայր պեխերը կ'երեւէին միայն իր հաստ վզնոցին մէ – ջէն։

Հակառակ սաստիկ ցուրտին եւ այդ չնաչխարհիկ ժամուն, տեղակալ Տիւպօսք Ֆրանսացիներու յատուկ համեմուած խօ – սակցութիւն մը կ'ունենար պելժ անձանօ – թին հետ, որ Անգլիայէն կուգար։ Տէ – ղակալը չէր ճանչնար զայն, սակայն զօ – րավարը չէչտած էր թէ կարեւոր անձ – նաւորութիւն մըն էր ան։

— Այսօր կիրակի է, ըսաւ տեղակալ Տիւպօսք, վաղը, այսինքն երկուշաբթի Ներկոյ Պոլիս կը հասնիք։

— Այո, հաստատեց Էրքիւլ Փուարօ — կայտառ տղաները... հայկական հագուս – տով ամէն մէկը առանձին զոյնով եւ ձե – ւով, պարզութիւն դեղեցկութեան հետ։ Վայելուչ եւ նուրբ, կը փայլին բոլորն ալ։ Սրահը կը թնդայ։ Խումբը կը պարէ եր – գելով։ Աղջիկները իրենց նազերով, տղա – ները իրենց սիրակարօտ նայուածքով կը չօրօրան ու կը կոտրտուին, ոտքերը չը – նորհալի եւ համաչափ կ'ոստոստեն, թե – ւերը դուրեկան եւ զուսպ կը խաղան։

Հայկական կլոր պարն է գոր պարեցին մեր պապերը, մեր հարսները մեր տա – նիքներու վրայ, մեր կալերուն մէջ, մրե հարսանիքի սեղաններուն չուրջ... Ապ – րիք աղջիկներ, այսօր Հայաստան ապ – րեցուցիք մեզ։ Խումբը յաջորդաբար պա – րեց եօթը պարեր, բոլորն ալ անթերի եւ հաճելի։ Ի՞նչ սրտհատնում աշխատանք, ի՞նչ նուիրում, ի՞նչ եռանդ՝ բեմ հանե – ցին այս սիրուն աղջիկները։ Ապրի Կապ. Խաչը իր սանուհիներով։ Ես ալ Նար – դունիի պէս կը պոռամ «Ոչ, Հայկազանց ճանապարհը այնքան ալ տխուր չէ»։

Օր. Մառի Կառավարենցն է, կոմունիկ մը Հայաստան աշխարհէն, որ կը լեցնէ մեր կարօտի սիրտը հայրենիքի երգերով ու հայ մօր օրօրով։ Շուտով կը փախի։ Բայց իր երգին թռիչքը մեր հոգիներու մէջ երկար կը տեւէ ...։

Վերջին արտասանողն է Տիկին Ադա – տուհի Կիւմիւշլեան։ Մինած օտարութեան մէջ, նախկին սանուհի, կրթուած, Թր – ծուած Կ. Խաչի, չունչով ու լոյսով։ Կ'արտասանէ Արմէն Գրաոյի մէկ գըր – ւածքը Փարիզէն, օտար ափերէն ուղ – ղուած իր նահատակ ընկերներուն «Մա – յիս 28»ը կերտողներուն։ Կը սկսի մեղմ, յստակ ու եւ վարակիչ յուզումով եւ յան – կարծ կ'ալեկոծի, կրակոտ խօսքերը թա – փելով մեր կարօտ սիրտերուն մէջ։

Կարգը օրուան բանախօսին է։ Ընկեր Տ. Թաղոյեան յայտնապէս յուզուած՝ խօ – սեցաւ իր դեղեցիկ ճառերէն մէկը, գր – քեց մօտիկ անցեալի պատմութիւնը։ Փաստերով, թիւերով եւ օտարներու վը – կայութեամբ տուաւ պատկերը Հայաս – տանի մէջ տիրող անտանելի ողբերգու – թեան, որուն բնական հետեւանքը եղաւ յեղափոխութիւնը։ «Հայը դէնք վերցուց պաշտպանելու իր պատիւը, իր տունը, իր կեանքը»։ Մանրամասնօրէն պարզեց դէպ – քերը մինչեւ կոտորածները, որ տեղի ունեցան մեր «Քեռի» Թուսի աչքին առ – ջեւ։ Թուսեց բոլշեւիկներու խոստումները եւ խաբկութիւնները, որոնք թշնամիները Հայաստանի սիրտը։ « Ու մեր մահու կենաց վերջին կռիւը մղեցինք Սարտարապատ, Բաշ Ապարանի եւ Գարաքիլիսէի մէջ, եւ թշնամին պարտութեան մատնեցինք։ Ահա այս դոյժարտէն ծնաւ Հայու ազատութեան արշալոյսը « Մայիս 28»ը։ Սիրելի հայրենակիցներ, ազատութեան սէրը վառ պահեցէք ձեր մէջ եւ գայն փոխանցեցէք ձեր զաւակներուն, որ – պէսզի երբ ժամը հնչէ, պատրաստ գտ – նուինք մեր պարտքը կատարելու հայրե – նիքին հանդէպ»։

Բանախօսութիւնը կ'ընդմիջուէր ջերմ ծափերով։

Հանդէսի պաշտօնական մասը փակ – ուեցաւ «Յառաջ հնահատակով»։

Կազմակերպութիւնը կատարեալ էր։ Շնորհակալութիւն կարգադիր յանձնա – խումբի եռանդուն անդամներուն, Կապ. Խաչին սանուհիներուն, երգիչներուն, նուագողներուն, յայտնի եւ անյայտ բոլոր աշխատաւորներուն։

Սրահէն ժողովուրդը փոխադրուեցաւ Պ. Քէչիչեանի սրճարանը չարունակելու խն – ջոյքը։ Այստեղ նոյնպէս ջերմ մթնոլորտի մէջ կը թնդային ազգային եւ յեղափո – խական երգեր մինչեւ կէս գիշեր։

Կը վերադառնամ տուն՝ ձեր երգը չը – թունքիս, սիրելի աղջիկներ.— Լուսնակը պար ա բռնել, աղջի տուլ տուլ, Ջան տուլ տուլ ...։

× Ինչպէս գրած էր «Յառաջ»ի թղթա – կիցը, Վիէնի հայկական երգչախումբը քաջալերելու համար Ֆ. Կ. Խաչը 5000 Ֆրանք նուիրեց։ Սրտաբուխ նուէրներով մասնակցեցան նաեւ Պ. Պ. Սիսլեան, Փի – լաւճեան 2000ական Ֆրանք, Պ. Վահան Սպենչեան եւ Տիկիններ Սիրանոյշ Ա ս – լանեան, Արթինեան հազարական Ֆր.։ Գումար 12·000 Ֆր.։ Կրնոպոլի ժողո – վուրդը իր այս գնահատութեամբ կ'ուզէր ըսել նաեւ, թէ կեդրոնական Ֆրանսայի համար ազգասպասպանման տեսակէտէն բարիք մը եւ անհրաժեշտութիւն մը կը նկատէ այս կարգի ձեռնարկները։

ԱՆԹՕ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍԸ ՀԻՒԾՐՆԿԱՒ Է

★

ՎԱԼԱՆՍ, 28 Յունիս.— Ազգ. Միութեան վարչութիւնը զարմանքով կարդաց Պ. Յ. Կարապետեանի տարօրինակ թղթակցութիւնը «Այսօր»ի 7–8 Յունիս թիւին մէջ։

Վարչութիւնս պարտք կը սեպէ հրա – պարակաւ յայտարարել թէ Պ. Կարապետեանի դրութիւնը անձնական ներշնչում մըն է որ բոլորովին կը հակասէ իրակա – նութեան։ Եւ կը հրաւիրէ ղինքը եւ ու – րիշներ որ չփորձեն մոլորեցնել անտեղի ակնարկներով որոնք կրնան խոչընդոտ հանդիսանալ Ազգ. Միութեան ապագայ գործունէութեան։

Այս առթիւ հրապարակաւ չնորհակա – լութիւն կը յայտնենք մեր հեռաւոր բա – րեկամներուն որոնք յօժարակամ կը մաս – նակցին մեր եկեղեցւոյ շինութեան յա – տուկ տոմսերը սպառելով։ Միեւնոյն ա – տեն պատրաստ ենք տրամադրելու մեր փոխադարձ օժանդակութիւնը որեւէ պա – րագայի մէջ։

Ատենապետ՝ Անտոնեան, ատենադպիր՝ Պ. Գապագեան։

կայացնէ : Բայց այդ ազատութիւնը կր-նայ դառնալ նաեւ մեր տկարութիւնը եւ կորուստը, եթէ գետակցօրէն չստանձնենք անոր թելադրած պարտականութիւնները: Ժողովրդապետութիւնը ամէնէն դժուա-րին վարչաձեւն է. վասն զի քաղաքացի-ներէն եւ իրենց ներկայացուցիչներէն կը պահանջէ տեւական ճիգ մը հաշտութեան եւ ներդաշնակութեան, այլապէս կ'այլա-սերի եւ կը վերածուի անիշխանութեան եւ անկարողութեան »:

Պ. Վէնսան Օրիոլ մատը վէրքին վրայ դնելով, շեշտեց թէ անհրաժետշ է վերա-քննել օրէնքները, «բայց մանաւանդ մեր քաղաքական բարքերը: Մեր վէրքերը նոր չեն: Եւ կը բուժուին, եթէ ներշնչուինք Հենրիկոս Դ.ի լուսապայծառ խօսքերէն.

— « Մենք միայն մեզի համար ծնած չենք, այլ մանաւանդ հայրենիքին ծառա-յելու համար »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆ առժամապէս արգիլեց ամէն նե-րածում մինչեւ յառաջիկայ Օգոստ. 21, երբ մասնաւոր արտօնագիրներ պիտի տրուին անհրաժեշտ պիտոյքներու հա-մար : — Թեհրանի խորհրդային դեսպանը Մոսկուա պիտի երթայ մօտերս :

ԺԿՆԵԻԻ քաղաքացիները հաւանութիւն յայտնեցին որ աշխատանոց մը հաստատ-ուի քաղաքին մէջ, հիւլէական զննու-թեանց համար :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ելմտական նախարարը, Պ. Արսէն Զվերեւ, պաշտօնապէս հաղոր-դեց թէ յաջողութեամբ վերջացաւ 15 մի-լիառ բուբլիի նոր փոխառութիւնը: Այս առթիւ յօդուած մը հրատարակելով, հեր-քեց այն զրոյցները թէ դրամական բարե-նորոգում պիտի կատարուի: «Մեր բուբ-լին հաստատուն է աւելի քան երբեք »:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կացութեան առթիւ, նոր կոչ մը ուղղեցին արեւմտ-եան պետութիւնները, պահանջելով խոր-հրդային հրամանատարէն՝ ապացուցանել իր հաշտարար քաղաքականութիւնը : Յայտնի չէ թէ երբ պիտի վերնայ պաշար-ման վիճակը: — Արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ Խ. Միու-թիւնը մեծ քանակութեամբ ուտեստ պի-տի տրամադրէ: Աժանս Ֆրանսի մէկ թղ-թակիցը ձերբակալուելով չորս ժամ վար դրուեցաւ արեւելեան Պերլինի մէջ :

Այրի Տիկին Վարսենիկ Քէպապճեան եւ զաւակները, Մարտիրոս, Արշակ, Պերճ, Արայ եւ Գուրգէն, Այրի Տիկին Հայկա-նոյշ Քէպապճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Միհրան Քէպապճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Սիրական Քէպապճեան եւ զաւակները կ'ողբան իրենց ամուսնոյն, հօր, եւ զաւկին եւ իրենց եղբօր՝

ԽՈՐԷՆ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆի

(Ծնեալ Հայնի, 49 տարեկան)

դառնաղէտ մահը որ տեղի ունեցաւ Յու-նիս 27ին, յետ կարճատեւ հիւանդու-թեան:

Իրենց հետեւեալ սգակիր ազգականնե-րու հետ, Արամ Յակոբեան եւ զաւակնե-րը, Այրի Տիկին Ծիածան Մենետեան եւ զաւակները, Տիկին Ռաքէլ Երամեան եւ զաւակները, Տիկին Խ. Շմաւոնեան, Պետ-րոս Շմաւոնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Զէգոյեան եւ զաւակ-ները, ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Տիգրան Առաքելեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Պօղոս Պոզոյեան եւ զա-ւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Յով-հաննէս Ղազարեան եւ զաւակները (Ամե-րիկա), Տէր եւ Տիկին Վահան Պարուշեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկ. Նշան Պասմաճեան եւ զաւակները (Սու-րիա), Տէր եւ Տիկին Թուխման Ճուհար-եան եւ զաւակները (Սուրիա), Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Միւճէրէտեան եւ զաւակ-ները :

Թաղումը պիտի կատարուի վաղը չո-րեքշաբթի 1 Յուլիս, ժամը 14·30ին, Պի-սէթրի գերեզմանատունը :

Հաւաքուիլ Պիսէթրի քաղաքապետու-թեան ետին, ռիւ Քոնվանսիօնի անկիւնը: Մեթրօ Փորթ տ'Իթալի : Հանրակառքին թիւը 47 :

Հ. Յ. Դ. «Աղբիւր Սերոբ - Եօթնեղ-բայրեան» խումբը սրտի խորին ցաւով կ'ողբայ մահը իր լաւագոյն ընկերներէն ԽՈՐԷՆ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆի եւ մխիթարութիւն կը մաղթէ իր տիկնոջ եւ մօր, ինչպէս նա-եւ իր եղբօր ընկերներ Միհրան եւ Սիրա-կան Քէպապճեանի եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն :

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար :

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար Ֆր. Թղթատարի ծախքով :

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները

Contre remboursement

Կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչու-թեան :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համաչարսանճաքի Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ :

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի զովասուն ծառաստաններուն մէջ, Քաֆէ Լաֆարքի մօտ :

Գեղարուեստական բաժին, եւ անակն-կալներ: ՓՈՂ եւ ԹՄԲՈՒԿ :

Տոմսերու գինն է երթուդարձի համար 100 Ֆրանք :

Օթօքարերը կը մեկնին Փլաս Կիշառէն առաւօտ ժամը 9ին: Պիտի անցնի Փլաս Մեզոն Նէօվ եւ Փլաս Վիլլէօրպանէն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Անձրեւի պա-րագային կը յեաափգուի յաջորդ շաբ-թուան :

ՀԱՅԿ. ԵՐԳԱՊՆԱԿԻՏՆԵՐՈՒ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

43 Rue Richer, Paris (9)
Tél. PRO. 25 - 46, R. C. No. 46325

Մեզ մօտ պիտի գտնէք արտասանու-թիւններ Գմբէթեանէ եւ Օր. Սէրէնկիւլ-եանէ: Ժողովրդ. ամէն տեսակի մեներգ-ներ՝ Օրիորդներ՝ Անժէլ Վարժապետեա-նէ, Քնարիկ Զորպաճեանէ, Սիմոնեան, Աստղիկ Քէօսէեան, Տիկին Սիւզանէ եւ Պ.Պ. Քիւփէլեանէ, Ս. Անդրէասեանէ, Պապաեանէ եւայլն : Կոմիտասի՝ «Անու-շ»ի, «Պէպոյ»ի, «Ղարապաղի Մելիքնե-րու» երգերը: Ունինք Ալքազ հաստատու-թեան, Մեսումենցի, Պարթեւեանի, Սեր-գոյեանի բոլոր «տիսք»երը: Ուտի Հրան-դէն հայկական եւ արեւելեան մեներգ-ները : Նաեւ դասական երաժշտութեան լաւագոյն հեղինակներու ընտրեալ «տիս-ք»երը, Շոփէն, Լիստ, Զայքովսքի, Քոր-սաքօֆ, Պիզէ, Ֆալլա եւն.:

Կոմիտասի, Վ. Սարգսեանի, Ալէմշա-հի, Սիւնիի, Համբ. Պէրպէրեանի, Հա-յաստանեան երաժիշտներու հեղինակու-թիւնները:

Տասը հազար տեսակ հայերէն եւ Ֆրան-սերէն գիրքեր (վէպ, դասագիրք, բառա-րան, քարտէս եւն.):

Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք :

200.000 ՖՐԱՆՔ

Ծախու է Փարիզի 15րդ թաղամասին մէջ, 200·000 Ֆր. եկամուտ ունեցող եւ 17 յակաբաժինով, երկյարկանի զոյգ մը շէնք: Գին մէկուկէս միլիոն: Հեռախօսել՝

GOB. 05 - 63

« ԱՐԱՔՍ »

ՄԱՆԿԱԿԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ

Կը հրատարակուի ամիսը երեք անգամ

Բաժանորդագրութեան պայմաններ. —

Տարեկան՝ Ֆրանսա 1000 Ֆր.,
Արտասահման՝ 1400 Ֆր.:

ADRESSE : N. HOVHANESSIAN
14, Rue du Soleil, Paris 20e
Tél. TRU. 47 - 48 C.C.P.Paris 7065-15

ԾԱՆՕԹ.—Հայերէն թերթ ծախողներու քով 30 Ֆրանք թիւը:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտ իունենայ ուրբաթ, 3 Յուլիս, ժամը 20·30ին: Ազդ. Տան մէջ: Կը խօսի Թեհ-րանի «Արմենուհի» ամսագրի խմբագիր Պ. ԱՆՏՌԷ ՏԷՐ ՕՀԱՆԵԱՆ: Նիւթը Հայ Մշակութային կեանքը Իրանի մէջ :

Մուտքը ազատ է: Կը խնդրուի ճշդա-պահ ըլլալ :

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առ-թիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Յուլիս 5ին, ժամը 14էն 19 :

32. Bd. du Général de Gaulle, Montmorency

Մուտքը ազատ է:

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բա-ժին : Այս առթիւ նոյն օրը ժամը 12ին կազմակերպուած է ճաշ մը: Մասնակցիլ փափաքողները դիմեն Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՅՈՎ-ՀԱՆՆԷՍԵԱՆի՝ 14 ռիւ տիւ Սօլէյլ, Փա-րիզ (20): Մասնակցութեան գինը 1200 Ֆրանք, ղրկել նոյն հասցէին՝

C. C. P. PARIS 7065 - 15

Ճաշի արձանագրութիւնները կը փակ-ուին Յունիս 30ին :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. ԽԱՉ

Ֆ. Կ. Խաչի օգափոխութեան կայանի Ա. խումբը Փարիզէն կը մեկնի Յուլիս 2ին: Կը խնդրուի առտուն ժամը 7ին գտ-նուիլ Օսթերլից կայարանին տոմսակի մեծ բակին մէջ:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Մօտ օրէն Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարչութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ճաշը, ի պատիւ իր մարզիկներուն, պատանի, կրտսեր, երէց եւայլն: Կը հրաւիրենք ծնողքները եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի բարեկամները:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

ԼԻԼԱՅԻՆ

Միշտ լաւագոյն ճաշը կրնաք ընել հոն, իսկ շաբաթ եւ կիրակի օրերը ուեկնդրել նաեւ արեւելեան նուագ:

Ձեր ճամբուն վրայ է
ԼԻԼԱՆ
24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

Imp. ARAXES 46, Rue Richer, Paris 9e

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ.Յ.Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փ. տ'Իթալիի մասնաճիւղի դասախօսական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի սովորական հաւաքատեղին : Կը խօսի ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վար-չութեան վիճակախաղէն շահած են հե-տեւեալ թիւերը.— 607 ձայնասփիւռի գործիք մը (ռատիօ), 335 իւղաներկ (Մոմճեան), 915, 645 Հայաստանի մէկ բաժանրդագրութիւնը, 633 924 135 341 606 921 534 Հ. Յ. Դ.ի հրատարակած գիրքեր : Պարգեւները ստանալու հա-մար դիմել Օր. Մկրտիչեանի 146 Ավընիւ ժան ժօռէս, Էփինէյ ս. Սէն :

ՉՈՄՈՒՆԻՔ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ ԵՆ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

5 Յուլիս, կիրակի, կէսօրէ ետքը ժամը 3 — 7, Արարատ ճաշարանին մէջ, ռիւ տէ զ'Էքօլ, Փարիզ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կին մը արեւելեան բաղնիքի մէջ մաք-րութեամբ զբաղելու համար: Լաւ վճա-րում: Դիմել Տիկին ԱՐԱՊԵԱՆի՝

50, Rue de Fg. St. Martin,
Paris (10e) Tél. LAM. 63 - 95

Հայկական եղանակներ դաշնաւորող մը :

Դիմել Տիկին ԱՐԱՊԵԱՆի՝

50, Rue de Fg. St. Martin,
Paris (10e) Tél. LAM. 63 - 95

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Որեւէ ընկերութեան պատկանող նաւով կամ օդանաւով ՃԱՄԲՈՐԴԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ Դիմեցէք՝ Պ. ժան Ե. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի

American LLOYD

48, Rue de la République, MARSEILLE
Tél : CO. 47 - 22

Վճարումը հոս կամ Ամերիկա: Ամէնէն հանգիստ ճամբորդութիւնը, ամէնէն նը-պաստաւոր գիներով, շնորհիւ իր 30 տարուան փորձառութեան:

Փարիզի մասնաճիւղին հասցէն՝
7, Rue Auber, Paris

LES MEILLEURES
DRAPERIES ET FOURNITURES
POUR TAILLEURS

Chez A. HAMALIAN

68, Rue Nationale, MARSEILLE

Téléphone : Colbert 33 - 22

Les meilleurs articles

aux meilleurs prix

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris 2e
Téléphone : CENtral 78 - 44

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ

Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ

2–28, 2–40, 3–28 և 1–40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԺԷՐՋԷԻ ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԷ ԿԱՄ ԲԱՄՊԱԿԷ

ԲԱՄՊԱԿ՝ ԳՕԹ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ